πετρου αρσινωφ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ 1918-1921

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΤΙΤΛΟΣ: Ιστορία τού Μαχνοβίτικου Κινήματος
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Σοφία Σαμπάνη
ΕΚΔΟΣΕΙΣ: ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Ζωοδόχου Πηγής 17 Αθήνα
τηλ. 36.39.980

ΠΕΤΡΟΥ ΑΡΣΙΝΩΦ

ιστορία του μαχνοβιτικου κινήματος

Μετάφραση: Σοφία Σαμπάνη

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΒΟΛΙΝ

Καθώς ο αναγνώστης έρχεται σ' επαφή μ' αυτό τό βιβλίο θά θέλει πρώτα απ' όλα νά μάθει τί είδους εργασία είναι αυτή: μιά σοβαρή κι ευσυνείδητη ανάλυση ή μιά φανταστική κι ανεύθυνη επινόηση; Μπορεί ο αναγνώστης νά έχει εμπιστοσύνη στόν συγγραφέα, τουλάχιστον αναφορικά μέ τά γεγονότα καί τό υλικό; Είναι ο συγγραφέας αρκετά αμερόληπτος ή διαστρεβλώνει τήν αλήθεια γιά νά δικαιώσει τίς δικές του ιδέες καί ν' ανασκευάσει τίς ιδέες τών αντιπάλων του;

Αυτά δέν είναι άσχετα ερωτήματα.

Γιατί είναι σημαντικό νά εξεταστούν τά ντοκουμέντα τού Μαχνοβίτικου κινήματος μέ πολύ περίσκεψη. Ο αναγνώστης θά τό καταλάβει αυτό άν εξετάσει μερικά απ' τά χαρακτηριστικά τού κινήματος.

Απ' τή μιά μεριά, η Μαχνοβτσίνα(1) — ένα γεγονός εξαιρετικά μεγαλειώδες, μεγαλόπνοο καί σημαντικό, που εκτυλίχθηκε μέ ασυνήθιστη δύναμη κι έπαιξε έναν κολοσσιαίο κι εξαιρετικά περίπλοκο ρόλο στήν τύχη τής επανάστασης, αφού υποβλήθηκε σ' ένα τιτάνιο αγώνα ενάντια σέ κάθε μορφή αντίδρασης, σώζοντας πολλές φορές τήν επανάσταση απ' τήν καταστροφή, εξαιρετικά πλούσιο σέ ζωηρά καί ζωντανά επεισόδια — έχει προσελκύσει τό ενδιαφέρον σέ πλατιά κλίμακα όχι μόνο στή Ρωσία αλλά καί στό εξωτερικό. Η Μαχνοβτσίνα έχει γεννήσει τά πιό ποικίλα συναισθήματα τόσο στούς αντιδραστικούς όσο καί στούς επαναστατικούς κύκλους: απ' τό άγριο μίσος καί τήν εχθρότητα, τήν έκπληξη, τή δυσπιστία καί τήν καχυποψία, μέχρι τήν πιό βαθιά συμπάθεια καί θαυμασμό. Η μονοπώληση τής επανάστασης απ' τό Κομμουνιστικό Κόμμα καί τήν "Σοβιετική" εξουσία, ανάγκασε τελικά τήν Μαχνοβτσίνα, ύστερα από αρκετούς δισταγμούς, νά ξεκινήσει έναν αγώνα — τόσο σκληρό όσο κι ο αγώνας της ενάντια στήν αντίδραση — στή διάρκεια τού οποίου κατάφερε στό Κόμμα καί τήν κεντρική εξουσία μιά σειρά κατάφωρα υλικά κι ηθικά χτυπήματα. Καί, τελικά, η προσωπικότητα τού ίδιου τού Μάχνο — τόσο πολύπλοκη, ζωντανή κι ισχυρή όσο καί τό ίδιο τό κίνημα — έχει κι αυτή προσελκύσει τή γενική προσοχή, προκαλώντας απλή περιέργεια ή έκπληξη σέ μερικούς, ανόητη αγανάκτηση ή παράλογο φόβο σέ άλλους, αδιάλλακτο μίσος σέ μερικούς άλλους καί σέ κάποιους, ανιδιοτελή αφοσίωση.

Έτσι είναι φυσικό τό ότι η Μαχνοβτσίνα έχει δελεάσει περισσότερους από έναν "παραμυθάδες", που ωθούνται από ένα σωρό λόγους άσχετους μέ τήν πραγματική γνώση τών γεγονότων ή τήν παρόρμηση νά μοιραστούν τή γνώση τους διευκρινίζοντας τό θέμα καί δίνοντας ακριβή στοιχεία στούς μελλοντικούς ιστορικούς. Μερικοί απ' αυτούς ωθούνται από πολιτικούς λόγους — τήν ανάγκη νά δικαιώσουν καί νά ενισχύσουν τίς θέσεις τους υποβιβάζοντας καί συκοφαντώντας ένα εχθρικό σ' αυτούς κίνημα καί τίς ηγετικές μορφές του. Άλλοι τό νομίζουν καθήκον τους νά επιτίθονται σ' ένα φαινόμενο που τούς φοβίζει καί τούς ενοχλεί. Άλλοι, πάλι, ερεθισμένοι

απ' τό μύθο που περιβάλλει τό κίνημα κι απ' τό έντονο ενδιαφέρον τού "κοινού" γενικά, γι' αυτό τό εντυπωσιακό θέμα, δελεάζονται απ' τήν προοπτική νά κερδίσουν μερικά χρήματα γράφοντας ένα μυθιστόρημα. Άλλοι τέλος, καταλαμβάνονται απλώς από δημοσιογραφική μανία.

Έτσι συσσωρεύεται "υλικό" που τό μόνο που μπορεί νά κάνει είναι νά δημιουργήσει απεριόριστη σύγχυση αφαιρώντας απ' τόν αναγνώστη τή δυνατότητα νά ξεχωρίσει τήν αλήθεια(2).

Απ' τήν άλλη μεριά, τό Μαχνοβίτικο κίνημα, παρά τήν έκτασή του, υποχρεώθηκε από μιά σειρά περιστάσεων ν' αναπτυχθεί μέσα σέ μιά ατμόσφαιρα αποκλεισμού κι απομόνωσης.

Όντας ένα κίνημα που αποτελούνταν αποκλειστικά απ' τά χαμηλότερα στρώματα τού πληθυσμού, όντας ξένο απέναντι σέ κάθε είδους επίδειξη, φήμη, κυριαρχία ή δόξα, γεννημένο στίς παρυφές τής Ρωσίας, μακριά απ' τά μεγάλα κέντρα, περιορισμένο σέ μιάν οριοθετημένη περιοχή, απομονωμένο όχι μόνο απ' τόν υπόλοιπο κόσμο αλλά κι απ' τ' άλλα μέρη τής Ρωσίας, τό κίνημα — δηλαδή τά θεμελιακά καί βαθιά του χαρακτηριστικά — ήταν σχεδόν άγνωστο έξω απ' τήν περιοχή του. Αναπτυσσόμενο μέσα σέ συνθήκες απίστευτων δυσκολιών καί τεταμένης εμπόλεμης κατάστασης, περικυκλωμένο από εχθρούς από κάθε πλευρά, καί μήν έχοντας σχεδόν κανένα φίλο έξω απ' τήν εργατική τάξη, έχοντας δεχτεί ανελέητες επιθέσεις απ' τό κυβερνητικό κόμμα κι έχοντας καταπνιγεί απ' τήν αιματηρή, εκκωφαντική βοή τής κρατιστικής του δραστηριότητας, χάνοντας τουλάχιστον τό 90% τών καλύτερων καί πιό ενεργητικών αγωνιστών του καί χωρίς νά έχει ούτε τό χρόνο, ούτε τή δυνατότητα, ούτε καμιά συγκεκριμένη ανάγκη γιά νά καταγράψει, νά συγκεντρώσει καί νά συντηρήσει γιά τούς μεταγενέστερους τίς πράξεις, τά λόγια καί τίς σκέψεις του, τό κίνημα άφησε ελάχιστα χειροπιαστά ίχνη κι ιστορικά έγγραφα. Η πραγματική του ανάπτυξη δέν καταγράφηκε. Τά ντοκουμέντα του ούτε κυκλοφόρησαν πλατιά, ούτε διατηρήθηκαν. Συνακόλουθα, παρέμεινε σ' ένα μεγάλο βαθμό αθέατο στήν παρατήρηση ανθρώπων έξω απ' τό κίνημα ή στό βλέμμα τού ερευνητή. Δέν είναι εύκολο νά συλλάβουμε τήν ουσία του. Όπως ακριβώς χιλιάδες ταπεινοί μεμονωμένοι ήρωες επαναστατικών εποχών μένουν γιά πάντα άγνωστοι, έτσι καί τό ηρωϊκό έπος τών Ουκρανών εργατών τού Μαχνοβίτικου κινήματος έμεινε σχεδόν ολότελα άγνωστο. Μέχρι σήμερα ο θησαυρός τών γεγονότων καί τών ντοκουμέντων αυτού τού έπους αγνοείται ολότελα. Καί άν κάποιοι απ' αυτούς που πήραν μέρος στό κίνημα, που τό γνωρίζουν καλά κι είναι ικανοί νά πούν τήν αλήθεια γι' αυτό, δέν είχαν τήν τύχη νά γλιτώσουν τό θάνατο, τό κίνημα θά παράμενε άγνωστο...

Αυτή η κατάσταση βάζει τόν σοβαρό αναγνώστη καί τόν ιστορικό σέ μιά δύσκολη καί λεπτή θέση: πρέπει νά ξεδιαλύνουν κριτικά καί νά εκτιμήσουν εξαιρετικά ποικίλα κι αντιφατικά γεγονότα, εργασίες κι υλικό όχι μόνο χωρίς κάποια κατατοπιστικά ή αυθεντικά στοιχεία, αλλά καί χωρίς τήν παραμικρή ένδειξη γιά τό πού θά μπορούσαν νά βρεθούν τέτοια στοιχεία.

Νά γιατί είναι αναγκαίο, απ' τήν αρχή κιόλας, νά βοηθήσουμε τόν αναγνώστη νά ξεχωρίσει τό σιτάρι απ' τά σκύβαλα. Νά γιατί είναι σημαντικό γι' αυτόν νά βεβαιωθεί απ' τήν αρχή άν θά πρέπει ή όχι νά θεωρεί αυτή τήν

εργασία σάν μιά αυθεντική κι υγιή πηγή. Νά γιατί τά ερωτήματα σχετικά μέ τόν συγγραφέα καί τόν χαρακτήρα τού έργου του είναι ιδιαίτερα σημαντικά σ' αυτή τήν περίπτωση.

Ανέλαβα νά γράψω έναν πρόλογο γι' αυτό τό βιβλίο γιά νά ρίξω φώς σ' αυτά τά ερωτήματα αφού, κατά τύχη, είμαι ένας απ' τούς λίγους επιζήσαντες που συμμετείχαν στό Μαχνοβίτικο κίνημα κι έτσι γνωρίζω αρκετά τό κίνημα, τόν συγγραφέα καί τελικά τίς συνθήκες μέσα στίς οποίες γεννήθηκε αυτό τό βιβλίο.

* * *

Πρώτα θά επιτρέψω στόν εαυτό μου μιά μικρή παρέκβαση.

Θά μπορούσαν νά μέ ρωτήσουν (καί πράγματι, μέ ρωτάνε συχνά) γιατί δέν γράφω ο ίδιος γιά τό Μαχνοβίτικο κίνημα. Γιά πολλούς λόγους. Μπορώ νά αναφέρω μερικούς απ' αυτούς.

Είναι δυνατό νά ξεκινήσεις τό έργο τής περιγραφής καί τής αποσαφήνισης τών γεγονότων τού Μαχνοβίτικου κινήματος μόνο στή βάση μιάς βαθιάς κι ακριβής γνώσης τών γεγονότων. Τό θέμα απαιτεί μακρόχρονη, εντατική καί προσεχτική δουλειά. Αλλά γιά μένα ήταν αδύνατο νά κάνω μιά τέτοια δουλειά γιά αμέτρητους λόγους. Αυτός είναι ο πρώτος λόγος που θεώρησα απαραίτητο ν' αποφύγω ν' ασχοληθώ μ' αυτό τό θέμα τώρα.

Τό Μαχνοβίτικο έπος είναι υπερβολικά σοβαρό, επιβλητικό καί τραγικό, υπερβολικά ποτισμένο μέ τό αίμα τών αγωνιστών του, υπερβολικά βαθύ, περίπλοκο κι αυθεντικό, γιά νά περιγραφεί καί νά εκτιμηθεί επιπόλαια — λογουχάρη, στή βάση τών αφηγήσεων καί τών αντιφατικών ερμηνειών διαφόρων ατόμων. Δέ σχεδιάζουμε επίσης νά περιγράψουμε τό κίνημα διαμέσου ντοκουμέντων, μιάς καί τά ντοκουμέντα από μόνα τους είναι νεκρά πράγματα καί δέν μπορούν ποτέ νά εκφράσουν μέ πληρότητα τήν βιωμένη εμπειρία. Τό γράψιμο μέ βάση τά ντοκουμέντα θά είναι έργο τών μελλοντικών ιστορικών, που δέν θά έχουν στή διάθεσή τους άλλο υλικό. Ένας σύγχρονος πρέπει νά είναι πιό απαιτητικός καί πιό αυστηρός απέναντι στή δουλειά του καί στόν εαυτό του, μιά κι απ' αυτόν ακριβώς θά εξαρτηθεί σέ μεγάλο βαθμό η ιστορία. Ένας σύγχρονος πρέπει νά αποφεύγει τίς κρίσεις καί τίς αφηγήσεις γιά σημαντικά γεγονότα, εκτός κι άν έχει πάρει μέρος ο ίδιος σ' αυτά. Ούτε είναι έργο ενός σύγχρονου ν' αντιγράφει αφηγήσεις καί ντοκουμέντα μέ στόχο νά "κάνει ιστορία", αλλά μάλλον νά καταγράψει τήν προσωπική του εμπειρία. Άν δέν γίνει αυτό, ο συγγραφέας θά διατρέξει τόν κίνδυνο νά συσκοτίσει ή, ακόμη χειρότερα, ν' αλλοιώσει αυτή καθαυτή τήν ουσία, τήν ζωντανή ψυχή τών γεγονότων, παραπλανώντας καί τόν αναγνώστη καί τόν ιστορικό. Βέβαια η προσωπική εμπειρία δέν αποκλείει σφάλματα κι ανακρίβειες. Αλλά στήν παρούσα περίπτωση αυτό δέν είναι σημαντικό. Μία αυθεντική καί ζωντανή εικόνα τής ουσίας τών γεγονότων θά έχει σκιτσαριστεί — κι αυτό είναι τό πιό σημαντικό. Άν στή συνέχεια συγκρίνουμε αυτή τήν εικόνα μέ ντοκουμέντα κι άλλα στοιχεία, τότε θά είναι εύκολο νά επισημάνουμε δευτερεύοντα σφάλματα. Νά γιατί η μαρτυρία ενός αγωνιστή τού κινήματος ή ενός αυτόπτη μάρτυρα είναι ιδιαίτερα σημαντική. Όσο πιό ολοκληρωμένη καί βαθιά είναι η προσωπική εμπειρία,

τόσο πιό σημαντικό καί πειστικό γίνεται ένα τέτοιο έργο. Άν, επιπλέον, ο ίδιος αγωνιστής έχει στήν κατοχή του ντοκουμέντα καθώς επίσης καί μαρτυρίες άλλων αγωνιστών, η αφήγησή του αποχτά πρωταρχική σημασία.

Θά γράψω γιά τήν Μαχνοβτσίνα αργότερα, μέ τόν δικό μου τρόπο. Αλλά δέν μπορώ νά γράψω μιά ολοκληρωμένη ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος επειδή ακριβώς δέν υποκρίνομαι ότι κατέχω μιά πλήρη, λεπτομερειακή καί βαθιά γνώση τού θέματος. Συμμετείχα στό κίνημα μισό περίπου χρόνο, απ' τόν Αύγουστο τού 1919 ώς τό Γενάρη τού 1920 — μ' άλλα λόγια, μόλις καί μετά βίας είχα μιά ολική εικόνα του. Συνάντησα τόν Μάχνο γιά πρώτη φορά τόν Αύγουστο τού 1919. Έχασα τήν επαφή μου μέ τό κίνημα καί τόν Μάχνο τό Γενάρη τού 1920, όταν μέ συνέλαβαν' βρισκόμουν σ' επαφή μαζί τους μόνο γιά δυό βδομάδες τόν Νοέμβρη τής ίδιας χρονιάς, τόν καιρό τής συνθήκης τού Μάχνο μέ τήν Σοβιετική κυβέρνηση. Μετά απ' αυτό έχασα πάλι τήν επαφή μου μέ τό κίνημα. Γι' αυτό, άν καί είδα, βίωσα, καί σκέφτηκα πολύ γι' αυτό τό κίνημα, η προσωπική μου γνώση γι' αυτό είναι ελλιπής.

Όταν μέ ρωτάνε γιατί δέν γράφω γιά τήν Μαχνοβτσίνα, απαντώ ότι υπάρχει κάποιος πολύ πιό ικανός από μένα σ' αυτό τό θέμα.

Τό πρόσωπο στό οποίο αναφέρομαι είναι ο συγγραφέας αυτού τού βιβλίου.

Γνώριζα τήν αδιάκοπη δράση του μέσα στό κίνημα. Στά 1919 δουλέψαμε εκεί μαζί. Γνώριζα επίσης ότι συγκέντρωνε προσεκτικά υλικό πάνω στό κίνημα. Γνώριζα ότι μέ μεγάλη δυσκολία έγραφε τήν πλήρη ιστορία του. Καί τελικά, γνώριζα ότι τό βιβλίο τελείωσε κι ότι ο συγγραφέας προετοιμαζόταν νά τό εκδόσει στό εξωτερικό. Καί έκρινα ότι αυτό ακριβώς τό έργο ήταν που θά έπρεπε νά εμφανιστεί πρίν από κάθε άλλο — μία πλήρης ιστορία τής Μαχνοβτσίνα γραμμένη από έναν άνθρωπο που έχοντας κι ο ίδιος πάρει μέρος στό κίνημα, είχε ταυτόχρονα στήν κατοχή του ένα μεγάλο αριθμό ντοκουμέντων.

Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ακόμα ειλικρινά ότι ο Μάχνο ήταν ένας "κοινός ληστής", ένας "πογκρόμστσικ"(3), ένας αρχηγός μιάς θλιβερής, διεφθαρμένης απ' τόν πόλεμο, πλιατσικολόγας μάζας χωρικών - στρατιωτών. Πολλοί άλλοι θεωρούν τόν Μάχνο "τυχοδιώκτη" καί πιστεύουν ότι αυτός "άνοιξε τό μέτωπο" στόν Ντενίκιν, "συναδελφώθηκε" μέ τόν Πετλιούρα καί "συμμάχησε" μέ τόν Βράνγκελ... Μιμούμενοι τούς Μπολσεβίκους, πολλοί επιμένουν ακόμα νά συκοφαντούν τόν Μάχνο, κατηγορώντας τον ότι ήταν "αρχηγός ενός αντεπαναστατικού κινήματος κουλάκων"' αντιμετωπίζουν τόν "αναρχισμό" τού Μάχνο σάν αφελή επινόηση ορισμένων αναρχικών, που χρησιμοποιήθηκαν επιδέξια απ' αυτόν γιά τούς σκοπούς του... Αλλά ο Ντενίκιν, ο Πετλιούρα, ο Βράνγκελ δέν είναι παρά χτυπητά στρατιωτικά επεισόδια: οι άνθρωποι προσκολλιούνται σ' αυτά γιά νά συγκεντρώσουν μία πληθώρα ψεμάτων. Η Μαχνοβτσίνα δέν μπορεί νά υποβιβαστεί στόν αγώνα εναντίον τών αντεπαναστατικών αρχηγών. Η ουσία τού Μαχνοβίτικου κινήματος, τό εσώτερο περιεχόμενό του, τά οργανικά του χαρακτηριστικά, είναι σχεδόν εντελώς άγνωστα.

Αυτή η κατάσταση δέν μπορεί νά διορθωθεί μέ

σύντομα, μεμονωμένα άρθρα, αποσπασματικές παρατηρήσεις, ατελείς εργασίες. Σέ σχέση μ' ένα τόσο πελώριο καί πολύπλοκο γεγονός όπως η Μαχνοβτσίνα, τέτοιες εργασίες κι άρθρα προσφέρουν ελάχιστα, δέν πετυχαίνουν νά ρίξουν φώς σέ ολόκληρη τήν εικόνα καί χάνονται μέσα στή θάλασσα τών τυπωμένων λέξεων, αφήνοντας μόλις κάποια ίχνη. Γιά νά χτυπηθούν αποφασιστικά όλες αυτές οι αφηγήσεις καί γιά νά προωθηθεί τό σοβαρό ενδιαφέρον κι η γνωριμία μέ τό θέμα, είναι κατ' αρχήν απαραίτητο νά υπάρξει μία περισσότερο ή λιγότερο διεξοδική εργασία' μόνο τότε θά είναι γόνιμο νά στραφούμε στά ιδιαίτερα ερωτήματα, στά ειδικά περιστατικά καί στίς λεπτομέρειες.

Αυτό τό βιβλίο είναι ακριβώς μιά τέτοια εξαντλητική εργασία. Ο συγγραφέας του είναι ο πιό κατάλληλος γι' αυτό τό έργο απ' οποιονδήποτε άλλο. Λυπούμαστε μόνο γιατί, εξαιτίας μιάς σειράς ατυχών περιστάσεων, αυτή η εργασία εμφανίζεται μετά από σημαντική καθυστέρηση(4).

* * *

Αξίζει νά σημειωθεί ότι ο πρώτος ιστορικός τού Μαχνοβίτικου κινήματος ήταν εργάτης. Αυτό δέν είναι τυχαίο. Σ' όλη τή διάρκεια τής ζωής του, τό κίνημα, τόσο ιδεολογικά όσο κι οργανωτικά, είχε πρόσβαση μόνο στίς δυνάμεις εκείνες που μπορούσε νά προμηθεύσει η μάζα τών εργατών κι αγροτών. Γενικά, δέν υπήρχαν θεωρητικοί υψηλής μόρφωσης. Σ' όλη αυτή τήν περίοδο, τό κίνημα αφέθηκε μόνο του. Κι ο πρώτος ιστορικός που ρίχνει φώς στό κίνημα καί τού δίνει μιά θεωρητική θεμελίωση, προέρχεται απ' τίς γραμμές του.

Ο συγγραφέας Πέτρος Αντρέγιεβιτς Αρσίνωφ, γιός ενός βιομηχανικού εργάτη απ' τό Αικατερίνοσλαβ, μεταλλουργός κι ο ίδιος, μορφώθηκε μέ επίμονη προσωπική προσπάθεια. Στά 1904, όταν ήταν 17 χρονών, προσχώρησε στό επαναστατικό κίνημα. Στά 1905, όταν προσλήφθηκε σάν μεταλλουργός στούς σιδηρόδρομους τής πόλης τού Κιζύλ - Αρβάτ (στήν κεντρική Ασία), έγινε μέλος τής τοπικής οργάνωσης τού Μπολσεβίκικου Κόμματος. Γρήγορα άρχισε νά παίζει έναν ενεργητικό ρόλο καί έγινε ένας από τούς ηγέτες καί συντάκτες τής τοπικής, παράνομης, επαναστατικής εργατικής εφημερίδας "Μ ο λ ό τ" (Τ ό Σ φ υ ρ ί). (Αυτή η εφημερίδα διανέμονταν σ' όλο τό σιδηροδρομικό δίκτυο τής Κεντρικής Ασίας κι ήταν πολύ σημαντική γιά τό επαναστατικό κίνημα τών σιδηροδρομικών.) Στά 1906, κυνηγημένος απ' τήν τοπική αστυνομία, ο Αρσίνωφ εγκατέλειψε τήν Κεντρική Ασία κι ήρθε στό Αικατερίνοσλαβ τής Ουκρανίας. Εδώ έγινε αναρχικός καί σάν τέτοιος συνέχισε τήν επαναστατική του δουλειά μεταξύ τών εργατών τού Αικατερίνοσλαβ (κυρίως στό εργοστάσιο Σόντουαρ). Στράφηκε στόν αναρχισμό εξαιτίας τού μινιμαλισμού τών Μπολσεβίκων που, κατά τήν άποψη τού Αρσίνωφ, δέν ανταποκρίθηκε στίς πραγματικές προσδοκίες τών εργατών καί προκάλεσε, μαζί μέ τό μινιμαλισμό τών άλλων πολιτικών κομμάτων, τήν ήττα τής επανάστασης τού 1905 - 6. Στόν αναρχισμό ο Αρσίνωφ βρήκε, μέ τά δικά του λόγια, μιά συγκέντρωση όλων τών ελευθεριακών - εξισωτικών επιδιώξεων κι ελπίδων τών εργατών.

Στά 1906 - 7, όταν η Τσαρική κυβέρνηση κάλυψε όλη τή Ρωσία μ' ένα

δίκτυο στρατοδικείων, η εκτεταμένη μαζική δραστηριότητα έγινε εντελώς αδύνατη. Ο Αρσίνωφ, εξαιτίας προσωπικών περιστάσεων καθώς επίσης καὶ τῆς επιθετικής του ιδιοσυγκρασίας, εκτέλεσε αρκετές τρομοκρατικές πράξεις.

Στίς 23 Δεκέμβρη τοῦ 1906, αυτός καὶ μερικοί σύντροφοι ανατίναξαν έναν αστυνομικό σταθμό στὴν εργατική περιοχή τοῦ Αμούρ, κοντά στό Αικατερίνοσλαβ. (Η έκρηξη σκότωσε τρείς Κοζάκους αξιωματικούς, καθώς καὶ αξιωματικούς τῆς αστυνομίας καὶ φρουρούς τοῦ σωφρονιστικοῦ αποσπάσματος.) Χάρη στὴν προσεκτική προετοιμασία αυτής τῆς πράξης, ούτε ο Αρσίνωφ ούτε οι σύντροφοί του ανακαλύφτηκαν απ' τὴν αστυνομία.

Στίς 7 Μάρτη τοῦ 1907, ο Αρσίνωφ σκότωσε τὸν Βασιλένκο, επικεφαλής τῶν κεντρικών σιδηροδρομικών εγκαταστάσεων τοῦ Αλεξαντρόφσκ. Τὸ έγκλημα τοῦ Βασιλένκο ενάντια στὴν εργατική τάξη ήταν ότι παρέδωσε στό στρατοδικείο περισσότερους από 100 εργαζόμενους που κατηγορούνταν ότι συμμετείχαν στὴν ένοπλη εξέγερση τοῦ Αλεξαντρόφσκ, τὸν Δεκέμβρη τοῦ 1905' πολλοί απ' αυτούς καταδικάστηκαν σέ θάνατο ή σέ καταναγκαστικά έργα εξαιτίας τῆς μαρτυρίας τοῦ Βασιλένκο. Πρίν καὶ μετά απ' αυτό τὸ περιστατικό, ο Βασιλένκο ήταν πάντοτε ένας ενεργητικός κι αμείλικτος καταπιεστής τῶν εργατών. Μὲ δική του πρωτοβουλία, αλλά μὲ τὴν συμφωνία καὶ τὴν γενική ενθάρρυνση τῶν εργατικών μαζών, ο Αρσίνωφ ξεκαθάρισε, χωρίς περιστροφές, λογαριασμούς μ' αυτό τὸν εχθρό τῶν εργατών, πυροβολώντας τον κοντά στίς εγκαταστάσεις, μπροστά στά μάτια πολλών εργατών. Μετά απ' αυτό ο Αρσίνωφ πιάστηκε απ' τὴν αστυνομία, ξυλοκοπήθηκε άγρια καὶ δυό μέρες αργότερα τὸ στρατοδικείο τὸν καταδίκασε σέ θάνατο δι' απαγχονισμοῦ. Ξαφνικά, κι ενώ η ποινή επρόκειτο νά εκτελεσθεί, αναγνωρίστηκε ότι η πράξη τοῦ Αρσίνωφ έπρεπε νά δικαστεί σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, όχι από στρατοδικείο, αλλά από ένα ανώτερο στρατιωτικό δικαστήριο. Αυτή η αναβολή έδωσε στόν Αρσίνωφ τὴν ευκαιρία νά τὸ σκάσει. Δραπέτευσε απ' τή φυλακή τοῦ Αλεξαντρόφσκ τή νύχτα τῆς 22 Απρίλη τοῦ 1907, στή διάρκεια τῆς λειτουργίας τοῦ Πάσχα, ενώ οι φυλακισμένοι οδηγούνταν στὴν εκκλησία τῆς φυλακής. Οι φύλακες που είχαν τοποθετηθεί γιά νά προσέχουν τούς φυλακισμένους στὴν εκκλησία αιφνιδιάστηκαν απ' τὴν τολμηρή επίθεση μερικών συντρόφων' όλοι οι φύλακες σκοτώθηκαν. Όλοι οι κατάδικοι είχαν τὴν ευκαιρία νά δραπετεύσουν. Καὶ πράγματι 15 άντρες δραπέτευσαν μαζί μὲ τὸν Αρσίνωφ.

Μετά απ' αυτό, ο Αρσίνωφ έμεινε δυό χρόνια περίπου στό εξωτερικό, κυρίως στή Γαλλία. Στά 1909 επέστρεψε στή Ρωσία όπου γιά ενάμιση χρόνο αφοσιώθηκε στὴν παράνομη αναρχική προπαγάνδα μεταξύ τῶν εργατών καὶ στὴν οργάνωσή τους.

Στά 1910, ενώ μετέφερε όπλα κι αναρχικό έντυπο υλικό απ' τὴν Αυστρία στή Ρωσία, πιάστηκε στά σύνορα απ' τίς Αυστριακές αρχές καὶ κλείστηκε στή φυλακή τοῦ Ταρνοπόλ. Μετά από παραμονή ενός χρόνου περίπου σ' αυτή τή φυλακή, παραδόθηκε στίς Ρώσικες αρχές στή Μόσχα, μὲ τὸ αιτιολογικό τῆς διάπραξης τρομοκρατικών πράξεων καὶ καταδικάστηκε σέ 20 χρόνια καταναγκαστικά έργα απ' τὸ Κακουργιοδικείο τῆς Μόσχας.

Ο Αρσίνωφ έκτισε τὴν ποινή του στή φυλακή Μπουτίρκι τῆς Μόσχας. Εδώ ήταν που πρωτοσυνάντησε, στά 1911, τὸν νεαρό Νέστορα Μάχνο,

που είχε καταδικαστεί τό 1910 σέ ισόβια καταναγκαστικά έργα γιά τρομοκρατική δράση, καί που γνώριζε ήδη τό όνομα τού Αρσίνωφ καί τήν προηγούμενη δουλειά του στό Νότο. Ήταν στενοί φίλοι σ' όλη τή διάρκεια τής φυλάκισής τους καί βγήκαν μαζί απ' τή φυλακή τίς πρώτες μέρες τής επανάστασης, τό Μάρτη τού 1917.

Μόλις ο Μάχνο ελευθερώθηκε, έφυγε απ' τή Μόσχα γιά νά αναλάβει επαναστατική δράση στήν Ουκρανία, στόν τόπο καταγωγής του, τό Γκιουλάι-Πολέ. Ο Αρσίνωφ έμεινε στή Μόσχα κι έπαιξε ενεργητικό ρόλο στή δουλειά τής Ομοσπονδίας Αναρχικών Ομάδων τής Μόσχας.

Όταν ο Μάχνο, μετά τήν κατάληψη τής Ουκρανίας απ' τούς Αυστρο-Γερμανούς, τό καλοκαίρι τού 1918, πέρασε λίγο καιρό στή Μόσχα γιά νά ενημερωθούν αυτός κι οι σύντροφοί του γιά τήν κατάσταση, έμεινε μαζί μέ τόν Αρσίνωφ. Εδώ εξοικειώθηκαν περισσότερο καί συζητούσαν μέ πάθος τά προβλήματα τής επανάστασης καί τού αναρχισμού. Όταν, 3 - 4 βδομάδες αργότερα, ο Μάχνο επέστρεψε στήν Ουκρανία, συμφώνησε μέ τόν Αρσίνωφ νά κρατήσουν στενή επαφή. Ο Μάχνο υποσχέθηκε νά μήν ξεχάσει τή Μόσχα καί νά προσφέρει υλική βοήθεια στό κίνημα. Μίλησαν γιά τήν ανάγκη έκδοσης ενός περιοδικού... Ο Μάχνο κράτησε τό λόγο του: έστειλε χρήματα στή Μόσχα (αλλά εξαιτίας συνθηκών τίς οποίες δέν μπορούσε νά ελέγξει καθόλου, ο Αρσίνωφ δέν τά έλαβε) καί έγραψε στόν Αρσίνωφ αρκετές φορές. Στά γράμματά του τόν καλούσε νά πάει νά δουλέψει στήν Ουκρανία' τόν περίμενε καί δυσαρεστήθηκε απ' τό γεγονός ότι ο Αρσίνωφ δέν πήγε.

Λίγο αργότερα, οι εφημερίδες άρχισαν νά μιλάνε γιά τόν Μάχνο σάν τόν αρχηγό ενός ισχυρού αντάρτικου σώματος.

Τόν Απρίλη τού 1919, στίς απαρχές τής ανάπτυξης τού Μαχνοβίτικου κινήματος, ο Αρσίνωφ πήγε στό Γκιουλάι-Πολέ κι από τότε δέν έφυγε σχεδόν καθόλου απ' τήν περιοχή τής Μαχνοβτσίνα ώς τήν ήττα της, στά 1921. Ασχολήθηκε βασικά μέ πολιτιστικά κι εκπαιδευτικά θέματα καί μέ οργανωτική δουλειά' γιά ένα διάστημα διεύθυνε τόν πολιτιστικό κι εκπαιδευτικό τομέα κι ήταν εκδότης τής εφημερίδας τών επαναστατών *"Put'k Svobode"* ("Ο Δρόμος πρός τήν Ελευθερία"). Δέν έφυγε απ' τήν περιοχή παρά μόνο τό καλοκαίρι τού 1920, μετά από μιά ήττα τού κινήματος. Τότε έχασε ένα χειρόγραφο τής ιστορίας τού κινήματος, που ήταν σχεδόν έτοιμη γιά έκδοση. Μετά απ' αυτή τήν απουσία, δέν κατάφερε, παρά μόνο μέ μεγάλη δυσκολία, νά επιστρέψει στήν περιοχή που ήταν περικυκλωμένη απ' όλες τίς πλευρές (από Λευκούς καί Κόκκινους)' έμεινε εκεί ώς τίς αρχές τού 1921.

Τότε, μετά τήν τρίτη καταστροφική ήττα που υπέστη τό κίνημα απ' τή Σοβιετική εξουσία(5), ο Αρσίνωφ έφυγε απ' τήν περιοχή μέ επίσημη αποστολή: νά τελειώσει τήν εργασία του πάνω στήν ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος. Αυτή τή φορά ολοκλήρωσε τό έργο κάτω από πολύ δύσκολες προσωπικές συνθήκες, εν μέρει στήν Ουκρανία καί εν μέρει στή Μόσχα.

* * *

Συνακόλουθα, ο συγγραφέας αυτού τού βιβλίου είναι πολύ πιό ικανός

απ' οποιονδήποτε άλλο γιά νά σχολιάσει αυτό τό θέμα. Γνωρίστηκε μέ τόν Νέστορα Μάχνο πολύ πρίν απ' τά γεγονότα που περιγράφει καί τόν παρατήρησε από κοντά σέ πολύ διαφορετικές καταστάσεις, στή διάρκεια τής πορείας τών γεγονότων. Γνωρίστηκε επίσης μέ όλους τούς αξιόλογους αγωνιστές τού κινήματος. Συμμετείχε κι ο ίδιος ενεργά στά γεγονότα, βίωσε κι ο ίδιος τή μεγαλειώδη καί τραγική εξέλιξή τους. Η βαθύτερη ουσία τής Μαχνοβτσίνα, οι ιδεολογικές κι οργανωτικές της προσπάθειες, επιδιώξεις καί ελπίδες, ήταν σ' αυτόν πιό ξεκάθαρες απ' ότι σέ οποιονδήποτε άλλον. Υπήρξε αυτόπτης μάρτυρας τού τιτάνιου αγώνα της εναντίον εχθρικών δυνάμεων που τήν περικύκλωναν απ' όλες τίς πλευρές. Όντας εργάτης κι ο ίδιος, εμποτίστηκε βαθιά απ' τό πνεύμα τού κινήματος: τήν ισχυρή παρόρμηση τών εργατικών μαζών, που εμπνέονταν από αναρχικές ιδέες, νά πάρουν στά χέρια τους τήν τύχη τους καί τήν δημιουργία ενός νέου κόσμου. Σάν έξυπνος καί μορφωμένος εργάτης, μπόρεσε ν' αναλύσει τή βαθύτερη ουσία τού κινήματος καί νά τό αντιπαραβάλλει μέ τήν ιδεολογική ουσία άλλων δυνάμεων, κινημάτων καί τάσεων. Τέλος, είναι απόλυτα εξοικειωμένος μέ όλα τά ντοκουμέντα τού κινήματος. Αυτός, όπως κανένας άλλος, ήταν ικανός νά εξετάσει κριτικά όλες τίς μαρτυρίες καί τό υλικό, νά ξεχωρίσει τό ουσιαστικό απ' τό ασήμαντο, τό χαρακτηριστικό απ' τό κοινό, τό θεμελιακό απ' τό δευτερεύον.

Όλα αυτά τού επέτρεψαν νά καταλάβει καί νά φωτίσει ένα απ' τά πιό αυθεντικά κι αξιόλογα επεισόδια τής Ρώσικης επανάστασης, παρόλη τήν ατέλειωτη σειρά αντίξοων περιστάσεων καί τήν κατ' επανάληψη απώλεια χειρογράφων, υλικού καί ντοκουμέντων.

* * *

Είναι απαραίτητο νά μιλήσουμε γιά τίς επιμέρους πλευρές αυτού τού έργου; Νομίζουμε ότι τό ίδιο τό βιβλίο μιλάει ικανοποιητικά γιά τόν εαυτό του.

Ωστόσο, θά έπρεπε, πρώτα απ' όλα, νά τονίσουμε ότι αυτό τό έργο γράφτηκε μέ ασυνήθιστη φροντίδα κι ακρίβεια. Δέν συμπεριλήφθηκε ούτε ένα αμφισβητούμενο γεγονός. Αντίθετα, παραλείφθηκαν απ' τόν συγγραφέα αρκετά ενδιαφέροντα καί χαρακτηριστικά επεισόδια καί λεπτομέρειες, που πράγματι συνέβηκαν, μέ σκοπό τήν συντομία.

Κάποιες στιγμές, ορισμένες πράξεις ή καί ολόκληρα περιστατικά παραλείφθηκαν επειδή δέν ήταν δυνατόν νά επαληθευτούν μέ ακριβή στοιχεία.

Η απώλεια μιάς ολόκληρης συλλογής σπουδαίων ντοκουμέντων έβλαψε οπωσδήποτε τήν εργασία. Η τελευταία — η τέταρτη — εξαφάνιση τού χειρογράφου μαζί μέ εξαιρετικά πολύτιμα ντοκουμέντα, τσάκισε τόσο πολύ τόν συγγραφέα, ώστε γιά πολύ καιρό δίσταζε νά ξαναξεκινήσει. Μόνο η επίγνωση τής αναγκαιότητας νά δοθεί μιά συνεκτική, έστω κι ανολοκλήρωτη ιστορία τής Μαχνοβτσίνα, έσπρωξε τό συγγραφέα νά ξαναγυρίσει στήν πέννα του.

Είναι προφανές ότι οι μεταγενέστερες εργασίες πάνω στήν ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος θά χρειαστεί νά επεκταθούν καί νά συμπληρωθούν μέ νέα στοιχεία. Τό κίνημα είναι τόσο πελώριο, τόσο βαθύ κι αυθεντι-

κό, ώστε δέν μπορεί ακόμη νά εκτιμηθεί πλήρως. Αυτό τό βιβλίο δέν είναι παρά μόνο η πρώτη σοβαρή συμβολή στήν ανάλυση ενός απ' τά πιό πλατιά καί διδακτικά κινήματα τής ιστορίας.

* * *

Μερικές απ' τίς διακηρύξεις αρχών τού συγγραφέα μπορεί ν' αμφισβητηθούν. Αλλά δέν είναι αυτές τά βασικά στοιχεία τού βιβλίου καί δέν αναπτύσσονται ώς τίς λογικές τους συνέπειες. Θά μπορούσαμε ν' αναφέρουμε τήν εξαιρετικά ενδιαφέρουσα καί πρωτότυπη αξιολόγηση τού Μπολσεβικισμού, απ' τό συγγραφέα, σάν μιά νέα άρχουσα κάστα που αντικαθιστά τήν μπουρζουαζία κι επιδιώκει συνειδητά νά εξουσιάσει τίς εργατικές μάζες οικονομικά καί πολιτικά.

* * *

Η ουσία τής Μαχνοβτσίνα προβάλλει σ' αυτή τήν εργασία πιό ανάγλυφα από οπουδήποτε αλλού. Αυτός καθαυτός ο όρος "Μαχνοβτσίνα" αποχτά, στό έργο αυτού τού συγγραφέα, ένα πλατύ καί σχεδόν συμβολικό νόημα. Ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτό τόν όρο γιά νά περιγράψει ένα μοναδικό, απόλυτα αυθεντικό κι ανεξάρτητο επαναστατικό κίνημα τής εργατικής τάξης που σταδιακά αποχτάει συνείδηση τού εαυτού της καί βγαίνει στόν πλατύ στίβο τής ιστορικής δράσης. Ο συγγραφέας θεωρεί τήν Μαχνοβτσίνα σάν μία απ' τίς πρώτες καί πιό αξιόλογες εκδηλώσεις αυτού τού νέου κινήματος καί, σάν τέτοια, τήν συγκρίνει μέ άλλες δυνάμεις καί κινήματα τής επανάστασης. Αυτό υπογραμμίζει τόν συμπτωματικό χαρακτήρα τού όρου "Μαχνοβτσίνα". Τό κίνημα θά είχε υπάρξει καί χωρίς τόν Μάχνο, εφόσον οι ζωντανές δυνάμεις, οι ζωντανές μάζες που δημιούργησαν κι ανάπτυξαν τό κίνημα καί που ανάδειξαν τόν Μάχνο απλώς καί μόνο σάν τόν ταλαντούχο στρατιωτικό ηγέτη τους, υπήρχαν καί χωρίς τόν Μάχνο. Ακόμα κι άν τό κίνημα είχε κάποιο άλλο όνομα καί ο ιδεολογικός του προσανατολισμός ήταν διαφορετικός, η ουσία του θά ήταν η ίδια.

Η προσωπικότητα κι ο ρόλος τού ίδιου τού Μάχνο σκιαγραφούνται πολύ γλαφυρά σ' αυτή τήν εργασία.

Οι σχέσεις μεταξύ τού Μαχνοβίτικου κινήματος καί τών διάφορων εχθρικών δυνάμεων (αντεπανάσταση, Μπολσεβικισμός) περιγράφονται αριστοτεχνικά. Οι σελίδες που αφιερώνονται στά πολυάριθμα γεγονότα τής ηρωϊκής πάλης τής Μαχνοβτσίνα εναντίον αυτών τών δυνάμεων είναι συναρπαστικές καί συνταρακτικές.

* * *

Τό εξαιρετικά ενδιαφέρον ζήτημα τών αμοιβαίων σχέσεων μεταξύ Μαχνοβτσίνα καί αναρχισμού δέν αντιμετωπίζεται ικανοποιητικά απ' τό συγγραφέα. Εκφράζει τό προφανές γεγονός ότι οι αναρχικοί στό σύνολό τους — ακριβέστερα οι "κορυφαίοι" αναρχικοί — έμειναν έξω απ' τό κίνημα· μέ τά λόγια τού συγγραφέα "κοιμόντουσαν όσο αυτό υπήρχε". Αυτό τό φαι-

νόμενο, υποστηρίζει ο Αρσίνωφ, οφειλόταν στό γεγονός ότι ορισμένοι α-ναρχικοί επηρεάστηκαν από τό "*Partiinost*" (τό Κομματικό πνεύμα) απ' τήν αρρωστημένη παρόρμηση νά καθοδηγήσουν τίς μάζες, τίς οργανώσεις τους καί τά κινήματά τους. Αυτό εξηγεί τήν ανικανότητα εκείνων τών αναρχικών νά καταλάβουν τά αληθινά ανεξάρτητα μαζικά κινήματα που γεννιούνται χωρίς τή συμβολή τής γνώσης τους καί που τό μόνο που ζητούν απ' αυτούς είναι η ειλικρινής κι υπεύθυνη πνευματική βοήθεια. Αυτό εξηγεί επίσης τήν προκατάληψή τους καί, στήν ουσία, τήν περιφρόνησή τους απέναντι σέ τέτοια κινήματα. Αλλά η ανάλυση καί η ερμηνεία αυτή είναι ανεπαρκής. Τό θέμα χρειάζεται επεξεργασία καί ανάπτυξη. Μεταξύ τών αναρχικών υπάρχουν τρείς τύποι θεώρησης τής Μαχνοβτσίνα: ο αποφασιστικά σκεπτικιστικός, ο ουδέτερος κι ο αναμφισβήτητα ευνοϊκός. Ο συγγραφέας ανήκει αναμφίβολα στήν τρίτη ομάδα. Αλλά η θέση του μπορεί ν' αμφισβητηθεί καί θά χρειαζόταν ίσως νά διαπραγματευθεί τό θέμα πιό βαθυστόχαστα. Είναι αλήθεια ότι αυτό τό ζήτημα δέν σχετίζεται μέ τήν ουσία τού βιβλίου. Επιπλέον, η άποψη τού συγγραφέα στηρίζεται ακλόνητα στά γεγονότα που παρουσιάζει σ' όλο τό βιβλίο... Ας ελπίσουμε ότι αυτό τό πρόβλημα θά απασχολήσει τόν αναρχικό τύπο καί ότι μία πλήρης αντιμετώπισή του θά οδηγήσει σέ συμπεράσματα χρήσιμα γιά τό αναρχικό κίνημα.

* * *

Είναι σίγουρο ότι όλοι οι μύθοι γιά τόν ληστοσυμμοριτισμό, τόν Αντισημιτισμό καί άλλα σκοτεινά χαρακτηριστικά που θεωρήθηκαν σύμφυτα στό Μαχνοβίτικο κίνημα, θά χάσουν τό κύρος τους μετά τή δημοσίευση αυτού τού βιβλίου.

Αν η Μαχνοβτσίνα, όπως κάθε άλλο ανθρώπινο σχέδιο, είχε τά αδύνατα σημεία της, τά λάθη της, τίς παρεκκλίσεις καί τίς αρνητικές της πλευρές, αυτά σύμφωνα μέ τήν άποψη τού συγγραφέα, ήταν τόσο μηδαμινά καί ασήμαντα σέ σχέση μέ τή μεγάλη, θετική ουσία τού κινήματος που δέν αξίζει νά μιλάμε σοβαρά γι' αυτά. Αν είχε καί τήν παραμικρή πιθανότητα ν' αναπτυχθεί ελεύθερα καί δημιουργικά, τό κίνημα θά τά είχε ξεπεράσει χωρίς τήν παραμικρή προσπάθεια.

* * *

Αυτό τό έργο δείχνει μέ πόση διαύγεια κι ευκολία, μέ πόση αμεσότητα, τό κίνημα ξεπέρασε διάφορες προκαταλήψεις εθνικές, θρησκευτικές κι άλλες. Αυτό τό γεγονός είναι εξαιρετικά χαρακτηριστικό: είναι ακόμη ένα παράδειγμα τού επιπέδου επίτευξης που μπορούν νά φτάσουν οι εργατικές μάζες — καί πόσο εύκολα! — μόλις αφυπνιστούν από ένα αποφασιστικό επαναστατικό τράνταγμα, άν είναι πραγματικά αυτές οι ίδιες που δημιουργούν τήν επανάστασή τους, άν έχουν αληθινή καί πλήρη ελευθερία στήν έρευνα κι ελευθερία στή δράση. Οι δρόμοι που τούς ανοίγονται δέν έχουν όρια, εκτός κι άν αυτοί οι δρόμοι φράζονται σκόπιμα.

* * *

Αυτά που μάς φαίνονται ιδιαίτερα αξιοσημείωτα καί σημαντικά σ' αυτό τό έργο είναι:

1) Σέ αντίθεση μέ πολλούς, που θεωρούσαν καί συνεχίζουν νά θεωρούν τήν Μαχνοβτσίνα σάν τίποτ' άλλο παρά ένα μοναδικό στρατιωτικό επεισόδιο, σάν ένα παράτολμο έργο ελεύθερων σκοπευτών, ανταρτών, μέ όλα τά λάθη κι όλη τή δημιουργική ανικανότητα μιάς στρατιωτικής κλίκας (καί η σχέση πολλών μέ τό Μαχνοβίτικο κίνημα βασίστηκε ακριβώς σέ μιά τέτοια ανάλυση), ο συγγραφέας δείχνει μέ αναμφισβήτητα στοιχεία τόν ψευδή χαρακτήρα αυτής τής άποψης. Μέ τήν μεγαλύτερη ακρίβεια, αποκαλύπτει μπροστά μας τήν εικόνα ενός ελεύθερου, δημιουργικού καί οργανωμένου, άν καί βραχύβιου, κινήματος τών πλατιών εργατικών μαζών, που εμπνέονταν από ένα βαθύ ιδανικό· ένα κίνημα που δημιούργησε τήν δική του στρατιωτική δύναμη, ανταποκρινόμενο στήν ανάγκη νά υπερασπίσει τήν επανάστασή του καί τήν ελευθερία του. Έτσι διαλύεται μία πλατιά διαδομένη προκατάληψη γιά τήν Μαχνοβτσίνα.

Θά πρέπει νά σημειωθεί πως, όταν ο συγγραφέας κάνει μιά σοβαρή κριτική τής Μαχνοβτσίνα, κριτικάρει ακριβώς μιάν ορισμένη αμέλεια γιά τίς στρατιωτικές καί στρατηγικές υποθέσεις. Στό κεφάλαιο γιά τά λάθη τών Μαχνοβιτών, εκφράζει τήν πεποίθηση ότι άν οι Μαχνοβίτες είχαν καταφέρει νά οργανώσουν έγκαιρα μία κατάλληλη άμυνα τών πιό μακρινών συνόρων τής περιοχής, ολόκληρη η επανάσταση στήν Ουκρανία αλλά καί γενικότερα, θά μπορούσε νά έχει πολύ διαφορετική εξέλιξη. Άν ο συγγραφέας έχει δίκιο, τότε, απ' αυτή τήν άποψη, η τύχη τής Μαχνοβτσίνα μπορεί νά συγκριθεί μ' εκείνη άλλων επαναστατικών κινημάτων τού παρελθόντος όπου στρατιωτικά σφάλματα έπαιξαν επίσης ένα μοιραίο ρόλο. Εν πάσει περιπτώσει, εφιστούμε τήν προσοχή τού αναγνώστη σ' αυτό τό σημείο, που δίνει αφορμή γιά πολύ προκλητικές σκέψεις.

2) Η πλήρης ανεξαρτησία τού κινήματος τονίζεται έντονα: μιά ανεξαρτησία που τήν υπερασπίστηκε συνειδητά κι ενεργητικά ενάντια σέ κάθε εισβολέα.

3) Η στάση τού Μπολσεβικισμού καί τής Σοβιετικής Κυβέρνησης απέναντι στήν Μαχνοβτσίνα αποδεικνύεται μέ τρόπο ακριβή κι ακλόνητο. Ένα συντριπτικό χτύπημα καταφέρεται ενάντια σ' όλες τίς επινοήσεις καί τίς δικαιολογίες τών Μπολσεβίκων. Όλες οι εγκληματικές τους ραδιουργίες, όλα τους τά ψέματα, όλη η αντεπαναστατική τους ουσία αποκαλύπτονται πλήρως. Σ' αυτό τό τμήμα τού βιβλίου θά έπρεπε νά καταχωρηθούν τά λόγια που ξέφυγαν κάποτε απ' τό στόμα τού Σαμσόνωφ, διευθυντή τού τμήματος μυστικών επιχειρήσεων τής Βε-Τσε-Κά (Ανώτατη Τσεκά) (στή φυλακή, όταν μέ κάλεσαν ν' ανακριθώ απ' αυτόν τόν "ανακριτή"). Όταν τού παρατήρησα ότι θεωρούσα τή συμπεριφορά τών Μπολσεβίκων απέναντι στόν Μάχνο, τόν καιρό τής συνθήκης τους μαζί του, προδοτική, ο Σαμσόνωφ απάντησε αμέσως: "Τό θεωρείς προδοτικό; Μά αυτό αποδείχνει απλώς ότι είμαστε επιδέξιοι πολιτικοί: όταν χρειαζόμασταν τόν Μάχνο, ξέραμε πώς νά τόν χρησιμοποιήσουμε, τώρα που δέν τόν χρειαζόμαστε πιά, ξέρουμε πώς νά τόν

β γ ά λ ο υ μ ε απ' τ ή μ έ σ η."

4) Πολλοί ειλικρινείς επαναστάτες θεωρούν τόν αναρχισμό ιδεαλιστική φαντασίωση καί δικαιώνουν τόν Μπολσεβικισμό σάν τή μόνη δυνατή π ρ α γ μ α τ ι κ ό τ η τ α, αναπόφευκτη κι αναγκαία γιά τήν ανάπτυξη τής παγκόσμιας κοινωνικής επανάστασης, τής οποίας αποτελεί ένα δοσμένο στάδιο. Έτσι οι θλιβερές πλευρές τού Μπολσεβικισμού εμφανίζονται λιγότερο σημαντικές καί δικαιώνονται ιστορικά.

Αυτό τό έργο δίνει ένα θανάσιμο χτύπημα σ' αυτή τήν αντίληψη. Αποδεικνύει μέ ζωντανό τρόπο δύο θεμελιώδη σημεία: α) ότι στή Ρώσικη επανάσταση εμφανίστηκαν αναρχικές τάσεις ό π ο τ ε υ π ή ρ ξ ε μ ί α π ρ α γ μ α τ ι κ ά α ν ε ξ ά ρ τ η τ η ε π α ν ά σ τ α σ η τ ώ ν ί δ ι ω ν τ ώ ν ε ρ γ α τ ι κ ώ ν μ α ζ ώ ν, όχι σάν μιά "βλαβερή ουτοπία ονειροπόλων", αλλά σάν τό π ρ α γ μ α τ ι κ ό, σ υ γ κ ε κ ρ ι μ έ ν ο ε π α ν α σ τ α τ ι κ ό κ ί ν η μ α α υ τ ώ ν τ ώ ν μ α ζ ώ ν' β) σάν τέτοιο καταπνίγηκε σκόπιμα, άγρια καί ποταπά απ' τούς Μπολσεβίκους.

Τά γεγονότα που απαριθμούνται σ' αυτό τό βιβλίο δείχνουν καθαρά ότι η "πραγματικότητα" τού Μπολσεβικισμού είναι, στήν ουσία, ίδια μέ τήν πραγματικότητα τού Τσαρισμού. Αυτά τά γεγονότα αντιπαραθέτουν συγκεκριμένα καί ξεκάθαρα αυτή τήν "πραγματικότητα" στή βαθιά αλήθεια καί π ρ α γ μ α τ ι κ ό τ η τ α τ ο ύ α ν α ρ χ ι σ μ ο ύ σ ά ν τ ή μ ό ν η α λ η θ ι ν ά ε π α ν α σ τ α τ ι κ ή ε ρ γ α τ ι κ ή ι δ ε ο λ ο γ ί α καί αφαιρούν απ' τόν Μπολσεβικισμό κάθε ίχνος ιστορικής δικαίωσης.

5) Τό βιβλίο προσφέρει στούς αναρχικούς έναν πλούτο υλικού, στό φώς τού οποίου μπορούν νά επανεξετάσουν τίς θέσεις τους. Προβάλλει νέα ζητήματα γιά συζήτηση' δίνει μιά σειρά από γεγονότα που μπορούν νά βοηθήσουν στήν επίλυση αρκετών προγενέστερων προβλημάτων' τέλος, επιβεβαιώνει αρκετές, ολότελα ξεχασμένες αλήθειες που μπορούν νά επανεξετασθούν καί νά αναθεωρηθούν επωφελώς.

* * *

Μιά τελευταία λέξη.

Παρόλο που αυτό τό βιβλίο είναι γραμμένο από έναν αναρχικό, τό ενδιαφέρον καί η σημασία του ξεπερνούν τά όρια τού ενός ή τού άλλου κύκλου αναγνωστών.

Γιά πολλούς αυτό τό βιβλίο θά είναι μία απροσδόκητη ανακάλυψη. Άλλους θά τούς ενημερώσει γιά τά γεγονότα που συμβαίνουν γύρω τους. Γιά άλλους, θά ρίξει νέο φώς σ' αυτά τά γεγονότα.

Όχι μόνο κάθε εγγράμματος εργάτης ή αγρότης, όχι μόνο κάθε επαναστάτης, αλλά καί κάθε σκεπτόμενος άνθρωπος που ενδιαφέρεται γιά ότι συμβαίνει γύρω του, πρέπει νά διαβάσει προσεχτικά αυτό τό βιβλίο, νά σκεφτεί τά συμπεράσματα που βγαίνουν απ' αυτό καί νά δεί καθαρά αυτό που διδάσκει.

Σήμερα, που η ζωή είναι μεστή από γεγονότα κι ο κόσμος γεμάτος αγώνες' σήμερα, που η επανάσταση χτυπάει κάθε πόρτα, έτοιμη νά σαρώσει κάθε θνητό μέσα στή θύελλά της' σήμερα, που μιά απέραντη πάλη απλώνεται σ' όλη της τήν έκταση — μιά πάλη όχι μόνο μεταξύ εργασίας καί κεφα-

λαίου, μεταξύ ενός κόσμου που πεθαίνει κι ενός κόσμου που γεννιέται, αλλά καί μεταξύ τών υποστηριχτών διαφορετικών τρόπων πάλης καί δημιουργίας· σήμερα, που ο Μπολσεβικισμός γεμίζει τόν κόσμο μέ τόν εκκωφαντικό του θόρυβο, ζητώντας αίμα γιά τήν δική του προδοσία τής επανάστασης, στρατολογώντας οπαδούς μέ τή βία, τήν προδοσία καί τήν δωροδοκία· σήμερα, που ο Μάχνο, που λιώνει σέ μιά φυλακή τής Βαρσοβίας(6), θά μπορούσε νά παρηγορηθεί μόνο ξέροντας ότι οι ιδέες γιά τίς οποίες πολέμησε δέν έχουν πεθάνει αλλά διαδίδονται κι αναπτύσσονται — σήμερα κάθε βιβλίο που ρίχνει φώς στά μονοπάτια τής επαναστατικής πάλης πρέπει νά είναι ένα βιβλίο χρήσιμο γιά κάθε σπίτι.

Ο Αναρχισμός δέν είναι ένα προνόμιο τών εκλεκτών, αλλά μιά βαθυστόχαστη καί πλατιά θεωρία καί αντίληψη τού κόσμου τήν οποία θά πρέπει νά ξέρει σήμερα ο καθένας.

Ο αναγνώστης δέν χρειάζεται νά γίνει αναρχικός. Αλλά δέν θά πρέπει καί νά τού συμβεί ό,τι συνέβηκε σ' ένα γέρο καθηγητή που παρακολούθησε τυχαία μιάν αναρχική διάλεξη. Δακρυσμένος, μετά τή διάλεξη, είπε στούς ακροατές που συγκεντρώθηκαν γύρω του: "Νάμαι, ένας καθηγητής μέ άσπρα μαλλιά, καί μέχρι σήμερα δέν ήξερα τίποτα γι' αυτή τήν αξιόλογη κι ωραία θεωρία... Ντρέπομαι."

Ο αναγνώστης λοιπόν, δέν χρειάζεται νά γίνει ποτέ αναρχικός· γιατί τό νά είσαι αναρχικός δέν είναι υποχρεωτικό. Εκείνο όμως που είναι απαραίτητο είναι νά ξέρει τόν αναρχισμό.

Β ο λ ί ν
Μάης, 1923

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1. Τό Μαχνοβίτικο κίνημα.

2. Πρόσθετα στό μεγάλο αριθμό άρθρων που έχουν εμφανιστεί σέ διάφορες Ρώσικες καί ξένες εφημερίδες καί που επιδεικνύουν ένα εξαιρετικό ταλέντο στή συκοφαντία καί μιά απίστευτη λόγια ξεδιαντροπιά από μέρους τών συγγραφέων τους, υπάρχουν ήδη καί εργασίες, αρκετά εκτεταμένες, που προσποιούνται ότι έχουν κάποια ιδεολογική ή ιστορική σημασία, αλλά που στήν πραγματικότητα δέν είναι παρά συνειδητές διαστρεβλώσεις ή φτηνά παραμύθια. Μπορούμε, λογουχάρη, ν' αναφέρουμε τό βιβλίο τού Γ. Γιάκοβλεφ "Ο Ρώσικος Αναρχισμός στή Μεγάλη Ρώσικη Επανάσταση" (τυπωμένο σέ αρκετές Ρώσικες καί ξένες εκδόσεις), που είναι ένας ακατάσχετος χείμαρρος από διαστρεβλώσεις καί απροκάλυπτα ψέματα. Ή θά μπορούσαμε ν' αναφέρουμε τό μακροσκελές καί φιλόδοξο άρθρο κάποιου Γερασιμένκο στήν ιστορικολογοτεχνική ανθολογία "*Istorik i Souremenik*" (που εκδόθηκε απ' τήν Όλγα Ντιακώβ, Βερολίνο, 1922, βιβλίο III, σελίδα 151, άρθρο γιά τόν "Μάχνο"), όπου αναφέρονται τέτοια μυθεύματα, που ντρέπεται κανείς γιά τόν "συγγραφέα" καί γιά τήν "ανθολογία". Θά έ-

πρεπε επίσης νά αναφέρουμε ότι ο αναρχικός τύπος, που γενικά αντιμετωπίζει τό Μαχνοβίτικο κίνημα σοβαρά, προσεκτικά καί τίμια, αναλύοντάς το από άλλες σκοπιές καί μέ στόχους διαφορετικούς από εκείνους τών "συγγραφέων", που αναφέραμε παραπάνω, περιέχει κι αυτός αμέτρητα λάθη κι ανακρίβειες που οφείλονται στό ότι οι ίδιοι συγγραφείς δέν συμμετείχαν προσωπικά στό κίνημα, δέν είχαν στενή επαφή μ' αυτό κι έτσι έγραψαν γι' αυτό μέ βάση τίς φήμες, τό δημοσιευμένο υλικό ή αφηγήσεις καί άρθρα από δεύτερο χέρι. (Σάν παράδειγμα, βλέπε τό φυλλάδιο τού Π. Ρουντένκο, "Μέσα στήν Ουκρανία: η Εξέγερση καί τό Αναρχικό Κίνημα" που εκδόθηκε από τό " *Worker's Publishing House* ", Αργεντινή, Μάρτιος τού 1922, ανατυπωμένο απ' τήν εφημερίδα Β ό λ ν υ ι Τ ρ ο ύ ν τ, όργανο τής Ομοσπονδίας Αναρχικών Ομάδων τής Πετρούπολης, όπου είχε δημοσιευτεί τόν Οκτώβρη τού 1919. Στό φυλλάδιο, όπως καί στό άρθρο, υπήρχαν σημαντικά λάθη που μπορούν νά εξηγηθούν απ' τό γεγονός ότι ο συγγραφέας δέν συμμετείχε προσωπικά στό κίνημα καί δέν βίωσε στήν πραγματικότητα τά πολύπλοκα προβλήματά του.)

3. Υποκινητής τών Εβραϊκών πογκρόμ.

4. Πρίν απ' τήν έκδοση αυτού τού έργου, ο συγγραφέας δημοσίευσε δύο άρθρα σέ ξένα περιοδικά, τά "Νέστωρ Μάχνο" καί "Η Μαχνοβτσίνα καί ο Αντισημιτισμός", γιά νά γνωρίσουν οι ξένοι εργάτες καί σύντροφοι ορισμένα συγκεκριμένα γεγονότα γιά τήν Μαχνοβτσίνα.

5. Τήν εποχή αυτής τής ήττας, ο Αρσίνωφ παρά λίγο νά σκοτωθεί (καί όχι γιά πρώτη φορά) στή διάρκεια μιάς επίθεσης από μιά μεραρχία ιππικού "Κόκκινων Κοζάκων". Είδε αρκετούς κοντινούς συντρόφους νά σφάζονται, όντας ανίκανοι ν' αποφύγουν τά χτυπήματα τών Κοζάκικων σπαθιών.

6. Μετά τήν έκδοση αυτού τού βιβλίου στά Ρώσικα, ο Μάχνο δικάστηκε από ένα Πολωνικό δικαστήριο, μέ τήν κατηγορία τής εσχάτης προδοσίας (γιατί υποκίνησε μιάν εξέγερση στή Γαλικία, σέ συνεργασία μέ τούς Μπολσεβίκους). Η κατηγορία αποδείχθηκε ψεύτικη κι ο Μάχνο αθωώθηκε. Από τότε είναι ελεύθερος. (Υποσημείωση τής Γαλλικής έκδοσης, "*Librairie International*", Παρίσι, 1924).

Σημείωση τής Ελληνικής Έκδοσης

Η Ελληνική μετάφραση έγινε μέ βάση τήν αντίστοιχη αγγλική, τήν οποία έκαναν οι Λορραίν καί Φρέντυ Πέρλμαν. Οι μεταφραστές τού έργου ακολούθησαν πιστά τό Ρώσικο πρωτότυπο, που εκδόθηκε γιά πρώτη φορά στά 1923, στό Βερολίνο, απ' τήν "Ομάδα Ρώσων Αναρχικών Γερμανίας". Η μετάφραση τών Μαχνοβίτικων διακηρύξεων έγινε απ' τήν Άν Άλλεν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Η Μαχνοβτσίνα είναι ένα εκπληκτικό γεγονός τής σύγχρονης Ρωσίας. Μέ τήν έκταση καί τό βάθος τών ιδεών της, ξεπερνάει κάθε αυθόρμητο κίνημα τής εργατικής τάξης που ξέρουμε. Τό τεκμηριωμένο υλικό γι' αυτήν είναι τεράστιο. Δυστυχώς κάτω απ' τίς συνθήκες τής σημερινής — Κομμουνιστικής — πραγματικότητας, δέν μπορεί κανείς ούτε νά ονειρευτεί τήν συγκέντρωση όλου τού υλικού που θά μπορούσε νά φωτίσει τό κίνημα. Αυτό θά είναι έργο τού μέλλοντος.

'Αρχισα νά δουλεύω τήν ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος τέσσερις φορές. Γι' αυτό τόν σκοπό συγκεντρώθηκε όλο τό υλικό που αφορούσε τό κίνημα. Αλλά η εργασία καταστράφηκε τέσσερις φορές, όταν ήταν μισοτελειωμένη. Δύο φορές χάθηκε στό μέτωπο στή διάρκεια κάποιας μάχης καί δύο άλλες φορές σέ ειρηνικά, νοικιασμένα δωμάτια, στή διάρκεια ερευνών. Εξαιρετικά πολύτιμο υλικό ντοκουμέντων χάθηκε στό Χάρκοβο, τό Γενάρη τού 1921. Αυτό τό υλικό περιλάμβανε όλα όσα θά ήθελε κανείς νά ξέρει γιά τό μέτωπο, γιά τό Μαχνοβίτικο στρατόπεδο καί τό προσωπικό αρχείο τού Μάχνο: αρχείο που περιλάμβανε τίς αναμνήσεις τού Μάχνο, οι οποίες περιείχαν μεγάλη ποσότητα στοιχείων, τίς δημοσιεύσεις καί τά ντοκουμέντα τού κινήματος, μιά πλήρη σειρά τής εφημερίδας *Put'k Svobode* καί λεπτομερή βιογραφικά σημειώματα γιά τούς πιό αφοσιωμένους αγωνιστές τού κινήματος. Είναι εντελώς αδύνατο νά ανασυγκροτήσει κανείς τό χαμένο υλικό τών ντοκουμέντων ακόμη καί μερικά. 'Ετσι έπρεπε νά συμπληρώσω αυτή τήν εργασία, ενώ μού έλειπαν πολλά απ' τά αναγκαία στοιχεία. Επιπλέον, η εργασία γινόταν αρχικά μεταξύ μαχών καί αργότερα μέσα στίς εξαιρετικά αντίξοες καταπιεστικές συνθήκες τής σύγχρονης Ρωσίας, όπου έγραφα μέ τόν ίδιο τρόπο που οι κατάδικοι στίς Τσαρικές φυλακές έγραφαν ο ένας στόν άλλο, μέ τό νά κρύβομαι, δηλαδή, σέ κάθε γωνιά ή πίσω από ένα τραπέζι, μέ τόν αδιάκοπο φόβο μήπως μέ ανακαλύψει ο φρουρός.

Γι' αυτούς τούς λόγους είναι φυσικό νά φαίνεται βιαστική αυτή η εργασία καί νά περιέχει αρκετά κενά. Ωστόσο, η τωρινή κατάσταση απαιτεί τήν δημοσίευση μιάς μελέτης πάνω στήν ιστορία τού κινήματος, ακόμα κι άν είναι ανολοκλήρωτη. Αυτή η εργασία επομένως δέν είναι τελεσίδικη. Δέν είναι παρά μιά αρχή καί θά έπρεπε νά συνεχιστεί καί νά δουλευτεί παραπέρα. Αλλά γι' αυτό τόν σκοπό θά είναι απαραίτητο νά συγκεντρωθούν όλα τά στοιχεία που αφορούν τό κίνημα. Παρακαλώ όλους τούς συντρόφους που έχουν στήν κατοχή τους οποιαδήποτε στοιχεία απ' αυτό τό υλικό νά τά δώσουν στόν συγγραφέα.

* * *

Σ' αυτό τόν πρόλογο θά ήθελα νά πώ λίγα λόγια στούς σύντροφους εργάτες άλλων χωρών. Πολλοί απ' αυτούς φτάνοντας στή Ρωσία γιά νά

παρακολουθήσουν κάποιο συνέδριο, βλέπουν τή σύγχρονη Ρωσία μέσα σ' ένα επίσημο πλαίσιο. Επισκέπτονται τά εργοστάσια τής Πετρούπολης, τής Μόσχας καί άλλων πόλεων καί μαθαίνουν γιά τίς συνθήκες που επικρατούν εκεί, μέ βάση τά στοιχεία που τούς δίνει τό κυβερνητικό κόμμα ή πολιτικές ομάδες που συνδέονται μ' αυτό. Μιά τέτοια γνωριμία μέ τή Ρώσικη πραγματικότητα δέν έχει καμιά αξία. Στούς καλεσμένους δείχνουν παντού μιά ζωή που απέχει πολύ απ' τήν πραγματικότητα. Λογουχάρη, στά 1912 ή στά 1913 ένας επιστήμονας απ' τό 'Αμστερνταμ (ο 'Ισραελ Βάν Κάν, άν δέν κάνω λάθος) ήρθε στή Ρωσία γιά νά κάνει μιά έρευνα γιά τίς Ρώσικες φυλακές. Η Τσαρική κυβέρνηση τού έδωσε τήν ευκαιρία νά επισκεφτεί διάφορες φυλακές στήν Πετρούπολη, στή Μόσχα καί σέ άλλες πόλεις. Ο καθηγητής γύριζε από κελί σέ κελί, μαζεύοντας πληροφορίες γιά τήν κατάσταση τών κρατουμένων καί μιλώντας μαζί τους. Πέρα απ' τό ότι δημιούργησε παράνομες σχέσεις μέ κάποιους πολιτικούς κρατούμενους (μέ ελαφροποινίτες κι άλλους), δέν είδε στίς Ρώσικες φυλακές τίποτε περισσότερο απ' ότι η διεύθυνση τών φυλακών ήθελε νά τού δείξει' τό ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τών Ρώσικων φυλακών τού ξέφυγε. Οι ξένοι σύντροφοι κι εργάτες που έρχονται στή Ρωσία μέ τήν ελπίδα νά γνωρίσουν μέσα σέ λίγο καιρό τή Ρώσικη ζωή, μέ τήν βοήθεια τών στοιχείων που τούς προμηθεύει τό κόμμα που κυβερνάει ή η αντιπολίτευση, βρίσκονται στήν ίδια κατάσταση μέ τόν 'Ισραελ Βάν Κάν. Αναπόφευκτα πέφτουν σέ χοντρά λάθη.

Γιά νά βιώσει κανείς τή Ρώσικη πραγματικότητα, είναι απαραίτητο νά πάει στήν επαρχία σάν απλός εργάτης γής, ή σ' ένα εργοστάσιο σάν χειρώνακτας, νά πάρει τό οικονομικό καί πολιτικό δελτίο που παραχωρεί στόν λαό η Κομμουνιστική κυβέρνηση, ν' απαιτήσει τά ιερά καί απαραβίαστα εργατικά δικαιώματα καί νά αγωνιστεί γιά τήν απόκτησή τους όταν δέν παραχωρούνται, καί ν' αγωνιστεί μ' έναν επαναστατικό τρόπο, μιάς κι η επανάσταση είναι τό υπέρτατο δικαίωμα τών εργατών. Μόνο τότε θά γίνει ορατή η αληθινή κι όχι η "κατασκευασμένη" Ρώσικη πραγματικότητα, σ' έναν τέτοιο τολμηρό παρατηρητή. Καί τότε δέν θά εκπλαγεί απ' τήν ιστορία που καταγράφεται σ' αυτό τό βιβλίο. Μέ τρόμο καί ταραχή θά δεί ότι στή σημερινή Ρωσία, όπως οπουδήποτε αλλού, η μεγάλη αλήθεια τής εργατικής τάξης διώκεται καί παραμορφώνεται κι ο ηρωϊσμός τού Μαχνοβίτικου κινήματος που υπερασπίστηκε αυτή τήν αλήθεια θά γίνει ξεκάθαρος σ' αυτόν.

Μού φαίνεται ότι κάθε σκεπτόμενος προλετάριος που ενδιαφέρεται γιά τή μοίρα τής τάξης του θά συμφωνήσει ότι μόνο μ' αυτό τόν τρόπο μπορεί κανείς νά εξοικειωθεί μέ τήν Ρώσικη — ή όποια άλλη — ζωή. 'Οτι αποτελεί μέχρι σήμερα τή συνηθισμένη πρακτική τών ξένων αντιπροσωπειών που ήλθαν γιά νά μελετήσουν τή Ρώσικη ζωή, δέν είναι παρά κοινοτυπίες, ψευδαισθήσεις, πικνίκ στό εξωτερικό, μιά καθαρή σπατάλη χρόνου.

Αρσίνωφ
Μόσχα
Απρίλης, 1921

Υστερόγραφο: Θεωρώ σάν ευχάριστη συντροφική υποχρέωση από μέρους μου κι από μέρους τών άλλων αγωνιστών τού κινήματος, νά

εκφράσω τὴν ευγνωμοσύνη μου σὲ όλες τίς οργανώσεις καὶ τούς σύντροφους που βοήθησαν, ἡ προσπάθησαν νὰ βοηθήσουν, στὸ ἔργο τῆς ἔκδοσης αυτοῦ τοῦ βιβλίου: τὴν Ομοσπονδία Αναρχοκομμουνιστικῶν Ομάδων Βόρειας Αμερικῆς, καθὼς καὶ τοὺς Ιταλοὺς καὶ Βούλγαρους σύντροφους.

Μάης, 1923

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΜΑΖΕΣ ΣΤΗ ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ.

Δὲν υπῆρξε ούτε μία επανάσταση στὴν παγκόσμια ιστορία που νὰ έγινε απ' τοὺς εργαζόμενους γιὰ τὰ δικά τους συμφέροντα — δηλαδή, απ' τοὺς εργάτες τῆς πόλης καὶ τοὺς φτωχοὺς αγρότες που δὲν εκμεταλλεύονται τὴν εργασία άλλων. Άν καὶ η κύρια δύναμη όλων τῶν μεγάλων επαναστάσεων αποτελούνταν από εργάτες κι αγρότες, που έκαναν αμέτρητες θυσίες γιὰ τὴν επιτυχία τους, οι ηγέτες, οι ιδεολόγοι κι οι οργανωτὲς τῶν μορφών καὶ τῶν στόχων τῆς επανάστασης δὲν ήταν ποτὲ εργάτες ή αγρότες, αλλὰ στοιχεία ξένα πρὸς σ' αυτούς, γενικὰ μεσοβέζοι, που δίσταζαν μεταξὺ τῆς άρχουσας τάξης τῆς εποχῆς που πέθαινε καὶ τοῦ προλεταριάτου τῶν πόλεων καὶ τῶν αγρών.

Αυτὰ τὰ στοιχεία γεννιόνταν καὶ αναπτύσσονταν πάντοτε στὸ έδαφος τοῦ παλιοῦ καθεστῶτος που κατέρρεε, τοῦ παλιοῦ Κρατικοῦ συστήματος καὶ τρέφονταν απ' τὴν ύπαρξη ενὸς κινήματος γιὰ ελευθερία, ανάμεσα στὶς υπόδουλες μάζες. Εξαιτίας τῶν ταξικῶν τους χαρακτηριστικῶν καὶ τῶν φιλοδοξιῶν που έτρεφαν γιὰ τὴν κρατικὴ εξουσία, παίρνουν μιὰ επαναστατικὴ θέση απέναντι στὸ πολιτικὸ καθεστὼς που πεθαίνει, καὶ πρόθυμα γίνονται ηγέτες τῶν υπόδουλων εργατῶν, ηγέτες μαζικῶν επαναστατικῶν κινημάτων. Αλλά, ενώ οργανώνουν καὶ καθοδηγοῦν τὴν επανάσταση κάτω απ' τὸ λάβαρο τῶν ζωτικῶν συμφερόντων τῶν εργατῶν κι αγροτῶν, αυτὰ τὰ στοιχεία επιδιώκουν πάντοτε τὸ συμφέρον τῆς δικῆς τους ομάδας ή κόστας, φιλοδοξοῦν νὰ χρησιμοποιήσουν τὴν επανάσταση γιὰ νὰ εδραιώσουν τὴν δική τους κυριαρχικὴ θέση στὴ χώρα. Νὰ τί συνέβηκε στὴν Αγγλικὴ επανάσταση. Νὰ τί συνέβηκε στὴ μεγάλη Γαλλικὴ επανάσταση (Βλ. Πέτρου Κροπότκιν, "Η Μεγάλη Γαλλικὴ Επανάσταση", εκδ. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ υ π ό έ κ δ ο σ η). Νὰ τί συνέβηκε στὴ Γαλλικὴ καὶ τὴ Γερμανικὴ επανάσταση τοῦ **1848**. Νὰ τί συνέβηκε σὲ μιὰ ολόκληρη σειρὰ άλλων επαναστάσεων όπου τὸ προλεταριάτο τῶν πόλεων καὶ τῆς υπαίθρου πολεμούσε γιὰ τὴν ελευθερία χύνοντας άφθονο τὸ αίμα του — καὶ τοὺς καρποὺς τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν θυσιῶν του μοιράζονταν ανάμεσά τους ηγέτες, πολιτικοί μὲ διάφορες ταμπέλες, που δρούσαν πίσω απ' τὶς πλάτες τοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ εκμεταλλευτοῦν τὰ καθήκοντα καὶ τοὺς στόχους τῆς επανάστασης, πρὸς όφελος τῶν συμφερόντων τῶν ομάδων τους.

Στὴ μεγάλη Γαλλικὴ επανάσταση οι εργάτες έκαναν κολοσσιαίες προσπάθειες καὶ θυσίες γιὰ τὸν θρίαμβό της. Ήταν όμως οι πολιτικοί αυτῆς τῆς επανάστασης παιδιὰ τοῦ προλεταριάτου; Αγωνίστηκαν μήπως γιὰ τὶς προσδοκίες του: τὴν ισότητα καὶ τὴν ελευθερία; Μὲ κανένα τρόπο. Ο Δαντών, ο Ροβεσπιέρος, ο Κάμιλλος Ντεμουλὲν κι ένα σωρὸ άλλοι "αρχιερείς" τῆς επανάστασης δὲν ήταν παρὰ εκπρόσωποι τῆς φιλελεύθερης μπουρ-

ζουαζίας τής εποχής. Πάλεψαν γιά έναν ιδιαίτερο αστικό τύπο κοινωνικών σχέσεων καί στήν πραγματικότητα δέν είχαν καμιά σχέση μέ τά επαναστατικά ιδανικά τής ισότητας καί τής ελευθερίας τών λαϊκών μαζών τής Γαλλίας τού 18ου αιώνα. Ωστόσο, θεωρήθηκαν κι ακόμη θεωρούνται γενικά, σάν οι ηγέτες τής μεγάλης επανάστασης. Στήν επανάσταση τού 1848, η Γαλλική εργατική τάξη, που είχε αφιερώσει στήν επανάσταση τρείς μήνες ηρωϊκών προσπαθειών, αθλιότητας, στέρησης καί θυσιών, απόχτησε μήπως τήν "κοινωνική δημοκρατία" που τής είχαν υποσχεθεί οι διευθυντές τής επανάστασης; Η εργατική τάξη δέν έδρεψε απ' αυτούς παρά μόνο σκλαβιά καί μαζικές σφαγές' 50.000 εργάτες εξοντώθηκαν στό Παρίσι όταν προσπάθησαν νά εξεγερθούν εναντίον αυτών τών προδοτικών αρχηγών.

Τό μόνο που κατόρθωσαν οι αγρότες καί οι εργάτες όλων τών προηγούμενων επαναστάσεων ήταν νά σ κ ι α γ ρ α φ ή σ ο υ ν τίς βασικές τους επιθυμίες, νά προσδιορίσουν μόνο τήν πορεία τους, πράγματα που γενικά διαστρεβλώνονταν γιά νά εκμηδενιστούν αργότερα απ' τούς εξυπνότερους, πονηρότερους καί πιό μορφωμένους "ηγέτες" τής επανάστασης. Τό περισσότερο που κέρδισαν οι εργάτες απ' αυτές τίς επαναστάσεις δέν ήταν παρά ασήμαντες παραχωρήσεις, μέ τή μορφή τού δικαιώματος τής ψήφου, τής ελευθερίας τών συγκεντρώσεων, τής ελευθερίας τού τύπου — μέ τή μορφή δηλαδή τού δικαιώματος νά εκλέγουν τούς κυβερνήτες τους. Αλλά ακόμη κι αυτό τό κόκκαλο τούς δόθηκε γιά λίγο καιρό, όσο χρειαζόταν τό νέο καθεστώς γιά νά εδραιωθεί. Μετά απ' αυτό η ζωή τών μαζών ξαναγύριζε στήν προηγούμενη πορεία τής υποταγής, τής εκμετάλλευσης καί τής εξαπάτησης.

Μόνο σέ μαζικά κινήματα τής β ά σ η ς, όπως η εξέγερση τού Ραζίν ή όπως οι επαναστάσεις τών αγροτών καί εργατών τής εποχής μας, γίνεται ο λαός αφέντης τού κινήματος, δίνοντάς του τή μορφή καί τό περιεχόμενό του. Αλλά αυτά τά κινήματα, που χαιρετίζονται συνήθως μέ τίς επικρίσεις καί τίς βρισιές όλων τών "σκεπτόμενων" ανθρώπων, δέν έχουν επικρατήσει ποτέ μέχρι σήμερα καί διαφέρουν έντονα, απ' τήν άποψη τού περιεχομένου καί τής μορφής τους, από επαναστάσεις που καθοδηγήθηκαν από πολιτικές ομάδες καί κόμματα.

Η δική μας Ρώσικη επανάσταση είναι αναμφισβήτητα μιά πολιτική επανάσταση, που χρησιμοποιεί τίς λαϊκές δυνάμεις γιά νά εξυπηρετήσει συμφέροντα ξένα πρός τό λαό. Τό θεμελιακό γεγονός αυτής τής επανάστασης, μέ μιά προϊστορία τεράστιων θυσιών, βασάνων καί επαναστατικών προσπαθειών τών εργατών καί αγροτών, είναι η κατάληψη τής πολιτικής εξουσίας από μιά ενδιάμεση κοινωνική ομάδα, τή λεγάμενη σοσιαλεπαναστατική ιντελλιγκέντσια, τούς Σοσιαλδημοκράτες.

Πολλά έχουν γραφτεί γιά τή Ρώσικη καθώς καί γιά τή διεθνή ιντελλιγκέντσια. Γενικά εγκωμιάζονται καί αποκαλούνται φορείς τών πιό υψηλών ανθρώπινων ιδανικών, υπέρμαχοι τής αιώνιας αλήθειας. Σπάνια επικρίνονται. Αλλά ότι έχει γραφτεί γι' αυτές, καλό ή άσχημο, έχει ένα ουσιαστικό μειονέκτημα: τό ότι, δηλαδή, πρόκειται γιά αυτοχαρακτηρισμούς, αυτεγκωμιασμούς κι αυτοκριτικές. Αλλά αυτό είναι τελείως αδύνατο νά πείσει τό ανεξάρτητο μυαλό τών εργατών ή τών αγροτών καί δέν μπορεί νά έχει καμιά βαρύτητα στίς σχέσεις μεταξύ διανοούμενων καί λαού. Σ' αυτές τίς

σχέσεις ο λαός ενδιαφέρεται μόνο γιά γεγονότα. Τό πραγματικό, αναμφισβήτητο γεγονός τής ζωής τής σοσιαλιστικής ιντελλιγκέντσιας είναι τό ότι απολάμβανε πάντοτε μιά προνομιούχα κοινωνική θέση. Ζώντας έτσι, οι διανοούμενοι μεταβλήθηκαν σέ προνομιούχους όχι μόνο κοινωνικά αλλά καί ψυχολογικά. Όλες οι πνευματικές τους φιλοδοξίες, όλα όσα αποκαλούν "κοινωνικά ιδεώδη" τους, εμπεριέχουν μοιραία τό πνεύμα τής προνομιούχας κάστας. Τό συναντάμε αυτό σ' όλη τήν πορεία τής κοινωνικής ανάπτυξης τής ιντελλιγκέντσιας. Άν πάρουμε τήν εποχή τών Δεκεμβριστών σάν τήν απαρχή τού επαναστατικού κινήματος τής ιντελλιγκέντσιας καί άν περάσουμε διαδοχικά απ' όλες τίς φάσεις αυτού τού κινήματος — τήν "Ναροντνιτσέστβο", τήν "Ναροντοβολτσέστβο", τόν Μαρξισμό καί τόν σοσιαλισμό γενικά, μέ όλα τά παρακλάδια τους — βρίσκουμε αυτό τό πνεύμα τής προνομιούχας κάστας νά εκφράζεται παντού καθαρά.

Δέν έχει σημασία πόσο υψηλό μπορεί νά φαίνεται εξωτερικά ένα κοινωνικό ιδανικό, στό βαθμό που εμπεριέχει προνόμια γιά τά οποία θά πρέπει νά πληρώσει ο λαός μέ τήν δουλειά του καί τά δικαιώματά του, παύει πιά νά είναι η πλήρης αλήθεια. Ένα κοινωνικό ιδανικό που δέν προσφέρει στό λαό ολόκληρη τήν αλήθεια δέν είναι γι' αυτόν παρά ένα ψέμα. Ένα τέτοιο ακριβώς ψέμα αντιπροσωπεύει γιά τόν λαό η ιδεολογία τών σοσιαλιστών διανοουμένων κι οι ίδιοι οι διανοούμενοι. Κι αυτό καθορίζει τό κάθετι γύρω απ' τίς σχέσεις ανάμεσα στό λαό καί τήν ιντελλιγκέντσια. Ο λαός δέν θά ξεχάσει καί δέν θά συγχωρέσει ποτέ τό γεγονός ότι μιά συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα κερδοσκοπώντας πάνω στήν εξαναγκαστική εργασία καί στήν στέρηση τών δικαιωμάτων του, δημιούργησε κοινωνικά προνόμια γιά τόν εαυτό της καί προσπάθησε νά τά διοχετεύσει στή νέα κοινωνία.

Άλλο πράγμα είναι ο λαός κι άλλο η δημοκρατία καί η σοσιαλιστική της ιδεολογία, που προσεγγίζει τό λαό προσεκτικά καί επιτήδεια. Βεβαίως μεμονωμένες περιπτώσεις ηρωϊκών ατόμων, όπως η Σοφία Περόφσκαγια, στάθηκαν υπεράνω τών χυδαίων προνόμιων που είναι έμφυτα στό σοσιαλισμό, αλλά μόνο καί μόνο γιατί δέν αντιλαμβάνονταν τήν πραγματικότητα απ' τή σκοπιά ενός δημοκρατικού - ταξικού δόγματος, αλλά ψυχολογικά ή ηθικά. Τά άτομα αυτά είναι τά λουλούδια τής ζωής, η ομορφιά τής ανθρώπινης φυλής. Εμπνεόμενοι απ' τό πάθος τής αλήθειας, ζούσαν αποκλειστικά γιά νά υπηρετούν τόν λαό καί μέ τό ωραίο τους παράδειγμα ξεσκέπασαν τόν ψεύτικο χαρακτήρα τής σοσιαλιστικής ιδεολογίας. Ο λαός δέν θά τούς ξεχάσει ποτέ καί θά κρύβει παντοτινά στήν καρδιά του μιά μεγάλη αγάπη γι' αυτούς.

Οι ασαφείς πολιτικές φιλοδοξίες τής Ρώσικης ιντελλιγκέντσιας τού 1825 μορφοποιήθηκαν, στή διάρκεια τής πορείας μισού αιώνα, σ' ένα τελειοποιημένο σοσιαλιστικό κρατιστικό σύστημα κι αυτή η ίδια η ιντελλιγκέντσια, σέ μιά σαφώς καθορισμένη κοινωνικοοικονομική ομάδα: τήν σοσιαλδημοκρατία. Οι σχέσεις ανάμεσα σ' αυτή τήν ιντελλιγκέντσια καί στό λαό εδραιώθηκαν οριστικά: ο λαός κινούνταν πρός τόν πολιτικό κι οικονομικό αυτοκαθορισμό· οι δημοκράτες φιλοδοξούσαν νά ασκήσουν εξουσία πάνω του. Η μεταξύ τους σχέση μπορούσε νά διατηρείται μόνο μέ πανουργία, απάτη καί βία, αλλά σέ καμιά περίπτωση σάν φυσικό αποτέλεσμα μιάς

κοινότητας συμφερόντων. Γιατί αυτά είναι εχθρικά μεταξύ τους.

Αυτό τό ίδιο τό δόγμα τού Κράτους, η αντίληψη τής διεύθυνσης τών μαζών μέ τή βία, χαρακτήριζε πάντοτε τά άτομα που στερούνταν τό αίσθημα τής ισότητας καί στά οποία τό εγωϊστικό ένστικτο ήταν κυρίαρχο˙ άτομα γιά τά οποία οι ανθρώπινες μάζες είναι ακατέργαστη ύλη χωρίς θέληση, πρωτοβουλία καί ευφυΐα, ανίκανες νά διευθύνουν τόν εαυτό τους.

Αυτή η αντίληψη υποστηριζόταν πάντοτε από κυρίαρχες προνομιούχες ομάδες που δέν είχαν καμιά σχέση μέ τόν εργαζόμενο πληθυσμό — η αριστοκρατία, οι στρατιωτικές κάστες, οι ευγενείς, ο κλήρος, η βιομηχανική καί εμπορική μπουρζουαζία, κλπ.

Δέν είναι τυχαίο που ο σύγχρονος σοσιαλισμός αποδείχνεται ενθουσιώδης υπηρέτης αυτής τής ιδέας: είναι η ιδεολογία τής νέας άρχουσας κάστας. Άν παρατηρήσουμε προσεκτικά τούς φορείς καί τούς κήρυκες τού κρατικού σοσιαλισμού, θά δούμε ότι όλοι τους είναι γεμάτοι συγκεντρωτικές τάσεις, ότι όλοι βλέπουν τόν εαυτό τους πάνω απ' όλους, σάν ένα διευθυντικό καί διοικητικό κέντρο από τό οποίο εξαρτιούνται οι μάζες. Αυτό τό ψυχολογικό γνώρισμα τού κρατικού σοσιαλισμού καί τών φορέων του είναι άμεσο προϊόν τής ψυχολογίας προηγούμενων κυρίαρχων ομάδων που έχουν εκλείψει ή τείνουν νά εκλείψουν.

Τό δεύτερο θεμελιακό γεγονός τής επανάστασής μας είναι ότι οι βιομηχανικοί κι αγροτικοί εργάτες παρέμειναν στήν προηγούμενη κατάσταση τών "εργαζόμενων τάξεων" — παραγωγοί που διευθύνονται από κάποια εξουσία εκ τών άνω.

Όλη η λεγόμενη σοσιαλιστική οικοδόμηση, που πραγματοποιείται σήμερα στή Ρωσία, ολόκληρος ο Κρατικός μηχανισμός κι η διεύθυνση τής χώρας, η δημιουργία νέων κοινωνικοπολιτικών σχέσεων — όλα αυτά δέν είναι βασικά τίποτα άλλο απ' τή δημιουργία μιάς νέας ταξικής κυριαρχίας πάνω στούς παραγωγούς, απ' τήν εγκαθίδρυση μιάς νέας σοσιαλιστικής εξουσίας πάνω τους. Τό σχέδιο γι' αυτή τήν οικοδόμηση κι αυτή τήν κυριαρχία εκπονήθηκε καί προετοιμάστηκε στή διάρκεια αρκετών δεκαετιών απ' τούς ηγέτες τής σοσιαλδημοκρατίας κι ήταν γνωστό πρίν απ' τή Ρωσική επανάσταση σάν κολλεκτιβισμός. Σήμερα αυτοαποκαλείται σοβιετικό σύστημα.

Αυτό τό σύστημα κάνει τήν πρώτη ιστορική του εμφάνιση στό έδαφος τού επαναστατικού κινήματος τών Ρώσων εργατών καί αγροτών. Είναι η πρώτη απόπειρα τής σοσιαλδημοκρατίας νά εγκαθιδρύσει τήν κρατιστική της κυριαρχία σέ μιά χώρα μέ τή βία μιάς επανάστασης. Σάν πρώτη απόπειρα, που επιχειρήθηκε σ' αυτή τή φάση μόνο από ένα τμήμα τής δημοκρατίας — από τό πιό δραστήριο, τό πιό τολμηρό καί τό πιό επαναστατικό τμήμα, τήν κομμουνιστική αριστερή της πτέρυγα — αιφνιδίασε τίς πλατιές μάζες τών δημοκρατών κι οι κτηνώδεις μορφές της διέσπασαν αρχικά τήν ίδια τήν δημοκρατία σέ διάφορες αντίπαλες ομάδες. Μερικές απ' αυτές τίς ομάδες (Μενσεβίκοι, Σοσιαλεπαναστάτες κλπ.) θεωρούσαν, πρός τό παρόν, σάν πρόωρη καί ριψοκίνδυνη τήν καθιέρωση τού κομμουνισμού στή Ρωσία. Διατηρούσαν τήν ελπίδα τής επίτευξης τής Κρατικής κυριαρχίας στή χώρα, διαμέσου τού λεγάμενου νόμιμου καί κοινοβουλευτικού δρόμου, δηλαδή, κερδίζοντας τήν πλειοψηφία τών εδρών στό κοινοβούλιο μέ τίς ψήφους

τών εργατών κι αγροτών. Αυτή ήταν η βάση τής διαφωνίας τους μέ τούς συντρόφους τους τής αριστερής πτέρυγας, τούς Κομμουνιστές. Η διαφωνία αυτή είναι προσωρινή, τυχαία κι όχι σοβαρή. Προέρχεται από μιά παρεξήγηση από μέρους τού πλατύτερου καί πιό άτολμου τμήματος τών δημοκρατών, που δέν μπόρεσαν νά καταλάβουν τήν σημασία τής πολιτικής επανάστασης που πραγματοποιήθηκε απ' τούς Μπολσεβίκους. Μόλις αυτή η ομάδα δεί ότι τό κομμουνιστικό σύστημα δέν περιέχει τίποτα που νά τήν απειλεί αλλά αντίθετα ανοίγει γι' αυτήν προοπτικές γιά θαυμάσιες θέσεις στό νέο Κράτος, κάθε διαφωνία ανάμεσα στίς αντίπαλες φράξιες τής δημοκρατίας θά εξαφανιστεί, κι ολόκληρη η δημοκρατία θά συνεχίσει τήν πορεία της κάτω απ' τήν καθοδήγηση τού ενοποιημένου Κ.Κ.

Καί ήδη σήμερα παρατηρούμε ένα "διαφωτισμό" τής δημοκρατίας πρός αυτή τήν κατεύθυνση. Μιά ολόκληρη σειρά από ομάδες καί κόμματα, στή Ρωσία καί στό εξωτερικό, συσπειρώνονται γύρω απ' τήν "σοβιετική πλατφόρμα". Τεράστια πολιτικά κόμματα από διαφορετικές χώρες, εμψυχωτές μέχρι πρόσφατα τής Β' Διεθνούς, που πολέμησαν τόν Μπολσεβικισμό απ' αυτή τήν άποψη, προετοιμάζονται νά προσχωρήσουν στήν Κομμουνιστική Διεθνή καί παρουσιάζονται στήν εργατική τάξη μέ τήν Κομμουνιστική σημαία, μέ τήν "Δικτατορία τού Προλεταριάτου" στά χείλη τους.

Αλλά, όπως σέ προηγούμενες μεγάλες επαναστάσεις στίς οποίες πολέμησαν εργάτες κι αγρότες, έτσι καί η δική μας επανάσταση συνοδεύτηκε από μιά σειρά αυθεντικών κι ανεξάρτητων αγώνων τού προλεταριάτου γιά ελευθερία καί ισότητα, βαθιά ρεύματα που σημάδεψαν τήν επανάσταση. Ένα απ' αυτά, τό πιό ισχυρό καί τό πιό ζωντανό, είναι η Μ α χ ν ο β τ σ ί ν α. Γιά μιά περίοδο 3 χρόνων, η Μαχνοβτσίνα άνοιξε μέ ηρωϊκό τρόπο ένα μονοπάτι μέσα στήν επανάσταση, απ' τό οποίο τό προλεταριάτο τής Ρωσίας μπορούσε νά πραγματοποιήσει τίς προαιώνιες επιθυμίες του γιά ελευθερία κι ανεξαρτησία. Παρά τήν βάρβαρη πολιτική τής Κομμουνιστικής κυβέρνησης γιά νά καταπνίξει αυτό τό ρεύμα, νά τό παραμορφώσει καί νά τό σπιλώσει, εκείνο συνέχισε νά αναπτύσσεται, νά ζεί καί νά εξελίσσεται, πολεμώντας σέ αρκετά μέτωπα στόν εμφύλιο πόλεμο, καταφέρνοντας συχνά σοβαρά χτυπήματα στούς εχθρούς του, αφυπνίζοντας κι υποστηρίζοντας τίς επαναστατικές προσδοκίες τών εργατών κι αγροτών τής Μεγαλορωσίας, τής Σιβηρίας καί τού Καυκάσου. Η αδιάκοπη ανάπτυξη τής Μαχνοβτσίνα εξηγείται απ' τό γεγονός ότι πολλοί Ρώσοι εργάτες κι αγρότες γνώριζαν σέ κάποιο βαθμό τίς ιστορίες τών επαναστάσεων άλλων λαών όπως καί τά επαναστατικά κινήματα τών προγόνων τους καί μπορούσαν νά στηριχτούν πάνω σ' αυτή τήν εμπειρία. Επιπλέον, μέσα απ' τίς τάξεις τού λαού βγήκαν εργάτες που ήταν ικανοί ν' ανακαλύπτουν, νά διατυπώνουν καί νά τραβούν τήν προσοχή τών μαζών στίς πιό θεμελιώδεις καί βασικές πλευρές τού επαναστατικού τους κινήματος, νά συγκρίνουν αυτές τίς πλευρές μέ τούς πολιτικούς στόχους τής δημοκρατίας καί νά υπερασπίζονται τίς εργατικές επιδιώξεις μέ αξιοπρέπεια, επιμονή καί ταλέντο.

Πρίν προχωρήσουμε στήν ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος είναι απαραίτητο νά σημειώσουμε πως όταν η Ρώσικη επανάσταση αποκαλείται "Οκτωβριανή Επανάσταση", αναμιγνύονται δύο διαφορετικά φαινόμενα: τά συνθήματα κάτω απ' τά οποία ο λαός έκανε τήν επανάσταση καί τά αποτε-

λέσματα αυτής τής επανάστασης.

Τά συνθήματα τού μαζικού κινήματος τού Οκτώβρη τού 1917 ήταν: "Τά Εργοστάσια στούς Εργάτες! Η Γή στούς Αγρότες!". Ολόκληρο τό κοινωνικό κι επαναστατικό πρόγραμμα τών μαζών ανακοινώνεται μ' αυτό τό σύντομο αλλά γεμάτο νόημα σύνθημα: καταστροφή τού καπιταλισμού, τής μισθωτής εργασίας, τής υποδούλωσης στό Κράτος καί οργάνωση μιάς νέας ζωής βασισμένης στήν αυτοδιεύθυνση τών παραγωγών. Αλλά στήν πραγματικότητα αυτό τό Οκτωβριανό πρόγραμμα δέν υλοποιήθηκε μέ κανέναν τρόπο. Ο καπιταλισμός δέν καταστράφηκε αλλά αναμορφώθηκε. Η μισθωτή εργασία κι η εκμετάλλευση τών παραγωγών εξακολουθεί νά υπάρχει. Καί η νέα Κρατική μηχανή δέν καταπιέζει τούς εργάτες λιγότερο απ' ότι εκείνη τών γαιοκτημόνων καί τών ιδιωτικών καπιταλιστών. Έτσι η Ρώσικη επανάσταση μπορεί νά ονομαστεί "Οκτωβριανή επανάσταση" μόνο μέ μιά ιδιαίτερη καί στενή έννοια: σάν μιά υλοποίηση τών στόχων καί τών καθηκόντων τού Κ.Κ.

Η Οκτωβριανή Εξέγερση, όπως κι εκείνη τού Φλεβάρη - Μάρτη 1917, δέν ήταν παρά μιά φάση τής γενικής πορείας τής Ρώσικης επανάστασης. Οι επαναστατικές δυνάμεις τού κινήματος τού Οκτώβρη χρησιμοποιήθηκαν απ' τό Κ.Κ. γιά τά δικά του σχέδια καί σκοπούς. Αλλά αυτό δέν αντιπροσωπεύει ολόκληρη τήν επανάστασή μας. Η γενική πορεία τής επανάστασης περιλαμβάνει κι άλλα ρεύματα που δέν σταματούν στόν Οκτώβρη αλλά προχωρούν παραπέρα, στήν εκπλήρωση τών ιστορικών καθηκόντων τών εργατών καί τών αγροτών: τήν εξισωτική, ακρατική κοινότητα τών εργατών. Ο μέχρι σήμερα παρατεταμένος καί ήδη αποστεωμένος Οκτώβρης πρέπει, αναμφίβολα, νά δώσει τή θέση του στήν επόμενη λαϊκή φάση τής επανάστασης. Άν δέν συμβεί αυτό, η Ρώσικη επανάσταση, όπως όλες οι προηγούμενές της, δέν θά είναι τίποτα περισσότερο από μιά αλλαγή κυβέρνησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Η ΟΚΤΩΒΡΙΑΝΗ ΕΚΡΗΞΗ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΟΡΩΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Γιά νά αποσαφηνίσουμε τήν ανάπτυξη τής Ρώσικης επανάστασης, είναι ανάγκη νά εξετάσουμε τήν προπαγάνδα καί τήν ανάπτυξη τών επαναστατικών ιδεών ανάμεσα στούς εργάτες καί τούς αγρότες σ' όλη τήν περίοδο απ' τά 1900 ώς τά 1917, καθώς καί τή σημασία τής Οκτωβριανής 'Εκρηξης στή Μεγαλορωσία καί στήν Ουκρανία.

Αρχίζοντας απ' τήν περίοδο 1900 - 1905, η επαναστατική προπαγάνδα μεταξύ τών εργατών καί τών αγροτών διεξάγονταν από εκπροσώπους δύο βασικών θεωριών: τού κρατικού σοσιαλισμού καί τού αναρχισμού. Η προπαγάνδιση τού κρατικού σοσιαλισμού διεξάγονταν από μερικά θαυμάσια οργανωμένα δημοκρατικά κόμματα: τούς Μπολσεβίκους, τούς Μενσεβίκους, τούς Σοσιαλεπαναστάτες καί μερικά άλλα συγγενικά ρεύματα. Ο αναρχισμός προωθούνταν από μερικές μικροομάδες, που δέν είχαν καταλάβει αρκετά καθαρά τά καθήκοντά τους στήν επανάσταση. Τό πεδίο τής προπαγάνδας καί τής πολιτικής εκπαίδευσης είχε καταληφθεί σχεδόν αποκλειστικά απ' τή δημοκρατία που εκπαίδευε τίς μάζες στό πνεύμα τού πολιτικού προγράμματος καί τών ιδανικών της. Η εγκαθίδρυση μιάς αβασίλευτης δημοκρατίας ήταν ο βασικός της στόχος' η πολιτική επανάσταση, ήταν τό μέσο γιά νά πετύχει αυτόν τό στόχο.

Ο αναρχισμός, αντίθετα, απόρριπτε τή δημοκρατία σάν μιά μορφή κρατισμού κι απόρριπτε επίσης τήν πολιτική επανάσταση σάν μέθοδο δράσης. Ο αναρχισμός θεωρούσε ότι τό βασικό καθήκον τών εργατών κι αγροτών είναι η κοινωνική επανάσταση καί καλούσε τίς μάζες νά εκπληρώσουν αυτό τό καθήκον. 'Ηταν η μοναδική θεωρία που ζητούσε τήν ολοκληρωτική καταστροφή τού καπιταλισμού στ' όνομα μιάς ελεύθερης, ακρατικής κοινωνίας εργαζόμενων ανθρώπων. Αλλά, έχοντας μόνο ένα μικρό αριθμό αγωνιστών καί ταυτόχρονα στερούμενος ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα γιά τό άμεσο μέλλον, ο αναρχισμός δέν μπορούσε νά διαδοθεί πλατιά καί νά ριζώσει μέσα στίς μάζες σάν η ιδιαίτερη κοινωνική καί πολιτική θεωρία τους. Παρόλα αυτά, επειδή ο αναρχισμός ασχολήθηκε μέ τίς πιό σημαντικές πλευρές τής ζωής τών υπόδουλων μαζών, επειδή δέν υπήρξε ποτέ υποκριτικός απέναντί τους, κι επειδή τίς δίδαξε νά αγωνίζονται άμεσα γιά τήν δική τους υπόθεση καί νά πεθαίνουν γι' αυτή, δημιούργησε ένα πάνθεον ηρώων καί μαρτύρων τού αγώνα γιά τήν κοινωνική επανάσταση στήν ίδια τήν καρδιά τής εργατικής τάξης. Οι αναρχικές ιδέες άντεξαν στίς μακρόχρονες δοκιμασίες τής Τσαρικής αντίδρασης καί διατηρήθηκαν ζωντανές στίς καρδιές μεμονωμένων εργατών τών πόλεων καί τής υπαίθρου, σάν τό πολιτικό καί κοινωνικό τους ιδανικό.

Ο σοσιαλισμός, όντας ένα φυσικό προϊόν τής δημοκρατίας, είχε πάντα

στή διάθεσή του ένα τεράστιο αριθμό διανοούμενων. Φοιτητές, καθηγητές, δικηγόροι, γιατροί, δημοσιογράφοι κλπ., ήταν ή διακηρυγμένοι Μαρξιστές ή, σ' ένα μεγάλο βαθμό, συμπαθούντες τού Μαρξισμού. Χάρη στό τεράστιο δυναμικό του, που ήταν έμπειρο στήν πολιτική, ο σοσιαλισμός κατόρθωνε πάντοτε νά προσελκύσει ένα σημαντικό αριθμό εργατών, ακόμη κι όταν τούς καλούσε νά αγωνιστούν γιά τά ακατανόητα καί ύποπτα ιδανικά τής δημοκρατίας.

Παρόλα αυτά, τόν καιρό τής επανάστασης τού 1917, τά ταξικά συμφέροντα κι ένστικτα οδήγησαν τούς εργάτες καί τούς αγρότες στήν πραγματοποίηση τών άμεσων στόχων τους: τήν οικειοποίηση τής γής καί τών εργοστασίων.

Όταν εμφανίστηκαν μεταξύ τών μαζών αυτές οι τάσεις — κι εμφανίστηκαν πολύ πρίν απ' τήν επανάσταση τού 1917 — ένα τμήμα τών Μαρξιστών, δηλαδή, η αριστερή τους πτέρυγα, οι Μπολσεβίκοι, εγκατέλειψαν γρήγορα τίς καθαρά αστικοδημοκρατικές θέσεις τους, έριξαν συνθήματα που ήταν προσαρμοσμένα στίς ανάγκες τής εργατικής τάξης καί στίς μέρες τής επανάστασης βάδισαν μαζί μέ τίς εξεγερμένες μάζες, επιδιώκοντας νά γίνουν αφέντες τού μαζικού κινήματος. Καί τό πέτυχαν αυτό, χάρη στό μεγάλο αριθμό διανοούμενων που βρίσκονταν στίς γραμμές τού Μπολσεβικισμού καθώς επίσης καί στά σοσιαλιστικά συνθήματα μέ τά οποία ξελόγιασαν τίς μάζες.

Αναφέραμε ήδη πιό πάνω ότι η Οκτωβριανή Έκρηξη έγινε υπό τήν επήρεια δύο δραστικών συνθημάτων: "Τά εργοστάσια στούς Εργάτες' η Γή στούς Αγρότες!". Η εργατική τάξη έδωσε σ' αυτά τά συνθήματα ένα ξεκάθαρο, χωρίς επιφυλάξεις, νόημα' δηλαδή, ότι η επανάσταση θά έθετε ολόκληρη τή βιομηχανική οικονομία κάτω απ' τόν άμεσο έλεγχο τών εργατών, τή γή καί τήν αγροτική οικονομία κάτω απ' τόν έλεγχο τών αγροτών. Τό πνεύμα τής δικαιοσύνης καί τής αυτενέργειας που περιέχονταν σ' αυτά τά συνθήματα ενέπνεαν τίς μάζες σέ τέτοιο βαθμό, ώστε ένα σημαντικό καί πολύ δραστήριο τμήμα τους ήταν έτοιμο τήν επαύριο κιόλας τής επανάστασης νά αρχίσει τήν οργάνωση τής ζωής στή βάση αυτών τών συνθημάτων. Σέ αμέτρητες πόλεις τά συνδικάτα κι οι εργοστασιακές επιτροπές ανέλαβαν τήν διεύθυνση τών εργοστασίων καί τών προϊόντων τους, αφού απαλλάχτηκαν απ' τούς ιδιοκτήτες, κι αυτές οι ίδιες καθόριζαν τίς τιμές κλπ. Αλλά όλες αυτές οι απόπειρες συνάντησαν τήν σιδερένια αντίσταση τού Κ.Κ. που ήδη είχε γίνει τό Κράτος.

Τό Κ.Κ., που βάδισε δίπλα-δίπλα μέ τίς επαναστατικές μάζες κι αφομοίωσε τά εξτρεμιστικά, συχνά αναρχικά συνθήματά τους, άλλαξε απότομα τή δραστηριότητά του μόλις έπεσε η κυβέρνηση συνασπισμού καί τό Κόμμα ήρθε στήν εξουσία. Η επανάσταση σάν ένα μαζικό κίνημα τών εργαζόμενων μέ τά συνθήματα τού Οκτώβρη, από εκείνη τήν στιγμή είχε τελειώσει γιά τό κόμμα. Ο βασικός εχθρός τής εργατικής τάξης, η βιομηχανική κι αγροτική αστική τάξη, είχε ηττηθεί. Η περίοδος τής καταστροφής, τού αγώνα εναντίον τού καπιταλιστικού καθεστώτος, είχε τελειώσει' αυτό που άρχιζε ήταν η περίοδος τής οικοδόμησης τού κομμουνισμού, τής προλεταριακής οικοδόμησης. Από κει καί πέρα, η επανάσταση μπορούσε νά διεξαχθεί μόνον απ' τά Κρατικά όργανα. Η συνέχιση τής προηγούμενης κατά-

στασης τής χώρας, όπου οι εργάτες ήταν κύριοι τών δρόμων, τών εργοστασίων κι εργαστηρίων, όπου οι αγρότες, χωρίς νά βλέπουν τή νέα εξουσία, προσπαθούσαν νά ρυθμίσουν τή ζωή τους ελεύθερα, θά μπορούσε νά έχει επικίνδυνες συνέπειες καί νά παραλύσει τό ρόλο τού Κόμματος στήν Κρατική μηχανή. Όλα αυτά έπρεπε νά σταματήσουν μέ κάθε δυνατό τρόπο, συμπεριλαμβανομένης καί τής Κρατικής βίας ακόμη.

Τέτοια περίπου ήταν η μεταστροφή τής δραστηριότητας τού Κ.Κ. μόλις κατέλαβε τήν εξουσία.

Από κεί καί πέρα, κάθε σοσιαλιστική δραστηριότητα απ' τήν πλευρά τών μαζών τών εργατών κι αγροτών, συναντούσε τήν αδιάλλακτη αντίδραση τού Κόμματος. Προφανώς, αυτή η μεταστροφή τής επανάστασης κι αυτό τό γραφειοκρατικό σχέδιο γιά τήν παραπέρα ανάπτυξή της, ήταν ένα δειλό κι αδιάντροπο βήμα απ' τή μεριά ενός κόμματος που όφειλε τή θέση του μόνο στό προλεταριάτο. Αυτό ήταν καθαρή απάτη καί σφετερισμός. Αλλά η λογική τής θέσης που πήρε τό Κ.Κ. στήν επανάσταση ήταν τέτοια, που δέν μπορούσε νά έχει ενεργήσει διαφορετικά. Οποιοδήποτε άλλο πολιτικό κόμμα που επεδίωκε, μέσα απ' τήν επανάσταση, τή δικτατορία καί τήν κυριαρχία πάνω στή χώρα, θά είχε ενεργήσει μέ τόν ίδιο τρόπο. Πρίν απ' τόν Οκτώβρη ήταν η δεξιά πτέρυγα τής δημοκρατίας που στόχευε στόν έλεγχο τής επανάστασης — Μενσεβίκοι καί Σοσιαλεπαναστάτες. Η διαφορά τους μέ τούς Μπολσεβίκους ήταν ότι δέν είχαν τήν ικανότητα νά οργανώσουν τή δύναμή τους καί νά αρπάξουν τίς μάζες στά δίχτυα τους.

* * *

Άς εξετάσουμε τώρα πώς δέχτηκε τή δικτατορία τού Κ.Κ. καί τήν απαγόρευσή του ν' αναπτυχθεί παραπέρα η επανάσταση, χωρίς τά όργανα τού Κράτους, τό προλεταριάτο τής Μεγαλορωσίας καί τής Ουκρανίας. Γιά τούς εργάτες τής Μεγαλορωσίας καί τής Ουκρανίας η επανάσταση ήταν η ίδια, αλλά η Μπολσεβίκικη κρατιστική κυριαρχία πάνω στήν επανάσταση δέν έγινε δεκτή μέ τόν ίδιο τρόπο: στήν Ουκρανία συνάντησε μεγαλύτερη αντίσταση απ' ότι στή Μεγαλορωσία. Αλλά άς ξεκινήσουμε απ' τή Μεγαλορωσία.

Πρίν καί κατά τή διάρκεια τής επανάστασης, τό Κ.Κ. είχε μιά φοβερά έντονη δραστηριότητα μεταξύ τών εργατών τών πόλεων τής Μεγαλορωσίας. Στή διάρκεια τής Τσαρικής περιόδου προσπάθησε, όντας η αριστερή πτέρυγα τής σοσιαλδημοκρατίας, νά τούς οργανώσει γιά ν' αγωνιστούν γιά μιά αβασίλευτη δημοκρατία, στρατολογώντας απ' τίς γραμμές τους έναν αξιόπιστο καί σταθερό στρατό γιά νά πολεμήσει γιά τά ιδανικά του.

Μετά τήν ανατροπή τού Τσαρισμού, τόν Φλεβάρη - Μάρτη τού 1917, άρχισε μία τεταμένη περίοδος, όταν οι εργάτες κι οι αγρότες δέν ήταν διατεθειμένοι νά χάσουν καθόλου χρόνο. Οι εργαζόμενοι είδαν τήν προσωρινή κυβέρνηση σάν δηλωμένο εχθρό τους. Έτσι άρχισαν, χωρίς αναβολή, νά υλοποιούν τά δίκαια αιτήματά τους μέ επαναστατικά μέσα: πρώτα απ' όλα τό δικαίωμά τους γιά οκτάωρη εργάσιμη ημέρα, μετά τά δικαιώματά τους στά μέσα παραγωγής καί κατανάλωσης, καθώς επίσης καί στή γή. Σ' όλη αυτή τήν πορεία τό Κ.Κ. παρουσιαζόταν σ' αυτούς σάν ένας τέλεια οργα-

νωμένος σύμμαχος. Είναι αλήθεια ότι μέσα απ' αυτή τή συμμαχία τό Κόμμα ακολουθούσε τούς δικούς του σκοπούς, αλλά οι μάζες δέν τό αντιλαμβάνονταν αυτό καί δέν έβλεπαν παρά τό γεγονός ότι τό Κ.Κ. αγωνιζόταν μαζί τους ενάντια στό καπιταλιστικό καθεστώς. Αυτό τό κόμμα κατεύθυνε όλη τή δύναμη τών οργανώσεών του, όλη τήν πολιτική κι οργανωτική του πείρα, τούς καλύτερους αγωνιστές του, μέσα στήν καρδιά τής εργατικής τάξης καί μέσα στό στρατό. Τό κόμμα χρησιμοποίησε όλες του τίς δυνάμεις γιά νά συσπειρώσει τίς μάζες γύρω απ' τά συνθήματά του, παίζοντας δημαγωγικά μέ τά καυτά προβλήματα τών καταπιεσμένων προλετάριων, αρπάζοντας τά συνθήματα τών αγροτών γιά τή γή, τών εργατών γιά εθελοντική εργασία κι έσπρωξε τούς εργαζόμενους σέ μιά αποφασιστική σύγκρουση μέ τήν κυβέρνηση συνασπισμού. Καθημερινά, τό Κ.Κ. βρισκόταν στίς γραμμές τής εργατικής τάξης, διεξάγοντας μαζί μέ τούς εργαζόμενους έναν ακούραστο αγώνα εναντίον τής μπουργουαζίας, έναν αγώνα που συνεχίστηκε ώς τίς μέρες τού Οκτώβρη. Έτσι είναι φυσικό τό ότι οι εργάτες τής Μεγαλορωσίας συνήθισαν νά βλέπουν στούς κομματικούς τούς δραστήριους συμπολεμιστές τους στόν επαναστατικό αγώνα. Αυτές οι περιστάσεις, καθώς καί τό γεγονός ότι η Ρώσικη εργατική τάξη δέν είχε σχεδόν καμιά δική της επαναστατική οργάνωση — ήταν διασκορπισμένη, από οργανωτική άποψη — επέτρεψαν στό κόμμα νά πάρει εύκολα τόν έλεγχο τών πραγμάτων στά χέρια του. Κι όταν η κυβέρνηση συνασπισμού ανατράπηκε απ' τήν εργατική τάξη τής Πετρούπολης καί τής Μόσχας, η εξουσία πέρασε απλά στούς Μπολσεβίκους, σάν ηγέτες τής εξέγερσης.

Μετά απ' αυτό τό Κ.Κ. κατεύθυνε όλη του τή δραστηριότητα στήν οργάνωση μιάς σταθερής εξουσίας καί στήν εξάλειψη τών μαζικών κινημάτων τών αγροτών κι εργατών που συνέχιζαν, σέ διάφορα μέρη τής χώρας, νά προσπαθούν νά πετύχουν τούς βασικούς στόχους τής επανάστασης διαμέσου τής άμεσης δράσης. Τό Κόμμα τό πέτυχε αυτό χωρίς μεγάλη δυσκολία, χάρη στήν τεράστια επιρροή που είχε αποκτήσει στήν περίοδο πρίν τόν Οκτώβρη. Είναι αλήθεια ότι τό Κ.Κ., αμέσως μετά τήν κατάληψη τής εξουσίας, αναγκάστηκε, πολλές φορές, νά καταπνίξει τά πρώτα βήματα εργατικών οργανώσεων, που προσπαθούσαν νά ξαναρχίσουν τήν παραγωγή στίς επιχειρήσεις τους στή βάση τής εργατικής ισότητας. Είναι αλήθεια ότι πολλά χωριά λεηλατήθηκαν καί χιλιάδες αγρότες δολοφονήθηκαν απ' τήν Κομμουνιστική εξουσία γιά τήν ανυπακοή τους καί τίς απόπειρές τους νά ζήσουν χωρίς κρατική εξουσία. Είναι αλήθεια ότι στή Μόσχα καί σέ διάφορες άλλες πόλεις, γιά νά διαλύσει αναρχικές οργανώσεις τόν Απρίλη τού 1918, καί αργότερα οργανώσεις τών αριστερών Σοσιαλεπαναστατών, τό Κ.Κ. αναγκάστηκε νά χρησιμοποιήσει πολυβόλα καί κανόνια, προκαλώντας έτσι έναν εμφύλιο πόλεμο απ' τά αριστερά. Αλλά γενικά, χάρη σέ μιά αναμφισβήτητη εμπιστοσύνη τών Μεγαλορώσων εργατών στόν Μπολσεβικισμό, μετά τόν Οκτώβρη, μιά εμπιστοσύνη που δέν κράτησε πολύ, οι Μπολσεβίκοι κατόρθωσαν εύκολα καί γρήγορα νά βάλουν στό χέρι τίς μάζες καί νά σταματήσουν τήν παραπέρα εξέλιξη τής εργατοαγροτικής επανάστασης, αντικαθιστώντας την μέ κυβερνητικά διατάγματα τού Κόμματος. Αυτό τερμάτισε τήν επανάσταση στή Μεγαλορωσία.

Η περίοδος πρίν καί στή διάρκεια τού Οκτώβρη, ήταν πολύ διαφορετι-

κή στήν Ουκρανία. Εδώ τό Κ.Κ. δέν είχε ούτε τό ένα δέκατο τών οργανωμένων κομματικών δυνάμεων που διέθετε στή Μεγαλορωσία. Εδώ η επιρροή του στούς αγρότες καί εργάτες υπήρξε πάντοτε ασήμαντη. Εδώ η Οκτωβριανή εξέγερση συνέβηκε πολύ αργότερα, όχι νωρίτερα απ' τόν Νοέμβρη, Δεκέμβρη καί Γενάρη τού επόμενου χρόνου. Μέχρι τότε η Ουκρανία είχε κυβερνηθεί απ' τήν τοπική εθνική μπουρζουαζία — τούς "Πετλιουρόβτσι" (οπαδούς τού Πετλιούρα). Στίς σχέσεις τους μέ τήν Ουκρανία οι Μπολσεβίκοι δέν έδρασαν μέ επαναστατικό, αλλά κύρια μέ στρατιωτικό τρόπο. Στή Μεγαλορωσία τό πέρασμα τής εξουσίας στά Σοβιέτ σήμαινε τό πέρασμά της στό Κ.Κ. Στήν Ουκρανία, όμως, χάρη στήν αδυναμία κι έλλειψη δημοτικότητας τού Κ.Κ., τό πέρασμα τής εξουσίας στά σοβιέτ σήμαινε κάτι ολότελα διαφορετικό. Τά σοβιέτ ήταν συγκεντρώσεις εργατικών αντιπροσώπων χωρίς καμιά πραγματική δύναμη υποταγής τών εργατών. Οι εργάτες στά εργοστάσια κι οι αγρότες στά χωριά ένιωθαν ότι αυτοί ήταν η πραγματική δύναμη. Αλλά αυτή η δύναμη ήταν διασκορπισμένη, αποδιοργανωμένη καί διέτρεχε συνεχώς τόν κίνδυνο νά βρεθεί κάτω απ' τή δικτατορία ενός καλά οργανωμένου κόμματος.

Σ' όλη τή διάρκεια τού επαναστατικού αγώνα, η εργατική τάξη κι η αγροτιά τής Ουκρανίας δέν συνήθισαν νά κατευθύνονται από έναν πανταχού παρόντα κι άκαμπτο κηδεμόνα σάν τό Κ.Κ. τής Μεγαλορωσίας. Σάν αποτέλεσμα, ο εργατικός πληθυσμός βίωσε ένα πολύ μεγαλύτερο βαθμό ελευθερίας, που αναπόφευκτα εκδηλώθηκε στίς μέρες τής μαζικής επαναστατικής δράσης.

Μία άλλη, ακόμα πιό σημαντική πλευρά τής ζωής τών (ντόπιων) Ουκρανών αγροτών κι εργατών ήταν οι π α ρ α δ ό σ ε ι ς τ ή ς Β ο λ ν ί τ σ α που διατηρούνταν από παλιές εποχές. Όσες προσπάθειες κι άν έκαναν οι Τσάροι, απ' τήν Αικατερίνη τήν Β' καί μετά, γιά νά εξαλείψουν από τίς μνήμες τού Ουκρανικού λαού κάθε ίχνος τής Β ο λ ν ί τ σ α, αυτή η κληρονομιά τής ηρωϊκής εποχής τών Κοζάκων Ζαπορόζε, απ' τόν 14ο ώς τόν 16ο αιώνα, διατηρείται παρόλα αυτά μέχρι σήμερα καί οι Ουκρανοί αγρότες έχουν έτσι διατηρήσει μιά ιδιαίτερη αγάπη γιά τήν ανεξαρτησία. Στούς σύγχρονους Ουκρανούς αγρότες παίρνει τή μορφή τής πεισματικής αντίστασης απέναντι σέ κάθε εξουσία που προσπαθεί νά τούς υποδουλώσει.

Έτσι τό επαναστατικό κίνημα τής Ουκρανίας συνοδεύτηκε από δύο συνθήκες που δέν υπήρχαν στή Μεγαλορωσία καί που επέδρασαν σημαντικά στόν χαρακτήρα τής Ουκρανικής επανάστασης: τήν απουσία ενός ισχυρού κι οργανωμένου πολιτικού κόμματος καί τό πνεύμα τής Β ο λ ν ί τ σ α, μιά ζωντανή κληρονομιά τού Ουκρανού εργάτη. Καί πραγματικά, όταν η επανάσταση στή Μεγαλορωσία βρέθηκε κάτω απ' τήν κυριαρχία τού Κράτους χωρίς μεγάλη αντίσταση, αυτή η κυριαρχία συνάντησε μεγάλη αντίσταση στήν Ουκρανία. Ο Σοβιετικός μηχανισμός εγκαθιδρύθηκε μηχανιστικά καί κύρια μέ τήν ένοπλη βία. Ταυτόχρονα συνέχιζε νά αναπτύσσεται ένα αυτόνομο μαζικό κίνημα που αποτελούνταν βασικά από αγρότες. Τό τελευταίο είχε ήδη εμφανιστεί επί δημοκρατικής κυβέρνησης Πετλιούρα καί εξελίσσονταν αργά, αναζητώντας ακόμη τόν δρόμο του. Επιπλέον, οι ρίζες αυτού τού κινήματος βρίσκονται στήν ίδια ακριβώς τή βάση τής Ρώσικης επανάστασης. Αυτό ήταν αξιοσημείωτο απ' τίς πρώτες κιόλας μέρες τής έκρη-

ξης τού Φλεβάρη. Ήταν ένα κίνημα τών κατώτερων στρωμάτων τών εργαζόμενων, που στόχευε στήν καταστροφή τού συστήματος οικονομικής υποδούλωσης καί στή δημιουργία ενός νέου συστήματος, βασισμένου στήν κοινωνικοποίηση τών μέσων καί τών εργαλείων εργασίας καί στήν καλλιέργεια τής γής από τούς ίδιους τούς εργάτες της.

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι, στ' όνομα αυτών τών αρχών, οι εργάτες απαλλάχτηκαν απ' τούς ιδιοκτήτες τών εργοστασίων καί μεταβίβασαν τή διεύθυνση τής παραγωγής στά ταξικά τους όργανα: συνδικάτα, εργοστασιακές επιτροπές ή επιτροπές εργατικών αντιπροσώπων που δημιουργήθηκαν ειδικά γι' αυτό τό σκοπό. Οι αγρότες πήραν τή γή τών πόμεστσικ (τής μικρής αριστοκρατίας) καί τών κουλάκων (πλούσιων αγροτών) καί κράτησαν τήν παραγωγή μόνο γιά τούς ίδιους τούς εργάτες, σχεδιάζοντας έτσι ένα νέο τύπο αγροτικής οικονομίας.

Αυτή η πρακτική άμεσης επαναστατικής δράσης τών εργατών κι αγροτών αναπτύχθηκε σχεδόν ανεμπόδιστα στήν Ουκρανία ολόκληρο τόν πρώτο χρόνο τής επανάστασης καί δημιούργησε μιά υγιή καί ξεκάθαρη γ ρ α μ μ ή   ε π α ν α σ τ α τ ι κ ο ύ   π ρ ο σ α ν α τ ο λ ι σ μ ο ύ   γ ι ά   τ ί ς   μ ά ζ ε ς.

Καί κάθε φορά που η μία ή η άλλη πολιτική ομάδα προσπαθούσε, έχοντας κατακτήσει τήν εξουσία, νά σπάσει αυτή τήν εργατική γραμμή επαναστατικού προσανατολισμού, εργάτες εξαπόλυαν μιάν επαναστατική αντίσταση καί πολεμούσαν αυτές τίς απόπειρες μέ διάφορους τρόπους.

Έτσι τό επαναστατικό κίνημα τών εργαζόμενων γιά κοινωνική απελευθέρωση, που είχε τίς απαρχές του στίς πρώτες μέρες τής επανάστασης, δέν εξασθένισε, οποιαδήποτε εξουσία κι άν εγκαθιδρύθηκε στήν Ουκρανία. Δέν εξοντώθηκε ούτε απ' τούς Μπολσεβίκους που, μετά τήν έκρηξη τού Οκτώβρη, προσπάθησαν νά καθιερώσουν τό απολυταρχικό κρατικό τους σύστημα στή χώρα.

Ποιό ήταν τό χαρακτηριστικό αυτού τού κινήματος;

Ο πόθος του νά πετύχει τούς πραγματικούς στόχους τής εργατικής τάξης στήν επανάσταση· η θέλησή του νά πετύχει τήν απελευθέρωση τής εργασίας· η περιφρόνησή του πρός όλες τίς μή εργαζόμενες κοινωνικές ομάδες.

Παρόλα τά σοφίσματα τού Κ.Κ., που επεδίωκε ν' αποδείξει ότι τό Κόμμα ήταν ο εγκέφαλος τής εργατικής τάξης καί ότι η δύναμή του ήταν εκείνη τών εργατών κι αγροτών, κάθε εργάτης κι αγρότης που είχε διατηρήσει τό ταξικό του πνεύμα ή ένστικτο γνώριζε ότι στήν πραγματικότητα τό Κόμμα οδηγούσε τούς εργάτες τής πόλης καί τής υπαίθρου μακριά απ' τά επαναστατικά τους καθήκοντα, ότι τό Κόμμα τούς είχε κάτω απ' τόν έλεγχό του καί ότι αυτή η ίδια η ύπαρξη μιάς κρατιστικής οργάνωσης ήταν ένας σφετερισμός τού δικαιώματός τους γιά ανεξαρτησία καί γιά οποιαδήποτε μορφή αυτοδιεύθυνσης.

Η επιθυμία γιά πλήρη αυτοδιεύθυνση έγινε η βάση τού κινήματος που ξεπήδησε μέσα απ' τίς μάζες. Μέ όλους τούς τρόπους, η σκέψη τους ήταν πάντοτε ριζωμένη σ' αυτή τήν ιδέα. Η κρατιστική δραστηριότητα τού Κ.Κ. κατέπνιξε αμείλικτα αυτές τίς επιθυμίες. Αλλά αυτή ακριβώς η δράση τού αλαζονικού κόμματος, που δέν ανεχόταν καμιά αντίρρηση, ήταν που δια-

φώτισε τούς εργάτες καί τούς οδήγησε στήν αντίσταση.

Αρχικά, τό κίνημα περιορίστηκε στό ν' αγνοήσει τή νέα εξουσία καί στό νά εκτελεί αυθόρμητες πράξεις μέ τίς οποίες οι αγρότες γίνονταν κύριοι τής γής καί τής περιουσίας τών γαιοκτημόνων. Επινόησαν τούς δικούς τους τρόπους καί μέσα. Η απροσδόκητη κατάληψη τής Ουκρανίας απ' τούς Αυστρο-Γερμανούς έβαλε τούς εργάτες σέ μιά εντελώς νέα κατάσταση καί επίσπευσε τήν ανάπτυξη τού κινήματός τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Ο ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΞΕΣΗΚΩΜΟΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ ΜΑΧΝΟ

Η συνθήκη τού Μπρέστ-Λιτόφσκ που έκαναν οι Μπολσεβίκοι μέ τήν Αυτοκρατορική κυβέρνηση τής Γερμανίας, άνοιξε τίς πόρτες τής Ουκρανίας στούς Αυστρο-Γερμανούς. Μπήκαν σάν αφεντικά. Δέν περιορίστηκαν στή στρατιωτική δράση, αλλά αναμείχθηκαν καί στήν πολιτικοοικονομική ζωή τής χώρας, μέ σκοπό νά ιδιοποιηθούν τά προϊόντα της. Γιά νά τό πετύχουν αυτό εύκολα καί τέλεια, παλινόρθωσαν τήν αριστοκρατική καί φεουδαρχική εξουσία, που είχε ανατραπεί απ' τό λαό κι εγκαθίδρυσαν τήν απολυταρχική κυβέρνηση τού Αταμάνου Σκοροπάντσκι. Τά στρατεύματά τους παραπλανούνταν συστηματικά απ' τούς αξιωματικούς τους σχετικά μέ τή Ρώσικη επανάσταση. Τούς παρουσίαζαν τήν κατάσταση στή Ρωσία καί τήν Ουκρανία σάν ένα όργιο τυφλών, άγριων δυνάμεων που κατέστρεφαν τήν τάξη στή χώρα καί τρομοκρατούσαν τούς τίμιους εργαζόμενους. Έτσι προκαλούσαν στούς στρατιώτες ένα μίσος εναντίον τών επαναστατών αγροτών κι εργατών, δημιουργώντας τίς προϋποθέσεις γιά τήν τελείως σκληρή καί ληστρική εισβολή τών Αυστρο-Γερμανικών στρατευμάτων στήν επαναστατημένη χώρα.

Η οικονομική λεηλασία τής Ουκρανίας απ' τούς Αυστρο-Γερμανούς, μέ τή συνενοχή καί τή βοήθεια τής κυβέρνησης Σκοροπάντσκι, ήταν κολοσσιαία καί τρομακτική. Έπαιρναν τό κάθε τι — σιτάρι, ζώα, πουλερικά, αυγά, πρώτες ύλες κλπ. — καί μάλιστα σέ τέτοιες ποσότητες, που τά μεταφορικά μέσα δέν επαρκούσαν. Αμέσως μόλις τά μετέφεραν στίς τεράστιες στρατιωτικές αποθήκες που είχαν παραχωρηθεί γιά τά λάφυρα, οι Αυστριακοί καί οι Γερμανοί έστελναν βιαστικά έξω απ' τή χώρα όσα περισσότερα μπορούσαν, φορτώνοντας τό ένα τρένο μετά τό άλλο. Εκατοντάδες, ακόμα καί χιλιάδες τρένα κουβαλούσαν έξω τά πάντα. Κάθε φορά που οι χωρικοί πρόβαλαν αντίσταση σ' αυτή τή λεηλασία καί προσπαθούσαν νά κρατήσουν τούς καρπούς τού μόχθου τους, αντιμετώπιζαν μαστιγώσεις, αντίποινα κι εκτελέσεις.

Η κατοχή τής Ουκρανίας απ' τούς Αυστρο-Γερμανούς συνθέτει μιά απ' τίς πιό τραγικές σελίδες στήν ιστορία τής επανάστασης. Πρόσθετα στή βία τών εισβολέων καί τήν κυνική τους στρατιωτική λεηλασία, η κατοχή συνοδεύτηκε κι απ' τήν άγρια αντίδραση τών μεγαλογαιοκτημόνων. Τό καθεστώς τού Αταμάνου σήμαινε τόν αφανισμό τών επαναστατικών κατακτήσεων τών εργατών, μιά πλήρη επιστροφή στό παρελθόν. Ήταν επομένως φυσικό τό ότι αυτή η νέα κατάσταση επιτάχυνε πολύ τήν πορεία τού κινήματος που είχε αρχίσει προηγούμενα, επί Πετλιούρα καί Μπολσεβίκων. Παντού καί κυρίως στά χωριά, άρχισαν νά γίνονται επαναστατικές ενέργειες ενάντια στούς γαιοκτήμονες καί τούς Αυστρο-Γερμανούς. Έτσι ξεκί-

νησε τό νέο επαναστατικό κίνημα τών Ουκρανών αγροτών, ένα κίνημα που ονομάστηκε αργότερα Επαναστατικός Ξεσηκωμός. Η γέννηση αυτού τού κινήματος συχνά θεωρείται, απλά καί μόνο, σάν αποτέλεσμα τής Αυστρο-Γερμανικής κατοχής καί τού καθεστώτος τού Αταμάνου. Η εξήγηση αυτή είναι ανεπαρκής καί συνακόλουθα ψεύτικη. Οι ρίζες τής εξέγερσης βρίσκονται μέσα στή Ρώσικη επανάσταση κι ήταν μιά απόπειρα τών εργατών νά οδηγήσουν αυτή τήν επανάσταση στή φυσική της έκβαση: τήν αληθινή καί πλήρη απελευθέρωση κι υπεροχή τής εργατικής τάξης. Τό μόνο που έκαναν η Αυστρο-Γερμανική εισβολή κι η αντίδραση τών πόμεστσικ ήταν νά επιταχύνουν τήν όλη διαδικασία.

Τό κίνημα πήρε γρήγορα τεράστιες διαστάσεις. Παντού οι αγρότες ξεσηκώνονταν ενάντια στούς πόμεστσικ, τούς σκότωναν ή τούς έδιωχναν κι αναλάμβαναν οι ίδιοι τά κτήματα καί τήν περιουσία τους, χωρίς νά υπολογίζουν τούς Αυστρο-Γερμανούς εισβολείς. Ο Αταμάνος κι οι Γερμανικές αρχές απαντούσαν μέ σκληρά αντίποινα. Μαστίγωναν καί τουφέκιζαν μαζικά τούς αγρότες τών επαναστατημένων χωριών κι έκαιγαν τίς περιουσίες τους. Μέσα σέ λίγο καιρό εκατοντάδες χωριά υπόστηκαν τρομερά αντίποινα απ' τήν στρατιωτική καί τήν τσιφλικάδικη κάστα. Αυτά συνέβαιναν τόν Ιούνη, Ιούλη κι Αύγουστο τού 1918.

Μετά οι αγρότες, ανυποχώρητοι στήν εξέγερσή τους, άρχισαν ανταρτοπόλεμο. Σάν νά εκτελούσαν τήν εντολή κάποιας αόρατης οργάνωσης, σχημάτισαν, σχεδόν ταυτόχρονα, σέ διάφορα μέρη πολλά αντάρτικα αποσπάσματα που δρούσαν στρατιωτικά καί πάντοτε μέ τή μέθοδο τού αιφνιδιασμού, ενάντια στούς ευγενείς, τίς φρουρές τους καί τούς εκπρόσωπους τής εξουσίας. Κατά κανόνα, τά αποσπάσματα αυτά, που αποτελούνταν από 20, 50 ή 100 καλά οπλισμένους καβαλάρηδες, εμφανίζονταν ξαφνικά ακριβώς εκεί που δέν τούς περίμεναν, επιτίθονταν σέ κάποιον ευγενή ή κάποια Κρατική φρουρά, έσφαζαν όλους τούς εχθρούς τών αγροτών κι εξαφανίζονταν τόσο γρήγορα, όσο είχαν έρθει. Κάθε γαιοκτήμονας που βασάνιζε τούς αγρότες κι όλοι οι πιστοί του υπηρέτες, προγράφονταν απ' τούς αντάρτες καί διέτρεχαν συνεχώς τόν κίνδυνο νά δολοφονηθούν. Κάθε φρουρός, κάθε Γερμανός αξιωματικός ήταν καταδικασμένοι σχεδόν σέ βέβαιο θάνατο. Τέτοια κατορθώματα, που συνέβαιναν καθημερινά σ' ολόκληρη τή χώρα, τσάκισαν τήν αντεπανάσταση τών γαιοκτημόνων, τήν υπονόμευσαν καί προετοίμασαν τό δρόμο γιά τόν θρίαμβο τών αγροτών.

Πρέπει νά σημειωθεί ότι, όπως οι τεράστιες κι αυθόρμητες αγροτικές εξεγέρσεις που εκδηλώνονται χωρίς καμιά προετοιμασία, έτσι κι αυτές οι οργανωμένες αντάρτικες πράξεις εκτελούνταν πάντοτε απ' τούς ίδιους τούς αγρότες, χωρίς τή βοήθεια ή τήν καθοδήγηση οποιοσδήποτε πολιτικής οργάνωσης. Οι μέθοδοι δράσης τους τούς υποχρέωναν ν' αναλαμβάνουν οι ίδιοι τήν φροντίδα τών αναγκών τού κινήματος, καί νά τό διευθύνουν καί νά τό οδηγούν στή νίκη. Σ' όλη τή διάρκεια τού αγώνα τους ενάντια στόν Αταμάνο καί τούς πόμεστσικ, ακόμα καί στίς πιό δύσκολες στιγμές του, οι χωρικοί έμειναν μόνοι τους στήν αντιμετώπιση τού άγριου, πάνοπλου καί οργανωμένου εχθρού. Τό γεγονός αυτό επέδρασε πολύ στόν ίδιο τό χαρακτήρα ολόκληρου τού επαναστατικού ξεσηκωμού (όπως θά δούμε αργότερα). Όπου έμεινε μέχρι τό τέλος μιά ταξική δράση καί δέν

βρέθηκε κάτω απ' τήν επιρροή πολιτικών κομμάτων ή εθνικιστικών στοιχείων, διατήρησε όχι μόνο τά χαρακτηριστικά τής καταγωγής του μέσα στούς κόλπους τών αγροτικών μαζών, αλλά κι ένα δεύτερο βασικό γνώρισμα — τήν τέλεια συνείδηση που όλοι αυτοί οι αγρότες απόκτησαν όντας αυτοκαθοδηγούμενοι κι εμψυχωτές τού ίδιου τους τού κινήματος. Τ' αντάρτικα αποσπάσματα ήταν περήφανα γι' αυτή τήν ειδική ποιότητα τού κινήματός τους κι ένιωθαν ικανά νά εκπληρώσουν τήν αποστολή τους.

Τά άγρια αντίποινα τής αντεπανάστασης δέν σταμάτησαν τό κίνημα' αντίθετα, τό δυνάμωσαν καί τό διεύρυναν. Η ενότητα τών αγροτών μεγάλωνε συνέχεια κι η ίδια η δύναμη τών γεγονότων τούς οδηγούσε σ' ένα γενικό σχέδιο επαναστατικής δράσης. Βέβαια, ποτέ δέν οργανώθηκαν οι αγρότες ολόκληρης τής Ουκρανίας σέ μιά ενιαία δύναμη που νά δρά κάτω από μιά ενιαία ηγεσία. Απ' τήν άποψη τού επαναστατικού πνεύματος, όλοι ήταν ενωμένοι' στήν ουσία όμως ήταν βασικά οργανωμένοι σέ τοπικό επίπεδο, κατά περιοχές' μικρά αντάρτικα αποσπάσματα, απομονωμένα μεταξύ τους, ενώνονταν γιά νά σχηματίσουν μεγαλύτερες καί πιό ισχυρές ομάδες. Όσο πύκνωναν οι εξεγέρσεις κι όσο τά αντίποινα γίνονταν πιό σκληρά καί πιό οργανωμένα, αυτές οι ενώσεις έγιναν επιτακτική ανάγκη. Στά νότια τής Ουκρανίας βρισκόταν η περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ, που πήρε τήν πρωτοβουλία τής ενοποίησης. Εκεί πραγματοποιήθηκε όχι μόνο γιά αμυντικούς λόγους, αλλά, επίσης καί πρωταρχικά μέ σκοπό τήν ολοκληρωτική καταστροφή τής αντεπανάστασης τών γαιοκτημόνων. Αυτή η ενοποίηση είχε κι έναν άλλο σκοπό, νά φτιάξει, δηλαδή, απ' τούς επαναστατημένους χωρικούς μιά πραγματική κι οργανωμένη δύναμη ικανή νά πολεμήσει ολόκληρη τήν αντεπανάσταση καί νά υπερασπισθεί τήν ελευθερία καί τήν επικράτεια τού επαναστατημένου λαού.

Τόν πιό σπουδαίο ρόλο σ' αυτή τήν προσπάθεια ενοποίησης όπως καί στή γενική ανάπτυξη τού επαναστατικού ξεσηκωμού στά νότια τής Ουκρανίας έπαιξε ένα απόσπασμα επαναστατών που καθοδηγούνταν από έναν ντόπιο αγρότη, τόν Νέστορα Μάχνο. Ο Μάχνο έπαιξε έναν τόσο κυρίαρχο καί κεντρικό ρόλο στό κίνημα, απ' τίς πρώτες μέρες του ώς τό απόγειό του, όταν οι αγρότες κατατρόπωσαν τούς γαιοκτήμονες, ώστε ολόκληρη η επαναστατική περιοχή κι οι πιό ηρωϊκές στιγμές τού αγώνα συνδέονται μέ τ' όνομά του. Αργότερα, όταν η εξέγερση είχε θριαμβεύσει ολοκληρωτικά πάνω στήν αντεπανάσταση τού Σκοροπάντσκι κι η περιοχή απειλούνταν απ' τόν Ντενίκιν, ο Μάχνο έγινε ο πόλος συσπείρωσης γιά εκατομμύρια αγρότες διάφορων περιοχών. Στήν ιστορία τής Ουκρανικής επανάστασης, αυτή ήταν η στιγμή που τό κίνημα πήρε τήν οριστική του μορφή καί ξεκαθάρισε τά ιστορικά του καθήκοντα. Γιατί η επανάσταση δέν διατήρησε παντού τή συνείδησή της, τήν επαναστατική ουσία καί τήν αφοσίωσή της στά συμφέροντα τής τάξης της. Έτσι ενώ στή Νότια Ουκρανία οι εξεγερμένοι ύψωναν τήν μαύρη σημαία τού αναρχισμού κι έπαιρναν τόν αντιεξουσιαστικό δρόμο τής ελεύθερης οργάνωσης τών εργατών, στίς δυτικές καί βορειοδυτικές περιοχές τής Ουκρανίας γλιστρούσαν σιγά-σιγά, μετά τήν πτώση τού Αταμάνου, κάτω απ' τήν επιρροή ξένων στοιχείων, ταξικών εχθρών τους, κυρίως τών εθνικοδημοκρατών (Πετλιουριστών). Περισσότερο από δυό χρόνια, ένα τμήμα τών επαναστατών τής δυτικής Ουκρανίας υποστήριζε

τόν Πετλιούρα που, κάτω απ' τό εθνικιστικό λάβαρο, επιδίωκε τά συμφέροντα τής ντόπιας φιλελεύθερης μπουρζουαζίας. Έτσι οι επαναστάτες αγρότες τών επαρχιών τού Κιέβου, τού Βολίν, τού Ποντόλσκ κι ενός τμήματος τής Πολτάβα, ενώ είχαν κοινές ρίζες μέ τούς υπόλοιπους επαναστάτες, δέν μπόρεσαν στή συνέχεια νά αποκτήσουν ούτε συνείδηση τής ιστορικής τους αποστολής ούτε τήν ικανότητα νά οργανώσουν τίς δυνάμεις τους, καί πέφτοντας κάτω απ' τήν εξουσία τών εχθρών τής εργατικής τάξης, έγιναν τυφλά όργανα στά χέρια τους.

Η εξέγερση στή νότια Ουκρανία είχε μιά εντελώς διαφορετική σημασία καί πήρε διαφορετική μορφή. Διαχωρίστηκε αυστηρά απ' τά μή εργαζόμενα στοιχεία τής σύγχρονης κοινωνίας κι απαλλάχθηκε απόλυτα κι οριστικά απ' τίς εθνικές, θρησκευτικές, πολιτικές καί άλλες προκαταλήψεις τού καθεστώτος τής καταπίεσης καί τής σκλαβιάς' βασίστηκε στίς πραγματικές επιθυμίες τού προλεταριάτου τής πόλης καί τής υπαίθρου καί στ' όνομα αυτών τών επιθυμιών πολέμησε σκληρά ενάντια στό πλήθος τών εχθρών τής εργατικής τάξης.

ΜΑΧΝΟ

Αναφέραμε ήδη πως ο Νέστορας Μάχνο έπαιξε έναν σημαντικό ρόλο στήν εκτεταμένη περιοχή τής επανάστασης τών αγροτών στή νότια Ουκρανία. Άς παρακολουθήσουμε τή δράση του στήν πρώτη περίοδο, δηλαδή, μέχρι τήν πτώση τού Αταμάνου κι άς δώσουμε μερικά σύντομα βιογραφικά στοιχεία.

Ο αγρότης Νέστορας Ιβάνοβιτς Μάχνο γεννήθηκε στίς 27 Οκτώβρη 1889 κι ανατράφηκε απ' τή μητέρα του στό χωριό Γκιουλάι-Πολέ τής περιοχής τού Αλεξαντρόφσκ, που βρίσκεται στήν "γκουμπερνίγια"(1) τού Αικατερίνοσλαβ. Ήταν παιδί μιάς φτωχής οικογένειας χωρικών. Ήταν μόνο 10 μηνών όταν πέθανε ο πατέρας του, αφήνοντας αυτόν καί τούς 4 αδελφούς του στή φροντίδα τής μητέρας τους. Εξαιτίας τής εξαιρετικής φτώχειας τής οικογένειάς του, δούλεψε στά 7 του χρόνια σάν βοσκός, φυλάγοντας τίς αγελάδες καί τά πρόβατα τών συγχωριανών του. Σέ ηλικία 8 χρονών γράφτηκε στό τοπικό σχολείο, που τό παρακολουθούσε τόν χειμώνα, δουλεύοντας σά βοσκός τό καλοκαίρι. Στά 12, άφησε τό σχολείο καί τήν οικογένειά του γιά νά πιάσει δουλειά. Δούλεψε σάν εργάτης σέ κτήματα ευγενών καί Γερμανών κουλάκων. Ήδη αυτή τήν εποχή, σέ ηλικία 14 ή 15 χρόνων, ένιωθε δυνατό μίσος κατά τών εκμεταλλευτών κι ονειρευόταν τόν τρόπο που θά τούς εκδικούνταν κάποια μέρα καί γιά τόν εαυτό του καί γιά τούς άλλους, άν αποκτούσε ποτέ τή δύναμη νά τό κάνει. Αργότερα δούλεψε σ' ένα χυτήριο στό χωριό του.

Μέχρι τά 16 του, δέν είχε καμιά επαφή μέ τόν πολιτικό κόσμο. Οι κοινωνικές καί επαναστατικές του ιδέες αναπτύχθηκαν αυθόρμητα μέσα σ' ένα πολύ στενό κύκλο χωρικών, που ήταν προλετάριοι σάν αυτόν. Η επανάσταση τού 1905 τόν έκανε νά ξεφύγει απ' τό μικρό του κύκλο καί τόν έσπρωξε στό μεγάλο χείμαρρο τών επαναστατικών γεγονότων καί πράξεων. Ήταν 17 χρονών, γεμάτος επαναστατικό ενθουσιασμό κι έτοιμος γιά τά πάντα στόν αγώνα γιά τήν απελευθέρωση τών εργατών. Μετά από μερικές επα-

φές μέ πολιτικές οργανώσεις, αποφάσισε νά μπεί στίς γραμμές τών αναρχοκομμουνιστών κι απ' τή στιγμή εκείνη έγινε ένας ακούραστος αγωνιστής τής κοινωνικής επανάστασης.

Ο Ρώσικος αναρχισμός βρισκόταν εκείνο τόν καιρό αντιμέτωπος μέ δυό συγκεκριμένα καθήκοντα: 1) νά ξεσκεπάσει τήν πολιτική απάτη που προετοίμαζαν τά σοσιαλιστικά κόμματα, μέ τήν καθοδήγηση τών Μαρξιστών, ενάντια στούς εργάτες' 2) νά δείξει στούς εργάτες καί στούς αγρότες τό δρόμο γιά τήν κοινωνική επανάσταση. Σ' αυτά τά καθήκοντα ο Μάχνο ανακάλυψε ένα πλατύ πεδίο δράσης καί συμμετείχε σέ πολλές απ' τίς πιό επικίνδυνες ενέργειες τού αναρχικού αγώνα.

Στά 1908 έπεσε στά χέρια τών Τσαρικών αρχών που τόν καταδίκασαν σέ θάνατο δι' απαγχονισμού γιά αναρχικές διασυνδέσεις καί συμμετοχή σέ τρομοκρατικές πράξεις. Εξαιτίας τού νεαρού τής ηλικίας του, η ποινή τού θανάτου μετατράπηκε σέ ισόβια καταναγκαστικά έργα. Ο Μάχνο εξέτισε τήν ποινή του στίς κεντρικές φυλακές Μπουτίρκι τής Μόσχας. Άν κι η ζωή τής φυλακής δέν πρόσφερε καμιάν ελπίδα κι ήταν πολύ δύσκολη γιά νά τήν αντέξει, ο Μάχνο τήν χρησιμοποίησε γιά νά μορφωθεί. Δείχνοντας μεγάλη επιμέλεια, έμαθε Ρώσικη γραμματική, μαθηματικά, Ρώσικη λογοτεχνία, τήν ιστορία τού πολιτισμού καί πολιτική οικονομία. Στήν πραγματικότητα, η φυλακή ήταν τό μόνο σχολείο όπου ο Μάχνο απόκτησε εκείνες τίς ιστορικές καί πολιτικές γνώσεις που τόν βοήθησαν τόσο πολύ στή μετέπειτα επαναστατική του δραστηριότητα. Η ζωή, η δράση κι η πράξη ήταν τά άλλα του σχολεία, όπου έμαθε νά γνωρίζει καί νά καταλαβαίνει τούς ανθρώπους καί τά κοινωνικά γεγονότα.

Στή φυλακή, σέ νεαρή ακόμα ηλικία, ο Μάχνο έβαλε σέ κίνδυνο τήν υγεία του. Ατίθασος όπως ήταν κι ανίκανος ν' αποδεχθεί αυτή τήν πλήρη εξάλειψη τής προσωπικότητας που υφίσταντο οι καταδικασμένοι σέ καταναγκαστικά έργα, δέν πειθαρχούσε ποτέ στίς αρχές τής φυλακής καί βρίσκονταν συνέχεια στήν απομόνωση, όπου, εξαιτίας τού κρύου καί τής υγρασίας, προσβλήθηκε από φυματίωση τών πνευμόνων. Στά 9 χρόνια τής φυλάκισής του αλυσοδένονταν συχνά γιά "κακή συμπεριφορά" τελικά απελευθερώθηκε μαζί μέ όλους τούς άλλους πολιτικούς κρατούμενους απ' τήν προλεταριακή εξέγερση στή Μόσχα, στίς 2 Μάρτη 1917.

Αφήνοντας τή φυλακή ο Μάχνο γύρισε στό Γκιουλάι-Πολέ, όπου οι χωρικοί τού έδειξαν βαθιά συμπάθεια. Σ' ολόκληρο τό χωριό ήταν ο μόνος πολιτικός κρατούμενος που τόν απελευθέρωσε η επανάσταση ξαναδίνοντάς τον στήν οικογένειά του καί γι' αυτό τό λόγο έγινε γιά τούς χωριάτες αντικείμενο αυθόρμητου σεβασμού κι εμπιστοσύνης. Δέν ήταν πιά ένας άπειρος νεαρός, αλλά ένας δοκιμασμένος αγωνιστής μέ δυνατή θέληση καί συγκεκριμένες ιδέες γιά τήν κοινωνική σύγκρουση.

Στό Γκιουλάι-Πολέ αφοσιώθηκε αμέσως στήν επαναστατική δουλειά, επιδιώκοντας αρχικά νά οργανώσει τούς αγρότες τού χωριού του καί τών περιχώρων. Ίδρυσε ένα συνδικάτο εργατών γής κι οργάνωσε μία εργατική κομμούνα κι ένα τοπικό αγροτικό σοβιέτ (συμβούλιο). Τό πρόβλημα που τόν απασχόλησε περισσότερο ήταν η ένωση κι οργάνωση τών αγροτών σέ μιά ισχυρή καί σταθερή συμμαχία έτσι ώστε νά μπορούν νά διώξουν μιά γιά πάντα τούς μεγαλογαιοκτήμονες καί τούς πολιτικούς αρχηγούς καί νά αυ-

τοδιευθυνθούν. Σ' αυτό τόν τελικό στόχο οδηγούσε τήν οργανωτική δουλειά τών αγροτών τόσο σάν προπαγανδιστής όσο καί σάν ακτιβιστής. Επιδίωξε νά τούς ενώσει εναντίον τής κατάφωρης εξαπάτησης, αδικίας καί καταπίεσης που γίνονταν σέ βάρος τους. Επί κυβέρνησης Κερένσκι καί στίς μέρες τού Οκτώβρη τού 1917, ήταν πρόεδρος τού περιφερειακού αγροτικού συνδικάτου, τής γεωργικής επιτροπής, τής ένωσης μεταλλουργών καί μαραγκών καί τέλος πρόεδρος τού Σοβιέτ Αγροτών καί Εργατών τού Γκιουλάι-Πολέ.

Μ' αυτή τήν τελευταία ιδιότητα συγκέντρωσε τόν Αύγουστο τού 1917, όλους τούς πόμεστσικ τής περιοχής καί τούς ανάγκασε νά τού δώσουν όλα τά έγγραφα που αφορούσαν κτήματα καί κτίρια. Προχώρησε σέ μιά ακριβή απογραφή όλης αυτής τής περιουσίας καί μετά έκανε μιάν έκθεση σχετικά, πρώτα σέ μιά συνεδρίαση τού τοπικού σοβιέτ, έπειτα στό τοπικό συνέδριο τών σοβιέτ καί τέλος στό περιφερειακό συνέδριο τών σοβιέτ. Συνέχισε προτείνοντας τήν εξίσωση τών δικαιωμάτων τών πόμεστσικ καί τών κουλάκων μ' αυτά τών φτωχών εργατών γής αναφορικά μέ τή χρήση τής γής. Μετά τήν πρότασή του, τό συνέδριο αποφάσισε νά επιτρέψει στούς πόμεστσικ καί στούς κουλάκους νά έχουν μερίδιο στή γή, καθώς καί στά αγροτικά εργαλεία καί τά ζώα, ίσο μ' εκείνο τών εργατών γής. Αρκετά αγροτικά συνέδρια τών επαρχιών τού Αικατερίνοσλαβ, τής Ταυρίδας, τής Πολτάβα, τού Χάρκοβου καί αλλού ακολούθησαν τό παράδειγμα τού Γκιουλάι-Πολέ κι υιοθέτησαν τό ίδιο μέτρο.

Στή διάρκεια αυτής τής περιόδου, ο Μάχνο έγινε η ψυχή τού αγροτικού κινήματος τής περιοχής, που έπαιρνε κάτω απ' τόν έλεγχό του τά κτήματα καί τίς περιουσίες τών πόμεστσικ κι ακόμα, άν χρειαζόταν, τούς εκτελούσε. Έτσι μεταβλήθηκε σέ θανάσιμο εχθρό τών πλουσίων καί τών ντόπιων μπουρζουάδικων ομάδων.

Τόν καιρό τής Αυστρο-Γερμανικής κατοχής τής Ουκρανίας, ο Μάχνο επιφορτίστηκε απ' τήν επαναστατική επιτροπή τού Γκιουλάι-Πολέ μέ τό καθήκον τού σχηματισμού ταγμάτων από επαναστάτες αγρότες κι εργάτες γιά τόν αγώνα ενάντια στούς εισβολείς καί τήν Κεντρική Ρ ά ν τ α (τό Ανώτατο κυβερνητικό σώμα τής Ουκρανίας). Αναγκάστηκε νά οπισθοχωρήσει μέ τούς αντάρτες του απ' τίς πόλεις Ταγκανρόγκ, Ροστόβ καί Τσαριτσίν πολεμώντας σέ κάθε βήμα. Η ντόπια μπουρζουαζία, που είχε δυναμώσει μέ τή στρατιωτική υποστήριξη τών Αυστρο-Γερμανών, τόν επικήρυξε κι έτσι αναγκάστηκε νά κρυφτεί. Οι Ουκρανικές καί Γερμανικές στρατιωτικές αρχές εκδικήθηκαν καίγοντας τό σπίτι τής μητέρας του καί τουφεκίζοντας τόν μεγαλύτερο αδελφό του Εμιλιάν, που ήταν ανάπηρος πολέμου.

Τόν Ιούνη τού 1918, ο Μάχνο πήγε στή Μόσχα γιά νά συμβουλευτεί μερικούς παλιούς αναρχικούς σχετικά μέ τίς μεθόδους καί τίς κατευθύνσεις που έπρεπε νά ακολουθήσει καί τή φύση τής δουλειάς που έπρεπε νά κάνει μεταξύ τών χωρικών τής Ουκρανίας. Αλλά σ' αυτή τή φάση τής Ρώσικης επανάστασης οι αναρχικοί ήταν πολύ αναποφάσιστοι κι αδύναμοι κι έτσι, μιά καί δέν τού δόθηκαν ικανοποιητικές υποδείξεις ή συμβουλές, γύρισε πίσω στήν Ουκρανία μέ τίς δικές του ιδέες.

Γιά πολύ καιρό σκεφτόταν τήν ιδέα τής οργάνωσης τών τεράστιων αγροτικών μαζών, γιά νά ελευθερώσει τήν επαναστατική ενέργεια που συσ-

σωρεύονταν μέσα τους επί αιώνες καί νά εξακοντίσει αυτή τή θαυμαστή δύναμη ενάντια στό κυρίαρχο καθεστώς καταπίεσης. Τώρα έκρινε ότι αυτή η στιγμή είχε φτάσει. Όσο ήταν στή Μόσχα διάβαζε στίς εφημερίδες γιά τίς αμέτρητες επαναστατικές πράξεις τών Ουκρανών αγροτών καί μεγάλωνε έτσι η έξαψη κι η ανυπομονησία του˙ κάθε μέρα τής παραμονής του στή Μόσχα ήταν ένα μεγάλο ψυχικό μαρτύριο γι' αυτόν. Βιαστικά καί μέ τή βοήθεια ενός παλιού φίλου του, που ήταν σύντροφος καί πρώην συγκρατούμενός του, εφοδιάστηκε τά αναγκαία κι έφυγε τελικά γιά τήν Ουκρανία καί τήν περιοχή του, τό Γκιουλάι-Πολέ. Αυτό συνέβηκε τόν Ιούλη τού 1918. Ολοκλήρωσε τό ταξίδι του πολύ δύσκολα καί μέ μεγάλη μυστικότητα γιά νά μήν πέσει στά χέρια τών πρακτόρων τού Αταμάνου. Μιά φορά, ο Μάχνο λίγο έλειψε νά σκοτωθεί, όταν τόν συνέλαβε ένα Αυστρο-Γερμανικό απόσπασμα, ενώ μετέφερε μιά βαλίτσα μέ αναρχικό έντυπο υλικό. Κατάφερε όμως νά τόν σώσει ένας πλούσιος Εβραίος απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, που ήξερε προσωπικά τόν Μάχνο από παλιά, πληρώνοντας ένα σημαντικό ποσό γιά τήν απελευθέρωσή του. Καθώς γύριζε στήν Ουκρανία, οι Μπολσεβίκοι πρότειναν στόν Μάχνο νά διαλέξει μιά περιοχή τής Ουκρανίας καί νά αναλάβει εκεί παράνομη επαναστατική δουλειά γιά λογαριασμό τους. Φυσικά αρνήθηκε ακόμα καί νά συζητήσει αυτή τήν πρόταση˙ τά καθήκοντα που είχε αναλάβει δέν είχαν τίποτα τό κοινό μ' αυτά τών Μπολσεβίκων.

Όταν έφτασε στό Γκιουλάι-Πολέ, ο Μάχνο αποφάσισε ότι ή θά πέθαινε ή θά έδινε τή νίκη στούς αγρότες κι ότι σέ καμιά περίπτωση δέν θά εγκατέλειπε τήν περιοχή. Η είδηση τής επιστροφής του διαδόθηκε γρήγορα από χωριό σέ χωριό. Χωρίς καθυστέρηση, άρχισε νά εκθέτει τήν αποστολή του ανοιχτά στίς μάζες τών αγροτών, άλλοτε μιλώντας σέ αυτοσχέδιες συγκεντρώσεις, άλλοτε γράφοντας καί μοιράζοντας γράμματα καί φυλλάδια. Μέ τήν πέννα καί τό στόμα καλούσε τούς χωρικούς σέ μιά αποφασιστική πάλη ενάντια στήν εξουσία τού Αταμάνου καί τών γαιοκτημόνων, διακηρύσσοντας μέ έμφαση ότι ήρθε η στιγμή νά πάρουν οι εργάτες τήν τύχη τους στά χέρια τους καί νά μήν επιτρέψουν σέ κανένα νά ενεργεί γι' αυτούς. Η συνταρακτική του έκκληση, μέσα σέ λίγες μόνο εβδομάδες, είχε ανταπόκριση σέ πολλά χωριά κι ολόκληρες περιφέρειες, προετοιμάζοντας τίς μάζες γιά τά σημαντικά γεγονότα που θά συνέβαιναν μελλοντικά.

Ο Μάχνο προχώρησε χωρίς καθυστέρηση στήν άμεση δράση. Τό πρώτο του μέλημα ήταν νά σχηματίσει μιάν επαναστατική στρατιωτική μονάδα αρκετά ισχυρή ώστε νά εγγυάται τήν ελεύθερη προπαγάνδα καί δράση στά χωριά καί ταυτόχρονα νά μπορεί ν' αρχίσει αντάρτικες επιχειρήσεις. Η μονάδα οργανώθηκε γρήγορα. Στά χωριά υπήρχαν θαυμάσια μαχητικά στοιχεία, έτοιμα γιά δράση. Τό μόνο που τούς έλειπε ήταν ένας καλός οργανωτής κι ο Μάχνο ήταν ο κατάλληλος άνθρωπος. Η πρώτη μονάδα του ανέλαβε δύο επιτακτικά καθήκοντα, δηλαδή α) νά προωθήσει ενεργητικά τήν προπαγανδιστική κι οργανωτική δουλειά μεταξύ τών αγροτών καί β) νά διεξάγει έναν επίμονο ένοπλο αγώνα εναντίον όλων τών εχθρών τους. Η κατευθυντήρια αρχή αυτού τού ανελέητου αγώνα ήταν ότι δέν έπρεπε νά δειχτεί οίκτος ούτε στά αφεντικά που είχαν κατατρέξει τούς χωρικούς, ούτε στούς αστυνομικούς τού Αταμάνου, ούτε στούς Ρώσους ή τούς Γερμανούς αξιωματικούς που ήταν αμείλικτοι εχθροί τών αγροτών˙ έπρεπε νά ε-

ξοντωθούν. Όσοι συμμετείχαν στήν καταπίεση τών φτωχών αγροτών, όσοι επιδίωκαν νά καταπνίξουν τά δικαιώματά τους ή νά εκμεταλλευθούν τήν εργασία τους, έπρεπε νά εκτελεστούν.

Μέσα σέ 2 - 3 βδομάδες, η μονάδα είχε γίνει κιόλας ο τρόμος, όχι μόνο τής ντόπιας μπουρζουαζίας, αλλά καί τών Αυστρο-Γερμανικών αρχών. Τό πεδίο τής επαναστατικής - στρατιωτικής δράσης τού Μάχνο ήταν απέραντο: εκτείνονταν απ' τήν Λοζοβάγια ώς τό Μπερντιάνσκ, τό Μαριουπόλ καί τό Ταγκανρόγκ κι απ' τό Λουγκάνσκ καί τό Γκρισίνο ώς τό Αικατερίνοσλαβ. Η ταχύτητα τού κινήματος ήταν η ιδιαίτερη τακτική του. Χάρη σ' αυτή, καθώς καί στήν έκταση τής περιοχής, μπορούσε πάντοτε νά εμφανίζεται ξαφνικά σέ απίθανα μέρη. Πολύ σύντομα έκλεισε μέσα σ' ένα κύκλο πυρός καί σιδήρου όλη εκείνη τήν περιοχή, όπου η ντόπια μπουρζουαζία επανεγκαθίδρυσε τήν εξουσία της. Όλοι εκείνοι που στούς 2 - 3 τελευταίους μήνες είχαν καταφέρει νά εγκατασταθούν ξανά στίς παλιές τους ιδιοκτησίες, όλοι εκείνοι που υποδούλωναν τούς αγρότες, έκλεβαν τόν μόχθο καί τή γή τους, όλοι εκείνοι που τούς εξουσίαζαν σάν αφεντικά, βρέθηκαν ξαφνικά κάτω απ' τό ανελέητο χέρι τού Μάχνο καί τών ανταρτών του. Γρήγοροι σάν τόν άνεμο, ατρόμητοι, αμείλικτοι απέναντι στούς εχθρούς τους, έπεφταν κεραυνοβόλα σέ κάποια κτήματα, σκότωναν όλους τούς ορκισμένους εχθρούς τών αγροτών, κι εξαφανίζονταν μέ τήν ίδια ταχύτητα που είχαν έρθει. Τήν άλλη μέρα ο Μάχνο βρισκόταν πάνω από 100 μίλια μακριά, εμφανιζόταν σέ κάποια πόλη, σκόρπιζε τόν θάνατο στή Β α ρ τ ά (μυστική αστυνομία), σέ αξιωματικούς κι ευγενείς κι εξαφανιζόταν προτού τά τμήματα τού Γερμανικού στρατού προλάβουν νά συνειδητοποιήσουν τί είχε συμβεί, παρά τό γεγονός ότι ήταν όλοι προετοιμασμένοι γιά νά τόν αντιμετωπίσουν. Τήν άλλη μέρα βρισκόταν πάλι 100 μίλια μακριά, δρώντας εναντίον ενός Ούγγρικου αποσπάσματος που έκανε αντίποινα ή κρεμώντας κάποιους φρουρούς τής Β α ρ τ ά.

Η Β α ρ τ ά κι οι Αυστρο-Γερμανικές αρχές πανικοβλήθηκαν. Έστειλαν πολλές μονάδες γιά νά αιχμαλωτίσουν τόν Μάχνο. Ήταν μάταιο. Έξοχοι καβαλάρηδες από παιδιά, οι αντάρτες του ήταν αδύνατο νά πιαστούν, γιατί σέ μιά μέρα μπορούσαν νά καλύψουν αποστάσεις που ήταν αδιανόητες γιά τό τακτικό ιππικό. Συχνά ο Μάχνο, σάν γιά νά γελοιοποιήσει τούς εχθρούς του, εμφανιζόταν ξαφνικά στό πιό κεντρικό σημείο τού Γκιουλάι-Πολέ, ή στό Πολόγκι, όπου στάθμευαν πάντοτε ισχυρές Αυστρο-Γερμανικές δυνάμεις, ή σέ κάποιο άλλο μέρος που υπήρχαν συγκεντρωμένα στρατεύματα, σκοτώνοντας όσους αξιωματικούς έπεφταν στά χέρια του καί ξεφεύγοντας σώος κι ασφαλής, χωρίς ν' αφήσει τήν παραμικρή ένδειξη τής κατεύθυνσης που πήρε. Ή ακόμα, όταν οι διώκτες του νόμιζαν ότι είχαν βρεί επιτέλους κάποιο πρόσφατο ίχνος κι ενώ περίμεναν ότι θά τόν προλάβουν καί θά τόν συλλάβουν σέ μιά πόλη που τούς είχε υποδείξει κάποιος χωρικός, ο ίδιος μέ μερικούς αντάρτες του που φορούσαν τή στολή τής Β α ρ τ ά, εισχωρούσε μέσα στήν καρδιά τού εχθρού καί μάθαινε τά σχέδια καί τίς προετοιμασίες τους. Μετά ξεκινούσε μ' ένα απόσπασμα τής Β α ρ τ ά που είχε αναλάβει τήν καταδίωξή του καί τό εξόντωνε στό δρόμο.

Οι αντάρτες ακολουθούσαν τόν εξής γενικό κανόνα αναφορικά μέ τά Αυστρο-Γερμανικά καί Ούγγρικα στρατεύματα που αντιμετώπιζαν: σκότω-

ναν μόνο τούς αξιωματικούς, αφήνοντας ελεύθερους τούς φαντάρους που αιχμαλώτιζαν· τούς υπόδειχναν ότι έπρεπε νά γυρίσουν στήν πατρίδα τους, νά διηγηθούν τί έκαναν οι Ουκρανοί αγρότες καί νά δουλέψουν γιά τήν κοινωνική επανάσταση. Τούς μοίραζαν έντυπο υλικό, καί μερικές φορές ακόμα καί χρήματα. Εκτελούσαν μόνο τούς στρατιώτες που ήξεραν ότι βαρύνονται μέ πράξεις βίας κατά τών χωρικών. Αυτός ο τρόπος μεταχείρισης τών αιχμαλώτων Αυστρο-Γερμανών καί Ούγγρων στρατιωτών είχε μιά σίγουρη επαναστατική επίδραση πάνω τους.

Στήν πρώτη αυτή περίοδο τής επαναστατικής δραστηριότητας, ο Μάχνο δέν ήταν μόνο ο οργανωτής καί καθοδηγητής τών χωρικών, αλλά κι ένας σκληρός εκδικητής τού καταπιεσμένου λαού. Στή σύντομη περίοδο τής πρώτης επαναστατικής του δραστηριότητας, εκατοντάδες σφηκοφωλιές τής αριστοκρατίας καταστράφηκαν, χιλιάδες καταπιεστές κι ενεργοί εχθροί τού λαού εξοντώθηκαν αμείλικτα. Ο τολμηρός κι αποφασιστικός τρόπος δράσης του, η ταχύτητα τών εμφανίσεων κι εξαφανίσεών του, η ακρίβεια τών χτυπημάτων του καί η φανερή αδυναμία νά τόν συλλάβουν νεκρό ή ζωντανό, τόν μετέβαλαν σύντομα σέ μιά μορφή που γέμιζε μέ τρόμο καί μίσος τή μπουρζουαζία καί γεννούσε αισθήματα βαθιάς ικανοποίησης, περηφάνειας κι ελπίδας στό λαό. Γιά τούς αγρότες ο Μάχνο έγινε μιά θρυλική μορφή. Ωστόσο, υπήρχαν πραγματικά στόν χαρακτήρα καί στίς πράξεις τού Μάχνο στοιχεία που δικαιολογούσαν αυτό τό θρύλο: η εξαιρετική τόλμη του, η άκαμπτη θέλησή του, η επινοητικότητά του σέ κάθε περίπτωση, καί τέλος τό απολαυστικό χιούμορ που συνόδευε συχνά τή δράση του.

Αλλά οι σημαντικές ιδιότητες τής προσωπικότητας τού Μάχνο δέν περιορίζονταν σ' αυτά.

Τό εμπειροπόλεμο πνεύμα που επέδειξε στίς αντάρτικες επιχειρήσεις αυτής τής πρώϊμης φάσης τής δράσης του δέν ήταν παρά μόνο η πρώτη εκδήλωση τού τεράστιου στρατιωτικού κι οργανωτικού του ταλέντου. Θά δούμε αργότερα τί θαυμαστή στρατιωτική δύναμη καί τί υπέροχη οργανωτική ικανότητα βγήκε απ' τίς τάξεις τών αγροτών, ενσαρκωμένη στό πρόσωπο τού Μάχνο.

Αλλά ο Μάχνο δέν ήταν μόνο σπουδαίος στρατιωτικός ηγέτης κι οργανωτής αλλά καί καλός αγκιτάτορας καί σάν τέτοιος, αύξανε συνέχεια τόν αριθμό τών συγκεντρώσεων που πραγματοποιούνταν σέ πολλά χωριά τής περιοχής που δρούσε. Σ' αυτές ανέλυε τά άμεσα καθήκοντα, μίλαγε γιά τήν κοινωνική επανάσταση, γιά τήν ελεύθερη κι ανεξάρτητη κοινοτική ζωή τών αγροτών καί τών εργατών, που ήταν ο τελικός στόχος τής επανάστασης. Ακόμα κυκλοφορούσε μπροσούρες πάνω σ' αυτά τά θέματα κι εκκλήσεις πρός τούς αγρότες καί τούς εργάτες, τούς Αυστριακούς καί Γερμανούς στρατιώτες, τούς Κοζάκους τού Δόν καί τού Κουβάν κλπ.

"Νίκη ή θάνατος — τέτοιο είναι τό δίλημμα που αντιμετωπίζουν οι Ουκρανοί αγρότες κι εργάτες αυτή τήν ιστορική στιγμή. Αλλά δέν μπορεί νά πεθάνουμε όλοι γιατί είμαστε αμέτρητοι, είμαστε τό ανθρώπινο γένος! Γι' αυτό, θά νικήσουμε. Αλλά δέν θά νικήσουμε γιά νά επαναλάβουμε τά λάθη τών περασμένων χρόνων, γιά νά παραδώσουμε τίς τύχες μας στά χέρια νέων αφεντικών· θά νικήσουμε γιά νά πάρουμε τήν τύχη μας στά χέρια μας, γιά νά διευθύνουμε τή ζωή μας σύμφωνα μέ τή δική μας θέληση καί τή δική μας αντίληψη τής αλήθειας." (Απόσπασμα μιάς απ' τίς πρώτες εκκλήσεις

τού Μάχνο.) Έτσι απευθυνόταν ο Μάχνο πρός τίς πλατιές αγροτικές μάζες. Σέ λίγο έγινε ο πόλος συσπείρωσης όλων τών εξεγερμένων μαζών. Σέ κάθε χωριό οι κάτοικοι έφτιαχναν παράνομες ομάδες, προσκείμενες στόν Μάχνο, τόν βοηθούσαν σ' όλες τίς επιχειρήσεις του κι ακολουθούσαν τή γνώμη καί τίς υποδείξεις του.

Πολλά αντάρτικα αποσπάσματα — καί τά ήδη υπάρχοντα αλλά καί νεοσχηματισμένα — ενώνονταν μέ τίς ομάδες του, επιδιώκοντας συντονισμό τής δράσης. Όλοι οι αντάρτες αναγνώριζαν τήν ανάγκη γιά ενότητα καί δράση σέ γενικότερη κλίμακα κι όλοι συμφωνούσαν ότι αυτή η ενότητα θά πετυχαινόταν καλύτερα κάτω απ' τήν καθοδήγηση τού Μάχνο. Αυτή ήταν κι η γνώμη μερικών μεγάλων ομάδων επαναστατών που μέχρι τότε δρούσαν ανεξάρτητα η μία απ' τήν άλλη. Οι σπουδαιότερες απ' αυτές ήταν τά μεγάλα στρατιωτικά αποσπάσματα που διοικούσε ο Κυριλένκο, που δρούσαν στήν περιοχή τού Μπερντιάνσκ, η ομάδα τού Στσούς στήν περιοχή τού Ντιμπρίβκι κι η ομάδα τού Πετρένκο-Πλατόνωφ στήν περιοχή τού Γκρισίνο. Όλοι αυτοί ενώθηκαν αυθόρμητα μέ τόν Μάχνο. Μ' αυτό τόν τρόπο η ενοποίηση τών αντάρτικων μονάδων τής νότιας Ουκρανίας σ' έναν επαναστατικό στρατό, έγινε σχεδόν φυσιολογικά μέσα απ' τή δύναμη τών γεγονότων καί τή θέληση τών μαζών.

Ήταν αυτό τόν καιρό περίπου, τόν Σεπτέμβρη τού 1918, που έδωσαν στόν Μάχνο τό παρατσούκλι Μ π ά τ κ ο — γενικός αρχηγός τής ένοπλης εξέγερσης στήν Ουκρανία. Αυτό έγινε κάτω απ' τίς ακόλουθες συνθήκες. Οι ντόπιοι πόμεστσικ τών κυριότερων κέντρων τής περιοχής, οι κουλάκοι κι οι Γερμανικές αρχές αποφάσισαν νά εξοντώσουν τόν Μάχνο καί τό απόσπασμά του μέ κάθε θυσία. Μέ πρωτοβουλία τών πόμεστσικ σχηματίστηκε ένα ειδικό εθελοντικό απόσπασμα που τό αποτελούσαν οι γιοί τους κι οι γιοί τών κουλάκων, γιά νά αντιμετωπιστεί αποφασιστικά ο Μάχνο. Στίς 30 Σεπτέμβρη αυτό τό απόσπασμα, μέ τή βοήθεια τών Αυστρο-Γερμανών, παγίδεψε τόν Μάχνο στήν περιοχή τής Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα, τοποθετώντας ισχυρά στρατιωτικά φυλάκια σ' όλους τούς δρόμους. Ο Μάχνο είχε μόνο 30 άντρες κι ένα πολυβόλο. Αναγκάστηκε νά υποχωρήσει μαχόμενος, κάνοντας ελιγμούς μέσα σέ πολυάριθμες εχθρικές δυνάμεις. Φτάνοντας στό δάσος τού Ντιμπρίβκι ο Μάχνο βρέθηκε σέ πολύ δύσκολη θέση. Όλοι οι δρόμοι τής οπισθοχώρησης είχαν καταληφθεί απ' τόν εχθρό. Ήταν αδύνατο νά σπάσουν τόν κλοιό καί ήταν ασυμβίβαστο μέ τήν επαναστατική τους αξιοπρέπεια νά προσπαθήσουν νά ξεφύγουν ατομικά. Κανένα μέλος τού αποσπάσματός του δέν θά συμφωνούσε νά εγκαταλείψει τόν αρχηγό του γιά νά σωθεί. Μετά από σκέψη, δυό μέρες αργότερα, ο Μάχνο αποφάσισε νά ξαναγυρίσουν στό χωριό Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα (Ντιμπρίβκι). Φεύγοντας απ' τό δάσος οι αντάρτες συνάντησαν χωρικούς που είχαν έρθει γιά νά τούς προειδοποιήσουν ότι στό Ντιμπρίβκι υπήρχαν μεγάλες δυνάμεις τού εχθρού κι ότι έπρεπε νά βιαστούν νά πάνε αλλού. Αυτή η πληροφορία δέν τούς σταμάτησε. Παρά τά δάκρυα τών γυναικών που προσπαθούσαν νά τούς συγκρατήσουν, ξεκίνησαν γιά τήν Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα. Πλησίασαν στό χωριό προσεκτικά. Ο Μάχνο μέ μερικούς συντρόφους του πήγαν γιά αναγνώριση καί είδαν ένα μεγάλο εχθρικό στρατόπεδο στήν πλατεία τής εκκλησίας, δεκάδες πολυβόλα, εκατοντάδες άλογα καί τμήμα-

τα ιππικού. Οι χωρικοί τούς πληροφόρησαν ότι στό χωριό βρισκόταν ένα Αυστριακό τάγμα κι ένα ειδικό απόσπασμα τών πόμεστσικ. Η οπισθοχώρηση ήταν αδύνατη. Τότε ο Μάχνο μέ τό συνηθισμένο πείσμα καί τήν αποφασιστικότητα που τόν διέκρινε, είπε στούς συντρόφους του: "Λοιπόν, φίλοι μου! Πρέπει νά ετοιμαστούμε νά πεθάνουμε σ' αυτό τό μέρος..." Η στιγμή ήταν δύσκολη, οι άντρες ακλόνητοι καί γεμάτοι ενθουσιασμό. Καί οι 30 είδαν μόνο ένα δρόμο μπροστά τους — τό δρόμο που οδηγούσε πρός τόν εχθρό, που είχε περίπου χίλιους καλά οπλισμένους άντρες καί κατάλαβαν ότι αυτό σήμαινε βέβαιο θάνατο. Όλοι ήταν ταραγμένοι, αλλά κανένας δέν έχασε τό κουράγιο του.

Εκείνη τή στιγμή ένας απ' τούς αντάρτες, ο Στσούς, γύρισε στό Μάχνο καί είπε:

"Από δώ καί πέρα θά είσαι γιά όλους μας ο Μ π ά τ κ ο καί ορκιζόμαστε νά πεθάνουμε μαζί σου στίς τάξεις τών επαναστατών."

Έπειτα ορκίστηκε όλο τό απόσπασμα ότι δέν θά εγκαταλείψει ποτέ τίς γραμμές τών επαναστατών κι ότι θά θεωρεί τόν Μάχνο σάν γενικό Μ π ά τ κ ο ολόκληρου τού επαναστατικού ξεσηκωμού. Ύστερα ετοιμάστηκαν νά επιτεθούν. Ο Στσούς μέ 5 - 7 άντρες ανέλαβε νά πλευροκοπήσει τόν εχθρό. Ο Μάχνο μέ τούς υπόλοιπους επιτέθηκαν μετωπικά. Μ' ένα άγριο "Ζήτω!" οι επαναστάτες ρίχτηκαν ορμητικά πάνω στόν εχθρό, χτυπώντας στό κέντρο του μέ σπαθιά, τουφέκια καί περίστροφα. Η επίθεση είχε ένα συντριπτικό αποτέλεσμα. Ο εχθρός, που δέν περίμενε κάτι τέτοιο, τά έχασε καί πανικόβλητος τράπηκε σέ άτακτη φυγή, προσπαθώντας νά σωθεί ομαδικά ή ατομικά κι εγκαταλείποντας όπλα, πολυβόλα καί άλογα. Χωρίς νά τούς αφήσουν καιρό νά συνέλθουν, νά καταλάβουν τόν αριθμό τών επιτιθέμενων καί νά περάσουν στήν αντεπίθεση, οι αντάρτες τούς κυνήγησαν σέ χωριστές ομάδες καί τούς σκότωναν καλπάζοντας μέ τ' άλογά τους. Ένα τμήμα τού αποσπάσματος τών πόμεστσικ προσπάθησε νά ξεφύγει απ' τόν ποταμό Βόλγα αλλά εκεί τούς έπνιξαν χωρικοί που είχαν πάρει μέρος στή μάχη. Η ήττα τού εχθρού ήταν ολοκληρωτική.

Ντόπιοι αγρότες κι επαναστατικά αποσπάσματα έρχονταν απ' όλες τίς κατευθύνσεις γιά νά επευφημήσουν τούς ήρωες. Συμφώνησαν ομόφωνα νά θεωρούν τόν Μάχνο Μ π ά τ κ ο ολόκληρου τού επαναστατικού ξεσηκωμού στήν Ουκρανία.

Δυό μέρες μετά απ' αυτά τά γεγονότα, ισχυρά Αυστρο-Γερμανικά στρατεύματα κι αποσπάσματα πόμεστσικ καί κουλάκων, που είχαν συγκεντρωθεί απ' όλη τήν περιοχή, εισέβαλαν στήν Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα. Στίς 5 Οκτώβρη, Γερμανικά στρατεύματα άρχισαν νά πλήττουν τό χωριό μέ ισχυρά πυρά, κι όταν αυτό είχε σχεδόν καταστραφεί απ' τίς οβίδες, εισέβαλε τό πεζικό κι αποσπάσματα κουλάκων κι άρχισαν νά κάνουν εκτελέσεις καί νά πυρπολούν ολόκληρο τό χωριό. Η Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα καιγόταν δυό ολόκληρες μέρες καί σ' αυτό τό διάστημα έγιναν άγρια αντίποινα απ' τόν Γερμανικό στρατό καί τούς κουλάκους εναντίον τού αγροτικού πληθυσμού.

Αυτό που έγινε ενίσχυσε ακόμη περισσότερο τούς δεσμούς μεταξύ τών χωρικών τής περιοχής καί δυνάμωσε παραπέρα τίς επαναστατικές τους σχέσεις.

Οι πλατιές αγροτικές μάζες, η πλειοψηφία δηλαδή τών κατοίκων τών κωμοπόλεων καί τών χωριών, δέν ήταν βέβαια σέ αντάρτικα αποσπάσματα, αλλά μολοντούτο ήταν στενά συνδεμένες μ' αυτά. Τούς έδιναν προμήθειες, τούς εφοδίαζαν μέ άλογα καί ζωοτροφές, τούς πήγαιναν τροφές ακόμα καί μέσα στά δάση όταν ήταν ανάγκη, συγκέντρωναν καί μεταβίβαζαν στούς αντάρτες πληροφορίες γιά τίς κινήσεις τού εχθρού' κατά καιρούς ενώνονταν μέ τ' αποσπάσματα πλήθη χωρικών γιά νά εκτελέσουν από κοινού κάποιο ειδικό επαναστατικό καθήκον κι αφού πολεμούσαν στό πλευρό τους γιά 2 - 3 μέρες, γύριζαν μετά στά χωράφια τους.

Η κατάληψη τού Γκιουλάι-Πολέ απ' τούς επαναστάτες στίς παραμονές τής πτώσης τού Αταμάνου καί τής διάλυσης τού Αυστρο-Γερμανικού στρατού, είναι χαρακτηριστικό δείγμα αυτών τών σχέσεων. Ο Μάχνο κατέλαβε τό χωριό μ' ένα μικρό απόσπασμα. Οι Αυστριακοί που στρατοπέδευαν στό Πολόγκι έστειλαν στρατό. Μιάς καί δέν έλαβε ενισχύσεις γιά μιά ολόκληρη μέρα, ο Μάχνο ήταν αναγκασμένος νά εγκαταλείψει τό χωριό. Όμως τό απόγευμα ήλθαν νά τόν βοηθήσουν μερικές εκατοντάδες χωρικών τού Γκιουλάι-Πολέ καί μ' αυτούς μπόρεσε ν' αντιμετωπίσει μιά ολόκληρη μεραρχία Αυστριακών. Τά ξημερώματα οι χωρικοί γύρισαν στά σπίτια τους, φοβούμενοι μήπως τούς προδώσουν μερικοί συγχωριανοί τους που μπορεί νά τούς είχαν δεί μαζί μέ τούς επαναστάτες. Στή διάρκεια τής μέρας ο Μάχνο αναγκάστηκε νά εγκαταλείψει πάλι τό χωριό εξαιτίας τών ισχυρότερων καί πιό πολυάριθμων εχθρικών δυνάμεων. Τή νύχτα γιά μιά ακόμη φορά άρχισε τήν επίθεση, μιάς καί είχε ειδοποιηθεί απ' τούς χωρικούς ότι θά ερχόντουσαν νά τόν ενισχύσουν μόλις νυχτώσει. Έτσι ανακατέλαβε τό χωριό, τρέποντας σέ φυγή τούς Αυστριακούς μέ τή βοήθεια τού ντόπιου πληθυσμού. Αυτό συνεχίστηκε 3 - 4 μέρες καί τό Γκιουλάι-Πολέ έμεινε τελικά στά χέρια τών επαναστατών χωρικών.

Τέτοιοι ζωτικοί δεσμοί μεταξύ τών πλατιών αγροτικών μαζών καί τών επαναστατικών αποσπασμάτων τού Μάχνο συνάφθηκαν παντού. Αυτοί οι δεσμοί ήταν εξαιρετικά σημαντικοί, αφού έδωσαν στόν επαναστατικό ξεσηκωμό τίς διαστάσεις καί τόν χαρακτήρα ενός καθολικού αγροτικού κινήματος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μία εδαφική υποδιαίρεση που αντιστοιχεί σέ μία "επαρχία", μία "πολιτεία" ή μία "διοικητική περιφέρεια". Στό αγγλικό κείμενο έχει αποδοθεί μέ τή λέξη "*government*" (κυβέρνηση). (Στήν ελληνική μετάφραση αποδόθηκε σάν επαρχία. Σ.τ.Ε.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΑΤΑΜΑΝΟΥ. ΠΕΤΛΙΟΥΡΙΣΜΟΣ. ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ.

Η αντεπανάσταση τών Ουκρανών πόμεστσικ ενσαρκωμένη απ' τόν Αταμάνο, ήταν χωρίς αμφιβολία τεχνητή, μιάς κι εγκαθιδρύθηκε μέ τή βία τού Γερμανικού κι Αυστριακού ιμπεριαλισμού. Οι Ουκρανοί πόμεστσικ καί καπιταλιστές δέ θά είχαν κρατήσει ούτε μιά μέρα τήν ταραγμένη χρονιά τού 1918, άν δέν είχαν υποστηριχθεί απ' τή δύναμη τού Γερμανικού στρατού. Σύμφωνα μέ μιά εκτίμηση, στήν Ουκρανία υπήρχαν τουλάχιστον μισό εκατομμύριο άντρες τού Αυστρο-Γερμανικού κι Ούγγρικου στρατού κατοχής. Ίσως καί περισσότεροι. Όλα αυτά τά στρατεύματα ήταν κανονικά εξοπλισμένα σ' όλη τήν Ουκρανία μέ τέτοιο τρόπο που ο μεγαλύτερος όγκος τους βρίσκονταν σέ επαναστατικές καί ανυπότακτες περιοχές. Απ' τήν πρώτη μέρα τής κατοχής, όλα αυτά τά στρατεύματα μπήκαν στήν υπηρεσία τών αντεπαναστατικών συμφερόντων καί συμπεριφέρονταν στό αγροτικό προλεταριάτο σάν κατακτητές σέ μιά νικημένη χώρα.

Έτσι οι αγρότες τής Ουκρανίας, σ' όλη τή διάρκεια τής αντεπανάστασης, ήταν αναγκασμένοι νά πολεμήσουν όχι μόνο ενάντια στό καθεστώς τού Αταμάνου, αλλά κι ενάντια σ' ολόκληρο τό στρατό τών Αυστρο-Γερμανών. Όμως παρόλη αυτή τή στρατιωτική υποστήριξη, η αντεπανάσταση ήταν ανίκανη νά εδραιωθεί γερά καί μέ τήν ανάπτυξη τής αγροτικής εξέγερσης άρχισε η οριστική αποσύνθεσή της. Τελικά, η εξέγερση προκάλεσε επίσης τήν αποσύνθεση τών Αυστρο-Γερμανικών δυνάμεων. Όταν τά στρατεύματα αυτά, εντελώς αποπροσανατολισμένα απ' τόν επαναστατικό ξεσηκωμό απ' τή μιά καί τήν πολιτική αναταραχή στήν Αυστρία καί τή Γερμανία απ' τήν άλλη, έχασαν τόν στόχο τους κι ανακλήθηκαν στήν πατρίδα τους, ολόκληρη η Ουκρανική αντίδραση βρέθηκε μετέωρη. Οι μέρες της, ακόμα κι οι στιγμές της, ήταν μετρημένες. Ήταν τέτοια η αδυναμία της κι η δειλία της που δέν επιχείρησε νά προβάλλει καμιά αντίσταση. Ο Αταμάνος απλώς διέφυγε σέ περιοχές που απειλούνταν λιγότερο απ' τήν αγροτική εξέγερση, ξαναγυρνώντας στόν τόπο από όπου τόν είχε τεχνητά φέρει στή ζωή ο Γερμανικός ιμπεριαλισμός. Οι πόμεστσικ είχαν διαφύγει κι αυτοί πρίν απ' τόν Αταμάνο.

Απ' αυτή τή στιγμή, τρείς πολύ διαφορετικές, βασικές δυνάμεις δρούσαν στήν Ουκρανία: ο Πετλιουρισμός, ο Μπολσεβικισμός κι ο Μαχνοβιτισμός. Σύντομα η κάθε μιά απ' αυτές έγινε ο απροκάλυπτος κι αδιάλλακτος εχθρός τών άλλων δύο. Γιά νά δώσουμε μιά πιό ακριβή εικόνα τού χαρακτήρα τού Μαχνοβίτικου κινήματος, θά πούμε πρώτα λίγα λόγια γιά τή ταξική καί κοινωνική φύση τού Πετλιουρισμού. Πρόκειται γιά ένα κίνημα τής εθνικής αστικής τάξης τής Ουκρανίας που αγωνίζεται νά επιβάλλει τήν πολιτικοοικονομική κυριαρχία της στή χώρα. Τό πρόγραμμά του γιά τήν πο-

λιτική οργάνωση τής χώρας έχει σάν πρότυπα τίς δημοκρατίες τής Γαλλίας καί τής Σουηδίας. Δέν πρόκειται μέ κανένα τρόπο γιά κίνημα κοινωνικό, αλλά γιά κίνημα αποκλειστικά πολιτικό κι εθνικιστικό. Οι επαγγελίες του γιά βελτίωση τών κοινωνικών συνθηκών τών εργατών, επαγγελίες που μπορούμε νά βρούμε στό πρόγραμμα τού Πετλιούρα, βασικά δέν είναι τίποτα περισσότερο από μιά αναγκαστική παραχώρηση στήν επαναστατική μας εποχή, κούφιες υποσχέσεις γιά νά πετύχουν τούς σκοπούς τους ευκολότερα.

Απ' τίς πρώτες μέρες τής επανάστασης τού Μάρτη τού 1917, η Ουκρανική φιλελεύθερη μπουρζουαζία ασχολούνταν μέ τό ζήτημα τής εθνικής απόσχισης απ' τή Ρωσία. Απ' τούς κύκλους τών κουλάκων, τή φιλελεύθερη ιντελλιγκέντσια καί τούς μορφωμένους Ουκρανούς γενικά, ξεπήδησε ένα κίνημα γιά πολιτική ανεξαρτησία. Απ' τήν αρχή κιόλας, οι ηγέτες του έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον γιά τίς μάζες τών Ουκρανών στρατιωτών που βρίσκονταν στό μέτωπο ή στό εσωτερικό τής χώρας. Προχώρησαν στήν οργάνωση τών στρατιωτών, σέ εθνική βάση, σέ ειδικά Ουκρανικά συντάγματα.

Τό Μάη τού 1917, οι ηγέτες τού κινήματος οργάνωσαν ένα στρατιωτικό συνέδριο που εξέλεξε μιά γενική στρατιωτική επιτροπή, γιά νά διευθύνει ολόκληρο τό κίνημα. Αργότερα η επιτροπή αυτή διευρύνθηκε κι ονομάστηκε Ρ ά ν τ α (Συμβούλιο, στά Ουκρανικά). Τό Νοέμβρη τού 1917 στό Πανουκρανικό Συνέδριο, η επιτροπή μετατράπηκε σέ Κεντρική Ρ ά ν τ α, δηλαδή, ένα είδος κοινοβουλίου τής νέας Ουκρανικής Αβασίλευτης Δημοκρατίας. Τέλος, ένα μήνα αργότερα, μιά "Διακήρυξη" (Μανιφέστο) τής Ρ ά ν τ α κήρυσσε τήν ανεξαρτησία καί τήν αυτονομία τής Ουκρανικής Αβασίλευτης Δημοκρατίας. Έτσι, επί καθεστώτος Κερένσκυ (στή Μεγαλορωσία), μιά νέα αυτόνομη πολιτεία δημιουργήθηκε στήν Ουκρανία κι άρχισε νά εδραιώνεται σ' ολόκληρη τή χώρα σάν η κυρίαρχη δύναμη. Αυτός ήταν ο Πετλιουρισμός, που πήρε τ' όνομά του απ' τόν Σίμων Πετλιούρα, έναν απ' τούς πιό δραστήριους ηγέτες τού κινήματος.

Η ανάπτυξη κι η εδραίωση τού Πετλιουρισμού στήν Ουκρανία ήταν ένα σοβαρό χτύπημα γιά τόν Μπολσεβικισμό, που μόλις είχε πάρει τήν εξουσία στή Μεγαλορωσία κι ήθελε νά τήν επεκτείνει καί στήν Ουκρανία. Η θέση τού Μπολσεβικισμού στή Μεγαλορωσία θά γινόταν ακόμη πιό δύσκολη εκείνες τίς πρώτες μέρες, χωρίς ολόκληρη τήν Ουκρανία.

Γι' αυτό οι Μπολσεβίκοι έστειλαν εσπευσμένα στρατεύματα στό Κίεβο. Μιά λυσσασμένη μάχη διεξήχθηκε γύρω απ' τό Κίεβο απ' τίς 11 ώς τίς 25 Γενάρη τού 1918. Στίς 25 Γενάρη οι Μπολσεβίκοι κατέλαβαν τό Κίεβο καί γρήγορα άρχισαν νά επεκτείνουν τήν εξουσία τους σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία. Η κυβέρνηση τού Πετλιούρα κι οι πολιτικοί τού αυτονομιστικού κινήματος αποτραβήχτηκαν στό δυτικό τμήμα τής χώρας, απ' όπου διαμαρτύρονταν ενάντια στήν κατάληψη τής Ουκρανίας απ' τούς Μπολσεβίκους.

Σ' αυτή τήν περίπτωση οι Μπολσεβίκοι δέν έμειναν γιά πολύ στήν Ουκρανία — 2 - 3 μήνες τό πολύ — κι υποχώρησαν στή Μεγαλορωσία μεταξύ Μάρτη κι Απρίλη τού 1918, δίνοντας τή θέση τους στόν Αυστρο-Γερμανικό στρατό κατοχής. Οι Πετλιουριστές επωφελήθηκαν απ' αυτό: η κυβέρνησή τους, μέ τή μορφή τής Κεντρικής Ρ ά ν τ α καί τού υπουργικού συμβουλίου, ξαναγύρισε στό Κίεβο καί επανεγκαθίδρυσε τήν κυριαρχία της. Αυτή

τή φορά η Δημοκρατία δέν αποκαλούνταν Αβασίλευτη, αλλά Ουκρανική Λαϊκή Δημοκρατία. Η κυβέρνηση αυτής τής Δημοκρατίας, όπως καί κάθε άλλη κυβέρνηση, στηριζόταν προφανώς στόν στρατό της κι όταν μπήκε στό Κίεβο, δέν έκανε τήν παραμικρή προσπάθεια νά ρωτήσει άν ο λαός χρειαζόταν ή όχι αυτή τήν κυβέρνηση. Εκμεταλλευόμενη τήν κατάσταση, έκανε απλά τήν εμφάνισή της στή χώρα καί αυτοανακηρύχτηκε εθνική κυβέρνηση. Η κύρια δύναμή της, ήταν η δύναμη τών όπλων της.

Αλλά γιά μιά ακόμα φορά οι Πετλιουριστές δέν κατάφεραν νά παραμείνουν επικεφαλής τής κυβέρνησης γιά πολύ καιρό. Γιά τίς Αυστρο-Γερμανικές δυνάμεις που κατέλαβαν τήν Ουκρανία ήταν πολύ πιό εύκολο νά τά βρούν μέ τούς προηγούμενους αφέντες τής Ουκρανίας — τούς στρατηγούς καί τούς πόμεστσικ — παρά μέ τούς Πετλιουριστές. Συνακόλουθα, στηριγμένοι στή στρατιωτική τους δύναμη, αντικατέστησαν χωρίς πολλές διατυπώσεις τόν Πετλιούρα μέ τήν απολυταρχική κυβέρνηση τού Αταμάνου Σκοροπάντσκι. Τότε άρχισε στήν Ουκρανία η αντίδραση τών πόμεστσικ καί τών στρατηγών. Απέναντι σ' αυτή τήν αντίδραση, οι Πετλιουριστές πήραν μιά πολιτικά επαναστατική θέση. Περίμεναν ανυπόμονα τήν κατάρρευσή της, γιά νά μπορέσουν νά ξαναγυρίσουν στήν ηγεσία τού Κράτους. Ο ίδιος ο Πετλιούρα φυλακίστηκε κι έτσι εξαφανίστηκε απ' τόν πολιτικό στίβο. Αλλά η αντεπανάσταση τού Αταμάνου πλησίαζε στό τέλος της· άρχισε νά διαλύεται κάτω απ' τά χτυπήματα τής γενικευμένης αγροτικής εξέγερσης. Οι Πετλιουριστές τό αντιλήφθηκαν αυτό καί πρίν ακόμα απ' τήν τελική κατάρρευση τού Αταμάνου, άρχισαν νά οργανώνουν τήν εξουσία τους σέ διάφορες περιοχές καί νά συγκροτούν ένα στρατό. Οι περιστάσεις ήταν πολύ ευνοϊκές γι' αυτούς. Η φτωχή αγροτιά ήταν σέ κατάσταση εξέγερσης, εκατοντάδες χιλιάδες αυθόρμητων επαναστατών δέν περίμεναν παρά τό πρώτο κάλεσμα γιά νά βαδίσουν ενάντια στήν εξουσία τού Αταμάνου. Ο τελευταίος βρισκόταν ακόμα στό Κίεβο, ενώ ένας σημαντικός αριθμός από Ουκρανικές πόλεις τού νότου είχαν ήδη περάσει στά χέρια τών Πετλιουριστών. Εκεί στίς επαρχίες, ήταν που ιδρύθηκε τό κεντρικό όργανο τής εξουσίας τών Πετλιουριστών, τό Διευθυντήριο. Οι Πετλιουριστές βιάζονταν νά επεκτείνουν καί νά σταθεροποιήσουν τήν εξουσία τους, επωφελούμενοι απ' τήν απουσία άλλων επίδοξων διεκδικητών κι ιδίως τών Μπολσεβίκων. Τό Δεκέμβρη τού 1918, ο Σκοροπάντσκι δραπέτευσε καί τό Διευθυντήριο τού Πετλιούρα μπήκε πανηγυρικά στό Κίεβο, μέ επικεφαλής τόν Πετλιούρα κι άλλα μέλη τής κυβέρνησης τής Λαϊκής Δημοκρατίας.

Αυτό τό γεγονός ξεσήκωσε μεγάλο ενθουσιασμό στή χώρα. Οι Πετλιουριστές έκαναν ό,τι μπορούσαν γιά νά διογκώσουν τήν επιτυχία τους καί πόζαραν σάν εθνικοί ήρωες. Μέσα σέ λίγο καιρό η εξουσία τους απλώθηκε πάλι σχεδόν σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία. Μόνο στό νότο, στήν περιοχή τού Μαχνοβίτικου αγροτικού κινήματος, δέν είχαν καμιά επιτυχία· αντίθετα, συναντούσαν σοβαρή αντίσταση καί δοκίμαζαν σημαντικές αποτυχίες. Αλλά σ' όλα τά μεγάλα κέντρα τής χώρας, οι Πετλιουριστές θριάμβευαν κι επιδείκνυαν περήφανα τίς σημαίες τους. Εκείνο τόν καιρό η κυριαρχία τής αυτονομιστικής μπουρζουαζίας φαινόταν σίγουρη. Αλλά αυτή η επιτυχία ήταν μιά αυταπάτη.

Η νέα εξουσία μόλις που πρόλαβε νά εγκατασταθεί πρίν αρχίσει ν' απο-

συντίθεται εξαιτίας τών συγκρουόμενων ταξικών συμφερόντων που υπήρχαν στούς κόλπους της. Εκατομμύρια αγρότες κι εργάτες που, τή στιγμή τής ανατροπής τού Αταμάνου, βρέθηκαν μέσα στή σφαίρα επιρροής τών Πετλιουριστών, σύντομα έχασαν τίς ψευδαισθήσεις τους κι άρχισαν νά εγκαταλείπουν μαζικά τίς γραμμές τού Πετλιούρα: ζητούσαν κάποιον άλλο φορέα γιά τά συμφέροντα καί τίς επιδιώξεις τους. Οι περισσότεροι διασκορπίστηκαν σέ πόλεις καί χωριά κι εκεί υιοθέτησαν μιάν εχθρική στάση απέναντι στή νέα εξουσία. Άλλοι προσχώρησαν στά επαναστατικά αποσπάσματα τών Μαχνοβιτών μέ συνθήματα υπέρ τού αγώνα ενάντια στίς ιδέες καί τήν εξουσία τών Πετλιουριστών. Έτσι οι Πετλιουριστές αποδυναμώθηκαν τόσο γρήγορα όσο είχαν δυναμώσει απ' τή πορεία τών γεγονότων. Η ιδέα τους γιά αστική ανεξαρτησία, αστική εθνική ενότητα, μόνο γιά λίγο μπορούσε νά επιβιώσει μέσα στόν επαναστατημένο λαό. Η καυτή ανάσα τής λαϊκής επανάστασης έκανε στάχτη αυτή τή λαθεμένη ιδέα κι άφησε τούς υποστηριχτές της εντελώς αδύναμους. Καί ταυτόχρονα, ο στρατιωτικός Μπολσεβικισμός προέλαυνε ραγδαία απ' τό Βορρά, έμπειρος στίς μεθόδους τής ταξικής αγκιτάτσιας καί σταθερά αποφασισμένος νά καταλάβει τήν εξουσία στήν Ουκρανία. Ένα μόλις μήνα μετά τήν είσοδο τού Διευθυντήριου τού Πετλιούρα στό Κίεβο, μπήκαν τά στρατεύματα τών Μπολσεβίκων. Από τότε η Κομμουνιστική εξουσία τών Μπολσεβίκων επεκτάθηκε στό μεγαλύτερο μέρος τής Ουκρανίας.

ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΣ. Ο ΤΑΞΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ.

Είπαμε ήδη στό πρώτο κεφάλαιο, ότι ολόκληρη η δήθεν σοσιαλιστική οικοδόμηση, ολόκληρη η Σοβιετική κρατική καί κυβερνητική μηχανή, όλες οι νέες κοινωνικοπολιτικές σχέσεις, μέ δυό λόγια, ο,τιδήποτε κατόρθωσαν νά κάνουν οι Μπολσεβίκοι στή Ρώσικη επανάσταση, δέν είναι τίποτα περισσότερο απ' τήν πραγμάτωση τών ζωτικών συμφερόντων τής σοσιαλδημοκρατίας, τήν εγκαθίδρυση τής ταξικής κυριαρχίας της στή χώρα. Οι αγρότες κι οι εργάτες που αμέτρητες φορές χρησιμοποιήθηκε τ' όνομά τους σ' όλη τή διάρκεια τής Ρώσικης επανάστασης, δέν είναι παρά η γέφυρα πρός τήν εξουσία γιά τή νέα άρχουσα κάστα, τά νέα αφεντικά, τήν τέταρτη εξουσία.

Στήν επανάσταση τού 1905 αυτή η κάστα γνώρισε μιά ήττα. Είχε τήν ελπίδα ότι θά επέβαλε τήν εξουσία της πάνω στό εργατικό κίνημα, κι ότι θά πραγματοποιούσε τούς σκοπούς της χρησιμοποιώντας τά χιλιοπατημένα μονοπάτια τής πολιτικής, αρχίζοντας απ' τό πασίγνωστο μίνιμουμ πρόγραμμά της. Σάν πρώτο στάδιο πρότειναν τή πτώση τού Τσαρικού καθεστώτος καί τήν εγκαθίδρυση τής δημοκρατίας στή χώρα. Μετά θά προχωρούσαν στήν κατάκτηση τής Κρατικής εξουσίας μέ κοινοβουλευτικά μέσα, κατά τό παράδειγμα τών δημοκρατών τής Δυτικής Ευρώπης καί τής Αμερικής. Όπως είναι γνωστό, τά σχέδια τών δημοκρατών κατέρρευσαν τελείως στή Ρωσία στά 1905' οι αγρότες κι οι εργάτες δέν τούς έδωσαν τήν υποστήριξη που χρειάζονταν. Μερικοί νομίζουν λαθεμένα ότι η συντριβή τής επανάστασης τού 1905 οφειλόταν στή δύναμη καί τή θηριωδία τού Τσαρισμού. Τά αίτια αυτής τής ήττας είναι όμως πιό βαθιά' βρίσκονται στόν ίδιο

τόν χαρακτήρα τής επανάστασης.

Απ' τά 1900 ώς τά 1903, μιά ολόκληρη σειρά από οικονομικές απεργίες έγινε στόν Ρώσικο νότο καί μετά στόν βορρά κι αλλού. Αρχικά αυτό τό κίνημα δέν είχε συγκεκριμενοποιήσει τούς στόχους του' παρόλα αυτά γρήγορα φάνηκε ο ταξικός του χαρακτήρας. Η σοσιαλδημοκρατία εισχώρησε στό κίνημα απ' τά έξω καί προσπάθησε νά τό καθοδηγήσει πρός τό δρόμο τής καθαρά πολιτικής πάλης. Χάρη στά πολυάριθμα καί άριστα οργανωμένα κόμματά της, που κάλυπταν ολόκληρο τό πεδίο τής πολιτικής προπαγάνδας, κατόρθωσε νά εξαλείψει όλα τά ζωντανά κοινωνικά συνθήματα τού κινήματος καί νά τ' αντικαταστήσει μέ τά πολιτικά συνθήματα τής δημοκρατίας. Αυτά καθόρισαν τήν πορεία τής επανάστασης τού 1905. Καί η επανάσταση συντρίφτηκε, ακριβώς επειδή έγινε κάτω από συνθήματα ξένα στό λαό. Η δημοκρατία, αποκλείοντας απ' τήν επανάσταση τό κοινωνικό της στοιχείο, που ήταν τό κοινωνικό πρόγραμμα τών εργατών, τής αφαίρεσε τούς ζωτικούς της χυμούς, γιατί σκότωσε τήν ισχυρή επαναστατική ορμή τού λαού πρός τά εμπρός. Η επανάσταση τού 1905 απότυχε, όχι γιατί ο Τσαρισμός ήταν πολύ ισχυρός, αλλά γιατί, εξαιτίας τού στενά πολιτικού χαρακτήρα της, δέν μπορούσε νά ξεσηκώσει τίς πλατιές λαϊκές μάζες. Η επανάσταση ξεσήκωσε μόνο ένα τμήμα τού προλεταριάτου τών πόλεων' ολόκληρη η μάζα τών αγροτών έμεινε σχεδόν αδιάφορη. Ο Τσαρισμός που είχε αρχίσει κιόλας νά κάνει παραχωρήσεις, τίς ανακάλεσε αμέσως μόλις κατάλαβε ποιά ήταν η πραγματική κατάσταση καί σύντριψε αυτή τήν επανάσταση τών ημίμετρων. Η επαναστατική δημοκρατία που καθοδηγούσε τό κίνημα βρήκε καταφύγιο στό εξωτερικό. Αλλά τά διδάγματα απ' αυτή τήν ήττα δέν μπορούσαν νά περάσουν απαρατήρητα. Αφομοιώθηκαν πολύ καλά απ' τόν Μπολσεβικισμό, τήν αριστερή πτέρυγα τής δημοκρατίας. Οι Μπολσεβίκοι κατάλαβαν ότι μιά καθαρά πολιτική επανάσταση δέν ήταν πιά δυνατή στή Ρωσία, είδαν ότι η προσοχή τών μαζών είχε στραφεί σέ κοινωνικά προβλήματα καί συμπέραναν ότι στή Ρωσία ήταν δυνατή μιά νικηφόρα επανάσταση μόνο μέ τή μορφή ενός κοινωνικού κινήματος εργατών καί αγροτών μέ στόχο τήν ανατροπή τού πολιτικού αλλά καί τού οικονομικού συστήματος. Ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος τού 1914 - 1917 δέν έκανε παρά μόνο πιό έντονη καί πιό ισχυρή αυτή τήν κατεύθυνση τής επανάστασης. Ο πόλεμος, ξεσκεπάζοντας τό πραγματικό πρόσωπο τής δημοκρατίας έδειξε ότι η μοναρχία κι η δημοκρατία ήταν αντάξιες η μιά τής άλλης' έδειξαν καθαρά τό πρόσωπό τους σάν άρπαγες καί δολοφόνοι τών λαϊκών μαζών. 'Αν μιά καθαρά πολιτική επανάσταση δέν ήταν πιά δυνατή στή Ρωσία πρίν απ' τόν πόλεμο κιόλας, ο ιμπεριαλιστικός πόλεμος έδωσε τό καίριο χτύπημα στήν ίδια τήν ιδέα μιάς τέτοιας επανάστασης.

Σ' ολόκληρο τόν κόσμο μιά ηφαιστειακή αναταραχή είχε από καιρό δημιουργήσει ένα τεράστιο χάσμα, που χώριζε τή σύγχρονη κοινωνία σέ δυό εντελώς διαφορετικά κι εχθρικά στρατόπεδα: τό κεφάλαιο καί τήν εργασία. Αυτό τό χάσμα έβαλε ένα τέλος στίς πολιτικές διαφορές μεταξύ τών διαφόρων Κρατών - εκμεταλλευτών. Η καταστροφή τού κεφάλαιου, τού θεμέλιου τής σκλαβιάς — αυτή είναι η ιδέα που ενεργοποιεί τίς μάζες μόλις στρέψουν τήν προσοχή τους στήν επανάσταση. Είναι εντελώς αδιάφορες στίς πολιτικές εξεγέρσεις τού παρελθόντος. Αυτή ήταν η κατάσταση στή

Ρωσία. Αυτή είναι επίσης η κατάσταση στή Δυτική Ευρώπη καί τήν Αμερική. Άν δέν τό δείς αυτό, άν δέν τό πάρεις υπόψη σου, σημαίνει ότι παραμένεις απελπιστικά αποκομμένος απ' τή ζωή.

Ο Μπολσεβικισμός πήρε υπόψη του αυτή τήν όψη τής πραγματικότητας κι αναθεώρησε αμέσως τό πολιτικό του πρόγραμμα. Οι Μπολσεβίκοι είδαν τήν επερχόμενη μαζική επανάσταση στή Ρωσία σάν μιά επανάσταση που χτυπούσε τά ίδια τά θεμέλια τής σύγχρονης κοινωνίας: τό αγροτικό, βιομηχανικό κι εμπορικό κεφάλαιο. Είδαν ότι η τάξη τών ιδιοκτητών τής πόλης καί τής υπαίθρου ήταν καταδικασμένη κι έβγαλαν τά συμπεράσματά τους: εφόσον αυτή είναι η κατάσταση, εφόσον μιά ισχυρή κοινωνική έκρηξη είναι αναπόφευκτη στή Ρωσία, τότε η δημοκρατία πρέπει νά υλοποιήσει τά ιστορικά της καθήκοντα πάνω στή βάση αυτής τής έκρηξης. Η δημοκρατία πρέπει νά επωφεληθεί καί νά χρησιμοποιήσει τίς επαναστατικές δυνάμεις τού λαού, νά μπεί επικεφαλής τους στή διάρκεια τής κατάρρευσης τής αστικής τάξης, νά πάρει τήν κρατική εξουσία καί νά χτίσει τό οικοδόμημα τής κυριαρχίας της στή βάση τού Κρατικού σοσιαλισμού. Καί αυτό είναι που κατόρθωσε νά εκπληρώσει μ' επιτυχία ο Μπολσεβικισμός μέσα στό μαζικό επαναστατικό κίνημα πρίν καί στή διάρκεια τού Οκτώβρη. Όλη η παραπέρα δραστηριότητά του στήν πορεία τής Ρώσικης επανάστασης δέ θά είναι παρά μόνο μιά υλοποίηση τών λεπτομερειών τής κρατιστικής κυριαρχίας τής δημοκρατίας.

Αναμφίβολα ο Μπολσεβικισμός είναι ένα ιστορικό περιστατικό τής Ρώσικης καί τής παγκόσμιας ζωής. Δέν είναι μόνο μιά κοινωνική αλλά καί μιά ψυχολογική εκδήλωση. Ενέπνευσε ένα μεγάλο αριθμό ατόμων — επίμονα άτομα, εξουσιαστικά, χωρίς κανένα κοινωνικό ή ηθικό αίσθημα καί πανέτοιμα νά χρησιμοποιήσουν κάθε μέσο στήν πάλη γιά τόν θρίαμβό τους. Ο Μπολσεβικισμός ανέδειξε επίσης έναν ηγέτη απόλυτα κατάλληλο γι' αυτό τό καθήκον. Ο Λένιν δέν είναι μόνον ο ηγέτης ενός κόμματος' είναι, κι αυτό είναι τό πιό σημαντικό, ο ηγέτης ενός συγκεκριμένου ψυχολογικού τύπου ανθρώπων. Ο Λένιν είναι η πιό τέλεια καί η πιό ισχυρή προσωποποίηση αυτού τού ανθρώπινου τύπου. Μέ βάση αυτό τό πρότυπο έγινε η επιλογή κι η ομαδοποίηση τών πιό μαχητικών κι επιθετικών δυνάμεων τής δημοκρατίας σ' ολόκληρο τόν κόσμο. Τό βασικό ψυχολογικό χαρακτηριστικό τού Μπολσεβικισμού είναι η πραγματοποίηση τής θέλησής του διαμέσου τής βίαιης εξάλειψης όλων τών άλλων θελήσεων, η ολοκληρωτική καταστροφή κάθε ατομικότητας, ώσπου νά μεταβληθεί σέ άψυχο αντικείμενο. Δέν είναι δύσκολο νά αναγνωρίσουμε σ' αυτά τά χαρακτηριστικά τήν πανάρχαια ράτσα τών αφεντικών. Καί πραγματικά, ο Μπολσεβικισμός κάνει αισθητή τήν παρουσία του σ' ολόκληρη τή Ρώσικη επανάσταση, αποκλειστικά μέ εξουσιαστικές πράξεις. Δέν διαθέτει ούτε ίχνος απ' τήν επιθυμία που αποτελεί ουσιαστικό χαρακτηριστικό τής μελλοντικής, πραγματικής, προλεταριακής κοινωνικής επανάστασης: τ ό ν φ λ ο γ ε ρ ό π ό θ ο ν ά δ ο υ λ έ ψ ε ι ς, νά δουλέψεις αδιάκοπα, χωρίς ανάπαυση, μέχρι τήν τελευταία σου πνοή, αδιαφορώντας τελείως γιά τόν εαυτό σου, γιά τά λαϊκά συμφέροντα. Όλες οι προσπάθειες τού Μπολσεβικισμού, κάποτε τεράστιες καί επίμονες, δέν είναι τίποτα περισσότερο απ' τή δημιουργία εξουσιαστικών οργάνων που δέν αντιπροσωπεύουν γιά τό λαό παρά μόνο τήν απειλή

καί τή βαρβαρότητα τών προηγούμενων αφεντικών.

Ἀς ρίξουμε μιά σύντομη ματιά στίς αλλαγές που έφερε ο Μπολσεβικισμός στή ζωή τών εργατών καί τών αγροτών, αλλαγές σύμφωνες μέ τήν Κομμουνιστική του ιδεολογία.

Η εθνικοποίηση τής βιομηχανίας, τής γής, τής αστικής κατοικίας, τού εμπορίου, τό δικαίωμα τής ψήφου στούς εργάτες κι αγρότες — αυτές είναι οι βασικές αρχές τού καθαρού Μπολσεβίκικου κομμουνισμού. Στήν πραγματικότητα η "εθνικοποίηση" κατέληξε στήν πλήρη Κρατικοποίηση όλων τών μορφών κοινωνικής ζωής. Ιδιοκτησία τού Κράτους έγιναν όχι μόνο η βιομηχανία, οι μεταφορές, η εκπαίδευση, τό δίκτυο διανομής κλπ., αλλά κι ολόκληρη η εργατική τάξη, ο κάθε εργάτης ατομικά, η δουλειά του κι η ενεργητικότητά του, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις κι οι εργατικές κι αγροτικές κοπερατίβες πέρασαν κάτω απ᾽ τήν εξουσία τού Κράτους. Τό Κράτος είναι τά πάντα, ο μεμονωμένος εργάτης τίποτα. Αυτός είναι ο κύριος κανόνας τού Μπολσεβικισμού. Γιατί τό Κράτος προσωποποιείται στούς Κρατικούς λειτουργούς καί στήν πραγματικότητα αυτοί είναι που αποτελούν τά πάντα᾽ η εργατική τάξη δέν είναι τίποτα.

Η εθνικοποίηση τής βιομηχανίας, παίρνοντας τούς εργάτες απ᾽ τά χέρια τών μεμονωμένων καπιταλιστών, τούς παράδωσε στά ακόμα πιό άπληστα χέρια ενός καί μοναδικού, πανταχού παρόντα καπιταλιστικού αφεντικού, τού Κράτους. Οι σχέσεις μεταξύ τών εργατών καί αυτού τού νέου αφεντικού είναι ίδιες μέ τίς προηγούμενες σχέσεις μεταξύ κεφαλαίου καί εργασίας, μέ τή μόνη διαφορά ότι τό Κομμουνιστικό αφεντικό, τό Κράτος, δέν εκμεταλλεύεται μόνο τούς εργάτες, αλλά είναι κι αυτό τό ίδιο που τούς τιμωρεί, μιάς καί οι δυό αυτές λειτουργίες — εκμετάλλευση καί τιμωρία — έχουν συγχωνευθεί σ᾽ αυτό. Η μισθωτή εργασία έχει μείνει αυτό που ήταν καί πρίν, εκτός απ᾽ τό ότι έχει επιπλέον πάρει τόν χαρακτήρα μιάς υποχρέωσης πρός τό Κράτος. Τά συνδικάτα έχασαν όλα τά φυσικά τους δικαιώματα καί μεταβλήθηκαν σέ όργανα πολιτικού ελέγχου τών εργατικών μαζών. Ο καθορισμός τών φόρων, τού ύψους τών μισθών, τό δικαίωμα τής πρόσληψης καί απόλυσης εργατών, η γενική διεύθυνση τών επιχειρήσεων, η εσωτερική τους οργάνωση κλπ. — όλα αυτά είναι αποκλειστικό δικαίωμα τού Κόμματος, τών οργάνων του ή τών πρακτόρων του. Ο ρόλος τών συνδικάτων σ᾽ όλα τά πεδία τής παραγωγής είναι καθαρά τυπικός: π ρ έ π ε ι νά υπογράφουν τά διατάγματα τού Κόμματος, που δέν μπορούν ούτε ν᾽ αμφισβητηθούν ούτε ν᾽ αλλαχθούν.

Σ᾽ όλα αυτά είναι ξεκάθαρο ότι έχουμε νά κάνουμε μέ μιά απλή αντικατάσταση τού ιδιωτικού καπιταλισμού απ᾽ τόν Κρατικό καπιταλισμό. Η εθνικοποίηση τής βιομηχανίας απ᾽ τούς Κομμουνιστές αντιπροσωπεύει ένα νέο τύπο παραγωγικών σχέσεων στίς οποίες η οικονομική υποδούλωση, η οικονομική εξάρτηση τής εργατικής τάξης, συγκεντρώνεται σέ μία μοναδική δύναμη, τό Κράτος. Στήν ουσία, αυτό μέ κανένα τρόπο δέν βελτιώνει τήν κατάσταση τής εργατικής τάξης. Η υποχρεωτική εργασία (γιά τούς εργάτες φυσικά) κι η στρατικοποίησή της είναι τό πνεύμα τού εθνικοποιημένου εργοστάσιου. Ἀς δώσουμε ένα παράδειγμα. Τόν Αύγουστο τού 1918, οι εργάτες τού πρώην εργοστάσιου Προχόρωφ στή Μόσχα άρχισαν νά κινητοποιούνται καί ν᾽ απειλούν ότι θά εξεγερθούν ενάντια στούς μικρούς μι-

σθούς καί τό αστυνομικό καθεστώς που επικρατούσε στό εργοστάσιο. Οργάνωσαν αρκετές συνελεύσεις μέσα στό εργοστάσιο, έδιωξαν τήν εργοστασιακή επιτροπή, που δέν ήταν παρά ένας κομματικός πυρήνας καί πήραν σά μισθό ένα μέρος τών όσων παράγανε. Μέλη τής κεντρικής διοίκησης τού σωματείου εργατών υφαντουργίας δήλωσαν, μετά τήν άρνηση τών εργατών νά έχουν οποιαδήποτε δοσοληψία μαζί τους, τά εξής: η συμπεριφορά τών εργατών τού εργοστάσιου Προχόρωφ ρίχνει μιά σκιά στό κύρος τής Σοβιετικής εξουσίας' κάθε παραπέρα δραστηριότητα αυτών τών εργατών θά δυσφήμιζε τή Σοβιετική εξουσία στά μάτια τών εργατών τών άλλων επιχειρήσεων' αυτό δέν μπορεί νά επιτραπεί καί κατά συνέπεια τό εργοστάσιο Προχόρωφ πρέπει νά κλείσει, οι εργάτες νά διωχτούν καί νά δημιουργηθεί μιά επιτροπή ικανή νά επιβάλλει ένα καθεστώς σταθερότητας στό εργοστάσιο' μετά απ' αυτά θά πρέπει νά γίνει επάνδρωση μέ νέο εργατικό προσωπικό. Κι αυτό έγινε. Μπορεί νά ρωτήσει κανείς: ποιοί ήταν αυτοί, οι 3 - 4 άνθρωποι που αποφάσισαν τόσο ασύδοτα γιά τή μοίρα χιλιάδων εργατών; Οι μάζες τούς έβαλαν σ' αυτές τίς θέσεις; Ο λαός τούς παραχώρησε τέτοια τεράστια εξουσία; Καθόλου. Τό Κόμμα ήταν που τούς διόρισε κι αυτό ήταν η δύναμή τους. Αυτό τό παράδειγμα είναι ένα ανάμεσα σέ χιλιάδες παρόμοια. Αντικατοπτρίζει ξεκάθαρα τήν πραγματική κατάσταση τής εργατικής τάξης μέσα στήν εθνικοποιημένη βιομηχανία.

Τί απομένει στούς εργάτες καί στίς οργανώσεις τους; Κάτι ασήμαντο — τό δικαίωμα νά εκλέγουν τόν ένα ή τόν άλλο αντιπρόσωπο σ' ένα σοβιέτ που είναι τυφλό όργανο τού Κόμματος.

Η κατάσταση τών εργατών γής είναι ακόμα χειρότερη. Οι αγρότες έκαναν καλή χρήση τής γής που ανήκε σέ πόμεστσικ, πρίγκιπες κι άλλους ιδιοκτήτες. Αυτή τήν ευημερία όμως δέν τούς τήν έδωσε η Κομμουνιστική εξουσία, αλλά η επανάσταση. Επί δεκάδες χρόνια ποθούσαν τή γή καί στά 1917 τήν πήραν, πολύ πρίν εγκαθιδρυθεί η Σοβιετική εξουσία. Άν ο Μπολσεβικισμός βάδισε μαζί μέ τούς αγρότες στήν κατάληψη τής γής τών πόμεστσικ, αυτό τό έκανε μόνο καί μόνο γιά νά νικήσει τήν αγροτική μπουρζουαζία. Αλλά αυτό δέν έδειχνε μέ κανένα τρόπο ότι η μελλοντική Κομμουνιστική εξουσία είχε τήν πρόθεση νά παραχωρήσει τή γή στούς αγρότες. Αντίθετα, τό ιδανικό αυτής τής εξουσίας είναι η οργάνωση μιάς καί μοναδικής αγροτικής οικονομίας που ν' ανήκει ολοκληρωτικά στόν ίδιο κύριο, τό Κράτος. Σοβιετικές αγροτικές ιδιοκτησίες που καλλιεργούνται από μισθωτούς εργάτες κι αγρότες — αυτό είναι τό μοντέλο γιά τήν Κρατική γεωργία που η Κομμουνιστική εξουσία προσπαθεί νά επεκτείνει σ' ολόκληρη τή χώρα. Αυτό τό ανακοίνωσαν πολύ απλά καί ξεκάθαρα οι ηγέτες τού Μπολσεβικισμού μετά τίς πρώτες μέρες τής επανάστασης. Στό Νο 13 τής "Κομμουνιστικής Διεθνούς", κι ειδικότερα στήν ανάλυση πάνω στό αγροτικό πρόβλημα (σελ. 2435 - 2445 στή Ρώσικη έκδοση) δίνονται λεπτομερείς περιγραφές τής οργάνωσης τής Κρατικής γεωργίας μέ βάση αυτό τό μοντέλο. Στήν ίδια ανάλυση αναφέρεται ότι είναι απαραίτητο νά προχωρήσει σιγά-σιγά καί μέ τή μεγαλύτερη σύνεση η οργάνωση τής κολλεκτιβιστικής (διάβαζε Κρατικοκαπιταλιστικής) γεωργίας. Φυσικά. Η απότομη μεταμόρφωση δέκα εκατομμυρίων χωρικών από ανεξάρτητους αγρότες σέ μισθωτούς εργάτες τού Κράτους θά προκαλούσε αναπόφευκτα μιά επικίνδυνη

θύελλα που θά μπορούσε νά οδηγήσει στήν καταστροφή τό Κομμουνιστικό Κράτος. Η συγκεκριμένη δραστηριότητα τής Κομμουνιστικής εξουσίας στήν ύπαιθρο περιορίστηκε μέχρι σήμερα αποκλειστικά στήν επίταξη τροφίμων καί πρώτων υλών καί στήν πάλη ενάντια σέ αγροτικά κινήματα που αντιτάχτηκαν στούς Κομμουνιστές.

Τά πολιτικά δικαιώματα τών αγροτών συνίστανται στήν αναγκαστική ίδρυση σοβιέτ χωριού καί περιφερειακών σοβιέτ, εντελώς εξαρτημένων απ' τό Κόμμα. Οι αγρότες δέν έχουν άλλα δικαιώματα. Άν βάλουμε τά εκατομμύρια τών αγροτών μιάς συγκεκριμένης περιοχής απ' τή μιά πλευρά τής πολιτικής πλάστιγγας, θά ζυγίζουν πάντοτε λιγότερο απ' τήν πιό μικρή τοπική επιτροπή τού Κόμματος. Κοντολογής, αντί γιά δικαιώματα βρίσκουμε μιά σκανδαλώδη απουσία δικαιωμάτων ανάμεσα στούς αγρότες.

Η Σοβιετική Κρατική μηχανή είναι οργανωμένη μέ τέτοιο τρόπο ώστε όλοι οι μοχλοί εξουσίας τής μηχανής νά βρίσκονται στά χέρια τής δημοκρατίας, που εμφανίζεται ψευδώς σάν πρωτοπορία τού προλεταριάτου. Άσχετα μέ τό ποιά σφαίρα τής Κρατικής διοίκησης εξετάζουμε, βρίσκουμε παντού τά κύρια πόστα στά χέρια τού ίδιου, πανταχού παρόντος δημοκράτη.

Ποιοί διευθύνουν όλες τίς εφημερίδες, τά περιοδικά καί τίς άλλες εκδόσεις; Πολιτικοί που προέρχονται απ' τούς προνομιούχους δημοκρατικούς κύκλους.

Ποιός γράφει καί διευθύνει τίς επίσημες εφημερίδες που ισχυρίζονται ότι καθοδηγούν τό παγκόσμιο προλεταριάτο, όπως είναι η Ι ζ β έ σ τ ι α τής Βε-Τσε-Κά (Πανρωσική Κεντρική Εκτελεστική Επιτροπή), η Κ ο μ μ ο υ ν ι σ τ ι κ ή Δ ι ε θ ν ή ς, ή τό όργανο τής κεντρικής επιτροπής τού Κόμματος; Αποκλειστικά καί μόνο επίλεκτες ομάδες διανοούμενων δημοκρατών.

Καί ποιός διευθύνει τά πολιτικά όργανα που δημιουργήθηκαν, όπως δείχνουν ακόμα καί τά ονόματά τους, όχι γιά τίς ανάγκες τής εργατικής τάξης, αλλά γιά τίς ανάγκες τής πολιτικής, τής κυριαρχίας; Σέ ποιών τά χέρια βρίσκεται η κεντρική επιτροπή τού Κόμματος, η "Σοβναρκόμ" (Συμβούλιο Λαϊκών Κομμισσάριων) η Βε-Τσε-Κά, κλπ.; Ολοκληρωτικά στά χέρια εκείνων που ανατράφηκαν μές τήν πολιτική, μακριά απ' τήν εργατική τάξη καί που επικαλούνται τό όνομα τού προλεταριάτου μέ τόν ίδιο τρόπο που ένας άπιστος παπάς επικαλείται τό κενό όνομα τού θεού. Τέλος, όλα τά οικονομικά όργανα, αρχίζοντας από τή Σ ο β ν α ρ χ ό ζ (Συμβούλιο Εθνικής Οικονομίας) καί τελειώνοντας μέ τά λιγότερο σημαντικά "κεντρικά" καί "δευτερεύοντα" όργανα, βρίσκονται επίσης στά ίδια χέρια.

Έτσι βλέπουμε ολόκληρη τή σοσιαλδημοκρατική ομάδα νά κατέχει τίς κύριες θέσεις τής ηγεσίας τού Κράτους.

Σ' όλη τήν ανθρώπινη ιστορία δέν υπήρξε ποτέ ούτε μιά περίπτωση που μιά συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, μέ τά ταξικά της συμφέροντα καί τούς ταξικούς της στόχους, νά πλησίασε τούς εργάτες γιά νά τούς βοηθήσει. Όχι, τέτοιες ομάδες πάντοτε στρέφονται πρός τό λαό μέ μοναδικό σκοπό νά τόν κάνουν υποχείριό τους. Η δημοκρατική ομάδα δέν αποτελεί εξαίρεση σ' αυτό τόν γενικό κοινωνικό κανόνα. Αντίθετα, επιβεβαιώνει τέλεια κι οριστικά αυτόν τόν κανόνα.

'Αν κάποια σπουδαία πόστα τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κράτους συμβαίνει νά τά κατέχουν εργάτες, αυτό γίνεται μόνο καί μόνο γιατί είναι χρήσιμο στό δουλοχτητικό καθεστώς' δίνει στή δημοκρατική εξουσία μιά φαινομενική λαϊκότητα καί εξυπηρετεί τή σταθεροποίηση, τήν παγίωση τοῦ οικοδομήματος τής κυριαρχίας τής σοσιαλδημοκρατίας. Ο ρόλος αυτών τών εργατών είναι δευτερεύων' κύρια εκτελοῦν διαταγές. Επιπλέον, απολαμβάνουν προνόμια σέ βάρος ολόκληρης τής υπόδουλης εργατικής τάξης' στρατολογοῦνται μεταξύ τών λεγόμενων "συνειδητών εργατών", δηλαδή, αυτών που δέχονται τυφλά τίς αρχές τοῦ Μαρξισμοῦ καί τοῦ σοσιαλιστικοῦ κινήματος τής ιντελλιγκέντσια.

Στό Κομμουνιστικό Κράτος οι εργάτες κι οι αγρότες είναι κοινωνικά υποδουλωμένοι, οικονομικά λεηλατημένοι καί πολιτικά στερημένοι από κάθε δικαίωμα. Αλλά δέν είναι μόνον αυτά. Παίρνοντας τό δρόμο τής γενικευμένης κρατικοποίησης, ο Μπολσεβικισμός έπρεπε αναπόφευκτα νά βάλει τό χέρι του καί στήν πνευματική ζωή τών εργατών. Στήν πραγματικότητα, θά ήταν δύσκολο νά βρεθεί κάποια άλλη χώρα όπου η σκέψη τών εργατών είναι τόσο ολοκληρωτικά καταπιεσμένη όσο στό Κομμουνιστικό Κράτος. Μέ τή πρόφαση τής πάλης ενάντια σέ αστικές κι αντεπαναστατικές ιδέες, απαγορεύονται όλες οι εκδόσεις που δέν εκφράζουν τήν Κομμουνιστική άποψη, ακόμα κι όταν εκδίδονται κι υποστηρίζονται από πλατιές προλεταριακές μάζες. Κανείς δέν μπορεί νά εκφράσει μεγαλόφωνα τίς σκέψεις του. Ακριβώς όπως οι Μπολσεβίκοι ρύθμισαν τήν κοινωνική καί οικονομική ζωή τής χώρας σύμφωνα μέ τό πρόγραμμά τους, έτσι κατεύθυναν καί τήν πνευματική ζωή τοῦ λαοῦ μέσα στά πλαίσια αυτοῦ τοῦ προγράμματος. Τό ζωντανό πεδίο τής λαϊκής σκέψης κι έρευνας μεταμορφώνεται σέ μελαγχολικούς στρατώνες τής βασικής στρατιωτικής εκπαίδευσης. Ο νοῦς κι η ψυχή τοῦ προλεταριάτου διαπλάθονται σέ κομματικά σχολεία. Οποιαδήποτε επιθυμία νά δεῖ κανείς πέρα απ' τούς τοίχους αυτοῦ τοῦ σχολείου θεωρείται βλαβερή κι αντεπαναστατική.

Αλλά δέν είναι μόνον αυτά. Η διαστρέβλωση τής επανάστασης καί τών προοπτικών της απ' τόν Μπολσεβικισμό μέ τή δικτατορία του, δέν μπορούσε νά περάσει αδιαμαρτύρητα απ' τή πλευρά τών μαζών, ούτε καί χωρίς καμιά απόπειρα πάλης ενάντια σ' αυτή τή διαστρέβλωση. 'Ολες αυτές οι διαμαρτυρίες δέν εξασθένισαν τήν πολιτική καταπίεση αλλά μάλλον τήν ενίσχυσαν. Μιά μακρόχρονη περίοδος κυβερνητικής τρομοκρατίας μεταμόρφωσε ολόκληρη τή Ρωσία σέ μιάν απέραντη φυλακή, όπου ο φόβος έγινε αρετή καί τό ψέμα υποχρεωτικό. Συντριμμένοι απ' τήν πολιτική καταπίεση, φοβισμένοι απ' τήν κυβερνητική τρομοκρατία, οι ενήλικοι λένε ψέματα, οι νέοι λένε ψέματα, πεντάχρονα παιδιά λένε ψέματα.

Τό ερώτημα που γεννιέται είναι γιατί τό Κομμουνιστικό Κράτος έχει δημιουργήσει μιά τέτοια απίθανη κοινωνική, πολιτική κι ηθική κατάσταση. Μπορεί η σοσιαλδημοκρατία νά είναι χειρότερη απ' τόν προκάτοχό της, τή καπιταλιστική μπουρζουαζία; Είναι δυνατό η σοσιαλδημοκρατία νά μήν παραχωρήσει ούτε τίς απατηλές ελευθερίες μέ τίς οποίες η Ευρωπαϊκή κι η Αμερικάνικη μπουρζουαζία διατηροῦν μιά επιφανειακή ισορροπία στά Κράτη τους; Τό πρόβλημα βρίσκεται αλλοῦ. 'Αν κι η δημοκρατική τάξη έχει τή δική της ανεξάρτητη υπόσταση, ήταν μέχρι πρόσφατα φτωχή, σχεδόν χω-

ρίς πόρους. Νά γιατί, από τίς πρώτες μέρες τής πολιτικής της δραστηριότητας, στάθηκε ανίκανη ν' ανακαλύψει στούς κόλπους της τήν ενότητα καί τήν καθολικότητα που απολαμβάνουν οι άρχουσες τάξεις εξαιτίας τής προνομιούχας υλικής τους κατάστασης. Η δημοκρατία παρήγαγε μόνον ένα απόσπασμα πρωτοπόρων αγωνιστών, που αντιπροσωπεύονταν απ' τό Κ.Κ., καί τό οποίο έπρεπε νά αφιερώσει πάνω από 3 χρόνια στό τεράστιο έργο τής οικοδόμησης τού νέου Κράτους. Μιάς καί δέν είχε τή φ υ σ ι κ ή υποστήριξη καμιάς απ' τίς τάξεις τής υπάρχουσας κοινωνίας – ούτε τών εργατών, ούτε τών αγροτών, ούτε τής αριστοκρατίας ή τής μπουρζουαζίας (στίς οποίες δέν μπορεί νά συμπεριληφθεί η ίδια η δημοκρατία, μιάς καί δέν ήταν οικονομικά οργανωμένη), τό Κ.Κ. κατέφυγε φυσικά στήν τρομοκρατία καί σ' ένα καθεστώς γενικευμένης καταπίεσης.

Απ' όσα καταδείχτηκαν γιά τήν τρομοκρατική θέση τού Μπολσεβικισμού στή Ρωσία είναι εύκολο νά καταλάβει κανείς γιατί τό Κ.Κ. διεύρυνε κι εδραίωσε τόσο απροκάλυπτα καί τόσο βιαστικά τή νέα μπουρζουαζία που προσωποποιείται απ' τό Κ.Κ., τά ηγετικά στελέχη καί τή διοίκηση τού στρατού. Αυτή η μπουρζουαζία είναι απαραίτητη γιά τόν Μπολσεβικισμό σάν ένα φυσικό έδαφος που τού προσφέρει τούς ζωτικούς του χυμούς καί σάν ένα διαρκές ταξικό στήριγμα στήν πάλη του ενάντια στίς εργατικές μάζες.

Δέν ερμηνεύουμε τήν Κομμουνιστική δομή γιά τήν οποία μιλήσαμε κι η οποία υποδουλώνει τούς εργάτες καί τούς αγρότες στή βάση τών λαθών ή παρεκκλίσεων τού Μπολσεβικισμού, αλλά στή βάση τής συνειδητής του φιλοδοξίας νά καθυποτάξει τίς μάζες, στή βάση τής εξουσιαστικής κι εκμεταλλευτικής του φύσης.

Αλλά πώς συμβαίνει αυτή η ομάδα, όντας ξένη κι εχθρική πρός τίς εργατικές μάζες, νά έχει πετύχει νά επιβληθεί σάν ηγέτης τών επαναστατικών δυνάμεων τού λαού, ν' ανοίξει τό δρόμο της γιά τήν εξουσία στ' όνομα τού λαού καί νά εδραιώσει τήν κυριαρχία της;

Δυό είναι οι αιτίες: η ατομικοποιημένη, αποδιοργανωμένη κατάσταση τών μαζών τίς μέρες τής επανάστασης κι η απάτη τών σοσιαλιστικών συνθημάτων.

Οι επαγγελματικές οργανώσεις τών εργατών καί τών αγροτών που υπήρχαν πρίν απ' τά 1917 βρίσκονταν πολύ πίσω σέ σχέση μέ τό φλογερό επαναστατικό πνεύμα τών μαζών. Η επαναστατική έκρηξη τών μαζών πήγε πολύ πέρα απ' τά όρια αυτών τών οργανώσεων, τίς ξεπέρασε καί τίς βύθισε. Η τεράστια μάζα τών εργατών καί τών αγροτών αντιμετώπισε τήν εξαπλωνόμενη κοινωνική επανάσταση χωρίς τό αναγκαίο στήριγμα ή τή βοήθεια τών δικών τους ταξικών οργανώσεων. Καί δίπλα σ' αυτές τίς μάζες δρούσε ένα θαυμάσια οργανωμένο σοσιαλιστικό κόμμα (οι Μπολσεβίκοι). Αυτό τό κόμμα συμμετείχε άμεσα μαζί μέ τούς εργάτες καί τούς αγρότες στήν ανατροπή τής βιομηχανικής καί τής αγροτικής μπουρζουαζίας, καλώντας τίς μάζες νά εκπληρώσουν αυτό τό έργο, διαβεβαιώνοντάς τες ότι αυτή η επανάσταση θά ήταν η κοινωνική – η τελευταία – επανάσταση που θά οδηγούσε τούς σκλαβωμένους στό ελεύθερο βασίλειο τού σοσιαλισμού καί τού κομμουνισμού. Στίς πλατιές λαϊκές μάζες, τίς άπειρες στήν πολιτική, αυτό φαινόταν σάν προφανής αλήθεια. Η συμμετοχή τού Κ.Κ. στήν κα-

ταστροφή τού καπιταλιστικού καθεστώτος γέννησε μιά τεράστια εμπιστοσύνη σ' αυτό. Τό στρώμα τών μορφωμένων εργατών που ήταν οι φορείς τών ιδανικών τής δημοκρατίας ήταν πάντα τόσο ισχνό καί διεσπαρμένο που οι μάζες αγνοούσαν τελείως τήν ύπαρξή του σάν ειδική οικονομική κατηγορία. Συνακόλουθα, τή στιγμή τής κατάρρευσης τής μπουρζουαζίας, οι μάζες δέν είδαν κανέναν άλλο εκτός απ' αυτές τίς ίδιες που θά μπορούσε ν' αντικαταστήσει τή μπουρζουαζία. Κι ήταν ακριβώς αυτή τή στιγμή που η μπουρζουαζία αντικαταστάθηκε στήν πραγματικότητα απ' αυτούς τούς τυχάρπαστους ηγέτες, τούς δόλιους Μπολσεβίκους, τούς έμπειρους στήν πολιτική δημαγωγία.

Εκμεταλλευόμενος ξεδιάντροπα τούς επαναστατικούς οραματισμούς τών εργατών καί τών αγροτών γιά ελευθερία, ισότητα καί κοινωνική αυτονομία, ο Μπολσεβικισμός τούς υποκατέστησε πολύ επιδέξια μέ τή δική του αντίληψη γιά τή σοβιετική εξουσία.

Σέ πολλά μέρη τής επαναστατικής Ρωσίας, τίς πρώτες μέρες τής εξέγερσης τού Οκτώβρη, οι εργάτες αντιλαμβάνονταν τήν ιδέα τής σοβιετικής εξουσίας σάν τήν ιδέα τής κοινωνικής κι οικονομικής τους ανεξαρτησίας.

Χάρη στήν επαναστατική του ενεργητικότητα καί τή σύγχυση τής επαναστατικής αντίληψης τών εργατών μέ τή δική του ιδέα γιά τήν πολιτική κυριαρχία που προώθησε δημαγωγικά, ο Μπολσεβικισμός προσέλκυσε τίς μάζες καί έκανε εκτεταμένη χρήση τής εμπιστοσύνης τους.

Τό δυστύχημα γιά τίς μάζες ήταν ότι δέχτηκαν απόλυτα κι ειλικρινά τά δόγματα τού σοσιαλισμού καί τού κομμουνισμού, όπως ο λαός δέχεται πάντοτε τίς ιδέες τής αλήθειας, τής δικαιοσύνης καί τής αρετής. Σ' αυτά τά δόγματα όμως, η αλήθεια δέν είναι τίποτα άλλο από ένα δέλεαρ, μιά όμορφη υπόσχεση που συγκινεί καί γεμίζει έξαρση τή ψυχή τού λαού. Όπως καί σ' όλα τά άλλα Κρατικά συστήματα, η ουσία αυτής τής "αλήθειας" είναι η αρπαγή καί τό μοίρασμα τής εξουσίας καί τής εργασίας τού λαού από μιά μικρή αλλά καλά οργανωμένη ομάδα παράσιτων.

Μέσα στόν ανεμοστρόβιλο τών γεγονότων που σάρωσε όλη τή Ρωσία καί τήν Ουκρανία, μέσα στόν καταιγισμό τών πολιτικών, στρατιωτικών κι άλλων εγχειρημάτων, η άνοδος στήν εξουσία μιάς νέας ομάδας εκμεταλλευτών δέν έγινε στήν αρχή ξεκάθαρα αντιληπτή απ' τίς πλατιές λαϊκές μάζες. Επιπλέον, η οριστική εδραίωση αυτής τής εξουσίας πήρε αρκετά χρόνια. Ακόμη, αυτή η εξέλιξη ήταν μακρόχρονη καί καλύφτηκε επιδέξια απ' τήν ενδιαφερόμενη ομάδα. Τής χρειαζόταν κάποιος καιρός πρίν μπορέσει ν' αποκαλύψει τό πραγματικό της πρόσωπο στίς πλατιές μάζες.

Τόν καιρό τής μεγάλης Γαλλικής επανάστασης, όταν καταστράφηκε οριστικά η φεουδαρχία — η μοναρχία τών βασιλιάδων καί τής αριστοκρατίας —, οι μάζες νόμιζαν ότι είχαν εμπλακεί σ' αυτή τή μεγάλη καταστροφή γιά χάρη τής ελευθερίας τους καί ότι τά πολιτικά κόμματα που βρίσκονταν στό προσκήνιο δέν ήταν παρά μόνο φίλοι καί βοηθοί. Πέρασαν μερικά χρόνια προτού ο λαός, κοιτάζοντας γύρω του προσεχτικά, νά μπορέσει νά συνειδητοποιήσει ότι αυτό που είχε συμβεί ήταν μιά απλή αντικατάσταση εξουσίας, ότι οι θέσεις τού βασιλιά καί τών αριστοκρατών είχαν τώρα καταληφθεί από μιά νέα τάξη εκμεταλλευτών αφεντικών: τή βιομηχανική κι εμπορική μπουρζουαζία. Τέτοια ιστορικά γεγονότα χρειάζονται πάντα κά-

ποιο καιρό γιά νά γίνουν αντιληπτά καί κατανοητά απ' τίς πλατιές μάζες.

* * *

Δώσαμε μιά γενική περιγραφή τών πολιτικών καί κοινωνικών βάσεων τού Μπολσεβικισμού, καί τού πραγματικού του περιεχομένου. Μετά από δυό χρόνια δικτατορίας του στή Ρωσία, ο Μπολσεβικισμός έδειξε ξεκάθαρα τό περιεχόμενό του, πρώτα σέ μεμονωμένες ομάδες εργατών κι αγροτών κι αργότερα στίς πλατιές λαϊκές μάζες. Ήταν η νεαρή δύναμη, γεμάτη εξουσιαστικές φιλοδοξίες, που, μετά τήν πτώση τού Αταμάνου, ξεκίνησε μέ αλύγιστη θέληση νά επιβάλλει τήν εξουσία της στήν Ουκρανία μέ οποιοδήποτε τίμημα.

Τόν καιρό τού Αταμάνου Σκοροπάντσκι, οι Μπολσεβίκοι δέν είχαν αρκετή δύναμη στήν Ουκρανία που νά τούς επιτρέπει νά οργανώσουν τήν άμεση κατάληψη τής εξουσίας στήν Ουκρανία μόλις πέσει ο Αταμάνος(1). Όλες σχεδόν οι δυνάμεις τους βρίσκονταν στή Μεγαλορωσία κι από κεί παρακολουθούσαν τήν Ουκρανία, περιμένοντας τήν κατάλληλη στιγμή γιά νά προχωρήσουν πρός τήν Ουκρανία καί νά ανακηρύξουν τήν εξουσία τους. Στή Μεγαλορωσία, στήν πόλη τού Κούρσκ, σχηματίστηκε εκ τών προτέρων η Ουκρανική κυβέρνηση τών Μπολσεβίκων' περιλάμβανε τόν Πιάτακωφ, τόν Κβίριγκ κι άλλους. Παρόλη τήν ετοιμότητά τους, δέν κατόρθωσαν νά επιτεθούν στήν Ουκρανία τή στιγμή τής πτώσης τού Σκοροπάντσκι κι αυτό διευκόλυνε τούς Πετλιουριστές ν' αρπάξουν πρώτοι τήν εξουσία. Αλλά αυτό τό γεγονός τούς ώθησε νά πάρουν ακόμα πιό ενεργητικά στρατιωτικά μέτρα. Η ατμόσφαιρα ήταν επαναστατική, η κατάσταση εξαιρετικά μπερδεμένη εξαιτίας τού μαζικού επαναστατικού κινήματος τών αγροτών. Κάτω απ' αυτές τίς περιστάσεις οι 6 βδομάδες που κέρδισαν οι Πετλιουριστές σέ βάρος τών Μπολσεβίκων αντισταθμίστηκαν εύκολα απ' τήν πορεία τών γεγονότων. Κι οι Μπολσεβίκοι πέρασαν στή δράση.

Ενώ η έδρα τής Ουκρανικής τους κυβέρνησης μεταφέρθηκε απ' τό Κούρσκ στό Χάρκοβο, που πρώτα απελευθερώθηκε καί καταλήφτηκε απ' τό επαναστατικό απόσπασμα τού αναρχικού Τσερεντνιάκωφ(2), καί προχώρησαν εκεί στή δημιουργία ενός κέντρου πολιτικής διοίκησης, οι στρατιωτικές μεραρχίες τους προέλαυναν μέσα απ' τίς ήδη απελευθερωμένες περιοχές πρός τήν καρδιά τής Ουκρανίας κι απ' όπου περνούσαν ίδρυαν όργανα τής Κομμουνιστικής εξουσίας μέ στρατιωτική βία. Είπαμε: τίς ήδη απελευθερωμένες περιοχές. Πράγματι, ολόκληρη η έκταση τής Ουκρανίας απ' τήν επαρχία τού Κούρσκ ώς τήν Αζοφική Θάλασσα καί τή Μαύρη Θάλασσα, είχε ήδη απελευθερωθεί απ' τίς δυνάμεις τού Αταμάνου από επαναστατικά αποσπάσματα αγροτών. Μέ τήν πτώση τού Αταμάνου αυτά τά αποσπάσματα εν μέρει διασκορπίστηκαν στά χωριά κι εν μέρει αποσύρθηκαν στίς παραθαλάσσιες περιοχές τής Αζοφικής θάλασσας, όπου υπήρχε ήδη μιά απειλή γιά μιά νέα αντεπανάσταση, εκείνη τού στρατηγού Ντενίκιν.

Στό μεγαλύτερο μέρος τής Ουκρανίας οι Μπολσεβίκοι βρήκαν ότι τό έδαφος είχε ήδη καθαριστεί. Στά μέρη που αντιμετώπισαν Πετλιουριστές, τούς κατατρόπωσαν στρατιωτικά καί πήραν τή θέση τους. Η αποφασιστική σύγκρουση μεταξύ Μπολσεβίκων καί Πετλιουριστών έγινε στήν περιοχή

τοὺ Κιέβου, τὸ οποίο απ᾽ τὴν εποχὴ τὴς εισόδου τοὺ Διευθυντηρίου ἤταν τὸ κέντρο τὴς πολιτικὴς δραστηριότητας τὼν Πετλιουριστὼν καὶ τὸ σημείο συγκέντρωσης τὼν στρατευμάτων τοὺ Πετλιούρα. Στὰ τέλη τοὺ Γενάρη τοὺ 1919, οι Μπολσεβίκοι ἀρχισαν μιὰ γενική επίθεση κατὰ τοὺ Κιέβου. Στὶς αρχὲς τοὺ Φλεβάρη κατέλαβαν τὸ Κίεβο. Η κυβέρνηση τὴς Ουκρανικὴς Λαϊκὴς Δημοκρατίας υποχώρησε, όπως συνήθως, πρὸς τὰ δυτικὰ σύνορα τὴς Ουκρανίας. Η Κρατικὴ εξουσία πέρασε στοὺς Μπολσεβίκους.

Είναι σημαντικὸ νὰ σημειωθεὶ ότι η Κομμουνιστική εξουσία εγκαθιδρύθηκε μὲ στρατιωτικὴ βία, όχι μόνον όταν οι Μπολσεβίκοι καταφέρναν νὰ καταλάβουν κάποιο μέρος μετὰ από μιὰ μάχη που έδιναν γιὰ νὰ διώξουν τοὺς Πετλιουριστές, αλλὰ καὶ σὲ μέρη όπου η περιοχὴ ἤταν ἤδη ελεύθερη κι οι χωρικοὶ ανεξάρτητοι. Τὰ σοβιέτ (συμβούλια) τὼν εργατὼν καὶ τὼν αγροτὼν, που είχαν δῆθεν δημιουργήσει αυτὴ τὴν εξουσία, εμφανίζονταν μετὰ τὴν εγκαθίδρυσή της. Πρὶν απ᾽ τὰ σοβιὲτ υπῆρχαν οι Κομματικὲς "επαναστατικὲς επιτροπές". Καὶ πρὶν απ᾽ τὶς "επαναστατικὲς επιτροπές" υπῆρχαν απλὰ στρατιωτικὲς μεραρχίες.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πράγματι, τὸν καιρὸ τοὺ Αταμάνου, οι Μπολσεβίκοι προσπάθησαν νὰ δημιουργήσουν αντάρτικα αποσπάσματα κομματικοὺ τύπου στὴ χώρα, που θὰ εκτελοῦσαν τὶς εντολὲς τοὺ Κόμματος. Τέτοιο ἤταν τὸ απόσπασμα τοὺ Κολόσωφ στὴν περιοχὴ τοὺ Πάβλογκραντ. Αλλὰ ο αριθμὸς τὼν αποσπασμάτων αυτὼν ἤταν μικρὸς κι επισκιάστηκαν από τὴ μεγάλη μάζα τὼν επαναστατὼν που ακολουθοῦσαν ένα δρόμο ανεξάρτητο απ᾽ τὸ Κόμμα. Επιπλέον, αυτὰ τὰ σπάνια Κομματικοὺ τύπου αποσπάσματα, μολύνθηκαν απ᾽ τὸ γενικὸ πνεῦμα τοὺ επαναστατικοὺ ξεσηκωμοὺ. Τὸ απόσπασμα τοὺ Κολόσωφ δὲ χάραξε μιὰ ξεκάθαρη διαχωριστικὴ γραμμὴ μεταξὺ τὴς δικὴς του επαναστατικὴς δραστηριότητας κι αυτὴς τοὺ Μάχνο. Συχνὰ δούλευαν μαζὶ.

2. Ο Τσερεντνιάκωφ ἤταν ένας αγρότης κι αναρχικὸς που γρήγορα κηρύχτηκε εκτὸς νόμου απ᾽ τὶς Μπολσεβίκικες αρχές. Αυτὸς καὶ τὸ απόσπασμά του ενώθηκαν μὲ τὸν γενικὸ επαναστατικὸ στρατὸ τοὺ Μάχνο καὶ πολέμησαν στὸ Αζοφικὸ μέτωπο ενάντια στὸν Ντένικιν. Τὸν καιρὸ τὴς εισβολὴς τοὺ Ντένικιν στὴν περιοχὴ τοὺ Γκιουλάι-Πολέ, τὰν Ιούνη τοὺ 1919, αιχμαλωτίσθηκε καὶ δέχτηκε 300 χτυπήματα μὲ μαστίγιο. Δραπέτευσε. Τὸ καλοκαίρι τοὺ 1919 έπεσε ξανὰ στὰ χέρια τοὺ στρατοὺ τοὺ Ντένικιν στὴν περιοχὴ τὴς Πολτάβα κι εκτελέστηκε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΜΑΧΝΟΒΤΣΙΝΑ

Τό επαναστατικό κίνημα τών Ουκρανών αγροτών κι εργατών στίς αρχές του έμοιαζε μέ αγριεμένη θάλασσα. Στίς απέραντες εκτάσεις ολόκληρης τής Ουκρανίας, οι μάζες βρίσκονταν σέ αναβρασμό κι έπαιρναν ορμητικά τό δρόμο τής εξέγερσης καί τού αγώνα. Πανίσχυροι πόμεστσικ κι εκπρόσωποι τής εξουσίας δολοφονήθηκαν ή διώχτηκαν μακριά. Η καταστροφική πλευρά τού κινήματος κυριαρχούσε. Η θετική πλευρά έμοιαζε νά τού λείπει. Τό κίνημα δέν είχε παρουσιάσει ακόμα ένα ξεκάθαρο κι ακριβές σχέδιο οργάνωσης τής ελεύθερης ζωής τών χωρικών καί τών εργατών. Αλλά σιγά-σιγά, στήν πορεία τής ανάπτυξής του, άρχισε ν' αποκαλύπτεται καί νά μορφοποιείται τό πραγματικό περιεχόμενο τού κινήματος. Μετά απ' τήν ενοποίηση τής πλειοψηφίας τών επαναστατικών ρευμάτων κάτω απ' τήν ηγεσία τού Μάχνο, τό κίνημα απόκτησε τήν ενότητα που τού έλειπε, τή ραχοκοκκαλιά του. Από κεί κι ύστερα παρουσιάζεται σάν ένα τέλεια διαμορφωμένο καί ξεκάθαρα προσδιορισμένο κοινωνικό κίνημα μέ τή συγκεκριμένη ιδεολογία του καί τό δικό του πρόγραμμα γιά τήν οργάνωση τής ζωής τού λαού. Πρόκειται γιά τήν πιό δυνατή φάση, γιά τό αποκορύφωμα τού επαναστατικού ξεσηκωμού, τήν Μαχνοβτσίνα.

Τά συγκεκριμένα χαρακτηριστικά αυτού τού κινήματος είναι: η βαθιά δυσπιστία απέναντι σέ κοινωνικές ομάδες μή εργατικές ή προνομιούχες' η καχυποψία απέναντι στά πολιτικά κόμματα' η απόρριψη κάθε είδους δικτατορίας πάνω στό λαό από οποιαδήποτε οργάνωση' η απόρριψη τής αρχής τού Κράτους' η πλήρης αυτοδιεύθυνση τών εργαζόμενων σ' όλες τίς υποθέσεις τους. Η κύρια καί συγκεκριμένη μορφή αυτής τής αυτοδιεύθυνσης είναι τά ελεύθερα εργατικά συμβούλια τών οργανώσεων τών αγροτών καί τών εργατών. "Ελεύθερα", μέ τήν έννοια ότι θά είναι εντελώς ανεξάρτητα απ' οποιαδήποτε μορφή κεντρικής εξουσίας, συμμετέχοντας ισότιμα στό γενικό οικονομικό σύστημα. "Εργατικά", μέ τήν έννοια ότι βάση αυτών τών συμβουλίων θά ήταν η αρχή τής εργασίας, ότι θά αποτελούνταν μόνον από εργάτες, υπηρετώντας τά δικά τους συμφέροντα κι επιθυμίες καί ότι δέν θά επιτρέπουν σέ πολιτικές οργανώσεις νά προσχωρήσουν σ' αυτά. (Βλέπε τό "Οι Γενικές Θέσεις τών Μαχνοβιτών πάνω στά Ελεύθερα Συμβούλια τών Οργανώσεων τών Εργατών κι Αγροτών".) Αυτό ήταν τό λάβαρο κάτω απ' τό οποίο η Μαχνοβτσίνα μπήκε στό στίβο τής κοινωνικής πάλης.

Η Μαχνοβτσίνα γεννήθηκε στή θυελλώδη εποχή τής σύγχρονης Ουκρανικής ζωής τό καλοκαίρι τού 1918, τότε που ολόκληρη η αγροτιά άρχιζε νά εξεγείρεται σάν θύελλα. Απ' τίς πρώτες μέρες τής ζωής της ώς τίς τελευταίες της στιγμές, δέ γνώρισε ούτε μιά μέρα ειρήνης. Σάν αποτέλεσμα, η ανάπτυξη κι ολόκληρη η εξέλιξή της ακολούθησε έναν ιδιαίτερο διπλό δρόμο — αυτόν τής προώθησης τών βασικών ιδεών της μέσα στίς πλα-

τιές λαϊκές μάζες κι εκείνον τής αύξησης καί τής ενοποίησης τών στρατιωτικών της δυνάμεων. Απ' τή μέρα που ενώθηκαν όλα τά στρατιωτικά επαναστατικά αποσπάσματα σ' ένα στρατό, ο στρατός αυτός έγινε ο μοναδικός επαναστατικός στρατός τών μαζών. Τό γεγονός ότι η Ουκρανία ήταν σέ διαρκή εμπόλεμη κατάσταση ήταν ο λόγος γιά τόν οποίο οι καλύτερες οργανωτικές δυνάμεις τού κινήματος απασχολούνταν στόν στρατό. Άθελά του αυτός ο στρατός έγινε τόσο η ένοπλη αυτοάμυνα τών αγροτών όσο κι ο οδηγός ολόκληρου τού κινήματός τους, η επαναστατική εμπροσθοφυλακή τους. Ο στρατός οργάνωνε καί καθοδηγούσε δραστήρια τήν επίθεση ενάντια στήν αντεπανάσταση τών πόμεστσικ, προγραμμάτιζε τήν πορεία τού αγώνα κι επινοούσε τά συνθήματα τής μέρας. Παρόλα αυτά ο στρατός δέν υπήρξε ποτέ μιά αυτάρκης δύναμη. Αντλούσε πάντοτε τίς επαναστατικές του ιδέες απ' τίς πλατιές μάζες κι υπεράσπιζε τά συμφέροντά τους. Απ' τήν πλευρά τους, οι μάζες τών αγροτών θεωρούσαν τόν στρατό αυτό σάν τ' όργανο που κατεύθυνε κάθε πλευρά τής ζωής τους(1).

Η στάση τής Μαχνοβτσίνα απέναντι στήν εξουσία τού Κράτους, απέναντι στά πολιτικά κόμματα καί τίς μή παραγωγικές ομάδες, έγινε καί στάση τών αγροτών κι αντίστροφα, τά συμφέροντα τών φτωχότερων αγροτών κι εργατών, οι ταλαιπωρίες τους καί οι απόψεις τους έγιναν τά συμφέροντα, οι ταλαιπωρίες κι οι απόψεις τής Μαχνοβτσίνα. Έτσι τό Μαχνοβίτικο κίνημα αναπτύχθηκε μέ αμοιβαίες αλληλεπιδράσεις καί σύντομα εξελίχτηκε σ' ένα πολύ σημαντικό κοινωνικό φαινόμενο τής Ρώσικης ζωής.

* * *

Τόν Οκτώβρη καί τό Νοέμβρη τού 1918, τ' αποσπάσματα τού Μάχνο άρχισαν μιά γενική επίθεση ενάντια στήν αντεπανάσταση τού Αταμάνου. Τήν εποχή αυτή τά Αυστρο-Γερμανικά στρατεύματα επηρεασμένα απ' τά πολιτικά γεγονότα που συνέβαιναν στίς χώρες τους, είχαν αρχίσει ν' αποδιοργανώνονται καί νά χάνουν τήν προηγούμενη δύναμη κι ενεργητικότητά τους. Ο Μάχνο τό εκμεταλλεύτηκε αυτό. Ήλθε σέ διαπραγματεύσεις καί σύναψε σχέσεις ουδετερότητας μέ στρατιωτικές μονάδες που είχαν συλλάβει τό επαναστατικό πνεύμα. Αυτές οι μονάδες δέχονταν ν' αφοπλιστούν κι έτσι οι Μαχνοβίτες μπορούσαν νά εξοπλιστούν σέ βάρος τους. Όπου ο Μάχνο δέν πετύχαινε νά συμφωνήσει μέ τούς Αυστρο-Γερμανούς, τούς έδιωχνε βίαια απ' τήν περιοχή. Μετά από μιά λυσσασμένη τριήμερη μάχη κατέλαβε οριστικά τό Γκιουλάι-Πολέ. Εκεί εδραίωσε τή θέση του κι οργάνωσε τό γενικό επιτελείο τού στρατού του. Παντού ο λαός ένιωθε νά πλησιάζει τό τέλος τής ηγεμονίας τού Αταμάνου κι η αγροτική νεολαία συσπειρωνόταν κατά χιλιάδες γύρω απ' τόν Μάχνο. Ήδη απ' αυτή τήν εποχή ο στρατός του αποτελούνταν από αρκετά συντάγματα πεζικού κι ιππικού μέ μία πυροβολαρχία καί πολλά πολυβόλα.

Ούτε ένα απ' τά τμήματα τού Αταμάνου δέν έμεινε στήν περιοχή. Η Κρατική Β α ρ τ ά (Φρουρά) διαλύθηκε μπροστά στή φοβερή ανάπτυξη τού επαναστατικού στρατού. Ο στρατός τού Μάχνο έμεινε ο μοναδικός στρατός σ' αυτή τήν τεράστια περιοχή. Αλλά ο Αταμάνος κρατούσε ακόμα τό Κίεβο. Έτσι ο Μάχνο καί τά στρατεύματά του κατευθύνθηκαν πρός τό

βορρά, όπου κατέλαβαν τούς σιδηροδρομικούς κόμβους τού Τσαπλίνο, τού Γκρισίνο καί τού Σινελνίκοβο, έφθασαν στήν πόλη τού Πάβλογκραντ, κι από κεί στράφηκαν δυτικά πρός τό Αικατερίνοσλαβ. Εκεί βρέθηκαν αντιμέτωποι μέ τίς δυνάμεις τού Πετλιούρα.

Οι Πετλιουριστές, που είχαν καταλάβει τήν εξουσία σέ μερικές πόλεις, θεωρούσαν τούς εαυτούς τους πραγματικούς αφέντες τής χώρας. Σχημάτισαν τόν στρατό τους συγκεντρώνοντας έναν αριθμό αγροτικών αποσπασμάτων' μετά διάταξαν γενική επιστράτευση μέ σκοπό νά δημιουργήσουν έναν τακτικό εθνικό στρατό. Θεωρούσαν τό Μαχνοβίτικο κίνημα σάν ένα σπουδαίο επεισόδιο τής Ουκρανικής επανάστασης κι έλπιζαν νά τό τραβήξουν στή σφαίρα επιρροής τους καί νά τό φέρουν κάτω απ' τή δική τους διεύθυνση. Έστειλαν στόν Μάχνο μιά σειρά από πολιτικά ερωτήματα: ποιά ήταν η γνώμη του γιά τό κίνημα τών Πετλιουριστών καί γιά τήν κυβέρνηση Πετλιούρα' πώς φανταζόταν τή μελλοντική πολιτική δομή τής Ουκρανίας' δέν τό έβρισκε επιθυμητό καί χρήσιμο νά δουλέψει από κοινού μέ τόν Πετλιούρα γιά τή δημιουργία μιάς ανεξάρτητης Ουκρανίας; Η απάντηση τού Μάχνο καί τού επιτελείου του ήταν σύντομη. Δήλωσαν ότι κατά τήν άποψή τους τό κίνημα τών Πετλιουριστών ήταν ένα αστικό εθνικιστικό κίνημα μέ κατεύθυνση εντελώς διαφορετική από κείνη τών επαναστατικών χωρικών' ότι η Ουκρανία θά έπρεπε νά οργανωθεί στή βάση τής ελεύθερης εργασίας καί τής ανεξαρτησίας τών αγροτών καί τών εργατών απ' οποιαδήποτε πολιτική εξουσία. Όχι λοιπόν ένωση, αλλά μόνον πάλη μπορούσε νά υπάρξει μεταξύ τού Μαχνοβίτικου κινήματος τού λαού καί τού Πετλιουριστικού κινήματος τής μπουρζουαζίας.

Λίγο μετά ο Μάχνο προέλασε εναντίον τού Αικατερίνοσλαβ γιά νά διώξει τήν κυβέρνηση τών Πετλιουριστών. Ο Πετλιούρα διατηρούσε εκεί ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις. Προστατευμένοι απ' τόν ποταμό Δνείπερο οι Πετλιουριστές ήταν σχεδόν αήττητοι σ' αυτή τήν πόλη. Τά αποσπάσματα τού Μάχνο σταμάτησαν στό Νίζνε-Δνιπρόφσκ, όπου υπήρχε μιά επιτροπή πόλης τού Κ.Κ. που διέθετε μερικές ντόπιες ένοπλες δυνάμεις. Αυτή η επιτροπή πρόσφερε στόν Μάχνο, που ήταν πολύ γνωστός στήν περιοχή σάν γενναίος ήρωας τής επανάστασης καί σάν πολύ προικισμένος στρατιωτικός ηγέτης, τή διοίκηση τών εργατικών αποσπασμάτων τού Κόμματος. Ο Μάχνο δέχτηκε.

Όπως έκανε συχνά, ο Μάχνο κατέφυγε σ' ένα στρατιωτικό τέχνασμα. Φόρτωσε τόν στρατό του σ' ένα τρένο καί τό έστειλε απ' τή γέφυρα τού Δνείπερου κατευθείαν μέσα στήν πόλη, καμουφλαρισμένο σάν εργατικό τρένο (τρένο που μετέφερε καθημερινά τούς εργάτες απ' τά περίχωρα γιά νά δουλέψουν στήν πόλη). Τό ρίσκο ήταν μεγάλο. Άν οι Πετλιουριστές ανακάλυπταν αυτό τό τέχνασμα λίγο πρίν σταματήσει τό τρένο, ολόκληρος ο στρατός θά αιχμαλωτιζόταν. Αλλά τό ίδιο ρίσκο άνοιξε τό δρόμο γιά τή νίκη τών Μαχνοβιτών. Τό τρένο μπήκε στόν κεντρικό σταθμό, όπου αποβιβάστηκαν απροσδόκητα τά επαναστατικά στρατεύματα, καί κατέλαβαν αμέσως τόν σταθμό καί τά γύρω μέρη. Στήν ίδια τήν πόλη ξέσπασε μιά λυσσασμένη μάχη που τέλειωσε μέ τήν ήττα τών Πετλιουριστών. Αλλά λίγες μέρες αργότερα, εξαιτίας τής κακής επαγρύπνησης μιάς Μαχνοβίτικης φρουράς, η πόλη ανακαταλήφθηκε απ' τούς Πετλιουριστές, που είχαν ξαναγυρί-

σει μὲ ενισχύσεις απ' τὸ Ζαπορόζε. Στὴ διάρκεια τῆς οπισθοχώρησης ἐγιναν δυὸ απόπειρες δολοφονίας τοῦ Μάχνο στὸ Νίζνε-Δνιπρόφσκ. Αλλὰ καὶ τὶς δυὸ φορὲς οι βόμβες που τοῦ ἔριξαν δὲν ἔσκασαν. Ο Μαχνοβίτικος στρατὸς υποχώρησε στὴν περιοχὴ τοῦ Σινελνίκοβο, όπου ἔσκαψε χαρακώματα καὶ δημιούργησε ἕνα μέτωπο ανάμεσα στοὺς Μαχνοβίτες καὶ τοὺς Πετλιουριστὲς στὰ βορειοδυτικὰ σύνορα τῆς επαναστατικῆς περιοχῆς. Ο στρατὸς τοῦ Πετλιούρα, που αποτελοῦνταν κυρίως απὸ επαναστάτες αγρότες ἢ επιστρατευμένους, διαλύθηκε γρήγορα καθὼς ερχόταν σὲ επαφὴ μὲ τοὺς Μαχνοβίτες. Σύντομα αυτὸ τὸ μέτωπο χάθηκε χωρὶς ούτε μιὰ μάχη. Απελευθερώθηκε τότε μιὰ τεράστια έκταση πολλῶν χιλιάδων μιλίων απὸ κάθε εξουσία καὶ κάθε στρατό.

* * *

Οι κρατιστὲς φοβοῦνται τοὺς ελεύθερους ανθρώπους. Ισχυρίζονται ότι χωρὶς εξουσία οι άνθρωποι θὰ χάσουν τὴ δυνατότητα νὰ είναι κοινωνικοί, θὰ διαλυθοῦν καὶ θὰ ξαναγυρίσουν στὴν βαρβαρότητα. Πρόκειται γιὰ ολοφάνερες ανοησίες που τὶς παίρνουν στὰ σοβαρὰ μόνον αργόσχολοι, εραστὲς τῆς εξουσίας καὶ τῆς εργασίας τῶν άλλων, ἢ τυφλοὶ διανοητὲς τῆς αστικῆς κοινωνίας. Στὴν πραγματικότητα, η απελευθέρωση τῶν ανθρώπων οδηγεῖ στὸν εκφυλισμὸ καὶ στὴν επιστροφὴ στὴν βαρβαρότητα, όχι τὸ λαό, αλλὰ όλους εκείνους που, χάρη στὴν εξουσία καὶ τὰ προνόμια, ζοῦν απ' τὸν κόπο τῶν χεριῶν τοῦ λαοῦ κι απομυζοῦν τὸ αίμα απ' τὶς φλέβες του. Η Ρώσικη επανάσταση προσφέρει ἕνα παράδειγμα γιὰ τὸ πῶς χιλιάδες οικογένειες τῆς προνομιούχας τάξης — καθαρές, καλοθρεμμένες καὶ καλοντυμένες — έπεσαν στὴν παρακμὴ καὶ στὴν βαρβαρότητα. Η επανάσταση τοὺς στέρησε απ' τοὺς υπηρέτες τους καὶ μέσα σὲ 1 - 2 μῆνες είχαν βυθιστεῖ μέσα στὴ βρωμιὰ καὶ τὴν αθλιότητα. Η απελευθέρωση τοῦ λαοῦ οδηγεῖ στὴν βαρβαρότητα εκείνους που ζοῦν απ' τὴ σκλαβιά του. Όσο γιὰ τοὺς εργαζόμενους, αυτοὶ αρχίζουν νὰ ζοῦν καὶ νὰ αναπτύσσονται εντατικὰ απ' τὴ μέρα ακριβῶς που γίνονται πραγματικὰ κι απόλυτα ελεύθεροι. Οι αγρότες τῆς περιοχῆς τοῦ Γκιουλάι-Πολὲ τὸ έδειξαν ξεκάθαρα. Έζησαν γιὰ περισσότερους απὸ 6 μῆνες — απ' τὸ Νοέμβρη τοῦ 1918 ὡς τὸν Ιούνη τοῦ 1919 — χωρὶς καμιὰ εξωτερικὴ πολιτικὴ εξουσία. Όχι μόνο διατήρησαν κοινωνικοὺς δεσμοὺς μεταξύ τους, αλλὰ καὶ δημιούργησαν νέες κι ανώτερες μορφὲς κοινωνικῶν σχέσεων — τὶς ελεύθερες εργατικὲς κομμούνες καὶ τὰ ελεύθερα συμβούλια τῶν εργαζόμενων.

Μετὰ τὸ διώξιμο τῶν πόμεστσικ απ' τὶς απελευθερωμένες περιοχές, η γῆ πέρασε στὰ χέρια τῶν αγροτῶν. Αλλὰ πολλοὶ αγρότες κατάλαβαν ότι τὸ καθῆκον τους δὲν είχε τελειώσει κι ότι δὲν έφτανε νὰ οικειοποιηθοῦν ἕνα κομμάτι γῆς καὶ μ' αυτὸ νὰ είναι ικανοποιημένοι. Είχαν μάθει απ' τὶς ταλαιπωρίες τῆς ζωῆς τους ότι οι εχθροὶ τοὺς παραμόνευαν απὸ παντοῦ κι ότι έπρεπε νὰ είναι ενωμένοι. Σὲ πολλὰ μέρη έγιναν απόπειρες νὰ οργανωθεῖ η κοινωνικὴ ζωὴ απὸ κοινοῦ. Παρὰ τὴν εχθρότητα τῶν αγροτῶν απέναντι στὶς επίσημες κομμούνες, σὲ πολλὰ μέρη τῆς περιοχῆς τοῦ Γκιουλάι-Πολὲ δημιουργήθηκαν αγροτικὲς κομμούνες, που τὶς ονόμαζαν κομμούνες "εργασίας" κι "ελεύθερες" κομμούνες. Η πρώτη ελεύθερη κομμούνα, που ονο-

μάστηκε Ρόζα Λούξεμπουργκ, οργανώθηκε κοντά στό χωριό Ποκρόφσκοε. Όλα τά μέλη ήταν φτωχοί. Αρχικά είχε μόνο λίγες δεκάδες μέλη, αλλά αργότερα ο αριθμός τους ξεπέρασε τά 300. Αυτή η κομμούνα δημιουργήθηκε απ' τούς φτωχότερους ντόπιους αγρότες. Αφιερώνοντάς την στή μνήμη τής Ρόζας Λούξεμπουργκ, έδωσαν μιά απόδειξη τής αμεροληψίας τους. Μέ μιά απλότητα καί μεγαλοψυχία χαρακτηριστικά αγροτική, τίμησαν τή μνήμη μιάς ηρωίδας τής επανάστασης που, άν καί άγνωστη σ' αυτούς, υπήρξε ένας μάρτυρας τής επαναστατικής πάλης. Όμως η εσωτερική ζωή τής κομμούνας δέν είχε τίποτα τό κοινό μέ τό δόγμα γιά τό οποίο είχε αγωνιστεί η Ρόζα Λούξεμπουργκ. Η κομμούνα βασιζόταν σέ αντιεξουσιαστικές αρχές. Η ανάπτυξη καί τό μεγάλωμα τής κομμούνας άρχισε ν' ασκεί μεγάλη επιρροή στούς ντόπιους χωρικούς. Οι Κομμουνιστικές αρχές προσπάθησαν νά επέμβουν στήν εσωτερική ζωή τής κομμούνας αλλά δέν τούς επέτρεψαν ν' αναμιχθούν. Η κομμούνα ήταν συνεπής απέναντι στ' όνομά της σάν ελεύθερη, εργατική καί ξένη απέναντι σέ κάθε εξουσία(2).

Περίπου 5 μίλια απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, στά πρώην κτήματα ενός γαιοκτήμονα, δημιουργήθηκε μιά άλλη κομμούνα που αποτελούνταν από φτωχούς χωρικούς τού Γκιουλάι-Πολέ. Ονομαζόταν απλά Κομμούνα Νούμερο 1 τών αγροτών τού Γκιουλάι-Πολέ. Περίπου 13 μίλια μακρύτερα βρίσκονταν η Κομμούνα Νούμερο 2 κι η Κομμούνα Νούμερο 3. Επίσης υπήρχαν κομμούνες καί σέ αρκετά άλλα μέρη. Ομολογουμένως οι κομμούνες δέν ήταν πολλές καί περιλάμβαναν μόνο μιά μειοψηφία τού πληθυσμού — ιδιαίτερα όσους δέν είχαν σπουδαία κτήματα. Η μεγάλη αξία τους όμως έγκειται στό γεγονός ότι οι κομμούνες αυτές δημιουργήθηκαν μέ πρωτοβουλία τών ίδιων τών φτωχών αγροτών. Οι Μαχνοβίτες δέν άσκησαν ποτέ τήν παραμικρή πίεση πάνω στούς αγρότες καί περιορίζονταν μόνο στήν προπαγάνδιση τής ιδέας τών ελεύθερων κομμουνών.

Οι κομμούνες δέν δημιουργήθηκαν στή βάση τού παραδείγματος ή τής ιδιοτροπίας, αλλά αποκλειστικά γιά νά ικανοποιήσουν τίς ζωτικές ανάγκες τών αγροτών που ήταν ακτήμονες πρίν απ' τήν επανάσταση καί που, μετά τή νίκη, άρχισαν νά οργανώνουν τήν οικονομική τους ζωή σέ μιά βάση κοινοκτημοσύνης. Δέν είχαν καμιά σχέση μέ τίς ψευδοκομμούνες τού Κ.Κ. όπου δούλευαν μαζί άνθρωποι συγκεντρωμένοι τυχαία, άνθρωποι που σπαταλούσαν τά γεννήματα καί κατέστρεφαν τή γή, άνθρωποι που απολαμβάνοντας τήν Κρατική εύνοια ζούσαν έτσι απ' τήν εργασία αυτών που υποτίθεται ότι εκπαίδευαν πώς νά δουλεύουν. Αυτές ήταν πραγματικές κομμούνες εργασίας τών αγροτών, που, συνηθισμένοι οι ίδιοι νά δουλεύουν, εκτιμούσαν πραγματικά τή δουλειά τους καί τή δουλειά τών άλλων. Οι αγρότες, δούλευαν σ' αυτές τίς κομμούνες πρώτα απ' όλα γιά νά εξασφαλίσουν τό καθημερινό τους ψωμί. Επιπλέον, ο καθένας έβρισκε εκεί τήν ηθική κι υλική υποστήριξη που χρειαζόταν. Οι αρχές τής αδελφοσύνης καί τής ισότητας διαπότιζαν όλες τίς κομμούνες. Όλοι — άντρες, γυναίκες καί παιδιά — δούλευαν σύμφωνα μέ τίς ικανότητές τους. Τήν οργανωτική δουλειά αναλάμβαναν 1 - 2 σύντροφοι που, αφού τήν τελείωναν, αναλάμβαναν τά υπόλοιπα καθήκοντα μαζί μέ τά άλλα μέλη τής κομμούνας. Είναι ολοφάνερο ότι αυτές οι κομμούνες όφειλαν τά χαρακτηριστικά τους αυτά στό εργατικό περιβάλλον μέσα στό οποίο αναπτύχθηκαν καί στό ότι η εξέλιξή τους

ακολούθησε μιά φυσική πορεία.

Ωστόσο, αυτά τά σπέρματα τού ελεύθερου κομμουνισμού δέν αντιπροσώπευαν όλη τή δημιουργική, οικονομική καί κοινωνική δραστηριότητα τών αγροτών. Αντίθετα, αναπτύσσονταν αργά καί βαθμιαία, ενώ η πολιτική κατάσταση απαιτούσε απ' τούς αγρότες άμεση καί γενική επαγρύπνηση. Ήταν απαραίτητο νά ιδρύσουν οργανώσεις που νά ενώνουν πρώτα μιά περιοχή μέ πολλά χωριά καί κατόπιν τίς περιοχές καί τίς περιφέρειες που αποτελούσαν τήν απελευθερωμένη ζώνη. Ήταν απαραίτητο νά βρούν γενικές λύσεις γιά τά διάφορα προβλήματα που απασχολούσαν ολόκληρη τήν περιοχή. Ήταν απαραίτητο νά δημιουργήσουν όργανα κατάλληλα γιά τέτοια καθήκοντα. Κι οι αγρότες κατόρθωσαν νά τά δημιουργήσουν. Τά όργανα αυτά ήταν τά περιφερειακά συνέδρια αγροτών κι εργατών. Στήν περίοδο που η περιοχή παρέμενε ελεύθερη έγιναν τρία τέτοια συνέδρια. Σ' αυτά οι αγρότες ενίσχυσαν τούς μεταξύ τους δεσμούς, κατατοπίστηκαν καί καθόρισαν τά οικονομικά καί πολιτικά καθήκοντα που αντιμετώπιζαν. Στό πρώτο περιφερειακό συνέδριο που έγινε στίς 23 Γενάρη τού 1918, στήν πόλη τής Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα, οι αγρότες συγκέντρωσαν βασικά τήν προσοχή τους στόν κίνδυνο που αντιπροσώπευαν τά κινήματα τού Πετλιούρα καί τού Ντενίκιν.

Οι Πετλιουριστές οργάνωναν ήδη μιά νέα εθνική κυβέρνηση. Χρησιμοποιώντας τό απατηλό σύνθημα "υπεράσπιση τής πατρίδας", έκαναν γενική επιστράτευση, σφίγγοντας έτσι τά δεσμά μιάς νέας σκλαβιάς γύρω απ' τόν επαναστατημένο λαό. Οι επαναστάτες χωρικοί ολόκληρης τής παραλιακής περιοχής τής Αζοφικής αποφάσισαν νά αντιμετωπίσουν δραστικά αυτόν τόν κίνδυνο. Οργάνωσαν αρκετά αποσπάσματα κι επιτροπές καί τά έστειλαν στήν περιοχή που είχε καταλάβει τό Διευθυντήριο τού Πετλιούρα, μέ σκοπό νά εξηγήσουν στίς πλατιές μάζες τήν απάτη τής νέας κρατικής εξουσίας, καλώντας τες νά μήν πειθαρχήσουν σ' αυτή τήν εξουσία, νά μποϊκοτάρουν τήν επιστράτευση καί νά συνεχίσουν τήν εξέγερση μέχρι τήν ανατροπή αυτής τής εξουσίας.

Η αντεπανάσταση τού Ντενίκιν αντιπροσώπευε έναν ακόμα μεγαλύτερο κίνδυνο γιά τήν απελευθερωμένη περιοχή. Είχε κηρύξει τόν πόλεμο σ' ολόκληρη τή Ρώσικη επανάσταση καί σ' όλες της τίς μορφές κι αντιπροσώπευε μιά απ' τίς γενικές αντεπαναστατικές τάσεις που επιδίωκαν τήν παλινόρθωση τής εκθρονισμένης μοναρχίας. Η αντεπανάσταση αυτή έκανε τήν εμφάνισή της μόλις η αριστοκρατία μπόρεσε νά σταθεί ξανά στά πόδια της καί νά εξετάσει τήν κατάσταση γύρω της, μετά τήν πτώση τού Τσαρισμού. Οι στρατηγοί Κορνίλωφ, Καλέντιν, Κρασνώφ, Αλεξέγιεφ, Κολτσάκ καί Ντενίκιν ήταν όλοι ηγέτες τής ίδιας μοναρχικής αντεπανάστασης στή Ρωσία. Ήταν τά ζωντανά απομεινάρια τής έκπτωτης μοναρχίας. Κι άν πολλοί απ' αυτούς κατέφυγαν σέ δημοκρατικά συνθήματα καί πορεύτηκαν κάτω από συνταγματικά λάβαρα, τό έκαναν μόνο γιά λόγους τακτικής. Οι καιροί απαιτούσαν τέτοιες παραχωρήσεις, γιατί μόνον έτσι θά μπορούσαν νά ολοκληρώσουν μέ επιτυχία τίς πρώτες φάσεις τής παλινόρθωσης τής μοναρχίας. Στήν πραγματικότητα τούς ήταν ολότελα ξένη οποιαδήποτε μορφή δημοκρατικού πνεύματος.

Τό Β' περιφερειακό συνέδριο τών αγροτών, εργατών κι ανταρτών έγινε

στό Γκιουλάι-Πολέ 3 βδομάδες μετά τό Α΄ συνέδριο, στίς 12 Φλεβάρη τοῦ 1919. Σ΄ αυτό τό συνέδριο εξετάστηκε διεξοδικά ο κίνδυνος που αντιπροσώπευε γιά τήν απελευθερωμένη περιοχή η επικείμενη αντεπανάσταση τοῦ Ντένικιν. Ο στρατός τοῦ Ντένικιν αποτελούνταν από διάφορα αντεπαναστατικά στοιχεία: πρώην Τσαρικούς αξιωματικούς κι Αυτοκρατορικούς Κοζάκους. Οι χωρικοί είχαν πλήρη συνείδηση τοῦ τί σήμαινε η σύγκρουσή τους μ΄ αυτό τόν στρατό. Πήραν όλα τά αναγκαία μέτρα γιά νά ενισχύσουν τήν αυτοάμυνά τους. Ο επαναστατικός στρατός τών Μαχνοβιτών αριθμούσε εκείνη τήν εποχή γύρω στούς 20.000 εθελοντές πολεμιστές. Αλλά πολλοί απ΄ αυτούς ήταν εξαντλημένοι, μετά από συνεχείς μάχες 5 - 6 μηνών. Επιπλέον, ο στρατός τοῦ Ντένικιν δυνάμωνε συνέχεια, αποτελώντας ένα μεγάλο κίνδυνο γιά τήν ελεύθερη περιοχή. Έτσι τό δεύτερο συνέδριο τών αγροτών, εργατών κι ανταρτών αποφάσισε νά καλέσει τούς κατοίκους τής περιοχής σέ μία δεκάχρονη ε θ ε λ ο ν τ ι κ ή κι ι σ ό τ ι μ η επιστράτευση. Η επιστράτευση θά ήταν εθελοντική καί θά βασιζόταν στή συνείδηση καί τήν καλή θέληση τοῦ καθένα. Η απόφαση τοῦ συνεδρίου δέν είχε άλλο νόημα απ΄ τό νά τονίσει καί νά επικυρώσει μέ τό ηθικό της κύρος, τήν ανάγκη που υπήρχε νά ενισχυθεί ο επαναστατικός στρατός μέ νέους στρατιώτες(3). Η "ισότιμη" επιστράτευση σήμαινε ότι οι αγρότες τών διάφορων χωριών, κωμοπόλεων καί περιφερειών θά αναλάμβαναν νά εκπληρώσουν τό καθήκον τής επάνδρωσης τοῦ στρατοῦ σέ μιά βάση ισοτιμίας.

Μόλις γνωστοποιήθηκαν οι αποφάσεις τοῦ Β΄ συνέδριου στούς χωρικούς τής περιοχής, κάθε χωριό άρχισε νά στέλνει στό Γκιουλάι-Πολέ πλήθη νέων εθελοντών που ήθελαν νά πάνε στό μέτωπο γιά νά πολεμήσουν εναντίον τοῦ Ντένικιν. Ο αριθμός αυτών τών αγωνιστών ήταν τεράστιος. Δυστυχώς όμως, υπήρχε έλλειψη οπλισμού στήν περιοχή, μέ αποτέλεσμα νά μήν μπορούν νά σχηματισθούν έγκαιρα νέα επαναστατικά αποσπάσματα. Αυτή η κατάσταση είχε αναπόφευκτες συνέπειες γιά τήν περιοχή, στή διάρκεια τής γενικής επίθεσης τοῦ Ντένικιν, τόν Ιούνη τοῦ 1919. Θά επανέλθουμε όμως σ΄ αυτό αργότερα.

Γιά τόν συντονισμό τοῦ αγώνα ενάντια στούς Πετλιούρα καί Ντένικιν, γιά τή διατήρηση καί τήν ενίσχυση τών κοινωνικών σχέσεων ανάμεσα στούς εργαζόμενους τής περιοχής, γιά τήν ικανοποίηση τών αναγκών πληροφόρησης καί επικοινωνίας καί, τέλος, γιά τήν υλοποίηση τών διάφορων μέτρων που εγκρίθηκαν απ΄ τό συνέδριο, τό Β΄ συνέδριο ίδρυσε ένα Π ε ρ ι φ ε ρ ε ι α κ ό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο (Σοβιέτ) αγροτών, εργατών κι ανταρτών. Σχηματίστηκε από αντιπροσώπους 32 περιοχών τών επαρχιών τοῦ Αικατερίνοσλαβ καί τής Ταυρίδας κι από αντιπροσώπους τών επαναστατικών αποσπασμάτων. Τό Συμβούλιο αυτό κάλυπτε ολόκληρη τήν ελεύθερη περιοχή. Σκοπός του ήταν η εκτέλεση όλων τών αποφάσεων, οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών καί στρατιωτικών, που ψήφιζε τό συνέδριο καί έτσι ήταν, μέ μιά έννοια, τό ανώτατο εκτελεστικό όργανο ολόκληρου τοῦ κινήματος. Δέν ήταν όμως ένα εξουσιαστικό όργανο. Οι αρμοδιότητές του ήταν καθαρά εκτελεστικές. Ο ρόλος του ήταν νά εκτελεί τίς εντολές καί τίς αποφάσεις τοῦ συνεδρίου τών εργατών καί τών αγροτών. Τό συνέδριο μπορούσε κάθε στιγμή νά τό διαλύσει καί νά σταματήσει τή λειτουργία του.

Μετά τή δημιουργία τού Περιφερειακού Συμβουλίου έγινε πιό έντονη η κοινωνική δραστηριότητα τής περιοχής. Σ' όλες τίς κωμοπόλεις καί τά χωριά εξετάζονταν καί λύνονταν τά προβλήματα που αφορούσαν ολόκληρη τήν περιοχή. Τά κυριότερα απ' αυτά ήταν τό στρατιωτικό πρόβλημα, τό πρόβλημα τού εφοδιασμού σέ τρόφιμα καί τό ζήτημα τής τοπικής αυτοδιεύθυνσης. Μιλήσαμε ήδη γιά τά στρατιωτικά μέτρα που πήραν οι χωρικοί καί που απόβλεπαν στίς ανάγκες τής στιγμής αλλά καί τής περιοχής. Τό πρόβλημα τών προμηθειών που θά εξυπηρετούσαν ολόκληρο τόν πληθυσμό τής περιοχής παρέμενε άλυτο σέ μεγάλη κλίμακα. Αυτό επρόκειτο νά τό λύσει τό Δ' περιφερειακό συνέδριο αγροτών, εργατών, ανταρτών καί στρατιωτών τού Κόκκινου Στρατού, που ορίστηκε γιά τίς 15 Ιούνη τού 1919, αλλά κηρύχτηκε παράνομο απ' τή Σοβιετική εξουσία. Θά μιλήσουμε γι' αυτό αργότερα. Όσο γιά τόν επαναστατικό στρατό, οι χωρικοί ανέλαβαν τόν εφοδιασμό του. Στό Γκιουλάι-Πολέ οργανώθηκε μιά κεντρική αποθήκη τροφοδοσίας τού στρατού, στήν οποία συγκεντρώνονταν τροφές καί ζωοτροφές απ' όλη τήν περιοχή, απ' όπου θά μεταφέρονταν στό μέτωπο.

Όσον αφορά τά όργανα τής κοινωνικής αυτοκυβέρνησης, οι αγρότες κι οι εργάτες ολόκληρης τής περιοχής διαπνέονταν απ' τήν ιδέα τών Ελεύθερων Εργατικών Σοβιέτ. Αντίθετα μέ τά πολιτικά σοβιέτ τών Μπολσεβίκων κι άλλων σοσιαλιστών, τά ελεύθερα σοβιέτ τών αγροτών κι εργατών αποτελούσαν όργανα τής κοινωνικοοικονομικής αυτοδιεύθυνσης. Τό κάθε σοβιέτ δέν υπήρχε παρά γιά νά πραγματοποιεί τή θέληση τών ντόπιων εργατών καί τών οργανώσεών τους. Τά τοπικά σοβιέτ εγκαθίδρυαν αναπόφευκτους δεσμούς μεταξύ τους, δημιουργώντας έτσι μεγαλύτερες οικονομικές κι εδαφικές σχέσεις, όργανα τής λαϊκής αυτοδιεύθυνσης.

Παρόλα αυτά, η συνεχής εμπόλεμη κατάσταση σ' ολόκληρη τήν περιοχή έκανε πολύ δύσκολη τή δημιουργία καί τή λειτουργία αυτών τών οργάνων κι η οργάνωση δέν αναπτύχθηκε ώς τίς λογικές της συνέπειες.

Τά γενικά καταστατικά τών Ελεύθερων Σοβιέτ τών αγροτών κι εργατών δέν δημοσιεύτηκαν νωρίτερα απ' τά 1920. Πρίν απ' αυτή τήν ημερομηνία, οι γενικές αρχές αυτών τών σοβιέτ εμφανίστηκαν στή "Διακήρυξη" τού επαναστατικού στρατιωτικού συμβουλίου τού Μαχνοβίτικου στρατού, στό κεφάλαιο που ήταν αφιερωμένο στό σύστημα τών Ελεύθερων Σοβιέτ.

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι τεράστιες μάζες τών αγροτών καί μερικοί εργάτες, μόλις απελευθερώθηκαν απ' τό καθεστώς τού Αταμάνου κι από κάθε άλλη εξουσία, ανέλαβαν τό τεράστιο καθήκον τής δημιουργίας μιάς νέας ζωής στή θεωρία καί στήν πράξη. Βλέπουμε ότι, άν καί περικυκλωμένες από παντού, από διάφορες εχθρικές δυνάμεις, οι εργαζόμενες μάζες πήραν υγιή καί λογικά μέτρα γιά νά υπερασπίσουν τήν περιοχή τους καί τήν σπίθα τής ελευθερίας που είχε ανάψει εκεί. Η δημιουργία μιάς ολόκληρης σειράς από ελεύθερες κομμούνες, η επιθυμία νά δημιουργηθούν όργανα κατάλληλα γιά τήν κοινωνική κι οικονομική αυτοδιεύθυνση, ήταν τά πρώτα βήματα τών αγροτών κι εργατών γιά τή δημιουργία μιάς ελεύθερης κι ανεξάρτητης ζωής. Δέν χωρεί καμιά αμφιβολία ότι ολόκληρη η μάζα τών εργαζόμενων, άν διατηρούσε τήν ελευθερία της, θά είχε ακολουθήσει αυτό τό δρόμο καί θά είχε ολοκληρώσει αυτή τήν δημιουργία, πλουτίζοντάς την μέ υγιή, αυθεντικά καί συνετά στοιχεία καί βάζοντας έτσι τά θεμέλια

γιά μιά πραγματικά ελεύθερη εργατική κοινωνία.

Ήδη όμως ο θανάσιμος εχθρός τής ελευθερίας καί τού προλεταριάτου, η Εξουσία, πλησίαζε τήν περιοχή. Απ' τό βορρά κατέβαινε ο Κρατικός στρατός τών Μπολσεβίκων Κομμουνιστών καί από νοτιοανατολικά, ο στρατός τού Στρατηγού Ντένικιν.

Πρώτος έφτασε ο Ντένικιν. Απ' τήν περίοδο κιόλας τής πάλης τών χωρικών ενάντια στόν Αταμάνο κι ιδιαίτερα τίς πρώτες μέρες μετά τήν πτώση του, είχαν διεισδύσει στήν Ουκρανία διάφορα αντεπαναστατικά αποσπάσματα που διοικούνταν απ' τόν Στρατηγό Σκούρο καί προχωρώντας κατά μήκος τών ποταμών Δόν καί Κουβάν, είχαν πλησιάσει στό Πολόγκι καί τό Γκιουλάι-Πολέ. Αυτή ήταν η πρώτη απειλή τής νέας αντεπανάστασης ενάντια στήν απελευθερωμένη περιοχή. Φυσικά ο Μαχνοβίτικος επαναστατικός στρατός μετακίνησε τίς δυνάμεις του πρός αυτή τήν διεύθυνση. Εκείνη τήν εποχή αποτελούνταν από αρκετά συντάγματα πεζικού κι ιππικού, πολύ καλά οργανωμένα. Τό πεζικό ήταν εξοπλισμένο μ' έναν ασυνήθιστο καί πρωτότυπο τρόπο. Κινούνταν όπως τό ιππικό μέ τήν βοήθεια τών αλόγων, όχι όμως έφιπποι, αλλά μέ ελαφρές άμαξες μέ σούστες, τίς Τ α τ σ ά ν κ α, όπως τίς λένε στή Ν. Ουκρανία. Έτσι ταξίδευαν συνήθως, σέ μονή ή διπλή σειρά, καλπάζοντας γρήγορα μαζί μέ τό ιππικό καί καλύπτοντας **40 - 50** μίλια τή μέρα, ή, άν ήταν απαραίτητο, **60 - 70** μίλια.

Ο Ντένικιν πόνταρε στή γενικότερη κατάσταση σύγχυσης που επικρατούσε στήν Ουκρανία κι ειδικά στή σύγκρουση μεταξύ τού Διευθυντηρίου τού Πετλιούρα καί τών Μπολσεβίκων' έλπιζε νά καταλάβει τό μεγαλύτερο μέρος τής Ουκρανίας χωρίς μεγάλη δυσκολία καί νά εδραιώσει τό μέτωπό του, στίς αρχές τουλάχιστον, πέρα απ' τά βόρεια σύνορα τής επαρχίας τού Αικατερίνοσλαβ. Αλλά χωρίς νά τό περιμένει βρέθηκε αντιμέτωπος μέ τόν καλά οργανωμένο κι αποφασιστικό στρατό τών Μαχνοβιτών επαναστατών. Μετά από μερικές μάχες, τ' αποσπάσματα τού Ντένικιν αναγκάστηκαν νά υποχωρήσουν πρός τήν κατεύθυνση τού ποταμού Δόν καί τής Αζοφικής θάλασσας. Σέ μικρό χρονικό διάστημα όλη η περιοχή απ' τό Πολόγκι ώς τή θάλασσα είχε απελευθερωθεί. Οι Μαχνοβίτες κατέλαβαν αρκετούς σημαντικούς σιδηροδρομικούς σταθμούς καί τίς πόλεις Μπερντιάνσκ καί Μαριουπόλ. Ήταν τότε, τό Γενάρη τού **1919**, που συγκροτήθηκε τό πρώτο μέτωπο εναντίον τού Ντένικιν — ένα μέτωπο όπου ο Μαχνοβίτικος στρατός **6** ολόκληρους μήνες αναχαίτιζε τόν αντεπαναστατικό χείμαρρο που ξεχυνόταν απ' τόν Καύκασο. Αυτό τό μέτωπο επεκτάθηκε αργότερα πάνω από **60** μίλια στά ανατολικά καί βορειοανατολικά τού Μαριουπόλ.

Οι μάχες σ' αυτό τό μέτωπο ήταν πεισματικές κι άγριες. Οι δυνάμεις τού Ντένικιν, μιμούμενες τούς Μαχνοβίτες, χρησιμοποιούσαν τακτικές τών ανταρτών. Τά αποσπάσματα τού ιππικού τους διείσδυαν βαθιά στήν περιοχή καί μετά ξεχύνονταν ξαφνικά καταστρέφοντας, καίγοντας καί σκοτώνοντας ώς εκεί που μπορούσαν νά φτάσουν' έπειτα εξαφανίζονταν γιά νά εμφανιστούν ξαφνικά κάπου αλλού, προκαλώντας παρόμοιες καταστροφές. Απ' αυτές τίς επιδρομές υπέφεραν αποκλειστικά οι εργαζόμενοι. Οι δυνάμεις τού Ντένικιν εκδικούνταν έτσι τούς χωρικούς γιατί βοηθούσαν τόν επαναστατικό στρατό καί γιατί αντιμετώπιζαν εχθρικά τούς αντεπαναστάτες. Μ' αυτό τόν τρόπο έλπιζαν ότι θά προκαλούσαν μιάν αντίδραση ε-

ναντίον τής επανάστασης. Τό ίδιο υπέφερε κι ο Εβραϊκός πληθυσμός που εδώ καί πάρα πολύ καιρό ζούσε σέ ανεξάρτητες παροικίες στήν περιοχή τής Αζοφικής. Σέ κάθε επιδρομή τους τ' αποσπάσματα τού Ντένικιν έσφαζαν Εβραίους, προσπαθώντας μ' αυτό τόν τρόπο νά προκαλέσουν ένα Αντισημιτικό κίνημα που θά προετοίμαζε τό έδαφος γιά τήν τελική τους εισβολή στήν Ουκρανία. Σημαντικό ρόλο σ' αυτές τίς αντεπαναστατικές επιδρομές έπαιξε ο Στρατηγός Σκούρο.

Παρόλα αυτά, γιά πάνω από 4 μήνες, ο στρατός τού Ντένικιν, παρά τήν καλή εκπαίδευση καί τόν καλό εξοπλισμό του καί παρά τίς άγριες επιθέσεις του, δέν μπορούσε νά νικήσει τόν επαναστατικό στρατό που διαπνεόταν από επαναστατικό πάθος κι ήταν τό ίδιο ικανός στόν ανταρτοπόλεμο. Αντίθετα, ο Στρατηγός Σκούρο δέχτηκε πολλές φορές τέτοια πλήγματα απ' τά Μαχνοβίτικα αποσπάσματα, που μόνο οι γρήγορες οπισθοχωρήσεις από 50 ώς 90 μίλια πρός τό Ταγκανρόγκ καί τό Ροστόβ, τόν έσωσαν απ' τήν καταστροφή. Σ' αυτή τήν περίοδο οι Μαχνοβίτες προέλασαν τουλάχιστον 5 - 6 φορές ώς τά τείχη τού Ταγκανρόγκ. Τό μίσος κι η λύσσα τών αξιωματικών τού Ντένικιν γιά τούς Μαχνοβίτες πήραν απίστευτες μορφές. Υπόβαλλαν σέ βασανιστήρια τούς Μαχνοβίτες αιχμάλωτους, τούς κομμάτιαζαν μέ οβίδες κι υπήρξαν περιπτώσεις που έψησαν τούς αιχμάλωτους ζωντανούς πάνω σέ φύλλα από πυρακτωμένο σίδερο(4).

Σ' αυτό τόν αδυσώπητο, τετράμηνο αγώνα, τό στρατιωτικό ταλέντο τού Μάχνο αποκαλύφτηκε ξεκάθαρα. Αναγνωρίστηκε σάν σπουδαίος στρατιωτικός ηγέτης ακόμα κι απ' τούς εχθρούς του, τούς οπαδούς τού Ντένικιν. Αυτό, βέβαια, δέν εμπόδισε τόν Στρατηγό Ντένικιν νά προσφέρει μισό εκατομμύριο ρούβλια γιά τό κεφάλι τού Μάχνο.

Ο επαναστατικός ξεσηκωμός υπήρξε μιά απόπειρα τών λαϊκών μαζών νά υλοποιήσουν τίς απραγματοποίητες επιδιώξεις τής Ρώσικης επανάστασης. Η εξέγερση ήταν οργανική συνέχεια τού μαζικού κινήματος τών εργατών κι αγροτών τού Οκτώβρη τού 1917 κι ωθούνταν απ' τούς ίδιους στόχους μ' αυτό καί τό διαπότιζε μιά βαθιά αίσθηση αδελφοσύνης μέ τούς εργαζόμενους όλων τών εθνικοτήτων καί όλων τών περιοχών. Ας περιγράψουμε ένα χαρακτηριστικό περιστατικό. Στίς αρχές τού 1919, οι Μαχνοβίτες επαναστάτες, αφού απώθησαν τό στρατό τού Ντένικιν ώς τή θάλασσα τής Αζοφικής, μετά από σκληρή μάχη βρέθηκαν μέ λάφυρα 100 φορτία σιταριού. Η πρώτη σκέψη τού Μάχνο καί τού επιτελείου τού επαναστατικού στρατού ήταν νά τά στείλουν στούς εργάτες τής Μόσχας καί τής Πετρούπολης που λιμοκτονούσαν. Αυτή η ιδέα έγινε δεκτή μέ ενθουσιασμό απ' όλους τούς επαναστάτες. Τά 100 φορτία στάλθηκαν στήν Πετρούπολη καί στή Μόσχα συνοδευόμενα από μιά αντιπροσωπεία Μαχνοβιτών, που τήν υποδέχτηκε πολύ θερμά τό Σοβιέτ τής Μόσχας.

* * *

Οι Μπολσεβίκοι μπήκαν στήν περιοχή τής Μαχνοβτσίνα πολύ αργότερα απ' τόν Ντένικιν. Οι Μαχνοβίτες επαναστάτες πολεμούσαν ήδη 3 μήνες μέ τόν Ντένικιν' τόν είχαν διώξει απ' τήν περιοχή τους κι είχαν σταθεροποιήσει τή ζώνη άμυνάς τους στά ανατολικά τού Μαριουπόλ, όταν έφτασε στό

Σινελνίκοβο η πρώτη Μπολσεβίκικη μεραρχία, μέ διοικητή τόν Ντιμπένκο.

Στή φάση αυτή ο ίδιος ο Μάχνο, καθώς κι ολόκληρο τό επαναστατικό κίνημα, ήταν ουσιαστικά άγνωστος στούς Μπολσεβίκους. Μέχρι τότε είχε αναφερθεί στό Κομμουνιστικό τύπο — στή Μόσχα καί στίς επαρχίες — σάν ένας τολμηρός επαναστάτης που υπόσχονταν πολλά γιά τό μέλλον. Η πάλη του μέ τόν Σκοροπάντσκι καί κατόπιν μέ τόν Πετλιούρα καί τόν Ντενίκιν τού εξασφάλισαν τήν ευμένεια τών Μπολσεβίκων ηγετών. Δέν είχαν καμιά αμφιβολία ότι τά Μαχνοβίτικα επαναστατικά αποσπάσματα, που είχαν πολεμήσει ενάντια σέ τόσες διαφορετικές αντεπαναστάσεις στήν Ουκρανία, θά ενσωματώνονταν στόν Κόκκινο Στρατό. Συνακόλουθα, εξυμνούσαν τόν Μάχνο προκαταβολικά καί τού αφιέρωναν ολόκληρες στήλες στίς εφημερίδες τους, χωρίς νά τόν έχουν γνωρίσει. Η πρώτη συνάντηση ανάμεσα στή Μπολσεβίκικη στρατιωτική διοίκηση καί τόν Μάχνο έγινε τό Μάρτη τού 1919, μέσα στό ίδιο κλίμα επαίνων καί καλής θέλησης. Τόν κάλεσαν αμέσως νά προσχωρήσει μέ όλα τ' αποσπάσματά του στόν Κόκκινο Στρατό γιά νά δημιουργήσουν ένα ενιαίο μέτωπο πάλης ενάντια στόν Ντενίκιν. Οι πολιτικές κι ιδεολογικές διαφορές μεταξύ Μπολσεβίκων καί Μαχνοβιτών αγροτών θεωρήθηκαν απόλυτα φυσικές καί σέ καμιά περίπτωση δέν θεωρήθηκαν εμπόδιο γιά μιά ένωση, στή βάση ενός κοινού σκοπού. Οι Μπολσεβίκοι άφησαν νά εννοηθεί ότι δέν θά παραβιάζονταν τά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τού επαναστατικού στρατού.

Ο Μάχνο καί τό επιτελείο τού επαναστατικού στρατού είχαν πλήρη συνείδηση τού γεγονότος ότι η άφιξη τών Κομμουνιστικών αρχών αποτελούσε μιά νέα απειλή γιά τήν ελευθερία τής περιοχής· τήν είδαν σάν προάγγελο μιάς νέας μορφής εμφυλίου πολέμου. Αλλά ούτε ο Μάχνο ούτε τό επιτελείο τού στρατού, ούτε τό Περιφερειακό Συμβούλιο ήθελαν αυτό τόν πόλεμο, που ίσως νά αποδείχνονταν μοιραίος γιά ολόκληρη τήν Ουκρανική επανάσταση. Δέν ξεχνούσαν τήν αντεπανάσταση που, απροκάλυπτη καί καλά οργανωμένη, πλησίαζε απ' τόν Δόν καί τόν Κουβάν καί μέ τήν οποία μιά μόνο σχέση ήταν δυνατή: η ένοπλη σύγκρουση. Ο κίνδυνος αυτός μεγάλωνε μέρα μέ τή μέρα. Οι επαναστάτες διατηρούσαν κάποια ελπίδα ότι η σύγκρουσή τους μέ τούς Μπολσεβίκους θά περιορίζονταν στήν ιδεολογική σφαίρα, οπότε μπορούσαν νά είναι εντελώς σίγουροι γιά τήν ασφάλεια τής περιοχής τους, γιατί η δύναμη τών επαναστατικών ιδεών μαζί μέ τήν επαναστατική κοινή συνείδηση τών αγροτών καί τήν περιφρόνηση που έδειχναν απέναντι σέ στοιχεία ξένα πρός τό ελεύθερο κίνημά τους, ήταν η καλύτερη εγγύηση γιά τήν ελευθερία τής περιοχής. Σύμφωνα μέ τή γνώμη όλων τών ηγετών τής εξέγερσης, ήταν αναγκαία γιά τό κίνημα η συγκέντρωση όλων τών δυνάμεων ενάντια στήν μοναρχική αντεπανάσταση κι ο παραγκωνισμός τού ζητήματος τών ιδεολογικών διαφωνιών μέ τούς Μπολσεβίκους, γιά μετά τό ξεκαθάρισμα τής αντεπανάστασης. Μέσα σ' αυτό τό πλαίσιο πραγματοποιήθηκε η ένωση τών Μαχνοβιτών μέ τόν Κόκκινο Στρατό. Θά δούμε στή συνέχεια πως οι ηγέτες τής Μαχνοβτσίνα έπεσαν έξω, ελπίζοντας ότι θά βρούν στούς Μπολσεβίκους μόνο ιδεολογικούς αντιπαλους. Δέν υπολόγισαν τό γεγονός ότι είχαν νά κάνουν μέ ατόφιους καί βίαιους κρατιστές. Λάθη που δέν οδηγούν σέ καταστροφή μπορεί ν' αποδειχτούν χρήσιμα. Κι αυτό τό λάθος ωφέλησε κάπως τούς Μαχνοβίτες.

Ο επαναστατικός στρατός έγινε τμήμα τού Κόκκινου Στρατού μέ τούς εξής όρους: α) ο επαναστατικός στρατός θά διατηρήσει ακέραια τήν εσωτερική του οργάνωση· β) θά δέχεται πολιτικούς κομμισάριους διορισμένους απ' τήν Κομμουνιστική εξουσία· γ) θά υπακούει στήν ανώτατη Κόκκινη διοίκηση μόνο σέ καθαρά στρατιωτικά θέματα· δ) δέν θά μπορεί ν' ανακληθεί απ' τό μέτωπο εναντίον τού Ντένικιν· ε) ο εξοπλισμός κι ο επισιτισμός του θά είναι ίδιος μέ τού Κόκκινου Στρατού· στ) θά διατηρήσει τήν ονομασία του σάν Επαναστατικός Στρατός καί τή μαύρη σημαία του.

Ο Μαχνοβίτικος επαναστατικός στρατός ήταν οργανωμένος σύμφωνα μέ τρείς θεμελιώδεις αρχές: τήν ελεύθερη στρατολόγηση, τήν αρχή τής εκλογής καί τήν αυτοπειθαρχία.

Η ε θ ε λ ο ν τ ι κ ή σ τ ρ α τ ο λ ό γ η σ η σήμαινε ότι ο στρατός αποτελούνταν μόνον από επαναστάτες μαχητές που κατατάσσονταν εθελοντικά.

Η α ρ χ ή τ ή ς ε κ λ ο γ ή ς σήμαινε ότι οι διοικητές όλων τών μονάδων τού στρατού, συμπεριλαμβανομένου καί τού επιτελείου, καθώς κι όλοι όσοι είχαν άλλα αξιώματα στό στρατό, ή εκλέγονταν ή γίνονταν δεκτοί μετά από απόφαση τών επαναστατών τής συγκεκριμένης μονάδας ή ολόκληρου τού στρατού.

Η α υ τ ο π ε ι θ α ρ χ ί α σήμαινε ότι όλοι οι πειθαρχικοί κανονισμοί συντάσσονταν από επιτροπές επαναστατών καί μετά υποβάλλονταν στίς γενικές συνελεύσεις τών διάφορων μονάδων· εφόσον εγκρίνονταν, η αυστηρή τήρησή τους στηριζόταν στήν προσωπική υπευθυνότητα κάθε επαναστάτη καί κάθε διοικητή.

Όλες αυτές τίς αρχές τίς διατήρησε ο Μαχνοβίτικος στρατός, όταν ενώθηκε μέ τόν Κόκκινο Στρατό. Στήν αρχή ονομάστηκε Τρίτη Ταξιαρχία, μετά Πρώτη Επαναστατική Ουκρανική Μεραρχία κι αργότερα "Επαναστατικός Στρατός τής Ουκρανίας (Μαχνοβίτικος)." Όλα τά πολιτικά ζητήματα αποκλείστηκαν απ' τή συμμαχία, που παρέμεινε αποκλειστικά στρατιωτική. Σάν αποτέλεσμα, η ζωή τής περιοχής, η κοινωνική κι επαναστατική της ανάπτυξη, συνέχισαν ν' ακολουθούν τόν ίδιο δρόμο — τό δρόμο τής αυτενέργειας τών εργαζόμενων, που δέν επέτρεπε σέ καμιά εξουσία νά μπεί στήν περιοχή. Θά δούμε αργότερα ότι αυτός ήταν κι ο μοναδικός λόγος τής ένοπλης επίθεσης τών Μπολσεβίκων ενάντια σ' αυτή τήν περιοχή.

Μετά τή δημιουργία τού Περιφερειακού Συμβουλίου, τό Φλεβάρη τού 1919, η περιοχή διατηρούσε μιά σταθερή ενότητα. Η ιδέα τών ελεύθερων εργατικών σοβιέτ έφτασε ώς τίς πιό απομακρυσμένες πόλεις τής περιοχής. Οι συνθήκες τής εποχής έκαναν νά προχωράει αργά η δημιουργία αυτών τών σοβιέτ, αλλά δέν κλόνιζαν τήν πίστη τών χωρικών σ' αυτή τήν ιδέα, που τήν έβλεπαν σάν τή μόνη σταθερή βάση γιά τή δημιουργία μιάς πραγματικά ελεύθερης κοινότητας. Τόν ίδιο καιρό εμφανίστηκε τό πρόβλημα τής άμεσης κι αρραγούς ενότητας αγροτών κι εργατών πόλης. Μιά τέτοια ενότητα θά έπρεπε νά οικοδομηθεί άμεσα μέ τίς οργανώσεις τών εργατών, χωρίς τήν παρεμβολή Κρατικών οργάνων. Αυτή η ενότητα ήταν αναγκαία γιά τήν εδραίωση καί τήν παραπέρα ανάπτυξη τής επανάστασης. Οι αγρότες είχαν συνειδητοποιήσει πως η επίτευξη τής ενότητας θά προκαλούσε αναπόφευκτα μιά σύγκρουση μέ τό Κράτος καί τό κυβερνητικό Κόμμα,

που φυσικά δέν θά παραιτούνταν απ' τήν εξουσία τους πάνω στίς μάζες, χωρίς μάχη. Παρόλα αυτά, οι αγρότες δέν αντιλαμβάνονταν πόσο σοβαρός ήταν αυτός ο κίνδυνος, γιατί νόμιζαν ότι άν ήταν ενωμένοι μέ τούς εργάτες, θά μπορούσαν εύκολα νά αψηφήσουν οποιαδήποτε πολιτική εξουσία. Καί πάνω απ' όλα ήταν εντελώς αντίθετοι μέ κάθε μορφή ένωσης μέ τούς εργάτες που δέν ήταν άμεση καί που δέν οδηγούσε στήν απώθηση τής εξουσίας καί συνακόλουθα στήν αντίσταση εναντίον της. Γιατί αυτή ακριβώς η μορφή ένωσης μεταξύ πόλης καί χωριού εξασφάλιζε τήν εδραίωση καί τήν παραπέρα ανάπτυξη τής επανάστασης. "Εργάτη, δώσε μας τό χέρι" — αυτό ήταν τό κάλεσμα τών επαναστατών αγροτών τού Γκιουλάϊ-Πολέ πρός τήν πόλη. Γιά τούς χωρικούς τής απελευθερωμένης περιοχής μόνο αυτό τό κάλεσμα είχε νόημα. Στά χωριά τους ήταν εντελώς ελεύθεροι' μπορούσαν νά διαθέσουν ελεύθερα τόν εαυτό τους καί τό προϊόν τής δουλειάς τους. Φυσικά ήθελαν νά δούν τούς εργάτες τής πόλης στήν ίδια κατάσταση κι επιδίωξαν νά τούς πλησιάσουν άμεσα, αποφεύγοντας κάθε πολιτική, κυβερνητική ή άλλη μή παραγωγική οργάνωση, απ' αυτές που τόσα βάσανα τούς είχαν προκαλέσει στό παρελθόν. 'Ηθελαν επίσης νά τούς πλησιάσουν μέ τόν ίδιο τρόπο κι οι εργάτες.

Νά πώς ανακινήθηκε καί συζητήθηκε τό πρόβλημα τής ένωσης μέ τούς εργάτες πόλης, μέχρι που τελικά έγινε στόχος ολόκληρης τής επαναστατικής περιοχής.

Είναι φανερό ότι μπροστά σέ τέτοιες θέσεις, τά πολιτικά κόμματα δέν μπορούσαν νά έχουν καμιά επιτυχία στήν περιοχή. 'Οποτε εμφανίζονταν μέ κρατικά πλάνα οργάνωσης, γίνονταν δεκτοί ψυχρά, αδιάφορα καί κάποτε εχθρικά, σάν άνθρωποι που ήλθαν απρόσκλητοι ν' ανακατευτούν στίς υποθέσεις τών άλλων. Οι εκπρόσωποι τής Κομμουνιστικής εξουσίας που διεισδυσαν σ' όλα τά μέρη τής περιοχής, αντιμετωπίστηκαν σάν ξένοι καί παρείσακτοι.

Αρχικά οι Μπολσεβίκοι έλπιζαν ότι θά απορροφούσαν τούς Μαχνοβίτες μέσα στίς τάξεις τού Μπολσεβικισμού. Μάταιες ελπίδες. Οι επαναστατικές μάζες ακολουθούσαν πεισματικά τόν δικό τους δρόμο. Δέν ήθελαν νά έχουν καμιά σχέση μέ τά κυβερνητικά όργανα τών Μπολσεβίκων. Σέ ορισμένα μέρη ένοπλοι χωρικοί έδιωχναν τίς "'Εκτακτες Επιτροπές" (Τσεκ ά) απ' τά χωριά τους καί στό Γκιουλάϊ-Πολέ οι Κομμουνιστές ούτε κάν τόλμησαν νά ιδρύσουν τέτοιο όργανο. Αλλού οι προσπάθειές τους νά επιβάλλουν τά Κομμουνιστικά όργανα είχαν σάν αποτέλεσμα αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ πληθυσμού κι αρχών, που βρέθηκαν σέ δύσκολη θέση.

Τότε ήταν που οι Μπολσεβίκοι άρχισαν έναν οργανωμένο αγώνα ενάντια στή Μαχνοβτσίνα, πολεμώντας την τόσο σάν ιδέα όσο καί σάν κοινωνικό κίνημα.

'Αρχισαν μέ μιά οργανωμένη καμπάνια στόν τύπο. Ο Κομμουνιστικός τύπος άρχισε ν' αντιμετωπίζει τό Μαχνοβίτικο κίνημα σάν ένα κίνημα Κουλάκων (πλούσιων χωρικών), καί νά χαρακτηρίζει τά συνθήματά του αντεπαναστατικά καί τή δράση του επιζήμια γιά τήν επανάσταση.

Απ' τίς εφημερίδες καί απ' τήν κεντρική εξουσία εκτοξεύονταν άμεσες απειλές πρός τά στελέχη τού κινήματος. Η περιοχή αποκλείστηκε τελείως. 'Ολοι οι επαναστάτες αγωνιστές που έφευγαν απ' τό Γκιουλάϊ-Πολέ ή επέ-

στρεφαν σ' αυτό συλλαμβάνονταν. Οι προμήθειες σέ πολεμοφόδια καί σφαίρες μειώθηκαν σημαντικά. Όλα αυτά ήταν ένας κακός οιωνός.

Στίς 10 Απρίλη 1917, τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο συγκάλεσε τό Γ' περιφερειακό συνέδριο αγροτών, εργατών κι ανταρτών. Σκοπός τού συνεδρίου ήταν νά καθορίσει τά άμεσα καθήκοντα καί νά εξετάσει τίς προοπτικές τής επαναστατικής ζωής στήν περιοχή. Στίς εργασίες τού συνεδρίου πήραν μέρος οι αντιπρόσωποι 72 περιφερειών, που εκπροσωπούσαν πάνω από 2 εκατομμύρια ανθρώπους. Οι εργασίες αυτές πραγματοποιήθηκαν μέσα σέ ζωηρή ατμόσφαιρα. Λυπάμαι που δέν έχω αντίγραφα τών πρακτικών, γιατί μέσα απ' αυτά θά φαινόταν καθαρά μέ πόση σοφία καί διαύγεια επιδίωκε ο λαός τή δική του επαναστατική πορεία καί τίς δικές του λαϊκές μορφές γιά μιά νέα ζωή. Πρός τό τέλος τών εργασιών του τό Συνέδριο έλαβε ένα τηλεγράφημα απ' τόν Ντιμπένκο, διοικητή τής μεραρχίας τών Μπολσεβίκων, που κήρυσσε εκτός νόμου τούς οργανωτές τού Συνεδρίου κι αντεπαναστατικό τό ίδιο τό Συνέδριο.

Αυτή ήταν η πρώτη επίθεση τών Μπολσεβίκων εναντίον τής ελευθερίας τής περιοχής. Ολόκληρο τό Συνέδριο κατάλαβε πολύ καλά τή σημασία αυτής τής επίθεσης κι αμέσως έβγαλε ένα αγανακτισμένο ψήφισμα διαμαρτυρίας εναντίον της. Η διαμαρτυρία τυπώθηκε αμέσως καί μοιράστηκε στούς αγρότες καί τούς εργάτες τής περιοχής. Λίγες ημέρες αργότερα τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τής περιοχής έδωσε μιά εκτεταμένη απάντηση στήν Κομμουνιστική εξουσία (στό πρόσωπο τού Ντιμπένκο) στήν οποία τονιζόταν ο ρόλος τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ στήν επανάσταση καί ξεσκεπάζονταν αυτοί που στήν πραγματικότητα δρούσαν αντεπαναστατικά. Αυτή η απάντηση διαγράφει τίς θέσεις καί τών δυό πλευρών καί τήν παραθέτουμε αυτούσια:

ΑΝΤΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ;

Ο "σύντροφος" Ντιμπένκο χαρακτηρίζει αντεπαναστατικό τό Συνέδριο που έγινε στίς 10 Απρίλη στό Γκιουλάι-Πολέ καί βγάζει τούς οργανωτές του εκτός νόμου. Κατά τή γνώμη του θά έπρεπε νά τούς επιβληθούν οι πιό αυστηρές ποινές. Παραθέτουμε τό τηλεγράφημά του κατά λέξη:

"Νοβοαλεξέγιεφκα, Νο. 283, 10 Απρίλη, ώρα 2.45 μ.μ. Πρός τόν Σύντροφο Μπάτκο Μάχνο, πρός τό Γενικό Επιτελείο τής Μεραρχίας τού Αλεξαντρόφσκ. Αντίγραφο πρός τήν Βολνοβάκα, Μαριουπόλ, γιά νά μεταβιβαστεί στό Σύντροφο Μάχνο. Αντίγραφο πρός τό Σοβιέτ τού Γκιουλάι-Πολέ:

"Κάθε Συνέδριο που συγκαλείται στ' όνομα τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Γενικού Επιτελείου, τό οποίο έχει τώρα διαλυθεί μέ δική μου διαταγή, θεωρείται καθαρά αντεπαναστατικό καί οι οργανωτές του θά τιμωρούνται μέ τίς πιό αυστηρές ποινές, καί θά κηρύσσονται εκτός νόμου. Διατάζω νά γίνουν αμέσως οι απαραίτητες ενέργειες ώστε νά μήν χρειαστεί η λήψη τέτοιων μέτρων. Υπογραφή: Ν τ ι μ π έ ν κ ο."

Πρίν ο "σύντροφος" Ντιμπένκο χαρακτηρίσει τ ό σ υ ν έ δ ρ ι ο α ν τ ε π α ν α σ τ α τ ι κ ό, δέν έκανε κάν τόν κόπο νά μάθει από ποιόν καί γιά ποιό σκοπό συγκλήθηκε αυτό τό συνέδριο. Έτσι λέει ότι συγκλήθηκε απ' τό διαλυμένο Επαναστατικό Επιτελείο τού Γκιουλάι-Πολέ, ενώ στήν πραγματικότητα συγκλήθηκε απ'

τὴν Εκτελεστικὴ Επιτροπὴ τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου. Συνακόλουθα, έχοντας συγκαλέσει τὸ συνέδριο, τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου δὲν ξέρουν ἀν κηρύχθηκαν εκτὸς νόμου ἢ ἀν τὸ συνέδριο θεωρεῖται αντεπαναστατικὸ απ' τὸ "Σύντροφο" Ντιμπένκο.

Ἀν είναι ἐτσι τὰ πράγματα, επιτρέψτε μας νὰ εξηγήσουμε στὴν "Εξοχότητά σας" ἀπὸ ποιὸν καὶ γιὰ ποιὸν σκοπὸ συγκλήθηκε αυτὸ τὸ συνέδριο — τὸ κατὰ τὴ γνώμη σας αντεπαναστατικὸ — κι ίσως τότε νὰ μὴ φαίνεται τόσο τρομερὸ όσο τὸ παρουσιάζετε.

Ὅπως κιόλας είπαμε, τὸ Συνέδριο συγκλήθηκε απ' τὴν Εκτελεστικὴ Επιτροπὴ τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς περιοχῆς τοῦ Γκιουλάϊ-Πολὲ καὶ στὸ ίδιο τὸ Γκιουλάϊ-Πολέ, στὶς 10 Απρίλη. Ἠταν τὸ Γ' Περιφερειακὸ Συνέδριο τοῦ Γκιουλάϊ-Πολὲ καὶ σκοπός του ήταν νὰ καθορίσει τὴν μελλοντικὴ ελεύθερη διοίκηση τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου. (Βλέπετε, "Σύντροφε" Ντιμπένκο, είχαν κιόλας γίνει 3 τέτοια "αντεπαναστατικά" συνέδρια.) Γεννιέται τώρα ένα ερώτημα' από ποὺ προέρχεται τὸ Επαναστατικὸ Στρατιωτικὸ Συμβούλιο καὶ ποιὸς ήταν ο σκοπὸς τῆς δημιουργίας του; Ἀν δὲν τὸ ξέρετε ήδη αυτό, "Σύντροφε" Ντιμπένκο, θὰ σᾶς τὸ ποῦμε εμεῖς. Τὸ Περιφερειακὸ Επαναστατικὸ Στρατιωτικὸ Συμβούλιο σχηματίστηκε μετὰ από απόφαση τοῦ Β' Συνέδριου, που έγινε στὸ Γκιουλάϊ-Πολὲ στὶς 12 Φλεβάρη αυτῆς τῆς χρονιάς (όπως βλέπετε έγινε πολὺ παλιὰ όταν δὲν είσαστε κὰν ακόμα εδῶ). Τὸ Συμβούλιο δημιουργήθηκε γιὰ νὰ οργανώσει τοὺς μαχητὲς καὶ νὰ προχωρήσει σὲ μιὰ εθελοντικὴ επιστράτευση, γιατὶ η περιοχὴ ήταν περικυκλωμένη απ' τοὺς Καντὲ καὶ τὰ επαναστατικὰ αποσπάσματα που αποτελοῦνταν απ' τοὺς πρώτους εθελοντὲς δὲν επαρκοῦσαν γιὰ νὰ κρατήσουν ένα πολὺ εκτεταμένο μέτωπο. Δὲν υπῆρχαν τότε Σοβιετικὰ στρατεύματα στὴν περιοχή μας. Εξάλλου ο πληθυσμὸς δὲν πόνταρε πολὺ στὴν επέμβασή τους, θεωρώντας ότι η υπεράσπιση τῆς περιοχῆς του ήταν δικό του καθῆκον. Γι' αυτὸ τὸ σκοπὸ δημιουργήθηκε τὸ Επαναστατικὸ Στρατιωτικὸ Συμβούλιο. Σύμφωνα μὲ τὴν απόφαση τοῦ Β' Συνέδριου αποτελοῦνταν από έναν εκπρόσωπο από κάθε περιοχή' συνολικὰ υπῆρχαν 32 μέλη κι αντιπροσώπευαν όλες τὶς περιοχὲς τῶν επαρχιῶν τοῦ Αικατερίνοσλαβ καὶ τῆς Ταυρίδας.

Θὰ σᾶς δώσουμε παρακάτω πιὸ διεξοδικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ Επαναστατικὸ Στρατιωτικὸ Συμβούλιο. Πρὸς τὸ παρόν, ἀς εξετάσουμε τὸ ερώτημα που γεννιέται: ποιὰ ήταν η προέλευση τοῦ Β' περιφερειακοῦ συνεδρίου; Ποιὸς τὸ συγκάλεσε; Ποιὸς έγκρινε τὴν διεξαγωγή του; Ἠταν αυτοὶ που τὸ συγκάλεσαν εκτὸς νόμου; Κι ἀν όχι, γιατί; Τὸ Β' περιφερειακὸ συνέδριο συγκλήθηκε στὴν πραγματικότητα στὸ Γκιουλάϊ-Πολέ, από μιὰ ομάδα πρωτοβουλίας 5 ατόμων που είχε εκλεγεί απ' τὸ Α' συνέδριο. Τὸ Β' συνέδριο έγινε στὶς 12 Φλεβάρη, καὶ πρὸς μεγάλη μας έκπληξη, βλέπουμε ότι τ' άτομα που τὸ συγκάλεσαν δὲν βγῆκαν εκτὸς νόμου. Γιατὶ τότε, βλέπετε, δὲν υπῆρχαν εδῶ οι ήρωες που θὰ τολμοῦσαν νὰ καταπνίξουν τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ, δικαιώματα που τὰ κέρδισε μὲ τὸ αίμα του. Γεννιέται λοιπὸν ένα άλλο ερώτημα: ποιὰ ήταν η προέλευση τοῦ Α' συνεδρίου καὶ ποιοὶ τὸ συγκάλεσαν; Οι τελευταίοι βγῆκαν εκτὸς νόμου; Καὶ ἀν όχι, γιατί; "Σύντροφε" Ντιμπένκο, είστε ακόμα μάλλον καινούργιος, απ' ότι φαίνεται, στὸ επαναστατικὸ κίνημα τῆς Ουκρανίας καὶ θὰ πρέπει νὰ σᾶς ποῦμε μερικὰ πράγματα γιὰ τὸ ξεκίνημά του. Αυτὸ πρόκειται νὰ κάνουμε, κι αφοῦ μάθετε αυτὰ τὰ γεγονότα, ίσως ν' αλλάξετε λίγο τὶς απόψεις σας.

Τὸ Α' περιφερειακὸ συνέδριο έγινε στὶς 23 Γενάρη αυτοῦ τοῦ χρόνου στὸ επαναστατικὸ στρατόπεδο τῆς Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα. Αποτελοῦνταν από αντιπροσώπους τῶν περιοχῶν που βρίσκονταν κοντὰ στὸ μέτωπο εναντίον τοῦ Ντένικιν. Τὰ σοβιετικὰ στρατεύματα ήταν τότε μακριά, πολὺ μακριά. Η περιοχή μας είχε αποκλειστεί εντελῶς

απ' όλο τόν κόσμο, απ' τό στρατό τού Ντενίκιν απ' τή μιά πλευρά κι απ' τούς Πετλιουριστές απ' τήν άλλη. Εκείνο τόν καιρό υπήρχαν μόνο τά επαναστατικά αποσπάσματα μέ επικεφαλής τόν Μπάτκο Μάχνο καί τόν Στσούς, που χτυπούσαν συνεχώς τά στρατεύματα τών Πετλιουριστών καί τών Λευκών. Τότε οι οργανώσεις κι οι κοινωνικοί θεσμοί που υπήρχαν σέ διάφορες κωμοπόλεις καί χωριά, δέν είχαν πάντοτε τό ίδιο όνομα. Σέ μιά πόλη υπήρχε ένα Σοβιέτ, σέ μιά άλλη Λαϊκή Διοίκηση, σέ μιά τρίτη ένα Επαναστατικό Στρατιωτικό Επιτελείο, σέ μιά τέταρτη Επαρχιακή Διοίκηση κλπ. Αλλά υπήρχε παντού τό ίδιο επαναστατικό πνεύμα. Τό Α' συνέδριο οργανώθηκε μέ στόχους τήν ισχυροποίηση τού μετώπου καί τή δημιουργία μιάς κάποιας ομοιομορφίας στήν οργάνωση καί τή δράση σ' ολόκληρη τήν περιοχή.

Κανένας δέν τό είχε συγκαλέσει' συνήλθε αυθόρμητα, κατόπιν επιθυμίας κι έγκρισης τού πληθυσμού. Σ' αυτό τό συνέδριο έγινε η πρόταση νά διασωθούν τ' αδέλφια μας που είχαν καταταγεί μέ τή βία στόν στρατό τών Πετλιουριστών. Γι' αυτό τό σκοπό εκλέχτηκε μιά πενταμελής επιτροπή, που ανέλαβε τό καθήκον νά παρουσιαστεί στό επιτελείο τού Μπάτκο Μάχνο κι άν χρειαζόταν καί στ' άλλα επιτελεία καί στή συνέχεια νά διεισδύσει στό στρατό τού Ουκρανικού Διευθυντηρίου (τού Πετλιούρα) γιά νά εξηγήσει στούς αδελφούς μας ότι είχαν εξαπατηθεί κι ότι έπρεπε νά εγκαταλείψουν αυτό τό στρατό. Επιπλέον η επιτροπή εξουσιοδοτήθηκε νά συγκαλέσει, μετά τήν επιστροφή της, ένα δεύτερο, μεγαλύτερο συνέδριο μέ στόχο τήν οργάνωση ολόκληρης τής περιοχής που είχε απαλλαγεί απ' τά δεσμά τής αντεπανάστασης καί τή δημιουργία ενός ισχυρότερου αμυντικού μετώπου. Έτσι οι αντιπρόσωποι, επιστρέφοντας απ' τήν αποστολή τους συγκάλεσαν τό Β' περιφερειακό συνέδριο, ανεξάρτητα από κάθε κόμμα, εξουσία ή νόμο. Εσείς, "Σύντροφε" Ντιμπένκο, κι οι άλλοι εραστές τών νόμων, βρισκόσαστε τότε μακριά, πολύ μακριά κι αφού οι ηρωϊκοί οδηγοί τού επαναστατικού κινήματος δέν ήθελαν νά εξουσιάσουν τό λαό, που μόλις είχε σπάσει μέ τά ίδια του τά χέρια τίς αλυσίδες τής σκλαβιάς, τό Συνέδριο δέν κηρύχτηκε αντεπαναστατικό, ούτε εκείνοι που τό συγκάλεσαν βγήκαν εκτός νόμου.

Άς γυρίσουμε όμως στό Περιφερειακό Συμβούλιο. Η Σοβιετική Εξουσία εμφανίστηκε στήν περιοχή μας τήν εποχή τής δημιουργίας τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ. Μετά απ' τήν απόφαση τού Β' Συνέδριου, τό Περιφερειακό Συμβούλιο δέ σταμάτησε τίς εργασίες του μέ τήν εμφάνιση τών Σοβιετικών αρχών. Έπρεπε νά εκτελέσει τίς εντολές τού συνέδριου. Τό Συμβούλιο δέν ήταν διοικητικό όργανο, αλλά εκτελεστικό. Έτσι συνέχισε νά δουλεύει μέ όλες τίς δυνάμεις του κι ακολούθησε όπως πάντα τόν επαναστατικό δρόμο στή δουλειά του. Σιγάσιγά η Σοβιετική εξουσία άρχισε νά βάζει εμπόδια στή δραστηριότητα τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου. Οι Κομμισάριοι κι άλλοι ανώτεροι υπάλληλοι τής Σοβιετικής κυβέρνησης άρχισαν ν' αντιμετωπίζουν τό Συμβούλιο σάν αντεπαναστατική οργάνωση. Τότε ήταν που τά μέλη τού Συμβουλίου αποφάσισαν νά συγκαλέσουν ένα Γ' περιφερειακό συνέδριο στό Γκιουλάι-Πολέ, στίς 10 Απρίλη, γιά νά καθοριστούν οι μελλοντικές ενέργειες τού Συμβουλίου, ή η διάλυσή του άν τό Συνέδριο τό έκρινε απαραίτητο. Κι έτσι έγινε τό Συνέδριο. Αυτοί που πήραν μέρος στό συνέδριο δέν ήταν αντεπαναστάτες, αλλά άνθρωποι που πρώτοι απ' όλους είχαν υψώσει τή σημαία τής εξέγερσης καί τής κοινωνικής επανάστασης. Ήρθαν γιά νά βοηθήσουν στό συντονισμό τής γενικότερης πάλης τής περιοχής ενάντια σ' όλους τούς καταπιεστές. Στό συνέδριο πήραν μέρος αντιπρόσωποι τών 72 περιοχών καθώς κι αντιπρόσωποι πολλών επαναστατικών μονάδων. Όλοι τους έκριναν σάν αναγκαία τήν ύπαρξη τού Στρατιωτικού Επαναστατικού Συμβουλίου' ακόμα διεύρυναν τήν Εκτελεστική του Επιτροπή καί τής έδωσαν τήν εντο-

λή ν' αναλάβει μιά εθελοντική καί ισότιμη επιστράτευση στήν περιοχή. Αυτό τό συνέδριο έμεινε κατά κάποιο τρόπο κατάπληκτο παίρνοντας τό τηλεγράφημα τού "Συντρόφου" Ντιμπένκο που τό χαρακτήριζε "αντεπαναστατικό", πολύ περισσότερο αφού αυτή η περιοχή ήταν η πρώτη που σήκωσε τή σημαία τής εξέγερσης. Νά γιατί τό συνέδριο ψήφισε μιά έντονη διαμαρτυρία ενάντια σ' αυτό τό τηλεγράφημα.

Αυτή είναι η εικόνα που θά έπρεπε νά σάς ανοίξει τά μάτια, "Σύντροφε" Ντιμπένκο. Συνέλθετε. Σκεφτείτε. Έχετε σείς, ένα άτομο, τό δικαίωμα ν' αποκαλείτε αντεπαναστατικό έναν πληθυσμό 1 εκατομμυρίου εργατών, έναν πληθυσμό που μόνος του, μέ τά ίδια του τά ροζιασμένα χέρια, πέταξε τίς αλυσίδες τής σκλαβιάς καί τώρα οικοδομεί τή ζωή του σύμφωνα μέ τίς επιθυμίες του;

Όχι! Άν είσαστε πράγματι επαναστάτης, θά έπρεπε νά έλθετε νά βοηθήσετε αυτό τό λαό στήν πάλη του ενάντια στούς καταπιεστές καί στό έργο του τής οικοδόμησης μιάς νέας, ελεύθερης ζωής.

Μπορούν νά υπάρξουν νόμοι, φτιαγμένοι από μιά μειοψηφία ανθρώπων που αυτοαποκαλούνται επαναστάτες, που νά τούς επιτρέπουν νά κηρύσσουν εκτός νόμου έναν ολόκληρο λαό που είναι πιό επαναστατικός απ' αυτούς; (Γιατί η Εκτελεστική Επιτροπή τού Συμβουλίου αντιπροσωπεύει τό σύνολο τού λαού.)

Είναι επιτρεπτό, είναι παραδεκτό νά έρχονται αυτοί στή χώρα καί νά επιβάλλουν νόμους βίας γιά νά καθυποτάξουν ένα λαό που μόλις έχει ανατρέψει όλους τούς νομοθέτες κι όλους τούς νόμους;

Υπάρχει κάποιος νόμος που νά δίνει τό δικαίωμα σ' έναν επαναστάτη νά επιβάλλει τίς αυστηρότερες ποινές σέ μιά επαναστατική μάζα, τής οποίας έχει αυτοδιοριστεί υπερασπιστής, απλά καί μόνο επειδή αυτή η μάζα πήρε τά αγαθά που τής είχε υποσχεθεί η επανάσταση, τήν ελευθερία καί τήν ισότητα χωρίς τήν άδειά του;

Θά έπρεπε μήπως οι επαναστατικές λαϊκές μάζες νά σωπάσουν όταν ένας τέτοιος επαναστάτης τούς αφαιρεί τήν ελευθερία που μόλις κατάκτησαν;

Άραγε οι νόμοι τής Επανάστασης διατάζουν τόν τουφεκισμό ενός αντιπροσώπου επειδή πιστεύει ότι καθήκον είναι νά εκτελεί τίς εντολές που τού ανέθεσε η επαναστατική μάζα που τόν εξέλεξε;

Ποιά συμφέροντα πρέπει νά υπερασπίζει ένας επαναστάτης: τού Κόμματος ή τού λαού που μέ τό αίμα του κίνησε τήν επανάσταση;

Τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ παραμένει έξω απ' τήν επιρροή καί τήν πίεση τών κομμάτων κι αναγνωρίζει μόνο τό λαό που τό έχει εκλέξει. Καθήκον του είναι νά εκπληρώσει τίς εντολές που τού δόθηκαν απ' τό λαό καί νά μήν εμποδίζει κανένα αριστερό σοσιαλιστικό κόμμα νά προπαγανδίζει τίς ιδέες του. Συνακόλουθα, άν κάποια μέρα η Μπολσεβίκικη ιδέα κατακτήσει τούς εργάτες, τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο — μιά κατάφωρα αντεπαναστατική οργάνωση σύμφωνα μέ τή Μπολσεβίκικη άποψη — θ' αντικατασταθεί αναγκαστικά από μιάν άλλη οργάνωση "πιό επαναστατική" καί πιό Μπολσεβίκικη. Στό μεταξύ όμως, σταματείστε νά επεμβαίνετε, μήν προσπαθείτε νά μάς καταστείλετε.

Άν εσείς κι οι όμοιοί σας, "Σύντροφε" Ντιμπένκο, συνεχίσετε τήν ίδια πολιτική όπως προηγούμενα, άν τήν θεωρείτε σωστή καί τίμια, τότε ολοκληρώστε τήν βρώμικη δουλειά σας. Βγάλτε εκτός νόμου όλους τούς οργανωτές τών περιφερειακών συνεδρίων, που συγκλήθηκαν όταν εσείς καί τό Κόμμα σας βρισκόσασταν στό Κούρσκ. Χαρακτηρείστε αντεπαναστάτες, όλους εκείνους που πρώτοι ύψωσαν τή σημαία τής εξέγερσης τής κοινωνικής επανάστασης στήν Ουκρανία, μιάς καί ενήργησαν έτσι δίχως νά περιμένουν τήν άδειά σας καί χωρίς νά ακολουθήσουν κατά γράμμα τό πρόγραμμά σας.

Βγάλτε ακόμα εκτός νόμου όλους εκείνους που έστειλαν αντιπροσώπους τους στά περιφερειακά συνέδρια που εσείς αποκαλείτε αντεπαναστατικά. Τέλος βγάλτε εκτός νόμου όλους τούς συντρόφους που χάθηκαν επειδή, χωρίς τήν άδειά σας πάντα, πήραν μέρος στό επαναστατικό κίνημα γιά τήν απελευθέρωση όλων τών εργαζόμενων. Κηρύξτε γιά πάντα παράνομο κι αντεπαναστατικό κάθε συνέδριο που γίνεται χωρίς τήν άδειά σας, αλλά νά ξέρετε ότι στό τέλος η αλήθεια θά θριαμβεύσει πάνω στή βία. Παρά τίς απειλές σας, τό Συμβούλιο δέ θά εγκαταλείψει τά καθήκοντά του, γιατί δέν έχει κανένα δικαίωμα νά τό κάνει, όπως δέν έχει καί κανένα δικαίωμα νά σφετεριστεί τά δικαιώματα τού λαού.

Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο
τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ:
πρόεδρος, Τσερνοκνίζνι
αντιπρόεδρος, Κόγκαν
γραμματέας, Καραμπέτ
Κόβαλ, Πετρένκο, Ντοτσένκο
κι άλλα μέλη.

Μετά απ' αυτό, τό ζήτημα τής Μαχνοβτσίνα αντιμετωπίστηκε απ' τούς ανώτερους Μπολσεβίκικους κύκλους μέ ξεκάθαρο καί συγκεκριμένο τρόπο. Ο επίσημος τύπος που κιόλας στό παρελθόν είχε διαστρεβλώσει τό Μαχνοβίτικο κίνημα, άρχισε τώρα μιά συστηματική δυσφημιστική εκστρατεία, επινοώντας σκόπιμα κι αποδίδοντάς του κάθε είδους παραλογισμούς, ατιμίες κι εγκλήματα. Τό παράδειγμα που ακολουθεί δίνει μιά αρκετά καλή ιδέα τής τακτικής τών Μπολσεβίκων. Στά τέλη τού Απρίλη ή στίς αρχές τού Μάη 1919, ο Στρατηγός Σκούρο, παραπλανημένος από ένα Μαχνοβίτη αιχμάλωτό του, έστειλε στόν Μάχνο μιάν επιστολή στήν οποία, αφού τόν εγκωμίαζε γιά τό πηγαίο στρατιωτικό του ταλέντο κι έκφραζε τή λύπη του που τό ταλέντο αυτό είχε ακολουθήσει λάθος επαναστατικό δρόμο, τού έκανε τήν πρόταση νά ενώσει τόν στρατό του μέ τόν στρατό τού Ντένικιν γιά τή σωτηρία τού Ρώσικου λαού. Όταν αυτή η επιστολή διαβάστηκε σέ μιά μεγάλη συγκέντρωση επαναστατών όλοι περιγέλασαν τήν αφέλεια καί τήν ηλιθιότητα τού αντεπαναστάτη στρατηγού, που αγνοούσε ακόμα καί τά στοιχειώδη γιά τήν επανάσταση στή Ρωσία καί τήν Ουκρανία. Γιά νά τόν γελοιοποιήσουν, δημοσίευσαν τήν επιστολή στήν εφημερίδα τους "Πούτκ Σβόμποντ". Ολόκληρη η επιστολή, συνοδευμένη από ειρωνικά σχόλια, δημοσιεύτηκε στό τεύχος 3 τής "Πούτκ Σβόμποντ". Τί έκαναν τότε οι Μπολσεβίκοι Κομμουνιστές; Βρήκαν τήν επιστολή αυτή στή Μαχνοβίτικη εφημερίδα καί τήν αναδημοσίευσαν στίς εφημερίδες τους δηλώνοντας αδιάντροπα ότι είχαν υποκλέψει τήν επιστολή, ότι γίνονταν διαπραγματεύσεις γιά συμμαχία μεταξύ Μάχνο καί Σκούρο κι ακόμα ότι αυτή η συμμαχία είχε πραγματοποιηθεί. Όλος ο ιδεολογικός πόλεμος τών Μπολσεβίκων εναντίον τών Μαχνοβιτών ήταν αυτής τής μορφής.

* * *

Στά μέσα τού Απρίλη 1919, ανώτεροι αξιωματούχοι τής Κομμουνιστικής κυβέρνησης άρχισαν μιά προσεκτική διερεύνηση τής επαναστατικής πε-

ριοχής. Στίς 29 Απρίλη, έφτασε στό Γκιουλάι-Πολέ ο Αντόνωφ, Διοικητής τού Νοτίου μετώπου, γιά νά γνωρίσει τόν ίδιο τόν Μάχνο καί νά ενημερωθεί γιά τό Μαχνοβίτικο μέτωπο καί τό χαρακτήρα τής εξέγερσης. Στίς 4 καί 5 Μάη έφτασε απ' τό Χάρκοβο ο Κάμενεφ, μέ τήν ιδιότητα τού 'Εκτακτου Πληρεξούσιου τού Εθνικού Συμβούλιου 'Αμυνας, συνοδευόμενος από άλλους κυβερνητικούς αξιωματούχους. Η είσοδος τού Κάμενεφ στό Γκιουλάι-Πολέ ήταν φιλική κι εκπλήρωσε όλες τίς προσδοκίες. Επαίνεσε τούς συγκεντρωμένους αγρότες κι αντάρτες σάν ήρωες που εντελώς μόνοι τους είχαν απελευθερώσει τήν περιοχή απ' τήν εξουσία τού Αταμάνου καί τήν είχαν υπερασπιστεί μέ επιτυχία ενάντια στούς Πετλιούρα καί Ντενίκιν. Φαινόταν σάν η επαναστατική αυτενέργεια τών χωρικών νά είχε βρεί στόν Κάμενεφ τόν μεγαλύτερό της θαυμαστή. Ωστόσο, στήν επίσημη συζήτησή του μέ τό Μάχνο, τά μέλη τού επιτελείου καί τό Περιφερειακό Συμβούλιο, ο Κάμενεφ μίλησε μιά γλώσσα που δέν είχε καμιά σχέση μέ τήν αυτενέργεια τών εργαζόμενων. 'Οταν ανακινήθηκε τό ζήτημα τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου, ο Κάμενεφ βρήκε ότι η ύπαρξη αυτού τού Συμβουλίου κάτω από Σοβιετική εξουσία ήταν εντελώς ανεπίτρεπτη κι απαίτησε τή διάλυσή του.

Ο Κάμενεφ, όπως είναι επόμενο γιά έναν κρατιστή, μπέρδευε δύο εντελώς διαφορετικούς θεσμούς: τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τής Δημοκρατίας, δημιούργημα τού κυρίαρχου Κόμματος καί τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τών εργαζόμενων, άμεσο δημιούργημα τ ώ ν ί δ ι ω ν τών μαζών γιά νά χρησιμεύσει σάν εκτελεστικό τους όργανο. Απ' αυτά τά συμβούλια τό πρώτο θά μπορούσε πράγματι νά διαλυθεί πολύ εύκολα: μέ διαταγή τής Κεντρικής Επιτροπής τού Κόμματος' τό δεύτερο όμως συμβούλιο δέν μπορεί νά διαλυθεί παρά μόνο απ' τίς ίδιες τίς μάζες που τό δημιούργησαν. Μόνο μιά αντεπαναστατική δύναμη θά μπορούσε νά τό διαλύσει παρά τή θέληση τών μαζών, αλλά σέ καμιά περίπτωση δέ θά μπορούσαν νά τό κάνουν επαναστάτες.

Κι αυτή ήταν η απάντηση που δόθηκε στόν Κάμενεφ. Αυτή η απάντηση ήταν φανερό πως τόν δυσαρέστησε κι έδωσε αφορμή γιά μιά βίαιη συζήτηση. Παρόλα αυτά, η αναχώρηση τού Κάμενεφ, όπως καί τού Αντόνωφ, ήταν εγκάρδια, μέ εκφράσεις βαθιάς εκτίμησης πρός τούς Μαχνοβίτες καί θερμές ευχές. Ο Κάμενεφ αγκάλιασε τόν Μάχνο καί διαβεβαίωσε τούς Μαχνοβίτες ότι οι Μπολσεβίκοι θά έβρισκαν πάντα μιά κοινή γλώσσα μ' αυτούς όπως καί μέ όλους τούς αληθινούς επαναστάτες κι ότι μπορούσαν κι έπρεπε νά συνεργάζονται.

'Ηταν άραγε οι επισκέψεις τών ανώτατων αυτών Μπολσεβίκων Λαϊκών Κομμισάριων στό Γκιουλάι-Πολέ, πράγματι τόσο φιλικές όσο υποδήλωναν οι θερμές τους ευχές ή μήπως η φιλικότητά τους συγκάλυπτε από τότε κιόλας τήν αδιάλλακτη εχθρότητά τους πρός τήν επαναστατική περιοχή; Μάλλον συνέβαινε τό δεύτερο. Οι εξελίξεις που συνέβηκαν στήν περιοχή λίγο μετά απ' αυτή τή συνάντηση, έδειξαν ότι στόν Μπολσεβίκικο κόσμο ωρίμαζε από πολύ καιρό η ιδέα μιάς στρατιωτικής εκστρατείας εναντίον τής περιοχής καί τού ελεύθερου επαναστατικού κινήματος. Οι επισκέψεις τού Αντόνωφ καί τού Κάμενεφ στό Γκιουλάι-Πολέ μπορούν νά ερμηνευτούν μόνο σάν ανίχνευση πρίν απ' τήν επίθεση. Οι επισκέψεις αυτές δέν έφεραν

καμιά αλλαγή στίς σχέσεις μεταξύ Μπολσεβίκων καί Μαχνοβτσίνα. Η αγκιτάτσια που γινόταν διαμέσου τού τύπου τους δέν ελαττώθηκε· αντίθετα έγινε πιό βίαιη. Δέν έπαψαν νά επινοούν ψέματα, τό ένα πιό αισχρό καί πιό σιχαμερό απ' τό άλλο. Όλα αυτά έδειχναν ότι οι Μπολσεβίκοι ήθελαν νά προετοιμάσουν τούς εργάτες καί τούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού γιά νά αποδεχτούν τήν ένοπλη επίθεσή τους ενάντια στήν ελεύθερη περιοχή. Ένα μήνα νωρίτερα, είχαν κάνει μιά απόπειρα δολοφονίας τού Μάχνο. Ο Παντάλκα, διοικητής ενός επαναστατικού συντάγματος, που εξαγοράστηκε απ' τούς Μπολσεβίκους, αποδέχτηκε τήν "εντολή" τους νά επιτεθεί στό Γκιουλάϊ-Πολέ απ' τήν πλευρά τού Ποκρόφσκοε καί νά αιχμαλωτίσει τόν Μάχνο καί τό επιτελείο του. Η σκευωρία ανακαλύφτηκε απ' τόν ίδιο τόν Μάχνο ενώ βρισκόταν στό Μπερντιάνσκ, λίγα μόλις λεπτά πρίν ξεκινήσει γιά τό Γκιουλάϊ-Πολέ. Μπόρεσε νά ανατρέψει αυτό τό σχέδιο μόνο χάρη σ' ένα αεροπλάνο που βρέθηκε διαθέσιμο καί μέ τό οποίο ο Μάχνο κατάφερε νά καλύψει τήν απόσταση μεταξύ Μπερντιάνσκ καί Γκιουλάϊ-Πολέ, μέσα σέ 2 ώρες καί λίγα λεπτά. Οι οργανωτές τής συνωμοσίας πιάστηκαν αιφνιδιαστικά κι εκτελέστηκαν.

Αρκετές φορές ο Μάχνο ειδοποιήθηκε από συντρόφους που δούλευαν σέ οργανώσεις τών Μπολσεβίκων νά μή πάει ούτε στό Αικατερίνοσλαβ, ούτε στό Χάρκοβο, ούτε οπουδήποτε αλλού κι άν τόν καλούσαν, μιά που οποιαδήποτε επίσημη πρόσκληση δέν θά ήταν παρά μιά θανάσιμη παγίδα γι' αυτόν. Κοντολογής, κάθε μέρα που περνούσε έδειχνε πιό καθαρά ότι οι Μπολσεβίκοι προετοιμάζονταν νά λύσουν τό πρόβλημα τής ιδεολογικής επιρροής στήν Ουκρανία μέ στρατιωτικά μέσα. Η ανταρσία τού Γκριγκόρεφ τούς σταμάτησε αναπάντεχα καί τούς έκανε ν' αλλάξουν προσωρινά τή στάση τους απέναντι στή Μαχνοβτσίνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μερικά χαρακτηριστικά γεγονότα μπορούν νά χρησιμεύσουν σάν παραδείγματα. Πολύ συχνά οι αγρότες διάφορων χωριών τής παραλιακής περιοχής τής Αζοφικής, σταματούσαν τρένα μέ φορτία τροφίμων κι έκαναν έλεγχο τών εγγράφων. Άν δέν είχαν έγγραφα τού επιτελείου τού Μαχνοβίτικου στρατού, καθυστερούσαν τά τρένα μέχρι νά πάρουν πληροφορίες απ' τούς Μαχνοβίτες. Συνέβαινε επίσης συχνό ν' ανταποκριθούν οι αγρότες πολλών χωριών στήν έκκληση τών Μπολσεβίκικων οργανώσεων, γιά νά προσφέρουν σιτάρι στό Κράτος σέ μιά ορισμένη τιμή, λέγοντας στούς Μπολσεβίκους ότι ευχαρίστως θά έδιναν τό σιτάρι, άν συμφωνούσε κι η οργάνωση τών Μαχνοβιτών.

2. Αυτή η κομμούνα καταστράφηκε μεταξύ 9 καί 10 Ιούνη 1919 απ' τούς Μπολσεβίκους, στή διάρκεια τής γενικής εκστρατείας τους ενάντια στήν περιοχή τών Μαχνοβιτών. Τότε, ο Σύντροφος Κιριακώφ, γνωστός ντόπιος επαναστάτης αγρότης καθώς κι άλλοι οργανωτές τής κομμούνας, κηρύχτηκαν εκτός νόμου. Λίγες μέρες αργότερα, όταν ο στρατός τού Ντένικιν κατέλαβε τό χωριό Ποκρόφσκοε, η κομμούνα καταστράφηκε ολοκληρωτικά κι ο Κιριακώφ τουφεκίστηκε δημόσια.

3. Μερικά μέλη τοῦ στρατοῦ καί μερικοί αγρότες ερμήνευσαν αργότερα σάν αναγκαστική αυτή τήν επιστράτευση. Κατά τή γνώμη τους η απόφαση τοῦ συνεδρίου, που αντικατόπτριζε τήν επιθυμία τῶν εργαζομένων ολόκληρης τῆς περιοχῆς καί που εκφράστηκε μέ τή μορφή ενός καλέσματος, έπρεπε νά εφαρμοστεί μέ αυστηρότητα. Αυτό ήταν μιά πλάνη καί μιά παρερμηνεία που έγινε μόνο από ορισμένα άτομα. Η απόφαση τοῦ συνεδρίου γιά επιστράτευση δέν ἦταν παρά ένα κάλεσμα εθελοντικῆς κατάταξης στό στρατό.

4. Βλέπε τήν "Πούτκ Σβόμποντ", τεύχη 2 καί 3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Η ΜΑΧΝΟΒΤΣΙΝΑ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ)

Η Ανταρσία τού Γκριγκόρεφ. Η Πρώτη Επίθεση τών Μπολσεβίκων ενάντια στό Γκιουλάι-Πολέ.

Στίς 12 Μάη 1919, έφτασε στό στρατηγείο τών Μαχνοβιτών στό Γκιουλάι-Πολέ τό ακόλουθο τηλεγράφημα:

"Γκιουλάι-Πολέ, γιά Μπάτκο Μάχνο.

"Ο προδότης Γκριγκόρεφ παράδωσε τό μέτωπο στόν εχθρό. Αρνούμενος νά εκτελέσει πολεμικές διαταγές, έστρεψε τά όπλα του εναντίον μας. Η αποφασιστική στιγμή έχει φτάσει· ή θά βαδίσετε μαζί μέ τούς εργάτες κι αγρότες όλης τής Ρωσίας, ή αλλιώς θά είναι σά νά ανοίγετε ουσιαστικά τό μέτωπο στόν εχθρό. Δέν επιτρέπονται δισταγμοί. Πληροφορείστε μας αμέσως γιά τίς διαθέσεις τού στρατού σας καί βγάλτε μιά διακήρυξη ενάντια στόν Γκριγκόρεφ, αντίγραφο τής οποίας νά μού στείλετε στό Χάρκοβο. Η έλλειψη απάντησης θά θεωρηθεί σάν κήρυξη πολέμου. Έχω εμπιστοσύνη στήν τ ι μ ή τ ώ ν ε π α ν α σ τ α τ ώ ν — σ τ ή δ ι κ ή σ ο υ, στού Αρσίνωφ, στού Βερετελνίκωφ καί σ' όλων τών άλλων.

"(Υπογραφή)
Κ ά μ ε ν ε φ
Νο. 227
Επαναστατικός Στρατιωτικός Επιθεωρητής,
Λ ό μ π ι ε."

Αμέσως τό Επιτελείο συνεδρίασε, καλώντας αντιπροσώπους τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβούλιου καί μετά από σοβαρή εξέταση τού τηλεγραφήματος καί τού περιστατικού που ανέφερε, κατέληξε στά ακόλουθα συμπεράσματα. Στίς παραμονές τής πτώσης τού Αταμάνου ο Γκριγκόρεφ, πρώην Τσαρικός αξιωματικός, βρισκόταν στίς γραμμές τών Πετλιουριστών καί ήταν διοικητής πολυάριθμων επαναστατικών στρατευμάτων τών Πετλιουριστών. Όταν ο στρατός τών Πετλιουριστών διαλύθηκε εξαιτίας τής επίδρασης ταξικών αντιθέσεων που υπήρχαν στούς κόλπους του, ο Γκριγκόρεφ καί τά στρατεύματά του ενώθηκαν μέ τούς Μπολσεβίκους, που μόλις είχαν φτάσει απ' τήν Κεντρική Ρωσία. Συνεργάστηκε μέ τούς Μπολσεβίκους ενάντια στούς Πετλιουριστές, ενώ διατήρησε γιά τά στρατεύματά του κάποια αυτονομία κι ελευθερία δράσης. Σ' αυτόν οφειλόταν βασικά η απελευθέρωση τής επαρχίας τής Χερσώνας απ' τούς Πετλιουριστές. Κατέλαβε τήν Οδησσό καί στή συνέχεια κράτησε μέ τά αποσπάσματά του τό Βεσσαραβικό μέτωπο.

Τά αντάρτικα αποσπάσματα τού Γκριγκόρεφ, σέ σύγκριση μέ τούς Μα-

χνοβίτες επαναστάτες, ήταν πολύ πίσω σέ οργανωτικό κι ιδιαίτερα σέ ιδεολογικό επίπεδο. Σ' όλη αυτή τήν περίοδο, έμειναν στάσιμοι στά πρώτα στάδια τής ανάπτυξής τους. Στίς αρχές τής γενικευμένης εξέγερσης ήταν εμποτισμένοι μέ ένα επαναστατικό πνεύμα αλλά, αντίθετα μέ τούς Μαχνοβίτες, στάθηκαν ανίκανοι ν' ανακαλύψουν είτε μέσα τους ή μέσα στό αγροτικό περιβάλλον απ' όπου προέρχονταν, τά ιστορικά καθήκοντα τής εργατικής τάξης ή τίς ζωντανές κοινωνικές επιδιώξεις της. Παρά τήν αρχική επαναστατική τους ορμή, τά κοινωνικά τους ιδανικά ήταν θολά κι αξεκαθάριστα κι έτσι βρέθηκαν κάτω απ' τήν επιρροή αρχικά τού Πετλιούρα, μετά τού Γκριγκόρεφ καί τέλος τών Μπολσεβίκων.

Ο ίδιος ο Γκριγκόρεφ δέν υπήρξε ποτέ επαναστάτης. Η προσχώρησή του αρχικά στίς γραμμές τών Πετλιουριστών καί μετά στίς γραμμές τού Κόκκινου Στρατού, έκρυβε ένα μεγάλο βαθμό τυχοδιωκτισμού. Ήταν πάνω απ' όλα ένας πολεμιστής κι ο αυθορμητισμός τού λαϊκού αντάρτικου κινήματος τού πρόσφερε ένα ρόλο. Η ιδιοσυγκρασία του ήταν εξαιρετικά ετερόκλιτη' διέθετε κάποια συμπάθεια γιά τούς καταπιεσμένους χωρικούς, αυταρχισμό, τήν επιδεικτικότητα ενός Κοζάκου οπλαρχηγού, εθνικιστικά αισθήματα κι Αντισημιτισμό. Τί τόν έσπρωξε νά στραφεί ενάντια στούς Μπολσεβίκους; Τό Μαχνοβίτικο επιτελείο δέν ήξερε. Υπήρχαν πολλές ενδείξεις ότι οι ίδιοι οι Μπολσεβίκοι τόν είχαν προκαλέσει, γιά νά διαλύσουν έτσι τά αυτόνομα αντάρτικα αποσπάσματά του, που μπορεί νά μήν επιδίωκαν ανεξάρτητους επαναστατικούς στόχους, όπως οι Μαχνοβίτες, αλλά που η μορφή καί τό περιεχόμενό τους ήταν μολοντούτο αντίθετα μέ τήν ιδέα τού Μπολσεβικισμού. Όπως καί νά ήταν τά πράγματα, οι Μαχνοβίτες έκριναν ότι η κίνηση τού Γκριγκόρεφ ενάντια στούς Μπολσεβίκους δέν εμπνεόταν από επαναστατικό ή φιλολαϊκό πνεύμα, αλλά ότι ήταν καθαρά στρατιωτική καί πολιτική καί συνακόλουθα δέν άξιζε νά ασχοληθούν σοβαρά μαζί της. Αυτό έγινε ξεκάθαρο μετά τή δημοσίευση, απ' τόν Γκριγκόρεφ, τής "Γενικής" του (Έκκλησης) που διαπνεόταν από τήν αντίληψη τού εθνικιστικού μίσους μεταξύ τών εργαζόμενων. Γιά τούς Μαχνοβίτες τό μόνο στοιχείο τού κινήματος που άξιζε τήν προσοχή καί τήν συμπόνια τους, ήταν οι εξεγερμένες μάζες που παρασύρθηκαν απ' τόν Γκριγκόρεφ σέ μιά πολιτική περιπέτεια.

Αυτά ήταν τά συμπεράσματα τών Μαχνοβιτών αφού μελέτησαν τό κίνημα τού Γκριγκόρεφ. Καί σύμφωνα μ' αυτές τίς απόψεις, τό επιτελείο τού στρατού άρχισε νά απαντά στό περιστατικό αυτό μέ μιά σειρά ενεργειών. Πρώτα απ' όλα έστειλε στό μέτωπο τίς ακόλουθες εντολές:

> **"Μαριουπόλ. Στρατηγείο τού Μαχνοβίτικου Στρατού. Αντίγραφα σ' όλους τούς επικεφαλής τών μάχιμων μονάδων, σ' όλους τούς διοικητές συνταγμάτων, ταγμάτων, ιλών κι ουλαμών. Διαταγή νά διαβαστεί σ' όλες τίς μονάδες τού στρατού που είναι γνωστός σάν στρατός τού Μπάτκο Μάχνο. Αντίγραφο στό Χάρκοβο, γιά τόν Έκτακτο πληρεξούσιο τού Συμβουλίου Εθνικής Άμυνας, Κάμενεφ.**
>
> **"Θά χρειαστεί νά υιοθετηθούν τά πιό δραστικά μέτρα γιά τήν υπεράσπιση τού μετώπου. Είναι εντελώς ανεπίτρεπτη μιά εξασθένιση τού εξωτερικού μετώπου τής επανάστασης. Η επαναστατική τιμή κι αξιοπρέπεια μάς υποχρεώνουν νά παραμείνουμε πιστοί στήν επανάσταση καί στό λαό. Δέν πρέπει ν' αφήσουμε τή διαμάχη**

γιά τήν εξουσία μεταξύ Γκριγκόρεφ καί Μπολσεβίκων νά μάς κάνει ν' αποδυναμώσουμε τό μέτωπο που οι Λευκοί προσπαθούν νά διασπάσουν γιά νά ξαναϋποδουλώσουν τό λαό. Θά παραμείνουμε ακλόνητοι στό μέτωπό μας καί θά συνεχίσουμε τήν πάλη γιά τήν ελευθερία τού λαού, γιά όσο διάστημα δέν θά έχουμε επισφραγίσει τή νίκη μας πάνω στόν κοινό μας εχθρό, που εκπροσωπούν οι Λευκοί τού Δόν, καί δέν θά έχουμε εξασφαλίσει τήν ελευθερία που κατακτήσαμε μέ τά δικά μας τά χέρια κι όπλα, αλλά σέ καμιά περίπτωση δέ θ' αγωνιστούμε γιά τήν εξουσία ή γιά τίς ίντριγκες τσαρλατάνων πολιτικών.

"Ο Διοικητής Ταξιαρχίας, Μ π ά τ κ ο Μ ά χ ν ο
"Τά Μέλη τού Επιτελείου (Υπογραφές)"

Ταυτόχρονα, τό Επιτελείο απάντησε στόν Κάμενεφ μέ τό εξής τηλεγράφημα:

"Χάρκοβο. Γιά τόν 'Εκτακτο Πληρεξούσιο τού Συμβουλίου Εθνικής 'Αμυνας, Κάμενεφ. Αντίγραφο πρός Μαριουπόλ. Στρατηγείο.

"Αμέσως μόλις πήρα από σάς καί τόν Ροστσίν(1) τά τηλεγραφήματα που μάς πληροφορούσαν γιά τόν Γκριγκόρεφ, έδωσα διαταγή νά κρατηθεί σταθερά τό μέτωπο καί νά μήν παραχωρηθεί ούτε ίντσα εδάφους στόν Ντένικιν ή σέ οποιαδήποτε άλλη αντεπαναστατική συμμορία, εκπληρώνοντας έτσι τό επαναστατικό μας καθήκον πρός τούς εργάτες καί τούς αγρότες τής Ρωσίας κι ολόκληρου τού κόσμου. Αλλά θά πρέπει νά ξέρετε ότι εγώ καί τά στρατεύματά μου θά παραμείνουμε απόλυτα πιστοί στήν επανάσταση τών εργατών καί τών αγροτών, όχι όμως σέ θεσμούς βίας που εκπροσωπούνται απ' τά Κομμισαριάτα σας καί τίς 'Εκτακτες Επιτροπές σας (Τσεκά) που καταδυναστεύουν τόν εργαζόμενο πληθυσμό. 'Αν πράγματι ο Γκριγκόρεφ εγκατέλειψε τό μέτωπο καί μετακίνησε τά στρατεύματά του γιά νά καταλάβει τήν εξουσία, τότε πρόκειται γιά μιά εγκληματική ενέργεια καί μιά προδοσία τής λαϊκής επανάστασης καί θά κοινοποιήσω πλατιά τή θέση μου πάνω σ' αυτό τό ζήτημα. Αλλά ακόμα δέν έχω συγκεκριμένες πληροφορίες ούτε γιά τόν Γκριγκόρεφ, ούτε γιά τό κίνημα που συνδέεται μ' αυτόν' δέν ξέρω ούτε τί έκανε, ούτε γιά ποιό σκοπό τό έκανε' συνακόλουθα, δέ θά κάνω πρός τό παρόν καμιά διακήρυξη εναντίον του, μέχρι νά πάρω πιό συγκεκριμένες πληροφορίες γι' αυτόν. Σάς γνωρίζω ότι, σάν επαναστάτης καί σάν αναρχικός, δέν μπορώ μέ κανένα τρόπο νά υποστηρίξω τήν αρπαγή τής εξουσίας απ' τόν Γκριγκόρεφ ή απ' οποιονδήποτε άλλο' οι αντάρτες σύντροφοί μου κι εγώ θά συνεχίσουμε όπως καί πρίν νά καταδιώκουμε τίς συμμορίες τού Ντένικιν, κάνοντας ταυτόχρονα ό,τι είναι δυνατό γιά νά μπορέσει η απελευθερωμένη περιοχή νά εγκαθιδρύσει δίκτυα ελεύθερων ενώσεων αγροτών κι εργατών, έτσι ώστε όλη η εξουσία νά βρίσκεται στά χέρια τους. Απ' τή σκοπιά αυτών τών σχέσεων, οι διάφορες Τ σ ε κ ά καί τά Κομμισαριάτα, που δέν είναι τίποτε άλλο παρά όργανα εξαναγκασμού καί βίας κι εξυπηρετούν μόνο τήν εγκαθίδρυση μιάς Κομματικής δικτατορίας, επεκτείνοντας τή βία τους ώς τίς αναρχικές ομοσπονδίες καί τόν αναρχικό τύπο, θά βρούν σέ μάς ενεργητικούς αντιπάλους.

"Ο Διοικητής Ταξιαρχίας, Μ π ά τ κ ο Μ ά χ ν ο.
"Τά μέλη τού Επιτελείου (Υπογραφές).
"Ο Πρόεδρος τού Πολιτιστικού Τομέα, Α ρ σ ί ν ω φ."

Στή συνέχεια συγκροτήθηκε μιά επιτροπή από αντιπροσώπους τού επι-

τελείου καὶ τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ στάλθηκε στὴν περιοχὴ τοῦ κινήματος τοῦ Γκριγκόρεφ, μὲ σκοπὸ ν' αποκαλύψει τὸ πραγματικό του πρόσωπο στοὺς αντάρτες καὶ νὰ τοὺς καλέσει νὰ πολεμήσουν κάτω απ' τὴν επαναστατικὴ σημαία τῶν Μαχνοβιτῶν. Στὸ μεταξὺ ο Γκριγκόρεφ, ἑχοντας καταλάβει ἤδη τὴν Αλεξάντρια, τὴ Ζναμένκα καὶ τὸ Ελισάβετγκραντ, πλησίαζε στὸ Αικατερίνοσλαβ, γεγονὸς που πανικόβαλλε τὶς Κομμουνιστικὲς αρχὲς που ἑδρευαν στὸ Χάρκοβο. Οι Κομμουνιστὲς ἑστρεψαν τὰ βλέμματά τους μὲ μεγάλη ανησυχία στὴν περιοχὴ τοῦ Γκιουλάι-Πολέ. Κάθε φωνὴ απὸ τὸ Γκιουλάι-Πολέ, κάθε τηλεγράφημα τοῦ Μάχνο γινόταν πρόθυμα δεκτὸ καὶ δημοσιευόταν στὸν Σοβιετικὸ τύπο. Αυτὲς οι ανησυχίες φυσικὰ δὲν στηρίζονταν πουθενὰ αλλοῦ παρὰ μόνο στὴν βαθιὰ ἁγνοια τῶν αξιωματούχων τῆς Σοβιετικῆς κυβέρνησης, που φαντάζονταν ὅτι ο επαναστάτης αναρχικὸς Μάχνο θὰ στρεφόταν ξαφνικὰ εναντίον τους καὶ θὰ ἑνωνε τὶς δυνάμεις του μὲ τὸν Γκριγκόρεφ. Οι θέσεις τῆς Μαχνοβτσίνα ἦταν πάντοτε απόρροια τῶν αρχῶν της κι η ἰδια οδηγοῦνταν πάντα απ' τὰ ιδεώδη τῆς κοινωνικῆς επανάστασης, τὰ ιδεώδη τῆς ακρατικῆς κοινότητας τῶν εργαζόμενων. Συνακόλουθα, η Μαχνοβτσίνα δὲ θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ συμμεριστεῖ οποιαδήποτε αντιμπολσεβίκικη θέση μόνο καὶ μόνο επειδὴ ἦταν κι αυτὴ αντίθετη μὲ τὸ Μπολσεβικισμό. Αντίθετα, ἑνα κίνημα ὅπως αυτὸ τοῦ Γκριγκόρεφ αντιπροσώπευε μιὰ πρόσθετη απειλὴ γιὰ τὴν ελευθερία τῶν εργατῶν καί, συνακόλουθα, ἦταν εξίσου εχθρὸς τῶν Μαχνοβιτῶν ὅπως καὶ τῶν Μπολσεβίκων. Καὶ πράγματι, η Μαχνοβτσίνα, σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς της, δὲ συνεργάστηκε μὲ κανένα αντιμπολσεβίκικο κίνημα, αλλὰ αγωνίστηκε μὲ τὸν ἰδιο ηρωισμὸ κι αυταπάρνηση ενάντια στὸν Μπολσεβικισμὸ ὅπως καὶ ενάντια στοὺς Πετλιούρα, Γκριγκόρεφ, Ντενίκιν, Βράνγκελ, επειδὴ θεωροῦσε ὅλα αυτὰ τὰ κινήματα εξουσιαστικὲς ομάδες που επεδίωκαν νὰ υποδουλώσουν καὶ νὰ εκμεταλλευτοῦν τὶς μάζες τῶν εργαζόμενων. Η Μαχνοβτσίνα απόρριψε ακόμη καὶ τὶς προτάσεις που τῆς ἑκαναν μερικὲς ομάδες τῆς αριστερῆς πτέρυγας τῶν Σοσιαλεπαναστατῶν γιὰ κοινὸ αγῶνα ενάντια στοὺς Μπολσεβίκους' αυτὲς οι προτάσεις απορρίφτηκαν γιατί οι αριστεροὶ Σοσιαλεπαναστάτες, σὰν πολιτικὸ κίνημα αντιπροσώπευαν ουσιαστικὰ ὅ,τι κι οι Μπολσεβίκοι, δηλαδὴ τὴν κρατιστικὴ κυριαρχία τῆς σοσιαλδημοκρατίας πάνω στὸ λαό.

Κι ο ἰδιος ο Γκριγκόρεφ, τὸν καιρὸ τῆς ανταρσίας του, προσπάθησε αρκετὲς φορὲς ν' αποκτήσει δεσμοὺς μὲ τὸν Μάχνο. Αλλὰ απ' ὅλα τὰ τηλεγραφήματα που ἑστειλε στὸ Γκιουλάι-Πολέ, ἑφτασε μόνο ἑνα μὲ τὸ ακόλουθο περιεχόμενο: "Μπάτκο! Γιατί συνεργάζεσαι μὲ τοὺς Κομμουνιστές; Σύντριψέ τους! — Α τ α μ ά ν ο ς(2) Γ κ ρ ι γ κ ό ρ ε φ." Αυτὸ τὸ τηλεγράφημα ἑμεινε φυσικὰ αναπάντητο καὶ 2 - 3 μέρες αργότερα τὸ επιτελεῖο μαζὶ μὲ αντιπρόσωπους τῶν αντάρτικων στρατευμάτων τοῦ μετώπου, καταδίκασε οριστικὰ τὸν Γκριγκόρεφ καὶ δημοσίευσε τὴν ακόλουθη διακήρυξη:

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΓΚΡΙΓΚΟΡΕΦ;

Σύντροφοι εργάτες! Ὅταν πρὶν ἀπὸ ἕνα χρόνο ξεκινήσαμε ἕναν ἀδιάλλακτο ἀγώνα ἐνάντια στὴν Αυστρο-Γερμανικὴ εισβολὴ καὶ τὴν ἐξουσία τοῦ Αταμάνου καὶ μετὰ ἐνάντια στὸν Πετλιούρα καὶ τὸν Ντενίκιν, εἴχαμε τελείως ξεκάθαρη ἄποψη γιὰ

τὴν κατεύθυνση αυτοῦ τοῦ αγώνα κι απ' τὴν πρώτη μέρα βαδίσαμε κάτω απ' τὸ λάβαρο που διακήρυσσε ότι: η απελευθέρωση τῶν εργατῶν είναι ἔργο τῶν ἰδίων τῶν εργατῶν. Αυτός ο αγώνας μάς οδήγησε σὲ πολυάριθμες νίκες μεγάλης σημασίας: διώξαμε τοὺς Γερμανούς, ανατρέψαμε τὸν Αταμάνο, εμποδίσαμε τὴν εδραίωση τοῦ μικροαστικοῦ καθεστώτος τοῦ Πετλιούρα κι αρχίσαμε νὰ κάνουμε δημιουργικὴ δουλειὰ στὶς περιοχές που απελευθερώσαμε. Ταυτόχρονα παρακινούσαμε αδιάκοπα τὶς πλατιὲς λαϊκὲς μάζες νὰ παρακολουθοῦν μὲ προσοχὴ ὅσα συνέβαιναν γύρω τους' τὶς προειδοποιούσαμε ότι πολυάριθμα αρπακτικὰ θηρία πλησίαζαν ὕπουλα, περιμένοντας μόνο τὴν κατάλληλη στιγμὴ γιὰ ν' αρπάξουν τὴν εξουσία καὶ νὰ καθήσουν στὶς πλάτες τοῦ λαοῦ. Ἕνας νέος άρπαγας αυτοῦ τοῦ είδους ἔκανε τώρα τὴν εμφάνισή του, ο Αταμάνος Γκριγκόρεφ που, ενῶ διαμαρτύρεται γιὰ τὰ βάσανα καὶ τὴν καταπίεση τοῦ λαοῦ, στὴν ουσία επανεγκαθιδρύει τὸ παλιὸ καθεστὼς τῆς βίας καὶ τῆς ληστείας που αρπάζει τὸν μόχθο τοῦ λαοῦ, αυξάνει τὴ δυστυχία του, ενισχύει τὴν τυραννία καὶ καταργεῖ τὴν ελευθερία. Ἂς εξετάσουμε τὴν περίπτωση τοῦ Αταμάνου Γκριγκόρεφ.

Ο Γκριγκόρεφ είναι ἕνας πρώην Τσαρικὸς αξιωματικός. Στὶς αρχὲς τῆς επανάστασης στὴν Ουκρανία πολέμησε μαζὶ μὲ τὸν Πετλιούρα ενάντια στὴ Σοβιετικὴ εξουσία καὶ μετὰ πῆγε μὲ τὸ μέρος τῶν Σοβιετικῶν αρχῶν' τώρα ἔχει στραφεῖ ενάντια στὰ Σοβιὲτ κι ενάντια στὴν επανάσταση γενικά. Τί ἔχει νὰ πεῖ γι' αυτὰ ο Γκριγκόρεφ; Στὶς πρῶτες γραμμὲς τῆς "Γενικῆς" ('Εκκλησῆς) του λέει ότι τὴν Ουκρανία τὴν κυβερνάνε αυτοὶ που σταύρωσαν τὸν Χριστό, αυτοὶ που προέρχονται απ' τὸν "υπόκοσμο τῆς Μόσχας". Αδέλφια, δὲν διακρίνετε σ' αυτὲς τὶς λέξεις ἕνα σκοτεινὸ κάλεσμα γιὰ ἕνα Εβραϊκὸ πογκρόμ; Δὲν αισθάνεσθε τὴν επιθυμία τοῦ Αταμάνου Γκριγκόρεφ νὰ καταστρέψει τοὺς ζωντανοὺς αδελφικοὺς δεσμοὺς που ενώνουν τὴν επαναστατικὴ Ουκρανία μὲ τὴν επαναστατικὴ Ρωσία; Ο Γκριγκόρεφ μιλάει γιὰ ροζιασμένα χέρια, γιὰ τὸν άγιο εργάτη, κλπ. Αλλὰ ποιὸς δὲ μιλάει σήμερα γιὰ τὴν ιερὴ εργασία καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ; Ακόμα κι οι Λευκοί, ενῶ επιτίθονται σὲ μάς καὶ στὴ χώρα μας, διακηρύσσουν ότι πολεμάνε γιὰ τὴν υπόθεση τῶν εργαζόμενων. Αλλὰ εμεῖς ξέρουμε τί είδους ευημερία προσφέρουν στὸ λαὸ όταν ἔχουν τὴν εξουσία πάνω του.

Ο Γκριγκόρεφ ισχυρίζεται ότι πολεμάει ενάντια στοὺς κομμισάριους γιὰ τὴν αληθινὴ εξουσία τῶν σοβιέτ. Αλλὰ στὴν ίδια "Γενική" του γράφει: "Εγὼ ο Αταμάνος Γκριγκόρεφ... νὰ οι διαταγές μου – διαλέξτε τοὺς κομμισάριούς σας." Καὶ πιὸ κάτω, ενῶ διακηρύσσει ότι δὲν θέλει αιματοχυσίες, ανακοινώνει στὴν ίδια "Γενική" του ότι κηρύσσει γενικὴ επιστράτευση καὶ στέλνει μηνύματα στὸ Χάρκοβο καὶ στὸ Κίεβο στὰ οποῖα γράφει: "Απαιτῶ νὰ εκτελεστοῦν οι διαταγές μου' εγὼ θὰ αναλάβω όλα τὰ υπόλοιπα." Τί είναι αυτό; Η άμεση εξουσία τοῦ λαοῦ; Κι ο Τσάρος Νικόλαος θεωροῦσε τὴν εξουσία του εξουσία τοῦ λαοῦ. Ἡ μήπως πιστεύει ο Αταμάνος Γκριγκόρεφ ότι οι διαταγές του δὲν αντιπροσωπεύουν εξουσία πάνω στὸ λαὸ καὶ ότι οι κομμισάριοί του δὲν είναι κομμισάριοι αλλὰ άγγελοι; Αδέλφια! Δὲ βλέπετε ότι μιὰ συμμορία τυχοδιωκτῶν σάς στρέφει τὸν ἕνα εναντίον τοῦ άλλου, διασπῶντας τὴν ενότητα τῶν γραμμῶν σας καὶ προσπαθεῖ νὰ σάς υποδουλώσει πίσω απ' τὴν πλάτη σας καὶ μὲ τὴ δική σας βοήθεια; Φυλαχτεῖτε! Ο προδότης Γκριγκόρεφ που ἔχει πλήξει σοβαρὰ τὴν επανάσταση απ' τὰ μέσα, ξαναζωντάνεψε ταυτόχρονα τὴν μπουρζουαζία. Επωφελούμενος απ' τὸ αντιεβραϊκὸ κίνημα τοῦ Γκριγκόρεφ ο Πετλιούρα επιχειρεῖ ήδη νὰ διασπάσει τὸ μέτωπό μας απ' τὴ Γαλικία, κι ο Ντενίκιν απ' τὸν Δόν. Συμφορὰ θὰ βρεῖ τὸν Ουκρανικὸ λαό, ἂν δὲ βάλει ἕνα άμεσο τέλος σ' αυτὲς τὶς εσωτερικὲς κι εξωτερικὲς περιπέτειες.

Σύντροφοι αγρότες, εργάτες κι αντάρτες! Πολλοὶ από σάς θ' αναρωτιοῦνται τί στάση νὰ κρατήσουν απέναντι στοὺς πολυάριθμους αντάρτες που πολέμησαν μὲ αφοσίωση

γιά τήν υπόθεση τής επανάστασης καί που τώρα, μέ τήν προδοσία τού Γκριγκόρεφ, βρέθηκαν νά υπηρετούν στίς επαίσχυντες γραμμές του. Πρέπει νά θεωρηθούν αντεπαναστάτες; Όχι. Αυτοί οι σύντροφοι έχουν εξαπατηθεί. Πιστεύουμε ότι η υγιής επαναστατική τους αίσθηση, θά τούς πληροφορήσει ότι ο Γκριγκόρεφ τούς παρέσυρε σέ λάθος δρόμο κι ότι θά τόν εγκαταλείψουν γιά νά ενταχθούν ξανά στίς γραμμές τής επανάστασης.

Θά πρέπει επίσης νά επισημάνουμε ότι η γένεση τού κινήματος τού Γκριγκόρεφ, δέν οφείλεται μόνο σ' αυτόν, αλλά βασικά στήν αταξία που μαστίζει τελευταία τήν Ουκρανία. Από τότε που έφτασαν οι Μπολσεβίκοι έχει εδραιωθεί εκεί η δικτατορία τού κόμματός τους. Τό Μπολσεβίκικο Κόμμα, σάν ένα κόμμα κρατιστών, ίδρυσε παντού κρατικά όργανα μέ σκοπό τή διακυβέρνηση τού επαναστατικού λαού. Τά πάντα έπρεπε νά υποταχτούν στήν εξουσία τους καί νά μπούν κάτω απ' τήν άγρυπνη παρακολούθησή τους. Οποιαδήποτε αντίθεση, διαμαρτυρία ή καί ανεξάρτητη πρωτοβουλία, καταπνίγεται απ' τίς Έκτακτες Επιτροπές τους. Επιπλέον, όλα αυτά τά όργανα αποτελούνται από ανθρώπους που δέν έχουν καμιά σχέση μέ τήν εργατική τάξη καί τήν επανάσταση. Μ' άλλα λόγια, έχει δημιουργηθεί μιά κατάσταση όπου οι εργατικές καί επαναστατικές μάζες έχουν πέσει κάτω από τήν επιτήρηση καί τήν κυριαρχία ανθρώπων ξένων πρός τήν τάξη τών εργαζόμενων, ανθρώπων που έχουν τήν τάση νά ασκούν αυθαιρεσία καί βία πάνω στούς εργάτες. Τέτοια είναι η δικτατορία τού Μπολσεβίκικου Κ.Κ. Αυτή η δικτατορία έχει προκαλέσει τήν οργή, τήν αποδοκιμασία καί τό μίσος τών μαζών ενάντια στήν κυρίαρχη τάξη πραγμάτων. Ο Γκριγκόρεφ εκμεταλλεύεται αυτή τήν κατάσταση γιά νά πραγματοποιήσει τά τυχοδιωκτικά του σχέδια. Ο Γκριγκόρεφ είναι προδότης τής επανάστασης κι εχθρός τού λαού, αλλά τό ίδιο είναι καί τό Μπολσεβίκικο Κ.Κ. Μέ τήν απερίσκεπτη δικτατορία του, αυτό τό Κόμμα έχει γεννήσει στίς μάζες ένα μίσος απ' τό οποίο ωφελείται σήμερα ο Γκριγκόρεφ καί κάποιος άλλος τού ίδιου φυράματος αύριο. Συνακόλουθα, ενώ ξεσκεπάζουμε τήν προδοσία τού Γκριγκόρεφ απέναντι στήν επαναστατική υπόθεση, θά πρέπει ταυτόχρονα νά απαιτήσουμε απ' τό Κ.Κ. νά δώσει μιά εξήγηση γιά τό κίνημα τού Γκριγκόρεφ.

Ξαναθυμίζουμε στούς εργαζόμενους ότι μόνο μέ τίς δικές τους προσπάθειες θ' απελευθερωθούν απ' τήν καταπίεση, τήν αθλιότητα, καί τή βία. Καμιά αλλαγή εξουσίας δέ θά τούς βοηθήσει σ' αυτό. Μόνο μέ τίς δικές τους ελεύθερες εργατοαγροτικές οργανώσεις μπορούν οι εργάτες νά φτάσουν στό απόγειο τής κοινωνικής επανάστασης — τήν πλήρη ελευθερία καί τήν πραγματική ισότητα. Θάνατος στούς προδότες κι εχθρούς τού λαού! Κάτω τό εθνικιστικό μίσος! Κάτω οι προβοκάτορες! Ζήτω η αλληλεγγύη εργατών κι αγροτών! Ζήτω η παγκόσμια ελεύθερη εργατική κοινότητα!

Υπογράφουν:

Τό Επιτελικό Συμβούλιο τής Στρατιωτικής Μεραρχίας, γνωστής σά Μεραρχία τού Μπάτκο Μάχνο. Τά μέλη τού Συμβουλίου: Μ π ά τ κ ο Μ ά χ ν ο, Α. Τ σ ο υ μ π έ ν κ ο, Μ ι χ ά λ ε φ - Π α β λ έ ν κ ο, Α. Ο λ κ ό β ι κ, Ι.Μ. Τ σ ο ύ σ κ ο, Ε. Κ α ρ π έ ν κ ο, Μ. Π ο υ ζ ά ν ω φ, Β. Σ α ρ ό φ σ κ ι, Π. Α ρ σ ί ν ω φ, Β. Β ε ρ ε τ ε λ ν ί κ ω φ.

Μέ τή συμμετοχή:

Μελών τής Εκτελεστικής Επιτροπής τού Συμβουλίου Αντιπροσώπων τών Εργατών, Αγροτών καί Ερυθροφρουρών τής Πόλης τού Αλεξαντρόφσκ: Α ν τ ρ ι ο υ σ τ σ έ ν κ ο, πρόεδρος τού Εκτελεστικού Συμβουλίου τής περιοχής' Σ π ό τ α, Υπεύθυνος τού Διοικητικού Τομέα' Γ κ α β ρ έ λ ω φ, Μέλος' Α. Μ π ο ν τ ά ρ, Μέλος τής Εκτελεστικής Επιτροπής Πόλης καί Πολιτικός Κομμισάριος.

Η διακήρυξη αυτή τυπώθηκε σέ μεγάλο αριθμό αντιτύπων καί μοιράστηκε στούς χωρικούς καί στό μέτωπο˙ επίσης δημοσιεύτηκε στήν επίσημη εφημερίδα τών Μαχνοβιτών επαναστατών, τήν "Πούτκ Σβόμποντ" καί στό αναρχικό περιοδικό "Ναμπάτ" (Σ υ ν α γ ε ρ μ ό ς).

Τό κίνημα τού Γκριγκόρεφ καταποντίστηκε τόσο γρήγορα όσο είχε εμφανιστεί. Μολοντούτο προκάλεσε αρκετά Εβραϊκά πογκρόμ, απ˙ τά οποία ένα, αυτό που έγινε στό Ελισάβετγκραντ, πήρε πολύ μεγάλη έκταση. Σάν αποτέλεσμα, ένας μεγάλος αριθμός τών επαναστατών εγκατέλειψαν γρήγορα τόν Γκριγκόρεφ. Η αγροτιά δέν τόν υποστήριξε γιά πολύ γιατί κατάλαβε γρήγορα πόσο επιφανειακός επαναστάτης ήταν. Ο Γκριγκόρεφ έμεινε μέ λίγες μόνο χιλιάδες άντρες˙ οχυρώθηκαν στήν περιοχή τής Αλεξάντριας, στήν επαρχία τής Χερσώνας. Μολοντούτο, αυτή η περιπέτεια προκάλεσε μεγάλη ανησυχία στούς Μπολσεβίκους. Μόλις όμως έμαθαν τή στάση τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ, ανάπνευσαν ελεύθερα κι επανέκτησαν τή σιγουριά τους. Οι Σοβιετικές αρχές ανακοίνωσαν μέ παράτες ότι οι Μαχνοβίτες είχαν καταδικάσει τήν ανταρσία τού Γκριγκόρεφ. Τά Σοβιέτ επιδίωκαν νά επωφεληθούν απ˙ τή στάση τών Μαχνοβιτών γιά νά εξαπολύσουν μιά πλατιά προπαγανδιστική εκστρατεία ενάντια στόν Γκριγκόρεφ. Τό όνομα τού Μάχνο αναφερόταν συνέχεια στόν Σοβιετικό τύπο. Τά τηλεγραφήματά του αναδημοσιεύονταν ξανά καί ξανά. Εγκωμιαζόταν σάν αληθινός φρουρός τής επανάστασης τών εργατών καί τών αγροτών. Προσπαθούσαν ακόμη νά τρομάξουν τόν Γκριγκόρεφ, διαδίδοντας ότι ο Γκριγκόρεφ είχε περικυκλωθεί από παντού απ˙ τά στρατεύματα τού Μάχνο καί ή θά αιχμαλωτιζόταν ή θά αφανιζόταν ολοκληρωτικά απ˙ αυτά.

Ωστόσο, όλη αυτή η έκρηξη θαυμασμού γιά τόν Μάχνο ήταν διπρόσωπη καί δέν κράτησε πολύ. Μόλις έπαψε νά υπάρχει ο κίνδυνος απ˙ τήν πλευρά τού Γκριγκόρεφ, ξανάρχισε η προηγούμενη προπαγάνδα τών Μπολσεβίκων ενάντια στούς Μαχνοβίτες. Εκείνο τόν καιρό έφτασε ο Τρότσκυ στήν Ουκρανία˙ αυτός καθόρισε τόν τόνο αυτής τής προπαγάνδας: — η εξέγερση δέν ήταν τίποτ˙ άλλο από ένα κίνημα πλούσιων κουλάκων που προσπαθούσαν νά εδραιώσουν τήν εξουσία τους στή χώρα˙ όλες αυτές οι Μαχνοβίτικες κι αναρχικές κουβέντες γιά τήν ακρατική εργατική κοινότητα ήταν απλά καί μόνο μιά πολεμική τακτική˙ στήν πραγματικότητα οι Μαχνοβίτες κι οι αναρχικοί έλπιζαν νά εγκαθιδρύσουν τή δική τους αναρχική εξουσία που δέν είναι άλλη απ˙ τήν εξουσία τών πλούσιων κουλάκων (εφημερίδα "Βπούτι" (Σ τ ό Δ ρ ό μ ο), Νο. 51, απ˙ τό άρθρο τού Τρότσκυ "Η Μαχνοβτσίνα"). Παράλληλα μ˙ αυτή τή σκόπιμα συκοφαντική αγκιτατόρικη εκστρατεία, ολοκληρώθηκε ο αποκλεισμός τής περιοχής. Επαναστάτες εργάτες απ˙ τίς πιό μακρινές περιοχές τής Ρωσίας — απ˙ τό Ιβάνοβο-Βοζνέσενσκ, τή Μόσχα, τήν Πετρούπολη, απ˙ τόν Βόλγα, τά Ουράλια καί τή Σιβηρία, που προσελκύονταν απ˙ τήν ανεξαρτησία καί τήν υπερηφάνεια τής περιοχής, μέ πολύ μεγάλη δυσκολία κατόρθωναν νά σπάσουν τόν κλοιό καί νά φτάσουν εκεί. Διακόπηκε εντελώς ο ανεφοδιασμός σέ σφαίρες, οβίδες κι άλλο αναγκαίο εξοπλισμό που καταναλωνόταν καθημερινά στό μέτωπο. Δύο βδομάδες νωρίτερα, τόν καιρό τής ανταρσίας τού Γκριγκόρεφ, είχε έλθει στό Γκιουλάι-Πολέ απ˙ τό Χάρκοβο ο Γκρόσμαν-Ροστσίν κι είχε ενημερωθεί γιά τή δύσκολη κατάσταση που επικρατούσε στό μέτωπο εξαιτίας

τής έλλειψης πυρομαχικών. Ο Ροστσίν άκουσε μέ προσοχή αυτές τίς πληροφορίες κι ανέλαβε νά κάνει ό,τι ήταν δυνατόν στό Χάρκοβο, ώστε νά σταλεί αμέσως στό μέτωπο ο αναγκαίος εξοπλισμός. Πέρασαν όμως 2 βδομάδες, χωρίς νά φτάσει κανένα φορτίο πυρομαχικών κι η κατάσταση στό μέτωπο έγινε δραματική. Κι όλα αυτά σέ μιά εποχή που ο στρατός τού Ντενίκιν ενισχυόταν σ' αυτό τό μέτωπο απ' τόν ερχομό Κοζάκων απ' τό Κουβάν κι ενώ στόν Καύκασο σχηματίζονταν στρατιωτικά αποσπάσματα.

Καταλάβαιναν άραγε οι Μπολσεβίκοι τί έκαναν καί τί αποτελέσματα θά είχε η τακτική τους στήν περίπλοκη κατάσταση τής Ουκρανίας;

Οπωσδήποτε καταλάβαιναν τί έκαναν. Είχαν υιοθετήσει τήν τακτική τού αποκλεισμού μέ στόχο τήν καταστροφή καί τόν αφανισμό τής στρατιωτικής δύναμης τής περιοχής. Γιατί είναι ευκολότερο νά πολεμάς έναν άοπλο αντίπαλο παρά έναν οπλισμένο. Ήταν ευκολότερο νά νικήσουν επαναστάτες χωρίς πυρομαχικά, κι αντιμέτωπους μέ τό συμπαγές μέτωπο τού Ντενίκιν, παρά τούς ίδιους επαναστάτες εξοπλισμένους. Αλλά ταυτόχρονα, οι Μπολσεβίκοι δέν ήταν απόλυτα ενήμεροι γιά τήν κατάσταση ολόκληρης τής περιοχής τού Ντόνετς. Δέν ήξεραν τίποτα γιά τό μέτωπο ή γιά τίς δυνάμεις τού Ντενίκιν. Αγνοούσαν επίσης εντελώς τά άμεσα σχέδια τού Ντενίκιν. Ωστόσο, στόν Καύκασο, στήν περιοχή τού Δόν καί στό Κουβάν, σχηματίζονταν μεγάλα, καλά εκπαιδευμένα στρατιωτικά αποσπάσματα, μέ σκοπό τήν γενική εκστρατεία ενάντια στήν επανάσταση. Η τετράμηνη αντίσταση τών επαναστατών τού Γκιουλάι-Πολέ είχε εμποδίσει τήν επίθεση τού στρατού τού Ντενίκιν απ' τό βορρά, επειδή οι επαναστάτες τού Γκιουλάι-Πολέ αποτελούσαν έναν διαρκή κίνδυνο γιά τήν αριστερή τους πλευρά. Όλες οι απελπισμένες επιθέσεις τού Στρατηγού Σκούρο, που συνεχίστηκαν 4 ολόκληρους μήνες, δέν μπόρεσαν νά μειώσουν αυτό τόν κίνδυνο. Έτσι, οι Λευκοί προετοίμασαν τήν δεύτερη εκστρατεία τους μέ όλες τίς δυνάμεις που μπορούσαν νά διαθέσουν' η εκστρατεία αυτή άρχισε τό Μάη τού 1919 κι η έκτασή της ξάφνιασε ακόμα καί τούς Μαχνοβίτες. Οι Μπολσεβίκοι, απορροφημένοι απ' τήν πάλη τους ενάντια στή Μαχνοβτσίνα, δέν ήξεραν τίποτα γιά όλα αυτά, ή μάλλον δέν ήθελαν νά ξέρουν τίποτα.

Έτσι η ελεύθερη περιοχή, όπως κι όλη η υπόλοιπη επαναστατημένη Ουκρανία, απειλούνταν από δυό πλευρές ταυτόχρονα. Τότε τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Γκιουλάι-Πολέ, μπροστά στή σοβαρότητα τής κατάστασης, αποφάσισε τή σύγκληση ενός έκτακτου συνέδριου αγροτών, εργατών, επαναστατών καί κόκκινων στρατιωτών από αρκετές περιοχές: τό Αικατερίνοσλαβ, τό Χάρκοβο, τήν Ταυρίδα, τήν Χερσώνα καί τήν περιοχή τού Δόν. Τό συνέδριο αυτό θά έκανε μιά επισκόπηση τής γενικής κατάστασης εν όψει τού θανάσιμου κινδύνου που αντιπροσώπευε η αντεπανάσταση τού Ντενίκιν κι η ανικανότητα τών Σοβιετικών αρχών ν' αναλάβουν οποιαδήποτε δράση γιά τήν αποτροπή αυτού τού κινδύνου. Τό συνέδριο επρόκειτο νά καθορίσει τά άμεσα καθήκοντα καί τά πρακτικά μέτρα που θά έπαιρναν οι εργάτες γιά νά διορθώσουν αυτή τήν κατάσταση.

Παραθέτουμε εδώ τό κείμενο τού καλέσματος γιά τό συνέδριο που εκδόθηκε απ' τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο πρός τούς εργάτες τής Ουκρανίας:

ΣΥΓΚΛΗΣΗ
ΤΟΥ Δ' ΕΚΤΑΚΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ, ΑΓΡΟΤΩΝ ΚΙ ΑΝΤΑΡΤΩΝ.

Τηλεγράφημα Νο. 416

Πρὸς ὅλες τὶς Εκτελεστικὲς Επιτροπὲς τῶν περιοχῶν, πόλεων καὶ χωριῶν τῶν επαρχιῶν τοῦ Αικατερίνοσλαβ, τῆς Ταυρίδας καὶ τῶν γειτονικῶν περιοχῶν' πρὸς ὅλες τὶς μονάδες τῆς Πρώτης Επαναστατικῆς Μεραρχίας γνωστῆς σὰν Μεραρχία τοῦ Μπάτκο Μάχνο' πρὸς ὅλα τὰ στρατεύματα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ που βρίσκονται στὴν ἴδια περιοχή. Πρὸς ὅλους! Πρὸς ὅλους!

Στὴ συνεδρίασή της, στὶς 30 Μάη, η Εκτελεστική Επιτροπὴ τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου, αφοῦ εξέτασε τὴν κατάσταση στὸ μέτωπο, που δημιουργήθηκε απ' τὴν επίθεση Συμμοριῶν τῶν Λευκῶν, καθὼς καὶ τὴ γενικὴ κατάσταση — πολιτικὴ κι οικονομικὴ — τῆς Σοβιετικῆς εξουσίας, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι μόνο οι ἴδιες οι εργατικὲς μάζες, κι ὄχι ἄτομα ἢ κόμματα, θὰ μπορούσαν νὰ βροῦν μιὰ λύση. Γι' αυτὸ η Εκτελεστικὴ Επιτροπὴ τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τοῦ Γκιουλάι-Πολὲ αποφάσισε νὰ συγκαλέσει ἕνα έκτακτο συνέδριο γιὰ τὶς 15 Ιούνη τοῦ 1919, στὸ Γκιουλάι-Πολέ. Τρόπος αντιπροσώπευσης: 1) Οι αγρότες κι οι εργάτες θὰ στείλουν από έναν αντιπρόσωπο ανὰ 3000 κατοίκους. 2) Οι αντάρτες κι οι Κόκκινοι στρατιῶτες θὰ εκλέξουν από έναν αντιπρόσωπο ανὰ μονάδα (σύνταγμα, μεραρχία, κλπ.). 3) Τὰ επιτελεία: Η μεραρχία τοῦ Μπάτκο Μάχνο, δύο αντιπροσώπους' οι ταξιαρχίες, έναν αντιπρόσωπο απ' τὸ επιτελείο κάθε ταξιαρχίας. 4) Οι εκτελεστικὲς επιτροπὲς τῶν περιφερειῶν θὰ στείλουν έναν αντιπρόσωπο από κάθε επιτροπή. 5) Οι περιφερειακὲς κομματικὲς οργανώσεις που υποστηρίζουν τὸ πρόγραμμα τοῦ Σοβιετικοῦ καθεστῶτος θὰ στείλουν έναν αντιπρόσωπο από κάθε οργάνωση.

Παρατηρήσεις: α) η εκλογὴ τῶν αντιπροσώπων τῶν αγροτῶν καὶ τῶν εργατῶν θὰ γίνει απ' τὶς γενικὲς συνελεύσεις τῶν χωριῶν, τῶν πόλεων, τῶν εργοστασίων καὶ τῶν βιοτεχνιῶν' β) δὲ θὰ γίνουν χωριστὲς συνεδριάσεις τῶν μελῶν τῶν σοβιὲτ καὶ τῶν εργοστασιακῶν επιτροπῶν' γ) επειδὴ τὸ Επαναστατικὸ Στρατιωτικὸ Συμβούλιο δὲ διαθέτει τὰ αναγκαῖα μέσα, οι αντιπρόσωποι θὰ πρέπει νὰ φέρουν μαζί τους τρόφιμα καὶ χρήματα.

Ημερήσια Διάταξη: α) Εισήγηση τῆς Εκτελεστικῆς Επιτροπῆς τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου καὶ τῶν αντιπροσώπων' β) η τρέχουσα κατάσταση' γ) ο ρόλος, τὰ καθήκοντα κι οι στόχοι τῶν αντιπροσώπων τοῦ Σοβιὲτ τῶν Αγροτῶν, Εργατῶν, Ανταρτῶν καὶ Κόκκινων στρατιωτῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Γκιουλάι-Πολὲ' δ) αναδιοργάνωση τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου τῆς περιοχῆς' ε) διοργάνωση τῆς στρατιωτικῆς δραστηριότητας τῆς περιοχῆς' στ) τὸ πρόβλημα τοῦ ανεφοδιασμοῦ τροφίμων' ζ) τὸ αγροτικὸ πρόβλημα' η) οικονομικὰ ζητήματα' θ) ενότητα εργατῶν κι αγροτῶν' ι) δημόσια ασφάλεια' ια) η άσκηση τῆς δικαιοσύνης στὴν περιοχή' ιβ) τρέχοντα ζητήματα.

Η Εκτελεστικὴ Επιτροπὴ τοῦ Επαναστατικοῦ Στρατιωτικοῦ Συμβουλίου.

Γκιουλάι-Πολέ, 31 Μάη 1919.

Μόλις δημοσιεύτηκε αυτό τὸ κάλεσμα, οι Μπολσεβίκοι εξαπόλυσαν μιὰ στρατιωτική εκστρατεία ενάντια στὴν περιοχὴ τοὺ Γκιουλάι-Πολέ.

Ενώ ο επαναστατικὸς στρατὸς αποδεκατιζόταν αντιστεκόμενος στὴ μανιασμένη επίθεση τών Κοζάκων τοὺ Ντενίκιν, τὰ Μπολσεβίκικα συντάγματα εισβάλανε στὴν επαναστατικὴ περιοχὴ απ' τὰ βόρεια, χτυπώντας τὰ νώτα τών Μαχνοβιτών. Εισβάλλοντας στὰ χωριά, οι Μπολσεβίκοι συλλαμβάνανε τοὺς αγωνιστὲς καὶ τοὺς εκτελούσαν επιτόπου· κατέστρεφαν τὶς ελεύθερες κομμούνες καὶ παρόμοιες οργανώσεις. Ο Τρότσκυ, που έφτασε στὴν Ουκρανία εκείνες τὶς μέρες, έπαιξε ηγετικὸ ρόλο σ' αυτὴ τὴν επίθεση. Εύκολα μπορεί νὰ φανταστεί κανεὶς πώς ένιωσε παρατηρώντας μιὰ εντελώς ανεξάρτητη περιοχή, ακούγοντας τὴ γλώσσα ενὸς λαοὺ που ζούσε ελεύθερα καὶ δὲν έδινε τὴν παραμικρὴ προσοχὴ στὴ νέα εξουσία, διαβάζοντας τὶς εφημερίδες αυτοὺ τοὺ λαοὺ που μιλούσαν γι' αυτόν, χωρὶς φόβο ή σεβασμό, αντιμετωπίζοντάς τον σὰν τίποτα περισσότερο από έναν Κρατικὸ αξιωματούχο. Ο Τρότσκυ, που σκόπευε νὰ σαρώσει τὸν αναρχισμὸ από τὴ Ρωσία μὲ μιὰ "σιδερένια σκούπα", δὲν μπορεί παρὰ νὰ ένιωσε τὸ άγριο καὶ τυφλὸ μίσος που άρμοζε σὲ κρατιστὲς τοὺ είδους του. Αυτὸ τὸ μίσος διαποτίζει μιὰ ολόκληρη σειρὰ διαταγών που έκδωσε ο Τρότσκυ ενάντια στὴ Μαχνοβτσίνα.

Μ' ένα απίστευτο θράσος, ο Τρότσκυ ανέλαβε νὰ διαλύσει τὸ Μαχνοβίτικο κίνημα.

Πρώτα απ' όλα, έκδωσε τὴν ακόλουθη διαταγὴ σὰν απάντηση στὸ κάλεσμα τοὺ Επαναστατικοὺ Στρατιωτικοὺ Συμβουλίου τοὺ Γκιουλάι-Πολέ:

ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΝΟ. 1824
ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΑΡΚΟΒΟ, 4 ΙΟΥΝΗ 1919.

Πρὸς όλους τοὺς Στρατιωτικοὺς Κομμισάριους καὶ πρὸς όλες τὶς Εκτελεστικὲς Επιτροπὲς τών επαρχιών τοὺ Αλεξαντρόφσκ, Μαριουπόλ, Μπακμούτ, Πάβλογκραντ καὶ Χερσώνας.

Η Εκτελεστικὴ Επιτροπὴ τοὺ Γκιουλάι-Πολέ, μὲ τὴ συνεργασία τοὺ Επιτελείου τῆς ταξιαρχίας τοὺ Μάχνο, προσπαθεί νὰ συγκαλέσει, γιὰ τὶς 15 αυτοὺ τοὺ μήνα, ένα συνέδριο τών σοβιὲτ καὶ τών ανταρτών τών περιοχών τοὺ Αλεξαντρόφσκ, Μαριουπόλ, Μπερντιάνσκ, Μελιτοπόλ, Μπακμοὺτ καὶ Πάβλογκραντ. Τὸ συνέδριο αυτὸ στρέφεται ξεκάθαρα ενάντια στὴ Σοβιετικὴ Εξουσία στὴν Ουκρανία κι ενάντια στὴν οργάνωση τοὺ νότιου μετώπου, όπου έχει στρατοπεδεύσει η ταξιαρχία τοὺ Μάχνο. Τὸ συνέδριο αυτὸ δὲν μπορεί νὰ έχει άλλο αποτέλεσμα απ' τὸ νὰ ξεσηκώσει κάποια νέα επονείδιστη ανταρσία σὰν κι αυτὴ τοὺ Γκριγκόρεφ καὶ ν' ανοίξει τὸ μέτωπο στοὺς Λευκούς, μπροστὰ στοὺς οποίους η ταξιαρχία τοὺ Μάχνο δὲν μπορεί παρὰ νὰ οπισθοχωρεί διαρκώς, εξαιτίας τῆς ανικανότητας, τών εγκληματικών σχεδίων καὶ τῆς προδοσίας τών διοικητών της.

1. Μὲ τὸ παρὸν διάταγμα απαγορεύεται αυτὸ τὸ συνέδριο καὶ σὲ καμιὰ περίπτωση δὲ θὰ επιτραπεί η διενέργειά του.

2. Θὰ προειδοποιηθεί όλος ο αγροτικὸς κι εργατικὸς πληθυσμός, προφορικὰ καὶ γραπτά, ότι η συμμετοχὴ στὸ εν λόγω συνέδριο θὰ θεωρείται πράξη εσχάτης

προδοσίας ενάντια στή Σοβιετική Δημοκρατία καί τό Σοβιετικό μέτωπο.

3. Όλοι οι αντιπρόσωποι τού εν λόγω συνεδρίου θά συλλαμβάνονται αμέσως καί θά οδηγούνται ενώπιον τού Επαναστατικού Στρατοδικείου τής 14ης, πρώην 2ης, Στρατιάς τής Ουκρανίας.

4. Τά άτομα που προπαγανδίζουν τό κάλεσμα τού Μάχνο καί τής Εκτελεστικής Επιτροπής τού Γκιουλάι-Πολέ θά συλλαμβάνονται επίσης.

5. Η παρούσα διαταγή θά έχει τήν ισχύ νόμου από τή στιγμή που θά τηλεγραφηθεί. Θά πρέπει νά μοιραστεί παντού, ν' αναρτηθεί σ' όλους τούς δημόσιους χώρους καί νά σταλεί στούς αντιπροσώπους τών εκτελεστικών επιτροπών τών πόλεων καί τών χωριών, καθώς καί σ' όλους τούς εκπροσώπους τής Σοβιετικής εξουσίας, καί στούς διοικητές καί τούς κομμισάριους τών στρατιωτικών μονάδων.

Τ ρ ό τ σ κ υ, Πρόεδρος τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής Δημοκρατίας'
Β α τ σ έ τ ι ς, Αρχιστράτηγος'
Α ρ ά λ ω φ, Μέλος τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής Δημοκρατίας'
Κ ο σ κ ά ρ ε φ, Στρατιωτικός Κομμισάριος τής περιοχής τού Χάρκοβου.

Αυτό τό ντοκουμέντο είναι πραγματικά κλασικό στό είδος του. Όποιος μελετάει τή Ρώσικη επανάσταση θά πρέπει νά τό αποστηθίσει. Πόσο διορατικοί κι οξυδερκείς ήταν 2 μήνες νωρίτερα οι επαναστάτες χωρικοί τού Γκιουλάι-Πολέ, όταν στήν περίφημη απάντησή τους στόν Ντιμπένκο (που παραθέσαμε προηγούμενα) στήν ουσία πρόβλεψαν αυτή τή διαταγή! Χωρίς πολλές ευγένειες είχαν θέσει στούς Μπολσεβίκους τά ακόλουθα ερωτήματα: (σελ. 77).

"Μπορούν νά υπάρξουν νόμοι, φτιαγμένοι από μιά μειοψηφία ανθρώπων που αυτοαποκαλούνται επαναστάτες, που νά τούς επιτρέπουν νά κηρύσσουν εκτός νόμου έναν ολόκληρο λαό που είναι πιό επαναστατικός απ' αυτούς;"

Τό 'Αρθρο 2 τής διαταγής τού Τρότσκυ απαντά ξεκάθαρα ότι τέτοιοι νόμοι μπορούν νά υπάρξουν κι ότι η απόδειξη είναι τό διάταγμα Νο. 1824.

"Υπάρχει κάποιος νόμος", είχαν ρωτήσει οι επαναστάτες τού Γκιουλάι-Πολέ, "που νά δίνει τό δικαίωμα σ' έναν επαναστάτη νά επιβάλλει τίς αυστηρότερες ποινές σέ μιά επαναστατική μάζα, τής οποίας έχει αυτοδιοριστεί υπερασπιστής, απλά καί μόνο επειδή αυτή η μάζα πήρε τά αγαθά, τήν ελευθερία καί τήν ισότητα, που τής είχε υποσχεθεί η επανάσταση, χωρίς τήν άδειά του;"

Πάλι τό 'Αρθρο 2, δίνει καταφατική απάντηση. Ολόκληρος ο αγροτικός κι εργατικός πληθυσμός κηρύσσεται ένοχος εσχάτης προδοσίας άν τολμήσει νά πάρει μέρος στό δικό του ελεύθερο συνέδριο.

"'Αραγε οι νόμοι τής Επανάστασης διατάζουν τόν τουφεκισμό ενός αντιπροσώπου επειδή πιστεύει ότι καθήκον του είναι νά εκτελεί τίς εντολές που τού ανέθεσε η επαναστατική μάζα που τόν εξέλεξε;"

Τά 'Αρθρα 3 καί 4 τής διαταγής τού Τρότσκυ διακηρύσσουν ότι θά πρέπει νά συλλαμβάνονται καί νά οδηγούνται ενώπιον τού Επαναστατικού

Στρατοδικείου τής Στρατιάς, όχι μόνο οι αντιπρόσωποι που εκτελούν τίς εντολές που τούς δόθηκαν, αλλά ακόμα κι αυτοί που δέν έχουν αρχίσει κάν τό έργο τους· πράγμα τό οποίο σημαίνει τόν βέβαιο τουφεκισμό τους (όπως πραγματικά συνέβηκε μέ τούς Κοστίν, Πολύνιν, Ντομπρολιούμπωφ κι άλλους που οδηγήθηκαν στό στρατοδικείο καί τουφεκίστηκαν μέ τήν κατηγορία ότι είχαν σ υ ζ η τ ή σ ε ι τό κάλεσμα τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τού Γκιουλάι-Πολέ).

Ολόκληρο αυτό τό ντοκουμέντο αντιπροσωπεύει ένα τόσο κραυγαλέο σφετερισμό τών δικαιωμάτων τών εργατών ώστε δέν έχει νόημα νά τό σχολιάσουμε περισσότερο.

Επηρεασμένος απ' τά καθιερωμένα κλισέ, ο Τρότσκυ έβλεπε στό πρόσωπο τού Μάχνο τόν ένοχο που ήταν υπεύθυνος γιά όλα όσα συνέβαιναν στό Γκιουλάι-Πολέ καί γιά όλα τά μέτρα που είχαν παρθεί στήν περιοχή. Δέν κατάφερε νά προσέξει ούτε ότι τό Συνέδριο δέν τό είχε καλέσει τό Επιτελείο τής ταξιαρχίας τού Μάχνο ή η Εκτελεστική Επιτροπή τού Γκιουλάι-Πολέ, αλλά ένα όργανο εντελώς ανεξάρτητο — δηλαδή τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τής Περιοχής. Αξίζει νά σημειωθεί ότι σ' αυτή τή διαταγή ο Τρότσκυ αναφέρθηκε ήδη επίμονα στήν προδοσία τών Μαχνοβιτών διοικητών, τούς οποίους κατηγόρησε γιά "διαρκή οπισθοχώρηση μπροστά στούς Λευκούς". Λίγες μέρες αργότερα ο Τρότσκυ κι ολόκληρος ο Κομμουνιστικός τύπος διακήρυσσαν δυνατά ότι οι Μαχνοβίτες είχαν ανοίξει τό μέτωπο στόν Ντένικιν.

Ήδη γνωρίζουμε ότι η δημιουργία αυτού τού μετώπου οφειλόταν αποκλειστικά στίς προσπάθειες καί στίς θυσίες τών ίδιων επαναστατών χωρικών. Γεννήθηκε σέ μιά ηρωϊκή στιγμή τής ιστορίας τους — τή στιγμή τής απελευθέρωσης τής περιοχής από κάθε μορφή εξουσίας. Τό μέτωπο στήθηκε στά νοτιοανατολικά σάν ηρωϊκός φρουρός κι υπερασπιστής τής ελευθερίας που είχαν κερδίσει. Γιά πάνω από 6 μήνες, οι επαναστάτες κράτησαν ένα αρραγές μέτωπο απέναντι στίς πιό ορμητικές επιθέσεις τής μοναρχικής αντεπανάστασης, θυσιάζοντας αρκετές χιλιάδες από τά καλύτερα παιδιά τους. Κινητοποίησαν όλους τούς πόρους τής περιοχής καί προετοιμάστηκαν νά υπερασπίσουν τήν ελευθερία τους ώς στό τέλος, αντιστεκόμενοι στήν αντεπανάσταση που εξαπόλυε μιά γενική επίθεση. Η έκταση στήν οποία κρατήθηκε τό μέτωπο κυρίως απ' τούς επαναστάτες — στή διάρκεια ολόκληρης τής περιόδου — φαίνεται στό τηλεγράφημα τού Κάμενεφ γιά τήν ανταρσία τού Γκριγκόρεφ, που παραθέσαμε προηγούμενα. Σ' αυτό ο Έκτακτος Πληρεξούσιος τής Μόσχας ζητούσε απ' τόν Μάχνο νά τόν πληροφορήσει γιά τίς διαθέσεις τού επαναστατικού στρατού στό μέτωπο εναντίον τού Ντένικιν. Έκανε τέτοια ερώτηση στόν Μάχνο προφανώς γιατί στό Χάρκοβο, που βρισκόταν εκείνη τήν εποχή, τού ήταν αδύνατο νά πάρει τίς αναγκαίες πληροφορίες απ' τό Στρατιωτικό Κομμισαριάτο ή τόν Διοικητή τού μετώπου. Είναι φανερό ότι ο Τρότσκυ, που έφτασε στήν Ουκρανία όταν αυτή δεχόταν πολύπλευρη επίθεση απ' τήν αντεπανάσταση, δέν είχε κάν ιδέα γιά τήν κατάσταση τού νοτίου μετώπου ενάντια στόν Ντένικιν. Αλλά ο Τρότσκυ χρειαζόταν μιά τυπική δικαιολογία γιά τήν εγκληματική εκστρατεία του ενάντια στόν επαναστατικό λαό κι έτσι μέ τερατώδη κυνισμό κι απίστευτο θράσος διακήρυξε επιζήμιο γιά τήν οργάνωση τού νοτίου με-

τώπου τό συνέδριο τών αγροτών, εργατών κι ανταρτών που είχε προγραμματιστεί γιά τίς 15 Ιούνη. Έτσι, οι χωρικοί κι οι αντάρτες που προσπαθούσαν μέ όλες τους τίς δυνάμεις νά κρατήσουν αυτό τό μέτωπο, που είχαν καλέσει όλους όσους μπορούσαν νά κρατήσουν όπλο σέ εθελοντική κι άμεση κατάταξη στό μέτωπο ενάντια στόν Ντενίκιν (Αποφάσεις τού Β΄ Περιφερειακού Συνέδριου, στίς 12 Φλεβάρη 1919, γιά εθελοντική καί ισότιμη δεκάχρονη επιστράτευση) — θά φαίνονταν σά νά οργάνωναν οι ίδιοι αυτοί χωρικοί κι αντάρτες μιά συνωμοσία εναντίον τού δικού τους μετώπου. Θά σκεφτόταν κανείς ότι τέτοιοι ισχυρισμοί γίνονται από άτομα άρρωστα διανοητικά. Αντίθετα πρόκειται γιά ισχυρισμούς υγιών ατόμων, αλλά που είναι συνηθισμένα νά μεταχειρίζονται τό λαό μέ απεριόριστο κυνισμό.

Αυτή η διαταγή τού Τρότσκυ δέν ανακοινώθηκε στό επιτελείο τού Μαχνοβίτικου στρατού απ΄ τίς Σοβιετικές αρχές κι οι Μαχνοβίτες δέν άκουσαν γι΄ αυτή παρά μόνο τυχαία, 2 - 3 μέρες αργότερα. Ο Μάχνο έστειλε αμέσως ένα τηλεγράφημα δηλώνοντας ότι παραιτούνταν απ΄ τή θέση του σά διοικητή, εξαιτίας τής δυσάρεστης κι απαράδεκτης κατάστασης που είχε δημιουργηθεί. Δυστυχώς δέν έχουμε τό κείμενο αυτού τού τηλεγραφήματος.

Μόλις τηλεγραφήθηκε η διαταγή τού Τρότσκυ, απόκτησε τήν ισχύ νόμου. Οι Μπολσεβίκοι άρχισαν νά εκτελούν εντελώς μιλιταριστικά κάθε σημείο της. Οι εργάτες τών εργοστασίων τού Αλεξαντρόφσκ, που συγκεντρώθηκαν γιά νά συζητήσουν τό κάλεσμα τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τού Γκιουλάι-Πολέ διαλύθηκαν βίαια καί κηρύχθηκαν εκτός νόμου. Οι χωρικοί απειλήθηκαν μέ τουφεκισμό κι απαγχονισμό. Σέ πολλά μέρη έγιναν συλλήψεις ατόμων — όπως οι Κοστίν, Πολύνιν, Ντομπρολιούμπωφ κι άλλοι — μέ τήν κατηγορία τής προπαγάνδισης τού καλέσματος τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου που στή συνέχεια εκτελέστηκαν μετά από συνοπτική διαδικασία τού Επαναστατικού Στρατοδικείου. Αυτή τή διαταγή ακολούθησαν πολλές άλλες, μέ τίς οποίες ο Τρότσκυ διέταζε τίς μονάδες τού Κόκκινου Στρατού νά καταστρέψουν τή Μαχνοβτσίνα στή ρίζα της μέ κάθε τρόπο. Επιπλέον έδωσε μυστικές διαταγές νά συλληφθούν, μέ οποιοδήποτε τίμημα, όχι μόνο ο Μάχνο καί τά μέλη τού επιτελείου του, αλλά ακόμα κι οι ειρηνικοί αγωνιστές τού πολιτιστικού τομέα. Οι οδηγίες ήταν νά τούς φέρουν όλους ενώπιον τού Επαναστατικού Στρατοδικείου, μ΄ άλλα λόγια, νά τούς εκτελέσουν.

Σύμφωνα μέ τή μαρτυρία κάποιου διοικητή μερικών μονάδων τού Κόκκινου Στρατού καί σύμφωνα μέ αρκετούς Μπολσεβίκους στρατιωτικούς που κρατούσαν υψηλά πόστα, ο Τρότσκυ διατύπωσε τή σχέση του μέ τή Μαχνοβτσίνα μέ τήν ακόλουθη συλλογιστική: Θά ήταν καλύτερα νά παραδώσουμε όλη τήν Ουκρανία στόν Ντενίκιν, παρά νά επιτρέψουμε μιά παραπέρα ανάπτυξη τής Μαχνοβτσίνα. Τό κίνημα τού Ντενίκιν, όντας ξεκάθαρα αντεπαναστατικό, θά μπορεί νά υπονομευτεί αργότερα διαμέσου τής ταξικής προπαγάνδας, ενώ η Μαχνοβτσίνα αναπτύσσεται μέσα στούς κόλπους τών μαζών καί ξεσηκώνει τίς ίδιες τίς μάζες εναντίον μας...

Λίγες μέρες πρίν απ΄ αυτά τά γεγονότα, ο Μάχνο είχε ανακοινώσει στό επιτελείο καί στό Συμβούλιο ότι οι Μπολσεβίκοι είχαν αποσύρει ένα μέρος τών δυνάμεών τους στόν τομέα τού Γκρισίνο, προσφέροντας έτσι στόν

στρατό τού Ντένικιν ελεύθερη πρόσβαση στήν περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ απ' τά βορειοανατολικά. Καί πράγματι, ορδές Κοζάκων κατέκλυσαν τήν περιοχή, εισβάλλοντας ό χ ι α π' τ ό ε π α ν α σ τ α τ ι κ ό μ έ τ ω π ο α λ λ ά α π' τ ό α ρ ι σ τ ε ρ ό π λ ε υ ρ ό, ό π ο υ β ρ ι σ κ ό τ α ν ο Κ ό κ κ ι ν ο ς Σ τ ρ α τ ό ς. Σάν αποτέλεσμα, ο Μαχνοβίτικος στρατός, που κρατούσε τό μέτωπο στή γραμμή Μαριουπόλ — Κουτεϊνίκοβο — Ταγκανρόγκ, υπερφαλαγγίστηκε απ' τόν στρατό τού Ντένικιν, που εισέβαλε στήν καρδιά τής περιοχής μέ τεράστιες δυνάμεις.

Είπαμε προηγούμενα ότι οι χωρικοί ολόκληρης τής περιοχής περίμεναν μιά γενική επίθεση τού Ντένικιν' ότι είχαν προετοιμαστεί γι' αυτό τό ενδεχόμενο μέ μιά εθελοντική, δεκάχρονη επιστράτευση. Απ' τόν Απρίλη κιόλας πολλά χωριά είχαν στείλει ένα μεγάλο αριθμό καινούργιων αγωνιστών στό Γκιουλάι-Πολέ. Αλλά υπήρχε έλλειψη πολεμοφοδίων στήν περιοχή. Ακόμα κι οι παλιότερες μονάδες τού μετώπου δέν είχαν πιά σφαίρες καί συχνά έκαναν επιθέσεις στά στρατεύματα τού Ντένικιν μόνο καί μόνο γιά νά τίς αποκτήσουν. Οι Μπολσεβίκοι που ήταν δεσμευμένοι απ' τή συνθήκη τους νά προμηθεύουν μ' εφόδια τούς επαναστάτες, άρχισαν απ' τόν Απρίλη κιόλας τόν αποκλεισμό καί τό σαμποτάζ. Νά γιατί, παρά τήν άφιξη τών εθελοντών, ήταν αδύνατη η έγκαιρη οργάνωση νέων μονάδων καί τώρα η περιοχή ήταν αναγκασμένη νά πληρώσει γι' αυτό.

Μέσα σέ μιά μέρα, οι χωρικοί τού Γκιουλάι-Πολέ σχημάτισαν ένα σύνταγμα σέ μιά προσπάθεια νά σώσουν τό χωριό τους. Οπλίστηκαν μέ ό,τι βρέθηκε στά σπίτια τους: τσεκούρια, αξίνες, παλιά τουφέκια, κυνηγετικά όπλα κλπ. 10 περίπου μίλια απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, κοντά στό χωριό Σβιατοντούκοφκα τής επαρχίας τού Αλεξαντρόφσκ, βρέθηκαν αντιμέτωποι μέ μιά σημαντική δύναμη Κοζάκων τού Δόν καί τού Κουβάν. Οι επαναστάτες τού Γκιουλάι-Πολέ συγκρούστηκαν μαζί τους σέ μιά ηρωϊκή κι άνιση μάχη καί σκοτώθηκαν σχεδόν όλοι, μαζί καί ο αρχηγός τους Μπ. Βετερελνίκωφ, ένας εργάτης τών Εργοστασίων Πουτίλωφ τής Πετρούπολης, που είχε γεννηθεί στό Γκιουλάι-Πολέ. Μετά ένα στίφος Κοζάκων έκανε έφοδο στό Γκιουλάι-Πολέ καί τό κατέλαβε, στίς 6 Ιούνη 1919. Ο Μάχνο, μέ τό επιτελείο κι ένα μικρό απόσπασμα στρατού μέ μία μόνο πυροβολαρχία, οπισθοχώρησε στό σιδηροδρομικό σταθμό, που βρισκόταν 5 μίλια περίπου απ' τό χωριό, αλλά τό απόγευμα αναγκάστηκε νά εγκαταλείψει καί τόν σταθμό. Ανασυντάσσοντας όσες δυνάμεις μπορούσε ακόμα νά συγκεντρώσει, ο Μάχνο αντεπιτέθηκε δυναμικά τήν άλλη μέρα καί πέτυχε νά διώξει τόν εχθρό απ' τό Γκιουλάι-Πολέ. Ένα νέο όμως κύμα Κοζάκων τόν ανάγκασε νά εγκαταλείψει τό χωριό γιά μιά ακόμα φορά.

Θά πρέπει νά τονισθεί ότι οι Μπολσεβίκοι, παρόλο που είχαν εκδώσει πολλές διαταγές εναντίον τών Μαχνοβιτών, κρατούσαν μιά προσποιητή φιλική στάση απέναντί τους τίς πρώτες μέρες, σά νά μήν είχε συμβεί τίποτα. Ήταν μιά τακτική που αποσκοπούσε στή σύλληψη τών ηγετών τής Μαχνοβτσίνα. Στίς 7 Ιούνη έστειλαν στόν Μάχνο ένα θωρακισμένο τρένο, ζητώντας του νά αντισταθεί μέχρις εσχάτων καί τού υποσχέθηκαν κι άλλες ενισχύσεις. Πράγματι, 2 μέρες αργότερα, έφτασαν μερικά αποσπάσματα τού Κόκκινου Στρατού στόν σταθμό τού Γκιετσούρ, που βρίσκεται κοντά στό Τσαπλίνο, 13 μίλια απ' τό Γκιουλάι-Πολέ. Μαζί τους έφτασαν οι στρα-

τιωτικοί Κομμισάριοι Μεζλάουκ, Βοροσίλωφ κι άλλοι. Άρχισαν επαφές μεταξύ τής Κόκκινης διοίκησης καί τών επαναστατών· δημιουργήθηκε ένα είδος ενιαίου επιτελείου. Ο Μεζλάουκ κι ο Βοροσίλωφ βρίσκονταν στό ίδιο θωρακισμένο τρένο μέ τόν Μάχνο καί διεύθυναν τίς στρατιωτικές επιχειρήσεις μαζί του. Αλλά τήν ίδια στιγμή ο Βοροσίλωφ είχε στά χέρια του μιά διαταγή μέ τήν υπογραφή τού Τρότσκυ που τόν διέταζε νά συλλάβει τόν Μάχνο κι όλους τούς άλλους υπεύθυνους ηγέτες τής Μαχνοβτσίνα, ν' αφοπλίσει τόν αντάρτικο στρατό καί νά τουφεκίσει όποιον αντιστεκόταν. Ο Βοροσίλωφ περίμενε μόνο τήν κατάλληλη στιγμή. Ο Μάχνο προειδοποιήθηκε έγκαιρα κι ήξερε τί έπρεπε νά κάνει. Έκανε εκτίμηση τής κατάστασης, είδε ότι ανά πάσα στιγμή μπορούσε νά ξεσπάσει μιά αιματηρή πάλη καί βρήκε μιά ικανοποιητική διέξοδο. Σκέφτηκε ότι τό καλύτερο γι' αυτόν θά ήταν νά εγκαταλείψει τή θέση του σάν διοικητής τού επαναστατικού στρατού. Πληροφόρησε τό επιτελείο τού επαναστατικού στρατού γιά τήν απόφασή του καί πρόσθεσε ότι προσωρινά καί κάτω απ' τίς περιστάσεις, η δουλειά του σάν απλού αγωνιστή στίς γραμμές τών επαναστατών θά ήταν πιό χρήσιμη. Καί αυτό έκανε. Έστειλε στό Σοβιετικό Γενικό Επιτελείο Στρατού μιά γραπτή επεξηγηματική αναφορά, που τήν παραθέτουμε:

Πρός τόν Βοροσίλωφ, πρός τό Επιτελείο τής 14ης Στρατιάς.
Πρός τόν Τρότσκυ, Πρόεδρο τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τού Χάρκοβου.
Πρός τούς Λένιν, Κάμενεφ, στή Μόσχα.

Σάν αποτέλεσμα τής Διαταγής Νο. 1824 τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής Δημοκρατίας, έστειλα στό Επιτελείο τής 2ης Στρατιάς καί στόν Τρότσκυ ένα τηλεγράφημα, ζητώντας ν' απαλλαγώ απ' τή θέση που τώρα κατέχω. Επαναλαμβάνω τήν αίτησή μου καί παραθέτω τούς λόγους που πιστεύω ότι τή δικαιολογούν. Άν καί πολέμησα μέ τούς επαναστάτες ενάντια στίς Λευκές συμμορίες τού Ντένικιν, καί δέν προπαγάνδισα στό λαό τίποτα περισσότερο από τήν αγάπη γιά τήν ελευθερία καί τήν αυτενέργεια, ολόκληρος ο επίσημος Σοβιετικός τύπος καθώς κι ο τύπος τού Μπολσεβίκικου Κ.Κ., έσπειρε φήμες που μού αποδίδουν πράξεις ανάξιες γιά έναν επαναστάτη. Θέλουν νά μέ παρουσιάσουν σά ληστή, σάν συνεργάτη τού Γκριγκόρεφ, σάν συνωμότη κατά τής Σοβιετικής Δημοκρατίας, που σκοπός του είναι η παλινόρθωση τού καπιταλισμού. Έτσι σ' ένα άρθρο που τιτλοφορείται "Η Μαχνοβτσίνα", δημοσιευμένο στό Νο. 5 τής "Βπούτι" (Σ τ ό δ ρ ό μ ο) ο Τρότσκυ βάζει τό ερώτημα: "Ενάντια σέ ποιούς εξεγείρονται οι Μαχνοβίτες επαναστάτες;" καί σ' ολόκληρο τό άρθρο του προσπαθεί ν' αποδείξει ότι η Μαχνοβτσίνα δέν είναι παρά ένα μέτωπο εναντίον τής εξουσίας τών Σοβιέτ. Δέ λέει ούτε κουβέντα γιά τό πραγματικό μέτωπο κατά τών Λευκών, που έχει μήκος πάνω από 70 μίλια, όπου οι επαναστάτες είχαν τεράστιες απώλειες τούς τελευταίους 6 μήνες. Η Διαταγή Νο. 1824 μέ αποκαλεί συνωμότη εναντίον τής Σοβιετικής Δημοκρατίας καί διοργανωτή μιάς ανταρσίας παρόμοιας μέ τού Γκριγκόρεφ.

Θεωρώ σάν απαραβίαστο δικαίωμα τών εργατών καί τών αγροτών, ένα δικαίωμα που κατακτήθηκε από τήν επανάσταση, νά συγκαλούν δικά τους συνέδρια γιά νά συζητήσουν τίς υποθέσεις τους. Νά γιατί η απαγόρευση τής σύγκλησης τέτοιων συνεδρίων απ' τήν κεντρική εξουσία κι η διακήρυξη που τά χαρακτηρίζει παράνομα

(Διαταγή Νο. 1824), αντιπροσωπεύουν μιά άμεση καί θρασύτατη παραβίαση τών δικαιωμάτων τών εργατών.

Καταλαβαίνω απόλυτα τή στάση τής κεντρικής εξουσίας απέναντί μου. Έχω πειστεί απόλυτα ότι αυτή η εξουσία θεωρεί τό επαναστατικό κίνημα ασυμβίβαστο μέ τήν κρατιστική της δραστηριότητα. Ταυτόχρονα πιστεύει ότι αυτό τό κίνημα είναι στενά συνδεδεμένο μέ τό πρόσωπό μου καί μέ τιμά μέ όλη τήν εχθρότητα καί τό μίσος που νιώθει γιά ολόκληρο τό επαναστατικό κίνημα. Η καλύτερη απόδειξη γι' αυτό είναι τό άρθρο τού Τρότσκυ που αναφέρθηκε πιό πάνω, στό οποίο αυτός, συσσωρεύοντας σκόπιμα ψέματα καί συκοφαντίες, αποδείχνει καθαρά τό προσωπικό μίσος του εναντίον μου.

Αυτή η εχθρική στάση — που αρχίζει τώρα νά γίνεται επιθετική — τής κεντρικής εξουσίας απέναντι στό επαναστατικό κίνημα, οδηγεί αναπόφευκτα στή δημουργία ενός ιδιαίτερου εσωτερικού μετώπου, που κι απ' τίς δυό πλευρές του βρίσκονται οι εργατικές μάζες που πιστεύουν στήν επανάσταση. Θεωρώ αυτή τήν περίπτωση σάν ένα τεράστιο, ασυγχώρητο έγκλημα εναντίον τών εργατών καί πιστεύω ότι είναι καθήκον μου νά κάνω ό,τι μπορώ γιά νά τό εμποδίσω. Κι είναι ολοφάνερος, κατά τή γνώμη μου, ο πιό δραστικός τρόπος γιά νά εμποδιστεί η κεντρική εξουσία νά διαπράξει αυτό τό έγκλημα. Πρέπει νά εγκαταλείψω τή θέση που κατέχω. Υποθέτω ότι, μετά απ' αυτή τήν πράξη μου, θά σταματήσει η κεντρική εξουσία νά θεωρεί εμένα καί τούς επαναστάτες αντάρτες ύποπτους ανάμιξης σέ Αντισοβιετικές συνωμοσίες κι ότι θά αντιμετωπίσει τήν επανάσταση στήν Ουκρανία σάν ένα αξιόλογο φαινόμενο, σά μιά ζωντανή, ενεργητική εκδήλωση τής κοινωνικής επανάστασης τών μαζών κι όχι σάν ένα εχθρικό κίνημα μέ τό οποίο μπορεί μόνο νά έχει, όπως τό έδειξε μέχρι τώρα, σχέσεις που χαρακτηρίζονται απ' τή δυσπιστία καί τήν εξαπάτηση, φτάνοντας μέχρι τό σημείο νά παζαρεύει τό κάθε κιβώτιο πυρομαχικών κι ακόμα καί νά σαμποτάρει απαραίτητες προμήθειες, μιά στάση που στοίχισε στούς επαναστάτες αμέτρητες απώλειες σέ έμψυχο υλικό καί σέ εδάφη που κερδήθηκαν απ' τήν επανάσταση, απώλειες που εύκολα θά είχαν αποφευχθεί άν η κεντρική εξουσία είχε υιοθετήσει μιά διαφορετική στάση. Ζητώ ν' απαλλαγώ από τή θέση μου καί τά καθήκοντά μου.

Σταθμός τού Γκιετσούρ,
9 Ιούνη 1919.
Μ π ά τ κ ο Μ ά χ ν ο.

* * *

Αυτό τόν καιρό τά επαναστατικά αποσπάσματα που στάθμευαν κοντά στό Μαριουπόλ οπισθοχώρησαν πρός τό Πολόγκι καί τό Αλεξαντρόφσκ. Ο Μάχνο ενώθηκε μαζί τους απρόσμενα κι έτσι γλύτωσε απ' τήν παγίδα που τού είχαν στήσει οι Μπολσεβίκοι στό Γκιετσούρ. Αμέσως οι Μπολσεβίκοι συνέλαβαν κι εκτέλεσαν τόν Αρχηγό τού Επιτελείου τού Μαχνοβίτικου Στρατού Οζέρωφ καί τά μέλη τού επιτελείου Μιχαλέφ-Παβλένκο καί Μπουρμπίγκα, καθώς κι αρκετά μέλη τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου. Αυτό ήταν τό σύνθημα γιά τήν εκτέλεση πολυάριθμων άλλων Μαχνοβιτών που είχαν πέσει εκείνο τόν καιρό στά χέρια τών Μπολσεβίκων.

Η θέση τού Μάχνο γινόταν όλο καί πιό δύσκολη. Ήταν αναγκασμένος ή νά εγκαταλείψει τελείως τ' αποσπάσματά του, που μαζί τους είχε ζήσει τίς πιό δύσκολες στιγμές τής Ουκρανικής επανάστασης ή νά τά καλέσει σέ

μιά πάλη ενάντια στούς Μπολσεβίκους. Αλλά τό τελευταίο ήταν αδύνατο εξαιτίας τής ισχυρής επίθεσης τού Ντένικιν. Μέ τή συνηθισμένη του οξυδέρκεια κι επαναστατική αίσθηση, ο Μάχνο βρήκε μιά λύση σ' αυτό τό αδιέξοδο. Στράφηκε πρός τόν επαναστατικό στρατό μέ μιά επεξηγηματική διακήρυξη στήν οποία περιέγραφε τή νέα κατάσταση, εξηγώντας ότι έπρεπε νά εγκαταλείψει πρός τό παρόν τή θέση του σάν διοικητής καί καλούσε τούς επαναστάτες νά συνεχίσουν νά πολεμούν τό ίδιο δραστήρια ενάντια στόν στρατό τού Ντένικιν χωρίς νά ενοχληθούν απ' τό γεγονός ότι θά βρίσκονταν προσωρινά κάτω απ' τή διοίκηση τού Μπολσεβίκικου Επιτελείου.

Ανταποκρινόμενη σ' αυτή τήν έκκληση, η πλειοψηφία τών Μαχνοβίτικων μονάδων παρέμεινε στίς θέσεις της, αποδεχόμενη τή Κόκκινη διοίκηση καί τήν ενσωμάτωσή τους στόν Μπολσεβίκικο Στρατό.

Συγχρόνως όμως οι διοικητές τών επαναστατικών αποσπασμάτων συμφώνησαν νά περιμένουν τήν κατάλληλη στιγμή γιά νά ξαναενωθούν κάτω απ' τή διοίκηση τού Μάχνο, όταν αυτή η πράξη δέ θά έβαζε σέ κίνδυνο τό εξωτερικό μέτωπο. (Όπως θά δούμε πιό κάτω, η εκλογή αυτής τής στιγμής έγινε από τούς επαναστάτες μέ εκπληκτική σύνεση κι ακρίβεια.)

Μετά απ' αυτό, ο Μάχνο εξαφανίστηκε μ' ένα μικρό απόσπασμα ιππικού.

Τά αντάρτικα συντάγματα, μεταμορφωμένα σέ Κόκκινες μονάδες καί διατηρώντας τούς ίδιους διοικητές — Καλασνίκωφ, Κυριλένκο, Κλάιν, Ντερμέντζι κι άλλους — συνέχισαν νά αναχαιτίζουν τόν στρατό τού Ντένικιν, εμποδίζοντάς τον νά καταλάβει τό Αλεξαντρόφσκ καί τό Αικατερίνοσλαβ.

* * *

Ώς τήν τελευταία στιγμή, οι Μπολσεβίκοι ανώτεροι αξιωματούχοι δέν είχαν συνειδητοποιήσει τίς πραγματικές διαστάσεις τής εισβολής τού Ντένικιν. Λίγες μέρες μόνο πρίν απ' τήν πτώση τού Αικατερίνοσλαβ καί τού Χάρκοβου, ο Τρότσκυ διακήρυσσε ότι ο Ντένικιν δέν αντιπροσώπευε σοβαρή απειλή, κι ότι η Ουκρανία δέν κινδύνευε καθόλου. Είναι αλήθεια ότι τήν άλλη μέρα, μέ βάση νέες πληροφορίες, αναγκάστηκε νά ανακαλέσει τούς προηγούμενους ισχυρισμούς του καί ν' αναγνωρίσει ότι τό Χάρκοβο απειλούνταν σοβαρά. Τό παραδέχτηκε όμως αυτό μόνον όταν έγινε φανερό στόν καθένα ότι κινδύνευε ολόκληρη η Ουκρανία. Τό Αικατερίνοσλαβ έπεσε στά τέλη Ιούνη καί τό Χάρκοβο 2 βδομάδες αργότερα.

Οι Μπολσεβίκοι δέν προσπάθησαν νά αντεπιτεθούν ή έστω νά οργανώσουν μιά άμυνα' εκκένωσαν απλώς βιαστικά τήν Ουκρανία. Σ' αυτή τήν υποχώρηση πήραν μέρος όλες οι μονάδες τού Κόκκινου Στρατού. Ολόκληρη η Ουκρανία κυριολεκτικά παραδόθηκε στήν αντίδραση χωρίς τήν παραμικρή αντίσταση.

Ήταν τότε που, μόλις έγινε ξεκάθαρο στόν καθένα ότι οι Μπολσεβίκοι εγκατέλειπαν τήν Ουκρανία κι ότι τό μόνο που τούς ένοιαζε ήταν νά πάρουν μαζί τους όσο τό δυνατόν περισσότερους άντρες κι όσο υλικό μπορούσε νά μεταφερθεί, ο Μάχνο αποφάσισε ότι είχε έρθει η στιγμή νά πάρει γιά μιά ακόμα φορά τήν πρωτοβουλία στήν πάλη ενάντια στήν αντεπανά-

σταση καί νά δράσει σάν ανεξάρτητη επαναστατική δύναμη ενάντια καί στόν Ντενίκιν καί στούς Μπολσεβίκους. Δόθηκε τό σύνθημα στά επαναστατικά αποσπάσματα που ήταν προσωρινά κάτω απ' τή διοίκηση τού Κόκκινου στρατού ν' απαλλαγούν απ' τούς Κόκκινους διοικητές καί νά ανασυνταχτούν κάτω απ' τή γενική διοίκηση τού Μάχνο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Εκτός από τό τηλεγράφημα τού Λ. Κάμενεφ, ο Μάχνο πήρε κι ένα τηλεγράφημα απ' τόν Γκρόσμαν-Ροστσίν (Σοβιετικό αναρχικό — Σ.τ.Ε. Έτσι λέγονταν οι αναρχικοί που μετά τήν επικράτηση τών Μπολσεβίκων είχαν γίνει μέλη τού Κόμματος πιστεύοντας ότι θά τό απαλλάξουν απ' τόν εξουσιαστικό του χαρακτήρα κάνοντάς το όργανο τών μαζών. Σέ τέτοιες γελοίες απόπειρες εισοδισμού είναι ειδικευμένοι οι Έλληνες Τροτσκιστές, μέ τά ίδια όμως θλιβερά αποτελέσματα.)

2. (Κοζάκος αρχηγός.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΟΠΙΣΘΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΧΝΟΒΙΤΩΝ ΚΑΙ Η ΝΙΚΗ ΤΟΥΣ

Η εκτέλεση τοῦ Γκριγκόρεφ. Η μάχη τῆς Περεγκόνοβκα. Η πανωλεθρία τῶν Στρατευμάτων τοῦ Ντένικιν. Η Περίοδος τῆς Ελευθερίας.

Όπως ήδη αναφέραμε, ο Μάχνο έφυγε μ' ένα μικρό απόσπασμα ιππικού, όταν εγκατέλειψε τή θέση του σάν διοικητής τοῦ επαναστατικού στρατοῦ. Πήγε στό Αλεξαντρόφσκ. Εκεί, παρά τό γεγονός ότι οι Μπολσεβίκοι ζητούσαν τό κεφάλι του στό μέτωπο τῆς περιοχῆς τοῦ σταθμοῦ τοῦ Γκιετσούρ, κατόρθωσε νά παραδώσει επίσημα τή διοίκηση καί τίς υποθέσεις τῆς επαναστατικῆς μεραρχίας στόν νέο διοικητή ταξιαρχίας, που μόλις είχε διοριστεί απ' τούς Μπολσεβίκους. Ο Μάχνο τό έκανε αυτό επειδή ήθελε ν' αφήσει τή θέση του ανοιχτά καί τίμια ώστε νά μή βροῦν οι Μπολσεβίκοι κανένα πρόσχημα γιά νά τόν κατηγορήσουν γιά οτιδήποτε σχετικά μέ τίς υποθέσεις τῆς μεραρχίας που είχε διοικήσει. Ο Μάχνο χρειαζόταν νά ενεργήσει μέ σύνεση. Αναγκασμένος νά παίξει τό παιχνίδι τους, ο Μάχνο τό έκανε μέ εντιμότητα.

Στό μεταξύ η επίθεση τοῦ Ντένικιν κατάφερε ένα βαρύ πλήγμα στίς εργατικές μάζες. Ένας μεγάλος αριθμός χωρικών που τράπηκαν σέ φυγή, άρχισε νά ψάχνει τόν Μάχνο, που θεωρούνταν λαϊκός τους ηγέτης. Πολυάριθμοι επαναστάτες σκορπισμένοι σ' ολόκληρη τήν περιοχή, συσπειρώθηκαν γύρω του. Μετά από 2 βδομάδες, σχηματίστηκε ένα εντελώς νέο αντάρτικο απόσπασμα κάτω απ' τή διοίκηση τοῦ Μάχνο. Μ' αυτό τό απόσπασμα, καθώς καί μέ μερικά τμήματα τοῦ αρχικοῦ επαναστατικοῦ στρατοῦ που έφτασαν στήν περιοχή τοῦ Αλεξαντρόφσκ, ο Μάχνο προετοιμαζόταν νά σταματήσει τίς μεραρχίες τοῦ Ντένικιν, υποχωρώντας βήμα πρός βήμα, επιδιώκοντας νά προσανατολιστεί καί νά κάνει μιά εκτίμηση τῆς κατάστασης.

Κατακλύζοντας ραγδαία τήν Ουκρανία, ο στρατός τοῦ Ντένικιν δέν ξέχασε τήν παρουσία τοῦ Μάχνο. Θυμόντουσαν τίς τεράστιες προσπάθειες κι απώλειες που τούς είχε προκαλέσει τόν προηγούμενο χειμώνα. Ανάθεσαν σ' ένα ολόκληρο σώμα στρατοῦ, που τό αποτελοῦσαν 12 - 15 συντάγματα ιππικοῦ, πεζικοῦ καί πυροβολικοῦ, νά πολεμήσει ενάντια στόν Μάχνο. Αλλά αυτός δέν ήταν μόνον ένας πόλεμος ενάντια στόν Μαχνοβίτικο στρατό. Σχεδόν κάθε χωριό που καταλαμβανόταν απ' τόν στρατό τοῦ Ντένικιν γινόταν θέατρο φωτιάς κι αιματοχυσίας. Οι χωρικοί λεηλατούνταν, δέρνονταν καί δολοφονούνταν. Αυτή ήταν η εκδίκηση τῶν αξιωματικῶν ενάντια στήν επανάσταση.

Απ' τίς πρώτες μέρες τῆς κατάληψης τοῦ Γκιουλάι-Πολέ απ' τόν Ντενι-

κιν, εκτελέστηκαν πολλοί χωρικοί, καταστράφηκαν σπίτια κι εκατοντάδες αμάξια καί βαγόνια γεμάτα τρόφιμα κι άλλα υπάρχοντα τών κατοίκων τού Γκιουλάι-Πολέ στάλθηκαν απ' τούς Κοζάκους τού Σκούρο στό Δόν καί στό Κουβάν. Όλες σχεδόν οι Εβραίες τού χωριού βιάστηκαν.

Νά γιατί ο στρατός τού Μάχνο ακολουθούνταν στήν οπισθοχώρησή του από χιλιάδες αγροτικές οικογένειες που εγκατέλειπαν τά χωριά τους, παίρνοντας μαζί τά ζώα καί τά υπάρχοντά τους. Μιά πραγματική μετανάστευση που απλωνόταν σ' εκατοντάδες μίλια. Μιά απέραντη "αυτοκρατορία πάνω σέ ρόδες" ακολουθούσε τόν στρατό στήν πορεία του πρός τά δυτικά. Στή διάρκεια τής οπισθοχώρησης αυτή η τεράστια μάζα τών προσφύγων απλώνονταν σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία. Οι περισσότεροι απ' αυτούς έχασαν τά σπίτια καί τίς περιουσίες τους γιά πάντα' πολλοί έχασαν καί τή ζωή τους.

Ο Μάχνο άρχισε νά κάνει οχυρωματικά έργα στόν Δνείπερο, κοντά στό Αλεξαντρόφσκ καί κράτησε γιά λίγο τή γέφυρα Κισκάς(1). Νικημένος όμως απ' τίς ανώτερες δυνάμεις τού εχθρού, υποχώρησε στή Ντολίνσκαγια κι από κεί πρός τό Ελισάβετγκραντ. Στό μεταξύ, τά στρατεύματα τού Κόκκινου Στρατού έπαψαν νά έχουν οποιαδήποτε σημασία στήν Ουκρανία. Ένα μεγάλο μέρος τους ανακλήθηκε στή Ρωσία καί τά υπόλοιπα άρχισαν νά αμφιταλαντεύονται καί νά μή δείχνουν εμπιστοσύνη στούς διοικητές τους.

Είχε έλθει η στιγμή γιά νά τούς καλέσει ο Μάχνο στίς γραμμές του.

Αλλά η προσοχή του ήταν στραμμένη αλλού.

Από πολύ καιρό τώρα, μιά σκοτεινή κηλίδα είχε παραμορφώσει τό πρόσωπο τής Ουκρανικής επανάστασης, μιά κηλίδα που ο Μάχνο ποτέ δέν ξεχνούσε. Ήταν τό κίνημα τού Γκριγκόρεφ.

Οι δυνάμεις τού Γκριγκόρεφ είχαν αρχίσει νά φθίνουν μετά τήν ανταρσία του κατά τής Σοβιετικής εξουσίας' απείχε όμως πολύ από τό νά τίς έχει χάσει όλες. Μέ μερικά αποσπάσματα έστησε τίς αμυντικές του θέσεις στήν επαρχία τής Χερσώνας καί ξεκίνησε ανταρτοπόλεμο εναντίον τών Μπολσεβίκων. Ο συνολικός αριθμός τών αποσπασμάτων που βρίσκονταν κάτω απ' τίς διαταγές του ή κάτω απ' τήν επιρροή του, περιλάμβανε μερικές χιλιάδες άντρες. Οι δυνάμεις αυτές έκαναν συχνές επιδρομές εναντίον μικρών μονάδων τού Κόκκινου Στρατού που στάθμευαν σέ σημαντικά χωριά τής περιοχής, τίς αφόπλιζαν, καταλάμβαναν τά χωριά καί κατέστρεφαν τίς σιδηροδρομικές γραμμές. Η καταστροφή τών γραμμών ήταν η πιό συνηθισμένη μέθοδός τους. Ο Γκριγκόρεφ ακολουθούσε τήν εξής μέθοδο γιά νά καταστρέφει τίς σιδηροδρομικές γραμμές: σέ μιά διακλάδωση, όπου οι γραμμές πλησίαζαν η μιά τήν άλλη, έβγαζε όλες τίς βίδες ενός συνδέσμου κάτω από 2 - 3 σιδηροτροχιές' μετά έζευε μερικά ζευγάρια δυνατά βόδια στίς λασκαρισμένες σιδηροτροχιές, πράγμα που έκανε τίς απαλλαγμένες απ' τόν σύνδεσμο σιδηροτροχιές νά λυγίζουν ημικυκλικά.

Ο Γκριγκόρεφ ήταν αρκετά επιδέξιος στόν ανταρτοπόλεμο. Αυτός μάλλον παρά οι Μπολσεβίκοι κρατούσε τήν εξουσία στίς περιοχές τής Ζναμένκα, Αλεξάντρειας καί Ελισάβετγκραντ. Ο πόλεμος που είχε κηρύξει ο Γκριγκόρεφ εναντίον τών Σοβιέτ δέν εμπνεόταν από επαναστατικά κίνητρα, αλλά κυρίως από προσωπικά κι αργότερα από αντεπαναστατικά κίνητρα. Μήν έχοντας καμιά σταθερή ιδεολογία, προσκαλούνταν σέ οτιδήποτε βρι-

σκόταν κοντύτερα σ' αυτόν: πρώτα στόν Πετλιούρα, μετά στόν Μπολσεβικισμό, μετά πάλι στόν Πετλιούρα καί τελικά στόν Ντένικιν.

Ο ίδιος ο Γκριγκόρεφ ήταν χωρίς αμφιβολία ένας αντεπαναστάτης τυχοδιώκτης, αλλά η περιοχή καί οι μάζες που καθοδηγούσε ήταν επαναστατικές. Νά γιατί ο Μάχνο αποφάσισε νά συμπεριλάβει αυτές τίς μάζες στίς επαναστατικές δυνάμεις. Αυτό μπορούσε νά γίνει μόνον άν εκδιώκονταν ο Γκριγκόρεφ καί τό επιτελείο του. Μέ τή συνηθισμένη του ικανότητα κι ενεργητικότητα, ο Μάχνο έβαλε στόχο του νά ξεσκεπάσει καί νά εκτελέσει δημόσια τόν Γκριγκόρεφ. Οι Μπολσεβίκοι κρατιστές που είχαν πολεμήσει αρκετούς μήνες ενάντια στόν Γκριγκόρεφ, δέν είχαν βρεί τίποτα καλύτερο νά κάνουν από τό νά τόν επικηρύξουν (μισό εκατομμύριο ρούβλια σ' όποιον τόν σκότωνε· τό μισό αυτού τού ποσού προσφερόταν σ' όποιον σκότωνε κάποιον απ' τούς συνενόχους του, όπως ανακοινώθηκε σέ αρκετές Ουκρανικές εφημερίδες τόν Ιούνη τού 1919). Ο επαναστάτης χωρικός Μάχνο, παίρνοντας υπόψη τίς ανάγκες τής επανάστασης, αποφάσισε νά ξεσκεπάσει καί νά καταγγείλλει δημόσια τόν Γκριγκόρεφ μ' έναν επαναστατικό τρόπο. Γιά νά μπορέσει νά τόν πλησιάσει, ο Μάχνο δημιούργησε σχέσεις μέ τόν Γκριγκόρεφ καί τ' αποσπάσματά του, γιά τή δήθεν ενοποίηση όλων τών αντάρτικων δυνάμεων.

Μέ πρωτοβουλία τού Μάχνο, συγκλήθηκε ένα συνέδριο τών επαναστατών τών επαρχιών τού Αικατερίνοσλαβ, τής Χερσώνας καί τής Ταυρίδας γιά τίς 27 Ιούλη 1919, στό χωριό Σέντοβο, κοντά στήν Αλεξάντρια. Η ημερήσια διάταξη τού συνεδρίου περιλάμβανε τήν καθιέρωση ενός προγράμματος δράσης γιά ολόκληρη τήν επαναστατική Ουκρανία που θά ανταποκρινόταν στίς ανάγκες τής στιγμής. Ήλθαν σχεδόν 20.000 άνθρωποι — χωρικοί κι αντάρτες, τά αποσπάσματα τού Γκριγκόρεφ κι ο στρατός τού Μάχνο. Μεταξύ τών πολλών που είχε προγραμματισθεί νά μιλήσουν ήταν ο Γκριγκόρεφ, ο Μάχνο κι άλλοι αντιπρόσωποι τών δυό κινημάτων. Ο Γκριγκόρεφ μίλησε πρώτος. Κάλεσε τούς χωρικούς καί τούς αντάρτες ν' αφιερώσουν όλες τους τίς δυνάμεις γιά νά διωχθούν οι Μπολσεβίκοι απ' τή χώρα, χωρίς ν' απορρίψουν οποιαδήποτε συμμαχία. Ο Γκριγκόρεφ είπε ότι γι' αυτό τόν σκοπό ήταν έτοιμος νά συμμαχήσει ακόμα καί μέ τόν Ντένικιν. Κατόπιν, μετά τήν ανατροπή τού ζυγού τών Μπολσεβίκων, ο ίδιος ο λαός θά έβλεπε τί έπρεπε νά κάνει. Αυτή η διακήρυξη υπήρξε μοιραία γιά τόν Γκριγκόρεφ. Αμέσως μετά τόν Γκριγκόρεφ μίλησαν ο Μάχνο κι ο σύντροφός του Τσουμπένκο καί διακήρυξαν ότι η πάλη εναντίον τών Μπολσεβίκων ήταν επαναστατική μόνον άν διεξαγόταν στ' όνομα τής κοινωνικής επανάστασης. Μιά συμμαχία μέ τούς χειρότερους εχθρούς τού λαού — μέ στρατηγούς — δέν μπορούσε νά είναι παρά μόνο μιά αντεπαναστατική κι εγκληματική περιπέτεια. Ο Γκριγκόρεφ έκανε έκκληση γιά συμμετοχή σ' αυτή τήν αντεπανάσταση καί συνακόλουθα ήταν εχθρός τού λαού. Μετά απ' αυτό, ο Μάχνο απαίτησε μπροστά σ' όλο τό συνέδριο τήν άμεση απάντηση τού Γκριγκόρεφ σχετικά μέ τά τρομερά Εβραϊκά πογκρόμ που είχε οργανώσει στό Ελισάβετγκραντ τόν Μάη τού 1919, καθώς κι άλλες Αντισημιτικές πράξεις. "Παλιάνθρωποι σάν τόν Γκριγκόρεφ αποτελούν ντροπή γιά κάθε Ουκρανό επαναστάτη: δέν μπορούμε νά τούς ανεχόμαστε μέσα στίς γραμμές τών τίμιων επαναστατών εργατών". Αυτή ήταν η τελική κατηγο-

ρία τού Μάχνο γιά τόν Γκριγκόρεφ. Ο Γκριγκόρεφ είδε ότι η κατάσταση έπαιρνε άσχημη τροπή γι' αυτόν. Πήγε νά πιάσει τό όπλο του. Αλλά ήταν πολύ αργά. Ο Σίμων Καρέτνικ — σύντροφος τού Μάχνο — τόν πυροβόλησε μ' ένα περίστροφο Κόλτ, ενώ ο Μάχνο φωνάζοντας "Θάνατος στόν Αταμάνο!" τόν πυροβολούσε κι αυτός. Οι βοηθοί τού Γκριγκόρεφ καί τά μέλη τού επιτελείου του έτρεξαν νά τόν βοηθήσουν, αλλά εκτελέστηκαν επιτόπου από μιά ομάδα Μαχνοβιτών, που είχαν τοποθετηθεί σάν φρουροί. Όλα αυτά έγιναν μέσα σέ 2 - 3 λεπτά μπροστά στά μάτια ολόκληρου τού συνέδριου.

Μετά τήν πρώτη αναστάτωση που προκλήθηκε απ' τά γεγονότα που μόλις περιγράψαμε, τό συνέδριο άκουσε τίς διακηρύξεις τού Μάχνο, τού Τσουμπένκο κι άλλων αντιπροσώπων τής Μαχνοβτσίνα καί ενέκρινε τήν πράξη, θεωρώντας την ιστορικά αναγκαία. Σύμφωνα μέ τά πρακτικά τών εργασιών τού συνεδρίου, η Μαχνοβτσίνα ανέλαβε όλη τήν ευθύνη γιά τά γεγονότα που μόλις είχαν συμβεί καί γιά τίς συνέπειές τους. Η συνέλευση αποφάσισε επίσης ότι τά επαναστατικά αποσπάσματα που βρίσκονταν κάτω απ' τή διοίκηση τού Γκριγκόρεφ θά αποτελούσαν στό εξής τμήμα τού γενικού επαναστατικού στρατού τών Μαχνοβιτών(2).

* * *

Αναφέραμε ήδη ότι τά ολιγάριθμα Σοβιετικά στρατεύματα που είχαν απομείνει σέ διάφορα μέρη τής Ουκρανίας, αντιμετώπιζαν μέ δυσπιστία τούς διοικητές τους. Θεωρούσαν τήν επονείδιστη φυγή τών Σοβιετικών αρχών απ' τήν Ουκρανία σάν αποστασία απ' τήν επαναστατική υπόθεσή. Ο Μάχνο θεωρούνταν σάν η μόνη επαναστατική ελπίδα τής χώρας. Όλοι εκείνοι που ποθούσαν ν' αγωνιστούν γιά τήν ελευθερία στρέφονταν πρός τόν Μάχνο. Αυτό τό πνεύμα διαπότισε ακόμα καί τίς μονάδες τού Κόκκινου Στρατού που είχαν παραμείνει στήν Ουκρανία. Γύρω στά τέλη τού Ιούλη, στασίασαν μερικά Μπολσεβίκικα αποσπάσματα στήν Κριμαία, καθαίρεσαν τούς διοικητές τους καί ξεκίνησαν νά ενωθούν μέ τόν στρατό τού Μάχνο. Αυτή η ανταρσία οργανώθηκε από Μαχνοβίτες διοικητές, που είχαν παραμείνει στίς γραμμές τού Κόκκινου Στρατού: τούς Καλασνίκωφ, Ντερμέντζι καί Μπουντάνωφ. Ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτών τού Κόκκινου Στρατού προχωρούσε απ' τό Νόβι Μπάγκ πρός τή Πομόστοναγια αναζητώντας τόν Μάχνο καί φέρνοντας μαζί σάν αιχμάλωτους, τούς πρώην διοικητές τους: τόν Κοσέργκιν, τόν Ντύμπετς κι άλλους. Ο στρατός αυτός συνάντησε τούς Μαχνοβίτες στήν Ντομπροβελίτσκοβκα, τής επαρχίας Χερσώνας, στίς αρχές τού Αυγούστου τού 1919. Αυτή η αποστασία ήταν ένα πολύ μεγάλο χτύπημα γιά τούς Μπολσεβίκους αφού στήν ουσία εκμηδένιζε τίς στρατιωτικές τους δυνάμεις στήν Ουκρανία.

Ο Μάχνο σταμάτησε γιά πρώτη φορά τήν πορεία του στήν περιοχή μεταξύ Πομόστοναγια, Ελισάβετγκραντ καί Βοζνίσενκ (κοντά στήν Οδησσό), γιά ν' ανασυντάξει τούς στρατιώτες που έφθαναν από κάθε μεριά. Εδώ σχηματίστηκαν 4 ταξιαρχίες πεζικού κι ιππικού, μία μοίρα πυροβολικού κι ένα σύνταγμα πολυβολητών, που αποτελούνταν από 15.000 περίπου στρατιώτες. Ένα ειδικό απόσπασμα ιππικού από 150 - 200 καβαλάρηδες συνό-

δευε πάντοτε τόν Μάχνο καί δέν υπολογίζεται στό συνολικό αριθμό τών στρατιωτών. Μ' αυτές τίς δυνάμεις οι Μαχνοβίτες άρχισαν μιάν επίθεση ενάντια στόν στρατό τού Ντένικιν. Οι συγκρούσεις πήραν έναν απελπισμένο χαρακτήρα. Αρκετές φορές ο στρατός τού Ντένικιν απωθήθηκε 30 - 50 μίλια πρός τ' ανατολικά. Στή διάρκεια τών μαχών, οι Μαχνοβίτες άρπαξαν απ' τό στρατό τού Ντένικιν 3 - 4 θωρακισμένα τρένα, ένα από τά οποία ήταν τεράστιο — ο "Ανίκητος". Αλλά μέ τήν υποστήριξη νέων ενισχύσεων, ο στρατός τού Ντένικιν απώθησε γιά μιά ακόμα φορά τούς Μαχνοβίτες πρός τά δυτικά. Ο Ντένικιν είχε μεγάλη υπεροχή σέ άντρες καί εξοπλισμό. Απ' τήν άλλη, ο στρατός τού Μάχνο είχε μείνει σχεδόν από σφαίρες. Δύο - τρείς απ' τίς επιθέσεις τους ενάντια στόν στρατό τού Ντένικιν είχαν σά μοναδικό σκοπό τήν αρπαγή πολεμοφοδίων. Επιπλέον οι Μαχνοβίτες είχαν νά πολεμήσουν κι εναντίον κάποιων Μπολσεβίκικων στρατευμάτων που οπισθοχωρούσαν απ' τήν Οδησσό πρός τά βόρεια. Νά γιατί έγινε αναγκαίο νά οπισθοχωρήσουν ξανά καί νά εγκαταλείψουν τήν περιοχή Ελισάβετγκραντ — Πομόστσναγια — Βοζνίσενκ.

Η οπισθοχώρηση έγινε μέσα σέ συνθήκες αδιάκοπης μάχης. Τά στρατεύματα που έστελνε ο Ντένικιν εναντίον τού Μάχνο διακρίνονταν γιά τήν ενεργητικότητα καί τό αδιάλλακτο πνεύμα τους. Τά συντάγματα τών αξιωματικών ήταν ιδιαίτερα φημισμένα γιά τήν ανδρεία τους — ειδικά τό 1ο Σύνταγμα Σιμφεροπόλ καί τό 2ο Σύνταγμα Λαμπίνσκι. Πολεμώντας εναντίον τους, ο Μάχνο δέν μπορούσε νά μή θαυμάσει τό κουράγιο τους καί τήν περιφρόνησή τους απέναντι στόν θάνατο. Στό ιππικό τού Ντένικιν άξιζαν τά μεγαλύτερα εγκώμια. Όπως δήλωσε ο Μάχνο, ήταν αληθινά ένα ιππικό που δικαίωνε τ' όνομά του. Τό πολύ ισχυρότερο αριθμητικά ιππικό τού Κόκκινου Στρατού, που οργανώθηκε αργότερα, ήταν ένα ιππικό κατ' όνομα μόνο' ποτέ δέ στάθηκε ικανό νά τά βγάλει πέρα σέ μιά μάχη σώμα μέ σώμα καί ορμούσε στή μάχη μόνον όταν δημιουργούνταν σύγχυση στόν εχθρό απ' τά πυρά τών κανονιών καί τών πολυβόλων. Σ' όλη τή διάρκεια τού εμφυλίου πολέμου, τό Κόκκινο ιππικό απέφευγε πάντοτε μιά μετωπική σύγκρουση μέ τό Μαχνοβίτικο ιππικό, παρόλο που τό Κόκκινο ιππικό υπερτερούσε πάντοτε αριθμητικά σέ σχέση μέ τό Μαχνοβίτικο. Τά Καυκασιανά συντάγματα ιππικού κι οι Κοζάκοι τού Ντένικιν δέχονταν πάντοτε τή μάχη μέ σπαθιά κι ορμούσαν πάνω στόν εχθρό καλπάζοντας, χωρίς νά περιμένουν ν' αποδιοργανωθεί ο εχθρός απ' τά πυρά τών κανονιών.

Αλλά ακόμα κι αυτά τά επίλεκτα τμήματα υπέκυψαν πάνω από μιά φορά σέ μάχες μέ τούς Μαχνοβίτες. Οι διοικητές τών συνταγμάτων τού Ντένικιν, ανέφεραν στά έγγραφά τους, που συχνά έπεφταν στά χέρια τών Μαχνοβιτών, ότι σ' ολόκληρη τήν εκστρατεία τους δέν υπήρξε γι' αυτούς τίποτα πιό δύσκολο καί πιό φοβερό, όσο αυτές οι άγριες μάχες εναντίον τού ιππικού καί τού πυροβολικού τού Μάχνο.

Απ' τά μέσα τού Αυγούστου τού 1919, αυτό τό σώμα τού στρατού τού Ντένικιν άρχισε νά ασκεί ισχυρή πίεση πάνω στόν στρατό τού Μάχνο, επιδιώκοντας νά τόν περικυκλώσει απ' όλες τίς πλευρές. Ο Μάχνο αντιλήφθηκε ότι καί τό παραμικρό σφάλμα του μπορούσε νά αποβεί μοιραίο γιά ολόκληρο τόν στρατό του. Νά γιατί περίμενε προσεκτικά τή στιγμή που θά μπορούσε νά καταφέρει ένα αποφασιστικό χτύπημα στόν εχθρό. Στό βορ-

ρά ο στρατός τού Ντένικιν πλησίαζε ήδη τό Κούρσκ. Ο Μάχνο πήρε υπόψη του αυτή τήν κατάσταση κι έκρινε ότι όσο πιό μακριά μετακινούνταν πρός αυτή τήν κατεύθυνση, τόσο πιό εύκολο θά ήταν νά τούς επιτεθούν απ' τά νώτα. Πέρα απ' αυτές τίς εκτιμήσεις, ο Μάχνο ήταν επιπλέον αναγκασμένος νά υποχωρεί πρός τά δυτικά εξαιτίας τής πίεσης τών ανώτερων αριθμητικά δυνάμεων τού εχθρού. Γύρω στά τέλη τού Αυγούστου, τά στρατιωτικά σώματα τού Ντένικιν, που ήδη ασκούσαν μιά τόσο ισχυρή πίεση στόν Μάχνο, ενισχύθηκαν μέ νέα στρατεύματα που έρχονταν απ' τήν Οδησσό καί τό Βοζνίσενκ. Η κατάσταση χειροτέρεψε. Ο επαναστατικός στρατός αποφάσισε τότε νά εγκαταλείψει τήν περιοχή τών σιδηροδρομικών γραμμών κι ανατίναξε όσα θωρακισμένα τρένα μπορούσε νά πλησιάσει. Η οπισθοχώρηση συνεχίστηκε σέ αγροτικούς δρόμους, από χωριό σέ χωριό. Ο στρατός τού Ντένικιν συνέχισε νά τόν ακολουθεί. Σκοπός του δέν ήταν μόνον η νίκη, αλλά κι η ολοκληρωτική καταστροφή τού στρατού τού Μάχνο.

Αυτή η οπισθοχώρηση, που γινόταν μέσα από καθημερινές μάχες, κράτησε πάνω από ένα μήνα, μέχρι που ο στρατός τού Μάχνο έφτασε κοντά στήν πόλη τού Ουμάν, που είχε καταληφθεί απ' τό στρατό τού Πετλιούρα. Ο Πετλιούρα βρισκόταν σέ εμπόλεμη κατάσταση μέ τόν Ντένικιν. Τότε γεννήθηκε τό ερώτημα — τί θά γινόταν μέ τόν στρατό τού Πετλιούρα; Νά τού κηρύξουν τόν πόλεμο, ή νά υιοθετήσουν κάποια άλλη τακτική απέναντί του; Στή φάση αυτή ο στρατός τού Μάχνο είχε γύρω στούς 8.000 τραυματισμένους στρατιώτες που τούς έλειπε κάθε ιατρική βοήθεια, καί σχημάτιζαν μιά πελώρια πομπή στό πίσω μέρος τού στρατού, πράγμα που δυσκόλευε τίς κινήσεις καί τίς στρατιωτικές επιχειρήσεις του. Αφού εξετάστηκε κάθε πλευρά τού προβλήματος, αποφασίστηκε νά προτείνουν στρατιωτική ουδετερότητα στούς Πετλιουριστές. Στό μεταξύ έφτασε απ' τό Ουμάν στό στρατόπεδο τού Μάχνο μιά αντιπροσωπεία Πετλιουριστών καί τού ανάπτυξε τίς απόψεις τής διοίκησης τών Πετλιουριστών σχετικά μέ τήν γενική κατάσταση: επειδή βρίσκονταν σέ πόλεμο μέ τόν Ντένικιν, οι Πετλιουριστές ήθελαν ν' αποφύγουν τό άνοιγμα ενός νέου μετώπου κι έλπιζαν νά αποφύγουν μιά στρατιωτική σύγκρουση μέ τούς Μαχνοβίτες. Αυτό ανταποκρινόταν τέλεια στίς επιθυμίες τών Μαχνοβιτών. Μιά Μαχνοβίτικη αντιπροσωπεία στάλθηκε στό Ζμερίνκα γιά νά συνάψει ένα σύμφωνο, σύμφωνα μέ τό οποίο οι δυό πλευρές συμφωνούσαν νά κρατήσουν αυστηρή στρατιωτική ουδετερότητα μεταξύ τους, παραγκωνίζοντας τίς πολιτικές διαφορές που τούς χώριζαν. Επιπλέον, οι Πετλιουριστές συμφώνησαν νά πάρουν τούς πληγωμένους Μαχνοβίτες στά νοσοκομεία τους.

Ο Μάχνο όπως καί ο υπόλοιπος στρατός του είχαν σαφή επίγνωση τού ότι αυτή η ουδετερότητα ήταν επιφανειακή καί ότι οποιαδήποτε στιγμή μπορούσαν νά περιμένουν απ' τόν Πετλιούρα νά συμμαχήσει μέ τόν Ντένικιν γιά μιά ενωμένη επίθεση κατά τών Μαχνοβιτών. Αλλά γιά τούς Μαχνοβίτες τό ζήτημα δέν ήταν παρά νά κερδίσουν 1 - 2 βδομάδες ανάπαυλας, ν' αποφύγουν μιά επίθεση απ' τά νώτα — απ' τό δυτικό πλευρό — καί νά μήν πιαστούν σέ μιά στρατιωτική παγίδα. Στήν πραγματικότητα, η στάση τών Μαχνοβιτών απέναντι στούς Πετλιουριστές δέν είχε αλλάξει σχεδόν καθόλου. Ενώ ανάπτυσσαν αδελφικές σχέσεις μέ τούς Πετλιουριστές στρατιώτες, οι Μαχνοβίτες συνέχιζαν τήν προηγούμενη προπαγάνδα τους εναντίον

τών Πετλιουριστικών αρχών. Τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τών Μαχνοβιτών έκδωσε ένα φυλλάδιο μέ τίτλο "Ποιός είναι ο Πετλιούρα;" στό οποίο ο Πετλιούρα ξεσκεπάζεται σάν υπερασπιστής τών προνομιούχων τάξεων, που αξίζει νά εξοντωθεί απ' τούς εργάτες. Πολλοί απ' τούς στρατιώτες τού Πετλιούρα ήταν Μαχνοβίτες καί στό πνεύμα κι από παράδοση κι άν η επίθεση τού Ντένικιν δέν είχε πάρει τέτοια άγρια εξέλιξη, πολλοί απ' αυτούς θά είχαν μπεί αναμφίβολα στίς γραμμές τών Μαχνοβιτών. Οι Μαχνοβίτες τό σκέφτονταν αυτό συνεχώς' οι Πετλιουριστές ηγέτες τό υποπτεύτηκαν καί ξαναφέρνοντας στή μνήμη τους τήν υπόθεση Γκριγκόρεφ, κράτησαν μιάν επιφυλακτική στάση απέναντι στούς Μαχνοβίτες.

Οι Μαχνοβίτικες υποψίες σχετικά μέ τήν πρόθεση τών Πετλιουριστών νά συνάψουν σχέσεις μέ τόν Ντένικιν, γιά νά δράσουν ενωμένοι ενάντια στόν Μάχνο, άρχισαν νά επιβεβαιώνονται' ο Μαχνοβίτικος στρατός, σύμφωνα μέ τή συνθήκη του μέ τούς Πετλιουριστές, επρόκειτο νά καταλάβει μιά περιοχή 7 τετραγωνικών μιλίων κοντά στό χωριό Ζεκούτσε, τής περιοχής τού Ουμάν. Οι δυνάμεις τού Πετλιούρα ήταν διασπαρμένες βόρεια καί δυτικά' τού Ντένικιν ανατολικά καί νότια, γύρω από τή Γκόλτα. Αυτό τό σημείο τής συνθήκης, που είχε κανονισθεί απ' τούς Πετλιουριστές, σύντομα άρχισε νά προκαλεί υποψίες. Καί μερικές μέρες αργότερα, έφτασε η πληροφορία ότι οι Πετλιουριστές διαπραγματεύονταν μέ τούς διοικητές τού Ντένικιν τήν επεξεργασία ενός σχεδίου συνεργασίας μέ στόχο τήν περικύκλωση καί τήν εξόντωση τού στρατού τού Μάχνο. Τόν ίδιο καιρό στίς 24 - 25 Σεπτέμβρη, εμφανίστηκαν 4 - 5 συντάγματα Ντενικινιστών στά νώτα τών Μαχνοβιτών, στή δυτική τους πλευρά. Αυτά τά συντάγματα μπορούσαν νά φτάσουν εκεί μόνο περνώντας μέσα απ' τήν περιοχή που κατείχαν οι Πετλιουριστές, δηλαδή μέ τή βοήθεια ή τουλάχιστον τή συγκατάθεση τών Πετλιουριστών.

Τό απόγευμα τής 25 Σεπτέμβρη, οι Μαχνοβίτες ήταν εντελώς περικυκλωμένοι απ' τά στρατεύματα τού Ντένικιν. Τό κύριο σώμα τών δυνάμεων τού Ντένικιν παράμεινε συγκεντρωμένο ανατολικά, αλλά η πόλη τού Ουμάν βρίσκονταν κι αυτή υπό τόν έλεγχο τού Ντένικιν. Οι Μαχνοβίτες έπρεπε νά δράσουν γρήγορα. Διακυβεύονταν η τύχη ολόκληρου τού επαναστατικού στρατού.

* * *

Η Μαχνοβίτικη οπισθοχώρηση είχε καλύψει πάνω από 400 μίλια κι είχε κρατήσει κοντά στούς 4 μήνες. Υπήρξε αφάνταστα δύσκολη. Οι επαναστάτες δέν είχαν ρούχα καί παπούτσια. Μέσα σέ φοβερό καύσωνα, τυλιγμένοι από σύννεφα σκόνης, κάτω από ένα καταιγισμό από σφαίρες κι οβίδες, απομακρύνονταν όλο καί περισσότερο απ' τήν περιοχή τους μέ άγνωστο προορισμό. Αλλά εμψυχώνονταν όλοι απ' τήν ιδέα τής νίκης τους πάνω στόν εχθρό κι υπόμεναν καρτερικά τίς κακουχίες τής οπισθοχώρησης. Σπάνια μόνον κάποιος λιγότερο υπομονετικός ανάμεσά τους θά φώναζε: "Γυρίστε πίσω! Πρός τόν Δνείπερο!" Όμως η αδυσώπητη ανάγκη τούς έσπρωχνε αδιάκοπα όλο καί πιό μακριά απ' τόν Δνείπερο καί τόν τόπο που

γεννήθηκαν, τήν περήφανη περιοχή τους. Μέ αστείρευτη υπομονή, εξαντλώντας τά όρια τής θέλησής τους, συσπειρώνονταν γύρω απ' τόν αρχηγό τους, κάτω απ' τά συνεχή εχθρικά πυρά. Τό Ουμάν ήταν τό τέρμα τής οπισθοχώρησης. Ήταν αδύνατον νά πάνε οπουδήποτε αλλού. Ο εχθρός βρισκόταν γύρω τους. Σ' εκείνο τό σημείο ο Μάχνο, μέ τή συνηθισμένη απλότητα μέ τήν οποία ήταν ικανός νά ξυπνήσει τόν ηρωϊσμό στούς συντρόφους του, διακήρυξε ότι η οπισθοχώρηση ήταν μόνο μία αναγκαία στρατηγική ενέργεια κι ότι ο πραγματικός πόλεμος επρόκειτο ν' αρχίσει τήν άλλη μέρα, στίς 26 Σεπτέμβρη.

Μαθεύτηκε η διάταξη τών στρατευμάτων τού Ντένικιν στό βορρά καί στ' άλλα μέτωπα. Ο Μάχνο πείστηκε ότι η μοίρα τού πρόσφερε μιά θαυμάσια ευκαιρία — τήν πιθανότητα νά καταφέρει ένα θανάσιμο χτύπημα σ' ολόκληρη τήν αντεπανάσταση τού Ντένικιν. Είχε τή γνώμη ότι αυτό μπορούσε πραγματικά νά γίνει. Δέν είχε παρά νά συντρίψει τήν γροθιά που, εδώ στό Ουμάν, σύνθλιβε τόν Μαχνοβίτικο στρατό.

Τό απόγευμα τής 25 Σεπτέμβρη, ο Μαχνοβίτικος στρατός που μέχρι τότε βάδιζε πρός τά δυτικά, έστρεψε ξαφνικά όλες τίς δυνάμεις του πρός τά ανατολικά καί βάδισε κατευθείαν εναντίον τών κύριων δυνάμεων τού στρατού τού Ντένικιν. Η πρώτη σύγκρουση έγινε αργά τό απόγευμα κοντά στό χωριό Κρουτένκοε, όπου η Μαχνοβίτικη 1η ταξιαρχία επιτέθηκε εναντίον μιάς μονάδας τού Ντένικιν. Τά στρατεύματα τού Ντένικιν οπισθοχώρησαν γιά νά καταλάβουν καλύτερες θέσεις καί γιά νά παρασύρουν τούς Μαχνοβίτες πίσω τους. Αλλά οι Μαχνοβίτες δέν τούς κυνήγησαν. Αυτό παραπλάνησε τήν ετοιμότητα τού εχθρού, που έβγαλε τό συμπέρασμα ότι οι επαναστάτες συνέχιζαν νά κινούνται πρός τά δυτικά. Ωστόσο, τή νύχτα όλες οι Μαχνοβίτικες δυνάμεις, που στάθμευαν σέ αρκετά χωριά, άρχισαν νά βαδίζουν πρός τά ανατολικά. Οι κύριες δυνάμεις τού εχθρού ήταν συγκεντρωμένες κοντά στό χωριό Περεγκόνοβκα' τό ίδιο τό χωριό ήταν καταλειμμένο από τούς Μαχνοβίτες (βλέπε τό χάρτη, σελ. 212).

Η μάχη άρχισε μεταξύ 3 καί 4 π.μ. Η ένταση της μεγάλωνε αδιάκοπα κι έφτασε στό αποκορύφωμά της στίς 8 π.μ., μέσα σέ μιά θύελλα πολυβολισμών κι απ' τίς δυό πλευρές. Ο ίδιος ο Μάχνο μέ τή συνοδεία τού ιππικού του, εξαφανίστηκε μόλις νύχτωσε, επιδιώκοντας νά πλευροκοπήσει τόν εχθρό. Σ' όλη τή διάρκεια τής μάχης που ακολούθησε δέν υπήρξαν νεώτερα γι' αυτόν. Γύρω στίς 9 τό πρωί, οι Μαχνοβίτες, λιγότεροι αριθμητικά κι εξαντλημένοι, άρχισαν νά χάνουν έδαφος. Έφτασαν ήδη νά πολεμούν στά περίχωρα τού χωριού. Απ' όλες τίς πλευρές, ενισχύσεις τού εχθρού έστελναν νέα καταιγιστικά πυρά ενάντια στούς Μαχνοβίτες. Τό επιτελείο τού επαναστατικού στρατού καθώς κι όλοι οι χωριάτες που μπορούσαν νά κρατήσουν όπλο, οπλίστηκαν καί μπήκαν κι αυτοί στή μάχη. Ήταν η κρίσιμη στιγμή, η στιγμή που φαινόταν νά χάνεται η μάχη καί μαζί μ' αυτήν ολόκληρη η υπόθεση τής επανάστασης. Δόθηκε σέ όλους, ακόμα καί στίς γυναίκες, η διαταγή νά είναι έτοιμοι ν' ανοίξουν πύρ εναντίον τού εχθρού μέσα στούς δρόμους τού χωριού. Όλοι προετοιμάζονταν γιά τήν ύστατη ώρα τής μάχης καί τής ζωής τους. Αλλά ξαφνικά οι πολυβολισμοί τού εχθρού κι οι έξαλλες ζητωκραυγές του άρχισαν νά εξασθενίζουν καί μετά νά απομακρύνονται. Οι υπερασπιστές τού χωριού συνειδητοποίησαν ότι ο εχθρός

υποχωρούσε κι ότι η μάχη διεξαγόταν τώρα κάπου μακρύτερα. Ήταν ο Μάχνο που, μὲ τὴν αιφνιδιαστική του εμφάνιση, τὴ στιγμὴ ακριβώς που ο στρατός του υποχωρούσε κι ετοιμαζόταν νὰ πολεμήσει στοὺς δρόμους τῆς Περεγκόνοβκα, έκρινε τὴν τύχη τῆς μάχης. Κατασκονισμένος κι εξαντλημένος απ' τὴν προσπάθεια, πλευροκόπησε τὸν εχθρό, περνώντας μέσα από ένα βαθύ φαράγγι. Χωρίς ούτε μιὰ κραυγή, αλλὰ μὲ μιὰ φλογερή αποφασιστικότητα αποτυπωμένη στὸ πρόσωπό του, ρίχτηκε καλπάζοντας εναντίον τών Ντενικινιστών μαζί μὲ τὴ συνοδεία του, καὶ διέσπασε τὶς γραμμές τους. Κάθε εξάντληση, κάθε απογοήτευση εξαφανίστηκε απ' τοὺς Μαχνοβίτες. – "Ο Μπάτκο είναι εδώ! Ο Μπάτκο πολεμάει μὲ τὸ σπαθί στὸ χέρι!" – μπορούσες ν' ακούσεις από παντού. Καὶ μὲ διπλασιασμένη ενεργητικότητα προχώρησαν όλοι μπροστά, ακολουθώντας τὸν αγαπημένο τους αρχηγό, που φαινόταν καταδικασμένος σὲ θάνατο. Ακολούθησε μιὰ μάχη σώμα μὲ σώμα, απίστευτης αγριότητας, ένα "πετσόκομμα" όπως τὸ έλεγαν οι Μαχνοβίτες. Όσο γενναίο κι ἀν στάθηκε τὸ 1ο Σύνταγμα Αξιωματικών τῆς Σιμφεροπόλ άρχισε νὰ οπισθοχωρεί, στὴν αρχή αργά καὶ πειθαρχημένα, προσπαθώντας ν' ανακόψει τὴν ορμή τών Μαχνοβιτών αλλὰ έπειτα τόβαλαν απλώς στὰ πόδια. Τὰ άλλα συντάγματα τοὺς ακολούθησαν πανικόβλητα καὶ τελικά τράπηκε σὲ φυγή όλος ο στρατός τοῦ Ντένικιν καὶ προσπάθησε νὰ σωθεί κολυμπώντας στὸν ποταμό Σινιούχα.

Ο Μάχνο, που κατάλαβε τέλεια αυτή τὴν κατάσταση, βιάστηκε νὰ τὴν εκμεταλλευθεί. Έστειλε ολοταχώς τὸ ιππικό καὶ τὸ πυροβολικό του νὰ καταδιώξει τὸν εχθρό που υποχωρούσε κι ο ίδιος έφυγε επικεφαλής τοῦ καλύτερου έφιππου συντάγματος από ένα μονοπάτι που θὰ τὸν βοηθούσε νὰ παγιδέψει τοὺς φυγάδες από πίσω. Η καταδίωξη συνεχίστηκε γιὰ 8 - 12 μίλια. Τὴν κρίσιμη στιγμή, όταν ο στρατός τοῦ Ντένικιν έφτασε στὸ ποτάμι, αιφνιδιάστηκε απ' τὸ Μαχνοβίτικο ιππικό κι εκατοντάδες στρατιώτες του πνίγηκαν. Οι περισσότεροι απ' αυτούς, πρόλαβαν νὰ περάσουν στὴν άλλη όχθη, αλλὰ εκεί τοὺς περίμενε ο ίδιος ο Μάχνο. Τὸ επιτελείο τών Ντενικινιστών καὶ τὸ εφεδρικό σύνταγμα που ήταν μαζί του αιφνιδιάστηκαν καὶ συνελήφθηκαν. Κατάφερε νὰ σωθεί μόνον ένα ασήμαντο τμήμα αυτού τοῦ στρατού, που μήνες ολόκληρους καταδίωκε επίμονα καὶ μανιασμένα τὸν Μάχνο. Τὸ 1ο Σύνταγμα Αξιωματικών τῆς Σιμφεροπόλ κι αρκετά άλλα πετσοκόφτηκαν τελείως απ' τὰ σπαθιά τών επαναστατών. Η πορεία τῆς οπισθοχώρησής τους ήταν σπαρμένη μὲ κορμιά σὲ μιὰ απόσταση πάνω από 2 μίλια. Όσο τρομερό όμως κι ἀν φαινόταν σὲ κάποιον αυτό τὸ θέαμα, δὲν ήταν παρά τὸ φυσικό αποτέλεσμα τῆς σκληρής σύγκρουσης μεταξύ τοῦ στρατού τοῦ Ντένικιν καὶ τών Μαχνοβιτών. Σ' όλη τὴ διάρκεια τῆς καταδίωξης καμιά άλλη σκέψη δὲν απασχολούσε τοὺς Ντενικινιστές πέρα απ' τὴν εξόντωση τών επαναστατών. Καὶ τὸ πιὸ μικρό λάθος από μέρους τοῦ Μάχνο θὰ είχε οδηγήσει αναπόφευκτα τὸν επαναστατικό στρατό στὴν ίδια μοίρα. Δὲ θὰ γλύτωναν ούτε οι γυναίκες που βοηθούσαν τὸν Μαχνοβίτικο στρατό ή πολεμούσαν στὸ πλευρό τών αντρών. Οι Μαχνοβίτες είχαν αρκετή πείρα γιὰ νὰ τὸ ξέρουν αυτό.

* * *

Οι χωρικοί τῆς Μεγαλορωσίας, διηγούνται τὸν ακόλουθο θρύλο γιὰ

τόν Πουγκατσέφ. Μετά τήν εξέγερσή του, έπεσε στά χέρια τών αρχών. Στούς ευγενείς που κάθονταν γύρω του είπε: "Αυτή η εξέγερση ήταν μόνο τό προοίμιο. Περιμένετε όμως: λίγο μετά από μένα θά έρθει τό πραγματικό σ ά ρ ω θ ρ ο — θά σάς ξεκαθαρίσει όλους." Ο Μάχνο μ' όλη τήν επαναστατική αντάρτικη δραστηριότητά του έδειξε ότι ήταν τό ιστορικό σάρωθρο τού λαού κι ιδίως όταν κατατρόπωσε τούς Ντενικινιστές.

Μόλις συντρίφτηκε η δύναμη τού Ντένικιν, οι Μαχνοβίτες ξεκίνησαν αμέσως πρός τρείς διευθύνσεις. Σάρωσαν κυριολεκτικά χωριά, κωμοπόλεις καί πόλεις, σάν ένα τεράστιο σάρωθρο, εξαφανίζοντας κάθε ίχνος εκμετάλλευσης κι υποτέλειας. Οι πόμεστσικ που είχαν ξαναγυρίσει, οι κουλάκοι, η αστυνομία, οι παπάδες, οι Ντενικινιστές δήμαρχοι κι αξιωματικοί που κρύβονταν — όλοι αυτοί σαρώθηκαν απ' τή νικηφόρα πορεία τού Μαχνοβίτικου κινήματος. Οι φυλακές, τ' αστυνομικά τμήματα καί τά φυλάκια — όλα αυτά τά σύμβολα τής λαϊκής υποτέλειας, καταστράφηκαν. 'Ολοι όσοι ήταν γνωστοί σάν ενεργητικοί εχθροί τών αγροτών καί τών εργατών καταδικάστηκαν σέ θάνατο. Οι πόμεστσικ κι οι σπουδαιότεροι κουλάκοι αφανίστηκαν μαζικά. Τό γεγονός αυτό αρκεί γιά νά δείξει τήν ψευτιά τού μύθου που διαδίδονταν απ' τούς Μπολσεβίκους γιά τόν δήθεν κουλάκικο χαρακτήρα τής Μαχνοβτσίνα. Στήν πραγματικότητα, όπου αναπτυσσόταν τό Μαχνοβίτικο κίνημα, οι κουλάκοι ζητούσαν τήν προστασία τών Σοβιετικών αρχών καί τήν είχαν.

Ο στρατός επέστρεφε στόν Δνείπερο μέ απίστευτη ταχύτητα. Τήν επόμενη τής συντριβής τού στρατού τού Ντένικιν στήν Περεγκόνοβκα, ο Μάχνο βρισκόταν κιόλας πάνω από 60 μίλια μακριά απ' τό πεδίο τής μάχης. Προχωρούσε, μαζί μέ τή συνοδεία του, γύρω στά 30 μίλια μπροστά απ' τόν υπόλοιπο στρατό. Τήν επόμενη, οι Μαχνοβίτες κατέλαβαν τή Ντολίνσκαγια, τό Κριβόι Ρόγκ καί τή Νικοπόλ. Τήν άλλη μέρα πάρθηκε μέ μιά έφοδο τού ιππικού η γέφυρα Κισκάς που διέσχιζε τόν Δνείπερο καί καταλήφθηκε η πόλη τού Αλεξαντρόφσκ. Στήν άγρια προέλασή τους, φαίνονταν σά νά έμπαιναν σ' ένα μαγεμένο βασίλειο: κανείς δέν είχε μάθει ακόμα τά γεγονότα τού Ουμάν' κανείς δέν ήξερε πού βρίσκονταν οι Μαχνοβίτες' οι αρχές δέν είχαν πάρει προφυλακτικά μέτρα κι είχαν βυθιστεί στό λήθαργο που χαρακτηρίζει τήν οπισθοφυλακή. Νά γιατί οι Μαχνοβίτες χτυπούσαν παντού τούς εχθρούς τους αιφνιδιαστικά, σάν αστροπελέκι. Τό Αλεξαντρόφσκ ακολούθησαν τό Πολόγκι, τό Γκιουλάι-Πολέ, τό Μπερντιάνσκ, τό Μελιτοπόλ, τό Μαριουπόλ. Μετά από 10 μέρες ολόκληρη η Ν. Ουκρανία είχε απελευθερωθεί απ' τόν στρατό καί τήν εξουσία τού Ντένικιν.

Η κατάληψη τής Ν. Ουκρανίας απ' τούς Μαχνοβίτες κι ιδιαίτερα τών περιοχών που γειτόνευαν μέ τήν Αζοφική θάλασσα, αντιπροσώπευε έναν θανάσιμο κίνδυνο γιά ολόκληρη τήν αντεπαναστατική εκστρατεία τού Ντένικιν. Πράγματι, η βάση ανεφοδιασμού τού στρατού τού Ντένικιν βρισκόταν στήν περιοχή μεταξύ Μαριουπόλ καί Βολνόβαχα. 'Οταν καταλήφθηκε τό Μπερντιάνσκ καί τό Μαριουπόλ, ήρθαν στήν κατοχή τους τεράστια αποθέματα πυρομαχικών. Στή Βολνόβαχα οι οβίδες υπήρχαν σέ σωρούς. Γιά τήν ακρίβεια, όλα αυτά τά εφόδια δέν έπεσαν αμέσως στά χέρια τών Μαχνοβιτών' η μάχη γύρω απ' τή Βολνόβαχα μαινόταν 5 ολόκληρες μέρες. Αλλά, αφού όλες οι σιδηροδρομικές γραμμές τής περιοχής βρίσκονταν στά

χέρια τών επαναστατών, δέν μπορούσε νά φτάσει πολεμικό υλικό στόν στρατό τού Ντένικιν. Τά εφεδρικά συντάγματα τού Ντένικιν που ήταν στρατοπεδευμένα σ' ολόκληρη τήν περιοχή εξοντώθηκαν. Συνακόλουθα, όλη αυτή η γιγαντιαία βάση πυροβολικού ήταν μπλοκαρισμένη απ' τούς Μαχνοβίτες καί ούτε μιά οβίδα δέν μπορούσε νά σταλεί στό βόρειο μέτωπο τού Ντένικιν ή σ' οποιοδήποτε άλλο μέτωπο.

Οι Ντενικινιστές έστειλαν εσπευσμένα εναντίον τού Μάχνο τόν εφεδρικό τους στρατό που ήταν στρατοπεδευμένος κοντά στό Ταγκανρόγκ' αλλά κι αυτός ο στρατός νικήθηκε κι η πλημμύρα τής Μαχνοβτσίνα ξεχύθηκε στά βάθη τού Λεκανοπεδίου τού Ντόνετς καί πρός τά βόρεια. Στίς 20 Οκτώβρη, οι Μαχνοβίτες κατέλαβαν τό Αικατερίνοσλαβ καί τά περίχωρά του. Τότε ήταν που οι Ντενικινιστές αντιλήφθηκαν ποιά ήταν η κατάσταση. Ανακοίνωσαν ότι τό κέντρο τής εκστρατείας τους έπρεπε νά μετακινηθεί απ' τόν βορρά στό νότο' ότι η τύχη τής εκστρατείας τους θά κρίνονταν στό νότο. Ο Στρατηγός Μάε-Μαέφσκυ είπε στούς Κοζάκους: Τά εδάφη μας απειλούνται άμεσα' ο εχθρός μαίνεται στό νότο απειλώντας τά σπίτια μας' πρέπει νά ορμήσουμε πρός τά εκεί γιά νά προστατεύσουμε τή γή μας (ο λόγος τού Μάε-Μαέφσκυ δημοσιεύτηκε σέ μιά εφημερίδα τών Ντενικινιστών).

Εν όψει αυτής τής κατάστασης, τά καλύτερα τμήματα τού ιππικού τού Ντένικιν, κάτω απ' τή διοίκηση τών Μαμόντωφ καί Σκούρο, μετακινήθηκαν απ' τό βόρειο μέτωπο στήν περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ. Αλλά ήταν πιά πολύ αργά. Η φωτιά τού πολέμου πυρπολούσε ολόκληρη τή χώρα, απ' τίς ακτές τής Μαύρης Θάλασσας καί τής Αζοφικής Θάλασσας ώς τό Χάρκοβο καί τήν Πολτάβα. Χάρη σέ νέες ενισχύσεις καί πολυάριθμα τεθωρακισμένα, οι Λευκοί κατάφεραν πρός στιγμή νά αναγκάσουν τούς Μαχνοβίτες νά υποχωρήσουν απ' τό Μαριουπόλ, τό Μπερντιάνσκ καί τό Γκιουλάι-Πολέ. Αλλά οι Μαχνοβίτες, μέ τή σειρά τους, κατέλαβαν τό Σινελνίκοβο, τό Πάβλογκραντ, τό Αικατερίνοσλαβ κι άλλες πόλεις καί περιοχές. Στή διάρκεια τού Οκτώβρη καί τού Νοέμβρη, η σύγκρουση θέριεψε ξανά κι ο στρατός τού Ντένικιν δοκίμασε πάλι μερικές φοβερές ήττες. Τά Καυκασιανά συντάγματα τού Ντένικιν είχαν τίς μεγαλύτερες απώλειες, ιδιαίτερα τό Τσέχικο ιππικό κι άλλα, που άφησαν πίσω τους χιλιάδες νεκρούς. Γύρω στά τέλη τού Νοέμβρη αυτά τά στρατεύματα δήλωσαν κατηγορηματικά ότι αρνούνταν νά συνεχίσουν τόν πόλεμο ενάντια στόν Μάχνο. Εγκατέλειψαν τίς θέσεις τους στόν στρατό τού Ντένικιν κι επέστρεψαν στήν πατρίδα τους στόν Καύκασο. Έτσι άρχισε η γενική διάλυση τού στρατού τού Ντένικιν.

Η πλήρης συντριβή τών Ντενικινιστών στήν πάλη τους ενάντια στή Μαχνοβτσίνα στή νότια Ρωσία έκρινε τήν τύχη ολόκληρης τής εκστρατείας τους ενάντια στή Ρώσικη επανάσταση.

Είναι ανάγκη νά τονίσουμε τό ιστορικό γεγονός πως η τιμή τής συντριβής τής αντεπανάστασης τών Ντενικινιστών τό φθινόπωρο τού 1919, ανήκει σχεδόν αποκλειστικά στούς Μαχνοβίτες. Άν οι επαναστάτες δέν είχαν κερδίσει τήν αποφασιστική νίκη στήν Περεγκόνοβκα καί δέν είχαν καταστρέψει τίς γραμμές ανεφοδιασμού σέ κανόνια, τρόφιμα καί πυρομαχικά, οι Λευκοί θά είχαν ίσως μπεί στή Μόσχα τόν Δεκέμβρη τού 1919. Η μάχη μεταξύ Λευκών καί Κόκκινων κοντά στό Ορέλ ήταν σχετικά ασήμαντη.

Στήν πραγματικότητα, η οπισθοχώρηση τοῦ Ντένικιν πρός τά νότια εἶχε ἤδη αρχίσει πρίν απ' αυτή τή μάχη, ἔχοντας προκληθεῖ ακριβῶς απ' τή συντριβή τῆς οπισθοφυλακῆς του. Ὅλες οι επόμενες στρατιωτικές επιχειρήσεις τῶν Ντενικινιστῶν εἶχαν σάν μοναδικό σκοπό τήν προστασία τῆς υποχώρησής τους καί τήν ασφάλεια τῆς μεταφορᾶς τῶν πυρομαχικῶν καί τῶν προμηθειῶν τους. Σ' όλη τή διάρκεια τῆς πορείας του απ' τό Ορέλ διαμέσου τοῦ Κούρσκ πρός τίς ακτές τῆς Μαύρης Θάλασσας καί τῆς Αζοφικῆς Θάλασσας, ο Κόκκινος Στρατός προέλαυνε χωρίς νά συναντήσει σχεδόν καμιά αντίσταση. Η είσοδός του στήν Ουκρανία καί τόν Καύκασο πραγματοποιήθηκε μέ τόν ἴδιο ακριβῶς τρόπο που εἶχε γίνει ένα χρόνο νωρίτερα, τόν καιρό τῆς πτώσης τοῦ Αταμάνου — μέσα από δρόμους που εἶχαν ἤδη εκκαθαριστεῖ.

* * *

Αυτό τόν καιρό οι καθαρά στρατιωτικές ασχολίες απορρόφησαν όλες σχεδόν τίς δυνάμεις τῶν Μαχνοβιτῶν. Η εμπόλεμη κατάσταση τῆς περιοχῆς δέν ευνοοῦσε καθόλου τίς εσωτερικές δημιουργικές δραστηριότητες. Ακόμα κι έτσι όμως, οι Μαχνοβίτες επέδειξαν τήν αναγκαία πρωτοβουλία κι εργατικότητα καί σ' αυτή τή σφαίρα. Πρῶτα απ' όλα, όπου κι άν πήγαιναν αναλάμβαναν νά εμποδίσουν μιά σημαντική παρεξήγηση: τήν πιθανότητα νά εκληφθοῦν σάν μιά νέα εξουσία ή κόμμα. Αμέσως μόλις έμπαιναν σέ μιά πόλη, διακήρυσσαν ότι δέν αντιπροσώπευαν κανένα εἶδος εξουσίας, ότι οι ένοπλες δυνάμεις τους δέν επέβαλλαν σέ κανένα κανενός είδους υποχρέωση κι ότι άλλο σκοπό δέν εἶχαν απ' τό νά προστατεύσουν τήν ελευθερία τῶν εργαζόμενων. Η ελευθερία τῶν αγροτῶν καί τῶν εργατῶν, έλεγαν οι Μαχνοβίτες, ενυπάρχει στούς ίδιους τούς αγρότες κι εργάτες καί δέν μπορεῖ νά περιορίζεται. Εἶναι υπόθεση τῶν εργατῶν καί τῶν αγροτῶν νά δημιουργήσουν σ' όλους τούς τομεῖς τῆς ζωῆς τους ό,τι θεωροῦν αναγκαῖο. Ὅσο γιά τούς Μαχνοβίτες — αυτοί μποροῦν νά τούς βοηθήσουν μόνο μέ συμβουλές, θέτοντας στή διάθεσή τους τίς πνευματικές ή στρατιωτικές δυνάμεις που χρειάζονται, αλλά σέ καμιά περίπτωση δέν μποροῦν οι Μαχνοβίτες νά προδιαγράψουν τή ζωή τους μέ οποιονδήποτε τρόπο(3).

Τό Αλεξαντρόφσκ κι η γύρω περιοχή ἦταν τά πρῶτα μέρη όπου έμειναν οι Μαχνοβίτες γιά ένα αρκετά μεγάλο διάστημα. Αμέσως κάλεσαν τόν εργατικό πληθυσμό νά πάρει μέρος σέ μιά γενική συνδιάσκεψη τῶν εργατῶν τῆς πόλης. Ὅταν συνῆλθε η συνδιάσκεψη, εκτέθηκε λεπτομερῶς η στρατιωτική κατάσταση τῆς περιοχῆς κι έγινε πρόταση νά οργανώσουν οι εργάτες τή ζωή τῆς πόλης καί τή λειτουργία τῶν εργοστασίων μέ τίς δικές τους δυνάμεις καί τίς δικές τους οργανώσεις, βασισμένοι στίς αρχές τῆς εργασίας καί τῆς ισότητας. Οι εργάτες επιδοκίμασαν μέ ενθουσιασμό όλες αυτές τίς προτάσεις' αλλά δίσταζαν νά προχωρήσουν στήν πραγματοποίησή τους, ταραγμένοι απ' τήν καινοτομία τους κι ανήσυχοι βασικά απ' τή μικρή απόσταση που τούς χώριζε απ' τό μέτωπο, γεγονός που τούς έκανε νά φοβοῦνται ότι η κατάσταση στήν πόλη ἦταν αβέβαιη κι ασταθής. Τήν πρώτη συνδιάσκεψη ακολούθησε μιά δεύτερη. Τά προβλήματα τῆς οργάνωσης τῆς ζωῆς σύμφωνα μέ τίς αρχές τῆς αυτοδιεύθυνσης τῶν εργατῶν, εξετά-

στηκαν καί συζητήθηκαν ζωηρά απ᾽ τίς μάζες τών εργατών, που όλοι τους καλοσώρισαν αυτή τήν ιδέα μέ τόν μεγαλύτερο ενθουσιασμό, αλλά που δύσκολα κατάφεραν νά τής δώσουν συγκεκριμένες μορφές. Οι εργάτες τών σιδηροδρόμων έκαναν τό πρώτο βήμα πρός αυτή τήν κατεύθυνση. Σχημάτισαν μιά επιτροπή επιφορτισμένη νά οργανώσει τό σιδηροδρομικό δίκτυο τής περιοχής καί τή δημιουργία ενός λεπτομερούς σχεδίου γιά τήν κίνηση τών τρένων, τή μεταφορά τών επιβατών, τό σύστημα πληρωμών κλπ. Από εκεί καί πέρα, τό προλεταριάτο τού Αλεξαντρόφσκ άρχισε νά στρέφεται συστηματικά πρός τό πρόβλημα τής δημιουργίας οργάνων αυτοδιεύθυνσης.

Λίγο μετά τίς συναντήσεις τών εργατών, αναγγέλθηκε στό Αλεξαντρόφσκ ένα περιφερειακό συνέδριο αγροτών κι εργατών γιά τίς 20 Οκτώβρη 1919. Πήραν μέρος πάνω από 200 αντιπρόσωποι, απ᾽ τούς οποίους οι 180 ήταν αγρότες κι οι υπόλοιποι εργάτες. Τό συνέδριο ασχολήθηκε μέ: α) στρατιωτικά ζητήματα (τήν πάλη ενάντια στόν Ντένικιν᾽ τήν ενίσχυση καί συντήρηση τού επαναστατικού στρατού)᾽ β) ζητήματα σχετικά μέ τήν εποικοδομητική δραστηριότητα στήν περιοχή.

Τό συνέδριο κράτησε σχεδόν μιά βδομάδα καί χαρακτηρίστηκε από ένα αξιοσημείωτο πνεύμα από πλευράς συνέδρων. Αυτό οφειλόταν κυρίως στίς ιδιαίτερες συνθήκες. Πρώτα απ᾽ όλα, η επιστροφή τού νικηφόρου Μαχνοβίτικου στρατού στή δική του περιοχή ήταν ένα εξαιρετικά σημαντικό γεγονός γιά τούς αγρότες, μιάς καί σχεδόν κάθε οικογένεια είχε 1 - 2 μέλη της μεταξύ τών επαναστατών. Αλλά ακόμα πιό σημαντικό ήταν τό γεγονός ότι αυτό τό συνέδριο συνήλθε κάτω από συνθήκες απόλυτης ελευθερίας. Δέν υπήρχε καμιά επιρροή που νά απορρέει απ᾽ τά πάνω. Πέρα απ᾽ όλα αυτά, τό συνέδριο διέθετε έναν έξοχο αγωνιστή κι ομιλητή, τόν αναρχικό Βολίν, ο οποίος, πρός μεγάλη κατάπληξη τών αγροτών, έκφρασε μέ σαφήνεια τίς δικές τους σκέψεις κι επιθυμίες. Η ιδέα τών ελεύθερων σοβιέτ που θά λειτουργούν γιά χάρη τών συμφερόντων τού εργαζόμενου πληθυσμού᾽ τό ζήτημα τών άμεσων σχέσεων μεταξύ αγροτών κι εργατών πόλης, στή βάση τής αμοιβαίας ανταλλαγής τών προϊόντων τής εργασίας τους᾽ τό ξεκίνημα μιάς ακρατικής κι εξισωτικής κοινωνικής οργάνωσης στίς πόλεις καί στήν ύπαιθρο — όλες αυτές οι ιδέες που ο Βολίν ανέπτυξε στίς ομιλίες του, αντιπροσώπευαν ακριβώς τίς ιδέες τής αγροτιάς. Έτσι ακριβώς αντιλαμβάνονταν οι αγρότες τήν επανάσταση καί τή δημιουργική επαναστατική δουλειά.

Στή διάρκεια τής πρώτης μέρας, οι αντιπρόσωποι τών πολιτικών κομμάτων προσπάθησαν φυσικά νά σπείρουν ένα πνεύμα διχόνοιας στίς εργασίες τού συνεδρίου, αλλά αποδοκιμάστηκαν απ᾽ τό σύνολο τού συνεδρίου κι οι εργασίες του συνεχίστηκαν μέ πλήρη αρμονία μεταξύ τών συνέδρων.

Οι τελευταίες μέρες τού συνεδρίου θύμιζαν ένα όμορφο ποίημα. Συγκεκριμένα ψηφίσματα ακολουθούνταν από υπέροχες εκρήξεις ενθουσιασμού. Όλοι ενεργοποιήθηκαν απ᾽ τήν εμπιστοσύνη στή δύναμή τους κι απ᾽ τήν πίστη στή δύναμη τής επανάστασης. Στήν αίθουσα κυριαρχούσε ένα πνεύμα πραγματικής ελευθερίας, τέτοιο που σπάνια τό βιώνει κανείς. Ο καθένας έβλεπε μπροστά του καί κατανοούσε πραγματικά τό τεράστιο εγχείρημα που άξιζε νά τού αφιερώσει όλη του τήν ενεργητικότητα καί γιά τό οποίο

πρόθυμα θά πέθαινε. Οι αγρότες, μεταξύ τών οποίων υπήρχαν γέροι κι αιωνόβιοι ακόμη, είπαν ότι αυτό ήταν τό πρώτο συνέδριο όπου ένιωθαν όχι μόνον εντελώς ελεύθεροι, αλλά κι αληθινά αδελφωμένοι μεταξύ τους κι ότι ποτέ δέν θά τό ξεχνούσαν. Καί πράγματι τό πιθανότερο είναι ότι όποιος πήρε μέρος σ' εκείνο τό συνέδριο δέν μπόρεσε ποτέ νά τό ξεχάσει. Έμεινε χαραγμένο γιά πάντα στή μνήμη πολλών, άν όχι όλων, σάν ένα όμορφο όνειρο γιά μιά ζωή όπου η πραγματική ελευθερία θά έφερνε τό λαό κοντά, δίνοντάς του τήν ευκαιρία νά ζήσει μέ ομοψυχία, ενωμένος από ένα αισθημα αγάπης κι αδελφοσύνης.

Τό συνέδριο πήρε αποφάσεις πάνω σέ πολλά προβλήματα που αφορούσαν τόν επαναστατικό στρατό, τήν οργάνωσή του καί τήν ενίσχυσή του. Έγινε η πρόταση νά κατατάσσονται σ' αυτόν τόν στρατό άντρες ηλικίας μέχρι 48 χρονών. Σέ αρμονία μέ τό πνεύμα τού συνεδρίου, αυτή η κατάταξη θά ήταν εθελοντική, αλλά όσο τό δυνατόν πιό γενική, εν όψει τής εξαιρετικά επικίνδυνης κατάστασης που υπήρχε στήν περιοχή. Αναφέραμε ήδη πιό πρίν τό νόημα τής δεκάχρονης εθελοντικής επιστράτευσης που είχε προταθεί στό Β' τοπικό συνέδριο στίς 12 Φλεβάρη 1919. Η απόφαση γιά τήν επιστράτευση που πάρθηκε απ' τό συνέδριο τού Οκτώβρη είχε τό ίδιο νόημα. Τό συνέδριο αποφάσισε ότι ο ανεφοδιασμός τού στρατού θά γινόταν κατά κύριο λόγο μέ ελεύθερες εισφορές από μέρους τών χωρικών, καί θά συμπληρωνόταν μέ λάφυρα απ' τίς νίκες καί τίς επιτάξεις σέ βάρος τών προνομιούχων ομάδων. Στή σφαίρα τής εσωτερικής εποικοδομητικής δραστηριότητας, τό συνέδριο περιορίστηκε γιά τήν ώρα στήν υπόδειξη γενικών κατευθυντήριων γραμμών — ότι δηλαδή οι εργάτες, χωρίς καμιά εξουσία, θά πρέπει νά οργανώσουν τή ζωή τους μέ τίς δικές τους προσπάθειες καί μέσα.

Φεύγοντας οι αγρότες, τόνισαν τήν ανάγκη νά περάσουν στήν πράξη τίς αποφάσεις τού συνεδρίου. Οι αντιπρόσωποι πήραν μαζί τους αντίγραφα τών αποφάσεων γιά νά τίς γνωστοποιήσουν σ' ολόκληρη τήν περιοχή. Ήταν σίγουρο ότι μετά από 3 - 4 βδομάδες τ' αποτελέσματα τού συνεδρίου θάχαν γίνει γνωστά σ' ολόκληρη τήν περιοχή κι ότι τό επόμενο συνέδριο, που θά συγκαλούνταν μέ πρωτοβουλία τών ίδιων τών εργατών κι αγροτών, θά κατάφερνε νά προσελκύσει τό ενδιαφέρον καί τήν ενεργητική συμμετοχή πλατιών εργατικών μαζών. Δυστυχώς, η ελευθερία τών εργαζόμενων μαζών απειλείται συνέχεια απ' τόν χειρότερο εχθρό της, τήν εξουσία. Οι αντιπρόσωποι μόλις που πρόλαβαν νά γυρίσουν στά σπίτια τους, όταν πολλά απ' τά χωριά τους καταλήφθηκαν ξανά απ' τόν στρατό τού Ντένικιν, που μέ συντονισμένες πορείες κατέβαινε απ' τό βόρειο μέτωπο. Βέβαια, αυτή τή φορά η εισβολή κράτησε πολύ λίγο' ήταν η επιθανάτια αγωνία ενός ετοιμοθάνατου εχθρού. Αλλά σταμάτησε τή δημιουργική δουλειά τών αγροτών στήν πιό ζωτική στιγμή κι αφού άλλη μιά εξουσία, εξίσου εχθρική απέναντι στήν ελευθερία τών μαζών — ο Μπολσεβικισμός — πλησίαζε απ' τό βορρά, αυτή η εισβολή προκάλεσε ανεπανόρθωτη ζημιά στήν εργατική υπόθεση: όχι μόνον ήταν αδύνατο νά συγκληθεί ένα νέο συνέδριο, αλλά ακόμα κι οι αποφάσεις τού πρώτου δέν μπορούσαν νά εφαρμοστούν.

Στήν πόλη τού Αλεξαντρόφσκ, που είχε καταληφθεί απ' τόν επαναστατικό στρατό τήν εποχή τού συνεδρίου, οι συνθήκες ήταν ακόμα πιό δυσμε-

νείς γιά εποικοδομητική δουλειά στόν οικονομικό τομέα. Ο στρατός τού Ντενίκιν, που είχε εκτοπιστεί απ᾽ τήν πόλη, κατάφερε νά οχυρωθεί σέ χαρακώματα που έσκαψε στήν αριστερή όχθη τού ποταμού Δνείπερου. Καθημερινά, επί έναν ολόκληρο μήνα, βομβάρδιζε τήν πόλη απ᾽ τά πολυάριθμα θωρακισμένα τρένα του. Κάθε φορά που ο πολιτιστικός τομέας τού επαναστατικού στρατού κανόνιζε νά συγκαλέσει μιά συνέλευση τών εργατών τής πόλης, οι Ντενικινιστές, που ήταν καλά πληροφορημένοι, έριχναν αμέτρητες οβίδες, ιδιαίτερα στά μέρη όπου επρόκειτο νά γίνουν οι συνελεύσεις. Καμιά σοβαρή δουλειά, καμιά συστηματική οργάνωση δέν ήταν δυνατή. Η μόνη δυνατότητα που υπήρχε ήταν νά συγκαλούνται λίγες συνελεύσεις στό κέντρο καί στά προάστια τής πόλης. Παρόλα αυτά, οι Μαχνοβίτες κατόρθωναν νά εκδίδουν τήν καθημερινή τους εφημερίδα, τήν "Πούτκ Σβόμποντ", που σύντομα συμπληρώθηκε από μιά καθημερινή έκδοση στήν Ουκρανική γλώσσα, τήν "Σλυάχ ντό Βόλι"(4).

* * *

Σ᾽ ολόκληρη τήν απελευθερωμένη περιοχή, οι Μαχνοβίτες ήταν η μοναδική οργάνωση που ήταν αρκετά ισχυρή γιά νά επιβάλλει τή θέλησή της στόν εχθρό. Αλλά δέν χρησιμοποίησαν ποτέ αυτή τή δύναμη γιά νά εξουσιάσουν ή έστω γιά νά κερδίσουν πολιτική επιρροή᾽ δέν τήν χρησιμοποίησαν ποτέ ενάντια στούς καθαρά πολιτικούς ή ιδεολογικούς τους αντιπάλους. Οι στρατιωτικοί αντίπαλοι, οι συνωμότες ενάντια στήν ελεύθερη δράση τών εργατών κι αγροτών, η κρατική μηχανή, οι φυλακές — εναντίον όλων αυτών στρέφονταν οι προσπάθειες τού Μαχνοβίτικου στρατού.

Οι φυλακές είναι τό σύμβολο τής λαϊκής υποτέλειας. Χτίζονται πάντοτε γιά νά καθυποτάξουν τό λαό, τούς εργάτες καί τούς αγρότες. Στήν πορεία τών αιώνων, η μπουρζουαζία όλων τών χωρών συνέτριβε τό πνεύμα εξέγερσης ή τήν αντίσταση τών μαζών χρησιμοποιώντας τήν εκτέλεση καί τή φυλάκιση. Καί στόν καιρό μας, στό Κομμουνιστικό καί Σοσιαλιστικό Κράτος, οι φυλακές καταβροχθίζουν κυρίως τό προλεταριάτο τής πόλης καί τής υπαίθρου. Ο ελεύθερος λαός δέν χρειάζεται φυλακές. Όπου υπάρχουν φυλακές, ο λαός δέν είναι ελεύθερος. Οι φυλακές αντιπροσωπεύουν μιά συνεχή απειλή γιά τούς εργάτες, έναν σφετερισμό τής συνείδησης καί τής θέλησής τους κι ένα ορατό σύμβολο τής υποτέλειάς τους. Νά πώς καθόρισαν τή σχέση τους μέ τίς φυλακές οι Μαχνοβίτες. Σέ αρμονία μ᾽ αυτή τή στάση, γκρέμιζαν τίς φυλακές όπου πήγαιναν. Στό Μπερντιάνσκ η φυλακή ανατινάχτηκε μέ δυναμίτιδα μπροστά σ᾽ ένα τεράστιο πλήθος, που πήρε ενεργό μέρος στήν καταστροφή της. Στό Αλεξαντρόφσκ, στό Κριβόι-Ρόγκ, στό Αικατερίνοσλαβ κι αλλού, οι φυλακές γκρεμίστηκαν ή κάηκαν απ᾽ τούς Μαχνοβίτες. Παντού οι εργάτες συνόδευαν μέ τίς επευφημίες τους αυτή τήν πράξη.

* * *

Μάς δίνει μεγάλη ικανοποίηση τό γεγονός ότι μπορούμε νά αναφέρουμε πώς οι Μαχνοβίτες εφάρμοσαν πλήρως τίς επαναστατικές αρχές τής ε-

λευθερίας τού λόγου, τής σκέψης, τού τύπου καί τής πολιτικής οργάνωσης. Σ' όλες τίς πόλεις καί κωμοπόλεις που καταλάμβαναν, οι Μαχνοβίτες, ξεκινούσαν καταργώντας όλες τίς απαγορεύσεις κι ακυρώνοντας όλους τούς περιορισμούς που είχαν επιβληθεί στόν τύπο καί τίς πολιτικές οργανώσεις απ' τή μιά ή τήν άλλη εξουσία. Κηρύσσονταν αμέσως η πλήρης ελευθερία τού λόγου, τού τύπου, τής συνάθροισης κι οργάνωσης κάθε μορφής καί γιά τόν καθένα. Στή διάρκεια τών λίγων βδομάδων που οι Μαχνοβίτες πέρασαν στό Αικατερίνοσλαβ, εμφανίστηκαν 5 - 6 εφημερίδες διάφορων πολιτικών τάσεων: η δεξιά Σοσιαλεπαναστατική εφημερίδα, "Ναροντοβλάστι" ("Η Λαϊκή Εξουσία"), η αριστερή Σοσιαλεπαναστατική εφημερίδα "Ζνάμια Βοστάνια" ("Τό Πρότυπο τής Εξέγερσης"), η Μπολσεβίκικη "Ζβέζντα" ("Αστέρι") κι άλλες. Κι όμως, στούς Μπολσεβίκους δέν έπρεπε νά παραχωρηθεί τό δικαίωμα τής ελευθερίας τού τύπου καί τής οργάνωσης, γιατί είχαν καταστρέψει, όπου μπόρεσαν νά τό κάνουν, τήν ελευθερία τού τύπου καί τής οργάνωσης τής εργατικής τάξης κι επίσης γιατί η οργάνωσή τους στό Αικατερίνοσλαβ είχε συμμετάσχει άμεσα στήν εγκληματική εισβολή στήν περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ, τόν Ιούνη τού 1919' τό μόνο δίκαιο θά ήταν νά τούς επιβληθεί μιά αυστηρή τιμωρία. Αλλά, γιά νά μήν πληγούν οι μεγάλες αρχές τής ελευθερίας τού λόγου καί τής συνάθροισης, οι Μπολσεβίκοι δέν ενοχλήθηκαν καί μπορούσαν νά απολαύσουν, μαζί μέ κάθε άλλη πολιτική τάση, όλα τά δικαιώματα που ήταν χαραγμένα στό λάβαρο τής προλεταριακής επανάστασης.

Ο μόνος περιορισμός που οι Μαχνοβίτες θεώρησαν αναγκαίο νά επιβάλλουν στούς Μπολσεβίκους, στούς αριστερούς Σοσιαλεπαναστάτες κι άλλους κρατιστές, ήταν η απαγόρευση σχηματισμού εκείνων τών "επαναστατικών επιτροπών", που επιδίωκαν νά επιβάλλουν μιά δικτατορία πάνω στό λαό. Στό Αλεξαντρόφσκ καί στό Αικατερίνοσλαβ, αμέσως μετά τήν κατάληψη αυτών τών πόλεων απ' τούς Μαχνοβίτες, οι Μπολσεβίκοι σχημάτισαν βιαστικά τίς Ρεβκόμ (Επαναστατικές Επιτροπές) επιδιώκοντας νά εδραιώσουν μέσα απ' αυτές τήν πολιτική τους εξουσία καί νά κυβερνήσουν τόν πληθυσμό. Τά μέλη τής Ρεβκόμ στό Αλεξαντρόφσκ έφτασαν στό σημείο νά προτείνουν στόν Μάχνο ένα διαχωρισμό τών σφαιρών δραστηριότητας, αφήνοντας τή στρατιωτική εξουσία στόν Μάχνο καί διατηρώντας γιά τήν Επιτροπή πλήρη ελευθερία δράσης καί κάθε πολιτική καί δημόσια εξουσία. Ο Μάχνο τούς συμβούλεψε νά πάνε καί ν' ασχοληθούν μέ κάποιο τίμιο επάγγελμα αντί νά επιδιώκουν νά επιβάλλουν τή θέλησή τους πάνω στούς εργάτες' απείλησε ακόμη νά θανατώσει τά μέλη τής Ρεβκόμ, άν επιχειρούσαν νά επιβάλλουν οποιαδήποτε εξουσιαστικά μέτρα στόν εργαζόμενο πληθυσμό. Στό Αικατερίνοσλαβ, μιά παρόμοια Ρεβκόμ διαλύθηκε μέ τόν ίδιο τρόπο. Μέσα σ' αυτά τά πλαίσια η στάση τών Μαχνοβιτών ήταν απόλυτα δικαιολογημένη καί συνεπής. Γιά νά προστατεύσουν τήν πλήρη ελευθερία τού λόγου, τού τύπου καί τής οργάνωσης, έπρεπε νά πάρουν μέτρα ενάντια σέ σχήματα που επιζητούσαν νά καταστείλουν αυτή τήν ελευθερία, νά καταπνίξουν τίς άλλες οργανώσεις καί νά επιβάλλουν τή θέληση καί τή δικτατορική εξουσία τους στούς εργάτες. Κι όταν, τό Νοέμβρη τού 1919, ο Πολόνσκυ, διοικητής τού 3ου (Κριμαϊκού) Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Συντάγματος, αναμίχτηκε στίς δραστηριότητες

μιάς εξουσιαστικής οργάνωσης αυτού τού τύπου, εκτελέστηκε μαζί μέ τά άλλα μέλη αυτής τής οργάνωσης.

Νά τό Μαχνοβίτικο κείμενο σχετικά μέ τήν ελευθερία τού τύπου καί τής οργάνωσης:

1. Όλα τά σοσιαλιστικά πολιτικά κόμματα, οργανώσεις καί τάσεις έχουν τό δικαίωμα νά προπαγανδίζουν τίς ιδέες, τίς θεωρίες, τίς απόψεις καί τίς γνώμες τους ελεύθερα, τόσο προφορικά όσο καί γραπτά. Δέν θά επιτραπεί κανένας περιορισμός τής σοσιαλιστικής ελευθερίας τού λόγου καί τού τύπου καί δέν μπορεί νά γίνει καμιά δίωξη σ' αυτόν τόν τομέα.

Π α ρ α τ ή ρ η σ η. Δέν επιτρέπεται νά δημοσιεύονται στρατιωτικά ανακοινωθέντα εκτός άν προσφέρονται απ' τούς συντάκτες τού κεντρικού οργάνου τών επαναστατών, τήν "Πούτκ Σβόμποντ".

2. Επιτρέποντας σέ όλα τά πολιτικά κόμματα κι οργανώσεις τήν πλήρη κι απόλυτη ελευθερία προπαγάνδισης τών ιδεών τους, ο Μαχνοβίτικος επαναστατικός στρατός επιθυμεί νά πληροφορήσει όλα τά κόμματα ότι οποιαδήποτε απόπειρα νά προετοιμάσουν, νά οργανώσουν καί νά επιβάλλουν μιά πολιτική εξουσία πάνω στούς εργαζόμενους δέν θά επιτραπεί απ' τούς επαναστάτες, αφού μιά τέτοια πράξη δέν έχει καμιά σχέση μέ τήν ελεύθερη διακίνηση τών ιδεών.

Αικατερίνοσλαβ, 5 Νοέμβρη 1919.
Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού
Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Στρατού.

Στή διάρκεια ολόκληρης τής Ρώσικης επανάστασης, η περίοδος τής Μαχνοβτσίνα ήταν η μόνη περίοδος όπου η ελευθερία τών εργαζόμενων μαζών βρήκε τήν πλήρη έκφρασή της. Όσο οδυνηρή κι ασταθής κι άν ήταν η κατάσταση στό Αλεξαντρόφσκ καί ιδιαίτερα στό Αικατερίνοσλαβ, όπου έπεφταν καθημερινά οβίδες απ' τά τεθωρακισμένα τρένα τού Ντενίκιν, οι εργάτες καί τών δυό πόλεων μπορούσαν γιά πρώτη φορά στήν ιστορία τους νά πούν καί νά κάνουν ό,τι ήθελαν κι όπως τό ήθελαν. Επιπλέον, κρατούσαν επιτέλους στά χέρια τους τήν καταπληκτική δυνατότητα νά οργανώσουν οι ίδιοι τή ζωή καί τήν εργασία τους, σύμφωνα μέ τίς δικές τους κρίσεις καί τή δική τους αντίληψη τής δικαιοσύνης καί τής αλήθειας.

Στό τέλος τού μήνα οι Μαχνοβίτες αναγκάστηκαν νά εγκαταλείψουν τό Αικατερίνοσλαβ. Αλλά πρόλαβαν νά δείξουν στίς εργατικές μάζες ότι η πραγματική ελευθερία βρίσκεται στά χέρια τών ίδιων τών εργατών κι ότι αρχίζει νά εξαπλώνεται καί ν' αναπτύσσεται μόλις καταργείται τό κράτος κι η ισότητα καθιερώνεται μεταξύ τους.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μιά απ' τίς σπουδαιότερες σιδηροδρομικές γέφυρες τής Ρωσίας, που ενώνει τόν Δνείπερο κοντά στό Αλεξαντρόφσκ.

2. Τά πρακτικά τών εργασιών τού συνεδρίου, τά πρακτικά τών λόγων τού Μάχνο καί τού Γκριγκόρεφ καθώς καί πολλά άλλα ντοκουμέντα, χάθηκαν στή διάρκεια τών ένοπλων συγκρούσεων τού 1920.

3. Σέ ορισμένες πόλεις οι Μαχνοβίτες εκλέξανε έναν διοικητή. Τό καθήκον του ήταν νά χρησιμεύει μόνο σά σύνδεσμος μεταξύ στρατού καί πληθυσμού καί νά πληροφορεί τόν πληθυσμό σχετικά μέ μέτρα που θά έπαιρνε ο στρατός καί μπορεί νά είχαν επιπτώσεις στή ζωή τών κατοίκων καί τό οποία ο στρατιωτικός διοικητής έκρινε επίκαιρα. Οι διοικητές αυτοί δέν είχαν καμιά εξουσία πάνω στόν πληθυσμό καί δέν αναμειγνύονταν μέ κανένα τρόπο στήν πολιτική του ζωή.

4. Ένα απ' τά αγαπημένα επιχειρήματα τών Μπολσεβίκων ενάντια στούς Μαχνοβίτες είναι ο ισχυρισμός ότι οι επαναστάτες, στή διάρκεια τής παραμονής τους στό Αικατερίνοσλαβ, δέν έκαναν τίποτα γιά νά πετύχουν μιά εποικοδομητική οργάνωση τής ζωής εκείνης τής πόλης. Αλλά λέγοντας αυτό, οι Μπολσεβίκοι κρύβουν απ' τίς μάζες δυό στοιχεία εξαιρετικής σημασίας. Κατ' αρχήν, οι Μαχνοβίτες δέν ήταν ούτε κόμμα ούτε κάποια εξουσία. Στό Αικατερίνοσλαβ, ενήργησαν σάν ένα επαναστατικό στρατιωτικό απόσπασμα, εγγυούμενοι τήν ελευθερία τής πόλης. Μ' αυτή τήν ιδιότητα, δέν ήταν μ έ κ α ν έ ν α τ ρ ό π ο υ π ο χ ρ ε ω μ έ ν ο ι νά προσπαθήσουν νά πετύχουν ένα εποικοδομητικό επαναστατικό πρόγραμμα. Αυτό τό καθήκον μπορούσε νά επιτελεσθεί μόνον από τούς εργάτες τού τόπου. Τό πολύ-πολύ εκείνο που μπορούσε νά κάνει ο Μαχνοβίτικος στρατός ήταν νά τούς βοηθήσει μέ τίς απόψεις καί τίς συμβουλές του, μέ τό πνεύμα πρωτοβουλίας καί τήν οργανωτική του ικανότητα κι αυτό τό έκανε.

Δεύτερον, στά επιχειρήματά τους οι Μπολσεβίκοι κρύβουν απ' τίς μάζες τήν ιδιαίτερη κατάσταση τής πόλης εκείνο τόν καιρό: σ' όλη τή διάρκεια τής παραμονής τών Μαχνοβιτών εκεί, αυτή δέν ήταν μόνο σέ κατάσταση πολιορκίας, αλλά καί κάτω από πραγματικό βομβαρδισμό. Δέν περνούσε ούτε μιά ώρα, χωρίς νά σκάνε οβίδες. Α υ τ ή η κ α τ ά σ τ α σ η ήταν κι όχι ο Μαχνοβίτικος στρατός, που εμπόδισε τούς εργάτες νά ξεκινήσουν αμέσως τήν οργάνωση τής ζωής σύμφωνα μέ τίς αρχές τής αυτοδιεύθυνσης.

Όσο γιά τό παραμύθι σύμφωνα μέ τό οποίο οι Μαχνοβίτες δήλωσαν στούς εργάτες σιδηροδρόμου που πήγαν νά τούς βοηθήσουν ότι αυτοί (οι Μαχνοβίτες) δέν χρειάζονταν τούς σιδηροδρόμους, αφού είχαν καλά άλογα καθώς καί τίς Στέππες — αυτή η χυδαία επινόηση ξεκίνησε απ' τίς εφημερίδες τού Ντένικιν τόν Οκτώβρη τού 1919 κι από αυτή τή πηγή τήν πήραν οι Μπολσεβίκοι γιά νά εξυπηρετήσουν τούς δικούς τους σκοπούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΟΟ

ΛΑΘΗ ΤΩΝ ΜΑΧΝΟΒΙΤΩΝ. ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΩΝ.

Οι προσπάθειες που κατέβαλαν οι Μαχνοβίτες στήν πάλη τους ενάντια στόν Ντένικιν ήταν κολοσσιαίες. Ο ηρωϊσμός τού εξάμηνου αγώνα τους ήταν ολοφάνερος. Μόνοι τους εξάπλωσαν τή θύελλα τής επανάστασης σ' ολόκληρη τήν έκταση τής απελευθερωμένης περιοχής κι ετοίμασαν τόν τάφο τής αντεπανάστασης τού Ντένικιν. Νά πώς κατάλαβαν οι πλατιές μάζες τών πόλεων καί τών χωριών τά γεγονότα που συνέβηκαν.

Οι συνθήκες αυτές οδήγησαν πολλούς Μαχνοβίτες στό συμπέρασμα ότι χάρη στήν κατανόηση τών εργατών καί τών αγροτών, ήταν τώρα προφυλαγμένοι από κάθε Κομμουνιστική προβοκάτσια. Πίστευαν ότι ο Κόκκινος Στρατός κατεβαίνοντας απ' τόν βορρά, θά καταλάβαινε τώρα τόν ψευδή χαρακτήρα τών κατηγοριών τού Κ.Κ. εναντίον τών Μαχνοβιτών' ότι ο στρατός αυτός δέ θά ξεγελιόταν από ένα νέο τέχνασμα ή προβοκάτσια τού Κόμματος, αλλά ότι αντίθετα θά έκανε κοινό μέτωπο μέ τούς Μαχνοβίτες μόλις συναντιόνταν. Επιπλέον, η αισιοδοξία μερικών Μαχνοβιτών έφτανε σέ τέτοιο σημείο ώστε νά θεωρούν απίθανο, εξαιτίας τής πλατιάς εξάπλωσης τών Μαχνοβίτικων τάσεων μέσα στό λαό, ότι τό Κ.Κ. θά τολμούσε νά οργανώσει μιά νέα επίθεση ενάντια στόν ελεύθερο λαό.

Η στρατιωτική κι επαναστατική δραστηριότητα τών Μαχνοβιτών ήταν αντίστοιχη μ' αυτή τή στάση. Περιορίστηκαν νά καταλάβουν ένα τμήμα τής περιοχής μεταξύ Δνείπερου καί Δόν καί δέν επιδίωξαν νά προελάσουν πρός τά βόρεια καί νά εδραιώσουν τή θέση τους εκεί, μέ τή σκέψη ότι όταν συναντιούνταν οι δυό στρατοί, θά επεξεργάζονταν μιά κατάλληλη τακτική. Επιπλέον, μερικοί αγωνιστές ήταν πεισμένοι ότι δέν έπρεπε ν' αφιερωθεί υπερβολική προσοχή στή στρατιωτική, ακόμα κι άν ήταν επαναστατική, πλευρά, αλλά ότι ήταν απαραίτητο νά συγκεντρώσουν τήν προσοχή τους στή δραστηριότητα τών μαζών τών εργατών κι αγροτών, νά τούς εμψυχώσουν στό έργο τής επαναστατικής δημιουργίας. Τά εργατικά κι αγροτικά συνέδρια — τοπικά, περιφερειακά, επαρχιακά — αυτά θάταν τά τωρινά πρακτικά καθήκοντα. Νά πώς θά βοηθούνταν η επανάσταση καί θά σωζόταν απ' τό αδιέξοδο που τήν οδηγούσαν οι Μπολσεβίκοι.

Η αισιοδοξία τών Μαχνοβιτών κι η στάση τους σχετικά μέ τήν ανάγκη ν' αφοσιωθούν κύρια σέ εποικοδομητική δουλειά στήν περιοχή, ήταν μιά αντίδραση απόλυτα υγιής, αλλά μέ κανένα τρόπο δέν ανταποκρινόταν στήν κατάσταση που εξελισσόταν στήν Ουκρανία καί συνακόλουθα, δέν οδήγησε στά αναμενόμενα αποτελέσματα.

Πρώτα απ' όλα υπήρχε ο Μπολσεβικισμός. Απ' τήν ίδια του τή φύση δέν μπορούσε ποτέ, κάτω από καμιά περίσταση, νά επιτρέψει τήν ελεύθερη

καί χωρίς περιορισμούς ύπαρξη ενός λαϊκού κινήματος τής βάσης, σάν τή Μαχνοβτσίνα. Όποια κι άν ήταν η κοινή γνώμη τών εργατών κι αγροτών, ο Μπολσεβικισμός, απ' τήν πρώτη του κιόλας επαφή μέ τό κίνημα, θάπαιρνε όλα τά μέτρα γιά νά τό εκμηδενίσει. Νά γιατί οι Μαχνοβίτες, που βρίσκονταν στό επίκεντρο τής λαϊκής δράσης στήν Ουκρανία, θά έπρεπε νά είχαν αρχίσει προστατεύοντας τόν εαυτό τους απ' αυτή τήν απειλή. Η επιθυμία τους νά αφοσιωθούν κατά κύριο λόγο σέ θετικά έργα — μιά πολύ δικαιολογημένη κι επαναστατική επιθυμία — ήταν απραγματοποίητη στίς ειδικές συνθήκες τής Ουκρανίας μετά τό 1918. Τή χώρα αυτή τήν είχαν διασχίσει αρκετές φορές οι Αυστρο-Γερμανοί, οι Πετλιουριστές, οι Ντενικινιστές, οι Μπολσεβίκοι. Στά 1919, η επαναστατική περιοχή είχε σαρωθεί απ' τή μιά άκρη ώς τήν άλλη από ένα κύμα Κοζάκων που πήγαινε πρός μιά κατεύθυνση καί 4 μήνες αργότερα από τό ίδιο κύμα που πήγαινε αντίθετα, ισοπεδώνοντας τά πάντα στό πέρασμά του. Τή χιονοστιβάδα αυτή τήν ακολούθησαν αμέσως τά πολυάριθμα στρατεύματα τού Κόκκινου Στρατού που έφεραν τήν ίδια ατέλειωτη καταστροφή στόν επαναστατικό λαό.

Συνακόλουθα, η κατάσταση στήν επαναστατική περιοχή τό καλοκαίρι τού 1919 έκανε εντελώς αδύνατη τήν επαναστατική οικοδόμηση σέ μεγάλη κλίμακα. Ήταν σάν ένα γιγάντιο πλέγμα από ξιφολόγχες νά πηγαινοερχόταν μέσα στήν περιοχή, απ' τό βορρά πρός τό νότο καί πάλι πρός τά πίσω, εξαλείφοντας κάθε ίχνος δημιουργικού έργου. Μέσα σ' αυτές τίς συνθήκες οι Μαχνοβίτες ήταν αναγκασμένοι νά συγκεντρώσουν τήν προσοχή τους στίς στρατιωτικές υποθέσεις, στόν πόλεμο κατά τών εχθρικών δυνάμεων.

Πρέπει νά συνεχίσουμε νά παίρνουμε υπόψη τίς συνθήκες ζωής στήν περιοχή.

Τό φθινόπωρο τού 1919, τό κύριο καθήκον τών Μαχνοβιτών, μέσα στά πλαίσια τής Ρώσικης επανάστασης, ήταν η καταστροφή τής αντεπανάστασης τού Ντενίκιν. Οι Μαχνοβίτες ολοκλήρωσαν αυτή τήν αποστολή. Αλλά μ' αυτό δέν τελείωσε η ιστορική τους αποστολή στή Ρώσικη επανάσταση, εκείνο τόν καιρό. Η εξεγερμένη χώρα, απελευθερωμένη απ' τό στρατό τού Ντενίκιν, απαιτούσε επειγόντως τήν άμεση οργάνωση τής άμυνας σ' ολόκληρη τήν επικράτειά της. Χωρίς μιά τέτοια άμυνα, η χώρα κι όλες οι επαναστατικές δυνατότητες, που τής πρόσφερε η καταστροφή τού Ντενίκιν, διέτρεχαν συνεχώς τόν κίνδυνο ν' αφανιστούν απ' τόν κρατιστικό στρατό τών Μπολσεβίκων, που είχε σταλεί στήν Ουκρανία γιά νά καταδιώξει τόν στρατό τού Ντενίκιν που οπισθοχωρούσε.

Γι' αυτό είναι αναμφισβήτητο ότι ένα απ' τά ιστορικά καθήκοντα που η πορεία τών γεγονότων επέβαλε στούς Μαχνοβίτες τό φθινόπωρο τού 1919, ήταν η δημιουργία ενός επαναστατικού στρατού αρκετά ισχυρού ώστε νά μπορέσει ο επαναστατημένος λαός νά υπερασπίσει τήν ελευθερία του, όχι μόνο σέ μιά απομονωμένη καί περιορισμένη περιοχή, αλλά σ' ολόκληρη τήν επικράτεια τής Ουκρανικής επανάστασης.

Βέβαια αυτό τό καθήκον δέν ήταν εύκολο όσο κρατούσε η άγρια πάλη κατά τού Ντενίκιν, αλλά έγινε ιστορικά αναγκαίο κι απόλυτα δυνατό, αφότου τό μεγαλύτερο τμήμα τής Ουκρανίας βρέθηκε μέσα στήν επανάσταση κι απόκτησε Μαχνοβίτικο πνεύμα. Οι μονάδες τών επαναστατών που έρχονταν από παντού γιά νά ενωθούν μέ τούς Μαχνοβίτες προέρχονταν όχι μό-

νον απ' τή Ν. Ουκρανία, αλλά κι απ' τόν βορρά — παράδειγμα, η επαναστατική μεραρχία τού Μπιμπίκ, που κατέλαβε τήν Πολτάβα. Ακόμα, ορισμένα αποσπάσματα τού Κόκκινου Στρατού ήλθαν απ' τήν Κεντρική Ρωσία γιά νά ενταχθούν στίς γραμμές τών Μαχνοβιτών, διψώντας νά πολεμήσουν γιά τήν κοινωνική επανάσταση κάτω απ' τή σημαία τής Μαχνοβτσίνα. Μεταξύ άλλων, αρκετά μεγάλα τμήματα στρατού ήλθαν απ' τήν επαρχία τού Ορέλ, κάτω απ' τή διοίκηση τού Ογκαρκώφ. Έφτασαν στό Αικατερίνοσλαβ γύρω στά τέλη τού Οκτώβρη 1919, έχοντας δώσει μάχες στό δρόμο ενάντια στούς στρατούς τών Μπολσεβίκων καί τών Ντενικινιστών.

Η σημαία τής Μαχνοβτσίνα υψώθηκε αυθόρμητα καί κυμάτιζε πάνω απ' όλη τήν Ουκρανία. Τό μόνο που χρειαζόταν ήταν νά ληφθούν ορισμένα μέτρα γιά νά συγχωνευτούν όλες οι πολυάριθμες ένοπλες ομάδες, που περιπλανιόντουσαν σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία, σ' έναν ισχυρό, λαϊκό κι επαναστατικό στρατό που νά μπορούσε νά στηθεί φρουρός γύρω απ' τήν επικράτεια τής επανάστασης.

Μιά τέτοια δύναμη, που θά υπεράσπιζε ολόκληρη τήν επαναστατική επικράτεια κι όχι μόνο μιά στενή καί περιορισμένη περιοχή, θά ήταν τό πιό πειστικό επιχείρημα ενάντια στούς Μπολσεβίκους, που ήταν συνηθισμένοι νά δουλεύουν καί νά διαπραγματεύονται μέ τή βία.

Όμως τό μεθύσι τής νίκης καθώς καί κάποια αμέλεια, εμπόδισαν τούς Μαχνοβίτες νά δημιουργήσουν έγκαιρα μιά τέτοια δύναμη. Νά γιατί από τότε που οι Μπολσεβίκοι εισέβαλαν στήν Ουκρανία, οι Μαχνοβίτες υποχρεώθηκαν ν' αποσυρθούν στήν περιορισμένη περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ. Ήταν ένα σοβαρό στρατιωτικό σφάλμα, ένα σφάλμα απ' τό οποίο οι Μπολσεβίκοι έσπευσαν νά επωφεληθούν καί που οι συνέπειές του βάρυναν γρήγορα πάνω στούς Μαχνοβίτες καί πάνω σ' ολόκληρη τήν επανάσταση στήν Ουκρανία.

* * *

Μιά επιδημία τύφου που εξαπλώθηκε σέ ολόκληρη τή Ρωσία, χτύπησε καί τό Μαχνοβίτικο στρατό. Τόν Οκτώβρη, οι μισοί άντρες ήταν άρρωστοι. Αυτή ήταν η κύρια αιτία που υποχρέωσε τούς Μαχνοβίτες νά εγκαταλείψουν τό Αικατερίνοσλαβ, όταν, γύρω στά τέλη τού Νοέμβρη, η πόλη δέχτηκε τήν επίθεση μιάς ισχυρής δύναμης τού στρατού τού Ντένικιν, μέ διοικητή τό Στρατηγό Σλατσέφ. Ο στρατός αυτός υποχωρούσε πρός τήν Κριμαία κι η προσωρινή κατάληψη τού Αικατερίνοσλαβ απ' αυτόν, ήταν άνευ σημασίας.

Οι Μαχνοβίτες ανασυντάχτηκαν στήν περιοχή μεταξύ τών πόλεων Μελιτοπόλ, Νικοπόλ κι Αλεξαντρόφσκ. Τό στρατιωτικό επιτελείο στάθμευσε στό Αλεξαντρόφσκ. Εδώ καί λίγο καιρό κυκλοφορούσε η είδηση ότι πλησίαζε ο Κόκκινος Στρατός. Οραματιζόμενοι μιάν αδελφική συνάντηση, οι Μαχνοβίτες δέν έκαναν καμιά προετοιμασία γιά σύγκρουση.

Στά τέλη τού Δεκέμβρη, έφτασαν στήν περιοχή τού Αικατερίνοσλαβ καί τού Αλεξαντρόφσκ μερικές μεραρχίες τού Κόκκινου Στρατού. Η συνάντηση τών Μαχνοβιτών καί τών στρατιωτών τού Κόκκινου Στρατού υπήρξε θερμή καί συντροφική. Οργανώθηκε μιά γενική συνέλευση όπου οι

μαχητές καί τών δυό στρατών έδωσαν τά χέρια καί διακήρυξαν ότι θά πολεμούσαν μαζί ενάντια στόν κοινό τους εχθρό: τόν καπιταλισμό καί τήν αντεπανάσταση. Αυτή η συμμαχία κράτησε μιά περίπου βδομάδα. Μερικές μονάδες τού Κόκκινου Στρατού εκδήλωσαν ακόμα καί τήν επιθυμία νά προσχωρήσουν στίς Μαχνοβίτικες γραμμές.

Τότε ο διοικητής τού Μαχνοβίτικου στρατού πήρε μιά διαταγή απ' τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού 14ου Σώματος τού Κόκκινου Στρατού νά οδηγήσει τόν επαναστατικό στρατό στό Πολωνικό μέτωπο. Αμέσως όλοι κατάλαβαν ότι αυτό ήταν τό πρώτο βήμα τών Μπολσεβίκων γιά μιά νέα επίθεση εναντίον τών Μαχνοβιτών. Η μετακίνηση τού επαναστατικού στρατού στό Πολωνικό μέτωπο σήμαινε τήν απομάκρυνση απ' τήν Ουκρανία, τό κύριο νευραλγικό κέντρο τού επαναστατικού ξεσηκωμού. Αυτό ακριβώς ήθελαν οι Μπολσεβίκοι: θά ήταν τότε απόλυτοι κύριοι τής επαναστατικής περιοχής κι αυτό τό ήξεραν πολύ καλά οι Μαχνοβίτες. Επιπλέον, η ίδια η διαταγή ξεσήκωσε τήν αγανάκτηση τών Μαχνοβιτών' ούτε τό 14ο Σώμα ούτε καμιά άλλη μονάδα τού Κόκκινου Στρατού είχε οποιουσδήποτε δεσμούς μέ τό Μαχνοβίτικο στρατό' ήταν οι τελευταίοι που θά μπορούσαν νά δώσουν διαταγές στόν επαναστατικό στρατό, που μόνος του είχε σηκώσει όλο τό βάρος τής πάλης ενάντια στήν αντεπανάσταση στήν Ουκρανία.

Τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Μαχνοβίτικου επαναστατικού στρατού απάντησε αμέσως στή διαταγή τού 14ου Σώματος Στρατού. Αυτή η απάντηση έλεγε (επειδή δέν έχουμε στά χέρια μας τά γραπτά ντοκουμέντα, τήν παραθέτουμε από μνήμης): Ο Μαχνοβίτικος επαναστατικός στρατός έχει αποδείξει τό επαναστατικό του πνεύμα καλύτερα από οποιονδήποτε άλλον. Θά διατηρήσει τήν επαναστατική αγωνιστική του θέση, μένοντας στήν Ουκρανία κι όχι ταξιδεύοντας στό Πολωνικό μέτωπο, τή σημασία τού οποίου δέν καταλαβαίνει. Επιπλέον, αυτή η αναχώρηση είναι φυσιολογικά αδύνατη μιάς κι οι μισοί άντρες, ολόκληρο τό επιτελείο κι ο ίδιος ο διοικητής, βρίσκονται στό νοσοκομείο μέ τύφο. Τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Μαχνοβίτικου επαναστατικού στρατού θεωρεί τή διαταγή τού 14ου Σώματος Στρατού άστοχη καί προβοκατόρικη.

Η απάντηση αυτή τών Μαχνοβιτών συνοδευόταν από μιά έκκληση πρός τούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού, που τούς καλούσε νά μήν εξαπατούνται απ' τούς προβοκατόρικους ελιγμούς τών διοικητών τους. Μετά απ' αυτό, οι Μαχνοβίτες διέλυσαν τό στρατόπεδό τους καί ξεκίνησαν γιά τό Γκιουλάι-Πολέ. Έφτασαν χωρίς ταλαιπωρίες κι επεισόδια. Οι στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού δέν έδειξαν καμιά επιθυμία ν' αντιταχθούν στή μετακίνηση τών Μαχνοβιτών. Μόνο μερικά μικρά αποσπάσματα καί κάποια απομονωμένα άτομα που βρέθηκαν πίσω απ' τό κυρίως ρεύμα, συνελήφθηκαν απ' τούς Μπολσεβίκους.

Στά μέσα τού Γενάρη τού 1920, οι Μπολσεβίκοι κήρυξαν εκτός νόμου τόν Μάχνο καί τά μέλη τού στρατού του, γιά τήν άρνησή τους νά πάνε στό Πολωνικό μέτωπο. Η ημερομηνία αυτή σημάδεψε τήν αφετηρία μιάς άγριας πάλης μεταξύ Μαχνοβιτών καί Κομμουνιστικής εξουσίας. Δέ θά αναφερθούμε σ' όλες τίς λεπτομέρειες αυτής τής πάλης, που κράτησε 9 μήνες. Θά παρατηρήσουμε μόνον ότι υπήρξε ανελέητη κι απ' τίς δυό πλευρές. Οι Μπολσεβίκοι στηρίζονταν στίς πολυάριθμες, πάνοπλες καί καλά εφοδια-

σμένες μεραρχίες τους. Γιά ν' αποτρέψει τή συναδέλφωση μεταξύ τών στρατιωτών τού Κόκκινου Στρατού καί τών Μαχνοβιτών, ο Μπολσεβίκος διοικητής έστειλε εναντίον τών Μαχνοβιτών μιά μεραρχία Λιθουανών ελεύθερων σκοπευτών καί μερικά αποσπάσματα Κινέζων, δηλαδή, μονάδες που τά μέλη τους δέν είχαν τήν παραμικρή ιδέα γιά τό αληθινό νόημα τής Ρώσικης επανάστασης καί που υπάκουαν τυφλά στίς διαταγές τών αρχών.

* * *

Τό Γενάρη, οι Μαχνοβίτες ήταν αποδιοργανωμένοι απ' τήν επιδημία τύφου. Όλα τά μέλη τού επιτελείου είχαν τυφοειδή πυρετό. Ο ίδιος ο Μάχνο προσβλήθηκε από μιά πολύ οξεία μορφή τύφου. Η πλειοψηφία τού στρατού αναγκάστηκε νά εγκαταλείψει τίς γραμμές του εξαιτίας τής αρρώστιας καί σκορπίστηκε στά χωριά. Κάτω απ' αυτές τίς συνθήκες ήταν που οι Μαχνοβίτες έπρεπε νά αντιμετωπίσουν τούς πολυάριθμους εχθρούς τους καί νά φροντίσουν τόν Μάχνο, που γιά πολλές μέρες ήταν αναίσθητος. Ήταν μιά στιγμή ενδιαφέροντος, θυσίας καί αφοσιωμένης φροντίδας πρός τόν αρχηγό τους. Οι αντάρτες, απλοί χωρικοί απ' τά γύρω χωριά, συγκινήθηκαν βαθιά απ' τήν επικίνδυνη κατάσταση τού Μάχνο. Όντας άρρωστος, θά μπορούσε νά πιαστεί αιχμάλωτος απ' τόν Κόκκινο Στρατό απ' τή μιά μέρα στήν άλλη. Ήταν απόλυτα ξεκάθαρο σέ όλους ότι η απώλεια τού Μάχνο θά ήταν ένα τρομερό χτύπημα γιά ολόκληρη τήν αγροτιά, μιά απώλεια μέ συνέπειες ανυπολόγιστες. Έτσι οι χωρικοί έκαναν ό,τι μπορούσαν γιά νά τήν εμποδίσουν. Θά έπρεπε νά δεί κανείς μέ τί φροντίδα μετέφεραν τόν Μάχνο απ' τή μιά καλύβα στήν άλλη στό Γκιουλάι-Πολέ καί σ' άλλα χωριά, γιά νά τόν κρύψουν απ' τούς Κόκκινους φρουρούς που τόν κυνηγούσαν' θά έπρεπε νά δεί κανείς πώς, πολλές φορές, τήν κρίσιμη στιγμή, όταν ανακαλύπτονταν τό κρησφύγετο τού Μάχνο, οι χωρικοί θυσιάζονταν, στήν προσπάθειά τους νά κερδίσουν χρόνο γιά νά τόν μεταφέρουν σ' ένα πιό ασφαλές μέρος — θά έπρεπε νά τά έχει δεί κανείς όλα αυτά γιά νά καταλάβει μέ τί φανατική αφοσίωση ήταν έτοιμοι οι χωρικοί νά υπερασπίσουν τόν αρχηγό τους καί σέ τί βαθμό τόν εκτιμούσαν. Μόνο χάρη σ' αυτή τήν εξαιρετική αφοσίωση σώθηκε η ζωή τού Μάχνο σ' αυτή τήν κρίσιμη στιγμή.

* * *

Άν καί τά Μπολσεβίκικα στρατεύματα ήταν πολύ ανώτερα αριθμητικά, ο Μάχνο καί τά αποσπάσματά του κατόρθωναν συνέχεια νά τούς ξεφεύγουν. Αλλά οι Μπολσεβίκοι κατάφεραν νά εδραιώσουν τή θέση τους σέ αρκετά μέρη καί νά σταματήσουν τήν ελεύθερη ανάπτυξη τής περιοχής, που είχε αρχίσει στά 1919. Τότε άρχισαν κι οι μαζικές εκτελέσεις χωρικών.

Πολλοί θά θυμούνται ότι ο Σοβιετικός τύπος, σέ άρθρα του που αναφέρονταν στήν πάλη μέ τόν Μάχνο, ανέφερε τόν αριθμό τών Μαχνοβιτών που νικήθηκαν, αιχμαλωτίστηκαν ή τουφεκίστηκαν. Αλλά ο τύπος αυτός παρέλειπε πάντοτε νά αναφέρει ότι συνήθως τά θύματα δέν ήταν αντάρτες τού στρατού τού Μάχνο, αλλά ντόπιοι χωρικοί από διάφορα χωριά που έβλεπαν μέ συμπάθεια τήν Μαχνοβτσίνα. Ο ερχομός τών Κόκκινων μεραρχιών

σ' ένα χωριό σήμαινε τήν άμεση σύλληψη πολλών χωρικών, που εκτελούνταν αργότερα σάν Μαχνοβίτες επαναστάτες, ή σάν όμηροι. Στούς διοικητές διάφορων Κόκκινων μεραρχιών άρεσε ιδιαίτερα αυτή η βάρβαρη καί χυδαία μέθοδος πάλης ενάντια στήν Μαχνοβτσίνα, προτιμώντας την απ' τήν ανοιχτή πάλη ενάντια στόν Μάχνο. Ειδικά οι μονάδες τής 42ης καί 46ης μεραρχίας Κόκκινων Τουφεκιοφόρων, απολάμβαναν τέτοιες ενέργειες. Τά χειρότερα δεινά υπέφερε τό χωριό Γκιουλάι-Πολέ, που πέρασε πολλές φορές απ' τή μιά παράταξη στήν άλλη. Κάθε φορά που τά Μπολσεβίκικα στρατεύματα έμπαιναν στό χωριό ή αναγκάζονταν νά τό εγκαταλείψουν, οι διοικητές συγκέντρωναν βίαια αρκετές δεκάδες χωρικών, που τούς συλλάμβαναν αιφνιδιαστικά στούς δρόμους καί τούς τουφέκιζαν. Κάθε κάτοικος τού Γκιουλάι-Πολέ μπορεί νά διηγηθεί φρικιαστικές ιστορίες γι' αυτές τίς Μπολσεβίκικες μεθόδους. Σύμφωνα μέ τίς πιό μετριοπαθείς εκτιμήσεις, πάνω από 200.000 αγρότες κι εργάτες εκτελέστηκαν ή πληγώθηκαν βαρειά απ' τίς Σοβιετικές αρχές εκείνον τόν καιρό στήν Ουκρανία. Άλλοι τόσοι σχεδόν φυλακίστηκαν ή εκτοπίστηκαν σέ διάφορα μέρη τής Ρωσίας καί τής Σιβηρίας.

Φυσικά οι Μαχνοβίτες – επαναστατικά παιδιά ενός επαναστάτη λαού – δέν μπορούσαν νά μείνουν αδιάφοροι απέναντι σέ μιά τέτοια τερατώδη διαστρέβλωση τής επανάστασης. Απάντησαν στήν Μπολσεβίκικη τρομοκρατία μέ χτυπήματα εξίσου σοβαρά. Χρησιμοποίησαν ενάντια στούς Μπολσεβίκους όλες τίς μεθόδους τού ανταρτοπόλεμου, που είχαν χρησιμοποιήσει προηγούμενα στήν πάλη τους εναντίον τού Αταμάνου Σκοροπάντσκι. Όποτε οι μονάδες τού Κόκκινου Στρατού συγκρούονταν μέ τούς Μαχνοβίτες, η μάχη ακολουθούσε όλους τούς κανόνες τού πολέμου καί, δυστυχώς, τά κύρια θύματα τέτοιων συγκρούσεων ήταν οι απλοί στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού, στρατιώτες που είχαν σταλεί εξαναγκαστικά στή μάχη καί που μέ κανένα τρόπο δέν άξιζαν μιά τέτοια τύχη. Αλλά αυτό δέν μπορούσε ν' αποφευχθεί. Όποτε οι Μαχνοβίτες έπιαναν Κόκκινους αιχμάλωτους, αφόπλιζαν τούς στρατιώτες καί τούς άφηναν ελεύθερους· όσοι απ' αυτούς ήθελαν, μπορούσαν νά ενταχθούν στίς γραμμές τών επαναστατών· αλλά οι διοικητές καί τά Κομματικά στελέχη γενικά εκτελούνταν, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις όταν οι στρατιώτες ζητούσαν νά τούς λυπηθούν.

Οι Σοβιετικές αρχές κι οι πράκτορές τους περιγράφανε συχνά τούς Μαχνοβίτες σάν ανελέητους δολοφόνους εμφανίζοντας ατέλειωτες λίστες στρατιωτών τού Κόκκινου Στρατού καί μελών τού Κ.Κ. που σκοτώθηκαν απ' αυτούς. Αλλά οι αρχές πάντοτε σιωπούσαν γιά τό ουσιαστικό γεγονός, τίς περιστάσεις, δηλαδή, κάτω απ' τίς οποίες είχαν σκοτωθεί αυτοί οι στρατιώτες ή τά μέλη τού Κόμματος. Ήταν πάντοτε θύματα μαχών που οι ίδιοι οι Κομμουνιστές άρχιζαν ή προκαλούσαν, μαχών που επιβάλλονταν στούς Μαχνοβίτες όταν παγιδεύονταν απ' τούς Μπολσεβίκους. Ο πόλεμος είναι πόλεμος· πάντοτε υπάρχουν θύματα κι απ' τίς δυό πλευρές. Οι Μαχνοβίτες καταλάβαιναν πολύ καλά ότι πολεμούσαν όχι εναντίον τών στρατιωτών τού Κόκκινου Στρατού σά σύνολο ή μεμονωμένα, αλλά εναντίον μιάς χούφτας εξουσιαστών που διεύθυνε αυτή τή μάζα, που τήν είχε στή διάθεσή της καί που εκτιμούσε τή ζωή ενός Κόκκινου στρατιώτη μόνο στό βαθμό που ήταν χρήσιμη γιά τή διατήρηση τής εξουσίας της. Νά γιατί, άν

καί συχνά πολεμούσαν σκληρά ενάντια στίς μονάδες τού Κόκκινου Στρατού, μόλις τελείωνε η μάχη οι Μαχνοβίτες φέρονταν στούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού μέ τό ίδιο πνεύμα αδελφοσύνης καί φιλίας που χαρακτήριζε τίς μεταξύ τους σχέσεις. Μόνο νά θαυμάσει μπορεί κανείς τή λεπτότητα, τήν αυτοσυγκράτηση καί τόν επαναστατικό σεβασμό μέ τόν οποίο οι Μαχνοβίτες αντιμετώπισαν τούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού: ούτε ένας απ᾽ τούς στρατιώτες αυτού τού στρατού, που πιάστηκε αιχμάλωτος απ᾽ τούς Μαχνοβίτες, δέν υπέφερε απ᾽ αυτούς. Κι αυτό συνέβαινε σέ μιά εποχή που όποιος Μαχνοβίτης έπεφτε στά χέρια τών Μπολσεβίκων, τουφεκιζόταν πάντοτε επιτόπου.

Οι Μαχνοβίτες είχαν όμως ολότελα διαφορετικές σχέσεις μέ τούς αρχηγούς τού Κόκκινου Στρατού καί μέ τήν αριστοκρατία τού Κόμματος. Τούς θεωρούσαν σάν τούς μόνους αληθινούς ένοχους όλων τών κακών κι όλου τού τρόμου που η Σοβιετική εξουσία είχε επιβάλλει στήν περιοχή. Αυτοί οι αρχηγοί είχαν εκμηδενίσει σκόπιμα τήν ελευθερία τού λαού κι είχαν μεταμορφώσει τήν επαναστατική περιοχή σέ μιά πληγή απ᾽ όπου έτρεχε τό αίμα τού λαού. Κι οι Μαχνοβίτες τούς μεταχειρίζονταν ανάλογα: όταν τούς έπιαναν συνήθως τούς σκότωναν.

Η Μπολσεβίκικη τρομοκρατία ενάντια στούς Μαχνοβίτες περιείχε όλα τά συμπτώματα τρομοκρατίας που ενυπάρχουν σέ μιά άρχουσα κάστα. Άν οι Μαχνοβίτες κρατούμενοι δέν εκτελούνταν αμέσως, φυλακίζονταν καί υποβάλλονταν σέ βασανιστήρια κάθε μορφής, γιά νά εξαναγκαστούν ν᾽ αποκηρύξουν τό κίνημα, νά καταγγείλουν δημόσια τούς συντρόφους τους καί νά συνεργαστούν μέ τήν αστυνομία. Ο υποδιοικητής τού 13ου επαναστατικού συντάγματος Μπερεζόφσκυ, πιάστηκε αιχμάλωτος απ᾽ τούς Μπολσεβίκους κι έγινε πράκτορας τού Ειδικού Τμήματος (Τ σ ε κ ά)᾽ αλλά σύμφωνα μ᾽ αυτόν, τό έκανε μόνον αφού τόν βασάνισαν. Ακόμα, οι Μπολσεβίκοι προσφέρθηκαν πολλές φορές νά ελευθερώσουν τόν διοικητή τού μηχανικού σώματος τού Μαχνοβίτικου στρατού Τσουμπένκο, άν συμφωνούσε νά τούς βοηθήσει νά δολοφονήσουν τόν Μάχνο. Η δολοφονία τού Μάχνο μέ τή βοήθεια κάποιου φυλακισμένου Μαχνοβίτη, ήταν τό αδιάκοπο μέλημα τών Μπολσεβίκων σ᾽ όλη τή διάρκεια τού καλοκαιριού τού 1920. Παραθέτουμε εδώ τό κείμενο ενός ντοκουμέντου που δημοσιεύτηκε από τούς Μαχνοβίτες μετά από μιά αποτυχημένη απόπειρα τών Μπολσεβίκων νά δολοφονήσουν τόν Μάχνο.

ΠΡΟΔΟΤΙΚΗ ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΜΠΑΤΚΟ ΜΑΧΝΟ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΟΥΣ-ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ

Εδώ καί 2 μήνες τό στρατηγικό επιτελείο τών Ουκρανών επαναστατών έπαιρνε από πολλές πηγές τήν πληροφορία ότι τό Κομμουνιστικό-Μπολσεβίκικο Κόμμα που κυβερνά, όντας ανίκανο παρόλα τά συντάγματα καί τίς μεραρχίες του νά συντρίψει τήν ανεξάρτητη κι ελεύθερη εξέγερση τής Μαχνοβτσίνα σέ ανοιχτή μάχη, συνωμοτούσε, μέ τή βοήθεια μισθοφόρων, νά δολοφονήσει τόν ηγέτη τού επαναστατικού ξεσηκωμού, σύντροφο Νέστορα Μάχνο.

Σύμφωνα μέ ακριβείς πληροφορίες που κατέχουμε, έχει συσταθεί γι᾽ αυτό τό

σκοπό ένα ειδικό τμήμα στήν Πανουκρανική Τ σ ε κ ά, μέ επικεφαλής τούς έμπειρους Μπολσεβίκους δήμιους Μαντσέφ καί Μαρτύνωφ. Τό προσωπικό αυτού τού ειδικού τμήματος στρατολογείται αποκλειστικά από πρώην "ληστές" που είναι καταδικασμένοι σέ θάνατο κι εξαγοράζουν τή ζωή τους προσφέροντας υπηρεσίες στήν Τ σ ε κ ά.

Μεταξύ τών προβοκατόρων υπάρχουν μερικοί που διατηρούσαν σχέσεις μέ τό αναρχικό κίνημα, λογουχάρη: ο Πιότρ Σιντόρωφ, ο Τίμα-Ιβάν Πετράκωφ, η Ζέννα Ερμάκοβα ('Αννα Σούχοβα), ο Τσάλντο κι ο Μπουρτσέφ. Οι δεσμοί τους μέ τό αναρχικό κίνημα ήταν κύρια στρατιωτικοί. Πληροφορηθήκαμε επίσης ότι ένας απ' αυτούς τούς προβοκάτορες είναι ο "Χοντρο-Νικόλας" — ένας ατομικιστής που τόν περασμένο χρόνο έβγαζε στό Χάρκοβο τήν εφημερίδα "Κ - Σβέτου" ("Πρός τό φώς") καί που είναι επίσης γνωστός σάν Βασίλι.

Δέν υπάρχουν όρια στήν προδοσία αυτής τής συμμορίας τών προβοκατόρων. Έχοντας μάθει πολλά απ' τά ψευδώνυμα καί τίς διευθύνσεις αναρχικών τήν εποχή τής εισβολής τού Ντενίκιν, έκαναν εφόδους στίς συνοικίες τών συντρόφων εκτελώντας ολοκληρωτικά πογκρόμ· φυσικά όλοι οι αναρχικοί που ήξεραν καί που ήταν λίγο-πολύ εχθρικοί απέναντι στίς Μπολσεβίκικες αρχές, συνελήφθηκαν κι εκτελέστηκαν.

Μετά από τέτοιες ενέργειες στό Χάρκοβο καί τήν Οδησσό, η βρωμερή αυτή συμμορία τού Μαντσέφ, μ' επικεφαλής τό αφεντικό της, πήγε στό Αικατερίνοσλαβ γιά νά προετοιμάσει από κεί τή δολοφονία τού Μπάτκο Μάχνο καί γιά νά στρατολογήσει συνεργάτες.

Αλλά οι "επαναστάτες" Μπολσεβίκοι έχουν προφανώς ξεχάσει, στά 3 χρόνια που κυβερνούν, τό είδος τής τιμιότητας μέ τό οποίο κάποιοι προβοκάτορες υπηρετούσαν τήν Τσαρική κυβέρνηση καί πόσες φορές ξεπρόβαλλε μέσα απ' τίς γραμμές τους κάποιος Πετρώφ, που κατάφερνε ν' αποκαταστήσει τήν τιμή του. Μιά τέτοια περίπτωση έχουμε ξανά. Ανάμεσα στούς προβοκάτορες που εξαγοράστηκαν απ' τούς Μπολσεβίκους αντί χρημάτων καί μέ τήν υπόσχεση ότι θά σωθεί η ζωή τους, υπάρχουν άνθρωποι που, καταδιωκόμενοι απ' τό ηθικό χρέος ή πιθανόν απ' τή συνείδηση τής προδοσίας τους, καταφέρνουν ν' ανατρέψουν όλα τά τολμηρά σχέδια τού Κυρίου Μαντσέφ καί τών φίλων του.

Η ΣΥΛΛΗΨΗ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΩΝ ΤΟΥ ΜΑΝΤΣΕΦ(1)

Στίς 20 Ιούνη, μιά ώρα μετά τήν άφιξη μιάς ομάδας επαναστατών (Μαχνοβιτών) στήν Τουρκένοβκα, 10 μίλια απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, κάποιος Φέντια Γκλουστσένκο, που τόν προηγούμενο χρόνο είχε δουλέψει στήν αντικατασκοπεία γιά λογαριασμό τού επαναστατικού στρατού καί που μόλις είχε φτάσει στό χωριό, πλησίασε τόν Σύντροφο Μάχνο στόν δρόμο καί τού είπε μέ ταραχή: "Μπάτκο, έχω μιά πολύ σπουδαία πληροφορία γιά σένα!..." Ο Σύντροφος Μάχνο τού υπόδειξε νά δώσει τήν πληροφορία του στόν Σύντροφο Κυριλένκο, που βρισκόταν εκεί κοντά. Ο Φέντια ανακοίνωσε ότι αυτός καί κάποιο άλλο άτομο, που τήν ώρα εκείνη στεκόταν στόν δρόμο κοντά στόν Σύντροφο Μάχνο, είχαν σταλεί εκεί γιά νά δολοφονήσουν τόν Μπάτκο Μάχνο. Ο Κυριλένκο πλησίασε προσεχτικά τό άλλο άτομο καί κατάφερε νά τό αφοπλίσει. Είχε πάνω του ένα περίστροφο Μάουζερ, ένα Μπράουνιγκ καί δυό βόμβες κι ο Φέντια ένα περίστροφο Κόλτ.

Τό άλλο άτομο ήταν ο Γιάκωφ Κοστύχιν, ένας λ η σ τ ή ς που είχε τό παρατσούκλι "Κακός Γιάσκα". Ο τελευταίος περιέγραψε γρήγορα, λεπτομερειακά καί μέ κάθε ειλικρίνεια, προφορικά καθώς επίσης καί γραπτά, όσα υποτίθεται ότι θά έκανε καθ' υπόδειξη τού Κυρίου Μαντσέφ, γιά τόν οποίο δέν έδειχνε κανένα σεβασμό. Τού είχαν δώ-

σει 13.000 ρούβλια σέ Τσαρικά χαρτονομίσματα κι ένα ποσό σέ Σοβιετικά χρήματα. Στό Αικατερίνοσλαβ είχε γίνει προσεχτική επεξεργασία ενός λεπτομερειακού πλάνου τής απόπειρας δολοφονίας απ' τόν Μαντσέφ, τόν Μαρτύνωφ καί τόν Φέντια. Ο Κοστύχιν ήταν κάτω απ' τίς διαταγές τού Φέντια. Ο Φέντια είχε επίσης αναλάβει τήν αποστολή νά πάρει μέ τό μέρος του τόν πρώην αρχηγό τής αντικατασκοπείας τού 1ου (τού Ντόνετς) Μαχνοβίτικου Σώματος, τόν Λέβ Ζαντώφ. Ο Κοστύχιν, ξέροντας ότι τό μόνο που τού άξιζε ήταν ο θάνατος, πρόσφερε τίς υπηρεσίες του γιά οποιονδήποτε σκοπό. Φυσικά αυτή η προσφορά απορρίφτηκε κι εκτελέστηκε τήν άλλη μέρα. Πρίν πεθάνει, καταριόταν τόν Φέντια που τόν είχε οδηγήσει εδώ γιά νά τόν προδώσει στή συνέχεια.

Ο Φέντια ομολόγησε ότι είχε συλληφθεί απ' τόν Μαντσέφ κι ότι τού είχαν προτείνει νά διαλέξει ανάμεσα στόν θάνατο καί στό νά εργαστεί γιά λογαριασμό τής Τ σ ε κ ά μέ στόχο τή δολοφονία τού Μάχνο. Διάλεξε τή δεύτερη πρόταση, σκοπεύοντας, όπως είπε, νά προειδοποιήσει έγκαιρα τόν Σύντροφο Μάχνο. Έμεινε μέχρι τό τέλος σταθερός καί δήλωσε ότι τού άξιζε ο θάνατος γιά τή συμμετοχή του στήν Τ σ ε κ ά' αλλά επανέλαβε ότι τό είχε κάνει γιά νά μπορέσει νά προειδοποιήσει τούς συντρόφους του καί γιά νά πεθάνει απ' τό δικό τους χέρι. Οι επαναστάτες δέν μπορούσαν βέβαια νά αφήσουν ατιμώρητη τή συνεργασία μέ τήν Τ σ ε κ ά, όποια κι άν ήταν τά κίνητρα που είχαν οδηγήσει τόν Φέντια νά τό κάνει αυτό, αφού ένας επαναστάτης δέν μπορεί, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, νά συνεργάζεται μέ τήν αστυνομία. Στίς 21 Ιούνη ο Φέντια Γκλουστσένκο εκτελέστηκε μαζί μέ τόν Κοστύχιν. Πέθανε ήρεμα, λέγοντας ότι άξιζε απόλυτα τόν θάνατο, ζήτησε όμως νά πληροφορηθούν οι Μαχνοβίτες σύντροφοί του ότι δέν πέθαινε σάν προδότης, αλλά σάν ένας αληθινός φίλος τών επαναστατών που είχε δεχτεί νά υπηρετήσει στήν Τ σ ε κ ά μόνο στό μέτρο που ο θάνατός του θά έσωζε τή ζωή τού Μπάτκο Μάχνο. "Ο θεός μαζί σας!" ήταν οι τελευταίες του λέξεις.

Έτσι έληξε η προδοτική απόπειρα τής Πανουκρανικής Τ σ ε κ ά νά χρησιμοποιήσει μισθοφόρους γιά νά δολοφονήσει τόν ηγέτη τού επαναστατικού ξεσηκωμού, τόν σύντροφο Μάχνο.

Συμβούλιο τών Ουκρανών Επαναστατών
(Μαχνοβιτών)
21 Ιούνη 1920.

Ολόκληρη τή χρονιά τού 1920 κι ακόμη αργότερα, οι Σοβιετικές αρχές συνέχισαν τόν αγώνα ενάντια στούς Μαχνοβίτες, μέ τό πρόσχημα ότι πολεμούσαν ληστοσυμμορίτες. Έκαναν μιά εντατική αγκιτατόρικη εκστρατεία γιά νά πείσουν τή χώρα γι' αυτό, χρησιμοποιώντας τόν τύπο κι όλα τά προπαγανδιστικά τους μέσα γιά νά στηρίξουν τή συκοφαντία μέσα κι έξω απ' τή Ρωσία. Ταυτόχρονα, έστειλαν εναντίον τών επαναστατών πολυάριθμες μεραρχίες πεζικού κι ιππικού γιά νά καταστρέψουν τό κίνημα καί νά σπρώξουν τά μέλη του στό βάραθρο τής πραγματικής ληστείας. Οι Μαχνοβίτες αιχμάλωτοι θανατώνονταν χωρίς οίκτο, οι οικογένειές τους — γονείς, γυναίκες, συγγενείς — βασανίζονταν καί σκοτώνονταν, οι περιουσίες τους λεηλατούνταν ή δημεύονταν, τά σπίτια τους καταστρέφονταν. Όλα αυτά εφαρμόζονταν σέ μεγάλη κλίμακα. Χρειαζόταν μιά υπεράνθρωπη θέληση κι ηρωϊκές προσπάθειες απ' τίς πλατιές μάζες τών επαναστατών, γιά ν' αντιμετωπίσουν όλη αυτή τήν τρομοκρατία που ασκούσαν καθημερινά οι αρ-

χές, γιά νά κρατήσουν ανέπαφη τή σθεναρή επαναστατική τους θέση καί γιά νά μήν πέσουν, στήν απόγνωσή τους, μέσα στήν άβυσσο τής ληστείας. Αλλά οι μάζες δέν έχασαν ποτέ τό κουράγιο τους, ποτέ δέν κατέβασαν τό επαναστατικό τους λάβαρο, αλλά έμειναν ως τό τέλος πιστές στό καθήκον τους. Γι' αυτούς που τό είδαν, στή διάρκεια αυτής τής σκληρής κι οδυνηρής περιόδου, αυτό έμοιαζε μ' ένα πραγματικό θαύμα, που έδειχνε πόσο βαθιά ήταν η πίστη αυτών τών εργαζόμενων μαζών στήν επανάσταση, πόσο ακλόνητη ήταν η αφοσίωσή τους στήν υπόθεση τής οποίας οι ιδέες τούς είχαν κερδίσει.

* * *

Τήν άνοιξη καί τό καλοκαίρι τού 1920, οι Μαχνοβίτες έπρεπε νά συνεχίσουν τήν πάλη, όχι μόνον ενάντια στά αποσπάσματα τού Κόκκινου Στρατού, αλλά κι ενάντια σ' ολόκληρο τό Μπολσεβίκικο σύστημα, ενάντια σ' όλες τίς κυβερνητικές του δυνάμεις στήν Ουκρανία καί τή Μεγαλορωσία. Νά γιατί τά επαναστατικά στρατεύματα υποχρεώνονταν μερικές φορές — γιά ν' αποφύγουν ν' αντιμετωπίσουν έναν εχθρό πολύ ανώτερο αριθμητικά — νά εγκαταλείπουν τήν περιοχή τους καί νά κάνουν αναγκαστικές πορείες 600 μιλίων ή καί περισσότερο. Μερικές φορές αναγκάστηκαν νά οπισθοχωρήσουν πρός τό Λεκανοπέδιο τού Ντόνετς, μερικές φορές πρός τίς επαρχίες τού Χάρκοβου καί τής Πολτάβα. Αυτές τίς αθέλητες περιπλανήσεις τίς αξιοποίησαν σημαντικά οι επαναστάτες γιά προπαγανδιστικούς σκοπούς καί κάθε χωριό όπου σταματούσαν γιά 1 - 2 μέρες γινόταν ένα πλατύ Μαχνοβίτικο ακροατήριο.

Στή διάρκεια αυτής τής νομαδικής περιόδου, δηλαδή τόν Ιούνη - Ιούλη τού 1920, δημιουργήθηκε ένα ανώτερο όργανο διεύθυνσης τής δράσης τού στρατού κι ολόκληρου τού κινήματος: τό Συμβούλιο τών Ουκρανών Επαναστατών (Μαχνοβιτών), αποτελούμενο από 7 μέλη, που η εκλογή ή η επικύρωσή τους γινόταν απ' τή μάζα τών επαναστατών. Τό Συμβούλιο αυτό ήταν χωρισμένο σέ τρείς τομείς: στρατιωτικών υποθέσεων κι επιχειρήσεων, οργάνωσης καί γενικού ελέγχου, εκπαίδευσης καί κουλτούρας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Απόσπασμα απ' τά πρακτικά μιάς συνεδρίασης τού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΩΝ ΜΑΧΝΟΒΙΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ Η ΤΡΙΤΗ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΗ

Στή διάρκεια τού καλοκαιριού τού 1920, οι Μαχνοβίτες προσπάθησαν αρκετές φορές νά πολεμήσουν ενάντια στόν Βράνγκελ. Σέ δυό περιπτώσεις συγκρούστηκαν μέ τά στρατεύματά του, αλλά κάθε φορά ο Κόκκινος Στρατός χτυπούσε τούς Μαχνοβίτες από πίσω κι αυτοί αναγκάζονταν νά εγκαταλείψουν τή γραμμή τού πυρός καί νά υποχωρήσουν. Οι Σοβιετικές αρχές δέ σταματούσαν νά συκοφαντούν τούς Μαχνοβίτες. Οι Σοβιετικές εφημερίδες διέδιδαν σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία τήν ψεύτικη είδηση μιάς συμμαχίας μεταξύ Μάχνο καί Βράνγκελ. Τό καλοκαίρι τού 1920 ο Γιάκοβλεφ, Πληρεξούσιος τής Επαρχίας τού Χάρκοβου, ανακοίνωσε στή Σύνοδο τής Ολομέλειας τού Σοβιέτ τού Αικατερίνοσλαβ, ότι οι Σοβιετικές αρχές είχαν γραπτή απόδειξη τής συμμαχίας Μάχνο καί Βράνγκελ. Αυτό ήταν προφανώς ένα σκόπιμο ψέμα. Οι Σοβιετικές αρχές χρησιμοποιούσαν αυτή τήν τακτική γιά νά παραπλανήσουν τίς εργατικές μάζες που, ανήσυχες από τίς επιτυχίες τού Βράνγκελ καί τήν οπισθοχώρηση τού Κόκκινου Στρατού, άρχισαν νά στρέφονται πρός τόν Μάχνο καί νά επικαλούνται όλο καί πιό συχνά τ' όνομά του.

Ούτε ένας εργάτης ή αγρότης δέν πίστεψε τά Μπολσεβίκικα ψέματα γιά τή δήθεν συμμαχία Μάχνο - Βράνγκελ. Ο λαός ήξερε τόν Μάχνο πολύ καλά καί τό ίδιο γνωστές τού ήταν οι Μπολσεβίκικες μέθοδοι. Ήταν όμως ο Βράνγκελ που στό τέλος πίστεψε τό παραμύθι που επαναλάμβανε καθημερινά ο Σοβιετικός τύπος: τό γεγονός ότι ο ίδιος προσωπικά ο Βράνγκελ έστειλε έναν αγγελιοφόρο στόν Μάχνο, μπορεί νά εξηγηθεί μόνον από τήν επιρροή τού Σοβιετικού τύπου, εκτός κι άν ήταν απλά καί μόνον τό αποτέλεσμα τής απύθμενης άγνοιας τού Στρατηγού Βράνγκελ. Ίσως ήταν απλώς μιά απόπειρα τού στρατηγού νά διερευνήσει τό έδαφος.

Παραθέτουμε τό ακόλουθο ντοκουμέντο:

Πρακτικά τής σύσκεψης τού Επιτελείου τού Ουκρανικού Επαναστατικού (Μαχνοβίτικου) Στρατού, που έγινε στή Βρεμένκα, στήν περιοχή τού Μαριουπόλ, στίς 9 Ιούλη 1920.

Παράγραφος 4. Μήνυμα τού Στρατηγού Βράνγκελ.

Πρός τό τέλος τής σύσκεψης, ένας αγγελιοφόρος τού Στρατηγού Βράνγκελ οδηγήθηκε μπροστά στό επιτελείο' παρουσίασε τό ακόλουθο γράμμα:

"Πρός τόν Αταμάνο τών επαναστατικών στρατευμάτων, Μάχνο.

"Ο Ρώσικος Στρατός πολεμάει αποκλειστικά εναντίον τών Κομμουνιστών γιά ν' απελευθερώσει τό λαό απ' τίς Κομμούνες καί τούς Κομμισάριους καί γιά νά εγγυηθεί στήν εργαζόμενη αγροτιά τούς καρπούς τής γής που ανήκε στό Κράτος, στούς μεγάλους γαιοκτήμονες καί σέ άλλους. Τό μέτρο αυτό έχει ήδη αρχίσει νά

εφαρμόζεται.

"Οι Ρώσοι στρατιώτες κι αξιωματικοί αγωνίζονται γιά τήν υπόθεση τού λαού καί γιά τήν ευτυχία του. Όσοι είναι μέ τό μέρος τού λαού θά πρέπει νά ενωθούν μαζί μας. Νά γιατί πρέπει ν' αγωνιστείτε τώρα μέ όλες σας τίς δυνάμεις εναντίον τών Κομμουνιστών, νά επιτεθείτε στήν οπισθοφυλακή τους, νά καταστρέψετε τά μεταφορικά τους μέσα καί νά μάς βοηθήσετε νά εξοντώσουμε τά στρατεύματα τού Τρότσκυ. Τό γενικό μας επιτελείο θά σάς ενισχύσει μέ πολεμοφόδια, προμήθειες καθώς καί μέ ειδικούς. Στείλτε τόν αντιπρόσωπό σας στό Επιτελείο μας γιά νά μάς πληροφορήσει γιά τίς ιδιαίτερες ανάγκες σας καί γιά νά συντονίσουμε τίς στρατιωτικές μας δραστηριότητες.

"(Υπογραφή)
Επιτελάρχης τής Διοίκησης τών Ένοπλων Δυνάμεων τής Νότιας Ρωσίας, Αντιστράτηγος Σατίλωφ'
Διαχειριστής Υλικού - Στρατηγός τού Γενικού Επιτελείου, Υποστράτηγος Κονοβάλετς.
Μελιτοπόλ 18 Ιούνη 1920."

Ο αγγελιοφόρος Ιβάν Μιχαήλωφ, 28 χρόνων, είπε ότι είχε παραλάβει τό γράμμα απ' τόν υπασπιστή τού Σλαστσέφ, μέ οδηγίες νά τό παραδώσει στόν Μπάτκο Μάχνο κι ότι στό στρατόπεδό του όλοι πίστευαν ότι ο Μάχνο συνεργαζόταν μέ τόν Βράνγκελ.

Ποπώφ(1): "Μόλις σήμερα στείλαμε μιά κατάλληλη απάντηση στούς Κόκκινους. Πρέπει τώρα νά απαντήσουμε στούς Λευκούς καταπιεστές."

Μάχνο: "Η μόνη απάντηση που μπορούμε νά δώσουμε σέ τέτοιες υβριστικές προτάσεις είναι η εξής: κάθε αντιπρόσωπος που στέλνεται απ' τόν Βράνγκελ ή από οποιονδήποτε άλλο δεξιό, θά πρέπει νά εκτελείται αμέσως καί νά μή δίνεται καμιά απάντηση."

Αποφασίστηκε ομόφωνα νά εκτελεστεί ο απεσταλμένος τού Βράνγκελ καί νά δημοσιευτεί απ' τό Συμβούλιο τό γράμμα που πήρε καθώς κι η απάντηση.

Ο αγγελιοφόρος τού Βράνγκελ εκτελέστηκε αμέσως. Ολόκληρο αυτό τό περιστατικό αναφέρθηκε στόν Μαχνοβίτικο τύπο. Όλα αυτά τά ήξεραν πολύ καλά οι Μπολσεβίκοι. Μολοντούτο, συνέχισαν νά διαλαλούν αδιάντροπα τή συμμαχία μεταξύ Μάχνο καί Βράνγκελ. Μόνον αφού κλείστηκε μιά στρατιωτικοπολιτική συμφωνία μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικής εξουσίας, τό Σοβιετικό Κομμισαριάτο Πολέμου ανακοίνωσε ότι δέν είχε υπάρξει ποτέ συμμαχία μεταξύ Μάχνο καί Βράνγκελ, ότι οι προηγούμενοι Σοβιετικοί ισχυρισμοί γι' αυτό ήταν ένα σφάλμα που οφειλόταν σέ λανθασμένη πληροφόρηση κι ότι, αντίθετα, οι Μαχνοβίτες είχαν εκτελέσει τούς απεσταλμένους τού Βράνγκελ, χωρίς νά έλθουν σέ καμιά διαπραγμάτευση μαζί τους. (Βλέπε τίς δηλώσεις τού Αρχικομμισάριου τού Πολέμου, μέ τίτλο "Μάχνο καί Βράνγκελ", στήν "Προλετάρ" ("Προλετάριος") κι άλλες εφημερίδες τού Χάρκοβου, γύρω στίς 20 Οκτώβρη τού 1920). Η ανακοίνωση αυτή, μέ τήν οποία οι Σοβιετικές αρχές παραδέχονταν τά ψέματά τους, δέν έγινε βέβαια επειδή επιθυμούσαν νά πούν τήν αλήθεια, αλλά μόνον για-

τί οι Μπολσεβίκοι ήταν υποχρεωμένοι νά παραδεχθούν τήν αλήθεια, μιάς καί είχαν μόλις κλείσει μιά στρατιωτικοπολιτική συμφωνία μέ τούς Μαχνοβίτες.

* * *

Στά μέσα τού καλοκαιριού τού 1920, ο Βράνγκελ άρχισε νά παίρνει τό πάνω χέρι. Προωθούνταν αργά αλλά συστηματικά κι άρχισε νά απειλεί ολόκληρο τό Λεκανοπέδιο τού Ντόνετς. Εν όψει τών γεγονότων που συνέβαιναν στό Πολωνικό μέτωπο, ο Βράνγκελ αντιπροσώπευε μιά σοβαρή απειλή γιά ολόκληρη τήν επανάσταση καί σέ μιά περίπτωση αυτή η απειλή πήρε τεράστιες διαστάσεις.

Οι Μαχνοβίτες δέν μπορούσαν νά μείνουν αδιάφοροι στήν προέλαση τού Βράνγκελ. Ήταν φανερό γι' αυτούς ότι έπρεπε νά τόν πολεμήσουν χωρίς καθυστέρηση, χωρίς νά τού δώσουν καιρό νά εδραιώσει τήν πάλη του ενάντια στήν επανάσταση. Οτιδήποτε κι άν έκαναν γιά τήν καταστροφή του θά ωφελούσε σέ τελευταία ανάλυση τήν επανάσταση. Αλλά τί έπρεπε νά κάνουν μέ τούς Κομμουνιστές; Η δικτατορία τους ήταν τόσο ολέθρια και τόσο εχθρική απέναντι στήν ελευθερία τών εργατών όσο κι αυτή τού Βράνγκελ. Ωστόσο, η διαφορά μεταξύ Κομμουνιστών καί Βράνγκελ ήταν ότι οι Κομμουνιστές είχαν τήν υποστήριξη τών μαζών που πίστευαν στήν επανάσταση. Είναι αλήθεια ότι αυτές οι μάζες εξαπατούνταν κυνικά απ' τούς Κομμουνιστές, που εκμεταλλεύονταν τόν επαναστατικό ενθουσιασμό τών εργατών πρός όφελος τής Μπολσεβίκικης εξουσίας. Παρόλα αυτά οι μάζες, όντας εχθρικές πρός τόν Βράνγκελ, πίστευαν στήν επανάσταση κι αυτό τό γεγονός ήταν πολύ σημαντικό. Σέ μιά συνδιάσκεψη τού Συμβουλίου τών Επαναστατών καί τού Επιτελείου Στρατού, αποφασίστηκε νά ρίξουν τίς δυνάμεις τους στόν αγώνα εναντίον τού Βράνγκελ. Στή συνέχεια η μάζα τών επαναστατών ήταν εκείνη που έπρεπε νά πάρει τήν τελική απόφαση καί νά ρυθμίσει τό ζήτημα.

Σύμφωνα μέ τή συνδιάσκεψη, η καταστροφή τού Βράνγκελ θά είχε σημαντικές συνέπειες. Πρώτα απ' όλα, θά εξαφάνιζε μιά απειλή γιά τήν επανάσταση. Δεύτερον, θ' απελευθερωνόταν όλη η Ρωσία απ' τόν αντεπαναστατικό καταιγισμό απ' τόν οποίο είχε υποφέρει όλα τά χρόνια τής επανάστασης. Η μάζα τών εργατών κι αγροτών χρειαζόταν επειγόντως τόν τερματισμό όλων αυτών τών πολέμων. Αυτό θά τούς έδινε τή δυνατότητα νά κοιτάξουν γύρω τους μέ ηρεμία, ν' αξιολογήσουν τό παρελθόν, νά βγάλουν πορίσματα καί συμπεράσματα καί νά προσφέρουν νέες δυνάμεις στήν επανάσταση. Η συνέλευση αποφάσισε νά προτείνει στούς Κομμουνιστές τή διακοπή τών εχθροπραξιών ανάμεσά τους γιά νά μπορέσουν νά εξολοθρεύσουν από κοινού τόν Βράνγκελ. Τόν Ιούλη κι Αύγουστο τού 1920, τηλεγραφήματα γι' αυτό τό θέμα στάλθηκαν στή Μόσχα καί στό Χάρκοβο στ' όνομα τού Συμβουλίου καί τού Διοικητή τού Επαναστατικού Στρατού. Δέν υπήρξε απάντηση. Οι Κομμουνιστές συνέχισαν τόν πόλεμό τους ενάντια στούς Μαχνοβίτες, καθώς καί τήν προηγούμενη συκοφαντική εκστρατεία εναντίον τους. Αλλά τό Σεπτέμβρη, όταν εκκενώθηκε τό Αικατερίνοσλαβ απ' τούς Κομμουνιστές κι όταν ο Βράνγκελ κατέλαβε τό Μπερντιάνσκ, τό

Αλεξαντρόφσκ, τό Γκιουλάι-Πολέ καί τό Σινελνίκοβο, μιά αντιπροσωπεία εξουσιοδοτημένη απ' τήν Κεντρική Επιτροπή τού Κομμουνιστικού - Μπολσεβίκικου Κόμματος, μ' επικεφαλής τόν Κομμουνιστή Ιβάνωφ, ήλθε στό Στάρομπελσκ, όπου είχαν στρατοπεδεύσει οι Μαχνοβίτες, γιά ν' αρχίσει διαπραγματεύσεις πάνω στό θέμα τής συντονισμένης δράσης εναντίον τού Βράνγκελ. Αυτές οι διαπραγματεύσεις πραγματοποιήθηκαν αμέσως στό Στάρομπελσκ κι εκεί ήταν που διατυπώθηκε η προκαταρκτική στρατιωτικοπολιτική συμφωνία μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικών αρχών. Οι όροι θά στέλνονταν στό Χάρκοβο γιά νά επικυρωθούν επίσημα. Γι' αυτόν τόν σκοπό καί γιά νά διατηρήσουν επίσης μιά συνεχή επαφή μέ τό Μπολσεβίκικο επιτελείο τού νότιου μετώπου, μιά Μαχνοβίτικη στρατιωτική καί πολιτική αντιπροσωπεία μ' επικεφαλής τούς Κιριλένκο, Μπουντάνωφ καί Ποπώφ έφυγε γιά τό Χάρκοβο.

Μεταξύ 10 καί 15 Οκτώβρη τού 1920, οι δυό πλευρές επεξεργάστηκαν κι υιοθέτησαν τούς όρους τής συμφωνίας μέ τήν ακόλουθη μορφή:

**ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ
ΜΕΤΑΞΥ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΥΚΡΑΝΙΚΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ
ΣΤΡΑΤΟΥ (ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΟΥ)**

ΜΕΡΟΣ 1ο – ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ

1. Άμεση απελευθέρωση όλων τών Μαχνοβιτών κι αναρχικών φυλακισμένων ή εξόριστων στήν επικράτεια τής Σοβιετικής Δημοκρατίας' διακοπή κάθε δίωξης τών Μαχνοβιτών ή αναρχικών, εκτός εκείνων που συνεχίζουν τόν ένοπλο αγώνα εναντίον τής Σοβιετικής Κυβέρνησης.

2. Πλήρης ελευθερία σέ κάθε μορφή δημόσιας έκφρασης καί προπαγάνδας γιά όλους τούς Μαχνοβίτες κι αναρχικούς, γιά τίς αρχές καί τίς ιδέες τους, σέ ομιλίες καί στόν τύπο, μέ εξαίρεση οποιοδήποτε κάλεσμα γιά βίαιη ανατροπή τής Σοβιετικής Κυβέρνησης καί μέ τόν όρο ότι θά γίνουν σεβαστές οι απαιτήσεις τής στρατιωτικής λογοκρισίας. Γιά κάθε είδους δημοσίευση, οι Μαχνοβίτες κι οι αναρχικοί, σάν επαναστατικές οργανώσεις αναγνωρισμένες απ' τή Σοβιετική Κυβέρνηση, μπορούν νά κάνουν χρήση τού τεχνικού εξοπλισμού τού Σοβιετικού Κράτους, εφόσον φυσικά πειθαρχούν στούς τεχνικούς κανόνες που αφορούν τίς δημοσιεύσεις.

3. Ελεύθερη συμμετοχή στίς εκλογές τών Σοβιέτ' καί τό δικαίωμα τών Μαχνοβιτών κι αναρχικών νά εκλέγονται σ' αυτά. Ελεύθερη συμμετοχή στήν οργάνωση τού προσεχούς Ε' Πανουκρανικού Συνέδριου τών Σοβιέτ, που θά πραγματοποιηθεί τόν επόμενο Δεκέμβρη.

**(Υπογραφή)
Μέ εντολή τής Σοβιετικής Κυβέρνησης τής Ουκρανικής Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας, (Σ.Σ.Δ.), Για Γιάκοβλεφ.
Πληρεξούσιοι τού Συμβουλίου καί Διοικητές τού Ουκρανικού Επαναστατικού Στρατού (Μαχνοβίτικου): Κυριλένκο, Ποπώφ.**

1. Ο Ουκρανικός Επαναστατικός Στρατός (Μαχνοβίτικος) θά ενωθεί μέ τίς ένοπλες δυνάμεις τής Δημοκρατίας σάν αντάρτικος στρατός που θά εξαρτάται, σ' ότι αφορά τίς επιχειρήσεις, απ' τήν ανώτατη διοίκηση τού Κόκκινου Στρατού. Θά διατηρήσει τήν καθιερωμένη εσωτερική του δομή καί δέν θά είναι υποχρεωμένος νά υιοθετήσει τίς βάσεις καί τίς αρχές τού τακτικού Κόκκινου Στρατού.

2. Διασχίζοντας τή Σοβιετική επικράτεια στό μέτωπο, ή βαδίζοντας μεταξύ μετώπων, ο Επαναστατικός Στρατός δέν θά δεχθεί στίς γραμμές του ούτε αποσπάσματα, ούτε μεμονωμένους λιποτάκτες τού Κόκκινου Στρατού(2).

Παρατηρήσεις:

α) Οι μονάδες τού Κόκκινου Στρατού καθώς καί μεμονωμένοι Κόκκινοι στρατιώτες που συναντήθηκαν κι ενώθηκαν μέ τόν Επαναστατικό Στρατό πίσω απ' τό μέτωπο τού Βράγκελ θά ξαναμπούν στίς γραμμές τού Κόκκινου Στρατού όταν έρθουν ξανά σ' επαφή μαζί του.

β) Οι Μαχνοβίτες επαναστάτες που βρίσκονται πίσω απ' τό μέτωπο τού Βράγκελ, καθώς κι όλοι οι άνδρες που πρός τό παρόν βρίσκονται στόν Επαναστατικό Στρατό, θά παραμείνουν εκεί, ακόμη κι άν είχαν επιστρατευτεί προηγούμενα απ' τόν Κόκκινο Στρατό.

3. Γιά χάρη τού σκοπού τής καταστροφής τού κοινού εχθρού – τού Λευκού Στρατού – ο Ουκρανικός Επαναστατικός Στρατός (Μαχνοβίτικος) θά πληροφορήσει τίς μάζες τών εργαζομένων που συνεργάζονται μαζί του γιά τή συμφωνία αυτή' θά καλέσει τό λαό νά σταματήσει κάθε στρατιωτική δράση εναντίον τής Σοβιετικής εξουσίας' απ' τήν πλευρά της, η Σοβιετική εξουσία θά δημοσιεύσει αμέσως τούς όρους τής συμφωνίας.

4. Οι οικογένειες τών μαχητών τού Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Στρατού που ζούν στήν επικράτεια τής Σοβιετικής Δημοκρατίας θ' απολαμβάνουν τά ίδια δικαιώματα μέ τούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού καί γι' αυτόν τόν σκοπό η Σοβιετική Κυβέρνηση τής Ουκρανίας θά τούς εφοδιάσει μέ τά αναγκαία έγγραφα.

(Υπογραφή)
Διοικητής τού Νοτίου Μετώπου, Φ ρ ο ύ ν ζ ε.
Μέλη τού Επαναστατικού Συμβουλίου τού Νοτίου Μετώπου: Μ π έ λ α Κ ο ύ ν, Γ κ ο ύ σ ε φ.
Πληρεξούσιοι αντιπρόσωποι τού Συμβουλίου καί Διοικητές τού Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Στρατού: Κ υ ρ ι λ έ ν κ ο, Π ο π ώ φ.

Εκτός από τούς τρείς όρους τής πολιτικής συμφωνίας που αναφέραμε προηγούμενα, οι αντιπρόσωποι τού Συμβουλίου κι ο διοικητής τού Μαχνοβίτικου Στρατού υπέβαλαν στή Σοβιετική Κυβέρνηση έναν τέταρτο ειδικό όρο τής πολιτικής συμφωνίας:

ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ

Εφόσον μιά από τίς βασικές αρχές τού Μαχνοβίτικου κινήματος είναι η πάλη

γιά τήν αυτοδιεύθυνση τών εργατών, ο Επαναστατικός Στρατός (Μαχνοβίτικος) πιστεύει ότι θά πρέπει νά επιμείνει στό ακόλουθο τέταρτο σημείο τής πολιτικής συμφωνίας: στήν περιοχή όπου δρά ο Μαχνοβίτικος Στρατός, ο εργατικός κι αγροτικός πληθυσμός θά δημιουργεί τά δικά του όργανα οικονομικής καί πολιτικής αυτοδιεύθυνσης: τά όργανα αυτά θά είναι αυτόνομα καί θά ενωθούν σέ ομοσπονδία, διαμέσου συμφωνιών μέ τά κυβερνητικά όργανα τής Σοβιετικής Δημοκρατίας.

* * *

Μέ διάφορα προσχήματα, οι Σοβιετικές αρχές ανέβαλλαν συνέχεια τή δημοσίευση αυτής τής συμφωνίας. Οι Μαχνοβίτες κατάλαβαν ότι αυτό δέν ήταν καλό σημάδι. Η πλήρης σημασία αυτής τής καθυστέρησης φάνηκε καθαρά μόνο λίγο καιρό αργότερα, όταν η Σοβιετική εξουσία εξαπόλυσε μιά νέα καί βάρβαρη επίθεση εναντίον τών Μαχνοβιτών. Θά ξαναγυρίσουμε σ' αυτό αργότερα.

Συνειδητοποιώντας τήν έλλειψη ειλικρίνειας από μέρους τών Σοβιετικών αρχών, οι Μαχνοβίτες διακήρυξαν σταθερά ότι όσο δέν δημοσιευόταν η συμφωνία, ο Επαναστατικός Στρατός δέν μπορούσε νά ενεργεί σύμφωνα μέ τούς όρους της. Μόνον μετά απ' αυτή τήν άμεση πίεση η Σοβιετική Κυβέρνηση αποφάσισε τελικά νά δημοσιεύσει τό κείμενο τής συμφωνίας. Αλλά δέν δημοσίευσε ολόκληρη τή συμφωνία. Δημοσίευσε πρώτα τό Β' μέρος, τή στρατιωτική συμφωνία, καί μιά βδομάδα αργότερα τό Α' μέρος, τήν πολιτική συμφωνία. Μ' αυτόν τόν τρόπο συσκοτίστηκε τό πραγματικό νόημα τής συνθήκης καί συνακόλουθα δέν κατανοήθηκε σωστά απ' τούς περισσότερους που τή διάβασαν. Όσο γιά τόν τέταρτο όρο τής πολιτικής συμφωνίας, οι Μπολσεβίκοι τόν διαχώρισαν απ' τήν υπόλοιπη συμφωνία, μέ τόν ισχυρισμό ότι έπρεπε νά συζητήσουν μέ τή Μόσχα πάνω σ' αυτό τό θέμα. Οι Μαχνοβίτες αντιπρόσωποι συμφώνησαν στή χωριστή διαπραγμάτευση αυτού τού θέματος.

Μετά απ' αυτό, μεταξύ 15 καί 20 Οκτώβρη, ο Μαχνοβίτικος στρατός ξεκίνησε τήν επίθεση κατά τού Βράνγκελ. Τό μέτωπο μάχης εκτείνονταν απ' τό Σινελνίκοβο ώς τό Αλεξαντρόφσκ, τό Πολόγκι, τό Μπερντιάνσκ' οι Μαχνοβίτες προέλαυναν πρός τήν κατεύθυνση τού Περεκόπ. Στίς πρώτες μάχες που έγιναν στήν περιοχή μεταξύ Πολόγκι καί Ορέκωφ, ένα μεγάλο τμήμα τού στρατού τού Βράνγκελ, μέ διοικητή τόν Στρατηγό Ντροζντώφ, νικήθηκε καί πάνω από 4.000 στρατιώτες πιάστηκαν αιχμάλωτοι. Τρείς βδομάδες αργότερα, η περιοχή είχε απελευθερωθεί απ' τά στρατεύματα τού Βράνγκελ. Τό Νοέμβρη οι Μαχνοβίτες μαζί μέ τόν Κόκκινο Στρατό είχαν ήδη φτάσει στό Περεκόπ.

Είναι σημαντικό νά τονίσουμε εδώ ότι, μόλις έγινε γνωστό ότι οι Μαχνοβίτες είχαν ενωθεί μέ τούς Κόκκινους γιά νά αντιμετωπίσουν τόν Βράνγκελ, ο πληθυσμός τής περιοχής απόχτησε ξανά τήν εμπιστοσύνη καί τόν ενθουσιασμό του. Ο Βράνγκελ ήταν αμετάκλητα καταδικασμένος κι η ολοκληρωτική συντριβή του ήταν ζήτημα ημερών.

Ο ρόλος τών Μαχνοβιτών στήν απελευθέρωση τής Κριμαίας απ' τά στρατεύματα τού Βράνγκελ ήταν ο εξής. Ενώ ο Κόκκινος Στρατός είχε αποκλείσει τό Περεκόπ, ένα μέρος τού Μαχνοβίτικου στρατού, ακολουθών-

τας τίς διαταγές τού επιτελείου, βάδισε 20 μίλια πρός τά αριστερά τού Ισθμού καί διέσχισε τόν Πορθμό Σιβάς, που εκείνη τήν εποχή ήταν παγωμένος. Τό Ιππικό, μέ διοικητή τόν Μαρτσένκο, έναν αναρχικό χωρικό που κατάγονταν απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, βάδιζε μπροστά, ακολουθούμενο από ένα σύνταγμα πολυβολητών, μέ διοικητή τόν Κοζίν. Τό πέρασμα έγινε κάτω απ' τ' άγρια κι αδιάκοπα πυρά τού εχθρού, πράγμα που στοίχισε πολλές ζωές. Ο διοικητής, Φόμα Κοζίν, πληγώθηκε σοβαρά αρκετές φορές. Αλλά η τόλμη κι η επιμονή τών επιτιθέμενων έκανε τόν στρατό τού Βράνγκελ νά τραπεί σέ φυγή. Τότε ένας άλλος Μαχνοβίτικος στρατός, ο Κριμαϊκός, μέ διοικητή τόν Σίμων Καρέτνικ, κινήθηκε δεξιά πρός τή Σιμφεροπόλ, τήν οποία κατέλαβε στίς 13 μέ 14 Νοέμβρη. Ταυτόχρονα ο Κόκκινος Στρατός καταλάμβανε τό Περεκόπ. Είναι αναμφισβήτητο ότι μπαίνοντας στήν Κριμαία διαμέσου τού Σιβάς, οι Μαχνοβίτες συνεισφέρανε πολύ στήν κατάληψη τού Ισθμού τού Περεκόπ, που μέχρι τότε θεωρούνταν απόρθητος, αναγκάζοντας τόν Βράνγκελ νά υποχωρήσει στό εσωτερικό τής χερσονήσου γιά νά μήν τόν περικυκλώσουν στίς χαράδρες τού Περεκόπ.

* * *

Μετά από μιά ατέλειωτη περίοδο ακατάπαυστων εχθροπραξιών εμφανίστηκε η συμφωνία μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικής Κυβέρνησης, γιά νά δώσει στήν περιοχή κάποια δυνατότητα γιά γαλήνη καί κοινωνική ανοικοδόμηση. Είπαμε "κάποια δυνατότητα" γιατί, πέρα απ' τό γεγονός ότι σέ πολλά μέρη μαίνονταν άγριες μάχες ενάντια στόν στρατό τού Βράνγκελ (τό Γκιουλάι-Πολέ, λογουχάρη, άλλαξε πολλές φορές χέρια στή διάρκεια αυτής τής περιόδου), οι Σοβιετικές αρχές, παρά τή συμφωνία, διατήρησαν έναν μερικό αποκλεισμό τής περιοχής κι έκαναν ό,τι μπορούσαν γιά νά παραλύσουν τή δημιουργική, εποικοδομητική δραστηριότητα τών εργατών. Μολοντούτο, ο ενεργητικός πυρήνας τών Μαχνοβιτών που ήταν εγκαταστημένος στό Γκιουλάι-Πολέ, συνέχισε τή δραστηριότητά του στό πεδίο τής κοινωνικής ανοικοδόμησης. Πρώτα απ' όλα ασχολούνταν μέ τήν οργάνωση ελεύθερων εργατικών σοβιέτ, που θά ήταν τά όργανα τής τοπικής αυτοδιεύθυνσης τών εργατών κι αγροτών. Τά συμβούλια αυτά βασίζονταν στήν αρχή τής ανεξαρτησίας από κάθε εξωτερική αρχή κι ήταν υπόλογα μόνον στούς ντόπιους εργάτες.

Τό πρώτο πρακτικό βήμα πρός αυτή τήν κατεύθυνση έγινε απ' τούς κατοίκους τού Γκιουλάι-Πολέ. Από τήν 1 ώς τίς 25 Οκτώβρη 1920, έκαναν τουλάχιστον 5 - 7 συνελεύσεις, γιά νά εξετάσουν αυτό τό ζήτημα καί γιά νά προχωρήσουν προοδευτικά καί προσεχτικά στήν επίλυσή του. Τό ελεύθερο σοβιέτ τού Γκιουλάι-Πολέ συγκροτήθηκε στά μέσα τού Νοέμβρη τού 1920, αλλά δέν ήταν ένα απόλυτα ανεπτυγμένο όργανο, αφού σάν ένα ολότελα νέο πρακτικό βήμα τών εργατών, χρειαζόταν χρόνο καί πείρα. Τόν ίδιο αυτό καιρό τό Συμβούλιο τών Επαναστατών συνέταξε καί δημοσίευσε τό "Βασικό Καταστατικό τών Ελεύθερων Σοβιέτ" (Προσχέδιο).

Οι εργάτες τού Γκιουλάι-Πολέ αφιέρωσαν επίσης μεγάλη προσοχή στό ζήτημα τής εκπαίδευσης. Οι επανειλημμένες ένοπλες εισβολές είχαν αποδιοργανώσει σοβαρά τήν εκπαιδευτική δραστηριότητα σ' ολόκληρη τήν πε-

ριοχή. Οι δάσκαλοι, έχοντας πολύ καιρό νά πληρωθούν, είχαν σκορπιστεί γιά νά κερδίσουν τά πρός τό ζήν όπως μπορούσαν καλύτερα. Τά σχολικά κτίρια είχαν εγκαταλειφθεί. Μετά τή συμφωνία μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικών αρχών, οι μάζες αντιμετώπισαν αμέσως τό πρόβλημα τής εκπαίδευσης. Οι Μαχνοβίτες πίστευαν ότι αυτό τό ζήτημα έπρεπε νά λυθεί στή βάση τής εργατικής αυτοδιεύθυνσης. Η εκπαιδευτική δραστηριότητα, έλεγαν, όπως καί κάθε άλλη δραστηριότητα που αφορά τίς βασικές ανάγκες τών εργατών, είναι καθήκον τού ντόπιου εργατικού πληθυσμού. Αυτοί οι ίδιοι θά πρέπει νά επιβλέπουν τήν πορεία διδασκαλίας τών παιδιών τους στήν ανάγνωση, τή γραφή καί τίς επιστήμες. Αλλά δέν ήταν μόνον αυτό. Αναλαμβάνοντας τήν ευθύνη τής διδασκαλίας κι εκπαίδευσης τών νέων, οι εργάτες εξαγνίζουν καί εξυψώνουν τήν ίδια τήν ιδέα τής εκπαίδευσης. Στά χέρια τού λαού, τό σχολείο γίνεται κάτι περισσότερο από μιά πηγή γνώσης' γίνεται επίσης ένα μέσο ανάπτυξης συνειδητών κι ελεύθερων ανθρώπων που πρέπει νά υπάρχουν στήν ελεύθερη εργατική κοινωνία. Νά γιατί, απ' τίς πρώτες στιγμές τής εργατικής αυτοδιεύθυνσης, τό σχολείο θά πρέπει νά χωριστεί όχι μόνον απ' τήν Εκκλησία, αλλά επίσης καί στόν ίδιο βαθμό απ' τό Κράτος.

Εμπνευσμένοι απ' αυτή τήν ιδέα, οι αγρότες κι εργάτες τού Γκιουλάι-Πολέ δέχτηκαν μέ ενθουσιασμό τόν διαχωρισμό τών σχολείων απ' τό Κράτος. Στό Γκιουλάι-Πολέ υπήρχαν αρκετοί υποστηριχτές κι εισηγητές τών αρχών τού ελεύθερου σχολείου, όπως εκφράστηκαν από τόν Φραντσίσκο Φερρέρ, καθώς καί θεωρητικά καί πρακτικά σχέδια γιά ένα ενιαίο εργατικό σχολείο.

Αυτός ο νέος τρόπος προσέγγισης τής εκπαίδευσης γέννησε μεγάλη δραστηριότητα κι ενθουσιασμό ανάμεσα στούς κατοίκους τού Γκιουλάι-Πολέ. Η πλειοψηφία τών χωρικών που ενδιαφέρονταν γιά πολιτιστική δουλειά, πήρε μέρος σ' αυτή τή δραστηριότητα. Ο Νέστωρ Μάχνο, άν καί αυτόν τόν καιρό είχε ένα σοβαρό τραύμα στό πόδι του, έδειξε ενεργητικό ενδιαφέρον γι' αυτή τή δουλειά, παρακολούθησε όλες τίς συνελεύσεις τών κατοίκων τού Γκιουλάι-Πολέ που ασχολήθηκαν μ' αυτό τό ζήτημα καί παρότρυνε αυτούς που μπορούσαν νά προετοιμάσουν γι' αυτόν μιά σειρά μαθημάτων πάνω στή θεωρία καί στήν πρακτική ενός ενιαίου εργατικού σχολείου.

Στήν ουσία, οι δραστηριότητες τών κατοίκων τού Γκιουλάι-Πολέ στόν εκπαιδευτικό τομέα ήταν οι ακόλουθες. Οι αγρότες κι οι εργάτες ολόκληρου τού χωριού ανέλαβαν τή συντήρηση τού διδακτικού προσωπικού, που χρειαζόταν σ' όλα τά σχολεία τού χωριού (στό Γκιουλάι-Πολέ υπήρχαν μερικά δημοτικά καί δυό γυμνάσια). Δημιουργήθηκε μιά μικτή επιτροπή από αγρότες, εργάτες καί δάσκαλους γιά νά καλύπτει όλες τίς ανάγκες — οικονομικές καθώς καί παιδαγωγικές — τού σχολικού συστήματος. Έχοντας δεχθεί τήν αρχή τού διαχωρισμού τών σχολείων απ' τό Κράτος, οι κάτοικοι τού Γκιουλάι-Πολέ υιοθέτησαν ένα πλάνο γιά τήν ελεύθερη εκπαίδευση, που πλησίαζε πολύ εκείνο τού Φραντσίσκο Φερρέρ. Η εκπαιδευτική επιτροπή επεξεργάστηκε αυτό τό πλάνο λεπτομερειακά καί προετοίμασε μιά πιό εκτεταμένη θεωρητική μελέτη πάνω στίς αρχές καί τήν οργάνωση τού ελεύθερου σχολείου. (Δυστυχώς δέν έχουμε αυτά τά ντοκουμέντα.)

Ταυτόχρονα οργανώθηκαν ειδικά τμήματα γιά αναλφάβητους ή ημιαναλφάβητους επαναστάτες. Βρέθηκαν άνθρωποι μέ πολύχρονη εκπαίδευση καί πείρα γιά νά δείξουν ανάγνωση καί γραφή στούς ενήλικες.

Τέλος, οργανώθηκαν σειρές μαθημάτων πολιτικής θεωρίας γιά τούς επαναστάτες που βρίσκονταν στό Γκιουλάι-Πολέ αυτόν τόν καιρό. Στόχος τους ήταν νά τούς εφοδιάσουν μέ μιά στοιχειώδη γνώση τής Ιστορίας, τής κοινωνιολογίας κι άλλων θεμάτων αυτού τού τύπου, γιά νά συμπληρώσουν τά όπλα μάχης μέ όπλα γνώσης καί νά τούς προετοιμάσουν γιά μιά πιό βαθιά κατανόηση τών στόχων καί τής στρατηγικής τής επανάστασης. Τά μαθήματα αυτά παραδίνονταν από επαναστάτες αγρότες κι εργάτες που ήταν πολύ διαβασμένοι. Τό πρόγραμμα περιλάμβανε: α) πολιτική οικονομία' β) ιστορία' γ) θεωρία καί πρακτική τού σοσιαλισμού καί τού αναρχισμού' δ) ιστορία τής μεγάλης Γαλλικής επανάστασης (σύμφωνα μέ τόν Κροπότκιν)' ε) ιστορία τού επαναστατικού ξεσηκωμού στήν καρδιά τής Ρώσικης επανάστασης, κλπ. Η μεταδοτική ικανότητα ήταν κάτι εξαιρετικά σπάνιο μεταξύ τών Μαχνοβιτών' παρά τό γεγονός αυτό, χάρη στή φροντίδα καί τό ενδιαφέρον από μέρους τόσο τών ομιλητών όσο καί τών ακροατών, τά μαθήματα υπήρξαν απ' τήν αρχή ζωντανά καί σοβαρά καί προμήνυαν ότι θά παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στήν παραπέρα εξέλιξη τού κινήματος.

Οι επαναστάτες αφιέρωσαν επίσης μεγάλη προσοχή στό θέατρο. Πρίν ακόμα απ' τή συμφωνία μέ τούς Μπολσεβίκους κι ενώ ο επαναστατικός στρατός ήταν αναγκασμένος νά μάχεται καθημερινά ενάντια στούς πολυάριθμους εχθρούς του, ο στρατός διατηρούσε πάντοτε ένα θεατρικό τμήμα, που αποτελούνταν απ' τούς ίδιους τούς επαναστάτες' αυτό τό τμήμα παρουσίαζε έργα γιά τούς επαναστάτες καί συχνά γιά τούς χωρικούς τών γειτονικών χωριών, όποτε τό επέτρεπε η στρατιωτική κατάσταση.

Στό Γκιουλάι-Πολέ υπάρχει ένα αρκετά μεγάλο θέατρο. Αλλά οι επαγγελματίες ηθοποιοί ήταν πάντα σπάνιοι στήν περιοχή. Σάν ηθοποιοί χρησιμοποιούνταν γενικά ερασιτέχνες που επιλέγονταν ανάμεσα στούς αγρότες, τούς εργάτες καί τούς διανοούμενους, ιδιαίτερα τούς δάσκαλους καί τούς μαθητές. Στή διάρκεια τού εμφυλίου πολέμου, άν καί τό Γκιουλάι-Πολέ υπάφερε πάρα πολύ, τό ενδιαφέρον τών κατοίκων γιά τό θέατρο δέν μειώθηκε' αντίθετα μεγάλωσε. Στή διάρκεια τής περιόδου τής συμφωνίας μέ τούς Μπολσεβίκους, όταν σταμάτησε ο αποκλεισμός τής περιοχής, τό θέατρο τού Γκιουλάι-Πολέ γέμιζε καθημερινά μέ εργατόκοσμο' οι χωρικοί, οι αντάρτες κι οι γυναίκες τους συμμετείχαν στίς παραστάσεις, όχι μόνον σάν θεατές καί ηθοποιοί, αλλά καί σάν συγγραφείς(3). Ο πολιτιστικός κι εκπαιδευτικός τομέας τού Μαχνοβίτικου στρατού έπαιξε έναν δραστήριο κι άμεσο ρόλο στήν οργάνωση τού θέατρου στό Γκιουλάι-Πολέ καί στήν υπόλοιπη περιοχή.

* * *

Κανένας Μαχνοβίτης δέν πίστευε στή σταθερότητα ή τή διάρκεια τής συμφωνίας μέ τούς Μπολσεβίκους. Μέ βάση τήν εμπειρία τού παρελθόντος, όλοι περίμεναν ότι οι Μπολσεβίκοι θά έβρισκαν ένα πρόσχημα γιά νά εξαπολύσουν μιά νέα επίθεση εναντίον τής Μαχνοβτσίνα. Αλλά οι πολιτικές

συνθήκες τής εποχής έκαναν τόν κόσμο νά περιμένει ότι η συμφωνία θά κρατούσε τουλάχιστον 2 - 3 μήνες. Αυτή η περίοδος θά ήταν πολύ σημαντική γιά τή διενέργεια εντατικής προπαγάνδας στήν περιοχή· η ανάγκη γιά μιά τέτοια δραστηριότητα ήταν τεράστια κι οι Μαχνοβίτες αφιέρωσαν σ' αυτήν ένα μεγάλο μέρος τής ενεργητικότητάς τους. Οι ανάγκες τής κατάστασής τους είχαν υποχρεώσει τούς Μαχνοβίτες νά εγκαταλείψουν σχεδόν τελείως αυτή τή μορφή δράσης. Έλπιζαν ότι αυτή η συμφωνία θά τούς έδινε μιά μεγάλη ευκαιρία νά δείξουν στούς εργάτες τή φύση τής διαφωνίας μεταξύ Μπολσεβίκων καί Μαχνοβιτών, τό λόγο τής βίαιης αντίθεσης μεταξύ τους. Αυτό φάνηκε ξεκάθαρα στήν πράξη. Ο τέταρτος όρος τής πολιτικής συμφωνίας — ο όρος μέ τόν οποίο οι Μαχνοβίτες ζητούσαν απ' τούς Μπολσεβίκους ν' αναγνωρίσουν τό δικαίωμα τών εργατών κι αγροτών γιά οικονομική καί κοινωνική αυτοδιεύθυνση — αποδείχτηκε ότι ήταν εντελώς απαράδεκτος γιά τή Σοβιετική Κυβέρνηση. Οι αντιπρόσωποι τής Μαχνοβτσίνα απαίτησαν απ' τίς Σοβιετικές αρχές νά διαλέξουν ανάμεσα σέ δυό πιθανότητες: ή νά υπογράψουν τόν όρο, ή νά εξηγήσουν γιατί διαφωνούσαν. Οι Μαχνοβίτες υπόβαλαν αυτόν τόν όρο σέ δημόσια συζήτηση. Στό Χάρκοβο, οι Μαχνοβίτες κι οι αναρχικοί συζήτησαν αυτό τό θέμα σέ δημόσιες συγκεντρώσεις. Στό Γκιουλάι-Πολέ καί τά περίχωρα, έγινε πλατιά διανομή φυλλαδίων που ασχολούνταν μ' αυτό τό ζήτημα. Μέχρι τά μέσα τού Νοέμβρη αυτός ο τέταρτος όρος, που διατυπώνονταν μέσα σέ 5 - 6 γραμμές, έγινε τό επίκεντρο τής προσοχής τών μαζών.

Περίπου εκείνο τόν καιρό, συντρίφτηκε εντελώς η εκστρατεία τού Βράνγκελ. Γι' αυτούς που δέν ήταν μέσα στά πράγματα, τό γεγονός αυτό δέν φαινόταν ότι θά επηρεάσει τή συμφωνία μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικής Κυβέρνησης. Αλλά οι Μαχνοβίτες είδαν σ' αυτό τήν αρχή τού τέλους τής συμφωνίας. Μόλις η αποστολή τού Σίμων Καρέτνικ — που ανακοίνωσε ότι ήταν μέ τά επαναστατικά στρατεύματα στήν Κριμαία καί προχωρούσε πρός τή Σιμφεροπόλ — έφτασε στό Γκιουλάι-Πολέ, ο Γκριγκόρυ Βασιλέφσκυ, υπασπιστής τού Μάχνο, φώναξε: "Αυτό είναι τό τέλος τής συμφωνίας! Στοιχηματίζω ότι σέ μιά βδομάδα οι Μπολσεβίκοι θά βρίσκονται στά νώτα μας." Αυτό ειπώθηκε στίς 16 Νοέμβρη καί στίς 26 Νοέμβρη οι Μπολσεβίκοι επιτέθηκαν ύπουλα στό Μαχνοβίτικο επιτελείο καί στρατό στήν Κριμαία καί στό Γκιουλάι-Πολέ· συνέλαβαν τούς Μαχνοβίτες αντιπροσώπους στό Χάρκοβο, κατάστρεψαν όλες τίς πρόσφατα αναγνωρισμένες αναρχικές οργανώσεις καί φυλάκισαν όλους τούς αναρχικούς. Μέ τόν ίδιο τρόπο ενεργήσανε σ' όλη τήν Ουκρανία.

Οι Σοβιετικές αρχές δέν άργησαν νά εξηγήσουν τήν προδοσία τους, χρησιμοποιώντας τό αγαπημένο τους επιχείρημα: οι Μαχνοβίτες κι οι αναρχικοί προετοίμαζαν μιάν εξέγερση εναντίον τής Σοβιετικής Κυβέρνησης καί τό 4ο σημείο τής πολιτικής συμφωνίας ήταν τό κάλεσμα γι' αυτή τήν εξέγερση· είχαν καθορίσει ακόμα καί τόν χρόνο καί τόν τόπο αυτής τής εξέγερσης. Επιπλέον, κατηγόρησαν τόν Μάχνο ότι είχε αρνηθεί νά πάει στό Καυκασιανό μέτωπο κι ότι είχε αρχίσει νά στρατολογεί στρατιώτες μεταξύ τών αγροτών, γιά νά σχηματίσει έναν στρατό εναντίον τών Σοβιετικών αρχών· αντί νά πολεμήσουν τόν Βράνγκελ στήν Κριμαία, οι Μαχνοβίτες έκαναν μεμονωμένες επιθέσεις στήν οπισθοφυλακή τού Κόκκινου Στρα-

τού κλπ.

Δέν χρειάζεται νά πούμε ότι όλες αυτές οι εξηγήσεις ήταν απ' τήν αρχή μέχρι τό τέλος κατασκευάσματα. Ευτυχώς έχουμε στά χέρια μας όλα τά αναγκαία ντοκουμέντα γιά νά ξεσκεπάσουμε αυτά τά πράγματα καί ν' αποκαταστήσουμε τήν αλήθεια.

Πρώτα απ' όλα, στίς 23 Νοέμβρη 1920, οι Μαχνοβίτες συνέλαβαν, στό Πολόγκι καί στό Γκιουλάι-Πολέ, Μπολσεβίκους κατάσκοπους που ανήκαν στήν 42η Μεραρχία Πεζικού τού Κόκκινου Στρατού, που ομολόγησαν ότι είχαν σταλεί στό Γκιουλάι-Πολέ απ' τόν αρχηγό τής υπηρεσίας αντικατασκοπείας γιά νά πάρουν πληροφορίες σχετικά μέ τή θέση τού σπιτιού τού Μάχνο, τών μελών τού επιτελείου του, τών διοικητών τού επαναστατικού στρατού καί τών μελών τού Συμβουλίου. Μετά απ' αυτό, υποτίθεται ότι θά έμεναν στό Γκιουλάι-Πολέ γιά νά περιμένουν τήν άφιξη τού Κόκκινου Στρατού καί στή συνέχεια νά υποδείξουν πού μπορούσαν νά βρεθούν τά εν λόγω άτομα. Σέ περίπτωση που η απροσδόκητη άφιξη τού Κόκκινου Στρατού θ' ανάγκαζε αυτά τά άτομα νά κρυφτούν, οι κατάσκοποι θά έπρεπε νά γίνουν η σκιά τους καί νά μήν τούς χάσουν απ' τά μάτια τους. Οι κατάσκοποι είπαν ότι επρόκειτο νά γίνει μιά επίθεση στό Γκιουλάι-Πολέ στίς 24 μέ 25 Νοέμβρη.

Μέ βάση αυτή τήν πληροφορία, τό Συμβούλιο τών επαναστατών κι ο αρχηγός τού στρατού έστειλαν στόν Ρακόφσκυ καί στό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Νότιου Μετώπου μιά μακροσκελή ανακοίνωση σχετική μ' αυτή τή συνωμοσία, απαιτώντας: 1) τήν άμεση σύλληψη καί τήν προσαγωγή σέ στρατοδικείο τού Διοικητή τής 42ης Μεραρχίας, τού Αρχηγού Επιτελείου τής Μεραρχίας κι άλλων προσώπων που ήταν αναμιγμένα στή συνωμοσία καί 2) τήν απαγόρευση τής μετακίνησης τών Κόκκινων μονάδων μέσα από τό Γκιουλάι-Πολέ, τό Πολόγκι, τή Μαλάγια Τακμάσκα καί τήν Τουρκένοβκα, πρός αποφυγή δυσάρεστων επεισοδίων.

Η απάντηση τής Σοβιετικής Κυβέρνησης τού Χάρκοβου ήταν η ακόλουθη: η λεγάμενη συνωμοσία δέν είναι τίποτ' άλλο από μιά απλή παρεξήγηση' παρόλα αυτά οι Σοβιετικές αρχές, θέλοντας νά ξεκαθαρίσουν τό ζήτημα, τό αναθέτουν σέ μιά ειδική επιτροπή καί προτείνουν στό επιτελείο τού Μαχνοβίτικου στρατού νά εξουσιοδοτήσει δυό μέλη του γιά νά συμμετάσχουν στό έργο αυτής τής επιτροπής. Αυτή η απάντηση στάλθηκε απ' τό Χάρκοβο τηλεγραφικά, στίς 25 Νοέμβρη. Τό άλλο πρωί, ο Π. Ρύμπιν γραμματέας τού Συμβουλίου τών επαναστατών, ξανασυζήτησε αυτό τό ζήτημα, μέ άμεση τηλεφωνική επικοινωνία μέ τό Χάρκοβο' οι Μπολσεβίκοι τόν διαβεβαίωσαν ότι θά τακτοποιούσαν τήν υπόθεση τής 42ης Μεραρχίας μέ τρόπο που νά ικανοποιεί πλήρως τούς Μαχνοβίτες καί πρόσθεσαν ότι ο 4ος όρος τής πολιτικής συμφωνίας θά ρυθμιζόταν κι αυτός σύντομα μέ τρόπο ικανοποιητικό. Αυτή η συζήτηση έγινε στίς 26 Νοέμβρη, στίς 9 π.μ. Όμως, 6 ώρες νωρίτερα, στίς 3 π.μ., είχαν συλληφθεί οι Μαχνοβίτες αντιπρόσωποι στό Χάρκοβο, καθώς κι όλοι οι αναρχικοί τού Χάρκοβου καί τής υπόλοιπης Ουκρανίας. Ακριβώς 2 ώρες μετά τήν απευθείας τηλεφωνική επικοινωνία τού Ρύμπιν, τό Γκιουλάι-Πολέ περικυκλωνόταν από παντού από στρατεύματα τού Κόκκινου Στρατού καί βομβαρδιζόταν άγρια. Τήν ίδια μέρα καί ώρα, δεχόταν επίθεση ο Μαχνοβίτικος στρατός στήν Κριμαία' μ' ένα

τέχνασμα, οι Μπολσεβίκοι κατάφεραν νά αιχμαλωτίσουν όλα τά μέλη τού Μαχνοβίτικου επιτελείου καί τόν αρχηγό του, τόν Σίμων Καρέτνικ, καί τούς εκτέλεσαν μέχρις ενός.

Είναι φανερό ότι αυτή η μεγάλη επιχείρηση είχε προετοιμαστεί προσεκτικά κι ότι η επεξεργασία της πρέπει νά είχε πάρει τουλάχιστον 10 μέ 15 μέρες.

Εδώ βλέπουμε όχι μόνο μιά ύπουλη επίθεση τής Σοβιετικής Κυβέρνησης εναντίον τών Μαχνοβιτών, αλλά καί τή σχολαστικότητα μέ τήν οποία οργάνωσαν αυτή τή συνωμοσία καί τίς προσπάθειες που έκαναν χαλαρώνοντας τήν επαγρύπνηση τών Μαχνοβιτών μέ προφορικές διαβεβαιώσεις γιά τήν ασφάλειά τους, γιά νά περικυκλώσουν καί νά καταστρέψουν τίς δυνάμεις τους.

Δεύτερον, στίς 27 Νοέμβρη, μιά μέρα μετά τήν επίθεση στό Γκιουλάι-Πολέ, οι Μαχνοβίτες βρήκαν πάνω στούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού που είχαν πιάσει, προκηρύξεις χωρίς ημερομηνία, μέ τίτλους όπως: "Εμπρός, ενάντια στόν Μάχνο!" "Θάνατος στόν Μαχνοβιτισμό!", που είχαν κυκλοφορήσει απ᾽ τόν πολιτικό τομέα τής 4ης Στρατιάς. Οι αιχμάλωτοι είπαν ότι είχαν πάρει αυτές τίς προκηρύξεις στίς 15 καί 16 Νοέμβρη᾽ τό περιεχόμενό τους δέν ήταν παρά ένα κάλεσμα γιά δράση εναντίον τού Μάχνο, που τόν κατηγορούσαν ότι είχε παραβιάσει τούς όρους τής πολιτικής καί στρατιωτικής συμφωνίας, ότι είχε αρνηθεί νά πάει στό Καυκασιανό μέτωπο, ότι είχε σχεδιάσει μιά εξέγερση ενάντια στή Σοβιετική εξουσία κλπ. Αυτό αποδείχνει ότι όλες αυτές οι κατηγορίες χαλκεύονταν καί στέλνονταν στόν τύπο ενώ ακόμη ο επαναστατικός στρατός προσπαθούσε νά περάσει μέσα απ᾽ τήν Κριμαία καί νά καταλάβει τή Σιμφεροπόλ κι ενώ οι Μαχνοβίτες αντιπρόσωποι συνεργάζονταν ειρηνικά μέ τίς Σοβιετικές αρχές στό Χάρκοβο.

Τρίτον, στή διάρκεια τού Οκτώβρη καί τού Νοέμβρη τού 1920, δηλαδή ενώ γίνονταν οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Μπολσεβίκων καί Μαχνοβιτών γιά μιά στρατιωτική καί πολιτική συμφωνία κι αμέσως μετά τή σύναψη αυτής τής συμφωνίας, αποκαλύφθηκαν δύο Μπολσεβίκικες συνωμοσίες γιά τή δολοφονία τού Μάχνο στό Γκιουλάι-Πολέ.

Θά πρέπει νά προσθέσουμε ότι τό κεντρικό επιτελείο τού Μαχνοβίτικου στρατού στό Γκιουλάι-Πολέ δέν έλαβε ούτε μιά διαταγή που ν᾽ αναφέρεται στό Καυκασιανό μέτωπο. Τότε ο Μάχνο υπέφερε από ένα σοβαρό τραύμα στό πόδι καί δέν ασχολούνταν καθόλου μέ τή γραφική δουλειά, που διεκπεραιωνόταν απ᾽ τόν αρχηγό τού επιτελείου Μπέλας κι απ᾽ τόν γραμματέα τού Συμβουλίου Π. Ρύμπιν, ο οποίος έδινε καθημερινά αναφορά στό Συμβούλιο γιά όλα τά έγγραφα που έφταναν στό επιτελείο.

Θά πρέπει νά θυμηθούμε τόν τρόπο μέ τόν οποίο οι Μπολσεβίκοι καθυστέρησαν τή δημοσίευση τού κειμένου τής στρατιωτικοπολιτικής συμφωνίας που περιγράψαμε πιό πάνω. Τώρα φαίνεται καθαρά γιατί ανέβαλαν επίμονα τή δημοσίευση αυτού τού κειμένου. Γιά τούς Μπολσεβίκους, αυτή η συμφωνία δέν ήταν τίποτα περισσότερο από μιά στρατιωτική καί στρατηγική κίνηση υπολογισμένη νά κρατήσει τό πολύ 1 - 2 μήνες — τόν χρόνο που χρειάζονταν γιά νά νικήσουν τόν Βράνγκελ. Αφού τό κατόρθωναν αυτό, ήταν αποφασισμένοι νά ξαναρχίσουν νά συκοφαντούν τούς Μαχνοβίτες

σά ληστές κι αντεπαναστάτες καί, μ' αυτό τό πρόσχημα, νά τούς πολεμήσουν. Νά γιατί δέν τούς συνέφερε νά δημοσιεύσουν τήν πολιτική συμφωνία μέ τούς Μαχνοβίτες καί νά τήν παραδόσουν στήν κρίση τών μαζών. Στήν πραγματικότητα θά προτιμούσαν νά κρύψουν τήν ίδια τήν ύπαρξη αυτής τής συμφωνίας απ' τίς μάζες, γιά νά συνεχίσουν τόν πόλεμο εναντίον τών Μαχνοβιτών μέ πρόσχημα τήν πάλη ενάντια στή ληστεία καί τήν αντεπανάσταση, τήν επόμενη κιόλας μέρα απ' τήν ήττα τού Βράνγκελ καί σά νά μήν είχε συμβεί τίποτα μεταξύ τών Μπολσεβίκων καί τών Μαχνοβιτών.

Αυτά είναι τά γεγονότα τά σχετικά μέ τή διάλυση τής στρατιωτικοπολιτικής συνθήκης μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικής εξουσίας.

Είναι ανάγκη νά εξετάσουμε διεξοδικά τό κείμενο αυτής τής συμφωνίας. Σ' αυτό διακρίνονται καθαρά δυό αντίθετες τάσεις: η κρατιστική τάση που υπερασπίζεται τά συνήθη προνόμια κι αποκλειστικά δικαιώματα τής εξουσίας' κι η λαϊκή κι επαναστατική τάση που υπερασπίζεται τά αιτήματα τών υποδουλωμένων μαζών ενάντια στούς εξουσιαστές. Είναι ιδιαίτερα ενδεικτικό πως τό πρώτο μέρος τής συμφωνίας, που αφορά τά πολιτικά δικαιώματα τών εργατών, περιέχει μόνο Μαχνοβίτικες θέσεις. Σ' αυτό τό ζήτημα, οι Σοβιετικές αρχές τήρησαν τήν κλασική στάση κάθε τυραννίας: επιδίωξαν νά περιορίσουν τά αιτήματα που διατυπώθηκαν απ' τούς Μαχνοβίτες, παζάρεψαν κάθε σημείο κι έκαναν ό,τι ήταν δυνατόν γιά νά μειώσουν τά δικαιώματα τών εργαζόμενων — δικαιώματα αναφαίρετα καί ουσιώδη γιά τήν πραγματική τους ελευθερία.

Θά πρέπει επίσης νά επισημάνουμε ότι οι Μαχνοβίτες, εξαιτίας τής αναρχικής τους αντίληψης γιά τόν αγώνα, ήταν πάντοτε αντίθετοι μέ τίς πολιτικές συνωμοσίες. Έμπαιναν στήν επαναστατική πάλη ανοιχτά, ανάμεσα στίς πλατιές εργατικές μάζες, πεισμένοι ότι μόνον η πάλη τών επαναστατικών μαζών μπορούσε νά οδηγήσει τούς εργάτες στή νίκη' ενώ αντίθετα οι συνωμοσίες μπορούσαν νά οδηγήσουν μόνο σέ μιά αλλαγή εξουσίας — γεγονός που έρχονταν σέ αντίφαση μέ τήν ίδια τή φύση τής Μαχνοβτσίνα.

Έτσι η συμφωνία μεταξύ Μαχνοβιτών καί Μπολσεβίκων ήταν ήδη καταδικασμένη απ' τήν αρχή καί δέν μπορούσε νά κρατήσει μετά τήν ήττα τού Βράνγκελ.

Αυτό φαίνεται καθαρά κι από μερικά ντοκουμέντα τών ίδιων τών Σοβιετικών αρχών. Λογουχάρη, η διαταγή που εκδόθηκε απ' τόν Φρούνζε, που ήταν εκείνο τόν καιρό διοικητής τού νότιου μετώπου, ένα ντοκουμέντο που αποκαλύπτει ξεκάθαρα τήν προδοσία τής Μπολσεβίκικης επίθεσης εναντίον τών Μαχνοβιτών κι εκμηδενίζει όλα τους τά χαλκεύματα σχετικά μέ τούς αναρχικούς καί τούς Μαχνοβίτες.

**ΔΙΑΤΑΓΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΣΥΝΤΡΟΦΟ ΜΑΧΝΟ, ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ.
ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΤΙΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ. Νο 00149.
ΕΚΔΟΘΕΝ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟ, ΜΕΛΙΤΟΠΟΛ, 23 ΝΟΕΜΒΡΗ 1920.**

Εξαιτίας τής κατάπαυσης τών εχθροπραξιών εναντίον τού Βράνγκελ καί εν ό-

ψει τής ολοκληρωτικής του ήττας, τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Νότιου Μετώπου θεωρεί ότι τό έργο τού αντάρτικου στρατού έχει τελειώσει. Γι' αυτό προτείνει στό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Αντάρτικου Στρατού ν' αρχίσει αμέσως νά μετατρέπει τίς επαναστατικές αντάρτικες μονάδες σέ τακτικές στρατιωτικές μονάδες τού Κόκκινου Στρατού.

Δέν υπάρχει πιά κανένας λόγος που νά δικαιολογεί τήν ύπαρξη τού αντάρτικου στρατού σάν τέτοιου. Αντίθετα, η ύπαρξη, παράλληλα μέ τόν Κόκκινο Στρατό, τέτοιων μονάδων μέ μία ειδική οργάνωση, που επιδιώκουν ειδικούς σκοπούς, γεννάει εντελώς απαράδεκτα αποτελέσματα...(4) Γι' αυτό, τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Νότιου Μετώπου διατάζει τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Αντάρτικου Στρατού νά κάνει τά ακόλουθα: 1) Όλες οι μονάδες τών σχηματισμών τού Αντάρτικου Στρατού, που βρίσκονται αυτή τή στιγμή στήν Κριμαία, θά πρέπει νά ενσωματωθούν αμέσως στήν 4η Στρατιά' τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο θά πρέπει ν' αναλάβει τήν ευθύνη αυτής τής μετάθεσης. 2) Οι στρατιωτικοί σχηματισμοί στό Γκιουλάι-Πολέ θά πρέπει νά διαλυθούν. Οι μάχιμοι θά ενταχθούν στά εφεδρικά αποσπάσματα, σύμφωνα μέ τίς εντολές τού διοικητή αυτού τού τμήματος τής Στρατιάς. 3) Τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού Αντάρτικου Στρατού θά πάρει όλα τά αναγκαία μέτρα γιά νά εξηγήσει στούς μαχητές τήν αναγκαιότητα αυτών τών μέτρων.

(Υπογραφή)
Μ. Φ ρ ο ύ ν ξ ε, Αρχιστράτηγος τού Νότιου Μετώπου'
Σ μ ί λ γ κ α, μέλος τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου'
Κ α ρ α τ ύ γ κ ι ν, Αρχηγός τού Επιτελείου.

Ο αναγνώστης θά πρέπει νά θυμηθεί τήν ιστορία τής συμφωνίας μεταξύ Σοβιετικής Κυβέρνησης καί Μαχνοβιτών.

Όπως ήδη αναφέραμε, πρίν κλείσει η συμφωνία, έγιναν διαπραγματεύσεις μεταξύ Μαχνοβιτών πληρεξούσιων καί Μπολσεβίκικης αντιπροσωπείας, μέ επικεφαλής τόν Κομμουνιστή Ιβάνωφ που ήρθε στό Μαχνοβίτικο στρατόπεδο τού Στάρομπελσκ ειδικά γι' αυτόν τό σκοπό. Οι διαπραγματεύσεις αυτές συνεχίστηκαν στό Χάρκοβο, όπου οι Μαχνοβίτες αντιπρόσωποι συνεργάστηκαν 3 βδομάδες μέ τούς Μπολσεβίκους, ώστε η σύναψη τής συμφωνίας νά ικανοποιεί όλους. Τό κάθε άρθρο εξετάστηκε προσεκτικά καί συζητήθηκε κι απ' τά δυό μέρη.

Η τελική μορφή αυτής τής συμφωνίας εγκρίθηκε κι απ' τά δυό μέρη, δηλαδή απ' τή Σ ο β ι ε τ ι κ ή Κ υ β έ ρ ν η σ η κ α ί τ ή ν Ε π α ν α σ τ α τ ι κ ή Π ε ρ ι ο χ ή, που εκπροσωπούσε τό Συμβούλιο Ουκρανών Επαναστατών κι υπογράφτηκε απ' τούς αντίστοιχους πληρεξούσιους τών δυό αυτών πλευρών.

Σύμφωνα μέ τήν ίδια τή φύση αυτής τής συμφωνίας, κανένα άρθρο δέν μπορούσε νά ανασταλεί ή νά τροποποιηθεί χωρίς προηγούμενη συμφωνία τής Σοβιετικής Κυβέρνησης καί τού Συμβουλίου Ουκρανών Επαναστατών, άν δέν είχε ήδη παραβιαστεί η συμφωνία είτε από τή μιά είτε απ' τήν άλλη πλευρά.

Τό άρθρο 1 τού 2ου Μέρους τής συμφωνίας λέει: "Ο Ουκρανικός Επα-

ναστατικός Στρατός (Μαχνοβίτικος) θά ενωθεί μέ τίς ένοπλες δυνάμεις τής Δημοκρατίας σάν ένας αντάρτικος στρατός, που θά εξαρτάται, σ' ότι αφορά τίς επιχειρήσεις, απ' τήν ανώτατη διοίκηση τού Κόκκινου Στρατού' θά διατηρήσει τήν καθιερωμένη εσωτερική του δομή καί δέν θά είναι υποχρεωμένος νά υιοθετήσει τίς βάσεις καί τίς αρχές τού τακτικού Κόκκινου Στρατού."

Η διαταγή Νο. 00149 τού Φρούνζε τής 23 Νοέμβρη 1920, απαιτεί τή διάλυση τού στρατού τών Μαχνοβιτών ανταρτών, τήν ενσωμάτωση τών μαχητών στόν Κόκκινο Στρατό καί προσθέτει ότι "εξαιτίας τής κατάπαυσης τών εχθροπραξιών εναντίον τού Βράνγκελ καί εν όψει τής ολοκληρωτικής του ήττας" η Σοβιετική εξουσία "θεωρεί ότι τό έργο τού αντάρτικου στρατού έχει τελειώσει."

Αυτή η διαταγή εκμηδενίζει όχι μόνο τό προαναφερόμενο πρώτο άρθρο τής πολιτικής συμφωνίας, αλλά κι ολόκληρη τή στρατιωτικοπολιτική συμφωνία.

Τό γεγονός ότι, αντί νά προτείνουν μιά αναθεώρηση ή μιά τροποποίηση τής υπάρχουσας συμφωνίας, οι Μπολσεβίκοι ενέργησαν στή βάση μιάς επείγουσας στρατιωτικής διαταγής που τήν επέβαλαν μέ τή δύναμη τών όπλων τους, δείχνει ξεκάθαρα ότι δέν θεωρούσαν αυτή τή συμφωνία τίποτε περισσότερο από μιά παγίδα σχεδιασμένη γιά νά ξεγελάσει τούς Μαχνοβίτες.

Τόν ίδιο καιρό που οι Μαχνοβίτες έπαιρναν τή διαταγή Νο. 00149, η 4η Κόκκινη Στρατιά στήν Κριμαία έπαιρνε τή διαταγή νά δράσει κατά τών Μαχνοβιτών μέ όλα τά μέσα που διέθετε καί νά χρησιμοποιήσει όλες τίς στρατιωτικές της δυνάμεις σέ περίπτωση που οι αντάρτες αρνούνταν νά υπακούσουν.

Η διαταγή τού Φρούνζε είναι τόσο σαφής, ώστε δέν χρειάζεται κανένα σχόλιο γιά νά περιγράψει τήν πραγματική κατάσταση. Ο Φρούνζε διατάζει τούς Μαχνοβίτες νά διαλύσουν τόν στρατό τους, νά γίνουν μιά τακτική μεραρχία τού Κόκκινου Στρατού: συνακόλουθα διατάζει τή Μαχνοβτσίνα ν' αυτοκτονήσει. Μιά τέτοια αφέλεια θά προκαλούσε κατάπληξη άν ήταν μόνον αφέλεια.

Στήν πραγματικότητα, πίσω απ' αυτή τήν αφέλεια κρυβόταν ένα προσεκτικά επεξεργασμένο σχέδιο, υπολογισμένο νά καταστρέψει ολοκληρωτικά τή Μαχνοβτσίνα. Ο Βράνγκελ είχε ηττηθεί. Οι Μαχνοβίτες είχαν χρησιμοποιηθεί καλά. Είχε έρθει ο καιρός νά τούς εξαφανίσουν. Συνακόλουθα, οι Μπολσεβίκοι έπρεπε νά βάλουν ένα τέλος στήν ύπαρξή τους. Αυτό είναι τό νόημα τής διαταγής.

Αλλά εκτός απ' τήν ωμή της ευθύτητα, η διαταγή τού Φρούνζε ήταν καί δόλια. Ούτε τό επιτελείο τού επαναστατικού στρατού, που στάθμευε στό Γκιουλάι-Πολέ, ούτε η Μαχνοβίτικη αντιπροσωπεία στό Χάρκοβο, πήραν στήν πραγματικότητα τή διαταγή τού Φρούνζε. Οι Μαχνοβίτες έμαθαν γι' αυτή μόνο 3 - 4 βδομάδες μετά τή Μπολσεβίκικη επίθεση, από κάποιες εφημερίδες που έπεσαν στά χέρια τους. Η εξήγηση γι' αυτό είναι απλή. Οι Μπολσεβίκοι, που προετοιμάζονταν κρυφά γιά μιά αιφνιδιαστική επίθεση εναντίον τών Μαχνοβιτών, δέν μπορούσαν νά τούς βάλουν επιφυλακή στέλνοντάς τους προηγούμενα αυτή τή διαταγή, αφού τότε θά ήταν έτοιμοι

νά αποκρούσουν τήν προσχεδιασμένη επίθεσή τους. Νά γιατί κράτησαν τό μυστικό μέχρι τήν τελευταία στιγμή. Η διαταγή τού Φρούνζε δημοσιεύτηκε στίς εφημερίδες μόνο μετά τήν επίθεση, όταν η παραβίαση τής συμφωνίας ήταν πιά ένα τετελεσμένο γεγονός. Εμφανίστηκε γιά πρώτη φορά στίς 15 Δεκέμβρη 1920, στήν εφημερίδα "Κομμουνίστ" τού Χάρκοβου κι έφερε τήν ημερομηνία 23 Νοέμβρη. Όλες αυτές οι μηχανορραφίες είχαν σά στόχο νά αιφνιδιάσουν τούς Μαχνοβίτες, νά τούς καταστρέψουν καί νά εξηγήσουν αυτή τήν πράξη εκ τών υστέρων μέ τή βοήθεια "νόμιμων αποδείξεων".

Η επίθεση εναντίον τών Μαχνοβιτών συνοδεύτηκε από μαζικές συλλήψεις αναρχικών. Ο σκοπός αυτών τών συλλήψεων δέν ήταν μόνον η ολοκληρωτική καταστροφή κάθε αναρχικής σκέψης καί δράσης, αλλά κι η κατάπνιξη κάθε δυνατότητας διαμαρτυρίας, κάθε απόπειρας νά μάθει ο κόσμος τό πραγματικό νόημα αυτού που είχε συμβεί. Συλλαμβάνονταν όχι μόνον οι αναρχικοί, αλλά κι οι φίλοι τους κι οι γνωστοί τους, καθώς κι όσοι ενδιαφέρονταν γιά τήν αναρχική φιλολογία. Στό Ελισάβετγκραντ συνελήφθηκαν 15 νέοι μεταξύ 15 καί 18 χρόνων. Άν κι οι περιφερειακές αρχές τού Νικολάγεφ δυσαρεστήθηκαν μ' αυτή τή σύλληψη, λέγοντας ότι ήθελαν "αληθινούς" αναρχικούς κι όχι παιδιά, κανένα απ' αυτά τά παιδιά δέν αφέθηκε ελεύθερο.

Η καταδίωξη τών αναρχικών στό Χάρκοβο πήρε διαστάσεις πρωτάκουστες γιά τή Ρωσία τού παρελθόντος. Οργανώθηκαν παγίδες κι ενέδρες στά σπίτια όλων τών ντόπιων αναρχικών. Μιά τέτοια παγίδα στήθηκε στό βιβλιοπωλείο "Βολνόε Μπράτστβο" ("Ελεύθερη Αδελφότητα"). Όποιος έμπαινε γιά ν' αγοράσει ένα βιβλίο συλλαμβάνονταν κι οδηγούνταν στήν Τ σ ε κ ά. Φυλάκιζαν ακόμα κι ανθρώπους που σταματούσαν γιά νά διαβάσουν τήν εφημερίδα "Ναμπάτ" που εκδιδόταν νόμιμα κι ήταν τοιχοκολλημένη στόν τοίχο τού βιβλιοπωλείου. Όταν ένας απ' τούς αναρχικούς τού Χάρκοβου, ο Γκριγκόρυ Τσέσνικ, διέφυγε τή σύλληψη, οι Μπολσεβίκοι έριξαν στή φυλακή τή γυναίκα του, που δέν είχε καμιά σχέση μέ τήν πολιτική. Η τελευταία ξεκίνησε μιά απεργία πείνας, απαιτώντας τήν άμεση αποφυλάκισή της. Τότε οι Μπολσεβίκοι τής είπαν ότι άν ο Τσέσνικ ήθελε νά πετύχει τήν απελευθέρωσή της, τό μόνο που είχε νά κάνει ήταν νά παραδοθεί στήν Τ σ ε κ ά. Ο Τσέσνικ, άν καί άρρωστος από φυματίωση, παραδόθηκε καί φυλακίστηκε.

Έχουμε ήδη αναφέρει ότι τό επιτελείο τού Μαχνοβίτικου στρατού στήν Κριμαία είχε συλληφθεί μέ προδοσία. Ο διοικητής τού ιππικού Μαρτσένκο, μολονότι είχε περικυκλωθεί καί δεχόταν τίς άγριες επιθέσεις πολυάριθμων μονάδων τής Μπολσεβίκικης 4ης Στρατιάς, κατόρθωσε νά ξεφύγει καί ν' ανοίξει ένα πέρασμα μέσα απ' τά φυσικά εμπόδια καί τίς οχυρώσεις τού Ισθμού τού Περεκόπ. Οδηγώντας τούς άντρες του, ή μάλλον ό,τι απόμεινε απ' τούς άντρες του, μέ συνεχείς πορείες μέρα καί νύχτα, κατόρθωσε νά ξαναενωθεί μέ τόν Μάχνο στό μικρό χωριό Κερμέντσικ, που κατοικούνταν από Έλληνες. Στίς 7 Δεκέμβρη, έφτασε ένας καβαλάρης που ανάγγειλε ότι ο στρατός τού Μαρτσένκο θά ήταν εκεί σέ λίγες ώρες. Οι Μαχνοβίτες βγήκαν μέ συγκίνηση απ' τό Κερμέντσικ γιά νά συναντήσουν τούς ήρωες. Μπορεί κανείς νά φανταστεί τήν οδύνη τους όταν τελικά

είδαν τή μικρή ομάδα τών καβαλάρηδων· αντί γιά τό ισχυρό ιππικό τών 1.500 αντρών, επέστρεφε ένα μικρό απόσπασμα 250 αντρών. Επικεφαλής τους ήταν ο Μαρτσένκο κι ο Ταρανόφσκι.

"Έχω τήν τιμή νά σάς ανακοινώσω τήν επιστροφή τού Κριμαϊκού στρατού" είπε ο Μαρτσένκο μέ πικρή ειρωνία. Όλοι χαμογέλασαν θλιμμένα. "Ναί αδέλφια", συνέχισε ο Μαρτσένκο. "Τώρα ξέρουμε τί είναι οι Κομμουνιστές". Ο Μάχνο ήταν μελαγχολικός. Τό θέαμα τού συντριμμένου καί σχεδόν καταστραμμένου ένδοξου ιππικού τόν είχε συγκλονίσει. Ήταν σιωπηλός, προσπαθώντας νά ελέγξει τά συναισθήματά του. Μιά γενική συνέλευση έγινε επιτόπου. Διηγήθηκαν ξανά τήν ιστορία τών γεγονότων τής Κριμαίας: πώς ο διοικητής τού στρατού Καρέτνικ, σταλμένος απ' τό Μπολσεβίκικο επιτελείο στό Γκιουλάι-Πολέ, γιά νά παρακολουθήσει δήθεν ένα στρατιωτικό συμβούλιο, πιάστηκε προδοτικά στό δρόμο· πώς ο Γαβριλένκο, επιτελάρχης τού Κριμαϊκού στρατού, καθώς επίσης κι όλοι οι βοηθοί του κι αρκετοί διοικητές μονάδων, ξεγελάστηκαν μ' ένα παρόμοιο πρόσχημα. Όλοι όσοι πιάστηκαν τουφεκίστηκαν αμέσως. Τά μέλη τού πολιτιστικο - εκπαιδευτικού τομέα, στή Σιμφεροπόλ, συνελήφθηκαν χωρίς νά χρησιμοποιηθεί κανένα στρατιωτικό τέχνασμα.

* * *

Στίς 26 Νοέμβρη, όταν τό Γκιουλάι-Πολέ περικυκλώθηκε από Κόκκινα Στρατεύματα, βρισκόταν εκεί μόνον μιά ειδική ομάδα 150 - 200 Μαχνοβιτών ιππέων. Μ' αυτή τή χούφτα αντρών, ο Μάχνο κατατρόπωσε τό σύνταγμα ιππικού τού Κόκκινου Στρατού, που προέλασε στό Γκιουλάι-Πολέ απ' τήν Ουσπενόφκα κι έτσι ξέφυγε απ' τόν εχθρικό κλοιό. Τή βδομάδα που ακολούθησε οργάνωσε τίς μονάδες τών ανταρτών που συσπειρώνονταν γύρω του από παντού, καθώς καί μερικές μονάδες τού Κόκκινου Στρατού που εγκατέλειψαν τούς Μπολσεβίκους κι ήρθαν νά ενωθούν μαζί του. Κατόρθωσε νά σχηματίσει μιά μονάδα 100 ιππέων καί 1.500 πεζικάριων, μέ τούς οποίους επιχείρησε μιάν αντεπίθεση. Ακριβώς μιά βδομάδα αργότερα, κατέλαβε τό Γκιουλάι-Πολέ, έχοντας τρέψει σέ φυγή τήν 42η Μεραρχία τού Κόκκινου Στρατού κι έχοντας συλλάβει σχεδόν 6.000 αιχμαλώτους. Από αυτούς, περίπου 2.000 άντρες δήλωσαν πως ήταν πρόθυμοι νά προσχωρήσουν στόν αντάρτικο στρατό· οι υπόλοιποι αφέθηκαν ελεύθεροι τήν ίδια μέρα, αφού παρακολούθησαν πρώτα μιά πλατιά λαϊκή συνέλευση. 3 μέρες αργότερα, ο Μάχνο κατάφερε ένα ακόμη σοβαρό πλήγμα στούς Μπολσεβίκους κοντά στήν Αντρέγεφκα. Ολόκληρη τή νύχτα καί τήν επόμενη μέρα πολεμούσε εναντίον 2 μεραρχιών τού Κόκκινου Στρατού καί κατέληξε νά τίς συντρίψει, πιάνοντας ξανά 8.000 - 10.000 αιχμάλωτους. Όπως καί στό Γκιουλάι-Πολέ, οι αιχμάλωτοι αυτοί αφέθηκαν ελεύθεροι· οι εθελοντές έμειναν μέ τόν επαναστατικό στρατό. Κατόπιν ο Μάχνο κατάφερε τρία ακόμη αλλεπάλληλα χτυπήματα στόν Κόκκινο Στρατό: κοντά στό Κομάρ, στήν Τσάρε-Κονσταντίνοφκα καί στό Μπερντιάνσκ. Τό Μπολσεβίκικο πεζικό πολέμησε απρόθυμα κι εκμεταλλεύτηκε κάθε ευκαιρία γιά νά παραδοθεί(5).

Γιά λίγο καιρό οι Μαχνοβίτες εμψυχώνονταν απ' τή σκέψη ότι η νίκη θά ήταν δική τους. Τούς φαινόταν ότι τό μόνο που χρειάζονταν ήταν νά νι-

κήσουν 2 - 3 Μπολσεβίκικες μεραρχίες, γιά νά ενωθεί μαζί τους ένα σημαντικό τμήμα τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, ενώ τό υπόλοιπο θά υποχωρούσε πρός τό βορρά. Αλλά σύντομα χωρικοί από διάφορες περιοχές έφεραν τά νέα ότι οι Μπολσεβίκοι εγκαθιστούσαν σ' όλα τά χωριά ολόκληρα συντάγματα, κύρια ιππικού, κι ότι συγκέντρωναν τεράστιες στρατιωτικές δυνάμεις σέ διάφορα μέρη. Πράγματι, ο Μάχνο βρέθηκε σύντομα περικυκλωμένος στή Φεντόροφκα, νότια τοῦ Γκιουλάι-Πολέ, από αρκετές μεραρχίες πεζικοῦ κι ιππικοῦ. Η μάχη μαινόταν αδιάκοπα απ' τίς 2 τή νύχτα ώς τίς 4 τό απόγευμα. Διασπώντας τίς εχθρικές γραμμές, ο Μάχνο κατάφερε νά ξεφύγει πρός τά βορειοανατολικά. Αλλά 3 μέρες αργότερα βρέθηκε αναγκασμένος νά δώσει μιά νέα μάχη κοντά στό χωριό Κονσταντίν (όπου κατοικούσαν Έλληνες χωρικοί), ενάντια σέ μιά μεγάλη δύναμη ιππικού κι ένα ισχυρό πυροβολικό. Από μερικούς αξιωματικούς που έπιασε, ο Μάχνο έμαθε ότι υπήρχαν 4 Μπολσεβίκικες στρατιές — 2 ιππικοῦ καί 2 μικτές — κι ότι ο Κόκκινος διοικητής έλπιζε νά τόν περικυκλώσει μέ τήν βοήθεια αρκετών πρόσθετων μεραρχιών. Αυτή η πληροφορία ταίριαζε τέλεια μέ εκείνη που τοῦ είχαν δώσει οι χωρικοί, καθώς καί μέ τίς εκτιμήσεις καί τά συμπεράσματα τοῦ ίδιου τοῦ Μάχνο. Γινόταν όλο καί πιό ξεκάθαρο ότι η συντριβή 2 - 3 Κόκκινων μονάδων ήταν ασήμαντη, μπροστά στήν τεράστια στρατιωτική δύναμη που είχαν στείλει εναντίον τών Μαχνοβιτών. Τό ζήτημα δέν ήταν πιά νά νικήσουν τίς Μπολσεβίκικες στρατιές, αλλά ν' αποφύγουν τήν ολοκληρωτική καταστροφή τοῦ αντάρτικου στρατοῦ. Αυτός ο στρατός, που είχε μειωθεί στούς 3.000 περίπου στρατιώτες, ήταν υποχρεωμένος νά πολεμάει κ α θ η μ ε ρ ι ν ά, καί κάθε φορά εναντίον ενός εχθροῦ μέ δύναμη 10.000 - 15.000 άντρες. Κάτω απ' αυτές τίς συνθήκες, η καταστροφή ήταν πιά αναμφισβήτητη. Τό Συμβούλιο τών Επαναστατών αποφάσισε τότε νά εγκαταλείψει προσωρινά τή νότια περιοχή, αφήνοντας στόν Μάχνο πλήρη ελευθερία ως πρός τή κατεύθυνση τής γενικής υποχώρησης.

Η ιδιοφυία τοῦ Μάχνο έμελλε νά υποβληθεί στήν πιό μεγάλη δοκιμασία. Φαινόταν εντελώς αδύνατο νά ξεφύγουν απ' τό τεράστιο δίκτυο τών στρατευμάτων που προέλαυναν απ' όλες τίς μεριές πρός τή μικρή ομάδα τών ανταρτών. 3.000 επαναστάτες μαχητές ήταν περικυκλωμένοι από έναν στρατό τουλάχιστον 150.000 αντρών. Αλλά ο Μάχνο δέν έχασε ούτε γιά μιά στιγμή τό κουράγιο του ή τήν πνευματική του ετοιμότητα. Αποδύθηκε σ' έναν ηρωικό αγώνα ενάντια σ' αυτό τό πλήθος τών στρατευμάτων. Περικυκλωμένος απ' όλες τίς μεριές από Κόκκινες μεραρχίες, προχώρησε σάν μυθικός Τιτάνας, δίνοντας αλλεπάλληλες μάχες δεξιά, αριστερά, μετωπικά καί στά νώτα. Αφοῦ νίκησε αρκετές μονάδες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ κι έπιασε πάνω από 20.000 αιχμάλωτους, ο Μάχνο, σά νά χτυπούσε στά τυφλά, ξεκίνησε πρώτα πρός τά ανατολικά, πρός τή Γιουζόφκα, άν κι οι εργάτες αυτής τής περιοχής τών ορυχείων τόν είχαν προειδοποιήσει ότι τόν περίμενε ένα συμπαγές στρατιωτικό φράγμα' μετά στράφηκε ξαφνικά πρός τά δυτικά, ακολουθώντας απίθανες διαδρομές που μόνον αυτός ήξερε. Απ' αυτή τή στιγμή, εγκαταλείφθηκαν τελείως οι συνηθισμένοι δρόμοι. Η μετακίνηση τοῦ στρατοῦ συνεχίστηκε γιά εκατοντάδες μίλια, μέσα από χιονισμένους κάμπους, κατευθυνόμενη από μιά καταπληκτική αίσθηση προσανατολισμοῦ μέσα σ' αυτή τήν παγωμένη έρημο(6). Αυτός ο ελιγμός επέτρε-

ψε στόν Μαχνοβίτικο στρατό ν' αποφύγει εκατοντάδες εχθρικά κανόνια καί πολυβόλα καί τού έδωσε τή δυνατότητα νά νικήσει δυό ταξιαρχίες τού 1ου Μπολσεβίκικου ιππικού στό Πέτροβο, τής επαρχίας τής Χερσώνας, οι οποίες, πιστεύοντας ότι ο Μάχνο βρισκόταν 100 μίλια μακριά, πιάστηκαν κυριολεκτικά στόν ύπνο.

Η σύγκρουση κράτησε αρκετούς μήνες, μέ ακατάπαυστες μάχες μέρα καί νύχτα.

Φτάνοντας στήν επαρχία τού Κιέβου, ο Μαχνοβίτικος στρατός βρέθηκε, στήν πιό κρύα περίοδο τού χειμώνα, σέ μιά ορεινή, βραχώδη περιοχή, που τούς ανάγκασε νά αφήσουν πίσω όλο τό πυροβολικό, τίς προμήθειες καί σχεδόν όλα τά πολεμοφόδια, ακόμα καί τά περισσότερα απ' τά αμάξια. Τόν ίδιο καιρό, 2 εχθρικές μεραρχίες ιππικού, οι λεγόμενοι Κόκκινοι Κοζάκοι, ήλθαν απ' τά δυτικά σύνορα γιά νά ενωθούν μέ τή στρατιωτική μάζα που είχε σταλεί απ' τούς Μπολσεβίκους εναντίον τού Μάχνο. Όλοι οι δρόμοι ήταν αποκλεισμένοι. Τό μέρος ήταν γυμνό σάν νεκροταφείο. Υπήρχαν μόνο βράχια κι απόκρημνες χαράδρες, σκεπασμένες όλες μέ πάγους, που πάνω τους μπορούσε κανείς νά προχωράει μόνον αργά. Απ' όλες τίς μεριές υπήρχε ένα ακατάπαυστο φράγμα πυρός απ' τά κανόνια καί τά πολυβόλα. Κανένας Μαχνοβίτης δέν περίμενε ότι θά ξεφύγουν ξανά. Αλλά καί κανένας δέν σκέφτηκε νά τραπεί σέ μιά επονείδιστη φυγή. Αποφάσισαν νά πεθάνουν μαζί.

Ήταν απερίγραπτα λυπηρό τό θέαμα αυτής τής χούφτας αντρών, μόνων τους ανάμεσα στούς γκρεμούς, τόν ουρανό καί τά εχθρικά πυρά, έτοιμων ν' αγωνιστούν ώς τό τέλος καί προφανώς ήδη καταδικασμένων σέ θάνατο. Τούς κυρίεψε οδύνη, απόγνωση καί θλίψη. Ήθελαν νά διαλαλήσουν σ' ολόκληρο τόν κόσμο ότι ένα φοβερό έγκλημα επρόκειτο νά διαπραχθεί' ό,τι πιό υψηλό υπήρχε μέσα στίς καρδιές τού λαού, ό,τι δημιουργεί ο λαός στίς πιό ηρωϊκές εποχές του, επρόκειτο νά καταστραφεί, νά εξαφανιστεί γιά πάντα.

Ο Μάχνο αντιμετώπισε έντιμα τή δοκιμασία που τού είχε επιβάλλει η μοίρα. Προχώρησε πρός τά σύνορα τής Γαλικίας, ξαναγύρισε στό Κιέβό, διέσχισε ξανά τόν Δνείπερο κοντά στό Κίεβο, κατέβηκε πρός τίς περιφέρειες τής Πολτάβα καί τού Χάρκοβου, στράφηκε πάλι βόρεια πρός τό Κούρσκ καί, ακολουθώντας τίς σιδηροδρομικές γραμμές μεταξύ Κούρσκ καί Μπέλογκραντ, ξέφυγε απ' τόν εχθρικό κλοιό γιά νά βρεθεί σέ μιά πιό ευνοϊκή κατάσταση κι άφησε πολύ πίσω του τίς πολυάριθμες Μπολσεβίκικες μεραρχίες που είχαν σταλεί γιά νά τόν καταδιώξουν.

* * *

Η ηρωϊκή πάλη μεταξύ μιάς χούφτας Μαχνοβιτών καί τού Κρατικού στρατού τών Μπολσεβίκων δέν είχε τελειώσει ακόμα. Η Μπολσεβίκικη διοίκηση έκανε ό,τι ήταν δυνατόν γιά νά αιχμαλωτίσει τόν κεντρικό πυρήνα τής Μαχνοβτσίνα καί νά τόν καταστρέψει. Μεραρχίες πεζικού κι ιππικού στέλνονταν από όλα τά μέρη τής Ουκρανίας γιά νά παγιδέψουν τόν Μάχνο. Η μέγγενη πυρός καί σιδήρου σφίχτηκε πάλι γύρω από τούς επαναστάτες ήρωες κι η θανάσιμη πάλη ξανάρχισε.

Σ' ένα γράμμα σέ σύντροφό του, ο Μάχνο περίγραψε ο ίδιος τό τέλος αυτού τού ηρωϊκού και συγκινητικού επεισοδίου τής ιστορίας τής Μαχνοβτσίνα.

Έγραψε(7):

Δύο μέρες μετά τήν αναχώρησή σου, αγαπητέ μου φίλε, κατέλαβα τό χωριό Κόροτσα (στήν επαρχία τού Κούρσκ), όπου μοίρασα αρκετές χιλιάδες αντίτυπα τού "Καταστατικού τών Ελεύθερων Σοβιέτ". Μετά ξεκίνησα μέσα από τήν Βαρπνγιάρκα καί τήν περιοχή τού Δόν πρός τό Αικατερίνοσλαβ καί τήν Ταυρίδα. Ήμουν αναγκασμένος νά διεξάγω καθημερινά άγριες μάχες — απ' τή μιά μεριά, εναντίον τού Μπολσεβίκικο-Κομμουνιστικού πεζικού που μάς ακολουθούσε βήμα πρός βήμα κι από τήν άλλη εναντίον τής 2ης Στρατιάς Ιππικού που είχε στείλει εναντίον μας η Μπολσεβίκικη διοίκηση. Ξέρεις τούς καβαλάρηδές μας. Τό Κόκκινο Ιππικό δέν θά μπορούσε ποτέ νά τούς αναχαιτίσει άν δέν ενισχυόταν από πεζικό καί τεθωρακισμένα. Αυτός είναι ο λόγος που κατόρθωσα, άν κι όχι χωρίς σοβαρές απώλειες, νά ξεφύγω χωρίς ν' αλλάξω τήν κατεύθυνσή μου. Ο στρατός μας απόδειχνε καθημερινά ότι ήταν πραγματικά ένας λαϊκός κι επαναστατικός στρατός. Μέ τίς υλικές συνθήκες που υπόμενε, θά έπρεπε νά διαλυθεί αμέσως, αντίθετα όμως ποτέ δέ σταμάτησε νά αυξάνεται αριθμητικά σέ δύναμη καί πόρους.

Σέ μία απ' τίς σοβαρές μάχες που έπρεπε νά διεξάγουμε, τό ειδικό απόσπασμα ιππικού μας έχασε πάνω από 30 άντρες, οι μισοί από τούς οποίους ήταν διοικητές. Μεταξύ άλλων, ο αγαπητός καί καλός μας φίλος, μικρός στά χρόνια αλλά μεγάλος σέ στρατιωτικά κατορθώματα, ο αρχηγός τού αποσπάσματος Γκαβρβούσα Τρογιάν, σκοτώθηκε ακαριαία από μία σφαίρα. Δίπλα του έπεσε κι ο Απόλλων κι αρκετοί άλλοι γενναίοι κι αφοσιωμένοι σύντροφοι.

Σέ κάποια απόσταση απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, ενώθηκαν μαζί μας οι νέες μας στρατιωτικές δυνάμεις, ξεκούραστες καί μέ ακμαίο τό ηθικό, που διοικούνταν από τούς Μπρόβα καί Παρχομένκο. Λίγο αργότερα, η πρώτη ταξιαρχία τής 4ης Μεραρχίας Ιππικού Μπουντένυυ, μέ διοικητή τόν Μασλάκ, προσχώρησε στίς γραμμές μας. Η πάλη ενάντια στήν εξουσία καί τό δεσποτισμό τών Μπολσεβίκων έγινε ακόμα πιό λυσσασμένη.

Στίς αρχές τού Μάρτη 1921, ζήτησα απ' τόν Μπρόβα καί τόν Μασλάκ νά σχηματίσουν μέσα απ' τίς τάξεις τών στρατιωτών που ήταν μαζί μου μία ειδική μονάδα καί νά προχωρήσουν πρός τόν Δόν καί τό Κουβάν. Σχηματίστηκε επίσης μιά άλλη ομάδα, μέ διοικητή τόν Παρχομένκο καί στάλθηκε στήν περιοχή Βορονέζ. (Ο Παρχομένκο σκοτώθηκε καί τόν αντικατέστησε ένας αναρχικός απ' τό Τσουγκούεφ.) Μία τρίτη ομάδα, που αποτελούνταν από 600 ιππείς καί τό απόσπασμα τού Ιβάνιουκ στάλθηκε πρός τό Χάρκοβο.

Τόν ίδιο καιρό περίπου, ο καλύτερός μας σύντροφος κι επαναστάτης Βντοβιτσένκο τραυματίστηκε στή μάχη κι έπρεπε νά μεταφερθεί γιά θεραπεία στή Νοβοσπαζόφκα συνοδευόμενος από ένα μικρό απόσπασμα. Μιά εκστρατευτική δύναμη Μπολσεβίκων ανακάλυψε τό κρησφύγετό του' ο Βντοβιτσένκο κι ο σύντροφός του Ματροσένκο(8), αφού αμύνθηκαν εναντίον τού εχθρού κι είδαν ότι θά πιάνονταν αιχμάλωτοι, αυτοπυροβολήθηκαν. Ο Ματροσένκο πέθανε ακαριαία, αλλά η σφαίρα τού Βντοβιτσένκο σφηνώθηκε στό κρανίο του, πάνω απ' τό λαιμό. Όταν οι Κομμουνιστές ανακάλυψαν ποιός ήταν, τού πρόσφεραν πρώτες βοήθειες καί τόν έσωσαν απ' τό θάνατο. Λίγο μετά απ' αυτό, είχα νέα του. Βρισκόταν στό νοσοκομείο τού Αλεξαντρόφσκ κι εκλιπαρούσε τούς συντρόφους του νά βρούν έναν τρόπο γιά νά τόν γλιτώσουν. Τόν βασάνισαν απάνθρωπα. Προσπάθησαν νά τόν κάνουν ν' αποκηρύξει τή Μαχνοβτσίνα καί νά υπογράψει ένα

σχετικό χαρτί. Απόρριψε περιφρονητικά τίς προσφορές τους άν κι ήταν τόσο αδύναμος που σχεδόν δέν μπορούσε νά μιλήσει. Εξαιτίας αυτής του τής άρνησης θά μπορούσε νά εκτελεστεί οποιαδήποτε στιγμή — αλλά δέν ανακάλυψα άν εκτελέστηκε ή όχι.

Στή διάρκεια αυτής τής περιόδου, εγώ, περνώντας τόν Δνείπερο, έκανα μιά επιδρομή εναντίον τού Νικολάγεφ' μετά διέσχισα πάλι τόν Δνείπερο, πάνω απ' τό Περεκόπ, καί κατευθύνθηκα πρός τήν περιοχή μας, όπου έλπιζα νά συναντήσω μερικά απ' τά αποσπάσματά μας. Αλλά ο Κομμουνιστής διοικητής μού είχε στήσει ενέδρα κοντά στό Μελιτοπόλ. 'Ηταν αδύνατον είτε νά προχωρήσω, είτε νά ξαναπεράσω τόν Δνείπερο, επειδή τό χιόνι είχε αρχίσει νά λιώνει κι ο ποταμός ήταν σκεπασμένος από πάγους που επιπλέανε. 'Επρεπε νά πολεμήσουμε, πράγμα που σήμαινε ότι έπρεπε νά ξαναγυρίσω στή σέλλα(9) καί νά διευθύνω προσωπικά τίς επιχειρήσεις. 'Ενα τμήμα τών εχθρικών στρατευμάτων παρακάμφθηκε επιδέξια απ' τό στρατό μας, ενώ ανάγκασα τούς άλλους νά βρίσκονται σ' επιφυλακή όλο τό 24ωρο, παρενοχλώντας τους μέ τίς περιπόλους μας. Στό διάστημα αυτό κατόρθωσα νά κάνω μιά αναγκαστική πορεία 40 μιλίων, γιά νά εξουδετερώσω (τήν αυγή τής 8 Μάρτη) μιά τρίτη Μπολσεβίκικη στρατιά, που είχε στρατοπεδεύσει στίς όχθες τής Λίμνης Μολότσνι καί νά φτάσω στό ξέφωτο τής περιοχής Βέρχνι Τοκμάκ, πάνω απ' τό στενό ακρωτήρι μεταξύ τής λίμνης Μολότσνι καί τής Αζοφικής Θάλασσας. Από εκεί έστειλα τόν Κυριλένκο στήν περιοχή τού Μπερντιάνσκ - Μαριουπόλ γιά νά διευθύνει τό εκεί επαναστατικό κίνημα. 'Οσο γιά μένα πήγα διαμέσου τής περιοχής Γκιουλάι-Πολέ πρός τό Τσερνίγκοφ, επειδή είχαν έλθει αντιπροσωπείες χωρικών από αρκετές περιφέρειες γιά νά μού ζητήσουν νά επισκεφθώ τήν περιοχή τους.

Στήν πορεία αυτού τού ταξιδιού ο στρατός μου — 1500 καβαλάρηδες, μέ διοικητή τόν Πετρένκο, καί δύο συντάγματα πεζικού — ακινητοποιήθηκε καί περικυκλώθηκε από ισχυρές Μπολσεβίκικες μεραρχίες. Αναγκάστηκα πάλι νά διευθύνω προσωπικά τήν αντεπίθεση. Οι προσπάθειές μας στέφθηκαν από επιτυχία. Συντρίψαμε ολοσχερώς τόν εχθρό καί πήραμε πολλούς αιχμαλώτους, καθώς καί όπλα, πολυβόλα, πολεμοφόδια κι άλογα. Αλλά 2 μέρες αργότερα, δεχτήκαμε επίθεση από νέες κι ισχυρές εχθρικές μονάδες. Πρέπει νά σού πώ ότι αυτές οι καθημερινές μάχες είχαν κάνει τούς άντρες μας νά υπολογίζουν τόσο λίγο τή ζωή τους ώστε κατορθώματα εξαιρετικού ηρωϊσμού είχαν γίνει καθημερινά συμβάντα. Μέ τήν κραυγή "Ζήσε ελεύθερος, ή πέθανε πολεμώντας", οι άντρες ρίχνονταν σέ οποιαδήποτε μονάδα, κατατροπώνοντας εχθρούς πολύ ισχυρότερους απ' τούς ίδιους κι αναγκάζοντάς τους νά τραπούν σέ φυγή. Στή διάρκεια μιάς αντεπίθεσης, που η τόλμη της έφτανε τά όρια τής τρέλας, χτυπήθηκα από μιά σφαίρα που μπήκε απ' τό μηρό μου καί βγήκε διαπερνώντας τό στομάχι κοντά στή σκωληκοειδίτιδα. 'Επεσα απ' τό άλογό μου. Αυτό μάς ανάγκασε νά υποχωρήσουμε, γιατί κάποιος άπειρος πολεμιστής φώναξε: "Ο Μπάτκο σκοτώθηκε!"

Μέ μετέφεραν μ' ένα κάρο κάπου 12 βέρστια, πρίν δέσουν τό τραύμα μου, κι έχασα πολύ αίμα. 'Εμεινα αναίσθητος, κάτω απ' τήν περιφρούρηση τού Λέβ Ζινκόφσκυ. Αυτό έγινε στίς 14 Μάρτη. Τή νύκτα τής 15ης, επανέκτησα τίς αισθήσεις μου. 'Ολοι οι διοικητές τού στρατού μου καί τά μέλη τού επιτελείου, μ' επικεφαλής τους τόν Μπέλας, συγκεντρώθηκαν δίπλα στό κρεβάτι μου, ζητώντας μου νά υπογράψω μιά διαταγή γιά τήν αποστολή αποσπασμάτων 100 ώς 200 αντρών στούς Κυριλένκο, Κοζίν καί τούς άλλους, που διεύθυναν τό επαναστατικό κίνημα σέ διάφορες περιοχές. 'Ηθελαν ν' αποσυρθώ μ' ένα σύνταγμα σ' ένα σχετικά ήσυχο μέρος μέχρι νά μπορέσω νά ξαναϊππεύσω. Υπόγραψα τή διαταγή κι έδωσα στόν Ζαμπούντκο τήν άδεια νά συγκροτήσει μιά ελαφριά μάχιμη μονάδα που νά δρά αυτόνομα στήν περιοχή μας, χωρίς νά χάνει τήν επαφή μαζί μου.

Τό πρωί τής 16 Μάρτη είχαν ήδη φύγει όλα αυτά τ' αποσπάσματα εκτός από μιά μικρή, ειδική μονάδα που παρέμεινε μαζί μου. Κι αυτή τή σαγμή μάς επιτέθηκε η 9η Μεραρχία Κόκκινου Ιππικού καί μάς ανάγκασε νά διαλύσουμε τό στρατόπεδο' μάς καταδίωξαν 13 ολόκληρες ώρες καί γιά πάνω από 180 βέρστια. Τελικά, ενώ εγκαταλείπαμε τή Σλομπόντα στίς ακτές τής Αζοφικής Θάλασσας, μπορέσαμε ν' αλλάξουμε άλογα καί νά σταματήσουμε γιά 5 ώρες.

Τήν αυγή τής 17 Μάρτη, συνεχίσαμε τήν πορεία πρός τή Νοβοσπαζόφκα, αλλά μετά από 17 βέρστια δρόμο, συναντήσαμε μιά νέα κι αρκετά ξεκούραστη δύναμη Μπολσεβίκων. Τούς είχαν στείλει νά καταδιώξουν τόν Κυριλένκο, αλλά χάνοντάς τον, επιτέθηκαν σέ μάς. Αφού μάς καταδίωξαν γιά 25 βέρστια (είμαστε εντελώς εξαντλημένοι καί πραγματικά ανίκανοι νά πολεμήσουμε), οι καβαλάρηδες αυτοί όρμησαν εναντίον μας. Τί θά κάναμε; Δέν ήμουν μόνο ανίκανος νά ιππεύσω, αλλά δέν μπορούσα ούτε ν' ανασηκωθώ. Κοιτόμουν στό πάτωμα τού κάρου κι έβλεπα μιά τρομερή μάχη σώμα μέ σώμα – ένα απίστευτο πετσόκομμα – νά διεξάγεται καμιά εκατοστή γυάρδες πιό πέρα από μένα. Οι άντρες μας πέθαιναν μόνο γιά χάρη μου, μόνο καί μόνο γιατί δέν μπορούσαν νά μέ εγκαταλείψουν. Αλλά σέ τελική ανάλυση, δέν υπήρχε τρόπος σωτηρίας ούτε γι' αυτούς, ούτε γιά μένα. Ο εχθρός ήταν πενταπλάσιος ή εξαπλάσιος σέ δύναμη, γιατί έφταναν συνέχεια νέες εφεδρείες. Ξαφνικά είδα κοντά στό κάρο μου τούς "Λιουίστες"(10), που στόν καιρό σου ήταν μαζί μου. Υπήρχαν 5 άντρες, μέ διοικητή τόν Μίσα απ' τό χωριό Τσερνίγκοφκα κοντά στό Μπερντιάνσκ. Μέ αποχαιρέτησαν λέγοντας: "Μπάτκο, είσαι απαραίτητος γιά τήν υπόθεση τής αγροτικής μας οργάνωσης. Αυτή τήν υπόθεση τήν αγαπάμε. Θά πεθάνουμε σέ λίγο, αλλά ο θάνατός μας θά σώσει εσένα κι αυτούς που σέ φροντίζουν μέ αφοσίωση. Μήν ξεχάσεις νά επαναλάβεις τά λόγια μας στούς γονείς μας." Ένας απ' αυτούς μέ αγκάλιασε' μετά δέν μπορούσα πιά νά δώ κανέναν απ' αυτούς κοντά μου. Ένα λεπτό αργότερα ο Λέβ Ζινκόφσκυ μέ κουβάλησε στά χέρια στό κάρο ενός χωρικού που περνούσε από εκεί κοντά. Άκουσα τά πολυβόλα νά κροταλίζουν καί τίς οβίδες νά σκάνε λίγο μακρύτερα. Ήταν οι πολυβολητές μας που εμπόδιζαν τούς Μπολσεβίκους νά περάσουν. Προλάβαμε νά προχωρήσουμε 3 - 4 βέρστια καί νά περάσουμε ένα ποτάμι. Εγώ σώθηκα, αλλά όλοι οι "Λιουίστες" πέθαναν εκεί.

Λίγο καιρό αργότερα ξαναπεράσαμε απ' τό μέρος αυτό κι οι κάτοικοι τού χωριού Σταροντουμπόφκα τής περιφέρειας τού Μαριουπόλ, μάς έδειξαν τόν τάφο όπου είχαν θάψει τούς "Λιουίστες" μας. Ακόμα δέν μπορώ νά συγκρατήσω τά δάκρυά μου όταν φέρνω στή σκέψη μου αυτούς τούς γενναίους μαχητές, απλούς καί τίμιους χωρικούς. Πρέπει επιπλέον νά σού πώ, αγαπητέ μου φίλε, ότι αυτό τό επεισόδιο φάνηκε νά μέ γιάτρεψε. Τό απόγευμα τής ίδιας μέρας ξανακαβάλησα άλογο κι εγκατέλειψα τήν περιοχή.

Στή διάρκεια τού Απρίλη αποκατέστησα επαφή μέ όλες τίς μονάδες τού στρατού μας κι έστειλα όσες ήταν εκεί κοντά στήν περιοχή τής Πολτάβα. Τό Μάη, ενώθηκαν μαζί μας οι μονάδες τού Κοζίν καί τού Κυριλένκο, σχηματίζοντας ένα σώμα 2000 ιππέων κι αρκετών συνταγμάτων πεζικού. Αποφασίσαμε νά βαδίσουμε εναντίον τού Χάρκοβου καί νά κυνηγήσουμε τά μεγάλα αφεντικά τού Μπολσεβικο-Κομμουνιστικού Κόμματος. Αλλά αυτοί δέν κοιμόντουσαν. Έστειλαν εναντίον μου πάνω από 60 τεθωρακισμένα, αρκετές μεραρχίες ιππικού κι ένα πλήθος πεζικάριων. Η σύγκρουση μ' αυτά τά στρατεύματα κράτησε αρκετές βδομάδες.

Ένα μήνα αργότερα, ο σύντροφος Στσούς σκοτώθηκε σέ μιά μάχη στήν περιοχή τής Πολτάβα. Ήταν τότε επιτελάρχης τής ομάδας τού Ζαμπούντκο. Είχε δουλέψει μέ εντιμότητα κι ανδρεία.

Ένα μήνα αργότερα σκοτώθηκε ο Κυριλένκο. Αυτός κάλυπτε τὴν πορεία τοῦ στρατοῦ μας κατὰ μήκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἦταν υπεύθυνος γιὰ τὴ στάθμευση τῶν μονάδων καὶ βρισκόταν πάντα στὴν πρώτη γραμμή. Κάποια μέρα αιφνιδιάστηκε απ' τὸ ιππικὸ τοῦ Μπουντένυ καὶ χάθηκε πάνω στὴ μάχη.

Στὶς 18 Μάη 1921, οι καβαλάρηδες τοῦ Μπουντένυ προχωροῦσαν απ' τὴν περιοχὴ τοῦ Αικατερίνοσλαβ πρὸς τὸν Δόν, γιὰ νὰ καταστείλουν μιὰ αγροτικὴ εξέγερση που διεύθυναν οι σύντροφοί μας Μπρόβα καὶ Μασλάκ (απ' τοὺς οποίους ο τελευταίος υπῆρξε αρχηγὸς τῆς 1ης Ταξιαρχίας τοῦ Μπουντένυ κι είχε ενωθεί μαζί μας μὲ όλους τοὺς άντρες του).

Η ομάδα μας αποτελοῦνταν από αρκετὰ αποσπάσματα κάτω απ' τὴν ενιαία διοίκηση τοῦ Πετρένκο - Πλατόνωφ' τὸ επιτελείο κι εγὼ αποτελούσαμε τμῆμα αυτῆς τῆς ομάδας. Η ομάδα βρισκόταν 15 - 20 βέρστια μακριὰ απ' τὸν δρόμο στὸν οποίο κινοῦνταν ο στρατὸς τοῦ Μπουντένυ. Ξέροντας, μεταξὺ άλλων, ότι εγὼ βρισκόμουν πάντοτε κοντὰ σ' αυτὴ τὴν ομάδα, ο Μπουντένυ μπῆκε σὲ πειρασμὸ απ' τὴ μικρὴ απόσταση που μᾶς χώριζε. Διέταξε τὸν αρχηγὸ τῆς 21ης μονάδας τεθωρακισμένων, που υποτίθεται ότι έπρεπε νὰ καταστείλει τὴν εξέγερση τῶν χωρικῶν τοῦ Δόν, νὰ στείλει 16 τεθωρακισμένα καὶ ν' αποκλείσει τὸ χωριὸ Νοβο-Γκριγκορέφκα (Στρεμένοε). Ο ίδιος ο Μπουντένυ διέσχισε τὰ χωράφια επικεφαλῆς ενὸς τμήματος τῆς 19ης Μεραρχίας Ιππικοῦ (πρώην Μεραρχίας "Εσωτερικῆς Υπηρεσίας"), πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς Νόβο-Γκριγκορέφκα. Έφτασε εκεί πρὶν απ' τὰ τεθωρακισμένα, που ἦταν αναγκασμένα ν' αποφεύγουν τὶς χαράδρες αναζητώντας περάσματα καὶ φυλάκια. Η επαγρύπνηση τῶν ανιχνευτῶν μας μᾶς επέτρεψε νὰ γνωρίζουμε όλες αυτὲς τὶς κινήσεις καὶ νὰ πάρουμε προφυλακτικὰ μέτρα. Τὴ στιγμὴ που ο Μπουντένυ πλησίασε τὸ στρατόπεδό μας, ριχτήκαμε εναντίον του.

Ο Μπουντένυ, που κάλπαζε περήφανα στὴν πρώτη γραμμή, τράπηκε αμέσως σὲ φυγή. Ο βδελυρὸς δειλὸς τὸ έσκασε, εγκαταλείποντας τοὺς συντρόφους του.

Μία εφιαλτικὴ μάχη εκτυλίχτηκε μπροστά μας. Οι στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ που είχαν σταλεί εναντίον μας, ανῆκαν στὰ στρατεύματα που ἦταν μέχρι τότε στὴν Κεντρικὴ Ρωσία, διασφαλίζοντας εκεί τὴν εσωτερικὴ τάξη. Δὲν μᾶς ήξεραν' τοὺς είχαν πεῖ ότι είμαστε κοινοὶ "ληστὲς" καὶ τὸ θεώρησαν θέμα τιμῆς νὰ μὴν υποχωρήσουν μπροστὰ σὲ ληστές.

Οι επαναστάτες σύντροφοί μας ένιωσαν τὸ δίκιο νὰ τοὺς πνίγει κι ἦταν σταθερὰ αποφασισμένοι νὰ νικήσουν καὶ ν' αφοπλίσουν τὸν στρατό.

Αυτὴ η μάχη υπῆρξε η πιὸ άγρια από ὅλες όσες αναγκαστήκαμε νὰ δώσουμε είτε πρὶν είτε μετά. Τέλειωσε μὲ τὴν ολοκληρωτικὴ ήττα τοῦ στρατοῦ τοῦ Μπουντένυ, γεγονὸς που οδήγησε στὴ διάλυση τοῦ στρατοῦ του καὶ στὴ λιποταξία πολλῶν στρατιωτῶν του.

Μετὰ σχημάτισα μιὰ μονάδα πρώην Σιβηριανῶν καὶ τοὺς έστειλα, οπλισμένους κι εφοδιασμένους μὲ τὰ αναγκαία, στὴ Σιβηρία, μὲ διοικητὴ τὸ σύντροφο Γκλαζούνωφ.

Στὶς αρχὲς τοῦ Αυγούστου τοῦ 1921, μάθαμε απ' τὶς Μπολσεβίκικες εφημερίδες ότι αυτὴ η μονάδα είχε κάνει τὴν εμφάνισή της στὴν επαρχία τῆς Σαμάρα. Μετὰ δὲν ξανακούσαμε τίποτ' άλλο γι' αυτή.

Συνεχίσαμε νὰ πολεμᾶμε αδιάκοπα ολόκληρο τὸ καλοκαίρι τοῦ 1921.

Η μεγάλη ξηρασία εκείνης τῆς εποχῆς κι η συνακόλουθη κακὴ σοδειὰ στὶς επαρχίες τοῦ Αικατερίνοσλαβ, τῆς Ταυρίδας καὶ σὲ τμήματα τῆς Χερσώνας καὶ τῆς Πολτάβα, καθὼς καὶ τῆς περιοχῆς τοῦ Δόν, μᾶς ανάγκασε νὰ κινηθοῦμε πρὸς δυὸ κατευθύνσεις: μία πρὸς τὸ Κουβὰν καὶ κάτω απ' τὸ Τσαριτσὺν καὶ τὸ Σαρατὸφ καὶ μία δεύτερη πρὸς τὸ Κίεβο καὶ τὸ Τσερνιγκόφ. Στὴ δεύτερη περίπτωση τὸν αγῶνα διεύθυνε ο σύντροφος

Κοζίν. Όταν ξανασυναντηθήκαμε, μού έδωσε μιά σειρά αποφάσεων που είχαν πάρει οι χωρικοί τού Τσερνιγκόφ, όπου διακήρυσσαν τή θέλησή τους νά μάς υποστηρίξουν ολοκληρωτικά στόν αγώνα μας γιά ένα ελεύθερο συμβουλιακό σύστημα.

Έκανα μιά επιδρομή, περνώντας στήν απέναντι πλευρά τού Βόλγα, μέ τίς μονάδες τών συντρόφων Ζαμπούντκο καί Πετρένκο' μετά αποσύρθηκα καί, περνώντας τόν Δόν, συνάντησα στό δρόμο αρκετές απ' τίς μονάδες μας τίς οποίες συνένωσα, προσθέτοντας καί τήν παλιά ομάδα τού Βντοβιτσένκο απ' τήν περιοχή τής Αζοφικής.

Στίς αρχές Αυγούστου τού 1921, αποφασίσαμε ότι, εξαιτίας τής σοβαρότητας τών τραυμάτων μου, θά έφευγα μαζί μέ μερικούς απ' τούς διοικητές μας γιά ιατρική περίθαλψη στό εξωτερικό.

Εκείνον τόν καιρό περίπου, οι καλύτεροι διοικητές μας — Κοζίν, Πετρένκο καί Ζαμπούντκο — ήταν τραυματισμένοι σοβαρά.

Στίς 13 Αυγούστου τού 1921, συνοδευόμενος από 100 καβαλάρηδες, ξεκίνησα γιά τόν Δνείπερο καί στίς 16, τό πρωί, περάσαμε τό ποτάμι στό σημείο μεταξύ Ορλίκ καί Κρεμεντσούγκ, χρησιμοποιώντας 17 χωριάτικες ψαρόβαρκες. Τήν ημέρα αυτή τραυματίστηκα 6 φορές, όχι όμως σοβαρά.

Στό δρόμο συναντήσαμε αρκετές μονάδες μας καί τούς εξηγήσαμε τούς λόγους τής αναχώρησής μας γιά τό εξωτερικό. Όλοι είπαν τό ίδιο πράγμα: "Μπάτκο, πήγαινε καί γίνε καλά καί μετά ξαναγύρισε νά μάς βοηθήσεις..." Στίς 19 Αυγούστου συναντήσαμε τήν 7η Μεραρχία Ιππικού τού Κόκκινου Στρατού, που είχε στρατοπεδεύσει δίπλα στόν ποταμό Ίνγκουλετς, 12 βέρστια μακριά απ' τό Μπομπρινέτς. Η οπισθοχώρησή μας ήταν προβληματική, μιά καί μάς είχε δεί ένα σύνταγμα ιππικού που βρέθηκε στά δεξιά μας καί τό οποίο προέλαυνε γιά ν' ανακόψει τήν υποχώρησή μας. Συνακόλουθα, ζήτησα απ' τόν Ζινκόφσκυ νά μέ ανεβάσει στό άλογο. Σ' ένα λεπτό ορμήσαμε μέ γυμνά σπαθιά καί δυνατές ζητωκραυγές πάνω στά πολυβόλα τού συντάγματος, που ήταν συγκεντρωμένα σ' ένα χωριό. Κατορθώσαμε ν' αρπάξουμε 13 πολυβόλα "Μαξίμ" καί τρία "Λιούις". Μετά ετοιμαστήκαμε νά συνεχίσουμε τό ταξίδι μας.

Αλλά μόλις είχαμε πάρει τά πολυβόλα, κανητοποιήθηκε ολόκληρη η μεραρχία ιππικού που στάθμευε στό χωριό Νικολάγεφ καί στά γειτονικά χωριά καί μάς επιτέθηκε. Παγιδευτήκαμε. Χωρίς όμως νά χάσουμε τό θάρρος μας, κάναμε επίθεση καί νικήσαμε τό 38ο Σύνταγμα τής 7ης Μεραρχίας Ιππικού καί μετά καλπάζοντας καλύψαμε 110 βέρστια χωρίς ανάσα. Αμυνόμενοι αδιάκοπα απέναντι στίς άγριες επιθέσεις όλων αυτών τών στρατευμάτων, καταφέραμε τελικά νά ξεφύγουμε έχοντας όμως χάσει 17 απ' τούς καλύτερους συντρόφους μας.

Στίς 22 Αυγούστου, χρειάστηκε πάλι νά μέ περιθάλψουν' μιά σφαίρα μέ χτύπησε στό λαιμό βγαίνοντας απ' τό δεξί μάγουλο. Γιά μιά ακόμη φορά κοιτόμουν στό βάθος ενός κάρου. Στίς 26 αναγκαστήκαμε νά δώσουμε μιά νέα μάχη μέ τούς Κόκκινους. Χάσαμε τούς καλύτερους συντρόφους καί πολεμιστές μας: τόν Πετρένκο - Πλατόνωφ καί τόν Ιβάνιουκ. Αναγκάστηκα γιά τελευταία φορά ν' αλλάξω τήν πορεία μας, καί στίς 28 Αυγούστου 1921, πέρασα τόν Δνείστερο. Βρίσκομαι τώρα στό εξωτερικό...

* * *

Η τρίτη εκστρατεία τών Μπολσεβίκων ενάντια στούς Μαχνοβίτες ήταν ταυτόχρονα καί μιά εκστρατεία ενάντια στήν Ουκρανική αγροτιά. Ο γενικός στόχος αυτής τής εκστρατείας δέν ήταν απλά καί μόνον η καταστροφή τού Μαχνοβίτικου στρατού, αλλά καί η καθυπόταξη τών δυσαρεστημένων

αγροτών κι η εξαφάνιση κάθε πιθανότητας νά οργανώσουν οποιαδήποτε μορφή επαναστατικού κινήματος. Ο τεράστιος Κόκκινος Στρατός, απαλλαγμένος απ' τόν πόλεμο εναντίον τού Βράνγκελ, πρόσφερε στούς Μπολσεβίκους τή δυνατότητα νά υλοποιήσουν αυτό τό σχέδιο. Οι Κόκκινες Μεραρχίες πήγαιναν σ' όλα τα εξεγερμένα χωριά τής επαναστατικής περιοχής κι εξόντωναν πλήθη χωρικών, μέ βάση τίς πληροφορίες που τούς έδιναν οι ντόπιοι Κουλάκοι. Όταν, μιά βδομάδα μετά τήν προδοτική Μπολσεβίκικη επίθεση ενάντια στό Γκιουλάϊ-Πολέ, ο Μάχνο ξαναγύρισε εκεί, οι χωρικοί συγκεντρώθηκαν γύρω απ' τούς Μαχνοβίτες καί τούς διηγήθηκαν μέ θλίψη πως οι Κομμουνιστές είχαν τουφεκίσει πάνω από 3.000 κατοίκους τήν προηγούμενη νύχτα. Ο πληθυσμός τού Γκιουλάϊ-Πολέ περίμενε καθημερινά μέ ανυπομονησία τόν ερχομό τών Μαχνοβιτών, μέ τήν ελπίδα ότι θά έσωζαν τούς δυστυχισμένους αυτούς χωρικούς. Λίγες μέρες αργότερα, οι Μαχνοβίτες έφτασαν στή Νοβοσπαζόφκα κι εκεί έμαθαν ότι μόλις είχε γίνει μιά παρόμοια εκτέλεση. Ο πολιτιστικός - εκπαιδευτικός τομέας τού Μαχνοβίτικου Στρατού καθώς καί τό επαναστατικό Συμβούλιο έμαθαν ότι στή Νοβοσπαζόφκα οι άνθρωποι τής Τ σ ε κ ά, διψώντας γιά αίμα, ανάγκασαν τίς μητέρες νά κρατάνε τά μωρά τους στήν αγκαλιά τους, έτσι ώστε μέ μιά σφαίρα νά σκοτώνουν καί τούς δυό. Αυτό έκαναν στή γυναίκα καί τό νεογέννητο παιδί τού Μαρτίν, ενός αντάρτη απ' τή Νοβοσπαζόφκα. Τό παιδί σκοτώθηκε, αλλά η πληγωμένη μητέρα επέζησε χάρη στήν απροσεξία τών ανθρώπων τής Τ σ ε κ ά. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν πολύ συχνές. Κάποια μέρα η ιστορία θά τίς διηγηθεί. Οι Μπολσεβίκοι έκαναν επίσης μαζικές εκτελέσεις χωρικών στά χωριά Μαλάγια Τοκμάσκα, Ουσπενόφκα, Πολόγκι κι αλλού.

Ολόκληρη αυτή τήν εκστρατεία καταστολής διεύθυνε ο Φρούνζε, Διοικητής τής Στρατιάς τού Νοτίου Μετώπου.

"Πρέπει νά αποτελειώσουμε τή Μαχνοβτσίνα σέ χρόνο μηδέν", έγραψε σέ μιά διαταγή πρός τή Στρατιά τού Νοτίου Μετώπου, πρίν ξεκινήσει γι' αυτή τήν εκστρατεία. Καί σά γενναίος στρατιώτης, γεμάτος από επιθυμία νά διακριθεί στά μάτια τών ανωτέρων του, ξεκίνησε τήν Ουκρανική εκστρατεία μέ τό σπαθί του ν' αστράφτει, σπέρνοντας γύρω του τό θάνατο καί την ερήμωση(11).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Γραμματέας τού Συμβουλίου τών Επαναστατών.

2. Οι αντιπρόσωποι τής Σοβιετικής Κυβέρνησης επέμεναν σ' αυτό τό τελευταίο σημείο εξαιτίας τής συχνής προσχώρησης μονάδων τού Κόκκινου Στρατού στίς γραμμές τών Μαχνοβιτών — Π. Α.

3. Θά αναφέρω ένα θεατρικό έργο, που έγραψε ένας νεαρός χωρικός τού Γκιουλάϊ-Πολέ, που έπαιξε έναν ενεργό ρόλο σέ διάφορες φάσεις τού επαναστατικού κινήματος. Τό έργο είχε τόν τίτλο "Η ζωή τών Μαχνοβιτών" κι αποτελούνταν από αρκετές πράξεις. Η δράση αρχίζει τό καλοκαίρι τού 1919, όταν ο στρατός τού Ντένικιν κατέλαβε

όλη τὴν Ουκρανία. Τά ελεύθερα χωριά εκείνης τῆς εποχῆς κατακλύστηκαν από αστυνομικούς καί στρατιωτικούς. Μετά τὴν ἀφιξή τους, οι εργάτες γιά μιά ακόμη φορά μπαίνουν κάτω απ᾽ τό ζυγό τῆς παλιάς καταπίεσης. Οι χωρικοί υποφέρουν σέ κάθε βήμα᾽ οι σοδειές τους επιτάσσονται᾽ τά σπίτια τους ερευνοῦνται συνεχῶς. Οι χωρικοί αναζητοῦν τούς Μαχνοβίτες. Γέροι καί νέοι χωρικοί δέρνονται καί τουφεκίζονται. Τό πνεῦμα τῆς εξέγερσης φουντώνει ανάμεσα στούς χωρικούς. Συγκεντρώνονται σέ ομάδες γιά νά συζητήσουν τή φοβερή κατάστασή τους, προετοιμάζονται γιά μιά νέα εξέγερση κι όλο καί πιό πολύ στρέφουν τό βλέμμα τους πρός τόν Μάχνο, που 3 μῆνες νωρίτερα είχε αναγκαστεί νά οπισθοχωρήσει κάτω απ᾽ τὴν πίεση τῶν στρατῶν τοῦ Ντενίκιν καί τοῦ Τρότσκυ.

Αλλά κάποια μέρα απλώνεται η φήμη ότι ο Μάχνο είχε νικήσει τόν Ντενίκιν καί προέλαυνε ξανά στὴν Ουκρανία, πλησιάζοντας στό Γκιουλάι-Πολέ. Αυτά τά νέα δίνουν κουράγιο καί δύναμη στούς κατοίκους τοῦ Γκιουλάι-Πολέ. Ακούγοντας από μακριά τά κανόνια τῶν Μαχνοβιτῶν, οι χωρικοί εξεγείρονται, αρχίζοντας μιά σκληρή πάλη ενάντια στόν στρατό τοῦ Ντενίκιν κι αναγκάζοντάς τον νά εγκαταλείψει τό Γκιουλάι-Πολέ, υποστηριζόμενοι απ᾽ τό ιππικό τοῦ Μάχνο, που μπαίνει στό χωριό εκείνη τή στιγμή.

Τό έργο είναι μιά δυνατή περιγραφή τῆς ζωῆς στὴν Ουκρανική ύπαιθρο τό καλοκαίρι τοῦ 1919. Σ᾽ αυτό απεικονίζονται μέ αξιοσημείωτη δύναμη τά δεινά τοῦ λαοῦ, τό πάθος του, η τιμιότητά του, ο επαναστατικός του ενθουσιασμός κι ηρωϊσμός. Η ισχυρή ένταση τοῦ έργου διατηρεῖται μέχρι τό τέλος.

4. Ο Φρούνζε αναφέρει ορισμένες περιπτώσεις όπου στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ αφοπλίστηκαν καί σκοτώθηκαν απ᾽ τούς Μαχνοβίτες. Αλλά όλες οι περιπτώσεις που αναφέρει, εξετάστηκαν διεξοδικά απ᾽ τόν ίδιο τόν Ρακόφσκι καί τούς αντιπρόσωπους τῶν Μαχνοβιτῶν στό Χάρκοβο καί αποδείχτηκε τελικά: 1) ότι ο Μαχνοβίτικος Στρατός δέν είχε καμιά σχέση μ᾽ αυτά τά εγκλήματα᾽ 2) ότι άν έγιναν εχθρικές ενέργειες εναντίον τοῦ στρατοῦ από κάποια στρατιωτικά αποσπάσματα που δέν ανῆκαν στόν Μαχνοβίτικο Στρατό, αυτό οφειλόταν κυρίως στό γεγονός ότι οι Σοβιετικές αρχές δέν είχαν ενδιαφερθεί νά δημοσιεύσουν έγκαιρα καί μέ σαφήνεια, τή συμφωνία τους μέ τούς επαναστάτες. Στὴν πραγματικότητα ήταν γνωστό ότι πολυάριθμες απομονωμένες στρατιωτικές μονάδες, που δέν ήταν ενσωματωμένες στόν Μαχνοβίτικο Στρατό, δρούσαν εδῶ κι εκεῖ στὴν Ουκρανία. Στὴν πλειοψηφία τους, αυτές οι μονάδες, ενῶ δρούσαν αυτόνομα, σέβονταν παρόλα αυτά τή γνώμη καί τή στάση τοῦ αντάρτικου στρατοῦ᾽ σίγουρα θά είχαν σταματήσει κάθε εχθροπραξία απέναντι στίς Σοβιετικές αρχές καί στρατιές, άν είχαν μάθει γιά τή συμφωνία που είχε κλειστεῖ μέ τούς Μαχνοβίτες.

5. Αμέσως μετά τή σύλληψή τους, οι στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ αφέθηκαν ελεύθεροι. Τούς συμβούλεψαν νά γυρίσουν στά σπίτια τους καί νά πάψουν πιά νά χρησιμεύουν σάν όργανα εξουσίας γιά τὴν υποταγή τοῦ λαοῦ. Αλλά επειδή οι Μαχνοβίτες ήταν αναγκασμένοι νά μετακινηθοῦν αμέσως, οι απελευθερωμένοι αιχμάλωτοι ξαναγύρισαν στίς μονάδες τους λίγες μέρες αργότερα. Οι Σοβιετικές αρχές οργάνωσαν ειδικές αποστολές γιά νά ξαναπιάσουν τούς στρατιῶτες τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ που αφή-

νονταν ελεύθεροι απ' τούς Μαχνοβίτες. Έτσι οι Μαχνοβίτες βρέθηκαν μπλεγμένοι σέ έναν φαύλο κύκλο απ' τόν οποίο δέν μπορούσαν νά ξεφύγουν. Όσο γιά τούς Μπολσεβίκους, η μέθοδός τους ήταν πολύ πιό απλή. Σύμφωνα μέ τίς εντολές τής "Ειδικής Επιτροπής γιά τήν Πάλη ενάντια στή Μαχνοβτσίνα", όλοι οι Μαχνοβίτες αιχμάλωτοι εκτελούνταν επιτόπου.

Λυπούμαστε αληθινά που δέν μπορούμε νά παραθέσουμε αυτούσιο ένα σπουδαίο Σοβιετικό έγγραφο που χάθηκε μέσα στίς πολεμικές συνθήκες τού 1920. Αυτό τό έγγραφο ήταν μιά διαταγή πρός τήν Ταξιαρχία Μπογκουτσάρσκι τού Κόκκινου Στρατού (τήν 41η, άν δέν κάνω λάθος), που ηττήθηκε από τούς Μαχνοβίτες τό Δεκέμβρη τού 1920, κοντά στό Ελληνικό χωριό Κονσταντίν. Η διαταγή ανέφερε (σχεδόν κατά λέξη): Σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τής "Ειδικής Επιτροπής γιά τήν Πάλη ενάντια στή Μαχνοβτσίνα", "γιά ν' αποθαρρύνουμε μιά μαλακή στάση μεταξύ τών στρατιωτών" (δηλαδή αισθήματα συμφιλίωσης — Π. Α.) "καί γιά νά εμποδίσουμε τούς Μαχνοβίτες νά διαφθείρουν τούς Κόκκινους στρατιώτες — ό λ ο ι οι Μαχνοβίτες αιχμάλωτοι θά πρέπει νά εκτελούνται επιτόπου."

6. Ούτε χάρτης, ούτε πυξίδα μπορούσαν νά χρησιμεύσουν σέ τέτοιες μετακινήσεις. Οι χάρτες καί τά όργανα μπορούσαν νά δείξουν τήν κατεύθυνση, αλλά δέν μπορούσαν νά εμποδίσουν τό πέσιμο μέσα σέ μιά χαράδρα ή ένα χείμαρρο, πράγμα που συνέβηκε αρκετές φορές στόν Μαχνοβίτικο στρατό. Μιά τέτοια πορεία μέσα απ' τίς ορεινές κι αδιάβατες Στέππες ήταν δυνατή μόνον επειδή οι μαχητές γνώριζαν τέλεια τή διαμόρφωση τών Ουκρανικών Στεππών.

7. Αυτό τό γράμμα γράφτηκε μετά τήν αναχώρηση τού Μάχνο απ' τή Ρωσία.

8. Ο Ματροσένκο ήταν ένας Ουκρανός αντάρτης κι αγρότης ποιητής — Π. Α.

9. Ο Μάχνο είχε πληγωθεί από μιά σφαίρα που έσπασε όλα τά κόκαλα τού αστραγάλου του. Νά γιατί ανέβαινε σέ άλογο μόνο σέ περιπτώσεις απόλυτης ανάγκης — Π. Α.

10. Οι "Λιουίστες" ήταν μιά μονάδα πολυβολητών, οπλισμένων μέ πολυβόλα Λίουις. —Π. Α.

11. Παραθέτουμε δυό χαρακτηριστικά παραδείγματα Μπολσεβίκικων εκτελέσεων:

Σ ε ρ έ ν τ α — αγρότης, Μαχνοβίτης επαναστάτης, γεννημένος στήν επαρχία τού Αικατερίνοσλαβ. Δέν ανήκε σέ κανένα κόμμα. Είχε αναλάβει τά οικονομικά τού στρατού κι ήταν ταμίας. Μερικές φορές αντικαθιστούσε τόν Μάχνο, που τόν αγαπούσε καί τού ήταν εξαιρετικά αφοσιωμένος. Τόν Οκτώβρη τού 1920, τόν καιρό τής συμφωνίας μεταξύ Μπολσεβίκων καί Μαχνοβιτών, μιά σφαίρα διαπέρασε τό στήθος του καί μιά άλλη έμεινε σφηνωμένη μέσα του, στή διάρκεια μιάς μάχης εναντίον τού Βράνγκελ. Επειδή χρειαζόταν εγχείρηση, πήγε στό Χάρκοβο, σίγουρος ότι οι Σοβιετικές αρχές θά τόν βοηθούσαν βλέποντας τή σοβαρή του κατάσταση. Στό Χάρκοβο τόν έβαλαν σ' ένα νοσοκομείο, αλλά μετά από μιά βδομάδα, όταν οι Μπολσεβίκοι επιτέθηκαν στούς Μαχνοβίτες καί στούς αναρχικούς, φυλακίστηκε καί τουφεκίστηκε τόν Μάρτη τού 1921. Άς ξαναθυμηθούμε τά ακόλουθα γεγονότα: όταν οι Μαχνοβίτες κατέλαβαν τό Αικατερίνοσλαβ, τόν Οκτώβρη τού 1919, δέν πείραξαν καθόλου τούς στρατιώτες κι αξιωματικούς τού στρατού τού Ντένικιν που νοσηλεύονταν σέ νοσοκομεία, πιστεύοντας ότι

ο φόνος ενός αφοπλισμένου εχθρού δέν ήταν αντάξιος τής τιμής ενός επαναστάτη. Ο στρατηγός Σλάστσεφ, που υπηρετούσε εκείνον τόν καιρό κάτω από τίς διαταγές τού Ντενίκιν (σήμερα κάτω από τίς διαταγές τών Μπολσεβίκων), ο οποίος ένα μήνα αργότερα κατέλαβε τό Αικατερίνοσλαβ, σκότωσε όλους τούς άρρωστους καί πληγωμένους Μαχνοβίτες που βρίσκονταν στά νοσοκομεία. Οι Κομμουνιστικές αρχές προχώρησαν ακόμη πιό μακριά απ' τόν Σλάστσεφ, τουφεκίζοντας έναν άνθρωπο που, έχοντας πολεμήσει στό ίδιο μέτωπο μ' αυτούς, κι έχοντας πληγωθεί εκεί, ήλθε σ' αυτούς γιά βοήθεια, πιστεύοντας ότι η ζωή του ήταν ασφαλής χάρη στή συμφωνία που είχαν υπογράψει.

Μ π ο γ κ ο ύ ς — αναρχικός που μόλις είχε επιστρέψει απ' τήν Αμερική μαζί μέ άλλους αναρχικούς που απελάθηκαν απ' τίς Ενωμένες Πολιτείες. Τόν καιρό τής συμφωνίας μεταξύ Μαχνοβιτών καί Μπολσεβίκων, αυτός βρισκόταν στό Χάρκοβο κι έχοντας ακούσει γιά τό θρυλικό Γκιουλάι-Πολέ, ήθελε νά πάει εκεί καί νά γνωρίσει τή Μαχνοβτσίνα. Εκείνη τήν περίοδο, οι Μπολσεβίκοι διευκόλυναν τέτοιου είδους ταξίδια έχοντας διαθέσει στούς Μαχνοβίτες, στό Χάρκοβο, μιά αμαξοστοιχία γιά νά μεταφέρει τούς αγωνιστές που δούλευαν στόν πολιτιστικό τομέα τού Γκιουλάι-Πολέ. Όμως ο Μπογκούς μπόρεσε νά δεί ελεύθερο τό Γκιουλάι-Πολέ μόνο γιά λίγες μέρες κι εν όψει τής ρήξης Μπολσεβίκων καί Μαχνοβιτών καί τής απαρχής τών εχθροπραξιών μεταξύ τους, γύρισε στό Χάρκοβο, όπου τόν συνέλαβαν οι Μπολσεβίκοι καί τόν τουφέκισαν μέ διαταγή τής Τ σ ε κ ά, τό Μάρτη τού 1921.

Αυτό τό γεγονός μόνο μιά ερμηνεία μπορεί νά έχει: ότι οι Μπολσεβίκοι δέν ήθελαν νά αφήσουν ζωντανό ούτε ένα άτομο που ήξερε τήν αλήθεια γιά τήν επίθεσή τους εναντίον τών Μαχνοβιτών καί που θά μπορούσε νά τήν εξιστορήσει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΜΑΧΝΟΒΤΣΙΝΑ ΤΟ ΕΒΡΑΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ

Όλα αυτά που έχουν ειπωθεί μέχρι τώρα γιά τή Μαχνοβτσίνα δείχνουν ότι ήταν ένα αληθινά λαϊκό κίνημα αγροτών κι εργατών κι ότι ο βασικός στόχος της ήταν νά κατοχυρώσει τήν ελευθερία τών εργατών διαμέσου τής επαναστατικής αυτενέργειας τών μαζών.

Απ' τίς απαρχές του, τό κίνημα περιλάμβανε φτωχούς αγρότες κάθε εθνικότητας που ζούσαν στήν περιοχή. Φυσικά, η πλειοψηφία αποτελούνταν από Ουκρανούς αγρότες. 6 - 8% ήταν αγρότες απ' τή Μεγαλορωσία. Υπήρχαν ακόμα Έλληνες, Εβραίοι, Καυκάσιοι κι άλλοι φτωχοί διαφόρων εθνικοτήτων. Οι Ελληνικές κι Εβραϊκές παροικίες που ήταν διασκορπισμένες στήν περιοχή τής Αζοφικής Θάλασσας διατηρούσαν σταθερούς δεσμούς μέ τό κίνημα. Αρκετοί απ' τούς καλύτερους διοικητές τού επαναστατικού στρατού ήταν ελληνικής καταγωγής καί μέχρι τό τέλος, ο στρατός περιλάμβανε αρκετά ειδικά αποσπάσματα Ελλήνων.

Αποτελούμενο απ' τούς πιό φτωχούς χωρικούς, που τούς είχε ενώσει τό γεγονός ότι ήταν όλοι χειρώνακτες, τό Μαχνοβίτικο κίνημα ήταν θεμελιωμένο πάνω στό βαθύ αίσθημα αδελφοσύνης, που χαρακτηρίζει μόνον τούς πιό καταπιεσμένους. Σ' ολόκληρη τή διάρκεια τής ιστορίας του, ούτε γιά μιά στιγμή δέν επικαλέστηκε εθνικιστικά αισθήματα. Ολόκληρος ο αγώνας τών Μαχνοβιτών ενάντια στούς Μπολσεβίκους έγινε αποκλειστικά στ' όνομα τών δικαιωμάτων καί τών συμφερόντων τών εργατών. Ο στρατός τού Ντενίκιν, οι Αυστρο-Γερμανοί, ο Πετλιούρα, τά Γαλλικά στρατεύματα στό Μπερντιάνσκ, ο Βράνγκελ — όλοι αυτοί αντιμετωπίστηκαν απ' τούς Μαχνοβίτες σάν εχθροί τών εργατών. Κάθε μία απ' αυτές τίς εισβολές αντιπροσώπευε ουσιαστικά γι' αυτούς μιάν απειλή γιά τούς εργάτες κι οι Μαχνοβίτες δέν ενδιαφέρονταν καθόλου γιά τήν εθνική σημαία που εκείνοι είχαν γιά λάβαρό τους.

Στή "Διακήρυξη" που δημοσιεύτηκε απ' τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο τού στρατού, τόν Οκτώβρη τού 1919, στό τμήμα που ασχολούνταν μέ τό εθνικό ζήτημα, οι Μαχνοβίτες δήλωναν:

> Όταν μιλάμε γιά τήν Ουκρανική ανεξαρτησία, δέν εννοούμε τήν εθνική ανεξαρτησία μέ τήν έννοια που ,τής δίνει ο Πετλιούρα, αλλά τήν κοινωνική ανεξαρτησία τών εργατών καί τών αγροτών. Διακηρύσσουμε ότι οι Ουκρανοί κι όλοι οι άλλοι εργαζόμενοι έχουν τό δικαίωμα τής αυτοδιάθεσης όχι σάν "ανεξάρτητο έθνος", αλλά σάν "ανεξάρτητοι εργάτες".

Πάνω στό ζήτημα τής γλώσσας που έπρεπε νά διδάσκεται στά σχολεία,

οι Μαχνοβίτες έγραψαν τά παρακάτω:

Ο πολιτιστικός - εκπαιδευτικός τομέας τού Μαχνοβίτικου στρατού δέχεται συνέχεια ερωτήσεις απ' τούς δασκάλους τών σχολείων σχετικά μέ τή γλώσσα στήν οποία θά παραδίνονται τά μαθήματα στά σχολεία, τώρα που έχει διωχθεί ο στρατός τού Ντένικιν.

Οι επαναστάτες που μένουν σταθεροί στίς αρχές τού αληθινού σοσιαλισμού, δέν μπορούν σέ κανένα τομέα καί σέ καμιά περίπτωση, ν' ασκήσουν βία πάνω στίς φυσικές επιθυμίες κι ανάγκες τού Ουκρανικού λαού. Γι' αυτό τό ζήτημα τής γλώσσας που πρέπει νά διδάσκεται στά σχολεία δέν μπορεί νά λυθεί απ' τόν στρατό μας, αλλά πρέπει ν' αποφασιστεί απ' τόν ίδιο τό λαό, απ' τούς γονείς, τούς δασκάλους καί τούς μαθητές.

Είναι αυτονόητο ότι όλες οι διαταγές τού λεγόμενου "Ειδικού Γραφείου" τού Ντένικιν, καθώς κι η διαταγή Νο 22 τού Στρατηγού Μάϊ - Μαέφσκυ, που απαγορεύει τή χρήση τής μητρικής γλώσσας στά σχολεία, είναι άκυρες καί παράλογες, έχοντας επιβληθεί μέ τή βία στά σχολεία.

Γιά χάρη τής μεγαλύτερης δυνατής πνευματικής ανάπτυξης τού λαού, η γλώσσα τών σχολικών παραδόσεων, θά πρέπει νά είναι εκείνη πρός τήν οποία έχει μιά φυσική κλίση ο ντόπιος πληθυσμός καί γι' αυτό τό λόγο ο λαός, οι μαθητές, οι δάσκαλοι κι οι γονείς κι όχι η εξουσία ή ο στρατός, θά πρέπει νά λύσουν ελεύθερα κι αυτόνομα αυτό τό πρόβλημα.

(Υπογραφή)
Πολιτιστικός - Εκπαιδευτικός Τομέας τού Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Στρατού
(Π ο ύ τ κ Σ β ο μ π ό ν τ Νο 10, 18 Οκτώβρη 1919.)

Βλέπουμε λοιπόν ότι οι εθνικιστικές προκαταλήψεις δέν είχαν καμιά θέση στή Μαχνοβτσίνα. Επίσης δέν υπήρχε καμιά θέση στό κίνημα γιά θρησκευτικές προκαταλήψεις. Σάν επαναστατικό κίνημα τών φτωχότερων τάξεων τής πόλης καί τής υπαίθρου, η Μαχνοβτσίνα υπήρξε ο κυριότερος αντίπαλος κάθε θρησκείας καί κάθε θεού. Ανάμεσα στά σύγχρονα κοινωνικά κινήματα, η Μαχνοβτσίνα ήταν ένα απ' τά λίγα στά οποία τό άτομο δέν είχε απολύτως κανένα ενδιαφέρον γιά τή θρησκεία καί τήν εθνικότητα τή δική του ή τού διπλανού του καί που τό μόνο που σεβόταν ήταν η εργασία κι η ελευθερία τού εργάτη.

Αυτό δέν εμπόδισε τούς αντίπαλους τού κινήματος νά επιδιώξουν νά τό δυσφημίσουν σ' αυτό τό πεδίο. Στόν Ρώσικο τύπο καθώς καί σ' αυτόν τού εξωτερικού, η Μαχνοβτσίνα περιγράφτηκε συχνά σάν ένα πολύ περιορισμένο αντάρτικο κίνημα, ξένο πρός τίς ιδέες τής αδελφοσύνης καί τής διεθνιστικής αλληλεγγύης, ακόμα καί κηλιδωμένο απ' τόν αντισημιτισμό. Τίποτε δέν θά μπορούσε νά είναι πιό εγκληματικό από κάτι τέτοιες συκοφαντίες. Γιά νά ρίξουμε φώς σ' αυτό τό ζήτημα, θά παραθέσουμε εδώ μερικά τεκμηριωμένα γεγονότα που έχουν σχέση μ' αυτό τό θέμα.

Στό Μαχνοβίτικο κίνημα έπαιξαν έναν σημαντικό ρόλο επαναστάτες Εβραϊκής καταγωγής, πολλοί απ' τούς οποίους είχαν καταδικαστεί σέ καταναγκαστικά έργα επειδή συμμετείχαν στήν επανάσταση τού 1905, ή είχαν

αναγκαστεί νά μεταναστεύσουν στή Δ. Ευρώπη ή στήν Αμερική. Μεταξύ άλλων, μπορούμε νά αναφέρουμε τούς:

Κ ό γ κ α ν – αντιπρόεδρος τού κεντρικού οργάνου τού κινήματος, τού Περιφερειακού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τού Γκιουλάι-Πολέ. Ο Κόγκαν ήταν ένας εργάτης που, γιά λόγους αρχών, είχε εγκαταλείψει τό εργοστάσιο όπου δούλευε, αρκετά πρίν απ' τήν επανάσταση τού 1917 κι είχε πάει νά δουλέψει σάν εργάτης γής σέ μιά φτωχή Εβραϊκή αγροτική παροικία. Αφού τραυματίστηκε στή μάχη τής Περεγκόνοφκα (κοντά στό Ουμάν) εναντίον τών Ντενικινιστών, συνελήφτηκε απ' αυτούς στό νοσοκομείο τού Ουμάν όπου νοσηλευόταν καί σύμφωνα μέ μαρτυρίες, οι Ντενικινιστές τόν σκότωσαν μέ τά σπαθιά τους.

Λ. Ζ ι ν κ ό φ σ κ υ (Ζ α ν τ ώ φ) – επικεφαλής τού τομέα αντικατασκοπείας τού στρατού κι αργότερα διοικητής ενός ειδικού συντάγματος ιππικού. Ένας εργάτης που πρίν απ' τήν επανάσταση τού 1917 είχε καταδικαστεί σέ 10 χρόνια καταναγκαστικά έργα γιά πολιτική δραστηριότητα. Ένας απ' τούς πιό δραστήριους αγωνιστές τού επαναστατικού ξεσηκωμού.

Ε λ ε ν α Κ έ λ λ ε ρ – γραμματέας τού πολιτιστικού κι εκπαιδευτικού τομέα τού στρατού. Μιά εργάτρια που είχε πάρει μέρος στό συνδικαλιστικό κίνημα τής Αμερικής. Μιά απ' τούς οργανωτές τής Συνομοσπονδίας "Ναμπάτ".

Ι ω σ ή φ Ε μ ι γ κ ρ ά ν τ (Γ κ ό τ μ α ν) – Μέλος τού πολιτιστικού κι εκπαιδευτικού τομέα τού στρατού. Ένας εργάτης που συμμετείχε ενεργά στό Ουκρανικό αναρχικό κίνημα. Ένας απ' τούς οργανωτές τής Συνομοσπονδίας "Ναμπάτ" κι αργότερα μέλος τής γραμματείας της.

Γ ι ά. Α λ ί ι (Σ ο υ χ ο β ό λ σ κ υ) – εργάτης καί μέλος τού πολιτιστικού κι εκπαιδευτικού τομέα τού στρατού. Στήν Τσαρική περίοδο είχε καταδικαστεί σέ καταναγκαστικά έργα γιά πολιτική δραστηριότητα. Ένας απ' τούς οργανωτές τής Συνομοσπονδίας "Ναμπάτ" καί μέλος τής γραμματείας της.

Θά μπορούσαμε νά προσθέσουμε πολλά άλλα ονόματα στήν ατέλειωτη λίστα τών Εβραίων επαναστατών που πήραν μέρος σέ διάφορους τομείς τού Μαχνοβίτικου κινήματος, αλλά δέ θά τό κάνουμε, γιατί θά ήταν επικίνδυνο γιά τήν ασφάλειά τους.

Στήν καρδιά τού επαναστατικού ξεσηκωμού ο Εβραϊκός εργατικός πληθυσμός βρισκόταν ανάμεσα σέ αδέλφια. Οι Εβραϊκές αγροτικές παροικίες, διασκορπισμένες στίς περιφέρειες τού Μαριουπόλ, Μπερντιάνσκ, Αλεξαντρόφσκ κι αλλού, συμμετείχαν ενεργά στίς τοπικές συνελεύσεις τών αγροτών, εργατών κι ανταρτών κι έστελναν αντιπρόσωπους εκεί καθώς καί στό τοπικό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο.

Ύστερα από ορισμένα αντισημιτικά επεισόδια που συνέβηκαν στήν περιοχή τόν Φλεβάρη τού 1919, ο Μάχνο πρότεινε σέ όλες τίς Εβραϊκές παροικίες νά οργανώσουν τήν αυτοάμυνά τους καί προμήθευσε σ' αυτές τά αναγκαία όπλα καί πολεμοφόδια. Τήν ίδια περίοδο ο Μάχνο οργάνωσε μιά σειρά συγκεντρώσεων στήν περιοχή όπου έκανε έκκληση στίς μάζες ν' αγωνιστούν ενάντια στόν αντισημιτισμό.

Μέ τή σειρά του, ο Εβραϊκός εργατικός πληθυσμός, έκφρασε τή βαθιά του αλληλεγγύη κι επαναστατική αδελφοσύνη απέναντι στόν επαναστατικό

ξεσηκωμό. Ανταποκρινόμενες στήν έκκληση που έκανε τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο γιά εθελοντική κατάταξη στόν Μαχνοβίτικο επαναστατικό στρατό, οι Εβραϊκές παροικίες έστειλαν έναν μεγάλο αριθμό εθελοντών απ' τούς κόλπους τους.

Στό στρατό τών Μαχνοβιτών επαναστατών υπήρχε μιά πυροβολαρχία που αποτελούνταν αποκλειστικά από Εβραίους, η οποία καλυπτόταν από ένα απόσπασμα πεζικού, που κι αυτό ήταν Εβραϊκό. Αυτή η πυροβολαρχία, που διοικούνταν απ' τόν Εβραίο επαναστάτη Σνάιντερ, υπεράσπισε ηρωϊκά τό Γκιουλάϊ-Πολέ ενάντια στόν στρατό τού Ντένικιν, τόν Ιούνη τού 1919, κι έπεσε εκεί ώς τόν τελευταίο άντρα καί τήν τελευταία σφαίρα.

Στή διάρκεια τής εξαιρετικά γρήγορης διαδοχής τών γεγονότων μετά τόν ξεσηκωμό τού 1918 - 19, υπήρχαν προφανώς άτομα που μισούσαν τούς Εβραίους, αλλά αυτά τά άτομα δέν προήλθαν απ' τήν εξέγερση' ήταν γέννημα τής Ρώσικης ζωής. Τά άτομα αυτά, δέν έπαιξαν κανένα σημαντικό ρόλο στό κίνημα. Όποτε τέτοιου είδους άνθρωποι έπαιρναν μέρος σέ ενέργειες που στρέφονταν εναντίον τών Εβραίων, τιμωρούνταν αμέσως αυστηρά απ' τούς επαναστάτες.

Προηγούμενα περιγράψαμε τήν ταχύτητα καί τήν αποφασιστικότητα μέ τήν οποία οι Μαχνοβίτες εκτέλεσαν τόν Γκριγκόρεφ καί τό επιτελείο του κι αναφέραμε ότι ένας απ' τούς κύριους λόγους γι' αυτή τήν εκτέλεση ήταν η συμμετοχή του σέ Εβραϊκά πογκρόμ.

Μπορούμε νά αναφέρουμε κι άλλα περιστατικά τέτοιας φύσης, που τά γνωρίζουμε καλά.

Στίς 12 Μάη 1919, μερικές Εβραϊκές οικογένειες — 20 άνθρωποι συνολικά — δολοφονήθηκαν στήν Εβραϊκή αγροτική παροικία τής Γκόρκαγια, κοντά στό Αλεξαντρόφοκ. Αμέσως τό Μαχνοβίτικο επιτελείο δημιούργησε μιά ειδική επιτροπή γιά νά κάνει έρευνες σχετικά μ' αυτό τό περιστατικό. Η επιτροπή αυτή ανακάλυψε ότι τούς φόνους είχαν διαπράξει 7 χωρικοί απ' τό γειτονικό χωριό Ουσπενόφκα. Οι χωρικοί αυτοί δέν ανήκαν στόν επαναστατικό στρατό. Παρόλα αυτά, οι Μαχνοβίτες ένιωσαν ότι ήταν αδύνατο νά αφήσουν ατιμώρητο αυτό τό έγκλημα κι εκτέλεσαν τούς δολοφόνους. Αργότερα αποδείχτηκε ότι αυτό τό συμβάν κι άλλες παρόμοιες απόπειρες είχαν πραγματοποιηθεί μέ τήν υποκίνηση πρακτόρων τού Ντένικιν, που είχαν κατορθώσει νά διεισδύσουν στήν περιοχή επιδιώκοντας, μέ τέτοια μέσα, νά προετοιμάσουν μιά ευνοϊκή ατμόσφαιρα γιά τήν είσοδο τών στρατευμάτων τού Ντένικιν στήν Ουκρανία.

Στίς 4 μέ 5 Μάη 1919, ο Μάχνο καί μερικοί διοικητές έφυγαν βιαστικά απ' τό μέτωπο καί πήγαν στό Γκιουλάϊ-Πολέ, όπου τούς περίμενε ο Έκτακτος Πληρεξούσιος τής Δημοκρατίας, Λ. Κάμενεφ, που είχε έλθει απ' τό Χάρκοβο μαζί μέ άλλους αντιπρόσωπους τής Σοβιετικής κυβέρνησης. Στόν σταθμό τού Βέρχνι Τοκμάκ, ο Μάχνο είδε μιά αφίσα που έλεγε: "Θάνατος στούς Εβραίους, Σώστε τήν Επανάσταση, Ζήτω ο Μπάτκο Μάχνο."

"Ποιός κόλλησε αυτή τήν αφίσα;" ρώτησε ο Μάχνο.

Έμαθε τότε ότι τήν αφίσα τήν είχε κολλήσει κάποιος αντάρτης που ο Μάχνο γνώριζε προσωπικά, ένας στρατιώτης που είχε πάρει μέρος στή μάχη εναντίον τού στρατού τού Ντένικιν, ένα πρόσωπο που όλοι εκτιμούσαν. Παρουσιάστηκε αμέσως κι εκτελέστηκε επιτόπου.

Ο Μάχνο συνέχισε τό ταξίδι του στό Γκιουλάι-Πολέ. Στή διάρκεια τής υπόλοιπης μέρας καί τών διαπραγματεύσεών του μέ τόν Πληρεξούσιο τής Δημοκρατίας, δέν μπορούσε ν' απαλλαγεί απ' τήν επήρεια αυτού τού περιστατικού. Αναγνώριζε ότι είχαν φερθεί σκληρά στόν αντάρτη, αλλά απ' τήν άλλη μεριά ήξερε ότι σέ συνθήκες πολέμου κι εν όψει τής προέλασης τού Ντένικιν, τέτοιες αφίσες μπορούσαν νά αντιπροσωπεύουν έναν τεράστιο κίνδυνο γιά τόν Εβραϊκό πληθυσμό καί γιά ολόκληρη τήν επανάσταση, άν δέν αντιμετωπίζονταν γρήγορα κι αποφασιστικά.

Όταν ο επαναστατικός στρατός υποχώρησε πρός τό Ουμάν τό καλοκαίρι τού 1919, υπήρξαν αρκετές περιπτώσεις όπου αντάρτες λεηλάτησαν Εβραϊκά σπίτια. Όταν ο επαναστατικός στρατός εξέτασε αυτές τίς περιπτώσεις, μαθεύτηκε ότι μιά ομάδα 4 - 5 αντρών ήταν ανακατεμένη σ' όλα αυτά τά επεισόδια — άντρες που προηγούμενα ανήκαν στά αποσπάσματα τού Γκριγκόρεφ καί που είχαν ενσωματωθεί στό Μαχνοβίτικο στρατό μετά τήν εκτέλεση τού Γκριγκόρεφ. Η ομάδα αυτή αφοπλίστηκε καί διώχτηκε αμέσως. Μετά απ' αυτό, όλοι οι πολεμιστές που είχαν υπηρετήσει κάτω απ' τίς διαταγές τού Γκριγκόρεφ διώχτηκαν απ' τόν Μαχνοβίτικο στρατό σάν αναξιόπιστα στοιχεία, που η επαναδιαπαιδαγώγησή τους ήταν αδύνατη εξαιτίας τών δυσμενών συνθηκών καί τής έλλειψης χρόνου. Βλέπουμε λοιπόν πώς οι Μαχνοβίτες αντιμετώπισαν τόν αντισημιτισμό. Τά ξεσπάσματα τού αντισημιτισμού σέ διάφορα μέρη τής Ουκρανίας δέν είχαν καμιά σχέση μέ τή Μαχνοβτσίνα.

Όπου ο Εβραϊκός πληθυσμός βρισκόταν σ' επαφή μέ τούς Μαχνοβίτες, έβρισκε σ' αυτούς τούς καλύτερους προστάτες του ενάντια στά αντισημιτικά επεισόδια. Ο Εβραϊκός πληθυσμός τού Γκιουλάι-Πολέ, τού Αλεξαντρόφσκ, τού Μπερντιάνσκ, τού Μαριουπόλ, καθώς κι όλων τών Εβραϊκών αγροτικών παροικιών που ήταν διασκορπισμένες σέ όλη τήν περιοχή τού Ντόνετς, μπορεί νά επιβεβαιώσει ο ίδιος τό γεγονός ότι έβρισκε πάντα τούς Μαχνοβίτες αληθινούς επαναστατικούς φίλους κι ότι χάρη στά αυστηρά κι αποφασιστικά μέτρα τών Μαχνοβιτών, γρήγορα συντρίφτηκαν τά αντισημιτικά στηρίγματα τών αντεπαναστατικών δυνάμεων σ' αυτή τήν περιοχή.

Αντισημιτισμός υπάρχει στή Ρωσία όπως καί σέ πολλές άλλες χώρες. Στή Ρωσία καί σέ κάποιο βαθμό στήν Ουκρανία, δέν είναι αποτέλεσμα τής επαναστατικής εποχής ή τού επαναστατικού κινήματος, αλλά αντίθετα ένα κατάλοιπο τού παρελθόντος. Οι Μαχνοβίτες τόν πολέμησαν πάντοτε αποφασιστικά τόσο μέ λόγια όσο καί μέ έργα. Σ' ολόκληρη τή διάρκεια τού κινήματος, έβγαλαν ένα μεγάλο αριθμό διακηρύξεων που καλούσαν τίς μάζες ν' αγωνιστούν ενάντια σ' αυτό τό κακό. Μπορούμε μέ σιγουριά νά δηλώσουμε ότι στόν αγώνα ενάντια στόν αντισημιτισμό, μέσα στήν Ουκρανία καί πέρα από τά σύνορά της, τ' αποτελέσματα τής συμβολής τους ήταν τεράστια. Έχουμε στά χέρια μας μιά έκκληση που έβγαλαν οι Μαχνοβίτες από κοινού μέ τούς αναρχικούς, που αναφέρεται σ' ένα αντισημιτικό επεισόδιο που έγινε τήν άνοιξη τού 1919 — ένα επεισόδιο που ήταν αναμφισβήτητα συνδεμένο μέ τήν έναρξη τής γενικής επίθεσης τού Ντένικιν ενάντια στήν επανάσταση. Παραθέτουμε εδώ μιά σύνοψη αυτού τού κειμένου:

ΕΡΓΑΤΕΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΙ ΑΝΤΑΡΤΕΣ
ΠΑΝΤΑ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΟΥΣ,
ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΚΑΤΑΠΙΕΣΤΕΣ!

Στή διάρκεια τών οδυνηρών ημερών τής αντίδρασης, όταν η κατάσταση τών Ουκρανών αγροτών ήταν ιδιαίτερα δύσκολη καί φαινόταν νά μήν υπάρχει ελπίδα, ήσασταν οι πρώτοι που ξεσηκωθήκατε σάν ατρόμητοι κι ανίκητοι μαχητές γιά τή μεγάλη υπόθεση τής απελευθέρωσης τών εργαζόμενων μαζών... Ήταν η πιό όμορφη κι υπέροχη στιγμή στήν ιστορία τής επανάστασής μας. Βαδίσατε ενάντια στόν εχθρό μέ τό όπλο στό χέρι σά συνειδητοί επαναστάτες, οδηγούμενοι απ' τή μεγάλη ιδέα τής ελευθερίας καί τής ισότητας... Αλλά επικίνδυνα κι εγκληματικά στοιχεία κατόρθωσαν νά διεισδύσουν στίς γραμμές σας. Καί τά επαναστατικά τραγούδια, τραγούδια τής αδελφοσύνης καί τής επερχόμενης απελευθέρωσης τών εργατών, άρχισαν νά διακόπτονται απ' τίς σπαραχτικές κραυγές τών δύστυχων Εβραίων που βασανίζονταν μέχρι θανάτου... Στά καθάρια καί μεγαλοπρεπή θεμέλια τής επανάστασης εμφανίστηκαν ανεξίτηλες σκοτεινές κηλίδες απ' τό ξεραμένο αίμα τών δύστυχων Εβραίων μαρτύρων που τώρα, όπως καί πρίν, συνεχίζουν νά είναι τά αθώα θύματα τής εγκληματικής αντίδρασης, τής ταξικής πάλης... Διαπράττονται πράξεις επονείδιστες. Γίνονται αντισημιτικά πογκρόμ.

Αγρότες, εργάτες κι αντάρτες! Ξέρετε πως οι εργάτες όλων τών εθνικοτήτων — Ρώσοι, Εβραίοι, Πολωνοί, Γερμανοί, Αρμένιοι, κλπ. — είναι τό ίδιο φυλακισμένοι μέσα στήν άβυσσο τής εξαθλίωσης. Ξέρετε πως χιλιάδες Εβραιοπούλες, κόρες τού λαού, πουλιούνται κι ατιμάζονται απ' τό κεφάλαιο, όπως κι οι γυναίκες άλλων εθνικοτήτων. Ξέρετε πόσοι τίμιοι καί γενναίοι Εβραίοι επαναστάτες αγωνιστές έχουν δώσει τή ζωή τους γιά τήν ελευθερία στή Ρωσία, σ' όλη τή διάρκεια τού απελευθερωτικού μας κινήματος... Η επανάσταση κι η τιμή τών εργατών μάς υποχρεώνουν νά διακηρύξουμε όσο πιό δυνατά μπορούμε ότι πολεμάμε ενάντια στούς ίδιους εχθρούς: στό κεφάλαιο καί τήν εξουσία, που καταπιέζουν τό ίδιο όλους τούς εργάτες, ανεξάρτητα απ' τό άν είναι Ρώσοι, Πολωνοί, Εβραίοι κλπ. Πρέπει νά διακηρύξουμε παντού ότι οι εχθροί μας είναι εκμεταλλευτές καί καταπιεστές διαφόρων εθνικοτήτων: ο Ρώσος βιομήχανος, ο Γερμανός μεγιστάνας τού σιδήρου, ο Εβραίος τραπεζίτης, ο Πολωνός αριστοκράτης... Η μπουρζουαζία όλων τών χωρών κι όλων τών εθνικοτήτων είναι ενωμένη σ' ένα λυσσαλέο αγώνα ενάντια στήν επανάσταση, ενάντια στίς εργατικές μάζες όλου τού κόσμου κι όλων τών εθνικοτήτων.

Αγρότες, εργάτες κι αντάρτες! Τούτη τή στιγμή, που ο διεθνής εχθρός — η μπουρζουαζία όλων τών χωρών — σπεύδει στή Ρώσικη επανάσταση γιά νά δημιουργήσει εθνικιστικά μίση μεταξύ τών εργατικών μαζών, μέ σκοπό νά διαστρεβλώσει τήν επανάσταση καί νά κλονίσει τά ίδια τά θεμέλια τής ταξικής μας πάλης — τήν αλληλεγγύη καί τήν ενότητα όλων τών εργατών — πρέπει νά κινηθείτε ενάντια σέ κάθε συνειδητό κι ασυνείδητο αντεπαναστάτη που βάζει σέ κίνδυνο τή χειραφέτηση τών εργαζόμενων απ' τό κεφάλαιο καί τήν εξουσία. Τό επαναστατικό σας καθήκον είναι νά καταπνίξετε τίς εθνικιστικές διώξεις, αντιμετωπίζοντας αμείλικτα κάθε υποκινητή αντισημιτικών πογκρόμ.

Μπορούμε νά φτάσουμε στόν δρόμο γιά τήν εργατική χειραφέτηση μόνον μέ τήν ενότητα όλων τών εργατών τού κόσμου.

Ζήτω η εργατική διεθνής!
Ζήτω η ελεύθερη κι ακρατική αναρχική κοινότητα!

(Υπογραφή)
Εκτελεστική Επιτροπή τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής περιοχής Γκιουλάι-Πολέ.
Αναρχική ομάδα "Ναμπάτ" τού Γκιουλάι-Πολέ.
Διοικητής τού Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Στρατού, Μπάτκο Μάχνο.
Επιτελάρχης τού Μαχνοβίτικου Επαναστατικού Στρατού, Β. Βερετελνίκωφ.
Γκιουλάι-Πολέ
Μάης τού 1919.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 10

ΔΙΑΤΑΓΗ Νο 1. (1)

Απ' τόν Διοικητή τού Ουκρανικού Επαναστατικού Στρατού, Μπάτκο Μάχνο.
Πρός όλους τούς διοικητές τού πεζικού: σώματα στρατού, ταξιαρχίες, συντάγματα, τάγματα, λόχους, μοίρες, διμοιρίες' τού ιππικού: ταξιαρχίες, συντάγματα, ίλες, ουλαμούς' τού πυροβολικού: μεραρχίες, πυροβολαρχίες. Πρός όλους τούς επικεφαλής τών επιτελείων, πρός όλες τίς φρουρές. Πρός όλους τούς επαναστάτες χωρίς εξαίρεση.

1. Ο σκοπός τού επαναστατικού μας στρατού καί κάθε επαναστάτη που συμμετέχει σ' αυτόν είναι ένας τιμημένος αγώνας γιά τήν πλήρη απελευθέρωση τών Ουκρανών εργατών από κάθε καταπίεση. Γι' αυτό κάθε επαναστάτης πρέπει νά μήν ξεχνάει ποτέ ότι δέν υπάρχει ανάμεσά μας θέση γιά εκείνους που, καλυπτόμενοι πίσω απ' τόν επαναστατικό ξεσηκωμό, επιδιώκουν νά ικανοποιήσουν τίς επιθυμίες τους γιά προσωπικό κέρδος, βία καί πλιάτσικο, σέ βάρος τού ειρηνικού Εβραϊκού πληθυσμού.

2. Κάθε επαναστάτης αντάρτης θά πρέπει νά θυμάται ότι οι προσωπικοί του εχθροί, καθώς κι οι εχθροί όλου τού λαού είναι η πλούσια μπουρζουαζία, ανεξάρτητα απ' τό άν είναι Ρώσικη, Εβραϊκή ή Ουκρανική. Εχθροί τού εργαζόμενου λαού είναι ακόμη αυτοί που προστατεύουν τό άδικο μπουρζουάδικο καθεστώς, δηλαδή, οι Σοβιετικοί Κομμισάριοι, τά μέλη τών εκστρατευτικών σωμάτων καταστολής, οι Έκτακτες Επιτροπές που γυρίζουν στίς πόλεις καί στά χωριά βασανίζοντας τούς εργαζόμενους που αρνούνται νά υποταχθούν στήν αυθαίρετη δικτατορία τους. Κάθε επαναστάτης θά πρέπει νά συλλαμβάνει καί νά στέλνει στό επιτελείο τού στρατού όλους τούς αντιπρόσωπους τέτοιου είδους εκστρατευτικών σωμάτων, Έκτακτων Επιτροπών κι άλλων οργάνων που καταπιέζουν κι υποδουλώνουν τό λαό' άν προβάλουν αντίσταση, θά πρέπει νά εκτελούνται αμέσως. Όσο γιά τήν κάθε είδους βία που ασκείται πάνω σέ ειρηνικούς εργάτες οποιασδήποτε εθνικότητας — τέτοιες πράξεις είναι ανάξιες γιά έναν επαναστάτη κι ο δράστης τέτοιων πράξεων θά τιμωρείται μέ θάνατο.

3. Κάθε πράξη ατομικής επίταξης ή δήμευσης όπως καί κάθε ανταλλαγή αλόγων ή οχημάτων μέ τούς χωρικούς χωρίς γραπτή εξουσιοδότηση τού υπεύθυνου ανεφοδια-

σμού, θά τιμωρείται αυστηρά. Κάθε επαναστάτης πρέπει νά συνειδητοποιήσει ότι τέτοιου είδους επιτάξεις μπορούν νά προσελκύσουν στίς γραμμές τού επαναστατικού στρατού μόνον αλήτες τού χειρίστου είδους, άτομα διψασμένα γιά πλούτη, πρόθυμα γιά κάθε είδους βδελυρές πράξεις που, μέ τήν κάλυψη τού επαναστατικού ξεσηκωμού, διαστρεβλώνουν τό απελευθερωτικό επαναστατικό μας κίνημα.

Κάνω έκκληση σέ όλους τούς επαναστάτες αγωνιστές, ν' αναλάβουν προσωπικά τήν προστασία τής τιμής τού αληθινά επαναστατικού στρατού μας, αντιτασσόμενοι σέ κάθε άδικη ενέργεια, είτε ανάμεσα σέ μάς τούς ίδιους, είτε ανάμεσα στούς εργαζόμενους τούς οποίους υπερασπίζουμε(2). Δέν μπορούμε νά εφαρμόζουμε τήν αδικία μεταξύ μας. Δέν μπορούμε νά κακομεταχειριζόμαστε ούτε έναν γιό ή μιά κόρη τών εργαζόμενων γιά τούς οποίους αγωνιζόμαστε. Καί κάθε επαναστάτης που παίρνει μέρος σέ μιά τέτοια ενέργεια ντροπιάζεται καί προκαλεί τήν τιμωρία του απ' τόν λαϊκό επαναστατικό στρατό.

4. Γιά τό συμφέρον τής επανάστασης καί τού δίκαιου αγώνα γιά τά ιδανικά μας, είναι αναγκαίο νά διατηρήσουμε τήν πιό σθεναρή αδελφική πειθαρχία στίς γραμμές μας. Είναι απόλυτα απαραίτητος ο μεγαλύτερος σεβασμός κι η υπακοή, σ' ότι αφορά τά στρατιωτικά ζητήματα, στούς εκλεγμένους διοικητές σας. Αυτό απαιτεί η σημασία τής υπόθεσης που σέ μάς έλαχε νά υπερασπιστούμε, τήν οποία θά φέρουμε σέ πέρας έντιμα αλλά καί που μπορεί όμως νά τήν χάσουμε άν δέν διατηρήσουμε τήν πειθαρχία ανάμεσά μας. Γι' αυτό απαιτώ από διοικητές κι επαναστάτες νά διατηρήσουν μεταξύ τους καί σέ όλες τίς ενέργειες, αυστηρή πειθαρχία.

5. Η μέθη θεωρείται έγκλημα. Ακόμα μεγαλύτερο έγκλημα γιά έναν επαναστάτη είναι νά περιφέρεται μεθυσμένος στούς δρόμους.

6. Κάθε επαναστάτης που ταξιδεύει απ' τό ένα χωριό στό άλλο θά πρέπει νά είναι έτοιμος γιά μάχη. Οι σχέσεις μέ τόν ειρηνικό πληθυσμό στά χωριά καί στούς δρόμους, θά πρέπει πάνω απ' όλα νά είναι φιλικές καί συντροφικές. Μήν ξεχνάτε, σύντροφοι διοικητές κι επαναστάτες, ότι είμαστε παιδιά τής μεγάλης εργατιάς, καί πως όλοι οι εργάτες είναι αδελφοί κι αδελφές μας. Η υπόθεση γιά τήν οποία αγωνιζόμαστε είναι μεγάλη, κι αυτό απαιτεί νά είμαστε ακούραστοι, γενναιόδωροι, γεμάτοι αδελφική αγάπη κι επαναστατική εντιμότητα. Γι' αυτό κάνω έκκληση σέ όλους τούς επαναστάτες νά είναι αληθινοί φίλοι τού λαού καί πραγματικοί γιοί τής επανάστασης. Αυτή είναι η πηγή τής δύναμής μας κι η εγγύηση τής νίκης μας.

(Υπογραφή)
Διοικητής τού Ουκρανικού Επαναστατικού Στρατού, Μ π ά τ κ ο Μ ά χ ν ο.

Χωριό Ντομπροβελίτσκοφκα,
επαρχία Χερσώνας.
5 Αυγούστου 1919.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αυτή η διαταγή δημοσιεύτηκε τήν εποχή τής ενοποίησης κι οργάνωσης όλων τών επαναστατικών δυνάμεων σ' ένα στρατό' όταν, μετά τήν αναγκαστική οπισθοχώρηση απ' τήν περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ, τά αποσπάσματα που είχαν υπηρετήσει στόν στρατό τού Γκριγκόρεφ καί τά τμήματα τού Κόκκινου Στρατού που είχαν έλθει απ' τό Νόβυ Μπάγκ γιά νά ενωθούν μέ τούς Μαχνοβίτες, ενσωματώθηκαν στόν επαναστατικό στρατό στήν περιοχή τού Ελισάβετγκραντ - Πομόσναγια.

2. Δ η λ α δ ή, ν' αγωνιστούν ενάντια στήν αδικία μέσα ατό περιβάλλον τών ίδιων τών επαναστατών καί στίς σχέσεις τών επαναστατών μέ τό περιβάλλον τών εργαζόμενων — Π. Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΜΑΧΝΟ

Βιογραφικά Σημειώματα γιά Μερικά Μέλη τού Κινήματος.

Η Μαχνοβτσίνα είναι ένα επαναστατικό μαζικό κίνημα που δημιούργησαν οι ιστορικές συνθήκες ζωής τών πιό φτωχών στρωμάτων τής Ρώσικης αγροτιάς. Είτε είχε υπάρξει ο Μάχνο, είτε όχι, αυτό τό κίνημα ήταν αναπόφευκτο νά ξεπηδήσει απ' τά κατάβαθα καί νά εκφραστεί μέ αυθεντικές μορφές. Απ' τίς πρώτες μέρες τής επανάστασης, ξεπήδησε απ' τούς κόλπους τού λαού σέ διάφορα μέρη τής Ρωσίας. 'Αν δέν είχε εμφανιστεί στήν Ουκρανία, θά μπορούσε κάλλιστα νά έχει εμφανιστεί κάπου αλλού. Τά σπέρματά του ενυπήρχαν στή Ρώσικη επανάσταση. Οι συνθήκες που επικρατούσαν στήν Ουκρανία στά 1918, βοήθησαν τό κίνημα νά ξεχυθεί σά χείμαρρος καί νά σταθεροποιήσει μέχρις ενός σημείου τή θέση του. Απ' τήν αρχή κιόλας, αυτό τό κίνημα, που προέρχονταν απ' τά κατώτερα στρώματα τής κοινωνίας, ανέδειξε μιά εντυπωσιακή σειρά προσωπικοτήτων, που ήταν μέχρι τότε άγνωστες, αλλά που διέθεταν ένα ακατάβλητο πνεύμα, ένα σπουδαίο επαναστατικό ένστικτο καί τεράστιες ικανότητες στό πεδίο τής στρατιωτικής στρατηγικής. Τέτοια άτομα, στήν αρχή τού κινήματος, ήταν: ο Καλασνίκωφ, οι αδελφοί Καρέτνικ, ο Βασιλέφσκυ, ο Μαρτσένκο, ο Βντοβιτσένκο, ο Κυριλένκο, ο Γκαβριλένκο, ο Πετρένκο, ο Μπέλας, ο Στσούς, οι Ιβάν καί Αλεξάντρ Λεπετσένκο, ο Ισιντόρ Λούτνι, ο Βερετελνίκωφ, ο Τσουμπένκο, ο Τυχένκο, οι αδελφοί Ντανίλωφ, ο Λ. Ζινκόφσκυ, ο Κράτ, ο Σερέγκιν, ο Ταρανόφσκυ, ο Πουζάνωφ, ο Τρογιάν, καί πολλοί άλλοι, λιγότερο γνωστοί. 'Ολοι αυτοί υπήρξαν πρωτοπόροι τού Μαχνοβίτικου κινήματος, υποδειγματικοί φορείς κι αξιοθαύμαστοι οδηγοί του. Ακόμη τό κίνημα βρήκε έναν γενικό αρχηγό, αντάξιο αυτής τής θέσης, στό πρόσωπο τού Νέστορα Μάχνο.

Γνωρίσαμε τόν Μάχνο στή διάρκεια τών τριών φάσεων τής εξέλιξής του.

Η πρώτη φάση αρχίζει όταν είχε καταδικαστεί σέ καταναγκαστικά έργα, τήν εποχή που ήταν ακόμα ένας νεαρός επαναστάτης. Μέσα στή φυλακή δέν ξεχώριζε τόν εαυτό του απ' τούς άλλους — έκανε τήν ίδια ζωή μέ τούς υπόλοιπους φυλακισμένους, ήταν αλυσοδεμένος, έμπαινε στήν απομόνωση κι απαντούσε στό προσκλητήριο. Τό μόνο του χαρακτηριστικό που συγκέντρωνε τήν προσοχή ήταν η ανεξάντλητη ενεργητικότητά του. 'Ηταν συνέχεια απασχολημένος μέ συζητήσεις καί λογομαχίες καί πλημμύριζε τή φυλακή μέ τά γραπτά του. Είχε τό πάθος νά γράφει γιά επαναστατικά καί πολιτικά ζητήματα. 'Οσο ήταν στή φυλακή, τού άρεσε νά φτιάχνει στίχους καί τά κατάφερνε καλύτερα στήν ποίηση παρά στόν πεζό λόγο. Εκείνον τόν

καιρό ένιωθε πολύ περήφανος όταν τόν αποκαλούσαν αναρχικό, επειδή πίστευε ότι δέν υπήρχε τίποτε πιό υπέροχο κι όμορφο απ' τόν κόσμο τών αναρχικών ιδεών. Στή διάρκεια τού ιμπεριαλιστικού πολέμου έμεινε τελείως ξένος απέναντι στόν πατριωτικό πυρετό που είχε κυριέψει τουλάχιστον τούς μισούς πολιτικούς κρατούμενους. Τά καλέσματα τού Κροπότκιν γιά υποστήριξη ενός απ' τά δυό πολεμικά στρατόπεδα, τόν έθλιβαν βαθιά, αλλά μέ κανέναν τρόπο δέν τόν έπειθαν.

Η δεύτερη φάση τής εξέλιξης τού Μάχνο αρχίζει στίς 1 Μάρτη 1917 καί τελειώνει τό καλοκαίρι τού 1918. Σ' αυτό τό διάστημα ανέλαβε πυρετώδη πολιτική δραστηριότητα στήν περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ. Εργατικές ενώσεις κι αγροτικοί συνεταιρισμοί στό Γκιουλάι-Πολέ, τό πρώτο σοβιέτ εργατών κι αγροτών που συνήλθε εκεί, ήταν τ' αποτέλεσμα τής ακατάπαυστης δραστηριότητας τού Μάχνο στά 1917. Έγινε τρομερά δημοφιλής ανάμεσα στούς χωρικούς τής περιοχής, αλλά μόλις η επανάσταση ανέδειξε έναν μεγάλο αριθμό δραστήριων ατόμων, έπαψε νά ξεχωρίζει ιδιαίτερα. Ένα όμως χαρακτηριστικό του ήταν μοναδικό: όταν βρισκόταν ανάμεσα σέ συντρόφους, κλεινόταν συχνά στόν εαυτό του κι έπαιρνε ξαφνικά αποφάσεις που επηρέαζαν ολόκληρη τή ζωή του.

Καί τέλος, η τρίτη φάση περιλαμβάνει τή δράση του στίς γραμμές τού επαναστατικού ξεσηκωμού απ' τήν εποχή τού Αταμάνου μέχρι σήμερα.

Είναι αναμφισβήτητο τό ότι η εξέγερση τών αγροτικών μαζών, τό πεδίο τής επαναστατικής καί στρατιωτικής δραστηριότητας, αποτέλεσε τό πλαίσιο μέσα στό οποίο μπόρεσε ν' αναπτυχθεί τέλεια η προσωπικότητά του.

Τήν άνοιξη τού 1919, όταν τόν είδαμε γιά πρώτη φορά στό καινούργιο του περιβάλλον, σάν αρχηγό τού επαναστατικού ξεσηκωμού, ήταν ήδη ένα εντελώς νέο καί μ ε τ α μ ο ρ φ ω μ έ ν ο άτομο.

Εξωτερικά δέν είχε αλλάξει, αλλά εσωτερικά ήταν ένα διαφορετικό πρόσωπο. Η δραστηριότητά του τόν απορροφούσε τελείως. Κάθε του κίνηση έκφραζε τή δύναμη τής θέλησης καί τή διορατικότητά του. Τήν εποχή εκείνη ήταν εντελώς απορροφημένος απ' τόν αγώνα ενάντια στόν Ντενίκιν στό νότιο μέτωπο. Η ενεργητικότητα που διοχέτευε σ' αυτόν τόν αγώνα ήταν τεράστια. Πέρασε βδομάδες αλλά κι ολόκληρους μήνες στό μέτωπο, στέκοντας φρουρός καί πολεμώντας μαζί μέ τούς άλλους επαναστάτες. Κι όταν ήλθε στό Γκιουλάι-Πολέ, περνούσε όλο τόν καιρό του δουλεύοντας μέ τό επιτελείο. Αυτή η δουλειά συνεχιζόταν μέχρι αργά τή νύκτα. Μόνον όταν ήταν όλα έτοιμα, πήγαινε γιά ύπνο ο Μάχνο. Στίς 5 ή 6 ώρα, τό άλλο πρωί, ξύπναγε κιόλας τά άλλα μέλη τού επιτελείου. Ακόμα έπαιρνε ενεργό μέρος στίς καθημερινές συγκεντρώσεις καί συνελεύσεις που γίνονταν στό Γκιουλάι-Πολέ ή στά γειτονικά χωριά. Παρόλα αυτά, έβρισκε παντα τόν καιρό νά περάσει 1 - 2 ώρες σ' ένα χωριάτικο γάμο στόν οποίο ο νεαρός γαμπρός τόν είχε καλέσει 2 - 3 βδομάδες νωρίτερα. Συνδεόταν μέ τούς χωρικούς σά νά ήταν ένας απ' αυτούς, εξακολουθούσε ν' ενδιαφέρεται ουσιαστικά γιά τή ζωή τους καί σέ γενικές γραμμές ζούσε ακριβώς όπως κι εκείνοι.

Μιά πληθώρα μύθων γιά τόν Μάχνο έχουν διαδοθεί απ' τούς αγρότες καί τούς εργάτες τής Ουκρανίας' εμφανίζουν τόν Μάχνο σάν εξαιρετικά γενναίο, εξαιρετικά διορατικό κι ανίκητο. Στήν πραγματικότητα, όταν κά-

ποιος τόν γνώριζε προσωπικά καί τόν παρακολουθούσε όταν δούλευε, πείθονταν ότι ήταν πιό σπουδαίος απ' ότι τόν παρουσίαζαν οι μύθοι που αναφέρονταν σ' αυτόν.

Ο Μάχνο είναι ο άνθρωπος τής ιστορικής δ ρ ά σ η ς. Τά τρία χρόνια τού επαναστατικού του αγώνα είναι γεμάτα ατέλειωτες πράξεις, η μία πιό σπουδαία απ' τήν άλλη.

Τό κεντρικό χαρακτηριστικό τής προσωπικότητας τού Μάχνο ήταν η τεράστια δύναμη τής θέλησής του. Φαίνεται πως αυτός ο μικρόσωμος άντρας ήταν φτιαγμένος από ένα εξαιρετικά σκληρό υλικό. Ποτέ δέν οπισθοχωρούσε μπροστά σ' ένα εμπόδιο, όταν είχε αποφασίσει νά τό υπερπηδήσει. Στίς πιό δύσκολες στιγμές τής ζωής του, όταν καταστροφές συνέβηκαν στό μέτωπο, ή όταν οι καλύτεροι φίλοι του χάθηκαν μπροστά στά μάτια του, εξωτερικά παρέμεινε εντελώς ήρεμος, σχεδόν σά νά μήν τόν αφορούσε αυτό που συνέβαινε. Πάντως, ακόμα κι άν δέν εξωτερίκευε τόν πόνο του, υπόφερε περισσότερο από άλλους απ' αυτά τά γεγονότα. Όταν, μετά τήν καπάτηση τής στρατιωτικο-πολιτικής συμφωνίας τόν Νοέμβρη καί τόν Δεκέμβρη τού 1920, οι Μπολσεβίκοι, ξέροντας ποιός ήταν ο αντίπαλός τους κι ελπίζοντας ν' αποφύγουν τά λάθη που είχαν κάνει τό προηγούμενο καλοκαίρι, έστειλαν 4 στρατιές εναντίον τού Μάχνο, ο τελευταίος βρέθηκε αντιμέτωπος μέ μιά καταστροφική κατάσταση. Αλλά δέν έχασε τήν ψυχική του ισορροπία. Η ηρεμία του υπήρξε πραγματικά εκπληκτική: δέν έδινε καμιά σημασία στίς χιλιάδες σφαίρες που αποδεκάτιζαν τόν επαναστατικό στρατό ούτε στόν άμεσο κίνδυνο νά συντριβεί ανά πάσα στιγμή απ' τόν τεράστιο Κόκκινο Στρατό. Γιά κάποιον που παρατηρούσε τά πράγματα επιφανειακά, αυτή η ψυχοσύνθεση τού Μάχνο θά μπορούσε νά φανεί σάν ψυχοσύνθεση ενός διαταραγμένου διανοητικό ατόμου. Μόνο σ' έναν άσχετο όμως θά μπορούσε νά δημιουργηθεί μιά τέτοια εντύπωση. Εκείνοι που ήξεραν τόν Μάχνο έβλεπαν ότι αυτή η ηρεμία αντιπροσώπευε μιά τεράστια προσπάθεια τής θέλησής του νά νικήσει τόν εχθρό.

Ο Μάχνο είχε τήν αποφασιστικότητα ενός αληθινού ήρωα, σέ αντίθεση μέ τήν αποφασιστικότητα εκείνων που ενεργούν πίσω απ' τίς πλάτες τού λαού καί σέ βάρος του. Σέ κάθε κρίσιμη κατάσταση, ο Μάχνο βρισκόταν στήν πρώτη γραμμή, καί ήταν ο πρώτος που έβαζε σέ κίνδυνο τή ζωή του. Είτε ορμώντας στή μάχη μ' ένα απόσπασμα, είτε ξεκινώντας μέ ολόκληρο τόν στρατό γιά μιά πορεία 10 - 15 μιλίων, ο Μάχνο βρισκόταν πάντα μπροστά, πάνω στή σέλα άν ήταν καλά, ή σέ μιά άμαξα άν ήταν πληγωμένος. Αυτός είναι ένας κανόνας χωρίς εξαιρέσεις.

Ο Μάχνο ήταν αναμφισβήτητα προικισμένος μέ μεγάλο στρατιωτικό ταλέντο. Καί τί δυσκολίες δέν αντιμετώπισε αυτός καί ο στρατός του στήν Ουκρανία! Ωστόσο, κατάφερνε νά τίς ξεπερνάει έντιμα. Η ήττα που προκάλεσε στίς μεραρχίες τού Ντένικιν στό Ουμάν — μεραρχίες που διοικούνταν από έμπειρους στρατηγούς εκπαιδευμένους στήν στρατιωτική ακαδημία — κι ο τρόπος που διέλυσε τήν οπισθοφυλακή τού στρατού του, είναι ιστορικά μνημεία τών στρατιωτικών ικανοτήτων τού Μάχνο. Καί δέν είναι τά μόνα.

Αναφορικά μέ τίς επαναστατικές καί κοινωνικές του αντιλήψεις, ο Μάχνο είναι αναρχοκομμουνιστής. Είναι φανατικά αφοσιωμένος στήν τάξη

του — τή φτωχή, καταπιεσμένη αγροτιά, στήν οποία είχαν αρνηθεί οποιοδήποτε δικαίωμα.

Ο Μάχνο είναι έξυπνος καί διορατικός. Αυτό τό χαρακτηριστικό, που τό κληρονόμησε απ' τό λαό καί που καλλιεργήθηκε απ' τό αγροτικό περιβάλλον του, είναι ολοφάνερο σέ ο,τιδήποτε κάνει. Αξίζει πραγματικά τήν αφοσίωση καί τήν αγάπη τού στρατού του καί τής αγροτιάς. Οι χωρικοί τόν θεωρούν δικό τους, μοναδικό καί σπουδαίο. "Ο Μπάτκο είναι ένας από μάς" λένε οι αντάρτες. "Ευχαριστιέται νά πίνει μαζί μας, νά μιλάει μαζί μας καί νά πολεμάει δίπλα μας." Αυτά τά λόγια δίνουν τόν καλύτερο χαρακτηρισμό τού Μάχνο, σάν γιού τού λαού. Οι δεσμοί του μέ τό λαό ήταν ριζωμένοι μέσα σ' ένα πλούσιο, μαύρο χώμα. Δέν υπήρξε σχεδόν κανένας άνθρωπος στή Ρωσία τόσο δημοφιλής κι αγαπητός απ' τίς μάζες, όσο ο Μάχνο. Οι χωρικοί ήταν βαθιά περήφανοι γι' αυτόν. Ποτέ όμως δέν επιδίωξε νά επωφεληθεί απ' αυτήν τήν αφοσίωση, νά χρησιμοποιήσει τή θέση του' αντίθετα συχνά περιγελούσε τή θέση του μ' ένα τυπικά Ουκρανικό χιούμορ.

Ο Μάχνο διέθετε τή σταθερή καί στιβαρή πυγμή ενός αρχηγού. Δέν ήταν μέ κανέναν τρόπο γεννημένος εξουσιαστής, αλλά πάνω στή δράση έβρισκε πάντα τήν αναγκαία αποφασιστικότητα, χωρίς νά δημιουργεί εξουσιαστικές τάσεις μέσα στό κίνημα, αλλά καί χωρίς νά τό εκθέτει στόν κίνδυνο τής διάλυσης.

Είναι πολύ γνωστό τό πόσο μεγάλη σημασία έδιναν οι Μπολσεβίκοι στό γεγονός ότι οι χωρικοί αποκαλούσαν τόν Μάχνο "Μπάτκο". Στό κεφάλαιο 3 περιγράψαμε πώς καί κάτω από ποιές συνθήκες τού δόθηκε αυτό τό όνομα. Μετά τά 1920, τόν φώναζαν συνήθως "Μάλυϊ" (κοντούλης), ένα παρατσούκλι που είχε σχέση μέ τό χαμηλό του ανάστημα καί που τού τό κόλλησε τυχαία κάποιος αντάρτης(1).

Η προσωπικότητα τού Μάχνο είχε πολλά ανώτερα χαρακτηριστικά — πνεύμα, θέληση, θάρρος, ενεργητικότητα κι ακμαιότητα. Όλα μαζί, αυτά τά χαρακτηριστικά δημιουργούσαν μιά υποβλητική εντύπωση καί τόν έκαναν νά ξεχωρίζει ακόμα κι ανάμεσα στούς επαναστάτες.

Ωστόσο, ο Μάχνο δέν είχε τίς απαραίτητες θεωρητικές γνώσεις που χρειάζονταν γιά νά κατανοήσει τήν πολιτική καί τήν ιστορία. Εξαιτίας αυτού, συχνά δέν μπορούσε νά διατυπώσει πλατιές επαναστατικές γενικεύσεις καί συμπεράσματα, ή απλά αρνούνταν ακόμη καί νά τίς πάρει υπόψη του.

Τό πλατύ κίνημα τού επαναστατικού ξεσηκωμού, απαιτούσε τήν ανακάλυψη νέων επαναστατικών καί κοινωνικών φορμουλών, ανάλογων μέ τή φύση του. Εξαιτίας τής ανεπαρκούς πολιτικής καί θεωρητικής του κατάρτισης, ο Μάχνο δέν μπορούσε πάντοτε ν' ανταπεξέλθει σ' αυτό τό καθήκον κι άν λάβουμε υπόψη τή θέση που κατείχε στόν επαναστατικό ξεσηκωμό, αυτό τό μειονέκτημα είχε αντίκτυπο σέ ολόκληρο τό κίνημα.

Πιστεύουμε ότι άν ο Μάχνο είχε πιό εκτεταμένες γνώσεις στούς τομείς τής ιστορίας, καί τών πολιτικών καί κοινωνικών επιστημών, ο επαναστατικός ξεσηκωμός θά είχε σημειώσει, αντί γιά αναπόφευκτες ήττες, μιά σειρά από νίκες που θά είχαν παίξει έναν τεράστιο κι ίσως καί αποφασιστικό ρόλο στήν εξέλιξη τής Ρώσικης επανάστασης.

Επιπλέον, ο Μάχνο είχε ένα χαρακτηριστικό που μερικές φορές μείωνε τήν αξία τών κυριότερων προσόντων του: έδειχνε κάποτε μιά κάποια επιπολαιότητα. Άν καί γεμάτος ενεργητικότητα καί θέληση, έδειχνε μερικές φορές, καί μάλιστα σέ περιόδους εξαιρετικά σοβαρών κρίσεων, μιά ελαφρότητα που ήταν ασυμβίβαστη μέ τή σοβαρότητα τής κατάστασης.

Γιά νά δώσουμε ένα παράδειγμα, τά αποτελέσματα τής νίκης πάνω στήν αντεπανάσταση τού Ντένικιν τό φθινόπωρο τού 1919, δέν τά εκμεταλλεύτηκε όσο θά έπρεπε πρός τήν κατεύθυνση τής ανάπτυξης μιάς Πανουκρανικής εξέγερσης, άν καί η στιγμή ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκή γιά έναν τέτοιο σκοπό. Ο λόγος ήταν ένα κάποιο μεθύσι μέ τή νίκη καθώς καί μιά ισχυρή καί λαθεμένη αίσθηση ασφάλειας καί ώς ένα βαθμό κάποια απροσεξία. Οι ηγέτες τής εξέγερσης, μέ τόν Μάχνο επικεφαλής, εγκαταστάθηκαν στήν απελευθερωμένη περιοχή χωρίς νά δώσουν τήν απαιτούμενη προσοχή στόν Λευκό κίνδυνο που εξακολουθούσε νά υπάρχει ή στήν απειλή τού Μπολσεβικισμού, που κατέβαινε απ' τό βορρά.

Αλλά ο Μάχνο ωρίμαζε κι εξελισσόταν μαζί μέ τήν ωρίμανση κι εξέλιξη τής Ρώσικης Επανάστασης. Κάθε χρόνο γινόταν καί πιό ικανός. Στά 1921 ήταν πολύ πιό ώριμος καί βαθυστόχαστος από ό,τι στά 1918 - 1919.

Μελετώντας τήν προσωπικότητα τού Μάχνο, δέ θά πρέπει νά ξεχνάμε τίς δυσμενείς συνθήκες μέσα στίς οποίες έζησε από τήν παιδική του ηλικία: τή σχεδόν παντελή έλλειψη εκπαίδευσης τών ανθρώπων τού περιβάλλοντός του καί τήν παντελή απουσία έμπειρης καί φωτισμένης βοήθειας στόν κοινωνικό κι επαναστατικό του αγώνα. Παρόλα αυτά, ο Μάχνο δημιούργησε αθάνατα επιτεύγματα στή Ρώσικη επανάσταση, κι η ιστορία δίκαια θά τόν κατατάξει ανάμεσα στά πιό αξιόλογα άτομα αυτής τής επανάστασης.

Πρός μεγάλη μας έκπληξη, η πλειοψηφία τών σύγχρονων Ρώσων αναρχικών, που ισχυρίζονται ότι παίζουν έναν ηγετικό ρόλο στό πεδίο τής αναρχικής σκέψης, δέν μπόρεσαν νά αναγνωρίσουν τίς σπουδαίες αρετές τής προσωπικότητας τού Μάχνο. Πολλοί απ' αυτούς τόν είδαν καί τόν έκριναν από ένα Μπολσεβίκικο πρίσμα, παίρνοντας τό υλικό τους απ' τά χέρια τών πρακτόρων τού Κράτους ή διαφορετικά, περιορίστηκαν σέ κοινοτυπίες. Απ' αυτή τήν άποψη, ο Π. Α. Κροπότκιν ήταν μιά χτυπητή εξαίρεση.

"Νά πείτε στό σύντροφο Μάχνο από μέρους μου νά προσέχει τόν εαυτό του, γιατί δέν υπάρχουν πολλοί σάν κι αυτόν στή Ρωσία."

Αυτά τά λόγια ειπώθηκαν απ' τόν Κροπότκιν τόν Ιούνη τού 1919, όταν δηλαδή δέν υπήρχαν άλλες πηγές πληροφοριών γιά τόν Μάχνο στήν Κεντρική Ρωσία, εκτός απ' τίς επίσημες διαστρεβλώσεις.

Από μιά τεράστια απόσταση καί στή βάση λίγων μεμονωμένων γεγονότων, η οξεία διορατικότητα τού Κροπότκιν αναγνώρισε στό πρόσωπο τού Μάχνο μιά σημαντική ιστορική φυσιογνωμία.

Βιογραφικά Σημειώματα
γιά Μερικά Μέλη τού Κινήματος.

Κλείνουμε αυτό τό κεφάλαιο μέ σύντομα σημειώματα γιά ορισμένα απ' τά βασικά μέλη τού κινήματος. Τό βιογραφικό υλικό που είχαμε συγκεντρώσει γι' αυτούς χάθηκε στίς αρχές τού 1921, καί συνακόλουθα είμαστε

υποχρεωμένοι νά περιοριστοϋμε σέ εξαιρετικά περιληπτικές σημειώσεις.

Ο Σ ί μ ω ν Κ α ρ έ τ ν ι κ ήταν αγρότης απ' τό Γκιουλάι-Πολέ — ένας απ' τούς φτωχότερους τού χωριού. Δούλευε σάν εργάτης σέ αγρόκτημα καί πήγε μόνο ένα χρόνο σχολείο. Συμμετείχε στό κίνημα απ' τίς πρώτες μέρες, κι ήταν αναρχοκομμουνιστής απ' τά 1907. Έδειξε ένα σπουδαίο στρατηγικό ταλέντο. Πληγώθηκε πολλές φορές στίς μάχες εναντίον τού Ντένικιν. Μετά τά 1920 αντικαθιστούσε συχνά τόν Μάχνο σάν ανώτατος διοικητής τού στρατού' ήταν διοικητής τού σώματος που στάλθηκε στήν Κριμαία ενάντια στόν Βράνγκελ. Ήταν μέλος τού Συμβουλίου τών Επαναστατών τής Ουκρανίας. Μετά τήν ήττα τού Βράνγκελ, οι Μπολσεβίκοι τόν έστειλαν στό Γκιουλάι-Πολέ, γιά νά παρακολουθήσει δήθεν ένα στρατιωτικό συνέδριο, αλλά πιάστηκε προδοτικά στό δρόμο κι εκτελέστηκε στό Μελιτοπόλ. Άφησε μιά χήρα καί μερικά παιδιά.

Ο Μ α ρ τ σ έ ν κ ο ήταν γιός μιάς οικογένειας φτωχών αγροτών απ' τό Γκιουλάι-Πολέ. Δέν ολοκλήρωσε τήν εκπαίδευσή του. Όντας αναρχοκομμουνιστής απ' τά 1907, ήταν ένας απ' τούς πρώτους αντάρτες τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ. Φυλακίστηκε καί πληγώθηκε αρκετές φορές στίς μάχες εναντίον τού στρατού τού Ντένικιν. Τά δυό τελευταία χρόνια τής εξέγερσης, διοικούσε τό Μαχνοβίτικο ιππικό κι ήταν μέλος τού Συμβουλίου τών Επαναστατών. Σκοτώθηκε τόν Γενάρη τού 1921, κοντά στήν Πολτάβα, στή διάρκεια μιάς μάχης εναντίον τών Κόκκινων. Άφησε μιά χήρα.

Ο Γ κ ρ ι γ κ ό ρ υ Β α σ ι λ έ φ σ κ υ ήταν γιός φτωχών αγροτών απ' τό Γκιουλάι-Πολέ. Πήρε μιά στοιχειώδη εκπαίδευση. Όντας αναρχικός πρίν απ' τά 1917, πήρε μέρος στό Μαχνοβίτικο κίνημα απ' τίς απαρχές του. Προσωπικός φίλος τού Μάχνο, τόν αντικατέστησε αρκετές φορές στήν αρχηγία τού στρατού. Σκοτώθηκε τόν Δεκέμβρη τού 1920, στή διάρκεια μιάς μάχης εναντίον τών Κόκκινων Κοζάκων στήν επαρχία τού Κιέβου. Άφησε μιά χήρα καί μερικά παιδιά.

Ο Β. Β ε ρ ε τ ε λ ν ί κ ω φ ήταν αγρότης απ' τό Γκιουλάι-Πολέ. Αργότερα δούλεψε σ' ένα χυτήριο τής περιοχής καί κατόπιν στό εργοστάσιο Πουτίλωφ, στήν Πετρούπολη. Αρχικά Σοσιαλεπαναστάτης, έγινε αναρχικός στά 1918. Υπήρξε πολύ προικισμένος ρήτορας καί οργανωτής καί πήρε ενεργό μέρος σέ όλες τίς φάσεις τής Ρώσικης Επανάστασης. Στά 1918 επέστρεψε στό Γκιουλάι-Πολέ, αφοσιώθηκε κύρια στήν προπαγάνδα κι έγινε πολύ δημοφιλής στήν περιοχή. Γιά λίγο καιρό άσκησε τά καθήκοντα επιτελάρχη τού στρατού. Τόν Ιούνη τού 1919, βάδισε επικεφαλής μιάς μονάδας που σχηματίστηκε πρόχειρα, γιά νά προσπαθήσει νά υπερασπίσει τό Γκιουλάι-Πολέ απ' τίς δυνάμεις τού Ντένικιν' 10 μίλια περίπου απ' τό Γκιουλάι-Πολέ, κοντά στή Σβιατοντούκοφκα (τής επαρχίας τού Αλεξαντρόφσκ), περικυκλώθηκε απ' τόν εχθρό κι έπεσε μαζί μέ ολόκληρο τό απόσπασμά του, συνεχίζοντας νά πολεμάει μέχρι τήν τελευταία στιγμή. Άφησε μιά χήρα καί παιδιά.

Ο Π ή τ ε ρ Γ κ α β ρ ι λ έ ν κ ο ήταν αγρότης απ' τό Γκιουλάι-Πολέ. Αναρχικός απ' τήν επανάσταση τού 1905 κι ένας απ' τούς πιό δραστήριους αγωνιστές τού Μαχνοβίτικου κινήματος. Σά διοικητής τού 3ου Σώματος τών Μαχνοβιτών Επαναστατών έπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ήττα τού στρα-

τού τού Ντένικιν τό φθινόπωρο τού 1919. Ολόκληρο τό 1920 είχε φυλακιστεί απ' τούς Μπολσεβίκους στό Χάρκοβο. Στή βάση τής στρατιωτικοπολιτικής συμφωνίας μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικής εξουσίας, σφέθηκε ελεύθερος κι αμέσως έφυγε γιά τήν Κριμαία, όπου πήρε μέρος στόν αγώνα εναντίον τού Βράνγκελ, υπηρετώντας σάν επιτελάρχης τού Μαχνοβίτικου στρατού. Μετά τήν καταστροφή τού Βράνγκελ, πιάστηκε μέ δόλο απ' τούς Μπολσεβίκους στήν Κριμαία, κι απ' ότι γνωρίζουμε, εκτελέστηκε στό Μελιτοπόλ. Υπήρξε σπουδαίος στρατιωτικός ηγέτης κι επαναστάτης.

Ο Β α σ ί λ υ Κ υ ρ ι λ έ ν κ ο ήταν αγρότης απ' τό χωριό Νοβοσπαζόφκα καί πήρε μιά στοιχειώδη εκπαίδευση. Ήταν αναρχικός. Υπήρξε διοικητής ενός συντάγματος ιππικού καί μέλος τού Συμβουλίου τών Επαναστατών. Σάν έμπειρος ιππέας, κλήθηκε στά 1919 απ' τούς Μπολσεβίκους γιά ν' αναλάβει τή θέση τού διοικητή μιάς μονάδας τού Κόκκινου ιππικού, μετά τήν κήρυξη τών Μαχνοβιτών εκτός νόμου. Μετά από συνεννόηση μέ τόν Μάχνο καί τούς άλλους συντρόφους, δέχτηκε τή θέση καί αναχαίτισε τήν προέλαση τού Ντένικιν στήν περιοχή τού Αικατερίνοσλαβ. Τήν εποχή τής στρατιωτικοπολιτικής συμφωνίας, οι Μαχνοβίτες τόν έστειλαν σάν αντιπρόσωπο γιά νά διαπραγματευθεί μέ τούς Μπολσεβίκους. Στά 1920 πληγώθηκε αρκετές φορές σέ μάχες εναντίον τών Λευκών καί τών Κόκκινων. Ήταν δημοφιλής ρήτορας σέ μεγάλες λαϊκές συγκεντρώσεις. Σκοτώθηκε σέ μιά αψιμαχία μέ τούς Κόκκινους τό καλοκαίρι τού 1921. Άφησε μιά χήρα.

Ο Β ί κ τ ω ρ Μ π έ λ α ς ήταν αγρότης απ' τή Νοβοσπαζόφκα καί πήρε μιά στοιχειώδη εκπαίδευση. Ήταν αναρχικός. Απ' τά 1919 ήταν διοικητής ενός Μαχνοβίτικου συντάγματος καί πήρε μέρος στήν επίθεση εναντίον τού Ταγκανρόγκ. Αργότερα έγινε επιτελάρχης τού στρατού. Γιά νά εκδικηθεί τή συμμετοχή του στό Μαχνοβίτικο κίνημα, ο στρατός τού Ντένικιν σκότωσε τόν πατέρα του, τόν παππού του καί τά δυό του αδέλφια κι έκαψε όλα του τά υπάρχοντα. Ήταν μέλος τού Συμβουλίου τών Επαναστατών κι ικανός σέ θέματα στρατιωτικής στρατηγικής. Επεξεργαζόταν όλα τά σχέδια που αφορούσαν κινήσεις τού στρατού κι αναλάμβανε τήν ευθύνη τους. Αιχμαλωτίστηκε απ' τούς Μπολσεβίκους στά 1921 καί ζούσε κάτω απ' τήν απειλή τής εκτέλεσης. Η τύχη του αγνοείται.

Ο Β ν τ ο β ι τ σ έ ν κ ο ήταν αγρότης απ' τή Νοβοσπαζόφκα καί πήρε μιά στοιχειώδη εκπαίδευση. Ήταν αναρχικός. Διοικητής ενός ειδικού αποσπάσματος τού επαναστατικού στρατού κι ένα απ' τά πιό δραστήρια στελέχη τού επαναστατικού ξεσηκωμού. Ήταν εξαιρετικά δημοφιλής καί πολύ αγαπητός στούς αγρότες τής περιοχής τής Αζοφικής Θάλασσας, αλλά κι ανάμεσα στούς επαναστάτες. Έπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ήττα τών δυνάμεων τού Ντένικιν τό φθινόπωρο τού 1919. Στά 1921 τραυματίστηκε σοβαρά καί φυλακίστηκε απ' τούς Μπολσεβίκους. Άν καί τόν απειλούσαν μέ θάνατο, απέρριψε περιφρονητικά τήν πρότασή τους νά τούς προσφέρει τίς υπηρεσίες του. Η τύχη του αγνοείται.

Ο Π ή τ ε ρ Ρ ύ μ π ι ν (Ζ ο ν ώ φ) ήταν μεταλλουργός απ' τήν επαρχία τού Ορέλ. Τήν εποχή τής Τσαρικής αντίδρασης μετανάστευσε στήν Αμερική, όπου πήρε αμέσως μέρος στό επαναστατικό συνδικαλιστικό κίνημα κι έπαιξε σημαντικό ρόλο σά μέλος τής Ένωσης Ρώσων Εργατών τών

Ηνωμένων Πολιτειών καί τού Καναδά. Στίς αρχές τής επανάστασης τού 1917, γύρισε στή Ρωσία διαμέσου Ιαπωνίας καί Βλαδιβοστόκ κι έφτασε στό Αικατερίνοσλαβ. Εκεί συμμετείχε ενεργό στό συνδικαλιστικό κίνημα κι έγινε δημοφιλής ανάμεσα στούς εργάτες. Στά τέλη τού 1917, οι εργάτες τού Αικατερίνοσλαβ τόν εκλέξανε αντιπρόσωπο γιά τήν Πανουκρανική συνδιάσκεψη τών αντιπροσώπων τών συνδικάτων καί τών εργοστασιακών επιτροπών. Η συνδιάσκεψη υιοθέτησε τό "Σ χ έ δ ι ο Ρ ύ μ π ι ν", που ζητούσε τήν ενοποίηση τής βιομηχανίας καί τήν ανασυγκρότηση τών μεταφορών. Μετά απ' αυτό, μέ υπόδειξη τών Μπολσεβίκων, ο Ρύμπιν έζησε στό Χάρκοβο, όπου δούλεψε στό συνδικάτο μεταλλουργών καί σέ άλλους τομείς - κλειδιά τής βιομηχανίας καί τών μεταφορών. Τό καλοκαίρι τού 1920 κατέληξε στό συμπέρασμα ότι τού ήταν εντελώς αδύνατο νά δουλέψει μέ τούς Μπολσεβίκους, μιά που κατεύθυναν όλες τους τίς προσπάθειες ενάντια στά συμφέροντα τών εργατών καί τών αγροτών. Θά πρέπει νά σημειωθεί ότι ο Ρύμπιν είχε δουλέψει μέ τούς Μπολσεβίκους σάν ένας εργατικός κι ακούραστος συνδικαλιστής εργάτης καί δέν ήθελε νά γίνουν γνωστές οι αναρχικές του απόψεις στίς Σοβιετικές αρχές. Όμως ακόμα καί περιοριζόμενος σ' αυτόν τό ρόλο, θεωρούσε αδύνατο νά υπηρετήσει τά συμφέροντα τής εργατικής τάξης κάτω απ' τήν Κομμουνιστική δικτατορία. Τό φθινόπωρο τού 1920 οι σκέψεις του τόν έστρεψαν πρός τούς Μαχνοβίτες κι έτσι πήγε στό στρατόπεδο τών επαναστατών, όπου δούλεψε πολύ δραστήρια στόν πολιτιστικό τομέα τού κινήματος. Λίγο μετά τόν ερχομό του, εκλέχτηκε μέλος τού Συμβουλίου τών Επαναστατών καί δούλεψε σά γραμματέας. Ο Ρύμπιν διέθετε τεράστια ενεργητικότητα κι ήταν πολύ μεθοδικός καί καταρτισμένος σέ ό,τι είχε σχέση μέ τή δουλειά του. Τόν Γενάρη τού 1921, έφυγε απ' τό Μαχνοβίτικο στρατόπεδο γιά λίγο καιρό καί γύρισε στό Χάρκοβο. Ήθελε νά επικοινωνήσει τηλεφωνικά μέ τόν Ρακόφσκυ καί νά τού πεί στά ίσια τή γνώμη που είχε γι' αυτόν καί γιά τούς άλλους πρωτεργάτες τής προδοτικής επίθεσης ενάντια στούς Μαχνοβίτες καί τούς αναρχικούς. Είναι πολύ πιθανόν ότι πραγματοποίησε τό σχέδιό του κι ότι αυτό στάθηκε η αιτία τού θανάτου του. Πέντε μέρες μετά τόν ερχομό του στό Χάρκοβο, συνελήφθηκε μέ διαταγή τής Τ σ ε κ ά, κι ένα μήνα αργότερα εκτελέστηκε. Τόν εκτέλεσαν οι Μπολσεβίκοι, που τόσο πρόσφατα πρόβλεπαν μιά θαυμάσια καριέρα γι' αυτόν, αποκαλώντας τον έξοχο οργανωτή καί θεωρητικό τού εργατικού κινήματος.

Ο Κ α λ α σ ν ί κ ω φ ήταν ένας πολύ νεαρός επαναστάτης που είχε τελειώσει τό δημοτικό σχολείο. Ήταν γιός εργάτη κι είχε υπηρετήσει σάν ανθυπολοχαγός στόν Τσαρικό στρατό πρίν απ' τήν επανάσταση. Στά 1917 έγινε γραμματέας τής αναρχοκομμουνιστικής οργάνωσης τού Γκιουλάι-Πολέ. Ήταν εξαιρετικά γενναίος καί προικισμένος διοικητής. Ήταν ένας απ' τούς βασικούς οργανωτές τής εξέγερσης τών τμημάτων τού Κόκκινου Στρατού στό Νόβυ Μπάγκ τό καλοκαίρι τού 1919. Αρχικά διοικούσε τήν 1η ταξιαρχία τού επαναστατικού στρατού καί στή συνέχεια τό 1ο σώμα τού Ντόνετς τού Μαχνοβίτικου στρατού. Σκοτώθηκε από έκρηξη οβίδας τό καλοκαίρι τού 1920 σέ μιά μάχη ενάντια στόν Κόκκινο Στρατό. Άφησε μιά χήρα κι ένα παιδί.

Ο Μ ι χ ά λ ε φ - Π α β λ έ ν κ ο ήταν γιός αγροτών τής Μεγαλορω-

σίας. Ήταν μέλος μιάς αναρχικής ομάδας στήν Πετρούπολη, κι έφτασε στό Γκιουλάι-Πολέ στίς αρχές τού 1919. Οργάνωσε καί διοικούσε τό σώμα μηχανικού τού Μαχνοβίτικου στρατού. Διέθετε τό ιδιαίτερα αγνό κι εκλεπτυσμένο πνεύμα ενός νεαρού ιδεαλιστή. Στίς 11 ή 12 Ιούνη 1919, ενώ υπηρετούσε πάνω σέ ένα τεθωρακισμένο τρένο που χρησιμοποιούνταν στόν πόλεμο εναντίον τού στρατού τού Ντένικιν, τόν συνέλαβαν ύπουλα μαζί μέ τόν σύντροφό του Μπουρμπύγκα, μέ διαταγή τού Βοροσίλωφ, διοικητή τής 14ης Στρατιάς, καί τόν εκτέλεσαν στίς 17 Ιούνη 1919, στό Χάρκοβο.

Ο Μ α κ έ γ ε φ ήταν εργάτης απ' τό Ιβάνοβο-Βοζνέσενκ καί μέλος τής αναρχικής οργάνωσης εκείνης τής πόλης. Στά τέλη τού Απρίλη τού 1919, έφτασε στό Γκιουλάι-Πολέ μέ 36 συντρόφους που ανήκαν στήν ίδια οργάνωση. Αρχικά αφοσιώθηκε στήν προπαγάνδα. Αργότερα εκλέχτηκε μέλος τού επιτελείου τού Μαχνοβίτικου στρατού. Στά τέλη τού Νοέμβρη τού 1919, ενώ διοικούσε ένα αντάρτικο απόσπασμα στήν περιοχή τού Σταθμού τού Ζαπορόζε, σκοτώθηκε σέ μιά μάχη ενάντια στόν στρατό τού Στρατηγού Σλάστσεφ.

Ο Β α σ ί λ υ Ν τ α ν ί λ ω φ ήταν γιός μιάς φτωχής οικογένειας τού Γκιουλάι-Πολέ, καί τό επάγγελμά του ήταν σιδεράς. Ήταν στρατιώτης τού πυροβολικού καί πήρε μέρος στόν επαναστατικό ξεσηκωμό απ' τό ξεκίνημά του. Στόν Μαχνοβίτικο στρατό κατείχε τήν υπεύθυνη θέση τού διοικητή ανεφοδιασμού τού πυροβολικού.

Ο Τ σ ε ρ ν ο κ ν ί ζ ν ι ήταν δάσκαλος τής στοιχειώδους εκπαίδευσης στό χωριό Νόβο Παβλόφκα, τής επαρχίας τού Πάβλογκραντ. Στό Β' συνέδριο τών αγροτών, εργατών κι ανταρτών που συγκλήθηκε στό Γκιουλάι-Πολέ, εκλέχτηκε πρόεδρος τού Επαναστατικού Στρατιωτικού Συμβουλίου τής περιοχής τού Γκιουλάι-Πολέ καί συνέχισε νά έχει αυτή τήν αρμοδιότητα μέχρι τήν ήττα τής επαναστατικής περιοχής απ' τούς Μπολσεβίκους καί τούς Ντενικινιστές, τόν Ιούνη τού 1919. Γιά τή συμμετοχή του στό επαναστατικό κίνημα, η Σοβιετική εξουσία τόν κήρυξε εκτός νόμου.

Ο Σ τ σ ο ύ ς ήταν ένας φτωχός αγρότης απ' τό χωριό Μπόλσαγια Μιχαήλοφκα. Ήταν ναυτικός. Στήν αρχή τής επανάστασης, ήταν ένας από τούς πρώτους καί πιό δραστήριους αντάρτες τής νότιας Ουκρανίας. Ήδη απ' τόν Απρίλη τού 1918, διοικούσε ένα επαναστατικό απόσπασμα που πολέμησε ενάντια στά Αυστρο-Γερμανικά στρατεύματα. Στόν αγώνα ενάντια στήν εξουσία τού Αταμάνου καί τούς Αυστρο-Γερμανούς, επέδειξε ξεχωριστή ενεργητικότητα καί θάρρος. Ανάμεσα στούς επαναστάτες αλλά καί σ' ολόκληρη τήν περιοχή τής νότιας Ουκρανίας, ήταν σχεδόν τόσο δημοφιλής όσο κι ο Νέστωρ Μάχνο. Κατέλαβε σημαντικές θέσεις στόν Μαχνοβίτικο επαναστατικό στρατό· υπήρξε διοικητής μιάς μονάδας ιππικού, αρχηγός τού επιτελείου στρατού καί τέλος επιτελάρχης μιάς ειδικής μονάδας επαναστατών στρατιωτών. Σκοτώθηκε τόν Ιούνη τού 1921, στήν επαρχία τής Πολτάβα, στή διάρκεια μιάς μάχης εναντίον τού Κόκκινου Ιππικού.

Ο Ι σ ι ν τ ό ρ Λ ι ο ύ τ υ ι, ήταν αγρότης απ' τό Γκιουλάι-Πολέ κι είχε τελειώσει τό δημοτικό. Τό επάγγελμά του ήταν ζωγράφος. Αναρχικός, κι ένας απ' τούς πρώτους καί πιό δραστήριους επαναστάτες. Υπήρξε μέλος τού επιτελείου στρατού κι ένας απ' τούς πιό στενούς βοηθούς τού Μάχνο. Σκοτώθηκε σέ μιά μάχη εναντίον τών Ντενικινιστών κοντά στό Ουμάν, τόν

Σεπτέμβρη τοῦ 1919.

Ο Φ ό ρ μ α Κ ο ζ ί ν ἦταν ἕνας αγρότης που δὲν ανήκε σὲ κανένα κόμμα. Διοικοῦσε τὸ σύνταγμα πυροβολικοῦ τοῦ Μαχνοβίτικου στρατοῦ κι ἔγινε αργότερα διοικητὴς ενὸς ειδικοῦ αποσπάσματος. Ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο στὴν ἥττα τοῦ Ντένικιν τὸ φθινόπωρο τοῦ 1919, καὶ στὴν ἥττα τοῦ Βράνγκελ στὰ 1920. Τραυματίστηκε αρκετὲς φορὲς σ' αυτὲς τὶς μάχες. Τὸν Αὔγουστο τοῦ 1921 τραυματίστηκε σοβαρὰ σὲ μιὰ μάχη εναντίον τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ. Η τύχη του αγνοεῖται.

Οι Ι β ά ν καὶ Α λ ε ξ ά ν τ ρ Λ ε π ε τ σ έ ν κ ο ἦταν αγρότες απ' τὸ Γκιουλάι-Πολὲ κι αναρχικοί. Ἦταν απ' τοὺς πρώτους αντάρτες που βγῆκαν ενάντια στὸν Αταμάνο Σκοροπάντσκυ. Δούλεψαν δραστήρια στὸ μέτωπο καὶ μέσα στὴν επαναστατικὴ περιοχή. Ο Αλεξάντρ Λεπετσένκο εκτελέστηκε απ' τοὺς Μπολσεβίκους τὴν ἄνοιξη τοῦ 1920 στὸ Γκιουλάι-Πολὲ σὰν διακεκριμένος Μαχνοβίτης. Ο Ιβὰν Λεπετσένκο διατήρησε τὴ θέση του στὸν Μαχνοβίτικο στρατὸ ὥς τὸ τέλος.

Ο Σ ε ρ έ γ κ ι ν ἦταν αγρότης καὶ μετὰ τὸ 1917 ἔγινε αναρχικός. Πῆρε μέρος απ' τὴν αρχὴ στὴν εξέγερση κι ἦταν επικεφαλῆς τοῦ τομέα ανεφοδιασμοῦ τοῦ επαναστατικοῦ στρατοῦ.

Οι Γ κ ρ ι γ κ ό ρ υ καὶ Σ ά β β α Μ ά χ ν ο ἦταν αδέλφια τοῦ Νέστορα Μάχνο.

Ο Γ κ ρ ι γ κ ό ρ υ Μ ά χ ν ο πῆρε μέρος στὸν αγώνα ενάντια στὴν αντεπανάσταση τοῦ μετώπου Τσαριτσίν, κατέχοντας τὴ θέση τοῦ επιτελάρχη τῆς 37ης ταξιαρχίας τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ στὰ 1918 καὶ στὶς αρχὲς τοῦ 1919. Μπαίνοντας στὸν επαναστατικὸ στρατὸ τὴν ἄνοιξη τοῦ 1919, υπηρέτησε σὰ βοηθὸς τοῦ αρχηγοῦ επιτελείου. Σκοτώθηκε κοντὰ στὸ Ουμὰν σὲ μιὰ μάχη ενάντια στοὺς Ντενικινιστὲς τὸ Σεπτέμβρη τοῦ 1919, τὴν ἴδια περίοδο μὲ τὸν Ισιντὸρ Λιούτυι.

Ο Σ ά β β α Μ ά χ ν ο ἦταν ο μεγαλύτερος απ' τοὺς αδελφοὺς Μάχνο. Πῆρε μέρος στὴν εξέγερση απ' τὴν εποχὴ τῆς Αυστρο-Γερμανικῆς κατοχῆς. Στὶς αρχὲς τοῦ 1920 συνελήφθηκε απ' τοὺς Μπολσεβίκους στὸ Γκιουλάι-Πολέ, ὄχι στὴ διάρκεια μιᾶς μάχης, αλλὰ μέσα στὸ σπίτι του κι εκτελέστηκε, κυρίως γιατὶ ἦταν αδελφὸς τοῦ Νέστορα Μάχνο. Ἄφησε μιὰ μεγάλη οικογένεια.

* * *

Επειδὴ υπάρχει ἔλλειψη επαρκῶν στοιχείων, δὲν εἴμαστε σὲ θέση νὰ δώσουμε πιὸ ολοκληρωμένες βιογραφικὲς πληροφορίες γιὰ τὴν ατέλειωτη λίστα τῶν ενεργῶν Μαχνοβιτῶν, που ἔπαιξαν σημαντικὸ ρόλο στὸ κίνημα, ὅπως λογουχάρη: ο Γ κ α ρ κ ο ύ σ α, διοικητὴς ενὸς ειδικοῦ συντάγματος Μαχνοβιτῶν επαναστατῶν, που σκοτώθηκε στὰ 1920' ο Κ ο λ ι ά ν τ α, μέλος τοῦ στρατιωτικοῦ επιτελείου' ο Ν τ ε ρ μ έ ν τ ζ ι, αξιωματικὸς που εκτελοῦσε χρέη συνδέσμου' ο Π ρ ά β ν τ α, διοικητὴς μεταφορῶν' ο Μ π ο ν τ ά ρ ε τ ς, διοικητὴς τοῦ ιππικοῦ, που σκοτώθηκε στὰ 1920' ο Τ σ ο υ μ π έ ν κ ο, επικεφαλῆς τῆς διεύθυνσης καταστροφῶν' ο Μ π ρ ό β α, διοικητὴς ενὸς ειδικοῦ αποσπάσματος' ο Ν τ ο μ α σ έ ν κ ο, επιτελάρχης' ο Ζ α μ π ο ύ ν τ κ ο, διοικητὴς ενὸς ειδικοῦ αποσπάσματος' ο

Τ υ χ έ ν κ ο, επικεφαλής τού τομέα ανεφοδιασμού˙ ο Μ π ο υ ρ γ ί μ α, επικεφαλής τής διεύθυνσης καταστροφών(2)˙ ο Τ σ ο υ μ ά κ, ταμίας τού στρατού˙ ο Κ ρ ά τ, διαχειριστής τού οικονομικού τομέα, κι άλλοι πολλοί. Όλοι τους αναδύθηκαν απ' τά κατώτερα στρώματα τού εργατικού πληθυσμού στήν πιό ηρωϊκή κι επαναστατική στιγμή τής ζωής τους κι υπηρέτησαν τήν υπόθεση τού κινήματος μέ όλες τους τίς δυνάμεις καί μέχρι τήν τελευταία τους πνοή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Μετά τό 1920, οι Μπολσεβίκοι έγραψαν πολλά γιά τά προσωπικά ελαττώματα τού Μάχνο, βασίζοντας τίς πληροφορίες τους στό ημερολόγιο τής δήθεν γυναίκας του, κάποιας Φεντόρα Γκαένκο, που είχε πιαστεί αιχμάλωτη σέ μιά μάχη. Αλλά η γυναίκα τού Μάχνο είναι η Γκαλίνα Αντρέγιεβνα Κουζμένκο. Ζούσε μαζί του απ' τά 1918. Η τελευταία π ο τ έ δέν κράτησε, καί γι' αυτό ποτέ δέν έχασε, κανένα ημερολόγιο. Έτσι η τεκμηρίωση τής Σοβιετικής εξουσίας είναι βασισμένη σέ μιά πλαστογραφία κι η εικόνα, που αντλεί αυτή η εξουσία από ένα τέτοιο ημερολόγιο, είναι ένα κοινό ψέμα.
2. Είναι φανερό πως, στή διάρκεια τών 3 χρόνων τού επαναστατικού κινήματος, διάφορα άτομα κατείχαν τίς ίδιες θέσεις στόν Μαχνοβίτικο στρατό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ

Η ΜΑΧΝΟΒΤΣΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

Ο αναρχισμός αγκαλιάζει δυό κόσμους: τόν κόσμο τής φιλοσοφίας, τών ιδεών καί τόν κόσμο τής πράξης, τής δράσης. Καί οι δυό είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένοι. Η αγωνιζόμενη εργατική τάξη τοποθετείται στή συγκεκριμένη, πρακτική πλευρά τού αναρχισμού. Η στοιχειώδης καί θεμελιακή αρχή αυτής τής πλευράς είναι η αρχή τής επαναστατικής πρωτοβουλίας τών εργατών καί τής αυτοχειραφέτησής τους. Φυσική απόρροια αυτής είναι η αρχή τής εξαφάνισης τού κράτους καί τής αυτοδιεύθυνσης τών εργατών στή νέα κοινωνία. Αλλά μέχρι τώρα, η ιστορία τών προλεταριακών αγώνων δέν περιλαμβάνει ένα μαζικό αναρχικό κίνημα, στήν καθαρή, αυστηρά καθορισμένη, θεωρητική του μορφή. Όλα τά εργατικά κι αγροτικά κινήματα που έχουν εμφανιστεί μέχρι σήμερα, ήταν κινήματα μέσα στά όρια τού καπιταλιστικού καθεστώτος κι είχαν λίγο-πολύ κάποια αναρχική απόχρωση. Αυτό είναι εντελώς φυσικό καί κατανοητό. Η εργατική τάξη δέν δρά μέσα σ' έναν κόσμο επιθυμιών, αλλά μέσα στόν υπαρκτό κόσμο όπου δέχεται καθημερινά τά σωματικά καί ψυχολογικά χτυπήματα τών εχθρικών δυνάμεων. Έξω απ' τόν κόσμο τών αναρχικών ιδεών, που δέν έχουν εξαπλωθεί αρκετά, οι εργάτες αισθάνονται συνέχεια τήν επίδραση όλων τών πραγματικών συνθηκών τού καπιταλιστικού καθεστώτος καί τών ενδιάμεσων ομάδων του.

Οι συνθήκες τής σύγχρονης ζωής κυκλώνουν τούς εργάτες απ' όλες τίς πλευρές, τούς περιβάλλουν όπως τό νερό περιβάλλει τά ψάρια στή θάλασσα. Οι εργάτες δέν είναι σέ θέση νά ξεφύγουν απ' αυτές τίς συνθήκες. Συνακόλουθα, είναι φυσικό γιά τόν αγώνα που κάνουν νά φέρνει αναπόφευκτα τή σφραγίδα τών ποικίλων συνθηκών καί χαρακτηριστικών τής σύγχρονης κοινωνίας. Ο αγώνας ποτέ δέν μπορεί νά γεννηθεί μέ τήν ολοκληρωμένη καί τέλεια αναρχική μορφή, που θά ανταποκρινόταν σ' όλες τίς απαιτήσεις τού ιδανικού. Μιά τέτοια τέλεια μορφή είναι δυνατή μόνο μέσα σέ στενούς πολιτικούς κύκλους κι ακόμα κι εκεί, όχι στήν πράξη, αλλά μόνο στά σχέδια καί στά προγράμματα. Όταν οι λαϊκές μάζες ξεκινάνε έναν αγώνα μεγάλων διαστάσεων, κάνουν στήν αρχή αναπόφευκτα λάθη, επιτρέπουν αντιφάσεις καί παρεκκλίσεις καί μόνο μέσα στήν πορεία αυτού τού αγώνα κατευθύνουν τίς προσπάθειές τους πρός τό ιδανικό γιά τό οποίο παλεύουν.

Έτσι ήταν πάντοτε. Καί πάντοτε έτσι θά είναι. Όσο προσεκτικά κι άν έχουμε προετοιμάσει τίς οργανώσεις καί προβλέψει εκ τών προτέρων τή θέση τής εργατικής τάξης, σέ περιόδους ειρήνης, η πραγματική δράση τών μαζών, απ' τήν πρώτη κιόλας μέρα τού αποφασιστικού τους αγώνα, είναι πολύ διαφορετική από κείνη που υποθέταμε στά σχέδια. Σέ μερικές περιπτώσεις τό ίδιο τό γεγονός τής εξάπλωσης τής μαζικής δράσης μπορεί νά

ανατρέψει βέβαιες προσδοκίες. Άλλες φορές πάλι, οι αλλαγές κατεύθυνσης καί τά χτυπήματα που καταφέρνουν οι μάζες, μπορεί ν' απαιτήσουν τόν καθορισμό νέων θέσεων. Καί μόνο προοδευτικά τό τεράστιο κίνημα τών μαζών θά στραφεί στό αυστηρά καθορισμένο καί προσηλωμένο στίς αρχές δρόμο που οδηγεί στόν τελικό σκοπό.

Αυτό βέβαια, δέ σημαίνει πως η προκαταρκτική οργάνωση τών δυνάμεων καί τών θέσεων τής εργατικής τάξης δέν είναι αναγκαία. Αντίθετα, τό προπαρασκευαστικό έργο αυτού τού είδους είναι μιά απαραίτητη προϋπόθεση γιά τή νίκη τών εργατών. Μέσα σ' αυτά τά γενικά πλαίσια, όμως, δέν θά πρέπει ποτέ νά ξεχνάμε ότι τό καθήκον δέν τελειώνει εκεί, αλλά ότι ακόμα καί μετά τή νίκη, τό κίνημα θά πρέπει νά είναι πάντα διορατικό, θά πρέπει νά μάθει νά προσανατολίζεται γρήγορα σέ νέες καταστάσεις, μέ δυό λόγια, θά χρειάζεται ακόμα μιά επαναστατική ταξική στρατηγική απ' τήν οποία θά εξαρτηθεί σέ μεγάλο βαθμό η έκβαση τού αγώνα.

Τό αναρχικό ιδανικό είναι πλατύ καί πλούσιο στίς διάφορες πλευρές του. Παρόλα αυτά, ο ρόλος τών αναρχικών στήν κοινωνική πάλη τών μαζών είναι εξαιρετικά διακριτικός. Τό καθήκον τους είναι νά βοηθάνε τίς μάζες νά βρούν τόν σωστό δρόμο στόν αγώνα καί στήν οικοδόμηση τής νέας κοινωνίας. Άν τό μαζικό κίνημα δέν έχει μπεί στή φάση τής αποφασιστικής σύγκρουσης, έχουν καθήκον νά βοηθήσουν τίς μάζες νά ξεκαθαρίσουν τή σημασία, τά καθήκοντα καί τούς στόχους τής επερχόμενης πάλης' τό καθήκον τους είναι νά βοηθήσουν τίς μάζες ώστε νά μπορέσουν νά κάνουν τίς αναγκαίες στρατιωτικές προετοιμασίες καί νά οργανώσουν τίς δυνάμεις τους. Άν τό κίνημα έχει ήδη μπεί στό στάδιο τής τελικής σύγκρουσης, οι αναρχικοί θά πρέπει νά ενταχθούν στό κίνημα χωρίς νά χάσουν στιγμή' θά πρέπει νά βοηθήσουν τίς μάζες ν' απαλλαγούν απ' τίς λαθεμένες παρεκκλίσεις, νά υποστηρίξουν τίς πρώτες δημιουργικές τους προσπάθειες, νά τίς ενισχύσουν διανοητικά, προσπαθώντας συνεχώς νά βοηθήσουν τό κίνημα νά παραμείνει στόν δρόμο που οδηγεί πρός τούς ουσιαστικούς στόχους τών εργατών. Αυτό είναι τό βασικό, καί στήν πραγματικότητα, τό μόνο καθήκον τών αναρχικών στήν πρώτη φάση τής επανάστασης. Η εργατική τάξη μόλις νικήσει στόν αγώνα κι αρχίσει τήν κοινωνική οικοδόμηση, δέν πρόκειται πιά νά παραδώσει σέ κανέναν τήν πρωτοβουλία γιά δημιουργική δουλειά. Η εργατική τάξη θά διευθύνεται τότε απ' τήν ίδια της τή σκέψη' θά δημιουργήσει τήν κοινωνία της σύμφωνα μέ τά σχέδιά της. Είτε είναι αναρχικά είτε όχι, αυτά τά σχέδια, καθώς κι η κοινωνία που στηρίζεται σ' αυτά, θ' αναδυθούν μέσα απ' τούς κόλπους τής χειραφετημένης εργατικής τάξης, μέ τή μορφή καί τό πλαίσιο που θά τούς δώσει η σκέψη κι η θέλησή της.

Όταν εξετάζουμε τή Μαχνοβτσίνα, συνειδητοποιούμε αμέσως δυό βασικές πλευρές αυτού τού κινήματος: 1) τήν αληθινά προλεταριακή καταγωγή του, σάν ένα λαϊκό κίνημα τών χαμηλότερων κοινωνικών στρωμάτων: τό κίνημα ξεπήδησε απ' τά κάτω, κι απ' τήν αρχή ώς τό τέλος ήταν οι ίδιες οι λαϊκές μάζες που τό υποστήριξαν, τό ανέπτυξαν καί τό κατεύθυναν' 2) τήν όχι τυχαία στήριξή του, απ' τήν αρχή του ακόμα, σέ μερικές αναμφισβήτητα αναρχικές αρχές, όπως: α) τό δικαίωμα τών εργατών νά έχουν πλήρη πρωτοβουλία, β) τό δικαίωμα τών εργατών γιά οικονομική καί κοι-

νωνική αυτοδιεύθυνση καί γ) η αρχή τής άρνησης τού κράτους στήν κοινωνική δόμηση. Σ' όλη τήν πορεία τής ανάπτυξής του, τό κίνημα παρέμεινε, πεισματικά κι επίμονα, πιστό σ' αυτές τίς αρχές, στό όνομα τών οποίων έχασε 200 - 300 χιλιάδες απ' τούς καλύτερους γιούς τού λαού, απόρριψε συμμαχίες μέ κάθε κρατική εξουσία καί 3 ολόκληρα χρόνια, μέσα σέ αφάνταστα δύσκολες συνθήκες καί μ' έναν ηρωϊσμό σπάνιο στήν ανθρώπινη ιστορία, κράτησε ψηλά τήν μαύρη σημαία τής καταπιεσμένης ανθρωπότητας, τό λάβαρο που διακηρύσσει τήν αληθινή ελευθερία τών εργατών, τήν αληθινή ισότητα στή νέα κοινωνία.

Η Μαχνοβτσίνα είναι ένα αναρχικό κίνημα τών εργαζόμενων μαζών — όχι εντελώς ολοκληρωμένο, ούτε απόλυτα αποκρυσταλλωμένο, αλλά που αγωνίζεται παρόλα αυτά γιά τό αναρχικό ιδανικό κι ακολουθεί τόν αναρχικό δρόμο.

Ακριβώς όμως επειδή αυτό τό κίνημα βγήκε απ' τά σπλάχνα τών μαζών, δέ διέθετε τίς αναγκαίες θεωρητικές δυνάμεις, τήν ικανότητα τής γενίκευσης που είναι αναπόσπαστη από κάθε πλατύ κοινωνικό κίνημα. Αυτή η αδυναμία εκδηλώθηκε στό γεγονός ότι τό κίνημα, αντιμέτωπο μέ τή γενική κατάσταση, δέν πέτυχε ν' αναπτύξει τίς ιδέες καί τά συνθήματά του ή νά επεξεργαστεί τίς συγκεκριμένες καί πρακτικές του μορφές. Αυτός είναι ο λόγος που τό κίνημα αναπτύχθηκε αργά κι οδυνηρά, ιδιαίτερα επειδή είχε νά αντιμετωπίσει τίς πολυάριθμες εχθρικές δυνάμεις που τού επιτίθονταν απ' όλες τίς πλευρές.

Θά μπορούσε νά σκεφτεί κανείς ότι οι αναρχικοί — που μιλούσαν πάντα τόσο πολύ γιά ένα επαναστατικό κίνημα τών μαζών, που περίμεναν πολλά χρόνια ένα τέτοιο κίνημα όπως άλλοι περιμένουν τόν ερχομό τού Μεσσία — θά έτρεχαν νά προσχωρήσουν σ' αυτό τό κίνημα, νά γίνουν ένα μ' αυτό, νά τού προσφέρουν όλο τους τό είναι. Αλλά στήν πράξη δέν έγινε κάτι τέτοιο.

Η πλειοψηφία τών Ρώσων αναρχικών που πέρασαν απ' τό θεωρητικό σχολειό τού αναρχισμού, παρέμειναν απομονωμένοι στούς κύκλους τους, που δέν χρησίμευαν σέ κανέναν. Στέκονταν στό περιθώριο, ρωτώντας νά μάθουν τί είδους κίνημα ήταν, γιατί θά έπρεπε νά συνδεθούν μέ αυτό, καί, χωρίς νά κάνουν καμιά κίνηση, καθησυχάζονταν μέ τή σκέψη πως τό κίνημα δέν φαινόταν νά είναι καθαρά αναρχικό.

Κι όμως η συμβολή τους στό κίνημα, ιδιαίτερα πρίν απ' τήν περίοδο που ο Μπολσεβικισμός μπλόκαρε τή φυσιολογική του ανάπτυξη, θά ήταν πολύτιμη. Οι μάζες είχαν άμεση ανάγκη από αγωνιστές που θά μπορούσαν νά διατυπώσουν καί ν' αναπτύξουν τίς ιδέες τους, νά τούς βοηθήσουν νά υλοποιήσουν αυτές τίς ιδέες στό μεγάλο στίβο τής ζωής καί νά επεξεργαστούν τίς μορφές καί τίς κατευθύνσεις τού κινήματος. Οι αναρχικοί δέ θέλησαν, ή δέν ήξεραν πώς νά γίνουν τέτοιοι αγωνιστές. Τό αποτέλεσμα ήταν νά προκαλέσουν μεγάλη ζημιά καί στό κίνημα καί σ' αυτούς τούς ίδιους. Έβλαψαν τό κίνημα αποτυγχάνοντας νά τού αφιερώσουν έγκαιρα τίς οργανωτικές καί πνευματικές τους δυνάμεις κι αναγκάζοντάς το έτσι νά αναπτυχθεί αργά κι οδυνηρά μέ τίς πενιχρές θεωρητικές δυνάμεις που διέθεταν οι ίδιοι οι φτωχότεροι αγρότες. Έβλαψαν τούς εαυτούς τους μένοντας έξω απ' τή ζωντανή ιστορία, καταδικάζοντάς τους έτσι στήν αδράνεια καί τή στειρότητα.

Είμαστε υποχρεωμένοι νά δηλώσουμε ότι οι Ρώσοι αναρχικοί παρέμειναν αδρανείς στούς κύκλους τους ενώ δίπλα τους υπήρχε ένα μαζικό κίνημα ύψιστης σημασίας, ένα κίνημα μοναδικό στήν τωρινή επανάσταση γιατί ανέλαβε νά εκπληρώσει τό ιστορικό καθήκον τής καταπιεσμένης ανθρωπότητας.

Ταυτόχρονα όμως, ανακαλύπτουμε ότι αυτή η αξιοθρήνητη κατάσταση δέν είναι τυχαία, αλλά πως έχει πολύ συγκεκριμένα αίτια, που θά εξετάσουμε τώρα.

Η πλειοψηφία τών αναρχικών θεωρητικών μας έχει τίς ρίζες της στήν ιντελλιγκέντσια. Αυτό είναι πολύ σημαντικό. Άν καί βαδίζουν κάτω απ' τό λάβαρο τού αναρχισμού, πολλοί απ' αυτούς δέν μπορούν νά κόψουν κάθε δεσμό μέ τό ψυχολογικό πλαίσιο απ' τό οποίο προέρχονται. Είναι αφοσιωμένοι στήν αναρχική θεωρία περισσότερο από άλλους συντρόφους' έτσι φτάνουν σταδιακά στό σημείο νά θεωρούν τούς εαυτούς τους ηγέτες τού αναρχικού κόσμου' καταλήγουν νά πιστεύουν ότι τό αναρχικό κίνημα ξεκινάει απ' αυτούς κι ότι εξαρτάται απ' τήν άμεση συμμετοχή τους. Αλλά τό κίνημα ξεκίνησε πολύ μακριά απ' αυτούς, σέ μιά απομακρυσμένη επαρχία κι επιπλέον ανάμεσα στά κατώτερα στρώματα τής σύγχρονης κοινωνίας. Πολύ λίγοι ανάμεσα στούς μεμονωμένους αναρχικούς θεωρητικούς βρήκαν στόν εαυτό τους τήν απαραίτητη ευαισθησία καί τό θάρρος ν' αναγνωρίσουν ότι αυτό τό κίνημα ήταν πραγματικά εκείνο που ο αναρχισμός περίμενε εδώ καί πολλά χρόνια καί νά τρέξουν νά τό βοηθήσουν. Καί γιά νά είμαστε πιό ακριβείς, πρέπει νά πούμε ότι από όλους τούς έξυπνους καί μορφωμένους αναρχικούς θεωρητικούς, μόνον ο Βολίν προσχώρησε αμετάκλητα στό κίνημα, θέτοντας στήν υπηρεσία του όλες τίς ικανότητες, τίς δυνάμεις καί τίς γνώσεις του. Όλοι οι άλλοι αναρχικοί θεωρητικοί έμειναν έξω από τό κίνημα. Αυτό δέν βαρύνει τήν Μαχνοβτσίνα ή τόν αναρχισμό, αλλά μόνον τ' αναρχικά άτομα κι οργανώσεις που υπήρξαν τόσο στενόμυαλες, παθητικές κι ανίκανες γιά νά βοηθήσουν, στή διάρκεια τού ιστορικού κοινωνικού κινήματος τών εργατών καί τών αγροτών καί που ή δέν τόλμησαν ή δέ θέλησαν νά συμμετέχουν στό ίδιο τους τό σχέδιο όταν παρουσιάστηκε μέ σάρκα καί οστά καί καλούσε στό στρατόπεδό του όλους εκείνους στούς οποίους ήταν προσφιλείς η απελευθέρωση τής εργατικής τάξης κι οι ιδέες τού αναρχισμού.

Μιά ακόμα πιό σημαντική πλευρά τής αδράνειας καί τής αδιαφορίας τών αναρχικών είναι η σύγχυση στήν αναρχική θεωρία καί τό οργανωτικό χάος στίς αναρχικές γραμμές.

Άν καί τό αναρχικό ιδανικό είναι γεμάτο δύναμη, θετικό καί αυταπόδειχτο, περιέχει ωστόσο έναν αριθμό κενών, ασαφειών καί παρεκκλίσεων σέ πεδία που δέν έχουν καμιά σχέση μέ τό κοινωνικό κίνημα τών εργατών. Αυτό δημιουργεί μιά βάση γιά κάθε είδους διαστρεβλωτικές ερμηνείες τών στόχων τού αναρχισμού καί τού πραχτικού του προγράμματος.

Έτσι πολλοί αναρχικοί αφιερώνουν τήν ενεργητικότητά τους στό ερώτημα άν τό πρόβλημα τού αναρχισμού είναι η απελευθέρωση τών τάξεων, τής ανθρωπότητας ή τής προσωπικότητας. Τό ερώτημα αυτό στερείται περιεχομένου, αλλά βασίζεται σέ μερικές αδιευκρίνιστες αναρχικές θέσεις καί προσφέρει ένα πλατύ πεδίο γιά καταχρήσεις τής αναρχικής σκέψης καί

πρακτικής.

Ένα ακόμα μεγαλύτερο πεδίο γιά καταχρήσεις έχει δημιουργηθεί απ' τήν ασαφή αναρχική θεωρία τής ατομικής ελευθερίας. Προφανώς οι άνθρωποι τής δράσης, που διαθέτουν αποφασιστική θέληση κι αναπτυγμένο επαναστατικό ένστικτο, καταλαβαίνουν τήν αναρχική ιδέα τής ατομικής ελευθερίας σάν μιά ιδέα αναρχικών σχέσεων μέ ό λ α τ ά ά λ λ α ά τ ο μ α, σάν μιά ιδέα τού αδιάκοπου αγώνα γιά τήν αναρχική ελευθερία τών μαζών. Αλλά αυτοί που δέν ξέρουν τό πάθος τής επανάστασης, που κύρια ασχολούνται μέ τίς διακηρύξεις τού "Εγώ" τους, καταλαβαίνουν αυτή τήν ιδέα μέ τό δικό τους τρόπο. Όποτε έχει τεθεί σοβαρά τό ζήτημα τής πρακτικής αναρχικής οργάνωσης ή τό ζήτημα τής οργάνωσης, αρπάζονται απ' τήν αναρχική θεωρία τής ατομικής ελευθερίας καί χρησιμοποιώντας την σά βάση, απορρίπτουν κάθε οργάνωση κι έτσι ξεφεύγουν από κάθε ευθύνη. Καθένας απ' αυτούς κλείνεται στό σπίτι του, κάνει τό κέφι του καί διακηρύσσει τόν δικό του αναρχισμό. Έτσι οι ιδέες κι η δράση τών αναρχικών εκμηδενίζονται σέ σημείο παραλογισμού.

Σάν αποτέλεσμα όλων αυτών, βρίσκουμε ένα μεγάλο αριθμό πρακτικών συστημάτων που υποστηρίζονται από Ρώσους αναρχικούς. Απ' τά 1904 ώς τά 1907 είδαμε τά πρακτικά προγράμματα τής Μ π ε ζ ν α τ σ ά λ τ σ ι (Χ ω ρ ί ς Ε ξ ο υ σ ί α) καί τής Τ σ ε ρ ν ο ζ ν α μ έ ν τ σ ι (Μ α ύ ρ η Σ η μ α ί α), που κήρυσσαν τή μερική απαλλοτρίωση καί τήν αναίτια τρομοκρατία σά μεθόδους τής αναρχικής πάλης. Είναι εύκολο νά καταλάβουμε ότι αυτά τά προγράμματα δέν ήταν τίποτα παραπάνω απ' τίς αυθαίρετες τάσεις ανθρώπων που έγιναν τυχαία αναρχικοί, κι ότι τέτοια προγράμματα ήταν δυνατόν νά προταθούν μέσα στά πλαίσια τού αναρχισμού μόνον εξαιτίας μιάς υποανάπτυκτης αίσθησης ευθύνης απέναντι στό λαό καί τήν επανάστασή του. Πιό πρόσφατα είδαμε ένα μεγάλο αριθμό θεωριών, μερικές απ' τίς οποίες εκφράζουν συμπάθεια γιά τήν κρατική εξουσία ή γιά τήν άσκηση εξουσίας πάνω στίς μάζες, ενώ άλλες απορρίπτουν κάθε οργανωτική αρχή καί διακηρύσσουν τήν απόλυτη ελευθερία τής προσωπικότητας' άλλες ακόμα ασχολούνται αποκλειστικά μέ τά "παγκόσμια" καθήκοντα τού αναρχισμού καί στήν ουσία αποφεύγουν τίς επείγουσες ανάγκες τής στιγμής.

Δεκαετίες ολόκληρες υπέφεραν οι Ρώσοι αναρχικοί απ' τήν αρρώστια τής ανοργανωσιάς. Αυτή η αρρώστια κατέστρεψε τήν ικανότητά τους νά σκέφτονται συγκεκριμένα καί τούς καταδίκασε σέ ιστορική αδράνεια τή στιγμή τής επανάστασης. Η ανοργανωσιά είναι η δίδυμη αδελφή τής ανευθυνότητας καί οδηγούν μαζί σέ φτωχευμένες ιδέες κι ανώφελη πρακτική.

Έτσι όταν τό μαζικό κίνημα, μέ τή μορφή τής Μαχνοβτσίνα, ξεπήδησε απ' τά σπλάχνα τού λαού, οι αναρχικοί αποδείχτηκαν εντελώς απροετοίμαστοι, αναποφάσιστοι κι αδύναμοι.

Κατά τή γνώμη μας αυτό είναι προσωρινό. Μπορεί νά εξηγηθεί απ' τήν έλλειψη αποκρυστάλλωσης κι οργάνωσης τών Ρώσων αναρχικών. Θά πρέπει νά οργανωθούν, ν' αναπτύξουν τούς δεσμούς μεταξύ όλων αυτών που αγωνίζονται γιά τόν αναρχισμό καί είναι ειλικρινά αφοσιωμένοι στήν εργατική τάξη. Τότε μόνο θά εξαλειφθούν τά διασπαστικά κι αυθαίρετα στοιχεία στόν αναρχισμό.

Ο Αναρχισμός δέν είναι μυστικισμός' δέν είναι διάλεξη πάνω στήν ο-

μορφιά' δέν είναι κραυγή απελπισίας. Τό μεγαλείο του οφείλεται, πάνω απ' όλα, στήν αφοσίωσή του στήν υπόθεση τής καταπιεσμένης ανθρωπότητας. Εμπεριέχει τήν αλήθεια, τόν ηρωϊσμό καί τίς επιδιώξεις τών μαζών κι είναι σήμερα η μόνη κοινωνική θεωρία στήν οποία οι μάζες μπορούν νά στηρίξουν τόν αγώνα τους. Γιά νά δικαιωθεί όμως αυτή η εμπιστοσύνη, δέν αρκεί μόνο νά είναι ο αναρχισμός μιά μεγάλη ιδέα κι οι αναρχικοί οι Πλατωνικοί του ρήτορες. Οι αναρχικοί πρέπει νά συμμετέχουν αδιάκοπα κι άμεσα στό επαναστατικό κίνημα τών μαζών. Μόνον τότε θά εκφράζει τό κίνημα τήν πληρότητα τού αναρχικού ιδεώδους. Αλλά τίποτα δέ γεννιέται απ' τό τίποτα. Κάθε επίτευγμα απαιτεί συνεχή προσπάθεια καί θυσίες. Ο αναρχισμός χρειάζεται νά βρεί τήν ενότητα τής θέλησης καί τήν ενότητα τής δράσης γιά νά καθορίσει μέ ακρίβεια τόν ιστορικό του ρόλο. Ο αναρχισμός πρέπει νά πλησιάσει τίς μάζες καί νά συγχωνευτεί μαζί τους.

Μολονότι η Μαχνοβτσίνα γεννήθηκε κι αναπτύχθηκε ανεξάρτητα, χωρίς τήν επίδραση αναρχικών οργανώσεων, η μοίρα της ήταν στενά συνδεμένη μ' αυτή τού αναρχισμού, στή διάρκεια τής Ρώσικης επανάστασης. Η ίδια η ουσία τής Μαχνοβτσίνα έλαμψε μέ τό φώς τού αναρχισμού, κι αυθόρμητα τράβηξε τόν αναρχισμό στούς κόλπους της. Οι μάζες τών επαναστατών υιοθέτησαν μόνον τόν αναρχισμό ανάμεσα σ' όλες τίς άλλες κοινωνικές θεωρίες. Ένας μεγάλος αριθμός επαναστατών αυτοαποκαλούνταν αναρχικοί καί δέν αποκήρυξαν αυτό τό όνομα ούτε κι όταν βρέθηκαν αντιμέτωποι μέ τόν θάνατο. Ταυτόχρονα, ο αναρχισμός έδωσε στήν Μαχνοβτσίνα μερικούς ξεχωριστούς αγωνιστές, που μέ πάθος κι αφοσίωση αφιέρωσαν όλες τίς δυνάμεις καί τίς γνώσεις τους σ' αυτό τό κίνημα. Όσο μικρός κι άν ήταν ο αριθμός αυτών τών αγωνιστών, πέτυχε νά προσφέρει πολλά στό κίνημα καί συνέδεσε τόν αναρχισμό μέ τήν τραγική μοίρα τής Μαχνοβτσίνα.

Τά πεπρωμένα τού αναρχισμού καί τής Μαχνοβτσίνα άρχισαν νά συνδέονται στά μέσα τού 1919. Οι δεσμοί τους εδραιώθηκαν στήν Ουκρανία τό καλοκαίρι τού 1920 απ' τήν ταυτόχρονη επίθεση τών Μπολσεβίκων ενάντια στούς Μαχνοβίτες καί τούς αναρχικούς, καί τονίστηκαν ιδιαίτερα τόν Οκτώβρη τού 1920, τήν εποχή τής στρατιωτικοπολιτικής συμφωνίας μεταξύ Μαχνοβιτών καί Σοβιετικής εξουσίας, όταν οι Μαχνοβίτες απαίτησαν, σάν πρώτο όρο αυτής τής συμφωνίας, ν' αφεθούν ελεύθεροι όλοι οι Μαχνοβίτες κι αναρχικοί κρατούμενοι στίς φυλακές τής Ουκρανίας καί τής Μεγαλορωσίας, καί νά τούς δοθεί τό δικαίωμα τής ελευθερίας κήρυξης καί διάδοσης τών ιδεών καί θεωριών τους.

Θά περιγράψουμε τή συμμετοχή τών αναρχικών στό Μαχνοβίτικο κίνημα μέ χρονολογική σειρά:

Στή διάρκεια τών πρώτων ημερών τής επανάστασης τού 1917, οργανώθηκε στό Γκιουλάϊ-Πολέ μιά ομάδα αναρχοκομμουνιστών' η ομάδα αυτή έκανε σημαντική επαναστατική δουλειά στήν περιοχή. Απ' αυτή τήν ομάδα βγήκαν μερικά αξιόλογα μέλη καί καθοδηγητές τής Μαχνοβτσίνα: ο Ν. Μάχνο, ο Σ. Καρέτνικ, ο Μαρτσένκο, ο Καλασνίκωφ, ο Λιούτυι, ο Γκριγκάρυ Μάχνο κι άλλοι. Αυτή η ομάδα διατήρησε στενούς δεσμούς μέ τό Μαχνοβίτικο κίνημα απ' τίς απαρχές του κιόλας.

Γύρω στά τέλη τού 1918 καί στίς αρχές τού 1919, οργανώθηκαν στήν περιοχή τής Μαχνοβτσίνα κι άλλες αναρχικές ομάδες καί προσπάθησαν νά

συνδεθούν μαζί της. Πάντως, μερικές απ' αυτές τίς ομάδες, όπως στό Μπερντιάνσκ καί σέ μερικά άλλα μέρη, δέ στάθηκαν αντάξιες τού ονόματός τους καί μόνον εμπόδια δημιούργησαν στό κίνημα. Ευτυχώς τό κίνημα ήταν αρκετά υγιές γιά νά μπορεί ν' ανταπεξέλθει καί χωρίς αυτές.

Στίς αρχές τού 1919 υπήρχαν στό Γκιουλάι-Πολέ όχι μόνο ντόπιοι αναρχικοί αγρότες όπως ο Μάχνο, ο Καρέτνικ, ο Μαρτσένκο, ο Βασιλέφσκυ κι άλλοι, αλλά κι αναρχικοί που προέρχονταν από οργανώσεις άλλων πόλεων, όπως ο Μπουρμπύγκα, ο Μιχάλεφ - Παβλένκο κι άλλοι. Δούλεψαν αποκλειστικά μέσα στούς κόλπους τού επαναστατικού στρατού στό μέτωπο ή στά μετόπισθεν.

Τήν άνοιξη τού 1919 έφτασαν στό Γκιουλάι-Πολέ μερικοί σύντροφοι μέ τήν πρόθεση νά οργανώσουν τήν πολιτιστική κι εκπαιδευτική δραστηριότητα στήν περιοχή: έβγαλαν τήν εφημερίδα "Πούτκ Σβομπόντ" — τό κύριο όργανο τών Μαχνοβιτών — κι οργάνωσαν τήν Αναρχική Ομοσπονδία τού Γκιουλάι-Πολέ, που δούλεψε μέσα στό στρατό καθώς κι ανάμεσα στούς αγρότες.

Εκείνη τήν περίοδο, οργανώθηκε στό Γκιουλάι-Πολέ μιά αναρχική ομάδα που συνδεόταν μέ τή Συνομοσπονδία "Ναμπάτ". Αυτή η ομάδα συνεργάστηκε στενά μέ τούς Μαχνοβίτες, ιδιαίτερα στόν πολιτιστικό τομέα κι εξέδωσε μιά τοπική εφημερίδα, τή "Ναμπάτ". Σύντομα αυτή η οργάνωση συγχωνεύτηκε μέ τήν Αναρχική Ομοσπονδία τού Γκιουλάι-Πολέ.

Τόν Μάη, ήλθαν στό Γκιουλάι-Πολέ 36 αναρχικοί εργάτες απ' τό Ιβάνοβο-Βοζνέσενκ. Ανάμεσά τους βρίσκονταν οι πασίγνωστοι αναρχικοί Τσερνιάκωφ καί Μακέγεφ. Μερικοί απ' αυτούς εγκαταστάθηκαν σέ μιά κομμούνα, 4 περίπου μίλια μακριά από τό Γκιουλάι-Πολέ, άλλοι ανέλαβαν πολιτιστική δουλειά στήν περιοχή, κι οι υπόλοιποι εντάχθηκαν στό στρατό.

Επίσης, τόν Μάη τού 1919, η Συνομοσπονδία Αναρχικών Οργανώσεων τής Ουκρανίας "Ναμπάτ", η πιό δραστήρια κι αποτελεσματική απ' όλες τίς αναρχικές οργανώσεις τής Ρωσίας, άρχισε νά αντιλαμβάνεται πως ο παλμός τής επαναστατικής ζωής τών μαζών χτυπούσε στήν απελευθερωμένη επαναστατική περιοχή. Η "Ναμπάτ" αποφάσισε νά κατευθύνει τίς δυνάμεις της πρός αυτήν τήν περιοχή. Στίς αρχές τού Ιούνη τού 1919, έστειλαν στό Γκιουλάι-Πολέ μερικούς αγωνιστές, μεταξύ τών οποίων ήταν ο Βολίν, ο Μρατσνύι κι ο Ιωσήφ Εμιγκράντ. Επρόκειτο νά μεταφέρουν τά κεντρικά όργανα τής Συνομοσπονδίας στό Γκιουλάι-Πολέ αμέσως μετά τό συνέδριο εργατών και αγροτών, που είχε οριστεί γιά τίς 15 Ιούνη απ' τό Επαναστατικό Στρατιωτικό Συμβούλιο. Αλλά οι ταυτόχρονες επιθέσεις τών Μπολσεβίκων καί τών Ντενικινιστών στήν περιοχή, εμπόδισαν τήν πραγματοποίηση αυτού τού σχεδίου. Ο Μρατσνύι ήταν ο μόνος που κατόρθωσε νά φτάσει στό Γκιουλάι-Πολέ, αλλά εν όψει τής γενικής οπισθοχώρησης αναγκάστηκε νά γυρίσει πίσω μετά 1 - 2 μέρες. Ο Βολίν κι οι άλλοι δέν μπόρεσαν νά φύγουν απ' τό Αικατερίνοσλαβ, καί μόνον τόν Αύγουστο τού 1919, κατάφεραν νά ενωθούν μέ τόν Μαχνοβίτικο στρατό που οπισθοχωρούσε, κοντά στήν Οδησσό.

Οι αναρχικοί λοιπόν, προσχώρησαν στό κίνημα πολύ αργά, αφού είχε ήδη διακοπεί η φυσιολογική του ανάπτυξη, αφού είχε εκτοπιστεί απ' τό πλαίσιο τής κοινωνικής οικοδόμησης κι είχε εξαναγκαστεί απ' τήν πίεση

τών περιστάσεων ν' αφοσιωθεί πρωταρχικά στή στρατιωτική δραστηριότητα.

Απ' τά τέλη τού 1918 ώς τόν Ιούνη τού 1919 οι συνθήκες γιά δημιουργική δουλειά στήν περιοχή ήταν εξαιρετικά ευνοϊκές: τό μέτωπο ήταν 200 περίπου μίλια μακριά, κοντά στό Ταγκανρόγκ, κι ο πολυάριθμος πληθυσμός που βρισκόταν διασκορπισμένος σέ 8 - 10 περιφέρειες ζούσε ανενόχλητος.

Αργότερα οι αναρχικοί μπορούσαν νά δουλέψουν μόνο μέσα σέ συνθήκες στρατιωτικής δράσης, κάτω από συνεχή πυρά που έρχονταν από όλες τίς πλευρές κι ήταν υποχρεωμένοι νά μετακινούνται καθημερινά από μέρος σέ μέρος. Οι αναρχικοί που εντάχθηκαν στό στρατό έκαναν ό,τι μπορούσαν κάτω απ' αυτές τίς συνθήκες τού αδιάκοπου πολέμου. Μερικοί απ' αυτούς, όπως ο Μακέγεφ κι ο Κόγκαν, πήραν μέρος σέ στρατιωτικές δραστηριότητες' οι περισσότεροι πάντως έκαναν πολιτιστική δουλειά ανάμεσα στούς επαναστάτες καί στά χωριά απ' όπου περνούσε ο Μαχνοβίτικος στρατός. Αυτό όμως δέν ήταν δημιουργική κι εποικοδομητική δουλειά μέσα στίς μάζες, μέ τήν πιό πλήρη έννοια αυτών τών λέξεων. Οι συνθήκες τού συνεχούς πολέμου περιόριζαν αυτή τή δραστηριότητα κυρίως σέ επιφανειακή προπαγάνδα. Ήταν αδύνατο νά διανοηθεί κανείς δημιουργική, θετική δουλειά. Σέ λίγες μόνο σπάνιες περιπτώσεις, όπως λογουχάρη μετά τήν κατάληψη τού Αλεξαντρόφσκ, τού Μπερντιάνσκ, τού Μελιτοπόλ κι άλλων πόλεων καί περιφερειών, μπόρεσαν οι αναρχικοί κι οι Μαχνοβίτες νά βάλουν τίς βάσεις γιά μιά πιό εκτεταμένη καί βαθιά δραστηριότητα. Αλλά ένα ακόμη πολεμικό κύμα απλώθηκε απ' τή μιά πλευρά ώς τήν άλλη, παρασέρνοντας κάθε ίχνος τής δουλειάς τους, κι αναγκάζοντάς τους γιά μιά ακόμα φορά νά περιοριστούν στήν επιφανειακή αγκιτάτσια καί προπαγάνδα ανάμεσα στούς αντάρτες καί τούς αγρότες. Οι καιροί ήταν εχθρικοί γιά μεγάλης κλίμακας δημιουργική δουλειά ανάμεσα στίς μάζες.

Μέ βάση αυτή τήν περίοδο, μερικά άτομα που δέν πήραν μέρος στό κίνημα ή που συμμετείχαν γιά πολύ σύντομο διάστημα, έβγαλαν τό λαθεμένο συμπέρασμα ότι η Μαχνοβτσίνα ήταν υπερβολικά στρατιωτική, ότι αφιέρωσε υπερβολική προσοχή στή στρατιωτική πλευρά καί ελάχιστη στή θετική δουλειά μέσα στίς μάζες. Στήν πραγματικότητα όμως, η στρατιωτική περίοδος τής ιστορίας της, δέν προήλθε κατά κανένα τρόπο απ' τή Μαχνοβτσίνα, αλλά μάλλον απ' τίς συνθήκες που τήν περιβάλλανε μετά τά μέσα τού 1919.

Οι Μπολσεβίκοι κρατιστές συνειδητοποιούσαν πολύ καλά τή σημασία τού Μαχνοβίτικου κινήματος καί τής θέσης τού αναρχισμού στή Ρωσία. Ήξεραν πολύ καλά ότι ο αναρχισμός στή Ρωσία, επειδή πρός τό παρόν δέν είχε καμιά σύνδεση μέ ένα μαζικό κίνημα τόσο σημαντικό όπως η Μαχνοβτσίνα, δέν είχε ερείσματα καί δέν μπορούσε ούτε νά τούς απειλήσει ούτε νά τούς βάλει σέ κίνδυνο. Κι αντίστροφα, σύμφωνα μέ τίς εκτιμήσεις τους, ο αναρχισμός ήταν η μόνη αντίληψη πάνω στήν οποία μπορούσε νά στηριχθεί η Μαχνοβτσίνα στόν αδυσώπητο αγώνα της ενάντια στόν Μπολσεβικισμό. Νά γιατί έκαναν κάθε προσπάθεια γιά νά κρατήσουν μακριά τό ένα κίνημα απ' τό άλλο. Καί, γιά νά είμαστε δίκαιοι μαζί τους, θά πρέπει νά τονίσουμε ότι αυτό τό πραγματοποίησαν άκαμπτα: έβγαλαν τήν Μαχνοβτσίνα

έξω από κάθε ανθρώπινο νόμο. Καί σά συνετοί γνώστες τών πολιτικών πραγμάτων, ενήργησαν στή Ρωσία κι ιδιαίτερα στό εξωτερικό, σάν η κήρυξη εκτός νόμου τής Μαχνοβτσίνα νά ήταν αυτονόητη γιά τόν καθένα, σάν αυτό νά ήταν αδύνατο νά γεννήσει οποιεσδήποτε αμφιβολίες, καί σά μόνον όσοι ήταν τυφλοί ή εντελώς άσχετοι μέ τή Ρωσία νά μήν κατόρθωναν ν' αναγνωρίσουν τά μέτρα τους σά δίκαια καί λογικά.

Οι Μπολσεβίκοι δέν κήρυξαν επίσημα παράνομη τήν αναρχική ιδέα, αλλά έδιναν τόν χαρακτηρισμό τής "Μαχνοβίτικης" σέ οποιαδήποτε επαναστατική χειρονομία καί σέ οποιαδήποτε ειλικρινή πράξη στήν οποία συμμετείχαν αναρχικοί — καί μέ πλήρη αθωότητα, σάν αυτό νά ήταν ξεκάθαρο στόν καθένα όπως τό φώς τής μέρας, έριχναν τούς αναρχικούς στίς φυλακές, τούς τουφέκιζαν καί τούς αποκεφάλιζαν. Σέ τελευταία ανάλυση, η Μαχνοβτσίνα κι ο αναρχισμός, επειδή δέν έσκυψαν τό κεφάλι στούς Μπολσεβίκους, είχαν τήν ί δ ι α μεταχείριση απ' αυτούς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ιστορία που μόλις αφηγηθήκαμε δέν προσφέρει ούτε κατά διάνοια μιά διεξοδική εικόνα τού κινήματος στό σύνολό του. Απλώς ανιχνεύσαμε — πολύ συνοπτικά — τήν ιστορία μιάς μόνο, άν καί κεντρικής, τάσης αυτού τού κινήματος, δηλαδή τήν τάση που γεννήθηκε στήν περιοχή τού Γκιουλάι-Πολέ. Αυτή η τάση ήταν ένα μόνο τμήμα ενός πολύ μεγαλύτερου συνόλου. Η Μαχνοβτσίνα, σάν κοινωνικό κίνημα τών Ουκρανών εργατών, ήταν πολύ πιό εκτεταμένη απ' τήν εικόνα που μπορέσαμε νά δώσουμε. Τό πνεύμα της καί τά συνθήματά της αντηχούσαν σ' όλη τήν Ουκρανία. Κοινωνική καί ψυχολογική αγκιτάτσια έγιναν ανάμεσα στούς αγρότες καί τούς εργάτες σχεδόν κάθε επαρχίας τής Ουκρανίας· παντού οι εργατικές μάζες έκαναν απόπειρες γιά νά πραγματώσουν τήν ανεξαρτησία τους μέ τήν έννοια που η Μαχνοβτσίνα έδινε σ' αυτή τή λέξη· παντού ο λαός άκουγε καλέσματα γιά κοινωνική επανάσταση καί προσπαθούσε νά συμμετέχει στήν επαναστατική πάλη καί στή μαζική επαναστατική δημιουργική δραστηριότητα. Κι άν μπορούσαμε νά παρακολουθήσουμε όλα τά παρακλάδια τού κινήματος που απλώνονταν σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία, άν μπορούσαμε ν' ανιχνεύσουμε τήν ιστορία καθεμιάς απ' αυτές τίς τάσεις καί μετά συνδέοντάς τες μεταξύ τους νά τίς φωτίσουμε στό φώς τού συνόλου, τότε θά είχαμε καταφέρει νά συμπληρώσουμε ένα μεγαλειώδη πίνακα μερικών εκατομμυρίων εξεγερμένων ανθρώπων, που αγωνίστηκαν, κάτω απ' τή σημαία τής Μαχνοβτσίνα γιά τίς θεμελιακές ιδέες τής επανάστασης — τήν ελευθερία καί τήν ισότητα. Δυστυχώς όμως είναι αδύνατο νά πραγματοποιηθεί ένα τέτοιο έργο μέσα στίς συνθήκες τής σημερινής Μπολσεβίκικης ζωής, ακόμα κι άν κάποιος είναι πρόθυμος νά υποστεί κάθε είδους ταλαιπωρία.

Ακόμα κι αυτή η εργασία, που ασχολείται μέ μιά μόνο τάση τού κινήματος, έχει σέ ένα μεγάλο βαθμό συμπυκνωθεί. Εξαιτίας τής απουσίας μιάς μεγάλης ποσότητας τεκμηριωμένου καί πραγματικού υλικού, αυτή η εργασία είναι αθέλητα συντομευμένη καί στή μορφή καί στό περιεχόμενό της.

Τρέφουμε τή βάσιμη ελπίδα ότι κάποτε θά γραφτεί μιά πιό ολοκληρωμένη ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος.

Εκτός απ' τά μειονεκτήματα που μόλις αναφέραμε, αυτή η εργασία ίσως νά πάσχει κι απ' τό ότι οι αρνητικές πλευρές τού κινήματος δέν εξετάστηκαν ικανοποιητικά.

Κανένα κοινωνικό κίνημα ιστορικής σημασίας, όσο υψηλοί κι άν είναι οι στόχοι του, δέν μπορεί ν' αποφύγει τά λάθη, τίς σοβαρές αδυναμίες, τίς αρνητικές πλευρές. Όλα αυτά υπήρχαν κατάφωρα καί στή Μαχνοβτσίνα. Αλλά δέν πρέπει ποτέ νά ξεχνάμε ότι η Μαχνοβτσίνα δέν είχε τήν ευκαιρία νά κάνει κοινωνικά πειράματα, καί συνακόλουθα δέν μπορούσε νά πλανηθεί σ' αυτό τό πεδίο. Η Μαχνοβτσίνα δέν είναι παρά ένα ισχυρό κίνημα τών μαζών, η ανιδιοτελής τους προσπάθεια νά νικήσουν τήν αντίδραση καί νά σώσουν τήν υπόθεση τής επανάστασης. Συνακόλουθα, σ' αυ-

τό τό πεδίο πρέπει ν' αναζητήσουμε τίς αδυναμίες τού κινήματος.

Τό βασικό μειονέκτημα τού κινήματος βρίσκεται στό γεγονός ότι στά 2 τελευταία χρόνια του, αφοσιώθηκε κύρια στή στρατιωτική δραστηριότητα. Αυτό δέν ήταν μιά οργανική αδυναμία τού ίδιου τού κινήματος, αλλά μάλλον η κακοτυχία του – επιβλήθηκε στό κίνημα απ' τήν κατάσταση, που επικρατούσε στήν Ουκρανία.

Τρία χρόνια αδιάκοπων εμφυλίων πολέμων μετέβαλαν τή νότια Ουκρανία σ' ένα μόνιμο πεδίο μάχης. Πολυάριθμοι στρατοί διαφόρων κομμάτων τή διέσχιζαν πρός όλες τίς κατευθύνσεις, προξενώντας υλική, κοινωνική κι ηθική καταστροφή στούς αγρότες. Αυτό εξάντλησε τήν αγροτιά. Κατέστρεψε τά πρώτα της πειράματα στό πεδίο τής εργατικής αυτοδιεύθυνσης. Σύντριψε τό πνεύμα τής κοινωνικής δημιουργικότητας. Αυτές οι συνθήκες απόκοψαν τή Μαχνοβτσίνα απ' τήν υγιή της βάση, απ' τήν κοινωνική δημιουργική δουλειά μέσα στίς μάζες καί τήν ανάγκασαν νά αφοσιωθεί στόν πόλεμο – τόν επαναστατικό πόλεμο, είναι αλήθεια, αλλά που παρόλα αυτά, δέν έπαυε νά είναι πόλεμος.

Ακόμα καί σήμερα οι εχθροί τής ελευθερίας αφιερώνουν όλες τους τίς δυνάμεις γιά νά εμποδίσουν τήν εξέγερση νά ξεφύγει απ' τό δύσκολο δρόμο τών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Αυτή είναι η μεγάλη τραγωδία τής Μαχνοβτσίνα. Υπέφερε απ' αυτό πάνω από 2 χρόνια, κι άν κρίνουμε απ' τήν κατάσταση που επικρατεί στή Ρωσία, αυτή η τραγωδία θά συνεχιστεί.

Τά γεγονότα αυτά δίνουν από μόνα τους μιάν απάντηση σ' εκείνους τούς αναρχικούς που, βασισμένοι σέ μαρτυρίες από τρίτο ή τέταρτο χέρι – καί γι' αυτό διαστρεβλωμένες – κατηγορούν τή Μαχνοβτσίνα γιά τόν πολεμικό της χαρακτήρα καί γι' αυτό τό λόγο στέκονται μακριά απ' αυτή. Ο στρατιωτικός χαρακτήρας ε π ι β λ ή θ η κ ε στό κίνημα. Επιπλέον, κάθε εξουσία που εμφανίστηκε στήν Ουκρανία, καί κυρίως οι Κομμουνιστές, έκανε κάθε δυνατή προσπάθεια γιά νά οδηγήσει τή Μαχνοβτσίνα σ' ένα αδιέξοδο από όπου υπήρχε μόνο μιά έξοδος: ο ληστοσυμμοριτισμός. Η όλη στρατηγική τής Σοβιετικής κυβέρνησης στήν πάλη της εναντίον τής Μαχνοβτσίνα στά 3 τελευταία χρόνια, σχεδιάστηκε γι' αυτόν τό σκοπό. Είναι δυνατό αυτές οι Μπολσεβίκικες μηχανορραφίες νά θεωρηθούν μειονεκτήματα τής Μαχνοβτσίνα; Καί βέβαια όχι. Όταν συζητάμε γιά τό στρατιωτικό χαρακτήρα τού κινήματος, δέ θά πρέπει νά ξεκινάμε απ' τό γεγονός πως η Μαχνοβτσίνα αφιέρωσε πολύ χρόνο σέ μάχες πυροβολικού καί ιππικού' θά έπρεπε μάλλον νά ρωτήσουμε πώς ξ ε κ ί ν η σ α ν οι Μαχνοβίτες, τί σ τ ό χ ο υ ς επιδίωκαν, καί τί μ έ σ α διέθεταν γιά νά τούς πραγματοποιήσουν.

Ξέρουμε ότι ξεκίνησαν εκδιώκοντας τόν Αταμάνο απ' τή χώρα καί διακηρύσσοντας ότι όλη η γή κι όλη η βιομηχανία ανήκουν στούς εργαζόμενους. Ο σκοπός τους ήταν η οικοδόμηση μιάς ελεύθερης ζωής βασισμένης στήν πλήρη κοινωνική κι οικονομική ανεξαρτησία τής εργατικής τάξης. Τά μέσα τους ήταν η κοινωνική επανάσταση καί τά ελεύθερα εργατικά συμβούλια.

Σάν δραστήριοι επαναστάτες δέν περιορίστηκαν βέβαια στό διώξιμο τού Αταμάνου καί στή διακήρυξη τών δικαιωμάτων τους. Γιά νά καταστρέψουν ολοκληρωτικά τήν μπουρζουαζία καί γιά νά εξασφαλίσουν τά δικαιώ-

ματα καὶ τὶς επαναστατικές κατακτήσεις τους, οργάνωσαν ένοπλη αυτοάμυνα, αποδεικνύοντας έτσι τὴ βαθιὰ κατανόηση τοῦ ρόλου τους στὴν κοινωνική επανάσταση. Τὸ θετικὸ πρόγραμμα τῆς επανάστασης μπορεῖ νὰ πραγματοποιηθεῖ μ' επιτυχία μόνον μὲ τὴν προϋπόθεση ὅτι οι εργάτες θὰ καταστρέψουν τὴ στρατιωτικὴ δύναμη τοῦ αστικοῦ κράτους τὴν κατάλληλη στιγμή.

Επειδὴ τὸ κίνημα, σὰ μιὰ ενεργητικὴ κι επιθετικὴ δύναμη δὲν ἦταν γενικευμένο, αλλὰ περιορισμένο σὲ λίγες επαρχίες, βρισκόταν περικυκλωμένο από εχθρικές δυνάμεις: τοὺς κρατιστὲς Πετλιουριστές, τοὺς κρατιστὲς Μπολσεβίκους καὶ τὶς τεράστιες ένοπλες δυνάμεις τοῦ Ντένικιν, που τοῦ επιτίθονταν απ' όλες τὶς πλευρὲς μὲ κολοσσιαία στρατιωτικὴ δύναμη. Ἠταν ευνόητο ότι τὸ κίνημα έπρεπε νὰ αλλάξει σημαντικὰ τὴ στρατηγική του, τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα δράσης κι αναγκάστηκε ν' αφιερώσει ένα μεγάλο μέρος τῶν δυνάμεών του στὴ στρατιωτικὴ πλευρὰ τοῦ αγώνα γιὰ τὴν ελευθερία. Αλλὰ όπως είπαμε αυτὸ δὲν ἦταν τὸ λάθος του, αλλὰ η κακοτυχία του.

Οι πολεμικὲς συνθῆκες που συνεχῶς περικύκλωναν τοὺς Μαχνοβίτες, τοὺς δημιούργησαν πολλὰ χαρακτηριστικὰ που οφείλονταν στὴν ιδιαίτερη κατάστασή τους: τὴν αυστηρὴ στρατιωτικὴ πειθαρχία καὶ τὴν υπερβολικὴ σκληρότητα απέναντι στοὺς εχθρούς τους. Παρὰ τὰ χαρακτηριστικὰ αυτά, οι Μαχνοβίτες παρέμειναν πρῶτα απ' όλα επαναστάτες. Ὅταν κατέλαβαν τὸ Αικατερίνοσλαβ, τὸν Οκτώβρη τοῦ 1919, οι Μαχνοβίτες δὲν πείραξαν καθόλου τοὺς στρατιῶτες τοῦ Ντένικιν ἢ τῶν άλλων στρατῶν που νοσηλεύονταν στὰ νοσοκομεία τῆς πόλης, είτε ἦταν απλοὶ στρατιῶτες είτε αξιωματικοί. Κι αυτοὶ οι ίδιοι Μαχνοβίτες εκτέλεσαν τοὺς δικούς τους διοικητές, Μπογκντάνωφ καὶ Λάσκεβιτς γιὰ παραβιάσεις τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς επαναστατικῆς τιμῆς(1).

Στὸ Κεφάλαιο 8 αναφέραμε ορισμένα λάθη κι αδυναμίες τοῦ κινήματος. Ἄλλα σφάλματα καὶ μειονεκτήματα τοῦ κινήματος είναι τόσο επουσιώδη κι ασήμαντα, που δὲν υπάρχει λόγος νὰ ασχοληθοῦμε μαζί τους(2).

* * *

Τὸ ερώτημα είναι — τί γίνεται μετά;

Στὴ διάρκεια τοῦ προηγούμενου ενάμιση χρόνου, ο αγώνας τῶν Μαχνοβιτῶν εναντίον τῆς Κομμουνιστικῆς εξουσίας είχε έναν αποκλειστικὰ στρατιωτικὸ χαρακτήρα. Η οργανωτικὴ ἢ η εκπαιδευτικὴ δουλειὰ ανάμεσα στοὺς αγρότες καὶ τοὺς εργάτες ἦταν αδύνατη. Δὲν υπῆρχαν περιθώρια γιὰ ελεύθερη σοσιαλιστικὴ οικοδόμηση. Ποιὸ τὸ όφελος τῆς συνέχισης ενὸς τέτοιου αγῶνα; Πάνω σὲ ποιὲς ελπίδες μποροῦσε νὰ στηριχθεῖ;

Είναι φανερὸ πως αυτὴ τὴ στιγμή, που μιὰ λατρεία τοῦ μιλιταρισμοῦ έχει εμφυτευθεῖ σ' ολόκληρη τὴν επικράτεια τοῦ Ρώσικου Κράτους, που οι λαϊκὲς μάζες τῆς Ουκρανίας καὶ τῆς Μεγαλορωσίας είναι απόλυτα υποταγμένες, που ολόκληρη η χώρα έχει μολυνθεῖ από μιὰ επιδημία καταγγελιῶν καὶ κατασκευασμένων δικῶν, η κατάσταση τῆς Μαχνοβτσίνα είναι κρίσιμη κι οποιαδήποτε συνέχιση τοῦ αγώνα φαίνεται μάταιη. Τὸ συμπέρασμα αυτὸ

όμως βγαίνει μόνον άν τό ερώτημα εξετάζεται από μιά στενή, κρατιστική σκοπιά.

Ζούμε σέ μιά επαναστατική εποχή που σφύζει από μαζικά επαναστατικά κινήματα εργατών κι αγροτών, κινήματα που εναλλάσσονται μέ αντιδραστικές απόπειρες διαφόρων εξουσιών νά γίνουν κύριοι αυτών τών κινημάτων καί νά εγκαθιδρύσουν τή δικτατορία τους. Τό μαζικό κίνημα τού Φλεβάρη - Μάρτη τού 1917, παραχώρησε τή θέση του στήν κυβέρνηση τής Δούμας. Τό αγροτοβιομηχανικό μαζικό κίνημα τού καλοκαιριού τού 1917, γέννησε, σάν αντίβαρό του, τήν αστικοσοσιαλιστική κυβέρνηση συνασπισμού. Καί στό αποκορύφωμα τού ισχυρού Οκτωβριανού κινήματος τών εργατών κι αγροτών, εμφανίστηκε η Κομμουνιστική κυβέρνηση.

Τό γεγονός ότι η Κομμουνιστική εξουσία κατόρθωσε νά διατηρηθεί πολύ καιρό στήν επαναστατική Ρωσία, έκανε πολλούς νά σκεφτούν ότι αυτό τό σύστημα είναι τό προϊόν τής Ρώσικης επανάστασης κι η φυσιολογική της μορφή. Αλλά αυτό είναι τελείως λαθεμένο. Η Ρώσικη επανάσταση βρίσκεται στόν αντίποδα, στό εκ διαμέτρου αντίθετο άκρο τής Κομμουνιστικής εξουσίας. Σ' όλη τή διάρκεια τής Ρώσικης επανάστασης, η Κομμουνιστική εξουσία δέν ήταν παρά η πιό δόλια, η πιό εύκαμπτη καί ταυτόχρονα η πιό σταθερή μορφή αντίδρασης. Πάλευε ενάντια στή Ρώσικη επανάσταση απ' τή μέρα που άρχισε. Στήν πάλη αυτή οι εργατικές μάζες τής Ρωσίας έχουν ήδη χάσει τίς κυριότερες κατακτήσεις τής επανάστασής τους: τήν ελευθερία τής οργάνωσης, τού λόγου, τού τύπου, τό απαραβίαστο τής ζωής, κλπ. Αυτή η πάλη εξαπλώθηκε σ' ολόκληρη τή Ρωσία, επηρεάζοντας κάθε χωριό καί κάθε εργοστάσιο· τό αποκορύφωμά της ήταν ο επαναστατικός ξεσηκωμός στήν Ουκρανία· επανεμφανίστηκε σέ μερικές επαρχίες τής Μεγαλορωσίας κι αντήχησε ξανά, τόν Φλεβάρη - Μάρτη τού 1921, στήν εξέγερση τής Κροστάνδης(3).

Σήμερα η Ρωσία περνά μιά φάση οξυμένης αντίδρασης. Είναι αδύνατο νά προβλέψουμε άν θά νικήσει τό επαναστατικό κίνημα τών εργατών κι αγροτών, ή άν θά πετύχει η αντίδραση τή διατήρησή της καί τήν εδραίωση τής εξουσίας της. Αλλά ένα πράγμα είναι ξεκάθαρο: ότι η επαναστατική εποχή που άρχισε στή Ρωσία μέ κανένα τρόπο δέν έχει τελειώσει· τεράστια επαναστατική ενέργεια συσσωρεύεται στούς εργάτες καί τούς αγρότες· έχουν ακόμα μπαρούτι στά μπαρουτόφλασκά τους καί μπορούν ακόμα νά συμμετάσχουν σέ μαζικές επαναστατικές πράξεις στό άμεσο μέλλον.

Η επαναστατική δράση θά μπορούσε νά ξαναγεννηθεί κάτω από 3 συνθήκες. Πρώτο, απ' τήν άμεση πάλη τών μαζών ενάντια στή Μπολσεβίκικη αντίδραση. Δεύτερο, θά μπορούσε νά προκληθεί απ' τήν επίθεση μιάς ξένης μπουρζουαζίας ενάντια στή Ρώσικη επανάσταση. Καί τρίτο, θά μπορούσε νά υποκινηθεί άν κάποια δύναμη που ανατράπηκε στή διάρκεια τής πορείας τής επανάστασης, επιχειρούσε ν' αλλάξει αυτή τήν πορεία. Μέ τήν πρώτη ματιά θά φαινόταν ότι οι δυό τελευταίες συνθήκες — η αντεπανάσταση απ' έξω κι η αντεπανάσταση από μέσα — δέ θά πρόσθεταν τίποτα νέο στήν υπάρχουσα Κομμουνιστική αντεπανάσταση. Αλλά δέν είναι έτσι. Σά νέες δυνάμεις θά μπορούσαν νά πυροδοτήσουν τίς μάζες, που ίσως νά κατάφερναν τότε νά συντρίψουν τό αντιδραστικό Κομμουνιστικό κέλυφος που τίς περιβάλλει, καί νά συνεχίσουν τήν παραπέρα ανάπτυξη τής επανά-

στασης.

Η Μαχνοβτσίνα αντλεί ζωή απ' αυτές τίς επαναστατικές δυνάμεις τών μαζών που κατέστειλε προσωρινά η αντεπανάσταση. Μέσα απ' αυτές είναι που η Μαχνοβτσίνα πραγματοποίησε τά λαμπρά επαναστατικά επιτεύγματα που η Σοβιετική εξουσία χρεώνει ψεύτικα στό ενεργητικό της. Ήταν η Μαχνοβτσίνα που έθαψε τήν κυβέρνηση τού Αταμάνου, που σύντριψε τό εγχείρημα τού Πετλιούρα, που υπερασπίστηκε τήν επανάσταση εναντίον τού Ντένικιν, καί που συντέλεσε σέ σημαντικό βαθμό στήν τελική ήττα τού Βράνγκελ.

Ίσως νά φαίνεται παράδοξο, αλλά είναι παρόλα αυτά αναμφισβήτητο, ότι η Κομμουνιστική εξουσία φύτεψε κι εδραίωσε τήν εξουσία της στή Ρωσία εξαιτίας τού εκπληκτικού αγώνα τών Μαχνοβιτών ενάντια στίς πολυάριθμες αντεπαναστάσεις.

Καί στό μέλλον, όποτε κι άν πυρπολήσει τίς μάζες η επαναστατική φλόγα, η Μαχνοβτσίνα θά βρίσκεται στό πεδίο τού επαναστατικού αγώνα.

Τή στιγμή αυτή είναι αναγκασμένη νά αφιερώνει όλες της τίς προσπάθειες στό καθήκον τής επιβίωσης μέσα σ' αυτή τήν περίοδο τής έντονης αντίδρασης. Αυτή είναι μιά επαναστατική τακτική, ένας στρατηγικός ελιγμός από μέρους της, κι ίσως χρειαστεί νά συνεχιστεί γιά μερικά χρόνια. Τά επόμενα 5 - 10 χρόνια θά κρίνουν τήν τύχη τής Μαχνοβτσίνα κι ολόκληρης τής Ρώσικης επανάστασης.

Η Ρώσικη επανάσταση μπορεί νά σωθεί μόνο μέ τήν απελευθέρωσή της απ' τίς αλυσίδες τού κρατισμού καί τή δημιουργία ενός κοινωνικού συστήματος βασισμένου στίς αρχές τής κοινωνικής αυτοδιεύθυνσης τών αγροτών κι εργατών. Κι όταν εμφανιστεί μέσα στίς εργαζόμενες μάζες μιά ώθηση πρός αυτή τήν κατεύθυνση, τότε η Μαχνοβτσίνα θά είναι τό κέντρο τής γενικής επαναστατικής ενοποίησής τους. Θά είναι τό πρότυπο κι ο πόλος συσπείρωσης γιά όλους τούς γενναίους, τούς τολμηρούς καί τούς πιστά αφοσιωμένους στήν εργατιά. Τότε είναι που η αφοσίωση τής Μαχνοβτσίνα στίς μάζες, η πείρα της κι η στρατιωτική της ιδιοφυΐα, θά χρησιμεύσουν γιά τήν προστασία τής αληθινά προλεταριακής κοινωνικής επανάστασης. Νά γιατί συνεχίζει νά διεξάγει τόν φαινομενικά μάταιο αγώνα ενάντια στήν Κομμουνιστική δικτατορία. Νά γιατί συνεχίζει νά διαταράσσει τή γαλήνη καί τήν ησυχία τών Κομμουνιστών.

* * *

Ωστόσο, γεννιέται ένα ακόμα ερώτημα.

Τό Μαχνοβίτικο κίνημα είναι πρωταρχικά ένα κίνημα τών πιό φτωχών στρωμάτων τής Ουκρανικής αγροτιάς. Ο θρίαμβος τής Μαχνοβτσίνα θά σημάνει καί τό θρίαμβο αυτών τών φτωχών αγροτών. Θά σημάνει όμως καί τό θρίαμβο τής ι δ έ α ς τής Μαχνοβτσίνα, τό θρίαμβο τής κοινωνικής επανάστασης;

Τήν επαύριο τής νίκης μιάς τέτοιας επανάστασης, οι αγρότες θά πρέπει νά προσφέρουν τρόφιμα γιά νά βοηθήσουν τούς εργάτες τής πόλης. Άν υποθέσουμε ότι η βιομηχανική δραστηριότητα στίς πόλεις είναι αποδιοργανωμένη καί δύσκολα μπορεί ν' ανταποκριθεί στίς ανάγκες τής υπαίθρου,

τότε οι εργάτες δέ θά είναι σέ θέση νά πληρώσουν τούς αγρότες μέ τά προϊόντα τής δικής τους εργασίας. Συνακόλουθα, στό ξεκίνημα, θά πρέπει οι αγρότες ν' αναλάβουν εθελοντικά καί χωρίς ανταλλάγματα, τήν ενίσχυση τού προλεταριάτου τών πόλεων. Θάναι ικανοί γιά μιά τέτοια γενναιοδωρία, γιά μιά τέτοια επαναστατική πράξη; Οι Κομμουνιστές περιγράφουν σταθερά κι αμετάβλητα τούς αγρότες σά μιά αντιδραστική δύναμη που εμπνέεται από στενά ιδιοκτητικά ένστικτα. Θά κυριαρχήσει άραγε πάνω τους αυτό τό ιδιοκτητικό ένστικτο, αυτό τό πνεύμα φιλαργυρίας; Θά στρέψουν τήν πλάτη τους στίς πόλεις, εγκαταλείποντάς τες χωρίς νά τούς προσφέρουν τήν αναγκαία βοήθεια;

Είμαστε πεισμένοι ότι αυτό δέ θά συμβεί.

Η Μαχνοβτσίνα αντιλαμβάνεται τήν κοινωνική επανάσταση μέ τήν αληθινή της έννοια. Αντιλαμβάνεται ότι η νίκη κι η εδραίωση τής επανάστασης, καθώς καί η ανάπτυξη τής ευημερίας που μπορεί νά προκύψει απ' αυτή, δέν μπορεί νά πραγματοποιηθεί χωρίς μιά στενή συμμαχία ανάμεσα στήν εργατική τάξη τής πόλης κι εκείνη τής υπαίθρου. Οι αγρότες καταλαβαίνουν ότι χωρίς τούς εργάτες τών πόλεων καί χωρίς ισχυρές βιομηχανίες, θ' απογυμνωθούν από τά περισσότερα οφέλη, που έχει τή δυνατότητα νά προσφέρει η κοινωνική επανάσταση. Επιπλέον, θεωρούν τούς βιομηχανικούς εργάτες αδέλφια τους, μέλη τής ίδιας εργατικής οικογένειας.

Δέ χωρεί αμφιβολία πως, τή στιγμή τής νίκης τής κοινωνικής επανάστασης, οι αγρότες θά προσφέρουν όλη τους τήν υποστήριξη στούς εργάτες. Αυτή θά είναι εθελοντική κι αληθινά επαναστατική ενίσχυση, που θά δίνεται απευθείας στό προλεταριάτο τής πόλης. Στή σημερινή κατάσταση, τό ψωμί που αρπάζεται μέ τή βία απ' τούς αγρότες τρέφει κύρια τήν τεράστια κυβερνητική μηχανή. Οι αγρότες βλέπουν καί καταλαβαίνουν τέλεια ότι αυτή η δαπανηρή γραφειοκρατική μηχανή δέν είναι καθόλου αναγκαία ούτε σ' αυτούς ούτε στούς εργάτες, κι ότι σέ σχέση μέ τούς εργάτες παίζει τόν ίδιο ρόλο μέ τή διεύθυνση μιάς φυλακής σέ σχέση μέ τούς τρόφιμους. Νά γιατί οι αγρότες δέν έχουν τήν παραμικρή επιθυμία νά προσφέρουν εθελοντικά τό ψωμί τους στό Κράτος. Νά γιατί είναι τόσο εχθρικοί στίς σχέσεις τους μέ τούς σημερινούς φοροεισπράκτορες — τούς κομμισάριους καί τά διάφορα όργανα ανεφοδιασμού τού Κράτους.

Οι αγρότες όμως προσπαθούν πάντα νά έλθουν σέ ά μ ε σ ε ς σχέσεις μέ τούς εργάτες τής πόλης. Αυτό τό ζήτημα ανακινήθηκε πολλές φορές σέ αγροτικά συνέδρια, κι οι αγρότες τό ρύθμιζαν πάντοτε μέ επαναστατικό καί θετικό τρόπο. Τόν καιρό τής κοινωνικής επανάστασης, όταν οι μάζες τών προλετάριων τής πόλης γίνουν αληθινά ανεξάρτητες καί συνδεθούν άμεσα μέ τούς αγρότες διαμέσου τών δικών τους οργανώσεων, οι αγρότες θά προσφέρουν τότε τά απαραίτητα τρόφιμα καί πρώτες ύλες, ξέροντας πως, στό άμεσο μέλλον, οι εργάτες θά βάλουν ολόκληρη τή γιγαντιαία δύναμη τής βιομηχανίας στήν υπηρεσία τών αναγκών τών εργατών τής πόλης καί τής υπαίθρου.

* * *

Η Μαχνοβτσίνα ρίχνει φώς σέ μιά μόνο γωνιά τής σύγχρονης Ρωσίας.

Δέν υπάρχει αμφιβολία ότι, μέ τό πέρασμα τού χρόνου, θά έρθουν άνθρωποι που θ' αποκαλύψουν κάθε γωνιά αυτής τής Ρωσίας, υποβάλλοντας όλες τίς όψεις της στό φώς τής αλήθειας. Καί τότε ο ρόλος τού Μπολσεβικισμού στή Ρώσικη επανάσταση θά γίνει ξεκάθαρος γιά τόν καθένα.

Σήμερα κιόλας, στόν τομέα που εξετάσαμε, μπορούμε νά δούμε τό αληθινό του πρόσωπο. Η ιστορία τού Μαχνοβίτικου κινήματος, στή διάρκεια τού οποίου οι λαϊκές μάζες προσπάθησαν επί χρόνια νά πραγματοποιήσουν μιά ανεξαρτησία που είναι καλύτερη από οποιαδήποτε άλλη έχουμε γνωρίσει, κάνοντας τεράστιες θυσίες γιά χάρη της, ξεσκεπάζει τελεσίδικα τόν Μπολσεβικισμό καί καταλύει ολοκληρωτικά τό μύθο τού δήθεν επαναστατικού καί προλεταριακού του χαρακτήρα.

Σ' ολόκληρη τή Ρώσικη επανάσταση, όποτε οι εργάτες προσπάθησαν νά δράσουν αυτόνομα, οι Μπολσεβίκοι τούς συντρίψανε. Τό αντιδραστικό τους πνεύμα δέν δίστασε ούτε κι όταν φάνηκε ξεκάθαρα σέ όλους, ακόμα καί σ' αυτούς τούς ίδιους, ότι η Ρώσικη επανάσταση είχε δολοφονηθεί απ' τήν εγκληματική δικτατορία τους. Δέν εγκατέλειψαν ούτε γιά μιά στιγμή τήν παράλογη καί νοσηρή τους επιθυμία νά κρατήσουν μέ τή βία ολόκληρη τήν επανάσταση μέσα στή μέγγενη τού προγράμματός τους.

Στά 1919 καί 1920 ήταν ακόμα απόλυτα δυνατό νά σωθεί η Ρώσικη επανάσταση. Είναι δυνατό ακόμα καί σήμερα. Αυτό που μπορεί νά τήν σώσει είναι τό επαναστατικό πνεύμα τών μαζών, η αυτενέργεια τών εργατικών καί αγροτικών οργανώσεων, η ανεξαρτησία τής σκέψης καί τής δράσης τους. Η επανάσταση θά μπορούσε ν' ανακτήσει τήν αυτοπεποίθηση καί τή θέλησή της' θά μπορούσε νά ξεσηκώσει καί πάλι τό μεγάλο ενθουσιασμό τών μαζών, παρακινώντας τες σέ ηρωϊκούς αγώνες καί μεγαλειώδεις πράξεις, θεραπεύοντας όλες τίς πληγές τού κοινωνικού καί οικονομικού οργανισμού.

Οι κρατιστές ψεύδονται όταν ισχυρίζονται ότι οι μάζες είναι ικανές μόνο γιά τήν καταστροφή τού παλιού, ότι είναι μεγάλες καί ηρωϊκές μόνο στό έργο τής καταστροφής, ενώ στή δημιουργική δουλειά αποδεικνύονται αδρανείς κι άξεστες.

Οι μάζες είναι ικανές γιά μεγάλα κατορθώματα κι ηρωϊσμούς, στή σφαίρα τής δημιουργικής δράσης, στή σφαίρα τής καθημερινής εργασίας. Αλλά πρέπει νά νιώθουν ότι πατάνε σέ στέρεο έδαφος' πρέπει νά νιώθουν αληθινά ελεύθερες' πρέπει νά ξέρουν ότι η εργασία που κάνουν είναι δικιά τους, πρέπει νά βλέπουν σέ κάθε κοινωνικό μέτρο που παίρνεται τήν εκδήλωση τής θέλησης, τών ελπίδων καί τών επιδιώξεών τους. Κοντολογής, οι μάζες πρέπει νά αυτοδιευθύνονται μέ τήν πιό πλατιά έννοια τής λέξης.

Οι Μπολσεβίκοι όμως επιδιώκουν συνήθως μόνο τήν υποστήριξη καί τήν υπακοή τών μαζών καί ποτέ τό επαναστατικό τους πνεύμα.

Είναι ένα ιστορικά εδραιωμένο γεγονός ότι, απ' τά 1918 καί μετά οι Ουκρανοί αγρότες κι εργάτες συμμετείχαν αδιάκοπα στούς επαναστατικούς ξεσηκωμούς εναντίον τού Σκοροπάντσκυ, τών Αυστρογερμανών, τού Πετλιούρα, τού Ντενίκιν, κλπ. Αυτές οι εξεγέρσεις έπαιξαν τεράστιο ρόλο στό πεπρωμένο ολόκληρης τής Ρώσικης επανάστασης: δημιούργησαν καί διατήρησαν μιά κατάσταση διαρκούς επανάστασης στή χώρα που έστρεψε αποφασιστικά τήν προσοχή τών εργατών στήν

επίλυση τών βασικών προβλημάτων τής επανάστασης.

Αυτή τήν κατάσταση τής διαρκούς επανάστασης στή χώρα δέν κατέστρεψε η αντεπανάσταση τής μπουρζουαζίας ή τών Τσαρικών στρατηγών, αλλά εκείνη τής Κομμουνιστικής εξουσίας. Στ' όνομα τής δικτατορίας τού Κόμματός τους, οι Κομμουνιστές συντρίψανε στρατιωτικά κάθε απόπειρα τών εργατών νά πραγματοποιήσουν τή δική τους αυτοδιεύθυνση — τό βασικό στόχο τής Ρώσικης Επανάστασης — κι έτσι συντρίψανε τόν επαναστατικό αναβρασμό στή χώρα.

Η παθολογική πίστη στή δικτατορία τους, οδήγησε τούς Μπολσεβίκους νά γίνουν τόσο σκληροί, αποστεωμένοι κι άκαμπτοι, ώστε αποξενώθηκαν τελείως απ' τίς ανάγκες καί τά δεινά τής επανάστασης' προτιμούσαν νά τή δούν νεκρή παρά νά κάνουν οποιαδήποτε παραχώρηση σ' αυτή. Ο ρόλος τους υπήρξε μοιραίος σ' ολόκληρη τή Ρώσικη επανάσταση. Σκότωσαν τήν επαναστατική πρωτοβουλία καί τήν αυτενέργεια τών μαζών καί συντρίψανε τίς μεγαλύτερες επαναστατικές δυνατότητες που είχαν ποτέ οι εργάτες σ' ολόκληρη τήν ιστορία. Καί γι' αυτό, τό παγκόσμιο προλεταριάτο θά τούς στηλιτεύει αιώνια.

Παρόλα αυτά, δέ θά έπρεπε νά κάνουμε τό λάθος νά σκεφτούμε πως οι μόνοι υπεύθυνοι γιά τήν ήττα τής Ρώσικης επανάστασης είναι οι Μπολσεβίκοι. Τό μόνο που έκανε ο Μπολσεβικισμός ήταν νά εφαρμόσει ό,τι δεκαετίες ολόκληρες επεξεργάζεται η σοσιαλιστική επιστήμη. Ολόκληρο τό πρόγραμμα δράσης τους είναι βασισμένο στίς θεωρίες τού επιστημονικού σοσιαλισμού. Μπορούμε νά δούμε πόσο υποκριτικά ο ίδιος αυτός επιστημονικός σοσιαλισμός μεταχειρίζεται τούς εργάτες τών άλλων Ευρωπαϊκών Κρατών, αλυσοδένοντάς τους στήν αστική δικτατορία.

Όταν η παγκόσμια εργατική τάξη αναζητήσει τούς υπεύθυνους τής επονείδιστης κι εξαιρετικά δύσκολης κατάστασης τών Ρώσων αγροτών κι εργατών κάτω απ' τή σοσιαλιστική δικτατορία, θά χρειαστεί νά κατηγορήσει *τό σοσιαλισμό στό σύνολό του*, καί νά τόν καταδικάσει.

Η αιματοβαμμένη τραγωδία τών Ρώσων αγροτών κι εργατών δέν μπορεί νά περάσει, χωρίς νά αφήσει ίχνη. Η εφαρμογή τού σοσιαλισμού στή Ρωσία έχει αποδείξει καλύτερα απ' οτιδήποτε άλλο ότι η εργατική τάξη δέν έχει φίλους, αλλά μόνον εχθρούς, που επιδιώκουν νά τήν απογυμνώσουν απ' τούς καρπούς τού μόχθου της. Ο σοσιαλισμός έχει αποδείξει ότι ανήκει σ' αυτούς τούς εχθρούς. Χρόνο μέ τό χρόνο, αυτή η ιδέα ριζώνει όλο καί πιό σταθερά στή συνείδηση τών λαϊκών μαζών.

Προλετάριοι όλου τού κόσμου, ψάξτε στά βάθη τής ύπαρξής σας, βρείτε τήν αλήθεια καί πραγματοποιείστε την μόνοι σας: δέ θά τή βρείτε πουθενά αλλού.

Αυτό είναι τό σύνθημα τής Ρώσικης επανάστασης.

* * *

Τήν εποχή τής τρίτης επίθεσής της στήν επαναστατική περιοχή, η Σοβιετική εξουσία έκανε ό,τι μπορούσε γιά νά καταφέρει τό θανάσιμο χτύπημα στήν Μαχνοβτσίνα. Χάρη στά πολυάριθμα στρατεύματά της, που μόλις

είχαν αποδεσμευτεί απ' τίς στρατιωτικές επιχειρήσεις στήν Κριμαία καί στήν υπεροχή τους σέ εξοπλισμό, κατόρθωσε νά νικήσει τόν επαναστατικό στρατό τό καλοκαίρι τού 1921 καί νά εξαναγκάσει τόν πυρήνα αυτού τού στρατού, μ' επικεφαλής του τόν Νέστορα Μάχνο, νά οπισθοχωρήσει πρός τό Ρουμανικό έδαφος. Κατόπιν ο Κόκκινος Στρατός κατέλαβε ολόκληρη τήν επαναστατική περιοχή καί υπέταξε μέ τή βία τίς επαναστατικές μάζες στή δικτατορία τού Μπολσεβικισμού.

* * *

Η Μαχνοβτσίνα βρίσκεται τώρα σέ μιά νέα κατάσταση, αντιμετωπίζει μιά νέα φάση στόν αγώνα γιά τήν κοινωνική επανάσταση.

Τί είδους αγώνας θά είναι αυτός;

Η ίδια η ζωή θά καθορίσει τό χαρακτήρα καί τίς μορφές του. Αλλά ένα πράγμα είναι βέβαιο: ώς τήν τελευταία μέρα τό κίνημα θά παραμείνει ειλικρινές απέναντι στήν καταπιεσμένη ανθρωπότητα' ώς τήν τελευταία μέρα θ' αγωνίζεται καί θάναι έτοιμο νά δώσει τή ζωή του γιά τά μεγάλα ιδανικά τής εργατικής τάξης — τήν ελευθερία καί τήν ισότητα.

Η Μαχνοβτσίνα είναι ακλόνητη κι αθάνατη.

Όποτε οι εργατικές μάζες δέν αφήνουν νά τίς υποτάξουν, όποτε καλλιεργούν τήν αγάπη τής ανεξαρτησίας, όποτε συγκεντρώνουν τήν ταξική τους θέληση, θά δημιουργούν πάντοτε τό δ ι κ ό τ ο υ ς ιστορικό κοινωνικό κίνημα, θά δρούν α υ τ ό ν ο μ α. Αυτή είναι η ουσία τής Μαχνοβτσίνα.

Γενάρης - Ιούνης τού 1921.
Ρωσία.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ο Μ π ο γ κ ν τ ά ν ω φ ήταν επιτελάρχης τής 2ης επαναστατικής ταξιαρχίας. Εκτελέστηκε τόν Οκτώβρη τού 1919 στό Αλεξαντρόφσκ, γιατί επέβαλε ένα χαράτσι στήν μπουρζουαζία τής περιοχής εν ονόματι τού στρατού, αλλά γιά τά δικά του συμφέροντα.

Ο Λ ά α κ ε β ι τ ς ήταν ο πασίγνωστος διοικητής τού περίφημου 13ου συντάγματος τού επαναστατικού στρατού. Εκτελέστηκε τό καλοκαίρι τού 1920, μετά απόφαση τής γενικής συνέλευσης τών επαναστατών επειδή είχε σπαταλήσει κεφάλαια τού στρατού γιά δική του απόλαυση κι επειδή, ενώ είχε στά χέρια του αυτά τά κεφάλαια, είχε αρνηθεί νά βοηθήσει κάποιους επαναστάτες εργάτες που βρέθηκαν σέ κρίσι-

μη κατάσταση.

2. Θά μπορούσαμε νά πούμε στά γρήγορα ότι τά σφάλματα κι οι "αμαρτίες" που ο κυβερνητικός τύπος απόδωσε στό κίνημα, δηλαδή: λεηλασίες, άσκηση βίας κατά τού ειρηνικού πληθυσμού, Αντισημιτισμός, είναι όλα τους φανταστικές επινοήσεις. Γιά νά εκμηδενίσουμε όλα αυτά τά ψέματα, αρκεί νά σημειώσουμε τήν εξαιρετικά χαρούμενη υποδοχή που γίνονταν στούς Μαχνοβίτες απ' τούς χωρικούς τής Ουκρανίας καί τής Μεγαλορωσίας, όποτε περνούσε απ' τά χωριά τους ο Μαχνοβίτικος στρατός. Μιά επιπλέον απόδειξη προσφέρουν τά ίδια τά ντοκουμέντα τών Μπολσεβίκων. Οι πράκτορες τής Σοβιετικής εξουσίας, σ' όλες τίς αναφορές τους γιά τόν αγώνα εναντίον τής Μαχνοβτσίνα (σέ μυστικά ντοκουμέντα, κι όχι σ' αυτά που προορίζονταν γιά δημοσίευση), τόνιζαν πάντοτε ότι ο αγώνας αυτός ήταν ιδιαίτερα δύσκολος εξαιτίας τής βοήθειας που οι αγρότες πρόσφεραν παντού στούς Μαχνοβίτες, ενώ οι ίδιοι αυτοί αγρότες έβαζαν πολυάριθμα εμπόδια στό δρόμο τού Κόκκινου Στρατού.

3. Βλέπε τό βιβλίο: "Οι Ιζβέστιες τής Κροστάνδης", εκδ. "Ελεύθερος Τύπος". Σ.τ.Ε.

Σημείωμα τής ελληνικής έκδοσης

Μετά τήν καταστολή τής εξέγερσης ο Μάχνο διέφυγε μεταμφιεσμένος στή Ρουμανία, όπου φυλακίστηκε απ' τίς αρχές τής χώρας. Στή συνέχεια κατάφερε νά δραπετεύσει, καί κατέφυγε στήν Πολωνία. Εκεί φυλακίστηκε ξανά καί πέρασε από δίκη μέ τήν κατηγορία ότι δήθεν διέπραξε αξιόποινες πράξεις στήν Ουκρανία που στρέφονταν κατά τών συμφερόντων τής Πολωνίας, αλλά αθωώθηκε. Μετά πήγε στό Ντάντσιγκ όπου φυλακίστηκε ξανά. Αφού δραπέτευσε γιά μιά ακόμα φορά μέ τή βοήθεια συντρόφων, πήγε στό Παρίσι όπου εγκαταστάθηκε οριστικά. Εδώ τελειώνει ουσιαστικά κι η ηρωϊκή του περίοδος. Η υπόλοιπη ζωή του δέν ήταν παρά μιά ατέλειωτη καί μίζερη αγωνία, καθώς η υγεία του ήταν ανεπανόρθωτα κλονισμένη κι υπόφερε από πολλές πληγές, γεγονότα που επέτεινε η αδυναμία του νά προσαρμοστεί στίς νέες συνθήκες ζωής, καθώς καί τό ότι δέν ήξερε τή γαλλική γλώσσα. Έτσι τόριξε στό πιοτό, πράγμα που χειροτέρεψε τήν υγεία του. Τελικά, 4 χρόνια μόνο μετά τή φυγή του απ' τή Ρωσία, μπήκε στό νοσοκομείο Τενόν, όπου πέθανε τόν Ιούλη τού 1935, αφήνοντας μιά χήρα καί μιά κόρη. Στό διάστημα τής παραμονής του στή Γαλλία επιχείρησε νά συγγράψει τ' απομνημονεύματά του, μέ τίτλο "Η Ρώσικη Επανάσταση στήν Ουκρανία 1918 - 1921", αλλά δέν κατάφερε νά τελειώσει τό έργο αυτό. Τό σταμάτησε στά τέλη τού 1918. Ο πρώτος τόμος κυκλοφόρησε στά Ρώσικα καί τά Γαλλικά, ενώ ο συγγραφέας του ήταν ακόμα ζωντανός (έχει μεταφραστεί στά ελληνικά καί θά κυκλοφορήσει προσεχώς απ' τίς εκδόσεις "Ελεύθερος Τύπος"), ενώ οι δυό άλλοι κυκλοφόρησαν μόνο στά Ρώσικα, μετά τό θάνατο τού συγγραφέα τους.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙΣ

Οι ακόλουθες διακηρύξεις τού Μαχνοβίτικου κινήματος, απ' τό αρχείο τού Ιταλού αναρχικού Ούγκο Φεντέλι, υπάρχουν στό "Διεθνές Ινστιτούτο Κοινωνικής Ιστορίας" (στό 'Αμστερνταμ). Είναι άγνωστο πώς βρέθηκαν αυτές οι διακηρύξεις στήν κατοχή τού Φεντέλι. Γράφτηκαν όλες στά Ρώσικα. Η χρησιμοποίηση χαρτιού από λογιστικό βιβλίο γιά μιά, χαρτιού συσκευασίας από ένα εργοστάσιο ζαχαροπλαστικής γιά κάποια άλλη, δείχνουν ότι τυπώθηκαν κάτω από δύσκολες συνθήκες.

* * *

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ (ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΟΥ)

Πρός όλους τούς αγρότες κι εργάτες τής Ουκρανίας.
Νά σταλεί τηλεγραφικά, τηλεφωνικά ή ταχυδρομικά πρός όλα τά χωριά, αγροτικές περιφέρειες κι επαρχίες τής Ουκρανίας. Νά διαβαστεί σέ αγροτικές συγκεντρώσεις, εργοστάσια κι εργαστήρια.

Αδέλφια εργαζόμενοι! Ο Επαναστατικός Στρατός τής Ουκρανίας (Μαχνοβίτικος) δημιουργήθηκε σά μιά διαμαρτυρία ενάντια στήν καταπίεση τών εργατών κι αγροτών απ' τήν αστικοτσιφλικάδικη εξουσία απ' τή μιά μεριά καί τήν Μπολσεβικοκομμουνιστική δικτατορία απ' τήν άλλη.

Βάζοντας στόν εαυτό του ένα σκοπό — τήν πάλη γιά τήν ολοκληρωτική απελευθέρωση τών εργαζόμενων τής Ουκρανίας απ' τήν καταπίεση τών διάφορων εξουσιών καί τή δημιουργία μιάς ΑΛΗΘΙΝΑ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, ο επαναστατικός Μαχνοβίτικος στρατός αγωνίστηκε ανυποχώρητα σέ διάφορα μέτωπα γιά τήν επίτευξη αυτών τών στόχων, κι αυτό τόν καιρό τελειώνει νικηφόρα τήν πάλη ενάντια στό στρατό τών Ντενικινιστών, απελευθερώνοντας τή μιά περιοχή μετά τήν άλλη, καί διώχνοντας απ' αυτές κάθε καταπιεστική δύναμη κι οργάνωση.

Πολλοί αγρότες κι εργάτες ρωτάνε: Τί πρόκειται νά συμβεί τώρα; Τί πρέπει νά γίνει; Τί θά κάνουμε μέ τά διατάγματα τών εξόριστων αρχών, κλπ.

Σ' όλα αυτά τά ερωτήματα θά δοθεί μιά τελειωτική καί λεπτομερειακή απάντηση στό Πανουκρανικό εργατοαγροτικό Συνέδριο, που πρέπει νά συγκληθεί αμέσως μόλις δοθεί η ευκαιρία γιά νά συγκεντρωθούν οι εργάτες κι οι αγρότες. Αυτό τό συνέδριο θά συζητήσει καί θά λύσει όλα τά άμεσα προβλήματα τής εργατοαγροτικής ζωής.

Εν όψει τού γεγονότος ότι τό συνέδριο θά συγκληθεί σέ άγνωστο χρόνο, ο επαναστατικός Μαχνοβίτικος στρατός θεωρεί απαραίτητο νά δημοσιεύσει τήν ακόλουθη ανακοίνωση, που αφορά τήν εργατοαγροτική ζωή:

1. Καταργούνται όλα τά διατάγματα τής (αυθαίρετης) εξουσίας τού Ντένικιν. Ακυρώνονται επίσης εκείνα τά διατάγματα τής Κομμουνιστικής εξουσίας που έρχονται σέ σύγκρουση μέ τά συμφέροντα τών αγροτών κι εργατών.

Σημείωση: Τό ποιά διατάγματα τής Κομμουνιστικής εξουσίας είναι επιζήμια γιά

τούς εργαζόμενους, είναι κάτι που πρέπει ν' αποφασιστεί απ' αυτούς τούς ίδιους — απ' τίς συνελεύσεις τών αγροτών, απ' τούς εργάτες στά εργοστάσια καί στά εργαστήριά τους.

2. Η γή τών αξιωματούχων τού κράτους, τών μοναστηριών, τών πριγκίπων καί τών άλλων εχθρών τών εργαζόμενων μαζών, μαζί μέ όλα τά ζώα καί τά αγαθά τους, περνάει στή χρήση εκείνων τών αγροτών που συντηρούνται αποκλειστικά απ' τήν εργασία τών χεριών τους. Αυτή η μεταβίβαση θά γίνει μέ μεθοδικό τρόπο, που θ' αποφασιστεί από κοινού σέ αγροτικές συνελεύσεις, που σχετικά μ' αυτό τό ζήτημα θά πρέπει νά έχουν στό μυαλό τους όχι μόνο τά στενά προσωπικά τους συμφέροντα, αλλά καί τό συμφέρον όλων τών καταπιεσμένων εργατών γής.

3. Τά εργοστάσια, εργαστήρια, ορυχεία κι άλλα εργαλεία καί μέσα παραγωγής γίνονται ιδιοκτησία ολόκληρης τής εργατικής τάξης, που θά διευθύνει η ίδια όλες τίς επιχειρήσεις, μέσα απ' τά συνδικάτα της, βάζοντας σέ κίνηση τήν παραγωγή, καί προσπαθώντας νά συνδέσει τή βιομηχανία όλης τής χώρας σέ μιά ενοποιημένη οργάνωση.

4. Όλες οι αγροτικές κι εργατικές οργανώσεις προσκαλούνται ν' αρχίσουν τήν οικοδόμηση ελεύθερων εργατοαγροτικών σοβιέτ. Μόνον εργάτες που προσφέρουν δουλειά απαραίτητη γιά τήν κοινωνική οικονομία, θά πρέπει νά συμμετέχουν στά σοβιέτ. Οι εκπρόσωποι τών πολιτικών οργανώσεων δέν έχουν θέση στά εργατοαγροτικά σοβιέτ, μιάς κι η συμμετοχή τους σ' ένα εργατικό σοβιέτ θά τό μετατρέψει σέ κομματικό παράρτημα καί μπορεί νά οδηγήσει στήν καταστροφή τού σοβιετικού συστήματος.

5. Η ύπαρξη τής Τ σ ε κ ά, τών κομματικών επιτροπών κι άλλων παρόμοιων καταπιεστικών εξουσιαστικών καί πειθαρχικών οργάνων είναι απαράδεκτη ανάμεσα σέ ελεύθερους αγρότες κι εργάτες.

6. Η ελευθερία τού λόγου, τού τύπου, τών συγκεντρώσεων, τών ενώσεων κλπ., είναι αναφαίρετα δικαιώματα κάθε εργάτη κι ο οποιοσδήποτε περιορισμός τους αποτελεί αντεπαναστατική πράξη.

7. Καταργείται η κρατική πολιτοφυλακή, η αστυνομία κι ο στρατός. Στή θέση τους ο λαός θά οργανώσει τή δική του αυτοάμυνα. Η αυτοάμυνα μπορεί νά οργανωθεί μόνον από εργάτες κι αγρότες.

8. Τά εργατοαγροτικά σοβιέτ, οι ομάδες αυτοάμυνας τών εργατών κι αγροτών, καθώς καί κάθε εργάτης κι αγρότης, δέν πρέπει νά επιτρέψουν οποιαδήποτε αντεπαναστατική εκδήλωση είτε απ' τήν πλευρά τής μπουρζουαζίας είτε τών αξιωματούχων. Κι ούτε θά πρέπει νά δείξουν ανοχή στήν εμφάνιση τής ληστείας. Όποιος αποδεικνύεται ένοχος αντεπαναστατικής πράξης ή ληστείας θά εκτελείται αμέσως.

9. Τό Σοβιετικό καί τό Ουκρανικό νόμισμα πρέπει νά γίνονται δεκτά σάν ισότιμα μέ τ' άλλα νομίσματα. Όσοι παραβιάζουν αυτή τήν αρχή, υπόκεινται σέ επαναστατική τιμωρία.

10. Η ανταλλαγή αγαθών καί προϊόντων τής εργασίας θά παραμείνει ελεύθερη' πρός τό παρόν αυτή τή δραστηριότητα δέ θά τήν αναλάβουν οι εργατοαγροτικές οργανώσεις. Αλλά ταυτόχρονα προτείνεται γιά τήν ανταλλαγή τών προϊόντων τής εργασίας νά γίνεται κυρίως ΜΕΤΑΞΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ.

11. Όλοι όσοι παρεμποδίζουν σκόπιμα τή διανομή αυτής τής διακήρυξης θά θεωρούνται αντεπαναστάτες.

Επαναστατικό Στρατιωτικό Σοβιέτ καί Διοικητικό Επιτελείο τού Επαναστατικού Στρατού τής Ουκρανίας (Μαχνοβίτικου).

7 Γενάρη 1920.

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ!

Εδώ καί πολλά χρόνια η εργαζόμενη αγροτιά τής Ουκρανίας παλεύει μέ τούς πανάρχαιους εχθρούς καί καταπιεστές της. Χιλιάδες απ' τούς καλύτερους Γιούς τής Επανάστασης έπεσαν στή μάχη γιά τή συνολική απελευθέρωση τών Εργαζόμενων από κάθε καταπίεση. Μέσα απ' τίς ηρωικές προσπάθειες τού αγροτικού Επαναστατικού Στρατού τής Ουκρανίας, ο δήμιος Ντένικιν δέχτηκε ένα θανάσιμο χτύπημα. Οι επαναστάτες Αγρότες, μ' επικεφαλής τόν αρχηγό τους — τόν Μπάτκο Μάχνο — παραμένοντας μήνες ατέλειωτους στά μετόπισθεν τής λευκής φρουράς, περικυκλωμένοι δεκάδες φορές από ισχυρούς εχθρούς, εξαντλημένοι απ' τή φοβερότερη αρρώστια — τόν τύφο, που έβγαζε καθημερινά εκτός μάχης εκατοντάδες απ' τούς καλύτερους μαχητές μας — μένοντας συχνά χωρίς πολεμοφόδια, επιτέθηκαν ομόψυχα στόν εχθρό μέ γυμνά χέρια καί κάτω απ' τό ισχυρό τους χτύπημα, οι καλύτερες δυνάμεις τού Ντένικιν — τά αποσπάσματα τών στρατηγών Σκούρο καί Μαμόντωφ — τό έβαλαν στά πόδια. Μέσα από απίστευτες προσπάθειες καί μέ τό αίμα τών καλύτερων αγωνιστών, οι επαναστάτες αγρότες τσάκισαν τό μέτωπο τού Ντένικιν κι άνοιξαν τίς πύλες γιά τούς βόρειους αδελφούς τους — τούς αγρότες καί τούς εργάτες' οι σύντροφοι τού Κόκκινου Στρατού — εργάτες κι αγρότες τού Βορρά — ήλθαν γιά νά πάρουν τή θέση τών ορδών τού Ντένικιν στήν Ουκρανία. Ξέχωρα απ' τό κοινό καθήκον — τήν πάλη μέ τούς λευκοφρουρούς — ένα ερώτημα προβάλλει τώρα μπροστά στήν Εργαζόμενη Αγροτιά τής Ουκρανίας: η Οικοδόμηση ενός Πραγματικά Σοβιετικού Συστήματος, κάτω απ' τό οποίο τά Σοβιέτ, εκλεγμένα απ' τούς Εργαζόμενους, θάναι υπηρέτες τού Λαού, εκτελεστές εκείνων τών νόμων κι εκείνων τών διαταγμάτων που ο ίδιος ο Λαός θά γράψει στό Πανουκρανικό Εργατικό Συνέδριο. Αλλά η ηγεσία τού Κ.Κ., που έχει καταφέρει νά κάνει τόν Κόκκινο Στρατό ένα τυφλό, υπάκουο όργανο γιά τήν υπεράσπιση τής κομμισαριοκρατίας, σπιλώνοντας μέ βρωμερές κι αισχρές συκοφαντίες τούς καλύτερους επαναστάτες ηγέτες, αποφάσισε "νά ξεριζώσει τήν αποστασία" — νά εξαλείψει τόν Επαναστατικό ξεσηκωμό που εμποδίζει τούς Λόρδους Κομμισάριους νά ασκήσουν τήν εξουσία τους πάνω στούς Εργαζόμενους τής Ουκρανίας. Οι Κομμισαριοκράτες θέλουν νά βλέπουν τό Λαό μόνο σάν "ανθρώπινο υλικό", όπως τόν αποκάλεσε ο Τρότσκυ στό συνέδριο, μόνο σάν τροφή γιά τά κανόνια έτοιμη νά εξαπολυθεί εναντίον οποιουδήποτε, αλλά στόν οποίο δέν είναι δυνατόν σέ καμιά περίπτωση νά δώσουν οποιαδήποτε δικαιώματα. Η εργατική δραστηριότητα καί τάξη πραγμάτων θά εδραιωθούν χωρίς τή βοήθεια τών Κομμουνιστών.

Σύντροφοι Αγρότες! Ο Επαναστατικός Στρατός τής Ουκρανίας (Μαχνοβίτικος) βγήκε απ' τούς κόλπους σας. Οι γιοί σας, τ' αδέλφια σας κι οι πατεράδες σας πύκνωσαν τίς γραμμές μας. Ο Επαναστατικός Στρατός είναι ο Δικός σας στρατός, τό Δικό σας αίμα, η Δική σας σάρκα. Κάνοντας δεκάδες χιλιάδες θυσίες, ο Επαναστατικός Στρατός πολέμησε γιά τό δικαίωμα τών εργαζόμενων νά οικοδομήσουν οι ίδιοι τή δική τους τάξη πραγμάτων, νά διαθέτουν οι ίδιοι τά αγαθά τους κι όχι γιά νά μεταβιβάσουν τά πάντα στά χέρια τών Κομμισάριων. Ο Επαναστατικός Στρατός πολέμησε καί πολεμάει γιά τά αληθινά Σοβιέτ κι όχι γιά τήν Τ σ ε κ ά καί τήν Κομμισαριοκρατία. Τήν εποχή τού δήμιου Αταμάνου, τών Γερμανών καί τών Ντενικινιστών, η εξέγερση όρθωσε ακλόνητα τό ανάστημά της, ενάντια στούς καταπιεστές, υπερασπίζοντας τούς Εργαζόμενους. Καί τώρα ο Επαναστατικός Στρατός θεωρεί ιερό του καθήκον νά σταθεί φρουρός τών συμφερόντων τής Εργαζόμενης Αγροτιάς ενάντια στίς προσπάθειες τών Λόρδων Κομμισάριων νά ζέψουν στό ζυγό τους τήν αγροτιά τής Ουκρανίας. Ο Επαναστατικός Στρατός γνωρίζει καί θυμάται πολύ καλά τόν τελευταίο κομμισάριο "απελευθερωτή". Ο Δικτάτορας

Τρότσκυ διέταξε τόν Επαναστατικό Στρατό τής Ουκρανίας, που δημιουργήθηκε απ' τούς ίδιους τούς αγρότες, ν' αφοπλιστεί, γιατί ξέρει καλά ότι όσο οι αγρότες έχουν τό δικό τους στρατό νά υπερασπίζεται τά συμφέροντά τους, δέ θά κατορθώσει ποτέ ν' αναγκάσει τόν Ουκρανικό λαό νά χορέψει στό σκοπό του. Ο Επαναστατικός Στρατός, επειδή δέ θέλει νά χύσει αδελφικό αίμα, αποφεύγει τίς συγκρούσεις μέ τούς στρατιώτες τού Κόκκινου Στρατού, αλλά υποτασσόμενος μόνο στή θέληση τών Εργαζόμενων θά σταθεί φρουρός τών συμφερόντων τους καί θά παραδώσει τά όπλα μόνο μ' εντολή τού ελεύθερου Πανουκρανικού Συνέδριου, στό οποίο οι ίδιοι οι εργαζόμενοι θά εκφράσουν τή θέλησή τους. Ο Επαναστατικός Στρατός, τό ξίφος στά χέρια τών εργαζόμενων, Σάς καλεί, σύντροφοι αγρότες, νά συγκαλέσετε σύντομα τό εργατικό σας συνέδριο καί νά πάρετε στά χέρια σας τόσο τό μεγαλόπνοο έργο τής οικοδόμησης τής τύχης σας όσο καί τήν ευημερία σας' είναι αλήθεια ότι οι εραστές τής εξουσίας κομμισάριοι θά πάρουν, χωρίς αμφιβολία, κάθε μέτρο γιά ν' απαγορέψουν τό ελεύθερο εργατικό συνέδριο' συνακόλουθα, είναι πρός τό συμφέρον τού λαού νά μήν επιτρέψει στούς κομμισάριους νά εμποδίσουν τό εργατικό τους συνέδριο' νά γιατί τό συνέδριο καί ο τόπος διεξαγωγής του πρέπει νά κρατηθούν μυστικά.

Σύντροφοι Αγρότες, Προετοιμαστείτε γιά τό Συνέδριό σας!
Βιαστείτε νά Δουλέψετε γιά τήν Υπόθεσή Σας!
Ο Εχθρός Δέν Κοιμάται
Κι Εσείς Δέν Πρέπει νά Κοιμάστε,
Σ' Αυτό Βρίσκεται η Εγγύηση τής Νίκης!

Ζήτω τό Ελεύθερο Περιφερειακό Εργατικό Συνέδριο! Κάτω η Κομμισαριοκρατία! Ζήτω ο Αγροτικός Επαναστατικός Στρατός!

Επιτελείο τού Επαναστατικού Στρατού τής Ουκρανίας (Μαχνοβίτικου)

8 Φλεβάρη 1920.

* * *

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ ΚΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ

Αδέλφια αγρότες κι εργάτες! Εδώ καί πάνω από 3 χρόνια διεξάγετε έναν αγώνα ενάντια στόν καπιταλισμό καί χάρη στίς Δικές σας προσπάθειες, χάρη στό Δικό σας ακλόνητο πνεύμα κι ενεργητικότητα, φέρατε αυτό τόν αγώνα σχεδόν στό τέλος του. Οι εχθροί τής επανάστασης έχουν εξαντληθεί απ' τά Δικά σας χτυπήματα κι Εσείς, που προσδοκούσατε τή νίκη, ετοιμαστήκατε νά γιορτάσετε. Πιστέψατε ότι ο αδιάκοπος, συχνά άνισος αγώνας Σας μέ τούς εχθρούς τής επανάστασης, θά Σάς έδινε μιά ευκαιρία νά εφαρμόσετε τό ελεύθερο σοβιετικό σύστημα γιά τό οποίο όλοι αγωνιζόμαστε. Όμως, αδέλφια, βλέπετε ποιός γιορτάζει στή Δική σας θέση. Γιορτάζουν οι απρόσκλητοι κυβερνήτες, οι δήμιοι Κομμουνιστές, που έφτασαν εδώ άκοπα, καί μέσα από ανοιχτούς δρόμους που είχαν ανοιχτεί μέ τό Δικό σας αίμα, τό αίμα τών γιών καί τών αδελφών σας που έκαναν τόν επαναστατικό ξεσηκωμό. Άρπαξαν τόν πλούτο τής χώρας. Αυτοί, κι όχι Εσείς, βρίσκονται στήν εξουσία. Εσείς, οι αγρότες κι οι εργάτες, είστε γι' αυτούς ένα στήριγμα μόνο κατ' όνομα' χωρίς Εσάς δέ θά μπορούσαν νά αυτοαποκαλούνται ερ-

γατοαγροτική κυβέρνηση, δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ εἶναι εθνικοὶ εγκληματίες καὶ δήμιοι, δὲ θὰ μποροῦσαν νὰ κυβερνοῦν αυθαίρετα τὸ λαὸ σὰν τύραννοι, στ' ὄνομα τῆς κυριαρχίας τοῦ κόμματος. Τὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ τοὺς δίνει αυτὸ τὸ δικαίωμα στὸ καθετί. Καὶ εἶναι μόνο γι' αυτὸ που σᾶς χρειάζονται Εσᾶς, αγρότες κι εργάτες.

Σὲ οποιαδήποτε ἄλλη περίπτωση, Εσεῖς δὲν εἴστε τίποτα γι' αυτοὺς καὶ βέβαια δὲν παίρνουν υπόψη τους τὴ γνώμη Σας. Σᾶς υποδουλώνουν, Σᾶς επιστρατεύουν, Σᾶς διατάζουν καὶ Σᾶς κυβερνοῦν. Σᾶς καταστρέφουν. Καὶ Σεῖς, καταπιεσμένοι, ανέχεστε υπομονετικὰ ὅλο τὸν τρόμο τῆς εκτέλεσης, ὅλη τὴ βία καὶ τὴν τυραννία τῶν Κομμουνιστῶν δημίων, καὶ που μποροῦν νὰ εξαλειφθοῦν μόνο μὲ τὴν επαναστατικὴ Σας δικαιοσύνη, μόνο μὲ τὴν ενωμένη Σας διαμαρτυρία — μ' ἕναν επαναστατικὸ ξεσηκωμό. Γι' αυτὸ καλεῖστε απ' τοὺς αδελφοὺς Σας, τοὺς αγρότες κι εργάτες που, σὰν κι Εσᾶς, πεθαίνουν απ' τὶς σφαῖρες τῶν Κόκκινων δολοφόνων που δημεύουν μὲ τὴ βία τὰ ζῶα, τὰ γεννήματα καὶ τ' ἄλλα προϊόντα καὶ τὰ στέλνουν στὴ Ρωσία. Αυτοὶ — οι κοντινοί σας αδελφοὶ — αποχαιρετώντας τὴ ζωή τους, στ' ὄνομα τοῦ λαμπροῦ αυτοῦ μέλλοντος γιὰ τὸ οποῖο ὅλοι αγωνιζόμαστε, Σᾶς εκλιπαροῦν νὰ σώσετε τὴν επανάσταση, τὴν ελευθερία καὶ τὴν ανεξαρτησία. Νὰ θυμᾶστε, αδέλφια, αγρότες κι εργάτες, ὅτι ἂν δὲν δοκιμάσετε προσωπικὰ τὴν απόλυτη ελευθερία κι ανεξαρτησία τώρα, θὰ σταθεῖτε ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ανίκανοι νὰ καθορίσετε τὴ μοίρα Σας, νὰ σφυρηλατήσετε τὴν ευτυχία Σας. Δὲ θὰ εἴστε κύριοι τοῦ πλούτου τῆς χώρας Σας καὶ τῶν καρπῶν τῆς εργασίας Σας.

Ὅλα αυτὰ θὰ τὰ κάνουν γιὰ Σᾶς οι απρόσκλητοι κυβερνῆτες — οι νεοφερμένοι Κομμουνιστομπολσεβίκοι. Γιὰ ν' απαλλαγεῖτε απ' αυτοὺς τοὺς απρόσκλητους αφέντες καὶ κυβερνῆτες, θὰ πρέπει ὅλη η αγροτιὰ κι οι καλύτερες δυνάμεις της ν' αφοσιωθοῦν στὸ ἔργο τῆς σύγκλησης μυστικῶν, τοπικῶν καὶ περιφερειακῶν αγροτικῶν συνεδρίων, στὰ οποῖα θὰ πρέπει νὰ διευθετηθοῦν καὶ νὰ ρυθμιστοῦν ὅλα τὰ καυτὰ προβλήματα τῆς στιγμῆς, που γεννάει η ανευθυνότητα κι η δικτατορία αυτῶν τῶν ληστῶν. Γιὰ τὰ συμφέροντα τῆς χώρας, γιὰ τὰ συμφέροντα τῶν εργαζόμενων τῆς Ουκρανίας, ἂς μὴν επιτρέψουμε νὰ ερημωθεῖ ολοκληρωτικὰ η χώρα απ' αυτοὺς τοὺς απρόσκλητους αφέντες καὶ κυβερνῆτες. Δὲν πρέπει νὰ υπάρξει θέση στὴν Ουκρανία οὔτε γι' αυτούς, οὔτε γιὰ τοὺς πληρωμένους Κόκκινους δολοφόνους τους, που τυραννάνε τὸ λαό. Ὅλοι οι αγρότες, χωρὶς νὰ χάσουν οὔτε μέρα, πρέπει νὰ οργανωθοῦν διαμέσου τῶν τοπικῶν τους συνεδρίων. Ἂς οργανώσουμε σὲ κάθε κωμόπολη καὶ χωριὸ τοπικὲς μαχητικὲς μονάδες' ἂς δημιουργήσουμε ἕνα καθοδηγητικὸ ὄργανο μάχης.

Αρνηθεῖτε μιὰ γιὰ πάντα κάθε βοήθεια στοὺς δήμιους Κομμουνιστὲς καὶ στοὺς πληρωμένους λακέδες τους, αρνηθεῖτε νὰ τοὺς δώσετε ζωοτροφές, σιτάρι καὶ ψωμί. Οι εργάτες, μὲ τὴ σειρά τους, τόσο στὶς πόλεις ὅσο καὶ στὰ χωριά, πρέπει ν' αποφύγουν νὰ οργανωθοῦν στὸ Κ.Κ. στὰ τμήματα τῆς Τ σ ε κ ά, ἢ στὰ αποσπάσματα επίταξης τροφίμων' πρέπει ν' απορρίψουν κάθε συμμετοχὴ σὲ Κομμουνιστικὲς οργανώσεις. Ο λαὸς τῆς Ουκρανίας πρέπει νὰ πεῖ σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα: ἔξω οι δολοφόνοι κι οι δήμιοι λευκοὶ καὶ κόκκινοι! Προχωροῦμε πρὸς τὸ παγκόσμιο καλό, φῶς κι αλήθεια καὶ δὲ θ' ανεχθοῦμε τὴ βία σας.

Ζήτω η διεθνὴς Εργατοαγροτικὴ Κοινωνικὴ Επανάσταση!

Θάνατος σὲ ὅλους τοὺς λευκοφρουροὺς καὶ κομμισάριους. Θάνατος σὲ ὅλους τοὺς δήμιους!

Ζήτω τὸ ελεύθερο σοβιετικὸ σύστημα!

Ε π ι τ ε λ ε ῖ ο τ ο ῦ Ε π α ν α σ τ α τ ι κ ο ῦ Σ τ ρ α τ ο ῦ τ ῆ ς Ο υ κ ρ α ν ί α ς (Μ α χ ν ο β ί τ ι κ ο υ)

(Μάρτης - Απρίλης τοῦ 1920).

ΠΟΙΟΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΜΑΧΝΟΒΙΤΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΑΓΩΝΙΖΟΝΤΑΙ;

1. Οι Μαχνοβίτες είναι αγρότες κι εργάτες που ξεσηκώθηκαν ήδη απ' τά 1918 ενάντια στήν καταπίεση τών Γερμανο-Μαγυάρων, τών Αυστριακών καί τής αστικής εξουσίας τού Αταμάνου στήν Ουκρανία. Οι Μαχνοβίτες είναι εκείνοι οι εργαζόμενοι που ύψωσαν τό λάβαρο τής μάχης ενάντια στούς Ντενικινιστές καί σέ κάθε είδους καταπίεση, βία καί ψευτιά, απ' όπου κι άν προέρχονταν. Οι Μαχνοβίτες είναι αυτοί οι ίδιοι εργάτες που απ' τήν εργασία τους, η μπουρζουαζία γενικά καί τώρα η Σοβιετική μπουρζουαζία ειδικά, κυβερνάνε, πλουτίζουν καί καλοτρέφονται.

2. ΓΙΑΤΙ ΛΕΓΟΜΑΣΤΕ ΜΑΧΝΟΒΙΤΕΣ;

Γιατί, στίς αρχές, στίς τρομερές μέρες τής αντίδρασης στήν Ουκρανία, είχαμε στίς γραμμές μας έναν πιστό φίλο κι ηγέτη, τόν ΜΑΧΝΟ, που η φωνή διαμαρτυρίας του ενάντια σέ κάθε είδους καταπίεση τών εργαζόμενων αντήχησε σ' ολόκληρη τήν Ουκρανία, καλώντας σέ μάχη εναντίον όλων τών καταπιεστών, τών πλιατσικολόγων καί τών πολιτικών τσαρλατάνων που μάς προδίνουν' κι αυτός (ο Μάχνο), βαδίζει τώρα στίς γραμμές μας, μαζί μας, σταθερά πρός τόν τελικό σκοπό: τήν απελευθέρωση τού λαού από κάθε είδους καταπίεση.

3. ΤΙ ΘΕΩΡΟΥΜΕ ΣΑ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ;

Τήν ανατροπή όλων τών κυβερνήσεων: μοναρχικής, συνασπισμού, δημοκρατικής καί σοσιαλδημοκρατικής τού Κομμουνιστομπολσεβίκικου Κόμματος. Τή θέση τους πρέπει νά πάρει τό ελεύθερο κι εντελώς ανεξάρτητο σοβιετικό σύστημα τών εργαζόμενων, χωρίς τήν ύπαρξη αρχών καί τών αυθαίρετων νόμων τους. Τό σοβιετικό σύστημα δέν είναι η εξουσία τών σοσιαλδημοκρατών Κομμουνιστομπολσεβίκων που τώρα αυτοαποκαλούνται σοβιετική εξουσία' είναι μάλλον η ανώτατη μορφή τού αντιεξουσιαστικού αντικρατικού σοσιαλισμού, που εκφράζεται μέ τήν οργάνωση ενός ελεύθερου κι ανεξάρτητου συστήματος κοινωνικής ζωής γιά τούς εργαζόμενους, στό οποίο ο κάθε εργάτης ατομικά, κι η κοινωνία σά σύνολο, θά είναι σέ θέση νά οικοδομούν χωρίς βοήθεια τήν ευτυχία καί τήν ευημερία τους σύμφωνα μέ τίς αρχές τής αλληλεγγύης, τής φιλίας καί τής ισότητας.

4. ΠΩΣ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΜΑΧΝΟΒΙΤΕΣ ΤΟ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ;

Οι ίδιοι οι εργαζόμενοι πρέπει νά εκλέγουν ελεύθερα τά δικά τους σοβιέτ, που θά εκτελούν τή θέληση καί τίς επιθυμίες τους. Αυτό σημαίνει ότι θά είναι ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ, κι όχι εξουσία πάνω στούς εργαζόμενους.

Η γή, τά εργοστάσια, τά εργαστήρια, τά ορυχεία, οι σιδηρόδρομοι κι ο υπόλοιπος πλούτος τού λαού πρέπει νά ανήκουν στούς ίδιους τούς εργαζόμενους, σ' αυτούς που τά δουλεύουν, δηλαδή, πρέπει νά κοινωνικοποιηθούν.

5. ΠΟΙΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΟΔΗΓΕΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΩΝ ΣΤΟΧΩΝ;

Μιά αδιάλλακτη επανάσταση κι ένας διαρκής αγώνας ενάντια σέ κάθε ψέμα, αυθαιρεσία καί καταπίεση, απ' όπου κι άν προέρχονται, ένας αγώνας μέχρι θανάτου, αγώνας γιά τήν ελευθερία τού λόγου, γιά τή δίκαιη υπόθεση, αγώνας μέ τό όπλο στό χέρι. Μόνο μέσα απ' τήν κατάργηση όλων τών κυβερνήσεων, μέσα απ' τήν καταστροφή ολόκληρου τού βάθρου τών ψεμάτων τους, στίς κρατικές, καθώς καί στίς πολιτικές κι οικονομικές υποθέσεις' καί μόνο μέσα απ' τήν καταστροφή τού κράτους μέ τήν κοινωνική επανάσταση, θά μπορέσει νά πραγματοποιηθεί τό αυθεντικό Εργατοαγροτικό σοβιετικό σύστημα καί θά μπορέσουμε νά φτάσουμε στό ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟ.

Μορφωτικός - Εκπαιδευτικός Τομέας τού Επαναστατικού Στρατού (Μαχνοβίτικου).

27 Απρίλη τού 1920.

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΚΑΙ ΣΤΑ ΜΕΤΟΠΙΣΘΕΝ!

Ο λαός τής Ουκρανίας, καταπιεζόμενος απ' τούς διοικητές καί τούς κομμισάριούς Σας, καί μερικές φορές ακόμα κι άμεσα από Σάς, κάτω απ' τήν ηγεσία αυτών τών Διοικητών καί τών Κομμισάριων, εξεγείρεται ενάντια σέ μιά τέτοια καταπίεση: Σάς περίμεναν σάν απελευθερωτές τών εργαζόμενων μαζών απ' τό ζυγό τής συμμορίας τών Ντενικινιστών δημίων' αλλά μετά τόν ερχομό σας στήν Ουκρανία τά βογγητά, οι κλαυθμοί κι οι οδυρμοί τού βασανισμένου λαού δυνάμωσαν ακόμα περισσότερο. Παντού εκτελέσεις, πυρπολήσεις αγροτικών καλυβιών, ακόμα καί χωριών, παντού λεηλασία καί βία.

Ο λαός είναι εξαντλημένος καί δέν έχει άλλη δύναμη γιά ν' αντέξει τέτοια αυθαιρεσία' σάς προειδοποιεί καί σάς ρωτά: θά σταματήσετε άραγε μπροστά σ' αυτό τόν εφιάλτη καί θά συνειδητοποιήσετε ποιούς πυροβολείτε κάτω απ' τήν ηγεσία τών διοικητών καί τών κομμισάριών Σας; Ποιούς σταιβάζετε στίς φυλακές καί στά υπόγεια; Δέν είναι τ' αδέλφια Σας, οι πατεράδες καί τά παιδιά Σας; Καί βέβαια είναι. Τό κάνετε αυτό χωρίς νά έχετε συναίσθηση ότι οι αξιωματικοί καί οι στρατηγοί τού παλιού καθεστώτος, επωφελούμενοι απ' τήν ελευθερία τους καί τήν τύφλωσή Σας, ξαπλώνουν σέ μαλακές πολυθρόνες καί Σάς διατάζουν νά εμπαίζετε τό φτωχό λαό. Καί Σείς, σύντροφοι, χωρίς νά διστάσετε ούτε στιγμή, εκτελείτε τυφλά αυτές τίς διαταγές. Είναι δυνατό νά μήν αντιλαμβάνεστε ότι αυτοί σάς κατευθύνουν ενάντια στούς προλετάριους, αποκαλώντας τους αντεπαναστάτες, γιατί διαμαρτύρονται ενάντια στή δικτατορία τών αφεντικών τού Τρότσκυ καί τής συμμορίας τών κομμουνιστών συνενόχων του, που καταπνίγουν τήν επανάσταση στ' όνομα τής εξουσίας τού κόμματος; Είναι δυνατό νά μή βλέπετε ότι ο Ουκρανός αγρότης δέν μπορεί νά ανεχτεί τό ζυγό του κι ότι, παρόλες τίς εκτελέσεις, ορθώνει τό ανάστημά του γιά νά αμυνθεί, καταστρέφοντας κάθε εμπόδιο κι ανυπομονεί ν' αποτελειώσει τό έργο τής απελευθέρωσης; Καί πιστεύει ότι οι περισσότεροι από Σάς, που είστε στόν Κόκκινο Στρατό, είναι αδέλφια του, αγρότες σάν κι αυτόν, που καταπιέζονται τό ίδιο μ' αυτόν, καί που, στήν τελική σύγκρουση θά υποστηρίξουν τήν εξέγερσή του καί θά ενωθούν μαζί του ενάντια στόν κοινό εχθρό: τίς δεξιές συμμορίες τών Ντενικινιστών καθώς καί τήν αριστερή κομμισαριοκρατία, που καλύπτεται κάτω απ' τ' όνομα τού λαού.

Σύντροφοι, δείτε καί μόνοι σας, δημιουργούν παραρτήματα τής Τσεκά κι αποσπάσματα καταστολής στή Μεγαλορωσία καί ιδιαίτερα στήν Ουκρανία. Καί ποιός τούς βοηθάει; Εσείς καί μόνον Εσείς, άντρες τού Κόκκινου Στρατού. Είναι δυνατό νά μή ματώνει η καρδιά σας στό άκουσμα τών βογγητών καί τών κραυγών τών αδελφών Σας, τών πατεράδων, τών μανάδων καί τών παιδιών Σας; Είναι δυνατόν εκείνες οι απατηλές πολιτικές ελευθερίες νά σάς έχουν εξαπατήσει σέ τέτοιο βαθμό ώστε νά μήν μπορείτε νά ξεπεράσετε τήν εξουσία τών κομμισάριων καί νά ενωθείτε μέ τούς αγρότες καί τούς εργάτες στό έργο τής απελευθέρωσης αυτών κι όλου τού λαού απ' τή βία καί τήν καταπίεση; Είναι δυνατό νά μή διακρίνετε στίς γραμμές Σας εκείνους που, μέ τό αίμα Σας καί τή ζωή Σας, έχουν υψωθεί πάνω από Σάς, έχουν αρπάξει τήν εξουσία γιά τόν εαυτό τους κι έτσι τελείως ξεδιάντροπα κυβερνούν σάν τύραννοι τό λαό; Είναι δυνατό νά μή σφίγγεται η καρδιά σας όταν, κάτω απ' τίς διαταγές αυτών τών τυράννων, πηγαίνετε στίς κωμοπόλεις καί στά χωριά γιά νά τιμωρήσετε τούς εργαζόμενους που εξεγείρονται ενάντια στήν κυριαρχία τών ηγετών σας; Πιστεύουμε ότι θά ρθείτε στά λογικά σας καί θά καταλάβετε ότι πρέπει νά ντρέπεστε γιά τή σιωπή σας. Ότι θά εξεγερθείτε ενάντια στή βία καί τήν καταπίεση τού φτωχού λαού. Ότι δέ θ' αφήσετε τούς κομμισάριους

καί τούς διοικητές Σας νά καίνε τά χωριά καί νά τουφεκίζουν τούς αγρότες που ξεσηκώθηκαν γιά τά δικαιώματά τους. Αφείστε τούς αγρότες νά ρυθμίσουν ελεύθερα τή ζωή τους, όπως θέλουν, κι Εσείς συνεχείστε νά χτυπάτε τίς συμμορίες τού Ντενίκιν καί, μαζί μ' αυτούς, τούς κομμισάριους - κυρίαρχους. Μήν εγκαταλείπετε τό μέτωπο' συνεχείστε τή μάχη ενάντια σ' αυτούς που φοράνε τίς χρυσές επωμίδες' ξεφορτωθείτε αμέσως τούς κομμισάριούς σας.

Οι επαναστάτες αγρότες κι εργάτες ξεκαθαρίζουν απ' τίς γραμμές τους στά μετόπισθεν τά παράσιτα, εκείνους που τούς καταπιέζουν καί τούς υποδουλώνουν. Οι επαναστάτες αγρότες κι εργάτες δέ θά σάς ξεχάσουν καί θάρθει η μέρα που όλοι μαζί, σάν ένας, θά βρεθούν στίς ίδιες γραμμές μέ Σάς, καί τότε αλίμονο σ' όλα τά παράσιτα καί τά τσιράκια τους, αλίμονο σ' όλους εκείνους που τούς καταπιέζουν απέξω καθώς κι εκείνους που αυθαίρετα τούς εξουσιάζουν στά μετόπισθεν.

Θυμηθείτε σύντροφοι, ότι ο λαός έχει καταλάβει τήν κοροϊδία τής κυβέρνησης που συντηρείται χάρη σέ Σάς. Ο λαός θά ξεσηκωθεί εναντίον της καί κανένας στρατός δέ θά μπορέσει νά αντισταθεί στίς μάζες που εξεγέρθηκαν συνειδητά, που παλεύουν γιά τή συνολική απελευθέρωση. Ενωθείτε μαζί τους' σάς καλούν σάν αδέλφια τους. Θυμηθείτε ότι ανάμεσα στούς εξεγερμένους βρίσκονται τά αδέλφια σας οι αγρότες κι οι εργάτες κι αποφύγετε τή σφαγή όταν θά τούς συναντήσετε. Αφείστε τούς κομμισάριους καί τούς διοικητές νά αντιμετωπίσουν μόνοι τους τούς εξεγερμένους.

Αφείστε τους νά λερωθούν μέ τό αίμα τών εργατών καί τών αγροτών' όλο τό κρίμα πέφτει επάνω τους καί θά πληρώσουν ακριβά γι' αυτό.

Κάτω η συμμορία μέ τίς χρυσές επωμίδες! Κάτω οι νονοί τους οι κομμισαριοκράτες! Κάτω οι νόμοι που φτιάχτηκαν από ανθρώπους κι η εξουσία ανθρώπου πάνω σέ άνθρωπο!

Ζήτω η ένωση όλων τών εργαζόμενων τού Κόκκινου Στρατού μέ τούς εξεγερμένους αγρότες κι εργάτες! Θάνατος σ' όσους φοράνε τίς χρυσές επωμίδες! Θάνατος σ' όλους τούς κομμισάριους καί τούς δήμιους!

Ζήτω η Κοινωνική Επανάσταση!

Ζήτω τό αυθεντικό, ελεύθερο σοβιετικό σύστημα!

Επιτελείο τού Επαναστατικού Στρατού τής Ουκρανίας (Μαχνοβίτικου).

9 Μάη τού 1920.

* * *

ΚΑΤΩ Η ΑΔΕΛΦΟΚΤΟΝΙΑ!

Αδέλφια τού Κόκκινου Στρατού! Τά τσιράκια τού Νικόλαου σάς κράτησαν στό σκοτάδι καί σάς διέταξαν νά πολεμήσετε στόν αδελφοκτόνο πόλεμο μέ τούς Γιαπωνέζους καί κατόπιν μέ τούς Γερμανούς καί μέ πολλούς άλλους λαούς γιά ν' αυξήσουν τά πλούτη τους' κι ο κλήρος που σάς έπεσε ήταν θάνατος στό μέτωπο κι ερείπωμα τών σπιτιών σας.

Αλλά τά σύννεφα τής καταιγίδας κι η ομίχλη που σάς εμπόδιζαν νά δείτε, διαλύθηκαν' ο ήλιος άρχισε νά λάμπει' καταλάβατε καί βάλατε τέλος στόν αδελφοκτόνο πόλεμο. Δέν ήταν όμως παρά η γαλήνη πρίν απ' τή νέα καταιγίδα. Τώρα, γιά μιά ακόμα φορά, σάς στέλνουν νά πολεμήσετε ενάντια σέ μάς, τούς "επαναστάτες Μαχνοβίτες", στό όνομα, υποτίθεται μιάς "εργατοαγροτικής" εξουσίας, που γιά μιά ακόμα φορά μοιράζει

αλυσίδες καί σκλαβιά σέ Σάς καί πλούτη καί χαρές σ' αυτή τήν ορδή τών 1.000.000 γραφειοκρατικών παράσιτων, που δημιουργήθηκε μέ τό αίμα Σας. Είναι δυνατόν μέσα στά 3 χρόνια τοῦ αδελφοκτόνου πόλεμου νά μήν έχετε ακόμα καταφέρει μέχρι σήμερα νά τό καταλάβετε αυτό; Είναι δυνατόν ακόμα καί τώρα νά χύσετε Εσείς τό αίμα σας γιά τή νεόκοπη μπουρζουαζία καί γιά όλους τούς ανόητους κομμισάριους που Σάς στέλνουν στόν πόλεμο σά ζώα;

Είναι δυνατό νά μήν έχετε καταφέρει, μέχρι σήμερα, νά καταλάβετε ότι εμείς, οι "επαναστάτες Μαχνοβίτες", αγωνιζόμαστε γιά τήν ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ γιά μιά ελεύθερη ζωή χωρίς κανέναν απ' αυτούς τούς εξουσιαστές κομμισάριους, Τσεκίστες, κλπ.;

Ἀς λάμψει τό φώς τής μέρας στό στρατόπεδό σας κι άς σάς δείξει τό δρόμο που οδηγεί στήν κατάργηση τών αδελφοκτόνων πόλεμων μεταξύ εργαζόμενων. Μέσα απ' αυτό τό δρόμο θά φτάσετε σέ μάς καί μέσα στίς γραμμές μας θά συνεχίσετε νά αγωνίζεστε γιά ένα καλύτερο μέλλον, γιά μιά ελεύθερη ζωή. Πρίν από κάθε σύγκρουση μαζί μας, γιά νά μή χυθεί αδελφικό αίμα, στείλτε μας έναν αντιπρόσωπο γιά διαπραγματεύσεις' αλλά άν αυτό δέ φέρει αποτέλεσμα καί Σάς αναγκάσουν τελικά οι κομμισάριοι νά πολεμήσετε, πετάξτε τά όπλα κι ελάτε στήν αδελφική μας αγκαλιά!

Κάτω ο αδελφοκτόνος πόλεμος μεταξύ εργαζόμενων!

Ζήτω η ειρήνη κι η συναδέλφωση τών λαών όλων τών χωρών κι εθνικοτήτων!

Επαναστάτες Μαχνοβίτες

(Μάης τοῦ 1920).

* * *

ΠΡΟΣ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΑΛΕΤΡΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΦΥΡΙΟΥ!

Αδέλφια! Ἐνας νέος καί θανάσιμος κίνδυνος ζυγώνει όλους τούς εργαζόμενους. Ὅλες οι σκοτεινές δυνάμεις που υπηρέτησαν τόν αιμοσταγή Νικόλαο, έχουν ενωθεί μέ τή βοήθεια τών Πολωνών γαιοκτημόνων, τών Γάλλων ινστρουχτόρων καί τών προδοτών τοῦ Πετλιουρικοῦ κινήματος τής Ουκρανίας, γιά νά μάς επιβάλλουν ένα απολυταρχικό καθεστώς, γιά νά φορτώσουν στίς πλάτες μας γαιοκτήμονες, καπιταλίστες, αρχηγούς τοῦ Ζ έ μ σ τ β ο, αστυνομικούς κι άλλους δήμιους τών αγροτών καί τών εργατών.

Σύντροφοι! Οι κομμισάριοι καί τ' αφεντικά τών Κομμουνιστομπολσεβίκων είναι καλοί πολεμιστές μόνον ενάντια στούς φτωχούς καί τούς καταπιεσμένους. Τά αποσπάσματα καταστολής τους καί η Τ σ ε κ ά μπορούν θαυμάσια νά τουφεκίζουν αγρότες κι εργάτες καί νά καίνε ολόκληρες κωμοπόλεις καί χωριά. Αλλά μπροστά στούς πραγματικούς εχθρούς τής επανάστασης, μπροστά στούς Ντενικινιστές καί στίς άλλες συμμορίες, τό βάζουν ντροπιασμένα στά πόδια, σάν αξιοθρήνητοι δειλοί.

Εσείς, σύντροφοι, δέν έχετε ακόμα ξεχάσει πως τόν περασμένο χρόνο οι χρυσές επωμίδες κόντεψαν νά μπούν στή Μόσχα κι άν δέν ήταν οι επαναστάτες, η τρίχρωμη σημαία τής αυτοκρατορίας θά κυμάτιζε εδώ καί πολύ καιρό πάνω απ' τήν Επαναστατική Ρωσία.

Ἔτσι καί τώρα σύντροφοι! Ο Κόκκινος Στρατός, που ξεπουλιέται σέ κάθε βήμα τής πορείας του απ' τούς δικούς του στρατηγούς καί δειλούς κομμισάριους, εγκαταλείπει πανικόβλητος τό μέτωπο, παραδίνοντας τή μιά περιοχή μετά τήν άλλη στούς Πο-

λωνούς γαιοκτήμονες. Τό Ζιτομίρ, τό Κίεβο κι η Ζμερίνκα έχουν από καιρό καταληφτεί απ' τούς Πολωνούς' τό μέτωπο τών λευκοφρουρών πλησιάζει στήν Πολτάβα καί τή Χερσώνα. Καί στήν Κριμαία, οι Ντενικινιστές περιμένουν εδώ καί 3 μήνες τήν κατάλληλη στιγμή γιά νά καταλάβουν ξανά τήν περιοχή μας.

Αδέλφια! Είναι δυνατό νά κάθεστε καί νά περιμένετε ήσυχα τόν ερχομό τών λευκών καί νά παραδοθείτε μέ σταυρωμένα τά χέρια, εσείς, οι γυναίκες σας καί τά παιδιά σας, γιά νά σάς κάνουν κομμάτια οι στρατηγοί κι οι γαιοκτήμονες;

Όχι, αυτό δέν πρέπει νά συμβεί.

Εμπρός όλοι, σάν ένας άνθρωπος, πάρτε τά όπλα καί μπείτε στίς γραμμές τών επαναστατών.

Ξεσηκωθείτε μαζί μέ μάς, τούς επαναστάτες Μαχνοβίτες, ενάντια σ' όλους τούς τυράννους. Φτιάξτε σέ κάθε χωριουδάκι αποσπάσματα κι ενωθείτε μαζί μας. Μαζί θά διώξουμε τούς κομμισάριους καί τήν Τ σ ε κ ά καί, μαζί μέ τούς συντρόφους τού Κόκκινου Στρατού, θά φτιάξουμε ένα σιδερένιο μέτωπο μάχης ενάντια στόν Ντένικιν, τόν Πετλιούρα καί τούς Πολωνούς γαιοκτήμονες.

Σύντροφοι! Ο καιρός δέν περιμένει' συγκεντρώστε αμέσως τά αποσπάσματά σας.

Γιά τήν Επανάσταση!

Θάνατος καί καταστροφή σέ κάθε τύραννο καί γαιοκτήμονα!

Άς ξεκινήσουμε τήν τελευταία καί τελειωτική μάχη γιά ένα αυθεντικό, ελεύθερο σοβιετικό σύστημα όπου δέ θά υπάρχουν ούτε γαιοκτήμονες ούτε αφεντικά!

Στά όπλα, αδέλφια!

Πολιτιστικός-Εκπαιδευτικός Τομέας τών Επαναστατών τής Ουκρανίας (Μαχνοβιτών).

Μάης τού 1920.

• • •

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

Γιατί Σύντροφοι, κάθεστε στά σπίτια σας; Γιατί δέ βρίσκεστε στίς γραμμές μας;

Μήπως περιμένετε νά φτάσουν οι κομμισάριοι μέ τ' αποσπάσματα καταστολής νά σάς στρατολογήσουν μέ τή βία; Μήν ξεγελιέστε πως δέ θά σάς βρούν, πως θά κρυφτείτε, θά ξεφύγετε. Η Μπολσεβίκικη εξουσία έχει ήδη αποδείξει ότι δέν τή σταματάει τίποτα: θά συλλάβουν τήν οικογένειά σας καί τούς συγγενείς σας, θά πάρουν ομήρους, άν χρειαστεί, θά χτυπήσουν ολόκληρο τό χωριό μέ τό πυροβολικό — καί είτε μέ τόν ένα είτε μέ τόν άλλο τρόπο, κι εσείς κι οι σύντροφοί σας, που πρός τό παρόν είστε ακόμα ελεύθεροι, θά στρατολογηθείτε αργά ή γρήγορα απ' τήν κυβέρνηση.

Καί τότε θά σάς στείλουν, μέ τό όπλο στό χέρι, νά σκοτώσετε τούς αδελφούς σας αγρότες κι εργάτες — τούς επαναστάτες Μαχνοβίτες.

Εμείς, οι Μαχνοβίτες επαναστάτες, δέν καθόμαστε στά σπίτια μας, κι άς έχει ο καθένας μας οικογένεια καί συγγενείς κι αγαπημένους που δέν θέλουμε νά τούς αποχωριστούμε. Αλλά είμαστε επαναστάτες. Μάς είναι αδύνατο νά κοιτάζουμε μέ αδιαφορία καθώς οι εργαζόμενοι ρίχνονται γιά μιά ακόμα φορά στή σκλαβιά, καθώς νέοι δυνάστες προσπαθούν νά μάς επιβληθούν, ανεξέλεγκτοι, κάτω απ' τή μάσκα τών σοσιαλκομμουνιστών, κάτω απ' τό λάβαρο τής εργατοαγροτικής εξουσίας. Τρία χρόνια επανάστασης έχουν αποδείξει ξεκάθαρα ότι κάθε εξουσία είναι χωρίς εξαίρεση αντεπαναστατική, είτε

είναι η εξουσία τού αιμοσταγή Νικόλαου, είτε η εξουσία τών Μπολσεβικοκομμουνιστών. Εμείς οι Μαχνοβίτες υψώνουμε τή σημαία τής εξέγερσης γιά μιά συνολική σοσιαλιστική επανάσταση, ενάντια σέ κάθε εξουσία, ενάντια σέ κάθε καταπιεστή' αγωνιζόμαστε γιά τά ελεύθερα σοβιέτ τών εργαζόμενων.

Σύντροφοι, ακολουθείστε μας! Οι λιπόψυχοι, οι συμφεροντολόγοι κι οι δειλοί άς μείνουν στό σπίτι κολλημένοι στά φουστάνια τών γυναικών — δέν χρειαζόμαστε μαμόθρεφτα. Εσείς όμως, τίμιοι αγρότες κι εργάτες, δέν έχετε άλλη θέση παρά μαζί μας, ανάμεσα στούς επαναστάτες Μαχνοβίτες. Δέ θά πάρουμε κανένα μέ τή βία. Αλλά θυμηθείτε: η Μπολσεβίκικη κυβέρνηση, μέ τήν κτηνώδη βία της απέναντι στούς Μαχνοβίτες, μάς εξαναγκάζει κι εμάς σέ ανελέητη πάλη.

'Ετσι λοιπόν, σύντροφοι, πάρτε τήν απόφασή σας! 'Αν στρατολογηθείτε απ' τούς κομμισάριους, θά σάς στείλουν εναντίον μας, καί θά αναγκαστούμε νά σάς μεταχειριστούμε σάν αντίπαλους καί σάν εχθρούς τής επανάστασης. Κάντε τήν εκλογή σας — μαζί μας ή εναντίον μας!

Επαναστάτες Μαχνοβίτες.

Ιούνης τού 1920.

* * *

ΑΙΓΑ ΛΟΠΑ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΧΝΟΒΙΤΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΖΑΚΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΔΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΥΒΑΝ

Σύντροφοι, Κοζάκοι εργάτες! Δύο ολόκληρα χρόνια υποφέρατε απ' τήν καταπίεση τού Τσαρικού στρατηγού Ντενίκιν. Δύο ολόκληρα χρόνια οι θανάσιμοι εχθροί σας, οι πόμεστσικ κι οι βαρώνοι, σάς ανάγκαζαν νά υπερασπίζεστε τά συμφέροντα τών πλούσιων, τών καταπιεστών τών εργαζόμενων. Δύο συνεχή χρόνια, αναγκαστήκατε νά υποταχθείτε καί, μέ τόν ιδρώτα καί τό αίμα σας, οι πλούσιοι έγιναν πλουσιότεροι, γλεντοκοπούσαν καί ζούσαν μέσα στήν κραιπάλη. Δύο ολόκληρα χρόνια στήν περιοχή τού Δόν καί τού Κουβάν κυλούσαν τά δάκρυα καί τό αίμα τών εργατών τού αλετριού καί τού σφυριού. Δύο συνεχή χρόνια, κοζάκοι εργάτες, η επανάσταση καταπνιγόταν στή γή σας.

Μέ τούς αγώνες σας όμως σύντροφοι, αποτινάξατε τό ζυγό τού Ντενίκιν καί τών διοικητών του κι η επανάσταση θριάμβευσε πάλι στόν Δόν καί στό Κουβάν.

Πρίν όμως βρείτε τόν καιρό, σύντροφοι, νά συνέλθετε απ' τήν εφιαλτική εμπειρία τού Ντενίκιν, ένας νέος καταπιεστής εμφανίστηκε στή γή σας. Τό Κομμουνιστομπολσεβίκικο κόμμα που, αρπάζοντας τήν εξουσία, έστειλε στά χωριά σας τούς κομμισάριούς του καί τήν Τ σ ε κ ά' σάς κοροϊδεύουν κι αυτοί, κοζάκοι εργάτες, σάν τούς Τσαρικούς φονιάδες.

'Οπως καί στόν καιρό τού Ντενίκιν, τά αποσπάσματα καταστολής τής Μπολσεβίκικης εξουσίας σάς αρπάζουν τό ψωμί καί τά ζωντανά σας καί σάς παίρνουν τούς γιούς σας' κι άν δοκιμάσετε νά διαμαρτυρηθείτε ενάντια στή βία που ασκούν εναντίον σας, σάς μαστιγώνουν, σάς φυλακίζουν, ακόμα καί σάς τουφεκίζουν.

Γι' αυτό ξεσηκωθήκατε ενάντια στόν Ντενίκιν, σύντροφοι κοζάκοι εργάτες, γιά ν' αποκτήσετε ένα καινούριο ζυγό, τώρα μέ τή μορφή τών Κομμουνιστομπολσεβίκων; Γι' αυτό χύσατε τό αίμα σας, γιά νά επιτρέπετε τώρα στούς κομμισάριους καί στούς εραστές τής εξουσίας νά σάς κυβερνούν, νά σάς καταστέλλουν καί νά σάς καταπιέζουν;

Αδέλφια, ακούστε καλά αυτό που θά σάς πούμε εμείς, οι Μαχνοβίτες επαναστάτες

αγρότες. Κι εμείς καταπιεστήκαμε μετά τὴν επανάσταση από μιά ολόκληρη σειρά εξουσιών καί κομμάτων. Πρώτα προσπάθησε νά μάς κυβερνήσει η Αυστρο-Γερμανική εξουσία, μαζί μέ τόν Αταμάνο, ύστερα ο τυχοδιώκτης Πετλιούρα, μετά οι Κομμουνιστομπολσεβίκοι, καθώς κι ο Στρατηγός Ντενίκιν. Εμείς όμως πολύ γρήγορα τούς αποδοκιμάσαμε γιά νά συνεχίσουμε τό σχέδιό μας καί, όπως ίσως ακούσατε, απ' τό καλοκαίρι τού 1918 κιόλας, κάτω απ' τὴν ηγεσία τών χωρικών τού Γκιουλάι-Πολέ κι άλλων εργαζόμενων καί τού αναρχικού επαναστάτη Νέστορα Μάχνο, που, εξαιτίας τής αγάπης του γιά τούς εργαζόμενους, είχε φυλακιστεί πάνω από 10 χρόνια απ' τὴν Τσαρική εξουσία, ξεσηκωθήκαμε καί διώξαμε τίς Αυστρο-Γερμανικές συμμορίες, γιά νά συνεχίσουμε μετά, στά δυό τελευταία χρόνια, τόν αγώνα ενάντια σ' όλους τούς καταπιεστές τών εργαζόμενων. Καί τώρα έχουμε αποδυθεί σέ μιά ανελέητη μάχη ενάντια στούς πράκτορες καί τούς κομμισάριους τής Μπολσεβίκικης εξουσίας, εξοντώνοντας καί διώχνοντας αυτούς τούς τύραννους απ' τὴν περιοχή μας.

Οι γραμμές τών επαναστατικών αποσπασμάτων μας πυκνώνουν καθημερινά. Όλοι οι καταπιεσμένοι κι αδικημένοι προσχωρούν στίς γραμμές μας καί πλησιάζει ο καιρός που όλοι οι εργαζόμενοι τής περιοχής μας θά ξεσηκωθούν καί θά διώξουν τούς Μπολσεβίκους πολιτικούς τσαρλατάνους, όπως έδιωξαν καί τόν Ντενίκιν.

Όμως, μετά τό διώξιμο τών Μπολσεβίκων τυράννων, δέν έχουμε σκοπό νά δώσουμε σέ κανέναν οποιαδήποτε εξουσία πάνω μας, γιατί εμείς οι Μαχνοβίτες αντιλαμβανόμαστε ότι οι εργαζόμενοι δέν είναι πιά ένα κοπάδι προβάτων που τά διατάζει οποιοσδήποτε. Θεωρούμε τό λαό ικανό νά οικοδομήσει μόνος του, χωρίς κόμματα, κομμισάριους καί στρατηγούς, τό δικό του ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΟΒΙΕΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ, όπου εκείνοι που θά εκλέγονται στό Σοβιέτ δέ θά μάς διοικούν καί δέ θά μάς διατάζουν, όπως τώρα, αλλά αντίθετα θά είναι μόνον οι εκτελεστές τών αποφάσεων που θά παίρνονται στίς εργατικές συγκεντρώσεις καί συνδιασκέψεις. Θά αγωνιστούμε γι' αυτό, έτσι ώστε όλος ο πλούτος τής χώρας, δηλαδή η γή, τά ορυχεία, τά εργοστάσια, τά εργαστήρια, οι σιδηρόδρομοι κλπ., δέ θ' ανήκουν πιά ούτε σέ άτομα ούτε στὴν κυβέρνηση, αλλά αποκλειστικά σ' αυτούς που τά δουλεύουν. Δέ θά παραδώσουμε τά όπλα μας μέχρι νά εξαλείψουμε μιά γιά πάντα κάθε πολιτική κι οικονομική καταπίεση καί μέχρι νά εδραιωθεί στή χώρα η πραγματική ισότητα κι αδελφοσύνη.

Γι' αυτό πολεμάμε σύντροφοι, καί γι' αυτό ζητάμε νά πολεμήσετε κι εσείς, οι κοζάκοι εργάτες τού Δόν καί τού Κουβάν.

Στόν επαναστατικό στρατό μας υπήρχαν λίγοι κοζάκοι τού Δόν καί τού Κουβάν' σχημάτισαν 2 συντάγματα ιππικού που πολέμησαν μέ γενναιότητα κι αυταπάρνηση μαζί μας εναντίον τών Ντενικινιστών. Τώρα καλούμε εσάς, τούς κοζάκους εργάτες, στίς επαναστατικές γραμμές μας, γιά μιά ενωμένη πάλη ενάντια στούς τύραννους καί Κόκκινους δήμιους Τρότσκυ καί Λένιν. Αρκετά υποτάχτηκαν κι υπόφεραν οι σκλάβοι κάτω απ' τό ζυγό εκείνων που αυτοαποκαλούνται εργατοαγροτική εξουσία. Εμπρός στά όπλα καί στίς γραμμές τών επαναστατών γιά νά βάλουμε γρήγορα ένα τέλος στά σχέδια εκείνων που θέλησαν νά μάς καταδυναστεύσουν καί νά μάς καταπιέσουν.

Σύντροφοι, μὴν πιστεύετε στίς φήμες που μάς θέλουν ληστοσυμμορίτες κι ασήμαντη ομάδα. Είναι ψέματα που διαδίδονται απ' τούς κομμισάριους μόνο καί μόνο γιά νά σπείρουν τή σύγχυση στόν εργατοαγροτικό κόσμο' οι εργαζόμενοι ξέρουν ότι οι Μαχνοβίτες είναι τίμιοι εργάτες που, μή θέλοντας νά σηκώσουν τό ζυγό, ξεσηκώθηκαν γιά ν' απελευθερωθούν μιά γιά πάντα από κάθε καταπίεση. Μὴν πιστεύετε τίς Μπολσεβίκικες εφημερίδες, που γράφουν σχεδόν κάθε μέρα ότι ο Μπάτκο Μάχνο είναι νεκρός κι ότι εμείς οι Μαχνοβίτες έχουμε συντριβεί. Δέν είναι αλήθεια. Ο Μπάτκο Μάχνο ζεί καί

μαζί μας νικά καθημερινά τά συντάγματα καί τά αποσπάσματα καταστολής τής εξουσίας τών κομμισάριων, προκαλώντας θανάσιμο πανικό στούς Κόκκινους καταπιεστές.

Εμπρός, κοζάκοι εργάτες, ξεσηκωθείτε ενάντια στήν καταπίεση καί τήν καταστολή τών κομμισάριων. Μήν τούς ανέχεστε στά χωριά σας. Μήν τούς πληρώνετε φόρους. Μήν τούς δίνετε ψωμί. Μήν δίνετε τούς γιούς σας γιά στρατιώτες. Οργανώστε δικά σας επαναστατικά αποσπάσματα. Σκοτώστε τούς καταπιεστές. Ενωθείτε μαζί μας. Θά σάς δώσουμε κάθε δυνατή βοήθεια.

Αρκετά έχουν υποφέρει οι σκλάβοι! Αρκετά μάς κοροΐδεψαν μέ όποιο τρόπο μπορούσαν!

Ζήτω τό ελεύθερο Δόν καί Κουβάν!

Ζήτω η συναδέλφωση τών λαών όλων τών χωρών κι εθνικοτήτων!

Ζήτω η σοσιαλιστική επανάσταση!

Συμβούλιο τών Επαναστατών
Ιούνης τού 1920. τής Ουκρανίας (Μαχνοβιτών)

* * *

ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΤΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ!

Οι διοικητές κι οι κομμισάριοί σας σάς φοβίζουν καί προσπαθούν νά σάς πείσουν ότι εμείς οι Μαχνοβίτες σκοτώνουμε τούς αιχμάλωτους τού Κόκκινου Στρατού.

Σύντροφοι! Αυτό τό ξεδιάντροπο ψέμα έχει επινοηθεί απ' τούς ηγέτες σας μόνο καί μόνο γιά νά υπερασπίζεστε, σά σκλάβοι, τά συμφέροντα τών κομμισάριων, γιά νά μήν αφήνεστε νά αιχμαλωτιστείτε από μάς τούς Μαχνοβίτες καί νά μή μάθετε έτσι τήν αλήθεια γιά τό εργατοαγροτικό Μαχνοβίτικο κίνημά μας.

Σύντροφοι, έχουμε εξεγερθεί ενάντια στήν καταπίεση όλων τών τυράννων. Τρία ολόκληρα χρόνια χύναμε τό αίμα μας σ' όλα τά μέτωπα. Διώξαμε τούς Αυστρο-Γερμανούς τύραννους, συντρίψαμε τούς Ντενικινιστές δήμιους, πολεμήσαμε ενάντια στόν Πετλιούρα' τώρα πολεμάμε ενάντια στήν κυριαρχία τής εξουσίας τών κομμισάριων, ενάντια στή δικτατορία τού Μπολσεβικικοκομμουνιστικού κόμματος που έχει απλώσει τό σιδερένιο του χέρι σ' ολόκληρη τή ζωή τών εργαζόμενων' οι αγρότες κι οι εργάτες τής Ουκρανίας στενάζουν κάτω απ' τό ζυγό του. Ακόμα, θά εξοντώσουμε ανελέητα τούς Πολωνούς γαιοκτήμονες που έρχονται νά καταπνίξουν τήν επανάστασή μας καί νά μάς στερήσουν απ' τά επιτεύγματά της.

Αγωνιζόμαστε ενάντια σέ κάθε εξουσία καί καταπίεση, απ' όπου κι άν προέρχεται. Θανάσιμοι κι αδυσώπητοι εχθροί μας είναι οι γαιοκτήμονες κι οι καπιταλιστές κάθε εθνικότητας, οι Ντενικινιστές στρατηγοί κι αξιωματικοί, οι Πολωνοί γαιοκτήμονες κι οι Μπολσεβίκοι κομμισάριοι. Όλους αυτούς τούς τιμωρούμε καί τούς εξοντώνουμε αμείλικτα σάν εχθρούς τής επανάστασης τών εργαζόμενων.

Αλλά εσάς, σύντροφοι τού Κόκκινου Στρατού, σάς θεωρούμε αδέλφια μας καί μαζί σας θά θέλαμε νά συνεχίσουμε τήν πάλη γιά τήν αληθινή απελευθέρωση, γιά τό πραγματικό σοβιετικό σύστημα χωρίς τήν πίεση κομμάτων ή εξουσιών.

Τούς άντρες τού Κόκκινου Στρατού που αιχμαλωτίζουμε, τούς αφήνουμε ελεύθερους αμέσως σ' όποιο μέρος διαλέξουν αυτοί, ή τούς καλούμε στίς γραμμές μας, άν συμφωνούν σ' αυτό.

Έχουμε ήδη ελευθερώσει χιλιάδες άντρες τού Κόκκινου Στρατού, που αιχμαλωτίσαμε σέ πολυάριθμες μάχες καί πολλοί απ' αυτούς πολεμούν τώρα μέ αυταπάρνηση στίς γραμμές μας.

Έτσι μήν πιστεύετε, σύντροφοι, άντρες τού Κόκκινου Στρατού, τίς ανοησίες τών διοικητών σας ότι δήθεν οι Μαχνοβίτες δολοφονούν τούς άντρες τού Κόκκινου Στρατού. Πρόκειται γιά ένα ξεδιάντροπο ψέμα.

Όταν σάς στέλνουν νά πολεμήσετε ενάντια στούς Μαχνοβίτες, μή βρέχετε τά χέρια σας, σύντροφοι τού Κόκκινου Στρατού, μέ αδελφικό αίμα. Όταν αρχίσει η μάχη, σκοτώστε οι ίδιοι τούς αρχηγούς σας κι ελάτε νά μάς συναντήσετε, χωρίς νά χρησιμοποιήσετε τά όπλα σας. Θά σάς καλωσορίσουμε σάν αδέλφια μας καί μαζί θά δημιουργήσουμε μιά ελεύθερη καί δίκαιη ζωή γιά τούς εργάτες καί τούς αγρότες καί θά αγωνιστούμε ενάντια σέ κάθε τύραννο καί καταπιεστή τών εργαζόμενων.

Ζήτω η Συναδέλφωση τών Μαχνοβιτών Επαναστατών μέ τούς Αγρότες κι Εργάτες τού Κόκκινου Στρατού!

Επαναστάτες Μαχνοβίτες

Ιούνης τού 1920.

* * *

ΣΤΑΣΟΥ! ΔΙΑΒΑΣΕ! ΣΚΕΨΟΥ!

Σύντροφε τού Κόκκινου Στρατού! Οι κομμισάριοι κι οι διοικητές σου σ' έστειλαν γιά νά αιχμαλωτίσεις τούς επαναστάτες Μαχνοβίτες. Ακολουθώντας τίς διαταγές τών αρχηγών σου, θά καταστρέψεις ειρηνικά χωριά, θά ερευνήσεις, θά συλλάβεις καί θά σκοτώσεις ανθρώπους που δέν ξέρεις αλλά που στούς έχουν υποδείξει σάν εχθρούς τού λαού. Σού λένε ότι οι Μαχνοβίτες είναι ληστές κι αντεπαναστάτες.

Σού λένε' σέ διατάζουν' δέ σέ ρωτούν' σέ στέλνουν' καί, σάν υπάκουος σκλάβος τών αρχηγών σου, πάς νά αιχμαλωτίσεις καί νά σκοτώσεις. Ποιούς; Γιά ποιό λόγο; Γιατί;

Σκέψου το, σύντροφε τού Κόκκινου Στρατού! Σκέψου το κι εσύ αγρότη κι εργάτη τού μόχθου, που σέ έσυραν μέ τή βία στή συνωμοσία τών νέων αφεντικών, που διεκδικούν τό βαρύγδουπο τίτλο τής εργατοαγροτικής εξουσίας.

Εμείς, οι Μαχνοβίτες επαναστάτες είμαστε αγρότες κι εργάτες όπως καί τά αδέλφια μας τού Κόκκινου Στρατού. Εξεγερθήκαμε ενάντια στήν καταπίεση' αγωνιζόμαστε γιά μιά καλύτερη καί πιό χαρούμενη ζωή. Τό άδολο ιδανικό μας είναι η πραγμάτωση μιάς αντιεξουσιαστικής εργατικής κοινωνίας χωρίς παράσιτα καί χωρίς κομμισαριο-γραφειοκράτες. Ο άμεσος στόχος μας είναι η εγκαθίδρυση τής ελεύθερης σοβιετικής τάξης, χωρίς τήν εξουσία τών Μπολσεβίκων καί χωρίς τήν πίεση οποιουδήποτε κόμματος. Γι' αυτό, η κυβέρνηση τών Μπολσεβικοκομμουνιστών στέλνει εναντίον μας εκστρατευτικά σώματα καταστολής. Βιάζεται νά συνθηκολογήσει μέ τόν Ντένικιν, μέ τούς Πολωνούς γαιοκτήμονες καί τά άλλα αποβράσματα τού Λευκού Στρατού, γιά νά συντρίψει ευκολότερα τό λαϊκό κίνημα τών επαναστατών, που ξεσηκώνονται υπέρ τών καταπιεσμένων κι ενάντια στό ζυγό κάθε εξουσίας.

Δέ μάς τρομάζουν οι απειλές τού ερυθρόλευκου αρχηγείου.

ΘΑ ΑΠΑΝΤΗΣΟΥΜΕ ΣΤΗ ΒΙΑ ΜΕ ΒΙΑ.

Όταν χρειαστεί, εμείς, μιά ασήμαντη χούφτα άντρες, θά τρέψουμε σέ φυγή τίς λεγεώνες τού γραφειοκρατικού Κόκκινου Στρατού. Γιατί εμείς είμαστε επαναστάτες, εραστές τής ελευθερίας, κι η υπόθεση που υπερασπιζόμαστε είναι μιά δίκαιη υπόθεση.

Σύντροφε! Σκέψου το, μέ ποιούς είσαι κι ενάντια σέ ποιούς;

Πάψε νάσαι σκλάβος — γίνε άνθρωπος.

Επαναστάτες Μαχνοβίτες

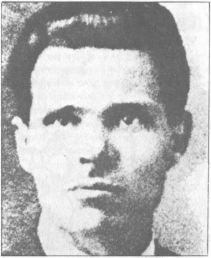
(Ιούνης τού 1920.)

ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΗ ΟΥΚΡΑΝΙΑ
ΟΥΚΡΑΝΟΣ ΧΩΡΙΚΟΣ: "Θέλετε τό ψωμί μου; Πάρτε ψωμί!"
(Υπογραφή: Πουγκατσέφ)

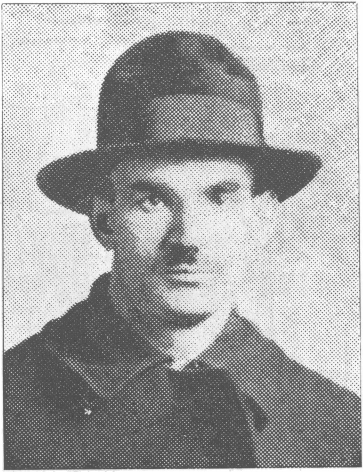

Μπολσεβίκικη αφίσσα που εξομοιώνει τό Μάχνο (αριστερά) μέ τό Βράνγκελ, τόν Πετλιούρα καί τήν Εκκλησία, μιά καί όλοι τους είναι εχθροί τού σοβιετικού κράτους.

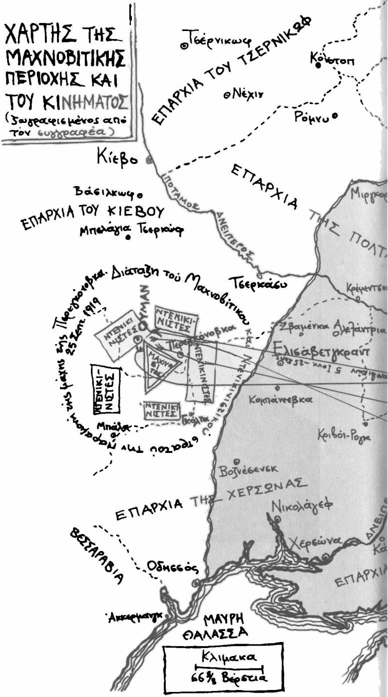

Νέστωρ Μάχνο

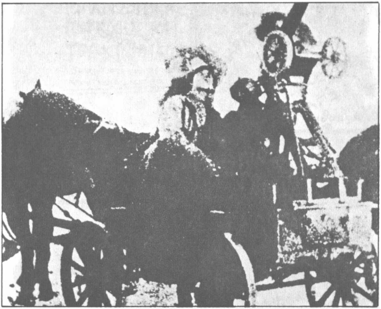

Πέτρος Ρύμπιν (Ζόνωφ)

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ
(ζωγραφισμένος από τον συγγραφέα)
Τσέρνικωφ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΤΣΕΡΝΙΚΩΦ
Κόνοτοπ
Νέχιν
Ρόμνυ
Κίεβο
ΠΟΤΑΜΟΣ ΔΝΕΙΠΕΡΟΣ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ
Βάσιλκωφ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΚΙΕΒΟΥ
Μπελάγια Τσερκώφ
Τσερκάσυ
Διάταξη του Μαχνοβίτικου στρατού την παραμονή της μάχης της Περεγκόνοβκα 25 Σεπτ. 1919
ΟΥΜΑΝ
ΝΤΕΝΙΚΙΝΙΣΤΕΣ
ΜΑΧΝΟΒΙΤΕΣ
Περεγκόνοβκα
Ελισαβετγκράντ
Αλεξάντρια
Κομπάνεεβκα
Κριβόι-Ρογκ
Μπάλτα
Βοζνέσενσκ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΗΣ ΧΕΡΣΩΝΑΣ
Νικολάγεφ
Χερσώνα
ΕΠΑΡΧΙΑ
ΒΕΣΣΑΡΑΒΙΑ
Οδησσός
ΜΑΥΡΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
Κλίμακα
66⅔ Βέρστια

Κούρσκ
Βόρονετς
ΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΡΣΚ
Βοβρώφ
Ομπόιαν
Κόροτσα
Σούμυ
ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΒΟΡΟΝΕΤΣ
Μπελγκορόντο
Αχτίρκα
ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΧΑΡΚΟΒΟΥ
Χάρκοβο
Τσούγκνεφ
Πολτάβα
Σταρομπέλσκ
Ιζιούμ
Μπαχμούτ
Νοβομοσκόβσκ
Αικατερινοσλάβ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΟΣΛΑΒ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΔΟΝ
Γκιουλάι-Πολέ
Κυρίλοβκα
Μαριούπολ
Τοκμάκ
Μπερντιάνσκ
ΑΖΟΦΙΚΗ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΚΑΥΚΑΣΟΣ
ΤΗΣ ΤΑΥΡΙΔΑΣ
ΚΡΙΜΑΙΑ
Όρια της κεντρικής Μαχνοβίτικης περιοχής
Όρια της περιοχής υπό ισχυρή Μαχνοβίτικη επιρροή

Κάρο μεταφοράς σανού που ο Μάχνο είχε μετατρέψει σέ άρμα μάχης εξοπλίζοντάς το μέ πολυβόλο.

Η σημαία τού στρατού τού Μάχνο. Φέρει τήν επιγραφή "Ελευθερία ή Θάνατος" στήν Ουκρανική γλώσσα. ▶

СМЕРТ
ВСІМ, ХТО НА ПИРИШКО
ДОБУТЬЯ ВІЛЬНОС
ТРУДОВОМУ ЛЮД

Ο Νέστωρ Ιβάνοβιτς Μάχνο στό στρατηγείο του, στό χωριό Γκιουλάι Πολέ. Κάτω αριστερά: ο Φιοντόρ Στσιούς, υπαρχηγός τού αναρχικού στρατού τών Εξεγερμένων. Δεξιά ο Ταρανόβσκη, διοικητής τής εβραϊκής μεραρχίας τού Γκιουλάι Πολέ. Αργότερα έγινε αρχηγός τού Επιτελείου τού Μάχνο.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΑΧΝΟΒΙΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Στὸ βιβλίο αυτὸ καταγράφεται η ιστορία ενὸς μοναδικοῦ, απόλυτα αυθεντικοῦ κι ανεξάρτητου κινήματος τῆς εργατικῆς τάξης, που σταδιακά αποκτάει συνείδηση τοῦ εαυτοῦ της καὶ βγαίνει στὸ στίβο τῆς ιστορικῆς δράσης. Ο συγγραφέας τονίζει ότι τὸ κίνημα αυτὸ θά είχε υπάρξει καὶ χωρὶς τὸ Μάχνο, απ' τὸν οποίο πήρε τ' όνομά του, αφοῦ οι ζωντανὲς δυνάμεις που δημιούργησαν τὸ κίνημα καὶ τὸν ανέδειξαν απλῶς σάν ταλαντοῦχο ηγέτη τους, υπῆρχαν καὶ χωρὶς αυτόν. Τέλος σκιαγραφοῦνται πολὺ γλαφυρά η προσωπικότητα κι ο ρόλος τοῦ Μάχνο καὶ περιγράφεται μὲ τρόπο συνταρακτικὸ η ηρωϊκή πάλη τῶν Μαχνοβιτῶν ενάντια στούς αριστερούς καὶ τούς δεξιούς αντεπαναστάτες γιά τὴ δημιουργία μιᾶς ελεύθερης κοινωνίας καὶ τὴν υλοποίηση τῶν στόχων τῆς προδομένης Ρώσικης Επανάστασης.